Regeringens proposition 1994/95:50

Nya kapitaltäckningsregler m.m.

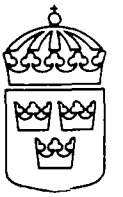

Prop.
1994/95:50

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 1 november 1994

Ingvar Carlsson

Göran Persson
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till ändringar i lagstiftningen för kreditinstitut — dvs. banker, kreditmarknadsbolag och Svenska skeppshypotekskassan — och värdepappersbolag. Genom ändringarna införlivas med den svenska lagstiftningen bestämmelserna i fyra EG-direktiv som ingår i det tillägg till EES-avtalet som riksdagen beslutade om i juni 1994. De aktuella direktiven är

1. direktivet 93/22/EEG om investeringstjänster inom värdepappersområdet,
2. direktivet 93/6/EEG om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut,
3. direktivet 92/121/EEG om övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar,
4. direktivet 92/30/EEG om gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut.

Direktivet om investeringstjänster innebär att det system med hemlandsauktorisation och hemlandstillsyn som grund för rätten att bedriva verksamhet inom hela EES-området som tidigare införts för kreditinstitut nu införs också för värdepappersföretag. För anpassningen till direktivet om investeringstjänster föreslås bl.a. regler om

- krav på vissa lägsta nivåer för startkapital i värdepappersbolag,
- lämplighetsprövning av större ägare i värdepappersbolag,
- rätt för värdepappersföretag från ett EES-land att med stöd av sin auktorisation i hemlandet etablera filialer och tillhandahålla vissa angivna tjänster i Sverige,

- hemlandstillsyn över verksamhet som bedrivs här av ett värdepapperföretag hemmahörande i ett annat EES-land, oavsett om detta sker genom filial eller gränsöverskridande verksamhet,
- rätt till domstolsprövning av vissa förvaltningsbeslut.

I anslutning till denna harmonisering undantas från värdepappersrörelselagens tillämpningsområde bl.a. verksamhet som bedrivs av försäkringsbolag med koncession enligt försäkringsrörelselagen och försäkringsmäklares förmedling av andelar i värdepappersfonder.

Som en följd av anpassningen till *direktivet om kapitalkrav* föreslås bestämmelser om kapitaltäckning för marknadsrisker i kreditinstituts och värdepappersbolags handel med finansiella instrument. Med marknadsrisker avses bl.a. positionsrisker, valutakursrisker samt motparts- och avvecklingsrisker. De nya bestämmelserna kompletterar nuvarande regler om kapitaltäckning för kreditrisker och innebär att företagen måste ha en kapitalbas som täcker bägge formerna av risker. För att möta de nya kapitalkraven för marknadsrisker tillåts företagen att i kapitalbasen räkna in ytterligare poster utöver dem som nu godtas för täckning av kreditrisker.

För anpassningen till *direktivet om stora exponeringar* föreslås regler om begränsningar och rapportering av kreditinstituts och värdepappersbolags stora exponeringar. En exponering anses stor när den uppgår till 10 % eller mer av företagets kapitalbas. Enligt den huvudregel som föreslås får företagets exponering gentemot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning inte överstiga 25 % av företagets kapitalbas. Ett företags stora exponeringar får sammanlagt uppgå till högst 800 % av kapitalbasen.

För harmoniseringen med *direktivet om gruppbaserad tillsyn* föreslås regler som tar sikte på finansiella företagsgrupper, dvs. sådana företagsgrupper i vilka ingår kreditinstitut eller värdepappersbolag. De nya reglerna innebär att vad som föreskrivs om kapitalkrav för kredit- och marknadsrisker och om stora exponeringar skall tillämpas på den samlade ekonomiska ställningen för finansiella företagsgrupper. Samtidigt skall kraven m.m. iakttas även individuellt av de kreditinstitut och värdepappersbolag som ingår i en finansiell företagsgrupp.

De nya bestämmelserna om kapitaltäckning för marknadsrisker, stora exponeringar och tillsyn av finansiella företagsgrupper förs samman i en ny lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. Till denna lag överflyttas dessutom de bestämmelser om kapitaltäckning för kreditrisker som nu finns utspridda på flera lagar.

Vidare föreslås i propositionen att lämplighetsprövning av större ägare skall utgöra en del av prövningen av en ansökan om oktroj för bankaktiebolag, om tillstånd att driva finansieringsverksamhet enligt lagen om kreditmarknadsbolag och om tillstånd att driva värdepappersrörelse.

Den nya lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag föreslås träda i kraft i två etapper. De bestämmelser som bygger på direktiven om stora exponeringar och gruppbaserad tillsyn träder i kraft den 1 januari 1995, medan reglerna om kapitaltäckning för marknadsrisker träder i kraft den 1 januari 1996. Det senare gäller även de nya bestämmelser i bl.a. lagen om värdepappersrörelse som grundas på direktivet om investeringstjänster.

1 Förslag till riksdagsbeslut 9

2 Lagtext 10
2.1 Förslag till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag . . 10
2.2 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100) 28
2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1980:1079) om Svenska skeppshypotekskassan 30
2.4 Förslag till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617) 31
2.5 Förslag till lag om ändring i bankaktiebolagslagen (1987:618) 34
2.6 Förslag till lag om ändring i sparbankslagen (1987:619) 37
2.7 Förslag till lag om ändring i föreningsbankslagen (1987:620) 39
2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1989:508) om försäkringsmäklare 41
2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter 43
2.10 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:655) om återföring av obeskattade reserver 45
2.11 Förslag till lag om ändring i insiderlagen (1990:1342) 46
2.12 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse 48
2.13 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. 70
2.14 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet 71
2.15 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag 74
2.16 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande 76
2.17 Förslag till lag om ändring i uppbördslagen (1953:272) 77
2.18 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:806) om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse 79

3 Ärendet och dess beredning 81

4 Bakgrund 83
4.1 EES-avtalet och tilläggsavtalet 83

4.2 Genomförd och återstående harmonisering 84
4.2.1 Banker och andra kreditinstitut 84
4.2.2 Värdepappersföretag 86

5 EES-regler om värdepappersrörelse 88
5.1 Direktivet om investeringstjänster inom värdepappersområdet 89
5.2 Undantag från värdepappersrörelselagens tillämpningsområde m.m. 90
5.3 Mottagande av medel på konto och kreditgivning .. 97
5.4 Hemlandsauktorisation 102
5.5 Tillståndskrav, startkapital m.m. 108
5.6 Börs- och clearingmedlemskap m.m. 114
5.7 Rapporteringsskyldighet och information om handeln 123
5.8 Hemlandstillsyn 129
5.9 Prövning av större ägares lämplighet 136
5.10 Rätt till domstolsprövning av vissa förvaltningsbeslut 142
5.11 Aktier i moderbolag som är försäkringsbolag ... 145

6 Kapitalkrav m.m. för kreditinstitut och värdepappersbolag 147
6.1 Bakgrund 147
6.2 Nuvarande kapitaltäckningsregler 156
6.3 Direktivet om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut 159
6.4 Baselkommitténs förslag 161
6.5 Införlivandet av EES-reglerna om kapitaltäckningskrav för marknadsrisker 164
6.6 Ny gemensam lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag . 169
6.7 Det samlade kapitaltäckningskravet för kreditinstitut och värdepappersbolag 170
6.8 Handelslagret 173
6.9 Kapitalkrav för marknadsrisker 176
6.9.1 Nettning 176
6.9.2 Ränterisker 179
6.9.3 Aktiekursrisker 185
6.9.4 Garantigivning vid emissioner 188
6.9.5 Avvecklingsrisker 189
6.9.6 Motpartsrisker 191
6.9.7 Andra risker 193
6.9.8 Valutakursrisker 194
6.9.9 Kostnadsrisker 199
6.10 Kapitalbasen 200
6.10.1 Utvidgad kapitalbas 200
6.10.2 Kumulativa preferensaktier och

uppskrivningsfonder m.m. 203
6.10.3 Skatteutjämningsreserven m.m. 207
6.11 Övervaknings- och tillsynssystem samt informationsskyldighet 211

7 Övervakning och kontroll av stora exponeringar 215
7.1 Bakgrund och gällande rätt 215
7.2 Direktivet om övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar 216
7.3 Begränsningar av stora exponeringar 218
7.4 Rapportering av stora exponeringar 234
7.5 Övergångsbestämmelser 237

8 Tillsyn av finansiella företagsgrupper (gruppbaserad tillsyn) 240
8.1 Bakgrund 240
8.2 Finansiella företagsgrupper 242
8.3 Omfattningen av tillsynen av finansiella företagsgrupper 249
8.4 Undantag från tillsynen 255
8.5 Fördelningen av tillsynsansvaret 257
8.6 Särskilt om tillsyn över finansiella företagsgrupper avseende stora exponeringar och kapitalkrav för marknadsrisker 260
8.7 Sammanställningens form och omfattning 265
8.8 Information som skall tillhandahållas av holdingföretag med blandad verksamhet och deras dotterföretag 269
8.9 Åtgärder för att underlätta tillämpningen av tillsynen över den finansiella företagsgruppen 271
8.10 Tillsynsredovisning 275

9 Ägarprövning vid oktroj- och tillståndsprövning samt koncernbidrag i bankkoncerner 279

10 Normgivningsbemyndiganden 283

11 Ekonomiska effekter av förslagen 289

12 Ikraftträdande 292

13 Författningskommentar 293
13.1 Förslaget till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag 293
13.2 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100) 330
13.3 Förslaget till lag om ändring i bankrörelselagen

(1987:617) 331
13.4 Förslaget till lag om ändring i bankaktiebolagslagen (1987:618) 332
13.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1989:508) om försäkringsmäklare 333
13.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter 335
13.7 Förslaget till lag om ändring i insiderlagen (1990:1342) 336
13.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse 336
13.9 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. 362
13.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet 362
13.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag 366
13.12 Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande 367
13.13 Förslagen till ändring i lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan, sparbankslagen (1987:619), föreningsbankslagen (1987:620) och lagen (1990:655) om återföring av obeskattade reserver . 367
13.14 Förslaget till lag om ändring i uppbördslagen (1953:272) 368
13.15 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:806) om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse 368

Bilaga 1 Promemorians lagförslag 370
Bilaga 2 Remissammanställning 429
Bilaga 3 Lagrådets yttrande den 24 oktober 1994 524
Bilaga 4 Direktivet om övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar (92/121/EEG) 541
Bilaga 5 Direktivet om gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut (92/30/EEG) 549
Bilaga 6 Direktivet om investeringstjänster inom värdepappersområdet (93/22/EEG) 556
Bilaga 7 Direktivet om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut (93/6/EEG) 576
Bilaga 8 Promemoria upprättad av försäkringsdomaren Bo Malmqvist angående Normgivningsbemyndiganden på finansmarknadsområdet 602
Bilaga 9 Ordlista 611

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde
Rättsdatablad

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag,
2. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
3. lag om ändring i lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan,
4. lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617),
5. lag om ändring i bankaktiebolagslagen (1987:618),
6. lag om ändring i sparbankslagen (1987:619),
7. lag om ändring i föreningsbankslagen (1987:620),
8. lag om ändring i lagen (1989:508) om försäkringsmäklare,
9. lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter,
10. lag om ändring i lagen (1990:655) om återföring av obeskattade reserver,
11. lag om ändring i insiderlagen (1990:1342),
12. lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,
13. lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.,
14. lag om ändring i lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet,
15. lag om ändring i lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag,
16. lag om ändring i lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande,
17. lag om ändring i uppbördslagen (1953:272),
18. lag om ändring i lagen (1994:806) om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Definitioner

1 § I denna lag betyder

1. bank: bankaktiebolag, sparbank och föreningsbank,

2. kreditmarknadsbolag: ett svenskt aktiebolag som har fått tillstånd att driva finansieringsverksamhet enligt lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag,

3. värdepappersbolag: ett svenskt aktiebolag som har fått tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,

4. kreditinstitut: bank, kreditmarknadsbolag och Svenska skeppshypotekskassan,

5. institut: kreditinstitut och värdepappersbolag,

6. finansiellt institut: ett svenskt eller utländskt företag som inte är kreditinstitut, värdepappersbolag eller motsvarande utländskt företag och vars huvudsakliga verksamhet är att

- förvärva aktier eller andelar,
- driva valutahandel,
- driva värdepappersrörelse, utan att vara tillståndspliktigt enligt 1 kap. 3 § lagen om värdepappersrörelse, eller
- driva en eller flera av de verksamheter som anges i 3 kap. 1 § andra stycket 2-11 lagen om kreditmarknadsbolag, utan att vara tillståndspliktigt enligt 1 kap. 2 § samma lag,

7. holdingföretag med finansiell verksamhet: ett finansiellt institut som har minst ett dotterföretag som är kreditinstitut, värdepappersbolag eller motsvarande utländskt företag och vars dotterföretag även i övrigt uteslutande eller huvudsakligen utgörs av sådana företag eller finansiella institut,

8. holdingföretag med blandad verksamhet: ett svenskt eller utländskt moderföretag som inte är kreditinstitut, värdepappersbolag, motsvarande utländskt företag eller holdingföretag med finansiell verksamhet, men som har minst ett dotterföretag som är kreditinstitut, värdepappersbolag eller motsvarande utländskt företag,

9. anknutet företag: ett svenskt eller utländskt företag vars huvudsakliga verksamhet består i att äga eller förvalta fast egendom, tillhandahålla datatjänster eller bedriva annan liknande verksamhet som har samband

med ett eller flera kreditinstituts, värdepappersbolags eller motsvarande utländska företags huvudsakliga verksamhet,

10. ägarintresse: ett direkt eller indirekt innehav av 20 % eller mer av rösterna eller kapitalet i ett företag.

2 § Om ett institut, ett holdingföretag med finansiell verksamhet eller ett holdingföretag med blandad verksamhet äger så många aktier eller andelar i en svensk eller utländsk juridisk person att det har mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar, är institutet eller holdingföretaget moderföretag och den andra juridiska personen dotterföretag. Om ett dotterföretag eller flera dotterföretag tillsammans eller ett moderföretag och ett eller flera dotterföretag tillsammans äger så många aktier eller andelar i en juridisk person som nyss sagts, är även sistnämnda juridiska person dotterföretag till moderföretaget.

Har ett institut, ett holdingföretag med finansiell verksamhet eller ett holdingföretag med blandad verksamhet i annat fall på grund av aktie- eller andelsinnehav eller avtal ensamt ett bestämmande inflytande över en juridisk person och en betydande andel i resultatet av dess verksamhet, är institutet eller holdingföretaget moderföretag och den juridiska personen dotterföretag.

Moderföretag och dotterföretag utgör tillsammans en koncern. Med koncernföretag avses i denna lag företag inom samma koncern.

2 kap. Kapitalkrav och kapitalbas

Kapitalkrav

1 § Ett institut skall vid varje tidpunkt ha en kapitalbas som motsvarar summan av kapitalbaserna för kreditrisker enligt 2 § och för marknadsrisker enligt 3 och 4 §§.

En och samma mängd av kapitalbasen får inte användas för att samtidigt täcka både kreditrisker och marknadsrisker.

2 § För att uppfylla kapitalkravet för kreditrisker skall institutet ha en kapitalbas, beräknad enligt 6 och 7 §§, som motsvarar minst 8 % av värdet av institutets tillgångar och åtaganden beräknat enligt 3 kap. 1 §.

3 § För att uppfylla kapitalkravet för marknadsrisker skall institutet ha en kapitalbas, beräknad enligt 6-8 §§, som täcker marknadsrisker beräknade enligt 4 kap. 2-8 §§.

4 § Ett institut får, efter medgivande av Finansinspektionen, för sådana marknadsrisker som avses i 4 kap. 2-7 §§ och för valutakursrisker enligt

4 kap. 8 § som hänför sig till det handelslager som avses i 4 kap. 1 § beräkna kapitalkravet enligt 2 §, om summan av marknadsvärdet av positionerna i handelslagret och oreglerade fordringar hänförliga till dessa

1. normalt inte överstiger 5 % av summan av institutets totala balansomslutning och totala åtaganden utanför balansräkningen,

2. normalt inte överstiger ett belopp som motsvarar 15 miljoner ecu, samt

3. inte vid något tillfälle överstiger 6 % av institutets totala balansomslutning och totala åtaganden utanför balansräkningen och inte heller överstiger ett belopp som motsvarar 20 miljoner ecu.

5 § Även om kraven enligt 2-4 §§ är uppfyllda får ett värdepappersbolags kapitalbas, beräknad enligt 6-8 §§, aldrig understiga ett belopp som motsvarar 25 % av bolagets fasta omkostnader för det föregående året eller, om bolagets verksamhet pågått i mindre än ett år, 25 % av de fasta omkostnader som angetts i bolagets verksamhetsplan.

Om omfattningen av bolagets verksamhet ändrats väsentligt sedan det föregående året eller om Finansinspektionen finner att verksamhetsplanen behöver korrigeras, får inspektionen besluta om ändring av kapitalkravet enligt första stycket.

Kapitalbas

6 § Kapitalbasen utgörs av summan av primärt och supplementärt kapital efter avräkning enligt 7 §. Det primära kapitalet skall utgöra minst hälften av kapitalbasen.

Med primärt kapital avses:

A. I bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag eget kapital med undantag för kumulativa preferensaktier, i sparbanker reservfonder, i föreningsbanker eget kapital med undantag för förlagsinsatser samt i Svenska skeppshypotekskassan kassans reservfond. Från eget kapital skall undantas uppskrivningsfonder.

B. I banker, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag kapitalandelen av skatteutjämningsreserv och periodiseringsfond.

C. I banker och kreditmarknadsbolag kapitalandelen av det belopp som svarar mot bankens eller bolagets reserver till följd av avskrivning på egendom som upplåtits till nyttjande.

Med supplementärt kapital avses värdet av förlagsandelslån, förlagslån och andra skuldförbindelser med en ursprunglig löptid på minst fem år och med rätt till betalning först efter institutets övriga borgenärer, dock sammanlagt högst till ett belopp som motsvarar hälften av det primära kapitalet. Förlagsandelslån, förlagslån och andra skuldförbindelser vilkas återstående löptid understiger fem år får tas upp till ett belopp som motsvarar högst 20 % av det nominella värdet för varje helt år som återstår till förfallodagen.

Som primärt eller supplementärt kapital får dessutom, efter medgivande av Finansinspektionen, räknas andra kapitaltillskott och reserver än som sägs i andra och tredje styckena.

7 § Från det primära kapitalet skall institutet räkna av övervärden vid förvärv av rörelse (inkråmsgoodwill), som redovisas i institutet. Från summan av det primära och det supplementära kapitalet enligt 6 § andra-fjärde styckena skall institutet räkna av det bokförda värdet av vad som har skjutits till som aktiekapital eller i annan form i ett företag som driver försäkringsverksamhet eller något slag av finansiell verksamhet som kräver tillstånd. Någon avräkning skall dock inte göras om tillskottet uppgår till högst 5 % av företagets eget kapital eller motsvarande och det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott inte överstiger 10 % av institutets eget kapital eller egna fonder. Avräkning skall inte heller göras för tillskott som belöper på företag som omfattas av gruppbaserad redovisning enligt 6 kap. genom fullständig konsolidering eller genom en klyvningsmetod.

Utvidgad kapitalbas

8 § För att uppfylla de kapitalkrav som avses i 3 och 5 §§ får institutet — utöver de poster som enligt 6 § kan utgöra primärt eller supplementärt kapital — till kapitalbasen räkna även andra poster, såsom nettovinster hänförliga till institutets handelslager och förlagslån med en ursprunglig löptid på minst två år. Från den utvidgade kapitalbasen skall institutet räkna av icke likvida tillgångar.

3 kap. Kapitalkrav för kreditrisker och för marknadsrisker enligt 2 kap. 4 §

1 § Kapitalkravet för kreditrisker enligt 2 kap. 2 § bestäms i förhållande till ett instituts tillgångar och åtaganden som inte ingår i handelslagret. Tillgångar och åtaganden delas in i följande grupper:

A 1. Inneliggande kassa, checkar och postremissväxlar.

2. Placeringar och fordringar för vilka svenska staten, en svensk kommun eller därmed jämförlig samfällighet svarar.

3. Placeringar och fordringar för vilka en utländsk stat eller centralbank eller Europeiska gemenskaperna svarar, om placeringen eller fordran gäller i den utländska statens eller gemenskapens valuta och är refinansierad i samma valuta.

4. Övriga placeringar och fordringar för vilka svarar någon av de utländska stater eller centralbanker som regeringen föreskriver.

5. Placeringar och fordringar för vilka svarar en sådan utländsk kommun eller därmed jämförlig samfällighet, med befogenhet att kräva in offentlig uppbörd, som regeringen föreskriver.

6. Placeringar, garantiförbindelser och andra åtaganden, för vilka säkerheten utgörs av sådana placeringar eller fordringar som anges i 1-5.

B 1. Placeringar och fordringar för vilka Allmänna pensionsfonden, ett kreditinstitut eller ett värdepappersbolag med tillstånd enligt 3 kap. 4 § första stycket 4 och 5 lagen (1991:981) om värdepappersrörelse svarar.

2. Placeringar och fordringar för vilka svarar en kommun eller därmed jämförlig samfällighet i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver.

3. Placeringar och fordringar med en återstående löptid av högst ett år för vilka ett utländskt kreditinstitut svarar.

4. Placeringar och fordringar för vilka svarar ett utländskt kreditinstitut i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver.

5. Placeringar och fordringar för vilka svarar någon av de internationella utvecklingsbanker som regeringen föreskriver.

6. Placeringar, garantiförbindelser och andra åtaganden, för vilka säkerheten utgörs av sådana placeringar eller fordringar som anges i 1-5.

C. Placeringar, garantiförbindelser och andra åtaganden, för vilka säkerheten utgörs av panträtt i bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom det uppskattade värde som institutet bestämt efter särskild värdering.

D. Övriga placeringar, garantiförbindelser och andra åtaganden.

Vid bestämmandet av kapitalkravet undantas

- sådana tillskott som enligt 2 kap. 7 § första och andra meningarna skall räknas av från kapitalbasen,
- sådana tillskott som avses i 2 kap. 7 § sista meningen,
- sådana icke likvida tillgångar som räknats av från kapitalbasen enligt 2 kap. 8 §,
- fordringar mot företag som ingår i samma finansiella företagsgrupp som institutet och som omfattas av bestämmelser om fullständig konsolidering,
- fordringar som har garanterats av ett företag som ingår i samma finansiella företagsgrupp som institutet och som omfattas av bestämmelser om fullständig konsolidering.

Vid bestämmandet av kapitalkravet skall tillgångarna och åtagandena tas upp till sammanlagt

- 0 % av summan av de poster som anges i första stycket A,
- 20 % av summan av de poster som anges i första stycket B,
- 50 % av summan av de poster som anges i första stycket C, samt
- 100 % av summan av de poster som anges i första stycket D.

2 § Kapitalkravet för marknadsrisker enligt 2 kap. 4 § bestäms enligt 1 § med det tillägget att även tillgångar och åtaganden som ingår i handelslagret beaktas.

Handelslager

1 § Ett instituts handelslager utgörs av sådana positioner i finansiella instrument som institutet tagit för att på kort sikt göra en vinst eller för att skydda andra positioner i handelslagret. Till handelslagret skall också räknas sådana exponeringar som uppkommit till följd av oavslutade affärer i finansiella instrument eller inte fullgjorda leveranser av sådana instrument.

Handelslagret utgörs vidare av ett instituts resultatförda men oreglerade fordringar som är hänförliga till poster i handelslagret, såsom fordringar på avgifter, provisioner, räntor och utdelningar.

Positionsrisker

2 § Kapitalkravet för ränteanknutna finansiella instrument som ingår i ett instituts handelslager bestäms på grundval av emittentens kreditvärdighet och instrumentens löptid. Kapitalkravet omfattar specifik och generell risk i positionerna. Vid beräkning av kapitalkravet får institutet mot varandra räkna av positioner vilkas värde ökar vid ökning av instrumentets eller underliggande instruments värde (långa positioner) och övriga positioner (korta positioner) i finansiella instrument, om instrumenten är av samma slag och utgivna av samma emittent eller, i fråga om finansiella instrument med andra finansiella instrument som underliggande tillgång, om den underliggande tillgången utgörs av instrument som uppfyller dessa villkor.

Vid bestämmandet av kapitalkravet avseende den specifika risken skall de ränteanknutna finansiella instrumenten delas in i följande grupper:

A. Placeringar och fordringar

1. där emittenten är svenska staten, en svensk kommun eller därmed jämförlig samfällighet,

2. där emittenten är någon utländsk stat eller centralbank som regeringen föreskriver,

3. där emittenten är en sådan utländsk kommun eller därmed jämförlig samfällighet, med befogenhet att kräva in offentlig uppbörd, som regeringen föreskriver,

4. för vilka säkerheten utgörs av placeringar eller fordringar som anges i 1-3.

B. Placeringar och fordringar

1. där emittenten är ett kreditinstitut eller värdepappersbolag,

2. där emittenten är en kommun eller därmed jämförlig samfällighet i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver,

3. där emittenten är ett utländskt kreditinstitut eller värdepappersföretag i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver,

4. där emittenten är någon av de internationella utvecklingsbanker som regeringen föreskriver,

5. för vilka säkerheten utgörs av sådana placeringar eller fordringar som avses i 1-4,

6. som uppfyller särskilda krav i fråga om marknadsnotering, likviditet och kreditvärdighet hos emittenten.

C. Övriga placeringar och åtaganden.

Kapitalkravet för den specifika risken skall i varje enskild valuta motsvara

- 0 % av summan av de poster som anges i andra stycket A,
- 0,25 %, 1,00 % och 1,60 % av summan av de poster som anges i andra stycket B, beroende på om den återstående löptiden är högst 6 månader, mellan 6 och 24 månader respektive över 24 månader, samt
- 8 % av summan av de poster som anges i andra stycket C.

Kapitalkravet för den generella risken skall i varje enskild valuta bestämmas enligt antingen en löptidsbaserad eller en durationsbaserad metod.

3 § Kapitalkravet för aktier och aktieanknutna finansiella instrument som ingår i ett instituts handelslager skall motsvara dels 4 % av institutets bruttoposition i sådana instrument (specifik risk), dels 8 % av institutets nettoposition i sådana instrument (generell risk). Vid beräkning av kapitalkravet får institutet mot varandra räkna av positioner vilkas värde ökar vid ökning av instrumentets eller underliggande instruments värde (långa positioner) och övriga positioner (korta positioner) i finansiella instrument, om instrumenten är av samma slag och utgivna av samma emittent eller, i fråga om finansiella instrument med andra finansiella instrument som underliggande tillgång, om den underliggande tillgången utgörs av instrument som uppfyller dessa villkor.

Kapitalkravet för den specifika risken får sättas ned till 2 %, om positionerna i aktier och aktieanknutna finansiella instrument uppfyller särskilda krav i fråga om säkerhet, likviditet och riskspridning. För aktieindexterminer får kapitalkravet för den specifika risken efterges, om indexterminen omsätts på börs och uppfyller särskilda krav i fråga om riskspridning.

4 § Ett institut som garanterar en emission av fondpapper får, efter medgivande av Finansinspektionen, vid beräkning av kapitalkravet för risker som ett sådant åtagande innebär, i stället för vad som sägs i 2 och 3 §§, använda en särskild metod enligt vilken institutet vid beräkning av sina nettopositioner får göra avdrag med sådana delar av emissionen som genom avtal tecknats eller garanterats av tredje man. Vid beräkning enligt denna metod skall även beaktas den tid som förflutit efter det att institutet blivit bundet av sitt åtagande.

5 § Om ett institut har gjort en transaktion i finansiella instrument som ingår i handelslagret och transaktionen inte har fullföljts på avtalad avvecklingsdag, skall kapitalkravet för instrument som omfattas av transaktionen bestämmas med hänsyn till den risk för förlust som institutet utsätts för på grund härav.

Kapitalkravet enligt första stycket skall beräknas på grundval av dels skillnaden mellan avtalat pris för de finansiella instrumenten och deras gällande marknadsvärde, dels den tid som förflutit från avtalad avvecklingsdag. Efter medgivande av Finansinspektionen får kapitalkravet i stället beräknas med utgångspunkt i det avtalade priset och den tid som förflutit från avtalad avvecklingsdag.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte återköpsavtal (repor och omvända repor) eller värdepapperslån.

Motpartsrisker

6 § Om ett institut har betalat för finansiella instrument som ingår i handelslagret innan dessa har mottagits eller levererat instrumenten utan att likvid erhållits för dem skall kapitalkravet bestämmas till 8 % av värdet av de finansiella instrumenten eller likviden sedan värdet multiplicerats med det riskvikttal som enligt andra stycket gäller för motparten i transaktionen. Om transaktionen gjorts över en stats gräns gäller vad nu sagts endast om en eller flera dagar har förflutit efter det att betalningen eller leveransen ägt rum.

Det i första stycket avsedda riskvikttalet utgör

A. 0 % för

1. svenska staten, en svensk kommun eller därmed jämförlig samfällighet,
2. utländska stater eller centralbanker som regeringen föreskriver,
3. en sådan utländsk kommun eller därmed jämförlig samfällighet, med befogenhet att kräva in offentlig uppbörd, som regeringen föreskriver.

B. 20 % för

1. Allmänna pensionsfonden,
2. ett kreditinstitut eller värdepappersbolag,
3. en svensk börs eller clearingorganisation,
4. en kommun eller därmed jämförlig samfällighet i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver,
5. ett utländskt kreditinstitut eller värdepappersföretag i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver,
6. en börs eller clearingorganisation i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver,
7. någon av de internationella utvecklingsbanker som regeringen föreskriver.

C. 100 % för övriga motparter.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte återköpsavtal (repor och omvända repor), värdepapperslån och sådana derivatinstrument som regeringen föreskriver. För dessa skall kapitalkravet i stället beräknas i enlighet med vad regeringen föreskriver.

Andra risker

7 § För resultatförda men oreglerade fordringar såsom avgifter, provisioner, räntor och utdelningar som är hänförliga till poster i handelslagret skall kapitalkravet bestämmas till 8 % av fordran sedan denna multiplicerats med det riskvikttal som enligt 6 § gäller för motparten.

Första stycket tillämpas inte om kapitalkrav enligt 2-6 §§ gäller för posterna eller dessa har räknats av från kapitalbasen enligt 2 kap. 8 §.

Valutakursrisker

8 § Om ett instituts totala nettoposition i utländsk valuta för hela verksamheten överstiger 2 % av kapitalbasen enligt 2 kap. 6-8 §§ skall kapitalkravet motsvara 8 % av det överskjutande beloppet.

Med ett instituts totala nettoposition i utländsk valuta avses den högsta summan av ett instituts korta nettopositioner eller långa nettopositioner i olika valutor.

För balanserade positioner i nära korrelerade valutor får tillämpas ett kapitalkrav motsvarande 4 % av värdet av den balanserade positionen. Vidare får ett lägre kapitalkrav tillämpas för valutor som omfattas av mellanstatliga bindande överenskommelser om valutakurssamarbete.

Efter medgivande av Finansinspektionen får en simuleringsmetod användas vid beräkning av kapitalkravet enligt denna paragraf.

5 kap. Stora exponeringar

1 § Värdet av ett instituts exponering gentemot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning får inte överstiga 25 % av institutets kapitalbas.

Om en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning är moderföretag eller dotterföretag till institutet eller dotterföretag till moderföretaget, får värdet av exponeringen inte överstiga 20 % av institutets kapitalbas.

Om institutet i ett fall som avses i andra stycket är en bank och moderföretaget inte är ett institut, ett försäkringsföretag eller motsvarande utländskt företag, får värdet av exponeringen inte överstiga 10 % av bankens kapitalbas.

2 § Med en grupp av kunder med inbördes anknytning avses två eller flera fysiska eller juridiska personer som, om inte annat visas, utgör en helhet från risksynpunkt därför att

1. någon av dem har, direkt eller indirekt, ägarinflytande över en eller flera av de övriga i gruppen, eller

2. de utan att stå i sådant förhållande som avses i 1 har sådan inbördes anknytning att någon eller samtliga av de övriga kan befaras råka i betalningssvårigheter om en av dem drabbas av finansiella problem.

Med kund avses i fråga om placeringar i finansiella instrument emittenten eller, om instrumentet har andra finansiella instrument som underliggande tillgång, emittenten av denna tillgång och i fråga om andra fordringar eller åtaganden den som svarar för fordringen eller åtagandet.

3 § Det sammanlagda värdet av ett instituts stora exponeringar får inte överstiga 800 % av institutets kapitalbas.

En stor exponering är en exponering som ett institut har gentemot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning när värdet av exponeringen är 10 % eller mer av institutets kapitalbas.

4 § Vid bestämmandet av ett instituts exponering enligt 1 och 3 §§ skall inte räknas in de poster som avses i 3 kap. 1 § första stycket A 2-6.

Vid valutatransaktioner omfattas inte exponeringar som uppkommer i samband med normal avveckling av en transaktion under två dygn efter betalning. Vid köp eller försäljning av finansiella instrument omfattas inte exponeringar som uppkommer i samband med normal avveckling av en transaktion under fem vardagar efter den tidpunkt då antingen betalning har skett eller de finansiella instrumenten har levererats.

Regeringen får föreskriva att även andra poster än dem som anges i första stycket inte skall räknas in vid bestämmandet av ett instituts exponeringar enligt detta kapitel, om kreditrisken är låg.

5 § Vid tillämpning av 1 och 3 §§ skall kapitalbasen bestämmas enligt 2 kap. 6-8 §§.

6 § Detta kapitel tillämpas inte på Svenska skeppshypotekskassan.

6 kap. Finansiella företagsgrupper

1 § En finansiell företagsgrupp består av

1. ett institut eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet och de dotterföretag som är institut, motsvarande utländska företag eller finansiella institut, eller

2. ett institut eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet och de institut, motsvarande utländska företag eller finansiella institut som det förstnämnda institutet eller holdingföretaget har ägarintresse i och som leds tillsammans med ett eller flera andra företag, om ägarnas ansvar är begränsat till den andel av kapitalet som dessa innehar, eller

3. ett institut eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet och dotterföretag enligt 1 samt företag som det finns ägarintresse i enligt 2.

När en finansiell företagsgrupp föreligger enligt första stycket, skall även ett anknutet företag som är dotterföretag eller som det finns ägarintresse i ingå i gruppen.

2 § Regeringen får föreskriva att bestämmelserna om finansiella företagsgrupper skall gälla även för

1. ett institut eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet och de institut, motsvarande utländska företag eller finansiella institut som det finns andra ägarintressen i än sådana som anges i 1 § första stycket 2,

2. ett institut eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet och de institut, motsvarande utländska företag eller finansiella institut, som det förstnämnda institutet eller holdingföretaget har andra former av kapitalbindningar till,

3. ett institut eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet och de institut, motsvarande utländska företag eller finansiella institut, som det förstnämnda institutet eller holdingföretaget utövar ett väsentligt inflytande över, eller

4. två eller flera institut, motsvarande utländska företag eller finansiella institut, som har en gemensam eller i huvudsak gemensam ledning.

Om regeringen enligt första stycket har föreskrivit att bestämmelserna om finansiella företagsgrupper skall gälla, skall även ett anknutet företag som är dotterföretag eller som det finns ägarintresse i ingå i gruppen.

Kapitalkrav m.m.

3 § Vad som föreskrivs i 2 kap. 2 § om kapitalkrav för kreditrisker, i 2 kap. 3-5 §§ om kapitalkrav för marknadsrisker och i 5 kap. om stora exponeringar skall tillämpas även på en finansiell företagsgrupp.

4 § Vad som föreskrivs i 2 kap. 15 a § bankrörelselagen (1987:617) om en banks innehav och åtaganden i företag skall tillämpas även på en finansiell företagsgrupps samlade innehav och åtaganden, om en bank ingår i företagsgruppen.

Vad som föreskrivs i 3 kap. 6 § lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag om ett kreditmarknadsbolags kvalificerade innehav av aktier eller andelar i företag som inte driver finansiell verksamhet skall tillämpas även på en finansiell företagsgrupps samlade kvalificerade innehav, om ett kreditinstitut som inte är bank ingår i företagsgruppen.

Vad som föreskrivs i 3 kap. 1 a § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse om ett värdepappersbolags kvalificerade innehav av aktier eller andelar i företag med annan verksamhet än finansiell verksamhet skall tillämpas även på en finansiell företagsgrupps samlade kvalificerade innehav, om ett värdepappersbolag som har tillstånd att bedriva verksamhet som avses i 3 kap. 4 § första stycket 4 och 5 samma lag ingår i företagsgruppen.

Gruppbaserad redovisning

5 § För tillämpningen av 3 och 4 §§ skall för en finansiell företagsgrupp upprättas gruppbaserad redovisning.

Gruppbaserad redovisning skall upprättas med tillämpning av de regler som gäller för upprättandet av koncernbalansräkning och koncernresultaträkning enligt 4 kap. 11 § bankrörelselagen (1987:617), om en bank ingår i företagsgruppen, och enligt 11 kap. 11 § aktiebolagslagen (1975:1385) i övriga fall. Vad nu sagts gäller inte om annat följer av denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag.

Konsolidering

6 § Vid upprättande av den redovisning som avses i 5 § skall de företag som ingår i den finansiella företagsgruppen konsolideras fullständigt om inte annat följer av 7 och 8 §§.

7 § Ett företag som det finns ägarintresse i enligt 1 § första stycket 2 skall konsolideras enligt en metod med utgångspunkt i den andel som institutet eller holdingföretaget med finansiell verksamhet äger i det företag i vilket ägarintresset finns (klyvningsmetod).

8 § I de fall som avses i 2 § får Finansinspektionen medge antingen att konsolidering sker på det sätt som anges i 7 § eller att redovisningen sker till det bokförda värdet med hänsyn till innehavs- och resultatandelen i det företag som det finns ägarintresse i eller kapitalbindningar till (kapitalandelsmetod).

Beräkning av kapitalbas m.m.

9 § Kapitalbasen för den finansiella företagsgruppen skall bestämmas i enlighet med vad som anges i 2 kap. 6-8 §§. Även den del av kapitalbasen som belöper på minoritetsandelar skall ingå. Goodwill som belöper på företag som omfattas av gruppbaserad redovisning skall räknas av från primärt kapital.

Vid beräkning av kapitalkrav för kreditrisker skall tillgångar och åtaganden tas upp till de värden som föreskrivs i 3 kap. 1 §. Vid beräkning av kapitalkrav för marknadsrisker skall reglerna i 4 kap. 2-8 §§ tillämpas. Exponeringar skall bestämmas på sätt som anges i 5 kap.

Stora exponeringar

10 § Om ett moderföretag är ett institut skall vid beräkningen av de i 5 kap. angivna gränsvärdena inte medräknas exponeringar som koncernföretag som är institut har gentemot andra koncernföretag som står under tillsyn av Finansinspektionen och omfattas av samma gruppbaserade redovisning som moderföretaget.

Finansinspektionen får medge att första stycket skall tillämpas även på en koncern i vilken moderföretaget är ett i Sverige etablerat holdingföretag med finansiell verksamhet.

7 kap. Tillsyn m.m.

Tillämpliga tillsynsregler

1 § Finansinspektionen övervakar efterlevnaden av denna lag. I fråga om tillsynen gäller vad som är föreskrivet i de lagar som reglerar institutens verksamhet, om inte annat följer av denna lag.

Tillsynsansvar för finansiella företagsgrupper

2 § Finansinspektionen skall utöva tillsyn över en finansiell företagsgrupp om moderföretaget eller ett företag i gruppen som innehar ägarintresse är ett institut hemmahörande i Sverige.

Är moderföretaget i en finansiell företagsgrupp ett holdingföretag med finansiell verksamhet, skall Finansinspektionen utöva tillsynen om

1. det i företagsgruppen inte finns några utländska företag som motsvarar institut, eller
2. holdingföretaget är hemmahörande i Sverige och minst ett dotterföretag är institut.

3 § Finansinspektionen skall föra en förteckning över de holdingföretag med finansiell verksamhet som är moderföretag i en sådan finansiell företagsgrupp som enligt 2 § omfattas av inspektionens tillsyn.

4 § Finansinspektionen skall, inom ramen för sin befogenhet, efter begäran från behörig myndighet i ett annat land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), lämna eller kontrollera information som

behövs för att den utländska myndigheten skall kunna utöva sin tillsyn eller också tillåta att denna myndighet själv utför kontrollen.

Tillsynsredovisning

5 § För en finansiell företagsgrupp skall uppgifter lämnas, i den omfattning som följer av denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag, i en särskild redovisning som avser gruppens samlade ekonomiska ställning (gruppbaserad redovisning).

Ett holdingföretag med blandad verksamhet skall lämna den information som behövs för tillsynen över de dotterföretag som är institut (samlad information).

6 § Ett institut och ett holdingföretag med finansiell verksamhet som är moderföretag eller som har sådant ägarintresse som avses i 6 kap. 1 § första stycket 2 skall upprätta och ge in den gruppbaserade redovisningen till Finansinspektionen för de räkenskapsperioder och vid de tidpunkter som regeringen föreskriver. Om en finansiell företagsgrupp föreligger enligt 6 kap. 2 §, skall det företag som regeringen bestämmer upprätta och ge in sådan redovisning.

Ett holdingföretag med blandad verksamhet skall upprätta och ge in den samlade informationen till Finansinspektionen för de räkenskapsperioder och vid de tidpunkter som regeringen föreskriver.

7 § Ett företag som ingår i en finansiell företagsgrupp och övriga dotterföretag till ett institut eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet samt dotterföretag till ett holdingföretag med blandad verksamhet skall lämna de uppgifter som krävs för tillsynsredovisningen till det företag som enligt 6 § skall upprätta gruppbaserad redovisning eller samlad information.

Undantag

8 § Finansinspektionen får medge att ett dotterföretag eller ett företag som det finns ägarintresse i enligt 6 kap. 1 § första stycket 2 undantas vid beräkning enligt 6 kap. 3-5 §§ och utelämnas från sådan tillsynsredovisning som skall upprättas enligt 5 § om

1. företaget är beläget i ett land utanför EES där det finns rättsliga hinder för överföring av nödvändig information,
2. företaget är av mindre betydelse med hänsyn till syftet med tillsynen, eller
3. en sammanställning av företagets finansiella ställning skulle vara olämplig eller vilseledande med hänsyn till syftet med tillsynen.

Om ett dotterföretag som är institut är undantaget från beräkning eller utelämnat från tillsynsredovisningen enligt första stycket 2 eller 3, skall moderföretaget till Finansinspektionen lämna de upplysningar som inspektionen behöver för sin tillsyn över institutet.

Undersökning

9 § Finansinspektionen får företa undersökningar hos de företag som enligt 7 § skall lämna uppgifter för att kontrollera den gruppbaserade redovisning eller samlade information som företagen är skyldiga att lämna.

Övervaknings- och kontrollsystem

10 § Ett institut och det företag i en finansiell företagsgrupp som enligt 6 § skall upprätta den gruppbaserade redovisningen skall ha betryggande system för registrering och klassificering av kreditrisker, för övervakning och kontroll av marknadsrisker och stora exponeringar i verksamheten samt för beräkning av institutets eller den finansiella företagsgruppens finansiella positioner vid varje tidpunkt. Ett institut och alla företag i en finansiell företagsgrupp skall vidare ha sådana förvaltnings- och redovisningsrutiner som säkerställer en effektiv kontroll av att bestämmelserna om kapitalkrav för kreditrisker och marknadsrisker samt stora exponeringar och gruppbaserad redovisning i denna lag efterlevs.

Rapportering

11 § Ett institut och det företag i en finansiell företagsgrupp som enligt 6 § skall upprätta den gruppbaserade redovisningen skall fortlöpande rapportera stora exponeringar till Finansinspektionen.

Om ett instituts eller en finansiell företagsgrupps exponeringar överstiger något av de i 5 kap. angivna gränsvärdena, skall institutet eller det företag som enligt 6 § skall upprätta den gruppbaserade redovisningen genast anmäla detta till Finansinspektionen. Inspektionen får bestämma en viss tid inom vilken exponeringarna skall bringas ned till de tillåtna gränsvärdena.

Ingripande

12 § Om ett institut eller en finansiell företagsgrupp

1. har en kapitalbas som understiger det minsta belopp som krävs enligt 2 kap. 2-5 §§,
2. inte uppfyller kraven i fråga om system och rutiner enligt 10 §, eller

3. inte nedbringar sina exponeringar till tillåtna nivåer enligt 11 § andra stycket

skall Finansinspektionen förelägga institutet eller det företag i en finansiell företagsgrupp som enligt 6 § skall upprätta den gruppbaserade redovisningen att vidta lämpliga åtgärder för att rätta till förhållandet.

Tystnadsplikt

13 § En styrelseledamot eller befattningshavare hos ett holdingföretag med finansiell verksamhet eller ett holdingföretag med blandad verksamhet som i den egenskapen får kunskap om affärsförhållanden i ett företag som enligt 7 § skall lämna uppgifter, får inte obehörigen röja vad han fått veta och inte heller utnyttja kunskapen i strid med det uppgiftslämnande företagets intresse.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

Avgifter m.m.

14 § Institut som står under tillsyn enligt denna lag skall bekosta Finansinspektionens verksamhet med årliga avgifter enligt de närmare föreskrifter regeringen meddelar.

Om Finansinspektionen för bedömning av en viss fråga vid tillsynen enligt denna lag behöver anlita någon med särskild fackkunskap, skall kostnaden för detta betalas av det institut som tillsynen avser.

Vite

15 § Om Finansinspektionen meddelar föreläggande enligt denna lag får inspektionen förelägga vite.

Överklagande

16 § Beslut som Finansinspektionen meddelar med stöd av 12 § får överklagas hos kammarrätten.

Andra beslut som inspektionen meddelar enligt denna lag får överklagas hos länsrätten. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten av länsrättens avgörande.

Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om föreläggande skall gälla omedelbart.

17 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen skall meddela närmare föreskrifter om

1. beräkningen av sådana kapitalandelar som avses i 2 kap. 6 § andra stycket B och C,
2. vilka poster som får räknas till kapitalbasen enligt 2 kap. 8 § och omfattningen av dessa samt vilka icke likvida tillgångar som skall räknas av från kapitalbasen enligt samma paragraf,
3. hur posterna skall värderas vid bestämmandet av kapitalkravet enligt 3 kap. 1 § tredje stycket,
4. vilka poster som skall ingå i handelslagret enligt 4 kap. 1 § och omfattningen av dessa,
5. beräkning av kapitalkraven enligt 4 kap. 2-8 §§,
6. hur exponeringarna skall värderas vid beräkningen av ett instituts exponeringar enligt 5 kap. 1 och 3 §§,
7. hur konsolidering skall ske och hur kapitalbasen skall beräknas enligt 6 kap. 6-9 §§,
8. innehållet, utformningen och omfattningen av den redovisning eller information som skall lämnas enligt 5 §,
9. omfattningen och fullgörandet av rapporteringsskyldigheten enligt 11 §.

18 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela de föreskrifter som behövs om

1. villkoren för att beräkna kapitalkravet enligt undantagsregeln i 2 kap. 4 §,
2. beräkning av kapitalkravet enligt 2 kap. 5 § första stycket.

Regeringen får bemyndiga Finansinspektionen att meddela sådana föreskrifter och fatta sådana beslut som enligt denna lag ankommer på regeringen.

---

1. Denna lag träder i kraft i fråga om 1 kap., 2 kap. 1 § i den del paragrafen avser kreditrisker, 2 kap. 2, 6 och 7 §§, 3 kap. 1 §, 5 kap. 1-4 §§, 5 § i den del paragrafen avser kreditrisker och 6 §, 6 kap. 1 och 2 §§, 3 § i den del paragrafen avser kreditrisker och stora exponeringar, 4 § i den del paragrafen avser kreditinstitut, 5-8 §§, 9 § i den del paragrafen avser kreditrisker och stora exponeringar och 10 § samt 7 kap. 1-9 §§, 10 § i den del paragrafen avser kreditrisker, stora exponeringar och gruppbaserad redovisning, 11 §, 12 § i den del paragrafen avser kreditrisker, stora exponeringar och gruppbaserad redovisning, 13-16 §§, 17 § 1, 3 och 6-9, samt 18 § andra stycket den 1 januari 1995. Lagen i övrigt träder i kraft den 1 januari 1996.

2. Kapitalkravet för kreditrisker enligt 2 kap. 2 § skall intill utgången av år 1995 beräknas i ett instituts hela verksamhet.

3. Kumulativa preferensaktier som getts ut före den 1 januari 1995 får till och med utgången av år 1996 ingå i bankaktiebolags, kreditmarknadsbolags och värdepappersbolags kapitalbas som primärt kapital vid tillämpning av 2 kap. 6 §.

4. Om värdet av ett instituts eller en finansiell företagsgrupps exponeringar den 28 juni 1994 översteg de i 5 kap. angivna gränsvärdena får Finansinspektionen bevilja institutet eller det företag som enligt 7 kap. 6 § skall upprätta den gruppbaserade redovisningen anstånd att nedbringa exponeringarna till dessa gränsvärden dock senast till den 31 december 2001. Exponeringar med längre löptid enligt bindande avtalsvillkor får dock behållas till förfallodagen. Om ett institut eller en finansiell företagsgrupp inte nedbringar sina exponeringar i enlighet med nu angivna föreskrifter tillämpas 7 kap. 12 § 3 samt 15 och 16 §§.

2.2 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100) skall ha följande lydelse[1].

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
8 kap.	
5 §	
Sekretess gäller i statlig myndighets verksamhet, som består i tillståndsgivning eller tillsyn med avseende på bank- och kreditväsendet, värdepappersmarknaden, eller försäkringsväsendet, för uppgift om	
1. affärs- eller driftförhållanden hos den som myndighetens verksamhet avser, om det kan antas att han lider skada om uppgiften röjs,	
2. ekonomiska eller personliga förhållanden för annan, som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som myndighetens verksamhet avser.	
I ärende hos statlig myndighet om innehav av aktier i bankaktiebolag *och i* kreditmarknadsbolag gäller sekretess för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs. Sekretess gäller inte för beslut av myndigheten och inte heller för uppgift som erhållits från annan myndighet om uppgiften inte är sekretessbelagd där.	I ärende hos statlig myndighet om innehav av aktier i bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag *och värdepappersbolag* gäller sekretess för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs. Sekretess gäller inte för beslut av myndigheten och inte heller för uppgift som erhållits från annan myndighet om uppgiften inte är sekretessbelagd där.

Sekretess gäller vidare i statlig myndighets verksamhet, som består i övervakning enligt insiderlagen (1990:1342), för sådan uppgift om enskilds ekonomiska eller personliga förhållanden, vilken på begäran har lämnats av någon som är skyldig att lämna uppgifter till myndigheten. Rör uppgiften den uppgiftsskyldige gäller dock sekretess endast om denne kan antas lida skada eller men om uppgiften röjs och sekretess inte motverkar syftet med uppgiftsskyldigheten.

Sekretess gäller, i den mån riksdagen har godkänt avtal härom med främmande stat eller mellanfolklig organisation, hos myndighet i verksamhet som avses i första-tredje styckena för sådan uppgift om affärs- eller driftförhållanden och ekonomiska eller personliga förhållanden som myndigheten erhållit enligt avtalet. Samma sekretess gäller hos Finansinspektionen, i den mån regeringen föreskriver det, om inspektionen från motsvarande utländsk myndighet erhållit uppgifter enligt annat avtal. Föreskrifterna i 14 kap. 1-3 §§ får inte i fråga om denna sekretess tillämpas i strid med avtalet.

[1]Lagen omtryckt 1992:1474.

Regeringen kan för särskilt fall förordna om undantag från sekretessen enligt första stycket 1, om den finner det vara av vikt att uppgiften lämnas.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan[1]

dels att 3 b och 3 c §§ skall upphöra att gälla,

dels att 3 a § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	3 a §[2]
Kassan skall vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 3 b §, som motsvarar åtta procent av värdet av kassans placeringar, beräknat enligt 3 c § (kapitalkrav).	*Bestämmelser om kapitaltäckning finns i lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

[1]Senaste lydelse av
3 b § 1989:1094
3 c § 1989:1094.

[2]Senaste lydelse 1989:1094.

2.4 Förslag till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617)

Härigenom föreskrivs i fråga om bankrörelselagen (1987:617)[1]

dels att 2 kap. 9 a-11 och 16 §§ skall upphöra att gälla,

dels att 1 kap. 11 §, 2 kap. 9 §, 4 kap. 9 § samt 7 kap. 4 § skall ha följande lydelse,

dels att nuvarande 2 kap. 12 § skall betecknas 2 kap. 10 §.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 kap.	
11 §[2]	
Ingår en bank i en koncern skall bestämmelserna i denna lag om banks rörelse och om tillsyn över bank gälla i tillämpliga delar för övriga företag i koncernen. Begränsningarna i fråga om banks rörelse skall avse företagen gemensamt.	Ingår en bank i en koncern skall bestämmelserna i denna lag *och i lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag* om banks rörelse och om tillsyn över bank gälla i tillämpliga delar för övriga företag i koncernen. Begränsningarna i fråga om banks rörelse skall avse företagen gemensamt.

Första stycket gäller inte försäkringsföretag och sådana dotterföretag till försäkringsföretag som inte driver någon form av finansiell verksamhet.

Om det finns särskilda skäl, får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen medge ytterligare undantag från bestämmelserna i första stycket.

Koncernbidrag får ges endast efter medgivande av Finansinspektionen.	Koncernbidrag får ges *av banken* endast efter medgivande av Finansinspektionen.

Övriga företag i koncernen skall lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen behöver för sin tillsyn över banken.

2 kap.	
9 §[3]	
En bank skall vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 9 a §, som motsvarar åtta procent av värdet av bankens placeringar,	*Bestämmelser om kapitaltäckning och stora exponeringar finns i lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för*

[1] Senaste lydelse av
2 kap. 9 a § 1991:1768
2 kap. 10 § 1991:1768
2 kap. 11 § 1991:1768
2 kap. 12 § 1991:1768
2 kap. 16 § 1991:1768.

[2] Senaste lydelse 1992:1613.

[3] Senaste lydelse 1992:1613.

beräknat enligt 10 § (kapitalkrav). För en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker bestäms kapitalbasen och kapitalkravet gemensamt.

Utöver bestämmelsen i första stycket gäller att en banks kapitalbas *inte får* understiga det belopp som enligt 1 kap. 2 § tredje stycket bankaktiebolagslagen (1987:618), 2 kap. 2 § andra stycket sparbankslagen (1987:619) eller 1 kap. 4 § tredje stycket föreningsbankslagen (1987:620) krävdes när rörelsen påbörjades.

kreditinstitut och värdepappersbolag.

En banks kapitalbas *får inte* understiga det belopp som enligt 1 kap. 2 § tredje stycket bankaktiebolagslagen (1987:618), 2 kap. 2 § andra stycket sparbankslagen (1987:619) eller 1 kap. 4 § tredje stycket föreningsbankslagen (1987:620) krävdes när rörelsen påbörjades.

4 kap.

9 §[4]

Förvaltningsberättelsen skall upprättas med iakttagande av god redovisningssed.

I förvaltningsberättelsen skall upplysningar lämnas i följande hänseenden:

1. Sådana förhållanden som inte skall redovisas i resultaträkningen eller i balansräkningen men som är viktiga för bedömningen av bankens verksamhetsresultat och ställning.

2. Händelser av väsentlig betydelse för banken, som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dettas slut.

3. Medelantalet under räkenskapsåret anställda personer, såväl för banken i dess helhet som för varje arbetsställe med mer än tjugo anställda, det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och ersättningar dels till styrelsen och andra personer i ledande ställning, varvid tantiem och därmed jämställd ersättning till styrelsen skall anges särskilt, dels till övriga anställda och delegater i banken samt, om banken har anställda i flera länder, löner och ersättningar angivna särskilt för varje land jämte uppgift om medelantalet anställda i respektive land. Då medelantalet anställda anges skall uppgift även lämnas om fördelningen mellan män och kvinnor.

Förvaltningsberättelsen skall innehålla förslag till dispositioner beträffande bankens vinst eller förlust.

Ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* och en *central föreningsbank* skall till förvaltningsberättelsen foga en kapitaltäckningsanalys. I denna skall lämnas uppgifter om kapitalbasen och kapitaltäckningen enligt *2 kap. 9-11 §§*.

Ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* och en *central föreningsbank* skall till förvaltningsberättelsen foga en kapitaltäckningsanalys. I denna skall lämnas uppgifter om kapitalbasen och kapitaltäckningen enligt *lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.*

[4]Senaste lydelse 1989:1086.

En *föreningsbank* skall därutöver lämna upplysningar i följande hänseenden:

1. Väsentliga förändringar i medlemsantalet och summorna av insatsbelopp som skall återbetalas under nästa räkenskapsår enligt bestämmelserna i 4 kap. 1 och 3 §§ föreningsbankslagen (1987:620).

2. Den rätt till utdelning som gjorda förlagsinsatser medför.

3. Summan av de förlagsinsatser som har sagts upp och skall inlösas under de näst följande två räkenskapsåren.

7 kap.

4 §[5]

En banks styrelse är skyldig att genast låta upprätta en särskild balans räkning, om det finns anledning att anta att

1. ett bankaktiebolags eget kapital understiger nio tiondelar av det registrerade aktiekapitalet,

2. en sparbank eller en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker inte kan uppfylla kravet på kapitaltäckning enligt *2 kap. 9-10* §§.	2. en sparbank eller en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker inte kan uppfylla kravet på kapitaltäckning enligt *lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.*

Balansräkningen skall granskas av revisorerna. Om antagandet om bankens ställning bekräftas skall styrelsen genast underrätta Finansinspektionen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

[5]Senaste lydelse 1992:1613.

2.5 Förslag till lag om ändring i bankaktiebolagslagen (1987:618)

Härigenom föreskrivs i fråga om bankaktiebolagslagen (1987:618)

dels att i 6 kap. 4 § ordet "bankinspektionen" skall bytas ut mot "Finansinspektionen",

dels att 2 kap. 3 §, 3 kap. 4 och 7 §§ samt 4 kap. 23 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 kap.	
3 §[1]	
Stiftarna skall upprätta en bolagsordning som skall underställas regeringen för stadfästelse. Till ansökan om oktroj skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten.	
Regeringen prövar att bolagsordningen överensstämmer med denna lag, bankrörelselagen (1987:617) och andra författningar samt om och i vad mån särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet.	
Regeringen skall stadfästa bolagsordningen och bevilja oktroj, om den planerade rörelsen kan antas komma att uppfylla kraven på en sund bankverksamhet.	Regeringen skall stadfästa bolagsordningen och bevilja oktroj om *1.* den planerade rörelsen kan antas komma att uppfylla kraven på en sund bankverksamhet, *och* *2. det inte kan antas att de som kommer att äga ett sådant kvalificerat innehav i bolaget som avses i 1 kap. 3 § 2 bankrörelselagen, kommer att motverka en sund utveckling av verksamheten i bolaget.*
Oktroj får inte vägras på den grunden att det inte behövs någon ytterligare bank.	
3 kap.	
4 §	
Aktiebrev skall ställas till viss man. Det får lämnas ut endast till sådan aktieägare som är införd i aktieboken och först när den eller de aktier brevet lyder på har betalts. Vidare fordras 1. att bankaktiebolaget har registrerats, om aktien har tecknats vid bolagets bildande, 2. att nyemission eller fondemission har registrerats, om aktien tillkommit på grund av emissionen, eller 3. att registrering har skett enligt 5 kap. 14 §, om aktien har tillkommit på grund av utbyte eller nyteckning enligt 5 kap.	

[1]Senaste lydelse 1992:1611.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
Aktiebrev skall undertecknas av styrelsen. Namnteckningarna får återges genom tryckning eller på något liknande sätt. Brevet skall ange bolagets firma, ordningsnummer på den eller de aktier varpå brevet lyder, aktiens nominella belopp och dagen för utfärdandet. *Varje aktiebrev skall ange den inskränkning i rätten att förvärva aktier som föreskrivs i 3* §. Kan, när aktiebrevet ges ut, aktier av olika slag finnas enligt bolagsordningen, skall aktieslaget anges i brevet. Om bolagsordningen innehåller förbehåll enligt 1 § fjärde stycket, 8 § eller 6 kap. 8 §, skall detta tydligt anges i brevet på sådan aktie som avses med förbehållet. Uppgiften kan ges i förkortad form. Förkortningsformerna fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.	Aktiebrev skall undertecknas av styrelsen. Namnteckningarna får återges genom tryckning eller på något liknande sätt. Brevet skall ange bolagets firma, ordningsnummer på den eller de aktier varpå brevet lyder, aktiens nominella belopp och dagen för utfärdandet. Kan, när aktiebrevet ges ut, aktier av olika slag finnas enligt bolagsordningen, skall aktieslaget anges i brevet. Om bolagsordningen innehåller förbehåll enligt 1 § fjärde stycket, 8 § eller 6 kap. 8 §, skall detta tydligt anges i brevet på sådan aktie som avses med förbehållet. Uppgiften kan ges i förkortad form. Förkortningsformerna fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

När utbetalning görs vid inlösen av en aktie eller vid minskning av dess nominella belopp eller vid skifte av bolagets tillgångar, skall aktiebrevet förses med påskrift om utbetalningen. Har utan återbetalning en aktie dragits in eller det nominella beloppet ändrats, skall så snart som möjligt en påskrift om detta göras på aktiebrevet.

Ett aktiebrev, som i samband med dödning eller vid utbyte ges ut i stället för ett annat, skall innehålla uppgift om detta. Byts ett aktiebrev ut mot ett eller flera andra aktiebrev skall det äldre aktiebrevet och de därtill hörande kupongarken makuleras på ett betryggande sätt.

Emissionsbevis samt skuldebrev och optionsbevis som avses i 5 kap. skall undertecknas på det sätt som anges i andra stycket.

7 §[2]

Över bankaktiebolagets samtliga aktier och aktieägare skall styrelsen föra en förteckning (aktiebok). Den skall upprättas omedelbart efter bolagets bildande. Aktierna skall tas upp i nummerföljd med uppgift om aktietecknarna. Aktieägarnas postadress och yrke eller titel skall anges. Finns det aktier av olika slag, skall det av aktieboken framgå till vilket slag varje aktie hör.

Aktieboken kan bestå av ett betryggande lösblads- eller kortsystem. Den kan också föras med hjälp av automatisk databehandling eller på annat liknande sätt.

[2]Senaste lydelse 1989:833.

När någon visar upp ett utfärdat aktiebrev och enligt 6 § eller på annat sätt styrker sitt förvärv eller när någon antecknas som aktieägare på aktiekonto enligt aktiekontolagen (1989:827) eller när en aktieägare eller annan behörig person anmäler annan förändring i de förhållanden som har tagits upp i aktieboken, skall en anteckning om aktieägaren eller om förändringen genast föras in. *Detta gäller endast om hinder inte möter enligt 3* §. Dagen för införandet skall anges, om dagen inte framgår av annat tillgängligt material.	När någon visar upp ett utfärdat aktiebrev och enligt 6 § eller på annat sätt styrker sitt förvärv eller när någon antecknas som aktieägare på aktiekonto enligt aktiekontolagen (1989:827) eller när en aktieägare eller annan behörig person anmäler annan förändring i de förhållanden som har tagits upp i aktieboken, skall en anteckning om aktieägaren eller om förändringen genast föras in. Dagen för införandet skall anges, om dagen inte framgår av annat tillgängligt material.

Är sista överlåtelsen på ett aktiebrev tecknad in blanco, skall namnet sättas ut i överlåtelsen innan införandet sker. Ett aktiebrev som visats upp skall förses med påskrift om införandet och dagen för detta.

4 kap.

23 §[3]

I emissionsprospektet skall följande uppgifter lämnas, nämligen

1. en kortfattad historik över bankaktiebolaget och dess verksamhet,

2. en redogörelse för bolagets och, om det finns dotterföretag, koncernens verksamhet samt för bolagets del uppgifter som är av betydelse för bedömningen av rörelsens karaktär och utveckling,

3. en redogörelse för kapitaltäckningen enligt *2 kap. 9-10* §§ *samt, i förekommande fall, 11* § *bankrörelselagen (1987:617)* och dess betydelse för bankbolaget,	3. en redogörelse för kapitaltäckningen enligt *lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag* och dess betydelse för bankbolaget,

4. uppgifter om bolagets styrelseledamöter, revisorer samt anställda och delegater i ledande ställning, samt

5. en redogörelse för ägar- och rösträttsförhållanden i fråga om bolagets aktier.

Uppgifterna enligt första stycket, behöver inte lämnas av bankaktiebolag, vars aktier är noterade vid en börs eller auktoriserad marknadsplats.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

[3]Senaste lydelse 1992:554.

2.6 Förslag till lag om ändring i sparbankslagen (1987:619)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 1, 3 och 4 §§ sparbankslagen (1987:619) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
5 kap.	
1 §[1]	
Om det är påkallat för att upprätthålla en sparbanks verksamhet, får sparbanksstämman besluta att bilda en garantifond genom bidrag av huvudmän eller andra.	
För att vara bindande skall teckning av bidrag till garantifonden ske på en teckningslista. På denna skall anges om ränta skall utgå och i så fall hur den skall beräknas. Vidare skall avskrifter av sparbankens senaste balansräkning och revisorernas yttrande över denna fogas till teckningslistan.	
Garantifonden får återbetalas endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna *i 2 kap. 9-10 §§ bankrörelselagen (1987:617)*. I övrigt skall beträffande återbetalningen gälla vad som bestämts vid garantifondens bildande.	Garantifonden får återbetalas endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna *om kapitaltäckning i lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag*. I övrigt skall beträffande återbetalningen gälla vad som bestämts vid garantifondens bildande.
3 §[2]	
Finns det i reglementet ett förbehåll om återbäring av grundfonden eller del därav, får sådan återbäring inte ske om inte reservfonden uppgår till belopp som motsvarar tio gånger grundfonden. Inte heller får återbäring ske, så länge garantifond, där sådan bildats, inte återbetalts eller om sparbanken till följd av återbäringen inte skulle kunna uppfylla *det i 2 kap. 9-10 §§ bankrörelselagen (1987:617) föreskrivna kravet på kapitaltäckning*.	Finns det i reglementet ett förbehåll om återbäring av grundfonden eller del därav, får sådan återbäring inte ske om inte reservfonden uppgår till belopp som motsvarar tio gånger grundfonden. Inte heller får återbäring ske, så länge garantifond, där sådan bildats, inte återbetalts eller om sparbanken till följd av återbäringen inte skulle kunna uppfylla *kravet på kapitaltäckning enligt lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag*.

[1]Senaste lydelse 1989:1088.
[2]Senaste lydelse 1989:1088.

4 §[3]

Utfäst ränta på grundfonden eller garantifonden skall inte betalas ut, om till följd av detta vinsten på rörelsen inte skulle räcka till att få upp grundfonden eller garantifonden till det i 2 § första stycket angivna beloppet. Räntan på garantifonden skall inte heller betalas ut, om genom utbetalningen en sådan förlust skulle uppkomma på rörelsen, att sparbanken inte skulle kunna uppfylla *det i 2 kap. 9-10 §§ bankrörelselagen (1987:617) föreskrivna kravet på kapitaltäckning.* Grundfondsräntan skall inte i något fall betalas ut om till följd av detta förlust skulle uppkomma.

Utfäst ränta på grundfonden eller garantifonden skall inte betalas ut, om till följd av detta vinsten på rörelsen inte skulle räcka till att få upp grundfonden eller garantifonden till det i 2 § första stycket angivna beloppet. Räntan på garantifonden skall inte heller betalas ut, om genom utbetalningen en sådan förlust skulle uppkomma på rörelsen, att sparbanken inte skulle kunna uppfylla *kravet på kapitaltäckning enligt lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.* Grundfondsräntan skall inte i något fall betalas ut om till följd av detta förlust skulle uppkomma.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

[3]Senaste lydelse 1989:1088.

2.7 Förslag till lag om ändring i föreningsbankslagen (1987:620)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 3 § och 9 kap. 14 § föreningsbankslagen (1987:620) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 kap.	
3 §[1]	
En medlem, som deltar i föreningsbanken med högre insatsbelopp än han är skyldig att delta med, har rätt att efter uppsägning få ut överskjutande belopp utan att avgå ur föreningsbanken. Beträffande uppsägningen samt medlemmens rätt att få ut det uppsagda beloppet och hans skyldighet att betala tillbaka vad han har fått ut tillämpas 1 och 2 §§ samt 3 kap. 4 § första stycket. Sexmånadersfristen enligt 1 § skall därvid räknas från utgången av det räkenskapsår som sedan uppsägningen har gjorts slutar näst efter en månad eller den längre tid, högst sex månader, som har bestämts i stadgarna. Härutöver gäller att sådant insatsbelopp får betalas ut endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna om kapitaltäckning i *2 kap. 9-10 §§ bankrörelselagen (1987:617).*	En medlem, som deltar i föreningsbanken med högre insatsbelopp än han är skyldig att delta med, har rätt att efter uppsägning få ut överskjutande belopp utan att avgå ur föreningsbanken. Beträffande uppsägningen samt medlemmens rätt att få ut det uppsagda beloppet och hans skyldighet att betala tillbaka vad han har fått ut tillämpas 1 och 2 §§ samt 3 kap. 4 § första stycket. Sexmånadersfristen enligt 1 § skall därvid räknas från utgången av det räkenskapsår som sedan uppsägningen har gjorts slutar näst efter en månad eller den längre tid, högst sex månader, som har bestämts i stadgarna. Härutöver gäller att sådant insatsbelopp får betalas ut endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna om kapitaltäckning i *lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.*

Beträffande uppsägning av överskjutande insatsbelopp vid föreningsbanks ombildning till bankaktiebolag gäller i stället 11 kap. 5 §.

9 kap.

14 §[2]

När den i kallelsen på okända borgenärer bestämda anmälningstiden har gått ut och alla kända skulder blivit betalda, skall likvidatorerna skifta föreningsbankens behållna tillgångar. Om något skuldbelopp är tvistigt eller inte förfallet till betalning eller av annan orsak inte kan betalas, skall så mycket av föreningsbankens medel som kan behövas för denna betalning behållas och återstoden skiftas.

[1]Senaste lydelse 1992:1058.
[2]Senaste lydelse 1989:1089.

I en lokal föreningsbank får till medlemmarna, utöver av dem betalda insatser, betalas ut medel endast i den mån det kan ske med hänsyn till bestämmelserna *i 2 kap. 9-10 §§ bankrörelselagen (1987:617)*. De medel som sålunda inte får betalas ut skall föras till den centrala föreningsbankens reservfond.	I en lokal föreningsbank får till medlemmarna, utöver av dem betalda insatser, betalas ut medel endast i den mån det kan ske med hänsyn till bestämmelserna *om kapitaltäckning i lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag*. De medel som sålunda inte får betalas ut skall föras till den centrala föreningsbankens reservfond.

De medlemmar eller innehavare av förlagsandelar som vill klandra skiftet skall väcka talan mot föreningsbanken senast tre månader efter det att slutredovisningen lades fram på föreningsbanksstämman.

Om en medlem eller innehavare av en förlagsandel inte inom fem år efter det att slutredovisningen lades fram på föreningsbanksstämman har anmält sig för att lyfta vad han har erhållit vid skiftet, har han förlorat sin rätt till detta. Om medlen är ringa i förhållande till de skiftade tillgångarna, kan rätten på anmälan av likvidatorerna förordna att medlen skall tillfalla allmänna arvsfonden. I annat fall skall 17 § tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (1989:508) om försäkringsmäklare

Härigenom föreskrivs att 3, 5, 13, 14 och 16 §§ lagen (1989:508) om försäkringsmäklare skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 §[1]	
Varje försäkringsmäklare skall vara registrerad hos Finansinspektionen och stå under dess tillsyn. Registreringen kan avse förmedling av	
1. alla slag av försäkring,	
2. enbart personförsäkring, eller	
3. enbart skadeförsäkring.	
	Bedriver mäklaren även verksamhet som avses i 1 kap. 3 b § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse skall också detta registreras.
Benämningen försäkringsmäklare får användas bara av den som är registrerad enligt denna lag.	
5 §[2]	
För att en fysisk person skall bli registrerad som försäkringsmäklare krävs att han	
1. inte är underårig, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken,	
2. inte genom anställning eller uppdrag hos något försäkringsföretag eller på annat sätt är beroende av försäkringsgivarintressen,	
3. har en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas honom om han åsidosätter sina skyldigheter,	
4. har en tillfredställande utbildning, och	4. har en tillfredställande utbildning *för den verksamhet som skall bedrivas,* och
5. i övrigt är lämplig som försäkringsmäklare.	
Sådan försäkring som avses i första stycket 3 krävs inte om *mäklaren förmedlar försäkringar* uteslutande för en juridisk person som är registrerad som försäkringsmäklare.	Sådan försäkring som avses i första stycket 3 krävs inte om *mäklarens verksamhet bedrivs* uteslutande för en juridisk person som är registrerad som försäkringsmäklare.
13 §	
Försäkringsmäklaren skall utföra sitt uppdrag omsorgsfullt och med iakttagande av god försäkringsmäklarsed. *Han* skall, i den utsträckning som omständigheterna	Försäkringsmäklaren skall utföra sitt uppdrag omsorgsfullt och med iakttagande av god försäkringsmäklarsed. *Bedriver han verksamhet som avses i 3 § andra stycket*

[1]Senaste lydelse 1993:1308.
[2]Senaste lydelse 1990:812.

kräver det, klarlägga uppdragsgivarens behov av försäkring *och* föreslå lämpliga lösningar.

tillämpas dessutom 1 kap. 7 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse. Försäkringsmäklaren skall, i den utsträckning som omständigheterna kräver det, klarlägga uppdragsgivarens behov av försäkring *och, i förekommande fall, tjänster i samband med sparande samt* föreslå lämpliga lösningar.

14 §

Om försäkringsmäklaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosättter sina skyldigheter enligt 13 §, skall han ersätta den skada som till följd av detta drabbar *uppdragsgivaren eller försäkringsgivaren* eller någon som härleder sin rätt från uppdragsgivaren.

Om försäkringsmäklaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter enligt 13 §, skall han ersätta den skada som till följd av detta drabbar *en uppdragsgivare, en försäkringsgivare, ett fondbolag, ett utländskt fondföretag* eller någon som härleder sin rätt från uppdragsgivaren.

16 §[3]

Om någon utövar sådan verksamhet som *omfattas av denna lag* utan att vara registrerad som försäkringsmäklare, skall Finansinspektionen förelägga honom vid vite att upphöra med detta. Detsamma gäller om en registrerad försäkringsmäklare yrkesmässigt förmedlar försäkringar av ett slag som han inte är registrerad för *och* om någon använder benämningen försäkringsmäklare utan att vara registrerad som sådan.

Om någon utövar sådan verksamhet som *avses i 3 § första stycket 1-3* utan att vara registrerad som försäkringsmäklare, skall Finansinspektionen förelägga honom vid vite att upphöra med detta. Detsamma gäller om en registrerad försäkringsmäklare yrkesmässigt förmedlar försäkringar av ett slag som han inte är registrerad för *eller bedriver sådan verksamhet som avses i 3 § andra stycket utan att detta registrerats samt* om någon använder benämningen försäkringsmäklare utan att vara registrerad som sådan.

Ett föreläggande enligt första stycket får också meddelas i samband med ett beslut om återkallelse enligt 15 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

[3]Senaste lydelse 1993:1308.

2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter

dels att 3 kap. 33 § skall ha följande lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 3 kap. 32 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	3 kap.
	32 b §
	Ett utländskt företag som med stöd av 1 kap. 5 § 2 bankrörelselagen (1987:617), 1 kap. 3 c § 2 lagen (1991:981) om värdepappersrörelse eller 2 kap. 9 § 2 lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag driver bankverksamhet, värdepappersrörelse eller finansieringsverksamhet i Sverige utan att inrätta filial här, skall innan verksamheten inleds till Finansinspektionen lämna en skriftlig förbindelse att årligen senast den 31 januari taxeringsåret lämna kontrolluppgift enligt 22, 25 a eller 27 § till Riksskatteverket.
	33 §[1]
Efter föreläggande av skattemyndigheten skall den som *har tillstånd att* driva värdepappersrörelse lämna kontrolluppgift för namngiven person. Kontrolluppgiften skall avse sådana uppgifter om avyttring av finansiella instrument som tas in i avräkningsnota enligt 3 kap. 9 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.	Efter föreläggande av skattemyndigheten skall den som *får* driva värdepappersrörelse lämna kontrolluppgift för namngiven person. Kontrolluppgiften skall avse sådana uppgifter om avyttring av finansiella instrument som tas in i avräkningsnota enligt 3 kap. 9 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.

Efter föreläggande av Riksskatteverket skall kontrolluppgift enligt första stycket lämnas också i fråga om ej namngivna personer. Sådant föreläggande får efter Riksskatteverkets bestämmande utfärdas av skattemyndigheten i det län där den skatteskyldige har sitt säte eller driver verksamhet.

[1]Senaste lydelse 1991:1002.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995 såvitt avser företag som driver bankverksamhet med stöd av 1 kap. 5 § 2 bankrörelselagen (1987:617) eller finansieringsverksamhet med stöd av 2 kap. 9 § 2 lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag och i övrigt den 1 januari 1996. Lagen tillämpas första gången vid 1997 års taxering. Har bank- eller finansieringsverksamhet med stöd av nämnda bestämmelser inletts före den 1 januari 1995, skall förbindelse enligt 32 b § lämnas till Finansinspektionen före den 1 juli 1995.

2.10 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:655) om återföring av obeskattade reserver

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1990:655) om återföring av obeskattade reserver skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
6 §[1]	
För bankaktiebolag, sparbanker, föreningsbanker, *finansbolag, kreditaktiebolag* och *sådana* värdepappersbolag som skall uppfylla kapitalkrav enligt *5 kap. 1 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse* får — i stället för vad som anges i 4 och 5 §§ — bestämmelserna i andra stycket tillämpas.	För bankaktiebolag, sparbanker, föreningsbanker, *kreditmarknadsbolag* och värdepappersbolag får — i stället för vad som anges i 4 och 5 §§ — bestämmelserna i andra stycket tillämpas.

Hela uppskovsbeloppet skall tas upp till beskattning vid 1992 års taxering eller, om företaget på grund av förlängt räkenskapsår inte skall taxeras detta år, vid 1993 års taxering. Vid tillämpning av uppbördslagens (1953:272) regler om debitering av preliminär och slutlig skatt skall dock anses som om skatten på uppskovsbeloppet hänför sig med lika delar till de beskattningsår för vilka taxering sker åren 1992-1995. Taxeras inte företaget år 1992 skall anses som om skatten på uppskovsbeloppet hänför sig med 50 procent till det beskattningsår för vilket taxering sker år 1993 och med vardera 25 procent till de beskattningsår för vilka taxering sker åren 1994 och 1995. Vad nu sagts äger motsvarande tillämpning om taxering inte sker ett senare år under nämnda period.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

[1]Senaste lydelse 1992:705.

Härigenom föreskrivs att 2, 7 och 18 §§ insiderlagen (1990:1342) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §[1]	
I denna lag förstås med	
1. handel på värdepappersmarknaden: handel på börs eller annan organiserad marknadsplats eller genom någon som *driver värdepappersrörelse med stöd av* 1 kap. 3 *eller 3 a* § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,	1. handel på värdepappersmarknaden: handel på börs eller annan organiserad marknadsplats eller genom någon som *yrkesmässigt bedriver sådan verksamhet som avses i* 1 kap. 3 § *1-5* lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,

2. fondpapper: aktie och obligation samt sådana andra delägarrätter eller fordringsrätter som är utgivna för allmän omsättning, andel i värdepappersfond och aktieägares rätt gentemot den som för hans räkning förvarar aktiebrev i ett utländskt bolag (depåbevis),

3. aktiemarknadsbolag: svenskt aktiebolag som utgivit aktier vilka är noterade vid en börs eller auktoriserad marknadsplats.

Vad som föreskrivs om aktie skall också tillämpas på emissionsbevis, interimsbevis, optionsbevis, konvertibelt skuldebrev, skuldebrev förenat med optionsrätt till nyteckning, vinstandelsbevis, aktieoption och aktietermin. Utfärdande av köpoption skall likställas med försäljning av de aktier optionen avser medan utfärdande av säljoption skall likställas med köp av aktierna.

Med fondpapper jämställs i denna lag ränteoption, räntetermin, indexoption och indextermin.

Om fondpapper ägs av två eller flera med samäganderätt, skall en delägare vid tillämpningen av denna lag anses vara ägare till så många av fondpapperen som svarar mot hans lott i det samfällda innehavet.

7 §[2]	
Utan hinder av 4 § får	Utan hinder av 4 § får
1. befattningshavare hos någon som driver värdepappersrörelse med stöd av 1 kap. 3 *eller 3 a* § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse fullgöra köp- eller säljorder i rörelsen,	1. befattninghavare hos någon som driver värdepappersrörelse med stöd av 1 kap. 3, *3 c eller 3 d* § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse fullgöra köp- eller säljorder i rörelsen,

2. köp ske av annat än option eller termin då den icke offentliggjorda omständigheten är ägnad att sänka kursen eller försäljning ske av annat än option eller termin då omständigheten är ägnad att höja kursen,

[1]Senaste lydelse 1992:1323.
[2]Senaste lydelse 1992:1628.

3. uppgifter fullgöras som åligger någon på grund av vad som föreskrivits i lag eller annan författning,

4. köp ske i fall som avses i 5 § 1 för den juridiska personens räkning av aktier i aktiebolaget,

5. innehavare av option när optionens löptid går ut köpa eller sälja den underliggande tillgången eller sälja optionen,

6. utfärdare av option i samband med lösen sälja eller köpa den underliggande tillgången som optionen avser,

7. köpare och säljare av termin vid slutdag fullgöra avtalet.

18 §[3]

Om det finns anledning anta att en bestämmelse i 4 § överträtts, har Finansinspektionen rätt att få de uppgifter som den behöver för sin utredning från

1. den som det finns anledning anta har gjort överträdelsen,

2. ett aktiebolag eller en juridisk person i övrigt vars fondpapper överträdelsen gäller,

3. den juridiska person som lämnat det offentliga erbjudandet om aktieförvärv,

4. moderföretaget till det aktiebolag eller den juridiska person som avses i 2 eller 3,

5. myndighet,

6. någon som driver värdepappersrörelse med stöd av 1 kap. 3 *eller 3 a* § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,

6. någon som driver värdepappersrörelse med stöd av 1 kap. 3, *3 c eller 3 d* § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,

7. någon annan som köpt eller sålt fondpapper, om det finns anledning anta att köpet eller försäljningen föranletts av otillåtet råd eller därmed jämförlig åtgärd som avses i 4 §.

Om det finns anledning anta att någon har överträtt andra bestämmelser i denna lag och är överträdelsen belagd med straff, får inspektionen i utredningssyfte också infordra uppgifter av denne.

Denna lag träder i kraft, i fråga om 2 §, den 1 januari 1995 och i övrigt den 1 januari 1996.

[3]Senaste lydelse 1992:1323.

2.12 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:981) om värdepappersrörelse

dels att 3 kap. 7 § och 5 kap. 2-4 §§ skall upphöra att gälla,

dels att nuvarande 3 kap. 7 a § och 5 kap. 5 § skall betecknas 3 kap. 7 § respektive 5 kap. 2 §,

dels att 1 kap. 1-3 a och 6-10 §§, 2 kap. 1, 2, 4, 5 och 7 §§, 3 kap. 1-5 §§, 4 kap. 1-3 §§, 5 kap. 1 § och nya 5 kap. 2 §, 6 kap. 4-6, 7, 8, 9, 10 och 11 §§ samt rubriken närmast före 2 kap. 7 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall föras in nya paragrafer, 1 kap. 3 b-3 e, 6 a och 6 b §§, 2 kap. 8 §, 3 kap. 1 a §, 6 kap. 3 a-3 e, 6 a och 6 b, 8 a-8 d och 9 a §§ och 7 kap. 2 §, samt närmast före 2 kap. 8 §, 6 kap. 3 a §, 6 a § och 8 b § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	1 kap.
	1 §
Denna lag gäller värdepappersrörelse.	
	För utländska företags verksamhet i Sverige gäller bestämmelserna i denna lag i tillämpliga delar. För filialer till utländska företag gäller i övrigt lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.
Lagen gäller inte verksamhet som drivs av *Sveriges riksbank eller* sådan förvaltning av finansiella instrument som är reglerad i annan lag.	Lagen gäller inte verksamhet som drivs av *Riksbanken, Riksgäldskontoret, Kammarkollegiet eller av försäkringsbolag med koncession enligt försäkringsrörelselagen (1982:713). Lagen gäller inte heller* sådan förvaltning av finansiella instrument som är reglerad i annan lag.
	2 §
I denna lag betyder	
1. *värdepappersrörelse:* verksamhet som består i att yrkesmässigt tillhandahålla sådana tjänster som anges i 3 §,	
2. *värdepappersbolag:* svenskt aktiebolag som fått tillstånd att driva värdepappersrörelse,	2. *värdepappersbolag:* svenskt aktiebolag som fått tillstånd *enligt denna lag* att driva värdepappersrörelse,
3. *bankinstitut:* bankaktiebolag, sparbank, *central* föreningsbank och utländskt bankföretag som *fått tillstånd att driva* bankrörelse från filial här i landet,	3. *bankinstitut:* bankaktiebolag, sparbank, föreningsbank och utländskt bankföretag som *driver* bankrörelse från filial här i landet,

4. utländskt värdepappersföretag: utländskt företag som inte är bankinstitut och som fått tillstånd att driva värdepappersrörelse från filial här i landet,

5. värdepappersinstitut: företag som fått tillstånd att driva värdepappersrörelse.

4. värdepappersinstitut: värdepappersbolag, svenska bankinstitut som fått tillstånd enligt denna lag att driva värdepappersrörelse *och utländska företag som driver värdepappersrörelse från filial här i landet,*

5. EES: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

6. kvalificerat innehav: ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, om innehavet representerar 10 % eller mer av kapitalet eller av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget,

7. filial: ett avdelningskontor med självständig förvaltning; om ett utländskt företag etablerar sig i Sverige enligt 3 c § 1 eller 2 kap. 7 § första stycket, skall etableringen anses som en enda filial, även om flera driftställen inrättas.

3 §

Värdepappersrörelse får drivas endast efter tillstånd av Finansinspektionen. Tillstånd får ges för

Värdepappersrörelse får, *om inte annat följer av denna lag,* drivas endast efter tillstånd av Finansinspektionen. Tillstånd får ges för

1. handel med finansiella instrument för annans räkning i eget namn,

2. förmedling av kontakt mellan köpare och säljare av finansiella instrument eller i annat fall medverkan vid transaktioner avseende sådana instrument,

3. handel med finansiella instrument för egen räkning,

4. förvaltning av någon annans finansiella instrument,

5. garantigivning eller annan medverkan vid emissioner av fondpapper eller erbjudanden om köp eller försäljning av finansiella instrument som är riktade till en öppen krets.

3 a §[1]

Tillstånd enligt 3 § krävs inte för

1. ett utländskt bankföretag som

[1]Senaste lydelse 1992:1620 (jfr 1993:1646).

driver verksamhet med stöd av 1 kap. 5 § bankrörelselagen (1987:617), om verksamhet som anges i 3 § omfattas av det i hemlandet meddelade tillståndet att driva bankrörelse,

2. ett utländskt kreditinstitut som driver verksamhet med stöd av 2 kap. 9 § lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag, om verksamhet som anges i 3 § omfattas av det i hemlandet meddelade tillståndet att driva finansieringsverksamhet,

3. ett utländskt företag som driver verksamhet med stöd av 2 kap. 10 § lagen om kreditmarknadsbolag, om verksamhet som anges i 3 § är tillåten enligt företagets stadgar eller bolagsordning och det eller de utländska kreditinstitut som äger företaget eller dess moderföretag skulle ha rätt enligt 1 eller 2 att driva sådan verksamhet.

För utländska företag som avses i första stycket gäller bestämmelserna i denna lag i tillämpliga delar.

Tillstånd enligt 3 § 2 krävs inte för verksamhet som bedrivs med stöd av en auktorisation som börs eller marknadsplats enligt lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet.

3 b §

Tillstånd enligt 3 § 2 behövs inte för verksamhet som bedrivs av den som är registrerad som försäkringsmäklare enligt 3 § första stycket 1 och 2 lagen (1989:508) om försäkringsmäklare, om

1. verksamheten endast är en sidoverksamhet till försäkringsmäklarrörelsen och enbart avser andelar i värdepappersfonder eller sådana utländska fondföretag som avses i 7 a och 7 b §§ lagen (1990:1114) om värdepappersfonder,

2. kunders order vidarebefordras endast direkt till fondbolag och ut-

ländska fondföretag som avses i 1, och

3. mäklaren i denna verksamhet inte tar emot kunders medel eller fondandelar.

3 c §

Tillstånd enligt 3 § behövs inte för företag, som har säte i ett annat land inom EES och som i det landet (hemlandet) har tillstånd att driva värdepappersrörelse. Ett sådant företag får

1. driva värdepappersrörelse från filial i Sverige med början två månader efter det att Finansinspektionen från en behörig myndighet i företagets hemland mottagit en underrättelse med sådant innehåll som anges i 6 a § första stycket,

2. driva värdepappersrörelse genom att från sitt hemland erbjuda och tillhandahålla tjänster med början så snart Finansinspektionen från en behörig myndighet i företagets hemland mottagit en underrättelse med sådant innehåll som anges i 6 b § första stycket.

3 d §

Tillstånd enligt 3 § behövs inte för

1. ett utländskt bankföretag som driver verksamhet med stöd av 1 kap. 5 § bankrörelselagen (1987:617),

2. ett utländskt kreditinstitut som driver verksamhet med stöd av 2 kap. 9 § lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag,

3. ett utländskt företag som driver verksamhet med stöd av 2 kap. 10 § lagen om kreditmarknadsbolag,

3 e §

Ett utländskt företag som driver värdepappersrörelse med stöd av 3 c § eller 3 d § 1 och 2 får driva sådan verksamhet som anges i 3 § endast i den mån verksamheten

omfattas av företagets verksamhetstillstånd i hemlandet.

Ett utländskt företag som driver värdepappersrörelse med stöd av 3 d § 3 får driva verksamhet som anges i 3 § endast om verksamheten är tillåten enligt företagets stadgar eller bolagsordning och endast i den mån det eller de utländska kreditinstitut som äger företaget eller dess moderföretag skulle ha rätt enligt första stycket att driva sådan verksamhet.

6 §

Ett *värdepappersbolag* får efter tillstånd av Finansinspektionen inrätta filial i utlandet.

Ett *värdepappersbolag* får efter tillstånd av Finansinspektionen inrätta filial i utlandet. *Om filialen skall inrättas i ett land inom EES får tillstånd vägras endast om det med beaktande av den planerade verksamheten finns skäl att ifrågasätta lämpligheten av bolagets administrativa struktur eller bolagets finansiella styrka.*

Ansökan om tillstånd skall innehålla

1. en plan för den tilltänkta filialverksamheten, med uppgift om filialens organisation, och

2. uppgift om filialens adress och ansvariga ledning.

6 a §

Om ett värdepappersbolag får tillstånd enligt 6 § till filialetablering i ett annat land inom EES, skall Finansinspektionen genast underrätta behörig myndighet i det land där filialen skall inrättas. Underrättelsen skall innehålla

1. vad som anges i 6 § andra stycket, och

2. uppgift om investerarskydd som gäller för kunder hos värdepappersbolaget.

Om värdepappersbolaget efter det att filialen har inrättats avser att vidta ändring i något förhållande som avses i 6 § andra stycket, skall bolaget skriftligen anmäla detta till Finansinspektionen och

behörig myndighet i det land där filialen finns. Anmälan skall göras minst en månad innan ändringen genomförs.

6 b §

Ett värdepappersbolag som önskar driva verksamhet i ett annat land inom EES, genom att erbjuda och tillhandahålla tjänster utan att inrätta filial där, skall innan verksamheten inleds underrätta Finansinspektionen om sin avsikt. Till underrättelsen skall fogas en plan för den planerade verksamheten med uppgift om vilka tjänster som skall erbjudas. Inspektionen skall inom en månad överlämna underrättelsen och verksamhetsplanen till behörig myndighet i det land där verksamheten skall utövas.

Om värdepappersbolaget avser att ändra verksamhet som avses i första stycket, skall bolaget skriftligen anmäla detta till Finansinspektionen och behörig myndighet i det land där verksamheten utövas. Anmälan skall göras innan ändringen genomförs.

7 §

Värdepappersrörelse skall bedrivas så att allmänhetens förtroende för värdepappersmarknaden upprätthålls och enskildas kapitalinsatser inte otillbörligen äventyras samt i övrigt så att rörelsen kan anses sund.

Ett värdepappersinstitut skall

- i sin verksamhet handla på ett ärligt och rättvist sätt,

- handla med erforderlig skicklighet, omsorg och skyndsamhet,

- inneha och effektivt använda sådana resurser och rutiner som behövs för att rörelsen skall kunna bedrivas på ett riktigt sätt,

- från sina kunder inhämta uppgifter om deras ekonomiska situation, erfarenhet av värdepappersmarknaden och syftet med de tjänster de efterfrågar,

- vid sina kontakter med kunder lämna tillräcklig information om

sådana omständigheter som är väsentliga i sammanhanget,

- undvika intressekonflikter och, om sådana inträffar, se till att kunderna behandlas rättvist, och

- i övrigt följa alla regler som gäller för verksamheten.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om vad värdepappersinstitut skall iaktta enligt första och andra styckena.

7 a §[2]

Om ett värdepappersinstitut utanför en börs har gjort ett avslut för egen eller någon annans räkning i fondpapper som är inregistrerade vid den börsen, skall institutet omedelbart anmäla avslutet till börsen. Någon anmälan behövs dock inte om avslutet har gjorts vid någon annan svensk eller utländsk börs.

Om ett värdepappersinstitut utanför en börs har gjort ett avslut för egen eller någon annans räkning i fondpapper som är inregistrerade vid den börsen, skall institutet omedelbart anmäla avslutet till börsen. Någon anmälan behövs dock inte om avslutet har gjorts vid någon annan svensk *börs* eller *vid en* utländsk börs *i ett land utanför EES.*

Ett svenskt värdepappersinstitut skall vidare i den omfattning och på det sätt regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen föreskriver anmäla avslut i finansiella instrument som är föremål för handel vid en börs, auktoriserad marknadsplats eller annan reglerad marknad inom EES och som görs via en filial i ett land inom EES eller genom tillhandahållande av tjänster i ett sådant land utan att institutet har någon filial där. Om de finansiella instrumenten är föremål för handel vid en svensk börs eller auktoriserad marknadsplats skall anmälan göras dit. I annat fall skall anmälan göras till Finansinspektionen.

8 §

En styrelseledamot eller befattningshavare hos ett värdepappers-

En styrelseledamot eller befattningshavare hos ett värdepappers-

[2]Senaste lydelse 1992:559.

bolag *eller ett utländskt värdepappersföretag*, vilken i den egenskapen får kunskap om en uppdragsgivares affärsförhållanden eller personliga förhållanden, får inte obehörigen röja vad han har fått veta och inte heller utnyttja kunskapen i strid med uppdragsgivarens intresse.

bolag, vilken i den egenskapen får kunskap om en uppdragsgivares affärsförhållanden eller personliga förhållanden, får inte obehörigen röja vad han har fått veta och inte heller utnyttja kunskapen i strid med uppdragsgivarens intresse.

9 §

För ett värdepappersinstitut som *har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt* 3 § 1 gäller bestämmelserna om handelskommission i lagen (1914:45) om kommission, om inte annat följer av denna lag.

För ett värdepappersinstitut som *driver verksamhet som avses i* 3 § 1 gäller bestämmelserna om handelskommission i lagen (1914:45) om kommission, om inte annat följer av denna lag.

10 §

Vad som föreskrivs om självinträde i 40-45 §§ lagen (1914:45) om kommission gäller även när ett värdepappersinstitut som *fått tillstånd att driva* värdepappersrörelse *enligt* 3 § 1 utför uppdrag avseende köp, försäljning eller byte av finansiella instrument genom avtal med ett företag som har sådant samband med värdepappersinstitutet som avses i 6 kap. 3 § andra stycket.

Vad som föreskrivs om självinträde i 40-45 §§ lagen (1914:45) om kommission gäller även när ett värdepappersinstitut som *driver* värdepappersrörelse *som avses i* 3 § 1 utför uppdrag avseende köp, försäljning eller byte av finansiella instrument genom avtal med ett företag som har sådant samband med värdepappersinstitutet som avses i 6 kap. 3 § andra stycket.

Vad som sägs i första stycket skall också tillämpas då avtalet ingås med någon som äger tio procent eller mer av aktiekapitalet eller andelarna eller av röstetalet i värdepappersinstitutet eller företag som har sådant samband med värdepappersinstitutet som avses i 6 kap. 3 § andra stycket.

2 kap.

1 §

Tillstånd för ett svenskt aktiebolag att driva värdepappersrörelse får meddelas endast om

1. bolagsordningen inte strider mot denna lag eller någon annan författning,

2. den planerade verksamheten kan antas komma att uppfylla kraven på en sund värdepappersrörelse,

3. den som kommer att äga ett kvalificerat innehav i bolaget inte kan antas motverka en sund utveckling av verksamheten i bolaget, och

3. bolaget uppfyller de villkor som i övrigt anges i denna lag.

4. bolaget uppfyller de villkor som i övrigt anges i denna lag.

2 §

Ansökan om tillstånd får göras innan bolaget har registrerats. Har sådan ansökan gjorts inom sex månader från stiftelseurkundens undertecknande, räknas den i 2 kap. 9 § första stycket aktiebolagslagen (1975:1385) föreskrivna tiden från tillståndsbeslutet.

Till ansökan skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om vad en sådan plan skall innehålla.

4 §

Ett *värdepappersbolag* skall ha en styrelse med minst fem ledamöter. Bolaget skall ha en verkställande direktör.

I ett värdepappersbolag skall minst en av stämman utsedd revisor vara auktoriserad revisor eller auktoriserat revisionsbolag.

Ett värdepappersbolag skall ha sitt huvudkontor i Sverige.

5 §

Ett *värdepappersbolag* skall ha ett *aktiekapital som med hänsyn till verksamhetens art och omfattning är tillräckligt stort. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om aktiekapitalets storlek.*

Ett *värdepappersbolag* skall *när verksamheten påbörjas* ha ett *bundet eget kapital som vid tidpunkten för beslut om tillstånd enligt 1 § motsvarar minst*

1. fem miljoner ecu om bolagets verksamhet skall innefatta mottagande av medel på konto enligt 3 kap. 4 § 4,

2. 730 000 ecu om bolaget skall bedriva verksamhet som avses i 1 kap. 3 § 3 eller 5,

3. 125 000 ecu om inte högre belopp krävs enligt 1 eller 2, och

4. 50 000 ecu om bolaget skall driva enbart verksamhet som avses i 1 kap. 3 § 2 och denna skall avse endast andelar i värdepappersfonder eller sådana utländska fondföretag som avses i 7 a och 7 b §§ lagen (1990:1114) om värdepappersfonder.

Finansinspektionen får medge undantag från det högre kapital-

krav som i 2 föreskrivs för bedrivande av verksamhet enligt 1 kap. 3 § 5, om den verksamheten bara avser annan medverkan vid emissioner än garantigivning.

I 11 kap. 7 § aktiebolagslagen (1975:1385) finns bestämmelser om vad som utgör bundet eget kapital.

Utländska *värdepappersföretag* **Utländska *företag***

7 §[3]

Ett utländskt företag får efter tillstånd av Finansinspektionen driva värdepappersrörelse från *avdelningskontor med självständig förvaltning (filial).*

Tillstånd till filialetablering skall lämnas om företaget står under tillsyn av myndighet eller något annat behörigt organ i hemlandet och den planerade verksamheten här i landet kan antas komma att uppfylla kraven på en sund värdepappersrörelse.

För verksamheten i filialen gäller bestämmelserna i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m., om inte annat följer av denna lag.

Andra utländska företag *än sådana som avses i 1 kap. 3 c och 3 d §§* får efter tillstånd av Finansinspektionen driva värdepappersrörelse från *filial.*

Tillstånd till filialetablering skall lämnas om företaget står under *betryggande* tillsyn av myndighet eller något annat behörigt organ i hemlandet och den planerade verksamheten här i landet kan antas komma att uppfylla kraven på en sund värdepappersrörelse.

Verksamhetsplan

8 §

Till ansökan om tillstånd enligt 1, 6 eller 7 § skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen skall meddela närmare föreskrifter om vad en sådan plan skall innehålla.

3 kap.

1 §

Ett värdepappersbolag *och ett utländskt värdepappersföretag* får endast förvärva sådan egendom som behövs i rörelsen.

Ett värdepappersbolag får endast förvärva sådan egendom som behövs i rörelsen.

[3]Senaste lydelse 1992:162.

Ett värdepappersbolag *eller utländskt värdepappersföretag* får förvärva aktier eller andelar i företag bara efter tillstånd av Finansinspektionen, om förvärvet ingår som ett led i organisationen av verksamheten.

Ett värdepappersbolag får förvärva aktier eller andelar i företag bara efter tillstånd av Finansinspektionen, om förvärvet ingår som ett led i organisationen av verksamheten.

1 a §

Ett värdepappersbolag som har tillstånd att bedriva verksamhet som avses i 3 kap. 4 § 4 och 5 får ha kvalificerade innehav av aktier eller andelar i företag med annan verksamhet än finansiell verksamhet eller försäkringsverksamhet endast i den mån

1. summan av de kvalificerade innehaven motsvarar högst 60 % av bolagets kapitalbas, och

2. det kvalificerade innehavet i varje enskilt företag motsvarar högst 15 % av bolagets kapitalbas.

Begränsningarna i första stycket gäller inte sådana innehav som avses i 1 § andra stycket.

Aktie eller andel som förvärvats i strid med första stycket skall snarast avyttras.

Har aktier eller andelar förvärvats inom ramen för de gränser som anges i första stycket och förändras därefter förhållandet mellan det eller de kvalificerade innehaven och kapitalbasen så att gränserna överskrids, skall bolaget så snart det är lämpligt avyttra överskjutande aktier eller andelar.

2 §[4]

För att skydda en egen fordran får ett värdepappersbolag *och ett utländskt värdepappersföretag* dels på offentlig auktion eller på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller vid exekutiv försäljning köpa egendom som är utmätt eller utgör säkerhet för fordringen, dels överta

För att skydda en egen fordran får ett värdepappersbolag dels på offentlig auktion eller på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller vid exekutiv försäljning köpa egendom som är utmätt eller utgör säkerhet för fordringen, dels överta egendom som betalning för fordran även om

[4]Senaste lydelse 1992:559.

egendom som betalning för fordran även om egendomen inte behövs i rörelsen, om det finns anledning att anta att bolaget *eller det utländska företaget* annars skulle göra en avsevärd förlust.

Sådan egendom skall avyttras så snart det är lämpligt och senast när det kan ske utan förlust för värdepappersbolaget *eller det utländska värdepappersföretaget*. Har egendomen inte avyttrats inom tre år från förvärvet, krävs Finansinspektionens tillstånd för fortsatt innehav.

egendomen inte behövs i rörelsen, om det finns anledning att anta att bolaget annars skulle göra en avsevärd förlust.

Sådan egendom skall avyttras så snart det är lämpligt och senast när det kan ske utan förlust för värdepappersbolaget. Har egendomen inte avyttrats inom tre år från förvärvet, krävs Finansinspektionens tillstånd för fortsatt innehav.

3 §

Ytterligare bestämmelser om värdepappersinstituts rätt att förvärva finansiella instrument finns i 4 kap.

Ytterligare bestämmelser om *svenska* värdepappersinstituts rätt att förvärva finansiella instrument finns i 4 kap.

4 §[5]

Ett *värdepappersbolag* och ett utländskt *värdepappersföretag* får som ett led i rörelsen

1. lämna råd i finansiella frågor,
2. ta emot värdepapper för förvaring,
3. ta emot medel med redovisningsskyldighet.

För att underlätta värdepappersrörelsen får ett värdepappersbolag och ett utländskt värdepappersföretag, efter tillstånd av Finansinspektionen, ta emot medel på konto och lämna kredit mot säkerhet.

Ett *värdepappersbolag* och ett utländskt *företag hemmahörande utanför EES som fått tillstånd att driva värdepappersrörelse* får, *med Finansinspektionens tillstånd,* som ett led i rörelsen

4. ta emot kunders medel på konto för att underlätta värdepappersrörelsen,

5. lämna kunder kredit mot säkerhet för placeringar i finansiella instrument för att underlätta värdepappersrörelsen,

6. utföra valutaväxlingstransaktioner.

Tillstånd enligt första stycket 4 får meddelas endast tillsammans med tillstånd enligt 5.

[5]Senaste lydelse 1993:937.

När det finns särskilda skäl får Finansinspektionen medge att ett värdepappersbolag *och ett utländskt värdepappersföretag* utövar annan verksamhet än som anges i första *och andra styckena*, om den kan antas komma att underlätta rörelsen.	När det finns särskilda skäl får Finansinspektionen medge att ett värdepappersbolag utövar annan verksamhet än som anges i första *stycket*, om den kan antas komma att underlätta rörelsen.
	Ett utländskt företag får beviljas tillstånd enligt första eller tredje stycket endast om företaget får bedriva motsvarande verksamhet i sitt hemland.

I lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande finns bestämmelser om rätt för värdepappersinstitut att bedriva pensionssparrörelse.

5 §

Medel som tas emot med redovisningsskyldighet enligt 4 § första stycket 3 skall genast avskiljas och sättas in på räkning i bankinstitut.

Ett värdepappersbolag och ett utländskt *värdepappersföretag* som enligt 4 § *andra* stycket tar emot medel på konto skall *träffa skriftlig överenskommelse om detta med kunden. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om mottagande av medel på konto.*	Ett värdepappersbolag och ett utländskt *företag* som enligt 4 § *första* stycket *4* tar emot medel på konto skall *ha en med hänsyn till rörelsens art och omfattning tillräcklig betalningsberedskap.*
	Vid mottagande av medel på konto skall skriftlig överenskommelse om detta träffas med kunden. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om mottagande av medel på konto.

4 kap.

1 §

Ett värdepappersinstitut får förvärva finansiella instrument som ett led i en normal likviditetsförvaltning.	Ett *svenskt* värdepappersinstitut får förvärva finansiella instrument som ett led i en normal likviditetsförvaltning.

2 §

Ett värdepappersinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 3 får förvärva finansiella instrument för den rörelsen.	Ett *svenskt* värdepappersinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 3 får förvärva finansiella instrument för den rörelsen.

3 §

Ett värdepappersinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 5 får förvärva finansiella instrument som institutet medverkar till att avsätta på marknaden. Dessa skall avyttras så snart det är lämpligt och senast inom tre år från förvärvet. Om det finns synnerliga skäl kan Finansinspektionen medge att de finansiella instrumenten får innehas under längre tid.

Ett *svenskt* värdepappersinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 5 får förvärva finansiella instrument som institutet medverkar till att avsätta på marknaden. Dessa skall avyttras så snart det är lämpligt och senast inom tre år från förvärvet. Om det finns synnerliga skäl kan Finansinspektionen medge att de finansiella instrumenten får innehas under längre tid.

5 kap.

1 §

Ett värdepappersbolag som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 3 eller 5 eller som har Finansinspektionens medgivande att ta emot medel på konto enligt 3 kap. 4 § andra stycket skall vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 2 §, som motsvarar åtta procent av värdet av bolagets placeringar, beräknat enligt 3 § (kapitalkrav).

Bestämmelser om kapitaltäckning och stora exponeringar finns i lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Ett värdepappersbolags kapitalbas får inte understiga det belopp som enligt 2 kap. 5 § krävdes när rörelsen påbörjades.

2 §

Ett värdepappersbolag *och ett utländskt värdepappersföretag* skall ha en försäkring för skadeståndsskyldighet som *de* kan komma att ådra sig vid utförande av tjänster i rörelsen. Närmare föreskrifter om sådan försäkring får meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen.

Ett värdepappersbolag skall ha en försäkring för skadeståndsskyldighet som *det* kan komma att ådra sig vid utförande av tjänster i rörelsen. Närmare föreskrifter om sådan försäkring får meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen.

6 kap.

Ägarprövning

3 a §

Ett direkt eller indirekt förvärv av aktier i ett värdepappersbolag, som

medför att förvärvarens sammanlagda innehav utgör ett kvalificerat innehav, får ske bara efter tillstånd av Finansinspektionen. Detsamma gäller ett förvärv som innebär att ett kvalificerat innehav ökas så att det uppgår till eller överstiger 20, 33 eller 50 % av aktiekapitalet eller röstetalet för samtliga aktier eller så att värdepappersbolaget blir dotterföretag.

Om ett förvärv enligt första stycket skulle innebära att värdepappersbolaget blev dotterföretag till eller kom under bestämmande inflytande av ett värdepappersföretag som är auktoriserat i ett annat land inom EES, moderföretag till ett sådant företag eller en fysisk eller juridisk person som annars har ett bestämmande inflytande över ett sådant företag, får frågan om tillstånd avgöras först efter samråd med de behöriga myndigheterna i detta land.

3 b §

Finansinspektionen skall ge tillstånd till förvärv enligt 3 a §, om det inte kan antas att förvärvaren kommer att motverka en sund utveckling av bolagets verksamhet. Inspektionen får föreskriva en viss tid inom vilken ett förvärv skall genomföras.

Finansinspektionen skall meddela beslut i ett ärende enligt denna paragraf inom tre månader från det att ansökan om tillstånd gjordes.

3 c §

Den som avser att avyttra ett kvalificerat innehav eller en så stor del av ett kvalificerat innehav att innehavet därigenom kommer att understiga någon av de i 3 a § angivna gränserna skall underrätta Finansinspektionen om detta.

3 d §

När ett värdepappersbolag får kännedom om att aktier i bolaget blivit föremål för ett sådant förvärv som avses i 3 a § eller för en sådan avyttring som avses i 3 c §, skall bolaget snarast anmäla förvärvet eller avyttringen till Finansinspektionen.

Ett värdepappersbolag skall årligen till Finansinspektionen anmäla namnen på de aktieägare som har ett kvalificerat innehav av aktier i bolaget samt storleken på innehaven.

3 e §

Om ägaren till ett kvalificerat innehav av aktier utövar eller kan tänkas komma att utöva sitt inflytande på ett sätt som motverkar en sund utveckling av verksamheten i värdepappersbolaget, får Finansinspektionen besluta att aktierna inte får företrädas vid bolagsstämman.

Om ägaren till ett kvalificerat innehav av aktier har underlåtit att ansöka om tillstånd till ett förvärv som avses i 3 a § eller har förvärvat aktier i strid med inspektionens beslut, får inspektionen besluta att aktierna inte får företrädas vid bolagsstämman eller att röster avgivna för sådana aktier skall vara ogiltiga.

Finansinspektionen får också förelägga en aktieägare som sägs i första och andra styckena att avyttra så stor del av aktierna att innehavet därefter inte är kvalificerat.

Aktier som omfattas av ett beslut av inspektionen enligt första, andra eller tredje stycket skall inte medräknas när det fordras samtycke av ägare till en viss del av aktierna i bolaget för att ett beslut skall bli giltigt eller en befogenhet skall få utövas.

4 §

Finansinspektionen skall vid sin tillsyn *över värdepappersinstituten* se till att en sund utveckling av värdepappersmarknaden främjas.

Finansinspektionen skall vid sin tillsyn *enligt denna lag* se till att en sund utveckling av värdepappersmarknaden främjas.

5 §

Finansinspektionen får förordna en revisor att med övriga revisorer delta i revisionen av ett värdepappersinstitut. Inspektionen får när som helst återkalla ett sådant förordnande och utse en ny revisor.

Finansinspektionen får förordna en revisor att med övriga revisorer delta i revisionen av ett *svenskt* värdepappersinstitut. Inspektionen får när som helst återkalla ett sådant förordnande och utse en ny revisor.

Revisorn har rätt till skäligt arvode för sitt arbete av värdepappersinstitutet. Arvodets storlek bestäms av inspektionen.

6 §

Finansinspektionen får, när det anses nödvändigt, sammankalla styrelsen i ett *värdepappersbolag och i ett svenskt bankinstitut som fått tillstånd att driva värdepappersrörelse.* Har styrelsen inte rättat sig efter en begäran från inspektionen om att kalla till en extra stämma, får inspektionen utfärda sådan kallelse.

Finansinspektionen får, när det anses nödvändigt, sammankalla styrelsen i ett *svenskt värdepappersinstitut*. Har styrelsen inte rättat sig efter en begäran från inspektionen om att kalla till en extra stämma, får inspektionen utfärda sådan kallelse.

Företrädare för inspektionen får närvara vid stämma och vid sådant styrelsesammanträde som inspektionen har sammankallat samt delta i överläggningarna.

Särskilt om tillsynen över filialer till utländska företag hemmahörande inom EES

6 a §

Finansinspektionen skall, med avseende på ett utländskt företag hemmahörande inom EES, vilket driver verksamhet här i landet från filial eller genom direkt tillhandahållande av tjänster, lämna de uppgifter till den behöriga myndigheten i företagets hemland som denna myndighet behöver för sin tillsyn över företaget.

6 b §

Efter anmälan till Finansinspektionen kan en behörig myndighet i ett annat land inom EES företa undersökning hos en här i landet inrättad filial till företag hemmahörande i det andra landet.

På begäran av en behörig myndighet i ett annat land inom EES skall Finansinspektionen själv företa en sådan undersökning som avses i första stycket. Finansinspektionen kan tillåta att undersökningen i stället utförs av revisorer eller andra sakkunniga.

7 §

Om ett värdepappersinstitut har fattat beslut som strider mot denna lag eller någon annan författning som reglerar dess verksamhet, mot föreskrift som meddelats med stöd av denna lag eller mot bolagsordningen, får Finansinspektionen förbjuda verkställighet av beslutet. Har beslutet redan verkställts får inspektionen förelägga institutet att göra rättelse, om det är möjligt.

Om ett *svenskt* värdepappersinstitut har fattat beslut som strider mot denna lag eller någon annan författning som reglerar dess verksamhet, mot föreskrift som meddelats med stöd av denna lag eller mot bolagsordningen, får Finansinspektionen förbjuda verkställighet av beslutet. Har beslutet redan verkställts får inspektionen förelägga institutet att göra rättelse, om det är möjligt.

8 §

Finansinspektionen får förelägga ett värdepappersinstitut att upphöra med verksamhet som innefattar handel med finansiella instrument på en marknad, om det med hänsyn till reglerna för eller tillsynen över marknaden framstår som uppenbart olämpligt att institutet bedriver handel där.

Finansinspektionen får förelägga ett *svenskt* värdepappersinstitut att upphöra med verksamhet som innefattar handel med finansiella instrument på en marknad, om det med hänsyn till reglerna för eller tillsynen över marknaden framstår som uppenbart olämpligt att institutet bedriver handel där.

8 a §

Har Finansinspektionen av en behörig myndighet i ett annat land inom EES underrättats om att ett svenskt värdepappersbolag överträtt föreskrifter som i det landet gäller för bolaget, får inspektionen vidta de i 7, 9 och 9 a §§ angivna åtgärderna mot bolaget, om någon omständighet motsvarande vad som där sägs föreligger. Inspektionen

skall underrätta den behöriga myndigheten i det andra landet om vilka åtgärder som vidtas.

Särskilda bestämmelser om ingripanden mot utländska företag

8 b §

Om ett företag, som är hemmahörande i ett annat land inom EES, driver verksamhet här i landet från filial eller genom direkt tillhandahållande av tjänster och därvid överträder denna lag eller föreskrift som meddelats med stöd av lagen eller på annat sätt visar sig olämpligt att utöva sådan verksamhet, får Finansinspektionen förelägga företaget att göra rättelse.

Om företaget inte följer föreläggandet, skall inspektionen underrätta behörig myndighet i företagets hemland.

Om rättelse ändå inte sker, får inspektionen förbjuda företaget att göra nya åtaganden här i landet. Innan förbud meddelas skall inspektionen underrätta behörig myndighet i företagets hemland. I brådskande fall får inspektionen meddela förbud utan föregående underrättelse till hemlandsmyndigheten. Denna skall då underrättas så snart det kan ske.

8 c §

Om ett företag, som är hemmahörande i ett annat land inom EES och driver verksamhet här i landet från filial eller genom direkt tillhandahållande av tjänster, har fått sitt verksamhetstillstånd återkallat i hemlandet, skall Finansinspektionen genast förbjuda företaget att göra nya åtaganden i Sverige.

8 d §

Om ett utländskt företag, som är hemmahörande i ett land utanför EES, driver värdepappersrörelse från filial här i landet och därvid överträder en bestämmelse som avses i 7 § eller på annat sätt visat sig olämpligt att driva värdepappersrörelse, får Finansinspektionen återkalla filialtillståndet eller, om det är tillräckligt, meddela varning.

Om filialtillståndet återkallas gäller 9 a § andra och tredje styckena i tillämpliga delar.

Inspektionen skall underrätta tillsynsmyndigheten i det land där företaget har sitt säte om åtgärder som har vidtagits med stöd av denna paragraf.

9 §

Tillstånd som enligt denna lag har lämnats ett värdepappersinstitut skall återkallas av Finansinspektionen om:

1. institutet *genom att överträda denna lag eller föreskrift som meddelats med stöd av lagen eller på annat sätt visat sig olämpligt att utöva sådan rörelse som tillståndet avser, eller*

2. institutet *inte bedriver sådan värdepappersrörelse som tillståndet avser.*

1. institutet *inte inom ett år från beviljande av tillstånd har börjat driva sådan rörelse som tillståndet avser, eller om bolaget dessförinnan förklarat sig avstå från tillståndet,*

2. institutet *under en tid av minst sex månader inte drivit sådan verksamhet som tillståndet avser, eller*

3. institutet genom att överträda denna lag eller föreskrift som meddelats med stöd av lagen eller på annat sätt visat sig olämpligt att utöva sådan rörelse som tillståndet avser.

Ett *värdepappersbolags* tillstånd skall dessutom återkallas om bolagets *egna kapital understiger två tredjedelar av det registrerade aktiekapitalet* och bristen inte har täckts inom tre månader efter det att den blev känd för bolaget.

Ett värdepappersbolags tillstånd skall dessutom återkallas om bolagets *kapitalbas understiger det minsta belopp som föreskrivs i 5 kap. 1 § andra stycket* och bristen inte har täckts inom tre månader efter det att den blev känd för bolaget.

Om det är tillräckligt får inspektionen i de fall som anges i första stycket 1 i stället för att återkalla tillståndet meddela varning.

Om tillståndet återkallas får inspektionen besluta om hur avvecklingen av rörelsen skall ske.

Ett beslut om återkallelse får förenas med förbud att fortsätta verksamheten.

9 a §

Om det är tillräckligt får inspektionen i de fall som anges i 9 § första stycket 3 i stället för att återkalla tillståndet meddela varning.

Om tillståndet återkallas får inspektionen besluta om hur avvecklingen av rörelsen skall ske. Till dess avvecklingen har genomförts gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i detta kapitel.

Ett beslut om återkallelse får förenas med förbud att fortsätta verksamheten.

10 §

Om någon driver sådan verksamhet som omfattas av denna lag utan att ha tillstånd till det, skall Finansinspektionen förelägga honom att upphöra med verksamheten.

Om någon driver sådan verksamhet som omfattas av denna lag utan att ha *erforderligt* tillstånd till det, skall Finansinspektionen förelägga honom att upphöra med verksamheten.

Är det osäkert om lagen är tillämplig på en viss verksamhet, får inspektionen förelägga den som driver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som behövs för att bedöma om lagen är tillämplig.

Ett föreläggande enligt denna paragraf som avser ett utländskt företag får riktas såväl mot det utländska företaget som mot den som här i landet är verksam för företagets räkning.

11 §

Värdepappersbolag och svenska bankinstitut skall med årliga avgifter bekosta Finansinspektionens verksamhet enligt de närmare föreskrifter som regeringen meddelar.

Värdepappersinstitut skall med årliga avgifter bekosta Finansinspektionens verksamhet enligt de närmare föreskrifter som regeringen meddelar.

7 kap.

2 §

Om Finansinspektionen i ett ärende om tillstånd enligt 2 kap. 1 § inte har meddelat beslut inom sex månader från det att en fullständig ansökan gavs in, får sökanden

begära förklaring av kammarrätten att ärendet onödigt uppehålls. Om Finansinspektionen inte har meddelat beslut inom sex månader efter det att en sådan förklaring avgetts, skall det anses som att ansökan har avslagits.

Om Finansinspektionen inte har överlämnat underrättelse som avses i 1 kap. 6 a § första stycket till behörig myndighet i utlandet inom tre månader efter det att en fullständig ansökan gavs in, får sökanden begära förklaring av kammarrätten att ärendet onödigt uppehålls. Om underrättelse inte har överlämnats inom tre månader efter det att en sådan förklaring avgetts, skall det anses som att ansökan har avslagits.

---

1. Denna lag träder i kraft, i fråga om 1 kap. 1 § tredje stycket och 3 b §, 5 kap. 2 §, de ändrade beteckningarna av 3 kap. 7 § a och 5 kap. 5 § samt upphävandet av 3 kap. 7 § och 5 kap. 2-4 §§, den 1 januari 1995 och i övrigt den 1 januari 1996.

2. I fråga om värdepappersbolag som beviljats tillstånd före lagens ikraftträdande gäller vid tillämpning av 5 kap. 1 § andra stycket och 6 kap. 9 § andra stycket att kapitalbasen inte får understiga ett belopp som vid tidpunkten för ikraftträdandet skulle ha krävts för beviljande av tillstånd enligt de nya föreskrifterna.

3. Frågor om tillstånd enligt de nya föreskrifterna får prövas före ikraftträdandet. Ett beslut i en sådan fråga skall gälla tidigast från ikraftträdandet. Har ansökan om tillstånd då getts in, får den tillståndspliktiga verksamheten fortsättas till dess att ansökan har prövats slutligt.

2.13 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 §[1]	
Om rätt för vissa utländska företag att driva verksamhet i Sverige finns särskilda bestämmelser, nämligen	
1. för bankföretag 1 kap. 4 och 5 §§ bankrörelselagen (1987:617),	
2. för värdepappersföretag 2 kap. 7 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,	2. för värdepappersföretag *1 kap. 3 c § och* 2 kap. 7 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,
3. för företag som driver finansieringsverksamhet 2 kap. 8-10 §§ lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag,	
4. för utländska försäkringsgivare lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige och lagen (1993:1302) om EES-försäkringsgivares verksamhet i Sverige,	
5. för börser, auktoriserade marknadsplatser och clearingorganisationer 2 kap. 7 §, 7 kap. 2 § respektive 8 kap. 3 § lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet,	
6. för utländska fondföretag 7 a-c §§ lagen (1990:1114) om värdepappersfonder.	

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

[1]Senaste lydelse 1993:1311.

2.14 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet

dels att 3 kap. 1 §, 4 kap. 3 och 4 §§, 7 kap. 4 § samt 8 kap. 6 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall föras in en ny paragraf, 7 kap. 2 a §, samt närmast före den paragrafen en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 kap.	
1 §	
En börs får som medlemmar ha endast	En börs får som medlemmar ha endast
1. *Sveriges riksbank*,	1. *Riksbanken*,
2. värdepappersinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 1, 2 eller 3 lagen (1991:981) om värdepappersrörelse, *och*	2. värdepappersinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 1, 2 eller 3 lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,
	3. utländska företag som har säte i ett land inom EES och som i det landet har tillstånd att driva sådan verksamhet som avses i 2, och
3. utländska företag som i sitt hemland *har rätt att delta i börshandel av liknande slag* och som där står under tillsyn av myndighet eller annat behörigt organ.	*4. andra* utländska företag som i sitt hemland *får driva sådan verksamhet som avses i 2* och som där står under *betryggande* tillsyn av myndighet eller annat behörigt organ.

Till börsmedlem får antas endast den som har tillräckliga finansiella resurser och i övrigt är lämplig att delta i handeln vid börsen.

4 kap.	
3 §	
Kurser noteras med ledning av de köpanbud, säljanbud och betalkurser som förekommer vid eller rapporteras till börsen. Information om kurser och omsättningsuppgifter skall offentliggöras omedelbart, om inte Finansinspektionen med hänsyn till handelns effektivitet tillåter något annat.	Kurser noteras med ledning av de köpanbud, säljanbud och betalkurser som förekommer vid eller rapporteras till börsen. Information om kurser och omsättningsuppgifter *beträffande varje finansiellt instrument som noteras vid börsen* skall offentliggöras omedelbart, om inte Finansinspektionen med hänsyn till handelns effektivitet tillåter något annat. *Sådan information skall vidare dagligen sammanställas och offentliggöras i den ordning och omfattning som regeringen eller, efter regeringens bemyn-*

digande, Finansinspektionen föreskriver.

4 §

En börsmedlem skall, på det sätt och i den omfattning som börsen bestämmer, till börsen anmäla avslut som medlemmen utanför börsen har gjort för egen eller någon annans räkning i de finansiella instrument som noteras vid börsen. Om ett sådant avslut har skett vid en auktoriserad marknadsplats och avser inregistrerade fondpapper, behöver avslutet inte anmälas till börsen.

En börsmedlem skall, på det sätt och i den omfattning som börsen bestämmer, till börsen anmäla avslut som medlemmen utanför börsen har gjort för egen eller någon annans räkning i de finansiella instrument som noteras vid börsen. Om ett sådant avslut har skett vid en auktoriserad marknadsplats och avser inregistrerade fondpapper, behöver avslutet inte anmälas till börsen. *Detsamma gäller om avslutet skett vid en utländsk börs inom EES.*

7 kap.

Deltagande i handeln

2 a §

En auktoriserad marknadsplats är skyldig att låta sådana institut och företag som avses i 3 kap. 1 § första stycket 2-4 delta i handeln vid marknadsplatsen, om de uppfyller av marknadsplatsen uppställda krav.

4 §

Kurser noteras med ledning av de köpanbud, säljanbud och betalkurser som förekommer vid eller anmäls till den auktoriserade marknadsplatsen. Information om kurser och omsättningsuppgifter skall offentliggöras.

Kurser noteras med ledning av de köpanbud, säljanbud och betalkurser som förekommer vid eller anmäls till den auktoriserade marknadsplatsen. Information om kurser och omsättningsuppgifter skall *beträffande varje finansiellt instrument som noteras vid den auktoriserade marknadsplatsen dagligen sammanställas och* offentliggöras *i den ordning och omfattning som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen föreskriver.*

8 kap.

6 §

En clearingorganisation får som medlem ha endast den som har en betryggande kapitalstyrka och som i övrigt bedöms vara lämplig att delta i clearingen hos organisationen.

En clearingorganisation som anordnar clearing av optioner eller terminer som handlas vid en börs eller auktoriserad marknadsplats är skyldig att till clearingmedlem anta sådana institut och företag som avses i 3 kap. 1 § första stycket 2-4, om de uppfyller av clearingorganisationen uppställda krav.

Om en clearingmedlem inte längre uppfyller de krav som anges i första stycket, skall clearingorganisationen besluta att medlemskapet skall upphöra.

Har ett clearingmedlemskap upphört på grund av beslut enligt *andra* stycket, får medlemmen, om det finns särskilda skäl, ändå vidta åtgärder i förhållande till clearingorganisationen för att skydda uppdragsgivare mot förlust.

Har ett clearingmedlemskap upphört på grund av beslut enligt *tredje* stycket, får medlemmen, om det finns särskilda skäl, ändå vidta åtgärder i förhållande till clearingorganisationen för att skydda uppdragsgivare mot förlust.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

2.15 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag

dels att 3 kap. 9 § och 4 kap. 2-4 §§ skall upphöra att gälla,

dels att 2 kap. 1 §, 3 kap. 2 § och 4 kap. 1 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 kap.	
1 §	
Tillstånd att driva finansieringsverksamhet för ett svenskt aktiebolag får meddelas endast om	
1. bolagsordningen inte strider mot denna lag eller någon annan författning,	
2. den planerade rörelsen kan antas komma att uppfylla kraven på en sund verksamhet, *och*	2. den planerade rörelsen kan antas komma att uppfylla kraven på en sund verksamhet,
	3. det inte kan antas att de som kommer att äga ett kvalificerat innehav i bolaget kommer att motverka en sund utveckling av verksamheten i bolaget, och
3. bolaget uppfyller de villkor i övrigt som anges i denna lag.	*4.* bolaget uppfyller de villkor i övrigt som anges i denna lag.
Tillstånd får inte vägras på den grunden att det inte behövs något ytterligare finansieringsföretag.	
3 kap.	
2 §	
Ett utländskt kreditinstitut som driver verksamhet med stöd av 2 kap. 8 eller 9 § får driva sådan verksamhet som anges i 1 § andra stycket i den mån verksamheten omfattas av institutets verksamhetstillstånd i hemlandet.	
Ett utländskt företag som avses i 2 kap. 10 § får driva verksamhet som anges i 1 § andra stycket endast om verksamheten är tillåten enligt företagets stadgar eller bolagsordning och endast i den mån det eller de utländska kreditinstitut som äger företaget eller dess moderföretag skulle ha rätt enligt första stycket att driva sådan verksamhet.	
I 1 kap. 3 *a* § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse finns bestämmelser om att verksamhet som avses i 1 kap. 3 § samma lag under vissa förutsättningar får bedrivas av utländska kreditinstitut som driver verksamhet med stöd av 2 kap. 9 § *och av finansiella* institut och dotterföretag som driver	I 1 kap. 3 *d och 3 e* §§ lagen (1991:981) om värdepappersrörelse finns bestämmelser om att verksamhet som avses i 1 kap. 3 § samma lag under vissa förutsättningar får bedrivas av utländska kreditinstitut som driver verksamhet med stöd av 2 kap. 9 § *och av* finansiella institut och dotterföretag

verksamhet med stöd av 2 kap. 10 §.

som driver verksamhet med stöd av 2 kap. 10 §.

4 kap.

1 §

Ett kreditmarknadsbolag skall vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 2 §, som motsvarar åtta procent av värdet av bolagets placeringar, beräknat enligt 3 § (kapitalkrav).

Utöver bestämmelsen i första stycket gäller att ett kreditmarknadsbolags kapitalbas *inte får* understiga det belopp som enligt 2 kap. 4 § krävdes när verksamheten påbörjades.

Bestämmelser om kapitaltäckning och stora exponeringar finns i lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Ett kreditmarknadsbolags kapitalbas *får inte* understiga det belopp som enligt 2 kap. 4 § krävdes när verksamheten påbörjades.

Ett kreditmarknadsbolag som med stöd av 2 kap. 4 § andra stycket fått Finansinspektionens medgivande att när verksamheten påbörjades ha ett lägre bundet kapital än motsvarande fem miljoner ecu, skall om nettovärdet av tillgångarna i bolagets verksamhet därefter överstiger etthundra miljoner kronor ha en kapitalbas som motsvarar minst fem miljoner ecu, beräknat efter den kurs som gällde vid tidpunkten för beslut om tillstånd enligt 2 kap. 1 §.

Denna lag träder i kraft såvitt avser upphävandet av bestämmelserna i 3 kap. 9 § och 4 kap. 2-4 §§ samt ändringarna i 2 kap. 1 § och 4 kap. 1 § den 1 januari 1995 och i övrigt den 1 januari 1996.

2.16 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 2 § lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	7 kap.
	2 §
Bestämmelserna i 6 kap. 2, 7, 9, 10 och 12 §§ samt i 7 kap. 1 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse skall tillämpas även i fråga om pensionssparrörelse. Hänvisningarna till lagen om värdepappersrörelse skall därvid i stället gälla denna lag.	Bestämmelserna i 6 kap. 2, 7, *9-10* och 12 §§ samt i 7 kap. 1 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse skall tillämpas även i fråga om pensionssparrörelse. Hänvisningarna till lagen om värdepappersrörelse skall därvid i stället gälla denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

2.17 Förslag till lag om ändring i uppbördslagen (1953:272)

Härigenom föreskrivs att 10 § uppbördslagen (1953:272)[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

10 §[2]

Preliminär A-skatt skall beräknas på ersättningar för ökade levnadskostnader, som lämnas vid sådan tjänsteresa som avses i punkt 3 av anvisningarna till 33 § kommunalskattelagen (1928:370) och för vilken rätten till avdrag för kostnaderna vid mottagarens inkomsttaxering anges i nämnda punkt, endast till den del ersättningarna överstiger de schablonbelopp som anges i nämnda lagrum eller, såvitt gäller kostnad för logi, den faktiska utgiften.

På ersättning för ökade levnadskostnader som lämnas vid sådan tjänsteresa för vilken rätten till avdrag för kostnaderna vid mottagarens inkomsttaxering anges i punkt 3 a av anvisningarna till 33 § kommunalskattelagen skall preliminär A-skatt beräknas endast till den del ersättningen överstiger de schablonbelopp som anges i nämnda lagrum. I den mån ersättning för ökade levnadskostnader under tjänsteresa utgår för längre tid än två år på en och samma ort skall dock preliminär A-skatt beräknas på hela ersättningen såvida inte skattemyndigheten på ansökan av den som betalar ut ersättningen beslutar att vad som sägs i första meningen i detta stycke skall gälla även för viss längre tid än två år.

I fråga om ersättning för resa med egen bil i tjänsten gäller att preliminär A-skatt beräknas på ersättningen endast till den del den överstiger det i punkt 3 c av anvisningarna till 33 § kommunalskattelagen angivna beloppet.

Beträffande annan skattepliktig ersättning för kostnader som är förenade med tjänsten beräknas preliminär A-skatt endast om det är uppenbart att ersättningen avser kostnader som inte är avdragsgilla vid mottagarens inkomsttaxering eller att den överstiger avdragsgillt belopp. I sådant fall beräknas skatten på hela ersättningen respektive den del av ersättningen som överstiger det avdragsgilla beloppet.

Preliminär A-skatt skall inte utgå för:

a) familjebidrag till den som tjänstgör inom totalförsvaret;

b) ränta eller utdelning som tillkommer en annan juridisk person än svenskt dödsbo eller en fysisk person som inte är bosatt i Sverige;

c) ränta eller utdelning som enligt dubbelbeskattningsavtal är helt undantagen från beskattning i Sverige;

d) ränta på förfogarkonto som avses i 3 kap. 57 § lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter, om räntan inte uppgår till 1 000 kronor;

[1]Lagen omtryckt 1991:97.
Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:771.
[2]Senaste lydelse 1994:779.

e) ränta på konto för klientmedel;

f) ränta som ingår i belopp som redovisats enligt 3 kap. 22 § sista stycket lagen om självdeklaration och kontrolluppgifter;

g) utdelning som avses i lagen (1994:776) om beskattning av viss vidareutdelning;

h) ersättning till en och samma idrottsutövare från en sådan ideell förening som avses i 7 § 5 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt och som har till huvudsakligt syfte att främja idrottslig verksamhet, om ersättningen från föreningen under året inte uppgått till ett halvt basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring; *eller*

i) förmån av fri resa inom riket i samband med tillträdande eller frånträdande av anställning eller uppdrag eller ersättning för kostnad för sådan resa.

h) ersättning till en och samma idrottsutövare från en sådan ideell förening som avses i 7 § 5 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt och som har till huvudsakligt syfte att främja idrottslig verksamhet, om ersättningen från föreningen under året inte uppgått till ett halvt basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring;

i) förmån av fri resa inom riket i samband med tillträdande eller frånträdande av anställning eller uppdrag eller ersättning för kostnad för sådan resa; *eller*

j) ränta eller utdelning för vilken kontrolluppgift skall lämnas enligt sådan förbindelse som avses i 3 kap. 32 b § lagen om självdeklaration och kontrolluppgifter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

2.18 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:806) om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 6 § och 4 kap. 5 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse i paragrafernas lydelse enligt lagen (1994:806) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse[1]	*Föreslagen lydelse*
3 kap.	
6 §	
Kredit enligt 4 § *andra stycket* får beviljas endast om låntagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra låneförbindelsen. För kredit som lämnas skall det finnas betryggande säkerhet.	Kredit enligt 4 § *första stycket 5* får beviljas endast om låntagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra låneförbindelsen. För kredit som lämnas skall det finnas betryggande säkerhet.
Lämnas aktier som säkerhet för kredit och ingår som en mindre del bland dessa även aktier i ett *värdepappersbolag* som lämnar krediten eller dess moderbolag, får värdepappersbolaget trots förbuden i 7 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385) som pant ta emot även dessa aktier. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen, får utfärda närmare föreskrifter om vilka begränsningar som skall gälla i sådana fall.	Lämnas aktier som säkerhet för kredit och ingår som en mindre del bland dessa även aktier i ett värdepappersbolag som lämnar krediten eller dess moderbolag, får värdepappersbolaget trots förbuden i 7 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385) *och 6 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982:713)* som pant ta emot även dessa aktier. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen, får utfärda närmare föreskrifter om vilka begränsningar som skall gälla i sådana fall.
4 kap.	
5 §	
Ett *värdepappersbolag och ett svenskt bankinstitut* som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 3 eller 5 får, trots förbuden i 7 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385) *och* 6 kap. 9 § bankaktiebolagslagen (1987:618), förvärva egna aktier och aktier i moderbolag för att underlätta rörelsen. Detta gäller dock endast aktier som är noterade vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad.	Ett *svenskt värdepappersinstitut* som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 3 eller 5 får, trots förbuden i 7 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385), 6 kap. 9 § bankaktiebolagslagen (1987:618) *och 6 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982:713),* förvärva egna aktier och aktier i moderbolag för att underlätta rörelsen. Detta gäller dock endast aktier som är noterade vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad.

[1] Lydelse enligt 1994:806.

Innehavet av sådana aktier som sägs i första stycket får inte överstiga fem procent av aktiekapitalet i något av bolagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

3 Ärendet och dess beredning

Inom Finansdepartementet har utarbetats en promemoria, Ändringar i lagstiftning för kreditinstitut och värdepappersbolag med anledning av nya EG-direktiv, m.m. (Ds 1994:78). Promemorian innehåller förslag om hur bestämmelserna i fyra nya EG-direktiv inom bank- och värdepappersmarknadsområdena bör införlivas med den svenska lagstiftningen. Direktiven ingår i det tillägg till EES-avtalet som riksdagen godkände i juni 1994 (prop. 1993/94:203, bet. 1993/94:NU23, rskr. 1993/94:367). Promemorian innehåller också ett förslag angående ägarprövningen vid oktroj- och tillståndsprövning. Under arbetet med promemorian har frågorna om implementeringen av de nya direktiven diskuterats i en informell arbetsgrupp i vilken Finansinspektionen, Riksbanken, Svenska Bankföreningen och Svenska Fondhandlareföreningen har varit representerade. Dessutom har vissa frågor diskuterats med företrädare för Sveriges Försäkringsförbund och Svenska Försäkringsmäklares Förening.

Promemorians lagförslag finns i *bilaga 1*. Promemorian har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena finns i *bilaga 2*.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 6 oktober 1994 att inhämta Lagrådets yttrande över inom Finansdepartementet upprättade förslag till

1. lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag,
2. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
3. lag om ändring i lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan,
4. lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617),
5. lag om ändring i bankaktiebolagslagen (1987:618),
6. lag om ändring i sparbankslagen (1987:619),
7. lag om ändring i föreningsbankslagen (1987:620),
8. lag om ändring i lagen (1989:508) om försäkringsmäklare,
9. lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter,
10. lag om ändring i lagen (1990:655) om återföring av obeskattade reserver,
11. lag om ändring i insiderlagen (1990:1342),
12. lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,
13. lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.,
14. lag om ändring i lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet,
15. lag om ändring i lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag,
16. lag om ändring i lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 3*.

Lagrådet har framfört vissa synpunkter på lagtexten. Regeringen har i allt väsentligt följt Lagrådets förslag och synpunkter. I de fall avvikelse gjorts från Lagrådets ändringsförslag har detta behandlats i författningskommentaren.

Efter Lagrådets granskning har gjorts ändringar i 2 kap. 6 § andra stycket och 6 kap. 4 § i förslaget till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag och en ändring i uppbördslagen (1953:272). På grund av ändringarnas beskaffenhet anser regeringen att Lagrådets hörande i denna del skulle sakna betydelse. Vidare har av författningstekniska skäl 3 kap. 6 § och 4 kap. 5 § i det lagrådsgranskade förslaget till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse — i oförändrad lydelse — brutits ut och lagts i ett särskilt förslag till lag om ändring i lagen (1994:806) om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.

Dessutom har vissa redaktionella ändringar gjorts i lagförslagen.

4 Bakgrund

4.1 EES-avtalet och tilläggsavtalet

Avtalet mellan Europeiska gemenskapen (EG), gemenskapens medlemsländer och EFTA-länderna om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) undertecknades den 2 maj 1992. Genom avtalet har Sverige och övriga EFTA-länder utom Schweiz åtagit sig att följa de relevanta EG-reglerna beträffande finansiella tjänster och införa bl.a. regler om etableringsfrihet och om rätt att tillhandahålla tjänster, motsvarande vad som enligt Fördraget om upprättande av Europeiska ekonomiska gemenskapen (Romfördraget) gäller för medlemsstaterna i EU. De grundläggande bestämmelserna om etableringsfrihet och frihet att tillhandahålla tjänster över gränserna finns i artiklarna 31 och 36 i EES-avtalet. Dessa artiklar hänvisar i sin tur till preciserade regler i särskilda bilagor till avtalet. Av dessa hänför sig bilaga IX till området för finansiella tjänster, omfattande bl.a. bankverksamhet och handel med värdepapper. Bilagan är disponerad så att ett antal EG-rättsakter (direktiv, förordningar) räknas upp. Hänvisningarna till rättsakterna innebär att dessa bestämmelser blir en del av EES-avtalet och skall tillämpas inom hela EES.

I propositionen om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (prop. 1991/92:170) föreslogs riksdagen att godkänna det undertecknade EES-avtalet och anta förslag till bl.a. den lagstiftning som fordrades för att harmonisera svensk rätt med EES-avtalets regelverk. Riksdagen godkände avtalet den 18 november 1992. Det trädde i kraft den 1 januari 1994. För furstendömet Lichtenstein gäller dock vissa bestämmelser om ikraftträdande vid en senare tidpunkt.

I propositionen redogjordes (bil. 6) kortfattat för de principer som ligger till grund för EG:s regelverk på det finansiella tjänsteområdet. EG:s regler för en inre finansiell marknad bygger på tre grundprinciper: en enda auktorisation, hemlandstillsyn och minimiharmonisering för ömsesidigt godtagande av medlemsstaternas regelverk. Principen om en enda auktorisation innebär att en auktorisation, som ett finansiellt företag fått i det medlemsland där företaget hör hemma, skall gälla i hela EU-området. Företaget skall från hemlandet obehindrat, utan etablering, kunna erbjuda tjänster till mottagare i andra medlemsstater (gränsöverskridande verksamhet) och även fritt kunna etablera filialer i andra medlemsstater. Verksamheten skall, var den än bedrivs inom unionen, i princip stå under hemlandstillsyn, dvs. hemlandets myndigheter skall ha huvudansvaret för övervakning även av filialer etablerade i andra medlemsstater.

En ordning med en enda auktorisation och hemlandstillsyn förutsätter att varje medlemsstat godtar övriga medlemsstaters regler för finansiell verksamhet och offentlig tillsyn som tillräckliga för att tillgodose det egna landets anspråk på sundhet i rörelsen. Därför har i direktivform lagts fast miniminivåer syftande till harmonisering av grundläggande regler för verksamheten i olika typer av finansiella företag, bl.a. banker och andra kreditinstitut. För att de integrerade finansiella marknaderna skall kunna

fungera störningsfritt har också antagits regler om rutiner för administrativt samarbete mellan medlemsstaternas tillsynsmyndigheter.

EES-avtalet omfattade ursprungligen relevanta rättsakter som antagits av EG t.o.m. den 31 juli 1991. Gemensamma EES-kommittén beslutade den 21 mars 1994 att de rättsakter som antagits av EG under tiden den 1 augusti 1991-den 31 december 1993 integreras i EES-avtalet genom ändringar i ett flertal bilagor till avtalet. Regeringen lade med anledning härav i en proposition till riksdagen fram förslag om godkännande av ändringarna av EES-avtalet m.m. som har godkänts av riksdagen den 1 juni 1994 (prop. 1993/94:203). Sedan samtliga parter i EES-avtalet anmält att deras konstitutionella krav var uppfyllda trädde EES-kommitténs beslut i kraft den 1 juli 1994.

Under den period som tilläggsavtalet avser har det tillkommit en rad EG-direktiv, vilka ytterligare harmoniserar grundläggande bestämmelser angående finansiella tjänster. Flera av de nya direktiven gäller för kreditinstitut och värdepappersföretag. Efter riksdagens godkännande av ändringarna av EES-avtalet skall även dessa direktiv införlivas med den svenska rättsordningen.

Sverige ansökte den 1 juli 1991 om medlemskap i Europeiska unionen (EU).

4.2 Genomförd och återstående harmonisering

I propositionen om EES (prop. 1991/92:170) lades inte fram något förslag till lagstiftning inom det finansiella området. Där redogjordes emellertid för redan genomförda tillnärmningar av den svenska lagstiftningen till EG:s omfattande regelverk och för återstående harmoniseringsarbete (bil. 6). Det framhölls att det inom området finansiella tjänster under senare år vidtagits en rad åtgärder i syfte att harmonisera regelverket för den svenska kapitalmarknaden med vad som gäller på de internationella marknaderna.

4.2.1 Banker och andra kreditinstitut

En översiktlig redogörelse för de rättsakter för banker och andra kreditinstitut som ingår i EES-avtalet lämnades i propositionen om EES. Genomförandet av en integrerad marknad med en enda auktorisation har inom EG kommit längst på bankområdet. Ett system som bygger på dessa grundsatser infördes genom det s.k. andra banksamordningsdirektivet (89/646/EEG). I propositionen konstaterades att det svenska regelverket rörande banker och andra kreditinstitut i väsentliga delar redan var förenligt med de EG-regler som ingår i EES-avtalet. Riksdagen beslutade under hösten 1992 om ändringar i lagstiftningen för banker, kreditaktiebolag och finansbolag som innebar en harmonisering med de centrala reglerna i det andra banksamordningsdirektivet (prop. 1992/93:89, bet.

1992/93:NU9, rskr. 1992/93:109, SFS 1992:1610-1615). Bland annat införlivades med den svenska lagstiftningen direktivets regler om en enda obligatorisk auktorisation och hemlandstillsyn för kreditinstitut, krav på minsta startkapital i kreditinstitut, lämplighetsprövning av större ägare i kreditinstitut och rätt till domstolsprövning av vissa myndighetsbeslut. Härvid gjordes ändringar i bankrörelselagen (1987:617) och stiftades en ny lag om kreditmarknadsbolag (1992:1610). Merparten av lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 1994, då EES-avtalet började tillämpas. Vid samma tidpunkt trädde vidare lagen (1993:768) om åtgärder mot penningtvätt i kraft, vilken bygger på EG:s direktiv om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för tvättning av pengar (91/308/EEG).

De direktiv, vilka omfattas av tilläggsavtalet och vilkas bestämmelser — i och med riksdagens godkännande av ändringarna i EES-avtalet — skall införlivas med den svenska lagstiftningen är för banker och andra kreditinstitut dels direktivet 92/121/EEG om övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar, dels direktivet 92/30/EEG om gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut. Enligt det första direktivet skall samtliga kreditinstitut regelbundet till tillsynsmyndigheten rapportera alla stora exponeringar, dvs. alla exponeringar gentemot en och samma kund — eller grupp av inbördes anknutna kunder — och som motsvarar minst 10 % av institutets kapitalbas. Reglerna innebär vidare att exponeringar som överstiger vissa nivåer inte är tillåtna. I det senare direktivet anges att myndigheterna i ett kreditinstituts hemland skall kräva sammanställning av den finansiella ställningen i institutet och sådana kreditinstitut och andra finansiella institut i vilka kreditinstitutet har ett större ägarinnehav. Sammanställningen skall gälla inte bara för koncerner med ett kreditinstitut som moderföretag utan även beträffande andra typer av finansiella företagsgrupperingar.

För medlemstaterna inom EU gick fristen för implementering av direktivet om kreditinstituts stora exponeringar ut den 1 januari 1994. Sverige har emellertid i tilläggsavtalet fått anstånd med införlivandet till den 1 januari 1995. Beträffande direktivet om gruppbaserad tillsyn, som enligt sin lydelse skall vara implementerat till den 1 januari 1993, har Sverige fått tillstånd att tillämpa hittillsvarande redovisningsregler och regler för när sammanställning skall ske fram till den 1 januari 1995. Senast vid den tidpunkten skall direktivet vara implementerat i Sverige. En närmare redogörelse för innehållet i direktiven om stora exponeringar och gruppbaserad tillsyn lämnas i avsnitt 7.2 resp. 8.1.

De lagstiftningsåtgärder som rör stora exponeringar behandlas i avsnitt 7, medan de som rör gruppbaserad tillsyn tas upp i avsnitt 8. En svensk översättning av direktiven fogas till denna promemoria som *bilaga 4* och *5*.

Av propositionen om EES framgick att det svenska regelverket inom värdepappersmarknadsområdet är väl i takt med EG:s lagstiftning. Det som då konstaterades återstå att införliva av i EES-avtalet ingående regler på detta område rörde bl.a. systemet med en enda auktorisation och hemlandstillsyn för värdepappersfondsverksamhet och annan liknande verksamhet samt ömsesidigt godtagande av börsprospekt och av prospekt vid erbjudanden till allmänheten. Lagändringar betingade av dessa regler beslutades av riksdagen under hösten 1992 (prop. 1992/93:90, bet. 1992/93:NU10, rskr. 1992/93:110, SFS 1992:1320, 1992:1712-1714). Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 1994, då EES-avtalet började tillämpas.

Genom direktiv, som antagits under våren 1993 har EG utvidgat den inre marknaden till att omfatta även finansiella tjänster som tillhandahålls av värdepappersföretag (investment firms). De under avsnitt 4.1 beskrivna principerna om en enda auktorisation, hemlandstillsyn och minimiharmonisering för ömsesidigt godtagande av medlemsstaternas regelverk har härigenom beslutats även för sådana företag. De aktuella direktiven är direktivet 93/22/EEG om investeringstjänster inom värdepappersområdet och direktivet 93/6/EEG om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut.

Direktivet om investeringstjänster ger värdepappersföretag motsvarande möjlighet som banker och försäkringsbolag att med stöd av en hemlandsauktorisation bedriva gränsöverskridande verksamhet och etablera filial i andra medlemsländer. Kapitalkravsdirektivet syftar till att förbättra övervakningen och kontrollen av marknadsrisker som värdepappersföretag och kreditinstitut utsätter sig för i sin handel med värdepapper. Enligt direktivet ställs även krav på visst minsta startkapital för värdepappersföretag samt anges hur marknadsrisker skall beräknas och vilket kapital som krävs för att täcka sådana risker. En närmare presentation av direktiven lämnas i avsnitt 5.1 och 6.3. En svensk översättning av direktiven återfinns i *bilagorna 6* och *7*.

I de nyss nämnda direktiven anges att medlemsstaterna skall ha anpassat sin lagstiftning till vad direktiven föreskriver senast den 1 juli 1995. Den nationella lagstiftningen skall träda i kraft senast vid utgången av år 1995. De lagstiftningsåtgärder som behövs för att införliva reglerna i direktivet om investeringstjänster i det svenska regelverket behandlas i avsnitt 5. De lagstiftningsåtgärder som föranleds av direktivet om kapitalkrav tas upp i avsnitt 6.

Införlivandet av de i det här ärendet aktuella direktiven bygger på att den svenska redovisningslagstiftningen anpassas till EG:s fjärde, sjunde och elfte bolagsdirektiv (78/660/EEG, 83/349/EEG resp. 89/666/EEG) samt EG:s redovisningsdirektiv för bl.a. banker och försäkringsbolag (86/635/EEG och 91/674/EEG). Sverige har åtagit sig att tillämpa bl.a. bolagsdirektiven senast två år efter det att EES-avtalet har trätt i kraft. Bankredovisningsdirektivet och redovisningsdirektivet för försäkringsbolag skall enligt tilläggsprotokollet till EES-avtalet vara

genomförda senast den 1 januari 1995. Den av Justitiedepartementet tillsatta Redovisningskommittén har i ett delbetänkande Års- och koncernredovisning enligt EG-direktiv (SOU 1994:17) lagt fram förslag till de ändringar av den svenska lagstiftningen som föranleds av de omnämnda bolags- och redovisningsdirektiven.

5 EES-regler om värdepappersrörelse

Inledning

Lagen om värdepappersrörelse trädde i kraft den 1 augusti 1991 och ersatte då fondkommissionslagen (prop. 1990/91:142, bet. 1990/91:NU37, rskr. 1990/91:349, SFS 1991:981). Värdepappersrörelselagen innehåller regler för företag som bedriver verksamhet på värdepappersmarknaden. Tillstånd av Finansinspektionen krävs för företag som yrkesmässigt tillhandahåller en eller flera av följande tjänster med avseende på finansiella instrument:

- kommissionshandel,
- förmedling,
- handel för egen räkning,
- förvaltning, samt
- garantigivning och annan medverkan vid emissioner.

Tillstånd att bedriva värdepappersrörelse får ges till aktiebolag, bankinstitut och utländska företag. Företag som fått tillstånd kallas med en gemensam beteckning värdepappersinstitut. Värdepappersrörelse skall bedrivas så att den kan anses sund. För aktiebolag (värdepappersbolag) krävs ett med hänsyn till verksamhetens omfattning och beskaffenhet tillräckligt stort aktiekapital.

Företag som fått tillstånd att bedriva värdepappersrörelse får inom ramen för tillståndet bedriva finansiell rådgivning och värdepappersförvaring samt ta emot medel med redovisningsskyldighet. Efter tillstånd av Finansinspektionen får ett sådant företag också lämna kredit mot säkerhet och ta emot medel på konto (inlåning), om det ingår som ett led i värdepappersrörelsen. Därutöver kan, om det finns särskilda skäl, tillstånd ges även till andra sidoverksamheter som underlättar rörelsen.

För värdepappersbolag som har tillstånd att handla för egen räkning, medverka vid emissioner eller som har Finansinspektionens medgivande att ta emot medel på konto gäller regler om kapitaltäckning för kreditrisker motsvarande dem som gäller för banker. Ett värdepappersbolag och ett utländskt värdepappersföretag skall ha en ansvarsförsäkring för att täcka skadeståndsanspråk från kunder.

Lagen om värdepappersrörelse har sedan ikraftträdandet ändrats flera gånger. I samband med införandet av lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet undantogs verksamhet som bedrivs med stöd av den lagen från tillståndsplikt enligt värdepappersrörelselagen. Samtidigt infördes viss skyldighet att rapportera sådana avslut i inregistrerade fondpapper som gjorts utanför en börs. Dessa ändringar trädde i kraft den 1 januari 1993. Vid halvårsskiftet samma år infördes regler om kreditjäv för värdepappersbolags kreditgivning motsvarande dem som gäller för banker. I samband med ikraftträdandet av EES-avtalet, den 1 januari 1994, togs i lagen in bestämmelser som innebär att bl.a. kreditinstitut hemmahörande inom EES som i sina hemländer är auktoriserade att er-

bjuda värdepapperstjänster får bedriva sådan verksamhet i Sverige med stöd av hemlandsauktorisationen, dvs. utan krav på särskilt tillstånd här.

5.1 Direktivet om investeringstjänster inom värdepappersområdet

Direktivet 93/22/EEG av den 10 maj 1993 om investeringstjänster inom värdepappersområdet är avsett att förverkliga den inre marknaden på värdepappersområdet och är utformat efter mönster av det andra banksamordningsdirektivet (89/646/EEG). I direktivet föreskrivs obligatorisk auktorisation för juridiska — och vissa fysiska — personer som yrkesmässigt tillhandahåller investeringstjänster (värdepappersföretag). Definitionen av vad som utgör investeringstjänster överensstämmer i huvudsak med det tillståndspliktiga området i lagen om värdepappersrörelse. Motsvarande gäller i stort för de sidoverksamheter som direktivet tillåter. Enligt direktivet får dock andra värdepappersföretag än kreditinstitut inte använda kunders medel i rörelsen och därmed inte heller ta emot medel på konto (inlåning), vilket i dag under vissa förutsättningar är tillåtet i Sverige. Vissa företag och verksamheter undantas från direktivets tillämpningsområde; försäkringsföretag samt investeringstjänster internt inom en koncern och advokattjänster av tillfälligt slag. Särskild auktorisation krävs inte heller för verksamhet som bedrivs med stöd av bankauktorisation.

För auktorisation gäller vissa minimikrav. Företaget skall ha ett tillräckligt startkapital i enlighet med reglerna i kapitalkravsdirektivet (93/6/EEG) samt en tillräckligt erfaren och välansedd ledning. Vidare krävs att företagets större ägare inte bedöms vara olämpliga ur sundhetssynpunkt.

Direktivet bygger på principen om hemlandsauktorisation, dvs. ett företag som har auktorisation i sitt hemland får med stöd av denna erbjuda sina tjänster i andra medlemsstater, genom etablering av filial eller över gränserna, utan att krav på ytterligare tillstånd får ställas. I direktivet föreskrivs dock viss anmälnings- och informationsskyldighet innan sådan verksamhet får startas. Med stöd av hemlandsauktorisationen kan ett företag också kräva att — direkt eller indirekt — få tillträde till börser och andra reglerade marknader samt till dessa anslutna clearing- och avvecklingssystem.

Ansvaret för tillsynen över ett värdepappersföretags verksamhet ligger i princip på myndigheterna i företagets hemland. Detta gäller även sådana delar av verksamheten som bedrivs i andra länder. I direktivet finns särskilda regler om uppdelning av ansvar och samverkan mellan berörda tillsynsmyndigheter.

Direktivet innehåller vidare minimiregler om offentliggörande av information om bl.a. priser och volymer i handeln med finansiella instrument vid reglerade marknader.

Reglerna i direktivet om investeringstjänster skall vara införlivade med nationell lagstiftning den 1 juli 1995 och träda i kraft senast den 31 december samma år.

Trots att direktivet antogs så sent som i maj 1993 har ändringar redan aktualiserats. Förslag till justeringar av investeringstjänstedirektivet m.fl. direktiv finns i kommissionens förslag till ett s.k. BCCI-direktiv, COM(93)363. Detta innebär bl.a. strängare krav på tydlig koncernstruktur och skyldighet för revisorer att rapportera allvarligare missförhållanden till tillsynsmyndigheten. Den föreslagna ikraftträdandetiden är densamma som för investeringstjänstedirektivet. Kommissionen har vidare i september 1993 lagt fram ett förslag till direktiv om investerarskydd, (investor protection schemes), COM(93)381, enligt vilket alla värdepappersföretag obligatoriskt skall vara anslutna till någon form av skyddssystem. Ett sådant skall skydda värdepappersföretagets kunder mot förluster om företaget går i konkurs. Skyddet skall omfatta pengar och värdepapper som har anförtrotts företaget och omfatta ett belopp som motsvarar minst 20 000 ecu. Hur ett sådant system skall organiseras och administreras överlämnas till medlemsländerna. Den föreslagna ikraftträdandetiden är också i detta fall densamma som för direktivet om investeringstjänster. — Åtminstone förslaget till ett BCCI-direktiv kan komma att antas av rådet under år 1994.

5.2 Undantag från värdepappersrörelselagens tillämpningsområde m.m.

Regeringens förslag: Verksamhet som bedrivs av Riksgäldskontoret, Kammarkollegiet eller av försäkringsbolag med koncession enligt försäkringsrörelselagen undantas från värdepappersrörelselagens tillämpningsområde.

Försäkringsmäklares förmedling av andelar i värdepappersfonder undantas från värdepappersrörelselagens tillståndskrav om verksamheten uppfyller vissa krav.

Promemorians förslag överensstämmer i allt väsentligt med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Kammarkollegiet, Sveriges Försäkringsförbund* och *Fondbolagens Förening* tillstyrker förslagen. Försäkringsförbundet anser vidare att det i 1 kap. 3 § försäkringsrörelselagen bör tas in en bestämmelse som anger att försäkringsbolag får vara ombud för andra bolag under Finansinspektionens tillsyn. *Finansinspektionen* avstyrker förslagen såvitt gäller försäkringsbolag och försäkringsmäklare med hänvisning till att försäkringsbolag i detta sammanhang bör behandlas på samma sätt som banker och att förslaget i fråga om försäkringsmäklare kräver ytterligare utredning. *Svenska Fondhandlareföreningen* avstyrker också förslagen utom vad avser Riksgäldskontoret. I fråga om Kammarkollegiet

anser föreningen att förslaget skulle ge en felaktig markering av vilka uppgifter kollegiet bör ta på sig. Förslagen rörande försäkringsbolag och försäkringsmäklare anser föreningen inte vara konkurrensneutrala. Övriga remissinstanser kommenterar inte förslagen.

EES-avtalet: Investeringstjänstedirektivet föreskriver i artikel 3 obligatorisk auktorisation för den som vill erbjuda vissa i en bilaga angivna tjänster på värdepappersmarknaden. Dessa tjänster ryms inom dem som nu är tillståndspliktiga enligt lagen om värdepappersrörelse. Direktivet innehåller dock i artikel 2.2 en uppräkning av företag och institutioner för vilka direktivets bestämmelser inte skall gälla. *Punkten a* omfattar skade- och livförsäkringsföretag samt företag som bedriver verksamhet avseende återförsäkring och retrocession (återförsäkring av återförsäkring). Sådana företags verksamhet regleras i stället av motsvarande direktiv på försäkringsområdet. I *punkten f* undantas medlemsstaternas centralbanker och andra nationella organ med liknande funktioner samt offentliga organ med ansvar för statsskuldsförvaltning. *Punkten g* gäller vissa företag som erbjuder investeringstjänster endast i begränsad omfattning och som har en verksamhet som uppfyller ett antal särskilt uppställda krav. Företaget får inte ta emot kunders medel eller värdepapper och därför aldrig stå i skuld till en kund. Företaget får inte heller tillhandahålla någon annan investeringstjänst än mottagande och vidarebefordran av kunders order avseende överlåtbara värdepapper och andelar i företag för kollektiv investering (fondföretag). I denna verksamhet får order vidarebefordras endast till vissa typer av företag, däribland värdepappersföretag, kreditinstitut och fondföretag. Slutligen ställs det krav på att företagens verksamhet är reglerad på nationell nivå genom författning eller etiska regler.

Skälen för regeringens förslag:

Riksgäldskontoret och Kammarkollegiet

Värdepappersrörelselagen är i princip tillämplig på allt yrkesmässigt tillhandahållande av sådana tjänster som anges i lagen oberoende av vem som utför eller tillhandahåller dem. Lagen gäller dock inte verksamhet som drivs av Riksbanken eller sådan förvaltning av finansiella instrument som är reglerad i annan lag. Dessa undantag behandlas vidare nedan.

Lagens bestämmelser är utformade med tanke på företag och institut som driver verksamhet på affärsmässiga grunder. Tillstånd enligt lagen kan också beviljas endast svenska aktiebolag, banker samt utländska företag. Syftet är således inte att reglera hur myndigheters och andra offentliga organs verksamhet skall bedrivas. Det torde i de allra flesta fall inte heller föreligga något behov av en sådan reglering, eftersom flertalet myndigheter m.m. har uppgifter som ligger långt från värdepappersmarknadsområdet. Vissa myndigheter och andra organ bedriver emellertid verksamhet av ett sådant slag att det i vissa fall kan framstå som tveksamt om den kan anses ligga utanför det tillståndspliktiga området enligt lagen. I den mån det är lämpligt att sådan verksamhet bedrivs i myndig-

hetsform bör det för tydlighets skull göras klart att värdepappersrörelselagen inte skall tillämpas. Verksamheten får i sådant fall i stället regleras i myndighetens instruktion eller motsvarande. Alternativet till detta är att förlägga verksamhet av detta slag till ett särskilt bolag som på vanligt sätt kan beviljas tillstånd att driva värdepappersrörelse. Vilken lösning som skall väljas måste prövas utifrån vad som är lämpligast i det enskilda fallet. Därvid måste dock också Sveriges förpliktelser enligt EES-avtalet beaktas.

Riksbanken torde vara det främsta exemplet på en myndighet med verksamhet på värdepappersmarknaden. Riksbankens verksamhet är också enligt ett uttryckligt stadgande i 1 kap. 1 § lagen om värdepappersrörelse undantagen från lagens tillämpningsområde. Det finns dock vid sidan av Riksbanken vissa andra myndigheter vars verksamhet är sådan att den skulle kunna komma i konflikt med värdepappersrörelselagens regler.

Riksgäldskontoret, som sedan år 1989 är en myndighet under regeringen, har som främsta uppgift att handha statsupplåningen, dvs. att ta upp och förvalta lån för staten. I verksamheten ingår bl.a. emissioner av statsobligationer och statsskuldväxlar, handel med ränteinstrument och derivat, ingående av repor (återköpsavtal) och omvända repor samt kredit- och garantigivning. Vissa av dessa aktiviteter är i sig sådana att de skulle kunna anses utgöra tillståndspliktig värdepappersrörelse. Riksgäldskontorets centrala roll och uppgifter torde dock utesluta att verksamheten bedrivs på annat sätt än i myndighetsform. I enlighet med vad angetts ovan bör därför Riksgäldskontoret undantas från värdepappersrörelselagens tillämpningsområde. Som tidigare redovisats möter detta inte heller några hinder i förhållande till investeringstjänstedirektivets bestämmelser. Av dessa framgår att direktivet inte är tillämpligt på medlemsstaternas organ för statsskuldförvaltning (artikel 2.2.f).

Kammarkollegiet är en central förvaltningsmyndighet med uppgift att handlägga frågor rörande statlig och kyrklig egendom samt Sveriges indelning, svara för medels- och fondförvaltning samt bevaka statens rätt och allmänna intressen i vissa ärenden. Fondförvaltningsverksamheten avser främst ekonomisk förvaltning av allmännyttiga fonder inom den statliga sektorn i vid mening. Kollegiet svarar även för förvaltning av huvuddelen av statens aktieinnehav och vissa statliga lån. I förvaltningen ingår medelsplacering, redovisning samt kassa- och medelshantering.

Kammarkollegiet förvaltar ca 320 fonder med varierande ändamål och tillkomstsätt. De största är Arbetslivsfonden, Kyrkofonden och Allmänna arvsfonden. Kollegiet förvaltar vidare en del av kapitalet i Trygghetsstiftelsen. För närvarande förvaltar kollegiet också hela kapitalet i Stiftelsen för strategisk forskning. Det sammanlagda fondkapitalet uppgår nu till ca 20 miljarder kronor.

I 1 kap. 3 § 4 lagen om värdepappersrörelse föreskrivs tillståndsplikt för värdepappersrörelse som består i förvaltning av någon annans finansiella instrument. Detta innefattar uppdrag för någon att mot betalning och efter vissa riktlinjer förvalta värdepapper som tillhör någon annan, ofta kallat portföljförvaltning. Uppdraget kan vara allmänt hållet och t.ex. inbegripa att göra de omplaceringar som förvaltaren anser att marknads-

förhållandena kan motivera. Det kan också vara inskränkt till att omfatta endast sådana köp och försäljningar som uppdragsgivaren särskilt anger. Som nämnts är från lagens tillämpningsområde enligt 1 kap. 1 § andra stycket undantagen sådan förvaltning av finansiella instrument som är reglerad i annan lag. Som exempel på detta kan nämnas fondbolagens verksamhet, som är reglerad i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder, samt boutredningsmans och god mans förvaltning enligt 18 kap. ärvdabalken (se prop. 1990/91:142 s. 152).

Kammarkollegiets förvaltningsverksamhet, som inte är reglerad i lag, torde i normalfallet inte komma i konflikt med reglerna i värdepappersrörelselagen. De förvaltade medlen är till stor del att anse som allmänna i vid mening och det är således inte fråga om förvaltning för annans räkning. I vissa fall, t.ex. där kollegiet i konkurrens med privata fondförvaltare åtagit sig förvaltningsuppdrag från självständiga subjekt såsom t.ex. stiftelser, kan det emellertid ifrågasättas om inte verksamheten kan vara att anse som värdepappersrörelse. Som tidigare angetts bör det därför, på samma sätt som i fråga om Riksgäldskontoret, göras klart att värdepappersrörelselagen inte gäller för verksamheten. Även Kammarkollegiet bör således undantas från lagens tillämpningsområde. Den närmare avgränsningen av kollegiets fondförvaltande verksamhet kommer i stället att göras i förordningen (1994:634) med instruktion för Kammarkollegiet. Detta bör ske utifrån såväl allmänna lämplighetsöverväganden som Sveriges förpliktelser enligt EES-avtalet, i första hand investeringstjänstedirektivets bestämmelser.

Svenska Fondhandlareföreningen har i sitt remissvar framfört att det är olämpligt att kollegiet som myndighet befattar sig med verksamhet som har karaktär av värdepappersrörelse och att ett undantag skulle ge en felaktig markering av att kollegiet bör ta på sig sådana uppgifter. Regeringen vill med anledning av detta betona att någon sådan markering inte är avsedd med lagändringen. Syftet med ändringen är att klargöra att värdepappersrörelselagens regelsystem inte är tillämpligt på Kammarkollegiets verksamhet. Detta innebär i sig inget ställningstagande i fråga om vilken verksamhet kollegiet bör bedriva utan detta kommer i stället, som nyss nämnts att regleras i kollegiets instruktion.

Försäkringsbolag och försäkringsmäklare

Enligt 1 kap. 3 § 2 lagen om värdepappersrörelse får yrkesmässig verksamhet som består i förmedling av kontakt mellan köpare och säljare av finansiella instrument eller i annat fall medverkan vid transaktioner avseende sådana instrument bedrivas endast med Finansinspektionens tillstånd. Med finansiella instrument avses fondpapper, däribland andelar i värdepappersfonder, och andra rättigheter och förpliktelser avsedda för handel på värdepappersmarknaden.

Finansinspektionen har i sin tillsynsverksamhet uppmärksammat att försäkringsbolag och försäkringsmäklare i anslutning till sin ordinarie verksamhet i viss utsträckning även förmedlar andelar i värdepappers-

fonder till sina kunder utan att ha tillstånd för detta enligt värdepappersrörelselagen. Ur försäkringssäljarens eller försäkringsmäklarens synvinkel torde verksamheten framstå som ett naturligt komplement till de övriga tjänster som tillhandahålls. Det kan förutsättas att många kunder inte endast efterfrågar en försäkring som sådan utan önskar hjälp med att ordna sitt sparande. Placeringar i en värdepappersfond kan därvid utgöra en viktig sparform. För en kund som på inrådan av t.ex. en försäkringsmäklare genom en unit linked-försäkring placerat en del av sitt kapital i en viss värdepappersfond kan det te sig svårförståeligt att samma mäklare inte skulle kunna bistå med placeringar i samma fond vid sidan om försäkringen. Hinder för aktörer inom försäkringsbranschen att bedriva sådan förmedlingsverksamhet framstår också som en konkurrensskillnad i förhållande till bankerna, som kan förmedla både försäkringar och — med tillstånd enligt värdepappersrörelselagen — värdepappersfondsandelar. Dessa skäl talar för att det skall vara möjligt för försäkringsbolag och försäkringsmäklare att bedriva förmedlingsverksamhet av nu aktuellt slag. En förutsättning för detta är dock att verksamheten kan ske i reglerade och säkra former under Finansinspektionens tillsyn.

En till synes närliggande lösning vore att de berörda företagen och mäklarna fick söka tillstånd enligt värdepappersrörelselagen och att ansökan prövades enligt förutsättningarna i denna lag. Detta är dock av flera skäl inte en framkomlig väg. Lagen förutsätter t.ex. för tillstånd att värdepappersrörelsen skall vara den huvudsakliga verksamheten. Detta krav torde inte kunna uppfyllas av de nu aktuella försäkrings- och mäklarföretagen. Det är för övrigt osäkert om försäkringsverksamhet eller försäkringsmäkleri över huvud taget skulle kunna godtas som sidoverksamhet i ett värdepappersbolag. Ändringar i dessa regler skulle innebära ingrepp i lagens grundläggande struktur. En lösning som i stället grundas på undantag från värdepappersrörelselagens tillståndskrav bör därför prövas. Förutsättningarna skiljer sig dock mellan försäkringsföretag och försäkringsmäklare. De behandlas därför var för sig i det fortsatta resonemanget.

Försäkringsbolagens verksamhet är reglerad i försäkringsrörelselagen (1982:713). För att få driva försäkringsrörelse krävs koncession av regeringen. Verksamheten står under Finansinspektionens tillsyn. Ett försäkringsbolag får inte bedriva annan rörelse än försäkringsrörelse, om det inte finns särskilda skäl för det. Motivet för denna begränsning har främst varit att försäkringsbolagen skall ha en betryggande soliditet och att försäkringstagarnas intressen inte får äventyras genom aktiviteter och engagemang utanför den egentliga försäkringsrörelsen. Frågan om beviljande av undantag från regeln att försäkringsbolag endast skall bedriva försäkringsrörelse prövas i samband med stadfästelse eller ändring av bolagsordning. Undantag har medgetts för verksamhet som har ett naturligt samband med den egentliga försäkringsrörelsen, t.ex. skadeförebyggande verksamhet.

I promemorian har med hänsyn till denna stränga reglering frågan om förhållandet mellan försäkringbolagens verksamhet och värdepappersrörelselagens regler ansetts kunna lösas på ett tekniskt enkelt sätt genom

att försäkringsbolagens verksamhet generellt undantas från värdepappersrörelselagens tillämpningsområde. I vad mån ett försäkringsbolag får bedriva någon form av värdepappersrörelse skulle i och med detta helt styras av försäkringsrörelselagens regler. Ett bolags förmedling av fondandelar blir då en fråga för Finansinspektionen att ta ställning till vid stadfästelse av eller godkännande av ändringar i bolagsordningen. En sådan lösning skulle också vara väl förenlig med EES-avtalets regler för värdepapperstjänster. Som tidigare nämnts har försäkringsföretag uttryckligen undantagits från investeringstjänstedirektivets tillämpningsområde. Deras verksamhet regleras i stället av direktiven på försäkringsområdet.

Promemorians förslag i detta avseende har kritiserats från olika utgångspunkter. Finansinspektionen har anfört att förslaget ger försäkringsbolag obegränsade möjligheter att bedriva värdepappersrörelse utan att vara underkastade värdepappersrörelselagens reglering. Sveriges Försäkringsförbund har å andra sidan hemställt att det i försäkringsrörelselagen öppnas en möjlighet för försäkringsbolag att agera som ombud för alla företag som står under Finansinspektionens tillsyn, så att det bl.a. blir möjligt för försäkringsbolagen att bedriva även annan verksamhet än förmedling av fondandelar.

Regeringen vill med anledning av dessa synpunkter anföra följande. Promemorians förslag har föranletts av det tidigare angivna förhållandet att bl.a. försäkringsbolag faktiskt bedriver verksamhet som innefattar förmedling av fondandelar. I och med värdepappersrörelselagens ikraftträdande år 1991 och det tillståndskrav för förmedling av bl.a. fondandelar detta medfört, uppkommer frågan om försäkringsbolag fortsättningsvis skall var förhindrade att bedriva sådan verksamhet och, om inte, hur den rättsliga regleringen lämpligen bör utformas.

Försäkringsverksamhet har en annan huvudsaklig karaktär och inriktning än rörelsen hos ett värdepappersbolag. Förmedlingsverksamhet avseende andra finansiella instrument än fondandelar, t.ex. aktier och optioner, eller bedrivande av annan — mer avancerad — värdepappersrörelse framstår, åtminstone med det betraktelsesätt som hittills gällt, som främmande för ett företag vars verksamhet är inriktad på försäkringsverksamhet. De förslag som lämnats i promemorian bygger också på ett sådant synsätt. Försäkringsförbundets förslag, att försäkringsbolag skall tillåtas agera som ombud för andra företag under Finansinspektionens tillsyn, skulle innebära att bolagen kunde erbjuda i princip alla finansiella tjänster för vilka nu gäller krav på särskilt tillstånd enligt olika lagar. En sådan förändring fordrar ingående överväganden. Den går vidare betydligt längre än vad som föreslagits i promemorian och har därmed inte varit föremål för remissbehandling. Redan kravet på beredning gör därför att en sådan ändring inte nu kan komma i fråga.

Vad gäller Finansinspektionens uppfattning att förslaget ger försäkringsbolag obegränsade möjligheter att vid sidan av värdepappersrörelselagens regler driva värdepappersrörelse kan konstateras att förslaget endast avser att möjliggöra förmedling av fondandelar, vilka i förhållande till andra finansiella instrument typiskt sett måste anses som mindre riskfyllda. Det är också fråga om en verksamhet som bolagen redan

indirekt bedriver i samband med försäljning och administration av fondförsäkringar. Vad gäller annan värdepappersrörelse bör erinras om de tidigare nämnda regler som begränsar ett försäkringsbolags verksamhetsområde. Att försäkringsbolagen undantas från värdepappersrörelselagens tillämpningsområde innebär således inte en möjlighet att fritt bedriva sådan rörelse. Annan verksamhet än försäkringsrörelse fordrar också Finansinspektionens tillstånd. De begränsningar som gäller såväl enligt försäkringsrörelselagen som EG-direktiven på försäkringsområdet torde därvid utgöra hinder för tillstånd för ett försäkringsbolag att i egen regi driva annan värdepappersrörelse än vad som nu avses.

I fråga om *försäkringsmäklare* är förhållandet något annorlunda. Mäklarnas verksamhet regleras av lagen (1989:508) om försäkringsmäklare. I lagen föreskrivs att varje försäkringsmäklare skall vara registrerad hos Finansinspektionen och stå under dess tillsyn. Registreringskravet gäller sådan verksamhet som anges i lagen, dvs. yrkesmässig förmedling av direktförsäkring från flera från varandra fristående försäkringsgivare till olika uppdragsgivare. Lagen innehåller vidare regler om kraven för registrering och om hur verksamheten skall bedrivas. Till skillnad mot försäkringsrörelselagen finns inga regler som begränsar en mäklares verksamhet vid sidan av den egentliga mäklarrörelsen. Det är därför inte lämpligt att som i fråga om försäkringsbolag göra ett generellt undantag från reglerna i värdepappersrörelselagen. Detta skulle göra det möjligt för en försäkringsmäklare att i princip utan reglering driva värdepappersrörelse. Ett sådant undantag skulle också stå i strid med investeringstjänstedirektivets regler. Som angetts inledningsvis ger direktivet dock möjlighet att undanta företag som erbjuder investeringstjänster endast i begränsad omfattning och som uppfyller vissa särskilda krav, artikel 2.2 g. Härigenom öppnas en möjlighet att genom ett mindre långtgående undantag tillåta viss förmedlingsverksamhet. Försäkringsmäklare skulle således — med utnyttjande av den möjlighet som direktivet erbjuder — kunna undantas från värdepappersrörelselagens tillståndskrav såvitt gäller förmedling av finansiella instrument, dock endast avseende andelar i värdepappersfonder.

Finansinspektionen har avstyrkt att en sådan möjlighet öppnas. Det har därvid anförts att det inte finns skäl att särbehandla försäkringsmäklare i förhållande till andra aktörer som bedriver förmedlingsverksamhet av nu aktuellt slag. Inspektionen har därför som sin uppfattning framfört att försäkringsmäklares förmedling av fondandelar endast skulle få ske i form av ett aktiebolag på vilket skulle ställas samma krav som på ett värdepappersbolag.

Det bör inledningsvis anmärkas att värdepappersrörelselagen reglerar värdepappersrörelse i stort, vilket innefattar verksamheter av betydligt mer kvalificerad karaktär såsom kommissionshandel, handel för egen räkning och emissionsmedverkan. Den begränsade förmedling av fondandelar som här föreslås bli tillåten för försäkringsmäklare är betydligt mindre krävande i fråga om resurser och kvalifikationer. Det framstår därför i fråga om aktörer som redan står under Finansinspektionens tillsyn och med de begränsningar som föreslås i promemorian inte som nöd-

vändigt att tillämpa hela det regelverk som gäller för annan värdepappersrörelse. Ett sådant synsätt torde också ligga bakom undantagsmöjligheten i investeringstjänstedirektivet. Enligt regeringens uppfattning bör således promemorians förslag i denna del genomföras.

Mot bakgrund av det nu förda resonemanget och de invändningar Finansinpektionen gjort beträffande konkurrensnackdelar för värdepappersbolag som enbart ägnar sig åt förmedling av andelar i värdepappersfonder bör kravet på startkapital för värdepappersbolag med sådan verksamhet kunna sättas ned till den lägsta nivå som anges i kapitalkravsdirektivet. Denna fråga behandlas i avsnitt 5.5.

I enlighet med vad som anges i promemorian bör undantaget inte omfatta s.k. nationella fonder. För att undantaget skall vara tillämpligt får kunders order inte vidarebefordras till andra företag än fondföretag. Mäklaren får i denna verksamhet inte ta emot kunders medel eller andelar. För all annan verksamhet som utgör värdepappersrörelse gäller alltjämt lagens tillståndskrav. Det bör anmärkas att förmedling av fondandelar skall vara en sidoverksamhet till försäkringsmäklarrörelsen. Fondandelsförmedling får således inte vara mäklarens huvudsakliga verksamhet. Detta anges uttryckligen i den föreslagna undantagsbestämmelsen i lagen om värdepappersrörelse. Således skall en registrering som försäkringsmäklare inte kunna vara ett sätt att undgå värdepappersrörelselagens tillståndskrav.

Möjligheten att bedriva förmedlingsverksamhet av nu angivet slag föranleder även vissa ändringar i lagen om försäkringsmäklare, bl.a. krav på registrering av förmedlingsverksamheten, tillräcklig kompetens och ansvarsförsäkring. I de två sista avseendena bör Finansinspektionen ställa samma krav som tillämpas i fråga om värdepappersbolag som ägnar sig åt förmedling av fondandelar.

5.3 Mottagande av medel på konto och kreditgivning

Regeringens förslag: Möjligheten för värdepappersbolag och utländska värdepappersföretag att med särskilt tillstånd av Finansinspektionen ta emot medel på konto och lämna kredit behålls.

Ett värdepappersbolag som får tillstånd till kontohållning och kreditgivning blir att anse som ett kreditinstitut i den mening som avses inom EG. Kraven för tillstånd och reglerna för drivande av sådan verksamhet skärps så att de motsvarar EG:s bestämmelser för sådana institut.

Utländska värdepappersföretag får beviljas tillstånd till kontohållning och kreditgivning endast om de får bedriva sådan verksamhet i sitt hemland.

Promemorians förslag överensstämmer i allt väsentligt med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Konkurrensverket*, *Finansinspektionen*, *Svenska Bankföreningen* och *Svenska Fondhandlareföreningen* tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. Bankföreningen anser dock att det nuvarande kravet att medel får tas emot på konto endast för att underlätta värdepappersrörelsen bör behållas i lagtexten. *Sveriges Advokatsamfund* och *Finansbolagens Förening* anser att ytterligare överväganden bör göras under den fortsatta beredningen. Övervägandena bör därvid avse avgränsningen gentemot banker och kreditmarknadsbolag samt om och i vilken mån ett värdepappersbolag med stöd av hemlandsauktorisationen skall kunna bedriva både in- och utlåningsverksamhet i ett annat EES-land. Övriga remissinstanser kommenterar inte förslaget.

EES-avtalet: Av investeringstjänstedirektivets artikel 10, tredje strecksatsen, framgår att medel som ett värdepappersföretags kunder anförtror företaget inte får sammanblandas med företagets medel och således inte heller användas i rörelsen. Undantag från denna regel gäller endast för sådana företag som är kreditinstitut enligt direktivets definition. Med kreditinstitut avses enligt artikel 1.3 detsamma som i artikel 1 i det första banksamordningsdirektivet (77/780/EEG), dvs. ett företag vars verksamhet består i att från allmänheten ta emot insättningar eller andra återbetalbara medel och att bevilja krediter för egen räkning. Alla auktorisationer av kreditinstitut skall enligt artikel 3.7 i samma direktiv anmälas till kommissionen, som i Europeiska gemenskapernas tidning skall offentliggöra en lista över instituten. Enligt EES-avtalet skall sådana anmälningar från länder inom EFTA inte göras till kommissionen utan till EFTA:s övervakningsmyndighet (EFTA Surveillance Authority, ESA) och EFTA:s ständiga kommitté.

Skälen för regeringens förslag: Medel som ett värdepappersbolag tar emot av en kund eller för en kunds räkning skall enligt huvudregeln i 3 kap. 5 § värdepappersrörelselagen betraktas som redovisningsmedel och genast avskiljas och sättas in på räkning i bankinstitut. Enligt 3 kap. 4 § samma lag får dock ett värdepappersbolag, med Finansinspektionens tillstånd, ta emot medel på konto för att underlätta värdepappersrörelsen. Sådana medel, som inte behöver avskiljas, får användas i bolagets rörelse. Det är således fråga om en verksamhet som liknar inlåning i bank, även om denna beteckning inte används i lagen.

En motsvarande bestämmelse, som dock inte innehöll något krav på särskilt tillstånd, fanns i den tidigare gällande fondkommissionslagen (1979:748). I förarbetena till denna lag (prop. 1978/79:9 s. 144) uttalades bl.a. följande. "Fondkommissionsbolag bör liksom f.n. ha rätt att ta emot medel på särskilt konto, s.k. kundkonton. Dessa konton har stor betydelse i fondkommissionsfirmornas verksamhet genom att vidga möjligheterna till kreditgivning och handel med värdepapper för egen räkning. Kundkontona fyller vidare en viktig funktion genom att på ett smidigt sätt reglera det löpande betalningsförhållandet mellan dess kunder och därigenom underlätta fondkommissionshandeln. Det bör dock betonas, att inlåningen skall begränsas till vad som erfordras för att på ett praktiskt sätt underlätta kommissionshandeln. Bolagen får lika lite som nu driva en inlåningsverksamhet vid sidan härav på bankmässiga räkningar i strid

med 1 § lagen om bankrörelse." Detta citat återgavs i förarbetena till värdepappersrörelselagen tillsammans med ett uttalande av det föredragande statsrådet att detta synsätt alltjämt borde vara gällande (prop. 1990/91:142 s. 120).

Möjligheten att använda sig av kundkonton har som angetts traditionellt varit av stor betydelse för de svenska värdepappersbolagen. Även i dag betraktas kontohållningen som ett viktigt inslag i många bolags verksamhet. Förhållandena i Sverige torde i detta avseende skilja sig från vad som gäller i flertalet andra europeiska länder, där kontohållning av detta slag inte tillåtits. Detta avspeglar sig också i investeringstjänstedirektivets utformning, som kan sägas förutsätta att kundmedel inte får användas i rörelsen.

Inlåningsförbudet framgår indirekt av de bestämmelser som anger vilka regler medlemsstaterna skall ställa upp för värdepappersföretagens verksamhet. En direkt överföring av direktivets regler till svensk lagstiftning utan ändringar i övrigt skulle innebära att möjligheten för svenska värdepappersbolag att ta emot medel på konto helt togs bort. Detta skulle orsaka betydande störningar och svårigheter av såväl finansiellt som praktiskt slag. För vissa bolag torde kontohållningen framstå som ett så viktigt inslag i verksamheten att ett förbud skulle medföra överväganden om byte av verksamhetsform. Alternativet skulle då vara att driva rörelsen i bankform där inlåning ingår som en grundläggande verksamhetsgren. Det skulle således kunna komma att bildas ett flertal nya banker vars verksamhet dock i första hand inte skulle vara inriktad på bankrörelse i vanlig mening utan mera avgränsat till värdepappershandel. Det framstår allmänt sett som mindre lämpligt att en finansiell verksamhet av ett visst slag bedrivs i former med en reglering som väsentligen är utformad och avpassad för ett annat slags rörelse. Om möjligt bör därför införlivandet av investeringstjänstedirektivets regler ske på ett sätt som beaktar den svenska marknadens särskilda förhållanden.

Som framgått ovan gäller direktivets förbud mot inlåning eller kontohållning inte för företag som inom EG betraktas som kreditinstitut. I Sverige tillhör för närvarande endast banker och kreditmarknadsbolag denna grupp. Nackdelarna med att ett flertal värdepappersbolag av detta skäl kan komma att ombildas till bankaktiebolag har redan behandlats. En harmonisering i förhållande till EG:s regler som beaktar de särskilda svenska förhållandena fordrar således att värdepappersbolag kan ta emot medel på konto utan att ombilda sig till banker. Detta skulle kunna uppnås om det för värdepappersbolag som bedriver sådan verksamhet infördes regler som uppfyller kraven för kreditinstitut i EG:s mening. Sådana bolag, som skulle bli att anse som kreditinstitut enligt EG-direktiven, skulle inte träffas av inlåningsförbudet i investeringstjänstedirektivet. Några principiella hinder mot en sådan lösning synes inte föreligga. Det torde inte heller föranleda lagändringar av större omfattning. Många av de regler som gäller för kreditinstitut inom EG kommer genom investeringstjänstedirektivet att bli tillämpliga även på värdepappersbolag och således behöva införlivas med den svenska lagstiftningen redan av detta skäl. Hit hör t.ex. bestämmelserna om obligatorisk auktorisation, ägar-

prövning och rätt till domstolsprövning av vissa förvaltningsbeslut. För kreditinstitut gäller dock inom EG även vissa andra regler. Så är fallet i fråga om startkapitalets storlek och möjligheterna att förvärva s.k. placeringsaktier.

Mot bakgrund av de överväganden som redovisats ovan framstår det som mest ändamålsenligt att lösa frågan om mottagande av medel på konto genom att för bolag som bedriver sådan verksamhet ställa upp regler som svarar mot vad som gäller för kreditinstitut inom EG. Detta innebär således att värdepappersrörelselagens regler för nu aktuella bolag måste kompletteras med bestämmelser om högre startkapital och begränsningar i fråga om förvärv av placeringsaktier. Frågan om startkapital kommenteras närmare i avsnitt 5.5. Reglerna om placeringsaktier behandlas i författningskommentaren till den aktuella bestämmelsen, 3 kap. 1 a § lagen om värdepappersrörelse. Där tas också upp Lagrådets synpunkter i fråga om reglernas utformning. Givetvis måste dessa bolag också anmälas för införande på den gällande listan över företag som i de olika länderna klassificeras som kreditinstitut. Som angetts i det föregående skall enligt EES-avtalet sådana anmälningar från EFTA-staterna göras till EFTA:s övervakningsmyndighet och till EFTA:s ständiga kommitté.

I detta sammanhang bör behandlas en annan fråga som tagits upp av Sveriges Advokatsamfund och Finansbolagens Förening, nämligen om och i vilken mån ett värdepappersbolag med stöd av hemlandsauktorisationen skall kunna bedriva både in- och utlåningsverksamhet i ett annat EES-land. Som närmare kommer att behandlas i det följande (avsnitt 5.4) innebär principen om hemlandsauktorisation att ett företag inom de ramar som följer av EG:s regelverk skall få bedriva samma verksamhet i ett annat medlemsland som det har tillstånd att bedriva i hemlandet. Detta innebär att ett värdepappersbolag som här har tillstånd att ta emot medel på konto och bevilja kredit skall få bedriva samma verksamhet i ett annat EES-land, dock endast i den utsträckning och under de villkor det är tillåtet här. Ur det andra EES-landets synvinkel kommer bolaget att framstå som ett kreditinstitut med av sin hemlandsauktorisation inskränkta möjligheter till kontohållning och kreditgivning.

De nu angivna ändringarna betingas av de krav som följer av EG:s regler även om det också av allmänna trygghetsskäl är rimligt att ställa högre krav på kapital på de bolag som får använda kunders medel i rörelsen. I detta sammanhang bör dock övervägas om det därutöver finns skäl att göra vissa av de särskilda regler som i dag gäller för banker tillämpliga också på värdepappersbolag som tar emot medel på konto. Övervägande skäl talar emellertid i flertalet fall mot en sådan ordning. Det är här inte fråga om att utvidga värdepappersbolagens möjligheter att ta emot medel på konto jämfört med vad som gäller i dag. En förutsättning för mottagande av medel på konto skall alltjämt vara att det underlättar värdepappersrörelsen. Som Svenska Bankföreningen påpekat framstår det då som lämpligast att detta krav också fortsättningsvis uttryckligen anges i lagtexten.

Förslaget syftar i grunden till att kunna bevara möjligheten till kontohållning inom ramen för de krav direktivet om investeringstjänster ställer.

De begränsningar och skyddsregler som hittills ansetts vara motiverade torde därför i allmänhet vara tillräckliga även i fortsättningen. Om flertalet av de särskilda bestämmelserna som gäller för banker överfördes till värdepappersbolagen skulle skälen för den lösning som nu förordats tunnas ut väsentligt. Det skulle i så fall närmast vara enklare att förbjuda bolagens kontohållning och hänvisa de bolag som vill bedriva sådan verksamhet att söka bankoktroj.

Det nu sagda skall dock självklart inte hindra att det för värdepappersbolagen införs sådana regler som är sakligt motiverade med hänsyn till den bedrivna verksamheten. Bestämmelsen i 2 kap. 12 § bankrörelselagen att en bank skall ha en tillfredsställande betalningsberedskap är av denna karaktär. Motsvarande regel bör således införas även för värdepappersbolag som tar emot medel på konto.

Sveriges Advokatsamfund och Finansbolagens Förening har i sina remissvar anfört att den lagstiftning som införts i Sverige som en anpassning till EG-rätten bygger på att kreditinstitut endast kan vara av två huvudslag, nämligen banker och kreditmarknadsbolag. Förslaget i promemorian sägs bryta mot denna tanke. Det anförs vidare att avgränsningen gentemot de institut som för närvarande anses som kreditinstitut inte berörs.

Till en början kan noteras att någon allmängiltig och sammanhållen definition av begreppet kreditinstitut inte finns i svensk lagstiftning. Begreppet definieras i stället i de olika lagar där det används utifrån regleringens ändamål. I promemorian poängterades att klassificeringen som kreditinstitut endast avser de berörda värdepappersbolagens ställning enligt EG:s regler. Ur den svenska lagstiftningens perspektiv innebär de föreslagna reglerna endast en skärpning av de krav som för närvarande ställs på ett värdepappersbolag för att få ta emot medel på konto. Några andra avgränsningar i förhållande till den verksamhet som bedrivs av banker och kreditmarknadsbolag än vad som gäller i dag behövs därför inte. Värdepappersbolag med tillstånd att ta emot medel på konto blir således inte i större utsträckning än nu att betrakta som kreditinstitut i de sammanhang där detta begrepp förekommer i den svenska lagstiftningen. Endast när detta särskilt anges faller värdepappersbolag in under detta begrepp. Så är t.ex. fallet i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank.

Möjligheten att med Finansinspektionens tillstånd ta emot medel på konto och lämna kredit gäller i dag också utländska värdepappersföretag, dvs. andra utländska företag än EES-företag som inte är bankinstitut och som har fått tillstånd att driva värdepappersrörelse från filial i Sverige. Denna möjlighet bör behållas. Däremot bör vissa grundläggande förutsättningar för ett sådant tillstånd anges i lagen. En filial är ett avdelningskontor med självständig förvaltning och således inte något självständigt juridiskt subjekt. Verksamheten i filialen styrs därför i grundläggande avseenden av regleringen i sitt hemland. Det bör mot denna bakgrund inte komma i fråga att bevilja ett företag tillstånd att i Sverige bedriva verksamhet som företaget inte får bedriva i hemlandet. Detta skulle kunna medföra en risk för att de i Sverige tillåtna verksamheterna inte skulle vara avpassade till företagets grundläggande rörelseregler och krav

på kapital. Det skulle också kunna öppna möjligheter att kringgå de begränsningar av företagets verksamhet som myndigheterna i hemlandet funnit det motiverat att ställa upp.

5.4 Hemlandsauktorisation

Regeringens förslag: Ett värdepappersföretag som har auktoriserats i ett land inom EES har rätt att etablera filial i Sverige utan tillstånd av Finansinspektionen. Sådana värdepappersföretag har också rätt att med stöd av hemlandsauktorisationen bedriva verksamhet genom att tillhandahålla tjänster utan etablering i Sverige, s.k. gränsöverskridande verksamhet.

Ett svenskt värdepappersbolag får etablera sig och tillhandahålla tjänster i andra länder inom EES. För etablering krävs tillstånd av Finansinspektionen. Vid gränsöverskridande verksamhet är det tillräckligt att inspektionen underrättas i förväg.

Ett utländskt företag som bedriver gränsöverskridande verksamhet här i landet skall, innan verksamheten inleds, lämna en skriftlig förbindelse till Finansinspektionen att årligen lämna vissa kontrolluppgifter till Riksskatteverket.

Promemorians förslag överensstämmer i allt väsentligt med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* tillstyrker i huvudsak förslagen, men lämnar vissa synpunkter angående den närmare utformningen. *Riksskatteverket* påtalar att möjligheten för utländska företag att med stöd av sin hemlandsauktorisation driva verksamhet i Sverige utan att ha någon filial här innebär flera nackdelar för skatteförvaltningen; dels är sådana företag inte skyldiga att lämna de kontrolluppgifter som krävs för den förenklade självdeklarationen, dels försvåras kontrollen av avyttringar av finansiella instrument, dels är utländska företag inte skyldiga att dra av och betala in preliminär skatt.

EES-avtalet: Regler om frihet för finansiella företag att etablera sig och tillhandahålla tjänster med stöd av hemlandsauktorisation infördes i EG-rätten först i fråga om fondföretag genom det s.k. UCITS-direktivet (85/611/EEG). Motsvarande regler för banker och andra kreditinstitut togs in i det andra banksamordningsdirektivet (89/646/EEG). Bestämmelserna om hemlandsauktorisation i dessa båda direktiv har införlivats med den svenska lagstiftningen på resp. område (prop. 1992/93:90, bet. 1992/93:NU10, rskr. 1992/93:110, SFS 1992:1320, och prop. 1992/93:89, bet. 1992/93:NU9, rskr. 1992/93:109, SFS 1992:1613 och 1992:1610). Genom investeringstjänstedirektivet införs motsvarande regler om etableringsfrihet m.m. även för andra företag än kreditinstitut som tillhandahåller värdepapperstjänster (värdepappersföretag).

I direktivets artikel 14 anges att ett värdland inom gemenskapen inte längre skall få förbehålla sig att särskilt auktorisera filialer till värdepappersföretag som är auktoriserade och underkastade tillsyn av behöriga myndigheter i något annat medlemsland. Enligt artikeln skall sådana företag få utöva verksamhet i andra medlemsländer, antingen från en i resp. land etablerad filial eller genom direkt tillhandahållande av tjänster. Som förutsättning för denna frihet gäller att verksamheten i fråga dels hänför sig till tjänster och finansiella instrument som anges i en bilaga till direktivet, dels omfattas av den auktorisation som företaget har i sitt hemland.

Artikel 17 innehåller bestämmelser om det förfarande som skall iakttas när ett värdepappersföretag önskar etablera filial i en annan medlemsstat. Företaget skall underrätta behöriga myndigheter i sitt hemland om sina avsikter. En sådan underrättelse skall innehålla ett visst minimum av uppgifter, bl.a. om den tilltänkta verksamheten och om hur den skall organiseras. I andra fall än då hemlandsmyndigheten har anledning att ifrågasätta företagets administrativa struktur eller finansiella styrka skall myndigheten översända de ingivna uppgifterna till behörig myndighet i det tilltänkta värdlandet. En sådan underrättelse, som skall åtföljas av uppgift om eventuella system för investerarskydd som gäller för företaget, skall översändas till värdlandsmyndigheten inom tre månader. En vägran eller underlåtenhet att vidarebefordra informationen skall kunna göras till föremål för domstolsprövning.

En värdlandsmyndighet som mottagit underrättelse om filialetablering har två månader på sig att, som det heter i direktivet, förbereda tillsyn av företaget i enlighet med artikel 19 samt, om det behövs, ange under vilka villkor, "motiverade av hänsyn till det allmänna bästa", som filialverksamheten får bedrivas. Det bör redan här påpekas att filialen i princip skall stå under tillsyn av myndighet i hemlandet och att den värdlandstillsyn som skall "förberedas" alltså hänför sig till den restkompetens som värdlandsmyndigheten har. Hemlandstillsynen behandlas närmare i avsnitt 5.8.

Så snart värdlandsmyndigheten har gett klartecken kan filialen etableras och verksamheten påbörjas. Detsamma gäller om värdlandsmyndigheten inte uttryckligen har reagerat inom två månader från det att den fått underrättelsen.

Ett förenklat förfarande gäller enligt artikel 18 beträffande rätten att driva verksamhet genom tillhandahållande av tjänster utan etablering i värdlandet. Ett värdepappersföretag som önskar utnyttja denna rätt skall underrätta hemlandsmyndigheten om vilka verksamhetsgrenar som företaget önskar utöva i värdlandet. Hemlandsmyndigheten har i sådant fall att inom en månad översända underrättelsen till behörig myndighet i värdlandet. I direktivet har inte angetts några förutsättningar under vilka vare sig hemlands- eller värdlandsmyndigheterna skulle kunna motsätta sig ett marknadstillträde av detta slag.

Investeringstjänstedirektivet innehåller i artikel 7 bestämmelser som innebär vissa begränsningar av medlemsstaternas rätt att lämna auktorisation för värdepappersföretag som är dotterföretag till företag hemma-

hörande i ett land utanför EU (tredje land). Om det visar sig att ett tredje land vägrar värdepappersföretag från ett medlemsland motsvarande möjligheter att etablera sig och utöva verksamhet som inom EU-området gäller för värdepappersföretag från det aktuella tredje landet, får ministerrådet eller, i vissa fall, kommissionen besluta att medlemsstaterna skall begränsa eller skjuta upp prövning av ansökningar som ett företag i det berörda landet gjort om auktorisation för ett dotterbolag som är värdepappersföretag eller om tillstånd att förvärva aktier eller innehav i ett existerande värdepappersföretag.

Denna bestämmelse, som innebär att medlemsstaterna gentemot tredje land skall iaktta en gemensam hållning betingad av krav på reciprok behandling, har undantagits från det för EES gällande regelverket. EFTA-länderna tillhörande EES har alltså en suverän rätt att bevilja auktorisation för värdepappersföretag vilkas moderföretag hör hemma i ett tredje land. I gengäld gäller enligt EES-avtalet att sådana auktorisationer inte skall behöva godtas av övriga EU- och EFTA-länder, om dessa är utsatta för etableringsrestriktioner i det ifrågavarande tredje landet. I sådana fall har således principen om en enda auktorisation inte tillämpning.

Skälen för regeringens förslag: Investeringstjänstedirektivets regler om etableringsfrihet och rätt att tillhandahålla tjänster utan etablering har giltighet för verksamhet som bedrivs utan att en självständig juridisk person bildas eller förvärvas i värdlandet. Reglerna är alltså inte tillämpliga på ett värdepappersföretags etablering av dotterföretag. Sådana formellt fristående företag regleras i princip helt och hållet av lagstiftningen i det land där etableringen sker. Rätten att etablera dotterföretag i ett land följer bl.a. av de åtaganden landet har gjort att tillåta kapitalöverföringar i form av direktinvesteringar. Vad gäller fri rörlighet för kapital inom EES finns bestämmelser i bilaga XII till avtalet, särskilt i det där intagna s.k. slutliberaliseringsdirektivet 88/361/EEG.

Vad det nu är fråga om är verksamhet som, direkt eller via filial, utgår från ett institut auktoriserat i ett annat land. Den svenska lagstiftningen för värdepappersföretag ställer i princip krav på etablering i någon form. Den innehåller emellertid inte något uttryckligt förbud för utländska företag att tillhandahålla värdepapperstjänster i Sverige direkt från utlandet, låt vara att det i vissa fall kan råda osäkerhet om huruvida en aktivitet är av sådan natur att den kan hänföras till tillståndspliktig verksamhet.

Fram till dess att möjligheten öppnades för utländska finansiella företag att etablera filial i Sverige har här bedriven verksamhet varit uteslutande reglerad av svensk lag. Även sedan filialmöjligheten öppnades har det varit svenska myndigheter förbehållet att besluta om auktorisation. Det ligger sedan i sakens natur att en filialverksamhet, som ju organisatoriskt är en integrerad del av ett utomlands hemmahörande företag, delvis får styras av rörelseregler som kan avvika från vad som gäller enligt svensk rätt. Förhållanden som hänger samman med exempelvis ägande, kapitalkrav och begränsning av stora exponeringar kan — och skall — visserligen beaktas vid svensk auktorisation av en filial, men faller i övrigt tillbaka på den utländska lagstiftning som gäller där företaget har sitt säte och grundläggande verksamhetstillstånd.

Det nya med EES-reglerna om frihet för värdepappersföretag att etablera filialer och tillhandahålla tjänster är att svenska myndigheter har att godta utländska auktorisationer som legitimerande för rätten att verka i Sverige. På samma sätt skall svenska värdepappersbolag kunna verka fritt i andra EES-länder. Den ordning som skall gälla enligt investeringstjänstedirektivet bygger på en harmonisering av deltagande länders regler om grundläggande verksamhetsbetingelser och på en samsyn i fråga om vad som krävs vid tillsyn av finansiell verksamhet. Den reformering av den svenska finansiella lagstiftningen som successivt genomförts under senare år har banat väg för lagändringar av det slag som nu föreslås. EES-reglerna i dessa delar kan med i huvudsak oförändrad lydelse infogas i lagen om värdepappersrörelse.

Direktivbestämmelserna utgår från att varje värdland obligatoriskt skall medge att vissa angivna verksamheter får bedrivas av företag från andra EES-länder. Det tillstånds- resp. anmälningsförfarande som anvisas för rätten att verka inom sådana tjänstegrenar innebär inte att varje form av kommersiell aktivitet över gränserna faller inom direktivets tillämpningsområde. Traditionellt har exempelvis värdepappersföretag i utlandet kunnat ingå enskilda affärsförbindelser i Sverige utan att detta har behövt ses som auktorisationspliktig verksamhet här. Marknadsföringens intensitet och omfattning bör, liksom frågan om vem som tagit initiativ till ett kundförhållande, rimligen vara avgörande för hur en viss aktivitet skall bedömas. Olika länders lagstiftare och myndigheter kan naturligtvis ha olika synsätt i denna fråga. Här har direktivbestämmelserna tolkats så att de tar fasta på fortlöpande, egentlig *verksamhet* i resp. värdland. Enstaka eller tillfälliga engagemang i Sverige från ett värdepappersföretag i utlandet skall alltså inte självklart anses kräva föregående underrättelse till behörig myndighet. Detsamma gäller ett svenskt instituts motsvarande utlandsengagemang. Denna bedömning överensstämmer med den som gjorts på bankområdet (prop. 1992/93:89 s. 116). Givetvis kan det dock ändå uppstå gränsdragningsproblem i vissa fall.

Ett värdepappersbolag som i ett annat EES-land vill driva sådan verksamhet som avses i direktivet skall givetvis inte löpande behöva underrätta Finansinspektionen. Vad som krävs enligt direktivet, och enligt den lagreglering som här föreslås, är att tillstånds- resp. anmälningsproceduren iakttas innan utlandsverksamheten påbörjas.

Det bör betonas att rätten att etablera sig och tillhandahålla tjänster i ett annat EES-land endast avser sådana tjänster som anges i direktivet och som företaget har auktorisation för i hemlandet. Detta gäller både utländska företags verksamhet här och svenska företags verksamhet i utlandet.

De föreslagna reglerna om rätt för utländska värdepappersföretag att verka i Sverige med stöd av hemlandsauktorisation har relevans i förhållande till de länder som ingår i EES. I fråga om filialer till institut hemmahörande i tredje land, utanför EES, bör de nuvarande reglerna med krav på särskild svensk auktorisation fortsätta att gälla.

Finansinspektionen har i sitt remissvar anfört att det inte synes föreligga några hinder mot att ett värdepappersföretag från ett annat EES-

land, vid sidan av det anmälningsförfarande som anvisas i direktivet, sökte och beviljades tillstånd i Sverige att här driva verksamhet från filial, samt att en sådan filial i så fall skulle stå under Finansinspektionens tillsyn.

En bärande tanke bakom investeringstjänstedirektivet är principen om hemlandstillsyn, dvs. att ett värdepappersföretags hela verksamhet, inkl. filaler i andra länder inom gemenskapen, skall stå under tillsyn av myndigheterna i hemlandet. Systemet med hemlandstillsyn skulle inte kunna upprätthållas om ett företag genom att söka särskilt tillstånd i värdlandet kunde välja att ställa sig under tillsyn där, särskilt inte som motivet för denna normalt besvärligare väg sannolikt skulle vara att undgå en strängare reglering i hemlandet. I direktivets artikel 14 anges visserligen endast att ett värdland inte får kräva särskilt tillstånd för etablering. Reglerna i artikel 17, som skall införlivas i samtliga medlemsstater, anvisar emellertid endast en tillåten metod för etablering i ett annat medlemsland, nämligen efter anmälan till hemlandsmyndighet. Enligt regeringens uppfattning följer således av direktivet att det skall vara möjligt för ett EES-företag att etablera sig genom filial i Sverige endast med det anmälningsförfarande som här föreslås.

Kontrolluppgifter vid inkomsttaxeringen

Från och med 1995 års taxering skall ett i väsentliga avseenden förenklat deklarationsförfarande börja tillämpas för löntagare m.fl. Förfarandet innebär bl.a. att en förtryckt blankett för förenklad självdeklaration sänds ut till den skattskyldige, som efter eventuella rättelser och kompletteringar skall underteckna blanketten och skicka tillbaka den till skattemyndigheten. Avsikten är att det stora flertalet av de deklarationsskyldiga skall få samtliga uppgifter om inkomster och avdrag samt preliminär skatteberäkning förtryckta på blanketten. Som ett led i det nya deklarationsförfarandet har skyldigheten att lämna kontrolluppgifter utökats, bl.a. har införts regler om skyldighet att lämna kontrolluppgift om utgiftsräntor, premier på pensionsförsäkringar, reavinst eller reaförlust vid avyttring av andel i allemansfond m.m.

Utländska företag som tillhandahåller värdepapperstjänster i Sverige direkt från hemlandet och således inte bedriver verksamhet från filial eller annat fast driftställe i Sverige omfattas inte av bestämmelserna i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter, LSK, om obligatorisk skyldighet att lämna kontrolluppgift till de svenska skattemyndigheterna. Detta medför försämrade kontrollmöjligheter och merarbete för skattemyndigheterna.

Utvecklingen inom informationstekniken kommer efter hand att göra det allt enklare och billigare att bedriva en gränsöverskridande värdepappersrörelse på ett effektivt sätt. Många svenska placerare kan därför i en allt högre utsträckning komma att välja att utnyttja utländska företags speciella kompetens på olika marknader direkt i stället för att anlita svenska företag. Som Riksskatteverket anfört i sitt remissyttrande kan

skattemyndighetens bristande kontrollmöjligheter bli ytterligare ett incitament att anlita ett utländskt företag framför ett svenskt. För att undvika den nackdel för svenska företag som detta innebär behöver man ålägga utländska företag motsvarande kontrolluppgiftsskyldighet som gäller för svenska företag.

Det är vidare viktigt från den skattskyldiges utgångspunkt att så många uppgifter som möjligt kan förtryckas på deklarationsblanketten. Kan inte förtryckning ske måste tilläggsuppgift lämnas. Med hänsyn till att det kan bli fråga om ett inte oväsentligt antal tilläggsuppgifter kan detta allvarligt störa systemet med förtryckt deklarationsblankett.

Mot bakgrund härav föreslår regeringen att det införs en ny bestämmelse om att utländskt företag hemmahörande inom EES som bedriver gränsöverskridande verksamhet här i landet skall, innan verksamheten inleds, lämna en skriftlig förbindelse till Finansinspektionen att årligen lämna kontrolluppgift om räntor, utdelning etc. till Riksskatteverket. Tidigare har utländska bankföretag och kreditinstitut beretts motsvarande möjlighet som nu föreslås för utländska värdepappersföretag att bedriva gränsöverskridande bank- resp. finansieringsverksamhet. Den nya bestämmelsen om skyldighet att lämna en skriftlig förbindelse bör därför omfatta också sådana företagstyper. De nu aktuella utländska företagen bör inte åläggas sådan skyldighet att göra skatteavdrag för preliminär A-skatt som enligt uppbördslagen (1953:272) normalt gäller för den som har att avge kontrolluppgift avseende ränta eller utdelning. En särskild regel med denna innebörd bör därför tas in i uppbördslagen.

Regeringens förslag: Ett värdepappersbolag skall ha sitt huvudkontor i Sverige.

Krav på särskilt tillstånd från Finansinspektionen ställs för samtliga sidoverksamheter som ett värdepappersbolag skall ägna sig åt. Som ny sidoverksamhet införs valutaväxlingstransaktioner.

Reglerna om minsta tillåtna startkapital för värdepappersbolag preciseras i lagen. Ett värdepappersbolag skall vid auktorisationen ha aktiekapital och övrigt bundet eget kapital som tillsammans uppgår till ett belopp motsvarande minst 125 000 ecu. Består verksamheten endast i förmedling av andelar i värdepappersfonder är ett startkapital motsvarande 50 000 ecu tillräckligt. Om bolaget skall driva handel för egen räkning eller syssla med garantigivning eller annan medverkan vid emissioner av fondpapper skall startkapitalet motsvara minst 730 000 ecu. Finansinspektionen får ge dispens från det högre kapitalkravet vad gäller medverkan vid emissioner, om denna medverkan avser annat än garantigivning. Skall verksamheten innefatta mottagande av medel på konto och kreditgivning krävs, oavsett verksamheten i övrigt, ett startkapital motsvarande minst fem miljoner ecu.

Kapitalbasen i ett värdepappersbolag får inte understiga den lägsta nivå för startkapital som krävdes vid tidpunkten för tillståndsprövningen.

En auktorisation som inte utnyttjas inom tolv månader från auktorisationsbeslutet skall återkallas. Detsamma skall gälla om ett företag under en tid av minst sex månader inte bedrivit den verksamhet det har auktorisation för.

Promemorians förslag innehåller i fråga om startkapitalkravet ingen möjlighet till sänkning av detta för verksamhet som endast består i förmedling av fondandelar och inte heller någon dispensmöjlighet för emissionsmedverkan som inte innefattar garantigivning. Reglerna om återkallelse föreslås i promemorian ändrade endast med avseende på den situationen då bolagets kapitalbas blivit otillräcklig. Promemorians förslag överensstämmer i övrigt med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att dispens bör kunna ges från kravet på startkapital i fråga om emissionsmedverkan som inte innefattar garantigivning, att reglerna om förutsättningarna för återkallelse bör förtydligas samt att övergångsbestämmelserna bör kompletteras i visst avseende. Även *Svenska Fondhandlareföreningen* anser att övergångsbestämmelser, som mer än de föreslagna medger en smidig infasning i det nya systemet, måste utarbetas. Remissinstanserna synpunkter i fråga om övergångsbestämmelsernas närmare utformning behandlas i författningskommentaren.

EES-avtalet: Enligt artikel 3 i investeringstjänstedirektivet skall det krävas obligatorisk auktorisation av ett värdepappersföretag för att driva värdepappersrörelse (business of investment firms). Ett beslut om auktorisation skall ange både vilka huvudverksamheter och vilka sidoverksamheter företaget får bedriva. De olika verksamhetsslagen anges i avdelning A resp. C i bilagan till direktivet. Auktorisation får inte beviljas endast för sådan sidoverksamhet som avses i avdelning C. I artikeln anges vidare vilka minimikrav som skall vara uppfyllda för att auktorisation skall kunna beviljas.

Ett värdepappersföretag skall ha sitt huvudkontor i samma land som företagets registrerade säte.

Det sökande företaget skall ha ett tillräckligt stort startkapital i enlighet med reglerna i kapitalkravsdirektivet (93/6/EEG). Enligt artikel 3 i det direktivet får auktorisation inte beviljas ett företag som skall driva handel för egen räkning eller stå som garant vid emissioner om startkapitalet (initial capital) är mindre än 730 000 ecu. För övriga värdepappersföretag gäller som huvudregel att startkapitalet skall uppgå till minst 125 000 ecu. Medlemsstaterna har dock möjlighet att sänka detta krav till 50 000 ecu för företag vars verksamhet inte omfattar handel för egen räkning, garantigivning vid emissioner eller mottagande av kunders medel och värdepapper. Enligt punkten 8 i samma artikel gäller som huvudregel att ett värdepappersföretags kapitalbas inte får understiga beloppet för det startkapital som krävdes vid tidpunkten för auktorisation av företaget.

Ledningen av ett värdepappersföretags verksamhet skall som huvudregel utövas av minst två personer. Dessa skall ha ett tillräckligt gott anseende och vara tillräckligt erfarna. Även för andra som kan påverka företagets verksamhet gäller ett lämplighetskrav. En auktorisationsansökan skall innehålla uppgift dels om vilka som har kvalificerade innehav i företaget, dvs. ett innehav av 10 % eller mer av aktiekapitalet eller av samtliga röster eller som annars möjliggör ett väsentligt inflytande över företaget, dels om storleken av varje sådant innehav. Auktorisation skall enligt artikel 4 vägras om en ägare av ett kvalificerat innehav inte bedöms som lämplig med hänsyn till behovet av en sund och ansvarsfull ledning av företaget.

Vid auktorisation av ett värdepappersföretag som är dotterföretag till ett värdepappersföretag eller kreditinstitut auktoriserat i ett annat EES-land, eller till moderföretaget till ett sådant EES-institut, skall enligt artikel 6 i investeringstjänstedirektivet prövningsmyndigheten samråda med behöriga myndigheter i det andra berörda landet. Sådant samråd skall också ske när auktorisation söks för ett värdepappersföretag som står under ägarkontroll av samma fysiska eller juridiska personer som kontrollerar ett värdepappersföretag eller kreditinstitut auktoriserat i ett annat EES-land. Med ägarkontroll avses här en relation som motsvarar förhållandet mellan moder- och dotterföretag i en koncern.

Enligt artikel 10 skall varje hemland upprätta sundhetsregler som värdepappersföretagen vid varje tidpunkt skall följa. Reglerna, som skall utformas och övervakas av myndigheterna i företagets hemland, avser

företagens interna system och rutiner för administration, redovisning och kontroll.

I artikel 11 föreskrivs att varje medlemsstat skall uppställa uppföranderegler som värdepappersföretagen skall iaktta i sin verksamhet. Dessa regler avser i första hand hur företaget skall uppträda i förhållande till sina kunder. Ansvaret för införandet och tillsynen av efterlevnaden av uppförandereglerna åvilar — till skillnad mot vad som gäller för sundhetsreglerna i artikel 10 — inte hemlandet utan det medlemsland där tjänsten tillhandahålls.

Ett värdepappersföretag skall enligt artikel 12 upplysa en kund om vilket system för investerarskydd som gäller för de tilltänkta affärerna, eller om ett sådant system saknas, om detta.

I direktivets artikel 3.7 anges förutsättningarna för återkallelse av en auktorisation. Återkallelse får ske endast om företaget

- inte utnyttjat auktorisationen inom tolv månader, eller uttryckligen avstått från auktorisationen,
- inte har bedrivit någon verksamhet under minst sex månader,
- har beviljats auktorisationen på grundval av oriktiga uppgifter,
- inte längre uppfyller villkor som uppställts för auktorisationen,
- inte längre uppfyller kapitalkraven enligt direktiv 93/6/EEG,
- på ett allvarligt och systematiskt sätt brutit mot de sundhets- och uppföranderegler som skall gälla enligt direktivet, eller
- det föreligger några andra omständigheter som enligt medlemsstatens nationella lag är grund för återkallelse.

Skälen för regeringens förslag: För att bedriva värdepappersrörelse fordras Finansinspektionens tillstånd. Sådant tillstånd får enligt 1 kap. 3 § värdepappersrörelselagen ges för

- handel med finansiella instrument för annans räkning i eget namn,
- förmedling av kontakt mellan köpare och säljare av finansiella instrument eller i annat fall medverkan vid transaktioner avseende sådana instrument,
- handel med finansiella instrument för egen räkning,
- förvaltning av någon annans finansiella instrument,
- garantigivning eller annan medverkan vid emissioner av fondpapper eller erbjudanden om köp eller försäljning av finansiella instrument som är riktade till en öppen krets.

De nu angivna, tillståndspliktiga verksamhetsslagen täcker de tjänster som finns förtecknade i avdelning A i bilagan till investeringstjänstedirektivet och för vilka auktorisation skall vara obligatorisk. Investeringstjänstedirektivets grundläggande krav på obligatorisk auktorisation är således redan uppfyllt.

De sidoverksamheter som anges i avdelning C i bilagan överensstämmer inte helt med motsvarande regler i 3 kap. 4 § värdepappersrörelselagen. I direktivet ingår som en sidoverksamhet också valutaväxlingstransaktioner i anslutning till värdepappersrörelsen. De svenska reglerna om sidoverksamheter bör därför omfatta även sådan verksamhet.

Vidare gäller enligt direktivets artikel 3 att ett auktorisationsbeslut skall ange vilka sidoverksamheter företaget är tillåtet att bedriva. Detta är av

betydelse bl.a. vid filialetablering och tillhandahållande av tjänster över gränserna, eftersom den verksamhet som får bedrivas i värdlandet styrs av företagets auktorisation i hemlandet. Direktivets regler skiljer sig från de nuvarande svenska bestämmelserna enligt vilka de i lagen angivna sidoverksamheterna som huvudregel inte fordrar särskilt tillstånd. Även på denna punkt bör den svenska regleringen harmoniseras med direktivets bestämmelser. Svenska företag skulle i annat fall missgynnas vid verksamhet i andra EES-länder. De skulle i princip vara förhindrade att erbjuda några sidotjänster, eftersom dessa inte tillståndsprövats och då inte heller framgår särskilt av auktorisationsbeslutet.

I enlighet med direktivets regler bör införas ett krav på att ett värdepappersbolag skall ha sitt huvudkontor i Sverige.

Enligt 2 kap. 1 § värdepappersrörelselagen får tillstånd beviljas ett värdepappersbolag endast om

1. bolagsordningen inte strider mot lagen eller någon annan författning,
2. den planerade verksamheten kan antas uppfylla kraven på en sund värdepappersrörelse, och
3. bolaget i övrigt uppfyller de villkor som anges i lagen.

Bland de krav som avses i punkten 3 kan nämnas att bolaget skall ha en verkställande direktör och en styrelse om minst fem personer.

Som tillståndskrav för ett värdepappersbolag gäller vidare att bolaget har ett aktiekapital som med hänsyn till verksamhetens art och omfattning är tillräckligt stort. Finansinspektionen har med regeringens bemyndigande utfärdat föreskrifter om aktiekapitalets storlek (FFFS 1992:1). Enligt dessa skall ett bolag som driver verksamhet enligt 1 kap. 3 § 3 eller 5 lagen om värdepappersrörelse, dvs. egenhandel eller emissionsgarantier, ha ett aktiekapital om minst fem miljoner kronor. Övriga värdepappersbolag skall enligt föreskrifterna ha ett aktiekapital som uppgår till minst en miljon kronor.

Direktivets regler om minsta startkapital är av grundläggande karaktär. Startkapitalets storlek utgör vidare den undre gränsen för bolagets kapitalbas under den fortsatta verksamheten. Dessa omständigheter talar för att kravet på startkapital i värdepappersbolag bör beloppsbestämmas i lag. Så har också skett i fråga om motsvarande startkapitalsregler för banker och kreditmarknadsbolag. Samma lösning bör därför väljas även i fråga om kravet på startkapital för värdepappersbolag.

Vad gäller innebörden av begreppet startkapital innehåller artikel 2.24 i kapitalkravsdirektivet en hänvisning till artikel 2.1.1 och 2.1.2 i direktivet 89/299/EEG om kapitalbasen i kreditinstitut. I dessa bestämmelser anges, i allmänna termer och med vidare hänvisning till artiklarna 22 och 23 i direktivet 86/635/EEG om årsbokslut m.m. för banker och andra finansiella institut, vad som normalt får hänföras till primärt kapital i kapitalbasen. Hit hör dels vad som enligt nationell lag skall räknas som inbetalt eget kapital, dels vissa reserver.

Såvitt gäller införande av regler om obligatoriskt minsta startkapital för värdepappersbolag är det, eftersom fråga är om det kapital som skall finnas när verksamheten påbörjas, naturligt att utgå från grundkomponenterna i vad som skall utgöra bundet eget kapital, dvs. för aktiebolag

aktiekapitalet. Reservfond torde emellertid i allmänhet tillskapas redan när ett bolag bildas. Det finns mot denna bakgrund inte något skäl att inte tillmäta en reservfond samma värde som aktiekapital.

Det är därför rimligt att knyta kravet på startkapital till vad som enligt 11 kap. 7 § aktiebolagslagen (1975:1385) skall utgöra bundet eget kapital, dvs. aktiekapital, reservfond och uppskrivningsfond. Motsvarande avgränsning gäller för banker och kreditmarknadsbolag.

Utgångspunkten för lagstiftningen bör vara att normalkravet på startkapital om motsvarande minst 125 000 ecu skall gälla för alla värdepappersbolag. Som tidigare anförts i anslutning till behandlingen av möjligheten för försäkringsmäklare att förmedla andelar i värdepappersfonder (avsnitt 5.2) framstår det dock som rimligt att i fråga om värdepappersbolag med motsvarande begränsade verksamhet kunna sätta ned kravet på startkapital till ett belopp motsvarande 50 000 ecu, vilket är det lägsta som kapitalkravsdirektivet tillåter. För de värdepappersbolag som driver verksamhet enligt 1 kap. 3 § 3 eller 5 lagen om värdepappersrörelse, och för vilka nu gäller ett krav på aktiekapital om 5 miljoner kronor, bör föreskrivas ett startkapital som motsvarar 730 000 ecu, drygt 6,7 miljoner kronor.

Finansinspektionen har påtalat att medverkan vid emissioner kan vara begränsad till mottagande och vidarebefordran av teckningsanmälningar och anfört att ett startkapitalkrav om 730 000 ecu därvid framstår som orimligt högt. Regeringen delar denna uppfattning. I enlighet med inspektionens förslag bör därför införas en möjlighet till dispens från det högre kapitalkravet för verksamhet som endast omfattar annan medverkan vid emissioner än garantigivning. Detta är också förenligt med direktivet om kapitalkrav (se artikel 3.1).

Som angetts ovan kan tillstånd till mottagande av medel på konto lämnas endast till bolag som uppfyller EG:s krav för kreditinstitut. För bolag som skall bedriva sådan verksamhet bör kravet på startkapital bestämmas till motsvarande fem miljoner ecu i enlighet med huvudregeln i det andra banksamordningsdirektivet.

I överensstämmelse med kapitalkravsdirektivet bör en regel införas om att kapitalbasen hos ett värdepappersbolag inte får tillåtas understiga den nivå för startkapital som generellt krävs för auktorisation av bolaget. Med tanke på de existerande bolagens kapitalförhållanden och den tid som återstår till dess de nya bestämmelserna skall börja tillämpas torde några särskilda regler för redan auktoriserade bolag inte erfordras.

För att undvika konsekvenser av att värdepappersbolagets kapital uttryckt i ecu minskar till följd av valutakursförändringar, bör kopplingen till ecun göras så att det löpande kapitalkravet kan bestämmas i svenska kronor. Lagtexten bör därför utformas så att den minsta nivå för kapitalbasen som skall upprätthållas hänför sig till det belopp i svenska kronor som *vid tidpunkten* för tillståndsbeslutet motsvarade 50 000, 125 000, 730 000 resp. fem miljoner ecu.

För bolag som har beviljats tillstånd enligt äldre bestämmelser, bör referensnivån motsvara den växelkurs som gäller då de nya reglerna träder i kraft. Föreskrift om detta bör tas in i övergångsbestämmelser.

Som tidigare redovisats skall det enligt investeringstjänstedirektivet göras en bedömning av större ägares lämplighet i samband med prövningen av en ansökan om auktorisation av ett värdepappersbolag. Motsvarande regler för banker och kreditmarknadsbolag finns i det andra banksamordningsdirektivet (89/646/EEG). Starka skäl talar för att också de svenska reglerna i detta avseende skall utformas på samma sätt för alla de nu angivna företagen. Sådana för banker, värdepappersbolag och kreditmarknadsbolag gemensamma regler behandlas i avsnitt 9. EES-regler som gäller obligatorisk ägarprövning vid förvärv av kvalificerade innehav i redan auktoriserade värdepappersbolag behandlas i avsnitt 5.9.

De sundhetsregler som fordras enligt artikel 10 i investeringstjänstedirektivets motsvaras av det allmänna sundhetskrav som finns i 1 kap. 7 § värdepappersrörelselagen. Det torde inte vara ändamålsenligt att i lag ta in mer detaljerade regler om vad värdepappersbolagen med avseende på sina interna förfaranden skall iaktta för att uppfylla sundhetskravet. Det bör i stället vara en uppgift för Finansinspektionen att i sina föreskrifter ange vilka krav som skall vara uppfyllda. De principer som uppföranderegleria i direktivets artikel 11 avser att säkerställa är också sådana att de måste anses innefattade i lagens sundhetskrav. För tydlighetens skull bör dock principerna anges i lagen i anslutning till sundhetsregeln i 1 kap. 7 §. Ansvaret för utformningen av de enskilda reglerna bör däremot åvila inspektionen. Detsamma gäller regeln i artikel 12 om information till kunder om system för investerarskydd. I 6 kap. 2 § finns sedan tidigare ett bemyndigande för Finansinspektionen att efter delegation av regeringen meddela föreskrifter bl.a. om ett värdepappersinstituts löpande bokföring samt förvaring och inventering av värdehandlingar. Detta bör kompletteras med ett uttryckligt bemyndigande i anslutning till bestämmelsen i 1 kap. 7 § att meddela föreskrifter om vad värdepappersinstituten skall iaktta för att uppfylla sundhetskraven, både i fråga om interna rutiner m.m. och vad gäller förhållandet till kunderna.

Reglerna i artikel 3.7 i investeringstjänstedirektivet anger i vilka fall en auktorisation av ett värdepappersföretag får återkallas. Finansinspektionen har ansett att återkallelsegrunderna i direktivet har formulerats för att tillämpningen skall bli enhetlig inom EU och att reglerna om återkallelse av auktorisationen i det fall auktorisationen inte utnyttjas inom vissa tidsfrister därför bör tas in lagtexten. Regeln i artikel 3.7 torde dock med hänsyn till sin avfattning, särskilt punkten f, inte kunna ges vidare innebörd än att återkallelse på andra grunder än de i direktivet angivna får ske endast med stöd av bestämmelser i nationell lag. Något hinder mot strängare nationella bestämmelser kan därför inte anses föreligga. Det är således inte nödvändigt att till värdepappersrörelselagen överföra den uppräkning av situationer då återkallelse enligt direktivet får ske. I fråga om motsvarande regler i det första banksamordningsdirektivet (77/780/EEG) har emellertid valts att i den svenska lagstiftningen för banker och kreditmarknadsbolag ta in uttryckliga regler om tidsfrister för återkallelse då auktorisationen inte utnyttjas. Med hänsyn till värdet av en så långt möjligt enhetlig reglering av finansiella företag talar trots det tidigare anförda överväganden skäl för att justera reglerna i värdepappersrörelse-

lagen så att de får motsvarande innehåll som de regler som gäller för kreditinstituten.

5.6 Börs- och clearingmedlemskap m.m.

Regeringens förslag: En börs får som medlemmar ha — utöver Riksbanken och värdepappersinstitut — värdepappersföretag eller kreditinstitut som inom EES auktoriserats att tillhandahålla investeringstjänster i form av handel med finansiella instrument för annans eller för egen räkning eller förmedlingsverksamhet avseende sådana instrument, om företaget uppfyller de krav som börsen ställer för medlemskap. Sådana företag och institut inom EES skall också kunna få tillträde till handeln vid en auktoriserad marknadsplats och bli medlem i eller få tillträde till clearing- och avvecklingssystem som tillhandahålls börsmedlemmarna eller deltagarna i handeln vid den auktoriserade marknadsplatsen. Motsvarande skall också gälla andra utländska företag som i sitt hemland får driva någon av de nämnda verksamheterna och som där står under betryggande tillsyn av myndighet eller annat behörigt organ.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Sveriges Försäkringsförbund* anser att även försäkringsbolag bör ha möjlighet till medlemskap i börs- och clearingverksamhet. *OM Stockholm AB* menar att det kan finnas skäl att införa en möjlighet att separera börs- och clearingmedlemskap. Enligt bolaget bör det inte av en clearingmedlem krävas att han också har ett börsmedlemskap.

EES-avtalet: Som framgår av ingressen till EG-direktivet om investeringstjänster bygger detta på grundprincipen att medlemsländerna skall behandla värdepappersföretag som är auktoriserade i något av medlemsländerna lika, dvs. på ett icke diskriminerande sätt. En förutsättning för att ett företag som tillhandahåller värdepapperstjänster i andra länder än hemlandet skall kunna konkurrera med värdlandets företag på likvärdiga villkor är att det får tillträde till de marknadsplatser och anordningar för clearing och avveckling av värdepappersaffärer som finns i värdlandet.

Enligt artikel 15 i direktivet skall medlemsländerna se till att sådana värdepappersföretag från andra medlemsländer som har tillstånd att tillhandahålla investeringstjänster i form av handel med finansiella instrument för annans eller för egen räkning skall kunna bli medlem i eller få tillträde till reglerade marknader i det landet under förutsättning att företaget tillhandahåller liknande tjänster där. Bestämmelsen gäller enligt artikel 2.1 även kreditinstitut vars auktorisation omfattar någon av de nämnda värdepapperstjänsterna. Företagen skall kunna få medlemskap eller tillträde till reglerade marknader i värdlandet via filialetablering,

dotterbolag i det landet eller gränsöverskridande verksamhet direkt från hemlandet.

Enligt artikel 15 skall värdepappersföretag och kreditinstitut med en auktorisation som omfattar någon av de nämnda värdepapperstjänsterna också kunna bli medlemmar i eller få tillträde till de system för clearing och avveckling som tillhandahålls medlemmar av en reglerad marknad. Detta gäller enligt ingressen till direktivet även om dessa funktioner sköts av ett i förhållande till marknaden fristående organ.

Direktivet (artikel 1.13) definierar begreppet reglerad marknad som en marknad för sådana finansiella instrument som anges i bilagan till direktivet, nämligen

- överlåtbara värdepapper,
- andelar i företag för kollektiva investeringar,
- penningmarknadsinstrument,
- finansiella terminer och motsvarande instrument med kontantavräkning,
- terminskontrakt avseende räntesatser (Forward interest-rate agreements, FRA:s)
- ränte- och valutasvappar och svappar på aktier och aktieindex,
- optioner avseende förvärv eller avyttring av instrument som angetts ovan, däri inbegripet motsvarande instrument med kontantavräkning, särskilt valuta- och ränteoptioner.

Som ytterligare kriterier för en reglerad marknad anges att marknaden skall fungera regelbundet samt styras av regler — utfärdade eller godkända av behörig myndighet — som bestämmer marknadens arbetssätt, villkoren för tillträde till marknaden och förutsättningarna för att finansiella instrument skall få noteras eller handlas på marknaden. Att reglerna skall avse noteringskraven (inregistreringskraven) gäller för det fall bestämmelserna i direktivet om samordning av villkoren för upptagande av värdepapper till officiell notering vid fondbörs (det s.k. andra börsdirektivet, 79/279/EEG) är tillämpliga på marknaden. Marknaden skall vidare uppfylla de krav på rapportering av värdepapperstransaktioner som gäller enligt artikel 20 i investeringstjänstedirektivet och de krav på information om handeln som gäller enligt artikel 21 i samma direktiv.

Medlemsstaterna skall enligt artikel 16 upprätta en förteckning över de reglerade marknader som uppfyller medlemsstatens bestämmelser och för vilka de är hemland samt sända förteckningen till övriga medlemsstater och till kommissionen. Motsvarande underrättelse skall göras vid varje ändring av förteckningen eller bestämmelserna.

Villkoret för medlemskap vid eller tillträde till en reglerad marknad enligt artikel 15 är att företaget uppfyller kraven på kapital och hemlandstillsyn enligt direktivet om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut (se avsnitt 6.3). Ett värdland får ställa upp ytterligare krav på kapital endast i fråga om sådant som inte regleras i kapitalkravsdirektivet.

Möjligheten till medlemskap eller tillträde förutsätter vidare att anslutningen och deltagandet sker i enlighet med de regler som i olika avse-

enden gäller för marknaden. Därmed avses marknadens administrativa och strukturella regler samt handelsreglerna. Också de regler och procedurer som gäller i fråga om clearing och avveckling skall iakttas. Om tillträdet till en reglerad marknad inte kräver fysisk närvaro, dvs. datorbaserade marknader, skall deltagandet i handeln kunna ske från hemlandet genom gränsöverskridande verksamhet utan att företaget behöver ha någon etablering i det medlemsland där marknaden har sin bas.

Skälen för regeringens förslag: EES-avtalet medför som framgått en skyldighet för Sverige att ge värdepappersföretag och kreditinstitut från ett land inom EES med en hemlandsauktorisation som omfattar vissa typer av värdepapperstjänster möjlighet att få medlemskap vid eller tillträde till reglerade marknader här i landet. Sådana företag skall också kunna bli medlemmar i eller få tillträde — direkt eller indirekt — till system för clearing och avveckling som tillhandahålls medlemmar av dessa marknader.

I direktivet om investeringstjänster anges vad som menas med en reglerad marknad (artikel 1.13). De kriterier som där ställs upp har beskrivits i det föregående. I den svenska lagstiftningen — närmare bestämt lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet — regleras två typer av marknader för handel med finansiella instrument, börs och auktoriserad marknadsplats. Frågan är om de uppfyller de krav som direktivet ställer på en reglerad marknad. Om man bortser från föreskriften att en sådan marknad skall finnas med på en förteckning som hemlandet upprättar föreligger — med utgångspunkt i den nu gällande regleringen — tveksamhet bara beträffande kravet på att marknaden iakttar de bestämmelser om rapportering av transaktioner med finansiella instrument och information om handeln på marknaden som finns i artiklarna 20 och 21.

Genom den lagstiftning om börsverksamhet som trädde i kraft den 1 januari 1993 och de kompletteringar som gjordes ett år senare, när EES-avtalet trädde i kraft, har EG:reglerna på börsområdet helt införlivats med den svenska rättsordningen. Mot denna bakgrund och den reglering och tillsyn i övrigt som börser är underställda bör de hänföras till sådana reglerade marknader som skall omfattas av bestämmelserna i direktivet om investeringstjänster.

Även auktoriserade marknadsplatser är föremål för en offentlig reglering och tillsyn. Regleringen av auktoriserade marknadsplatser är, bortsett från att EG:s börsregler inte gjorts obligatoriskt tillämpliga, av i huvudsak samma omfattning och innehåll som för börser.

Begreppet reglerad marknad förekommer även i EG-direktivet om fondföretag (85/611/EEG), där det dock — till skillnad från direktivet om investeringstjänster — inte definierats. Enligt det förra direktivet måste fondföretag — som för svensk del är liktydigt med värdepappersfonder — placera huvuddelen av sina tillgångar i värdepapper som är officiellt noterade vid en fondbörs eller föremål för handel på någon annan reglerad marknad. I förarbetena till den nya börslagstiftningen fördes ett ingående resonemang om innebörden av begreppet reglerad marknad i EG-direktivet om fondföretag. En av de slutsatser som därvid drogs var

att marknaden måste vara föremål för offentlig reglering (prop. 1991/92:113 s. 119).

Vid tillkomsten av den nya börslagstiftningen gjordes en ändring i den bestämmelse i lagen om värdepappersfonder (18 §) som motsvarar fondföretagsdirektivets nämnda regel. Denna ändring innebar att såväl börser som auktoriserade marknadsplatser klassificerades som reglerade marknader. Mot bakgrund av det principiella ställningstagande som därmed har tagits beträffande auktoriserade marknadsplatsers status när det gäller införandet av EG:regler i den svenska värdepappersmarknadslagstiftningen — och de krav som i lagstiftningen ställs på sådan verksamhet — bör också de betraktas som reglerade marknader. Denna bedömning ligger väl i linje med de kriterier som direktivet om investeringstjänster anger för en reglerad marknad.

Av vad som anförts följer att både börser och auktoriserade marknadsplatser bör betraktas som reglerade marknader i enlighet med direktivet om investeringstjänster. Detta innebär i sin tur att vissa justeringar i lagregleringen för dessa verksamhetsformer måste göras med anledning bl.a. av de krav beträffande tillträde och genomlysning som i det direktivet ställs på reglerade marknader.

Börs

Enligt 3 kap. 1 § lagen om börs- och clearingverksamhet får en börs som medlem ha endast Riksbanken, värdepappersinstitut som enligt lagen (1991:981) om värdepappersrörelse har tillstånd att driva kommissionshandel, förmedlingsverksamhet eller handel för egen räkning och utländska företag som i sitt hemland har rätt att delta i börshandel av liknande slag och som där står under tillsyn av myndighet eller annat behörigt organ. Vidare gäller att den som antas som medlem skall ha tillräckliga finansiella resurser och i övrigt vara lämplig att delta i handeln vid börsen. Utländska företag kan enligt 2 kap. 7 § lagen om värdepappersrörelse få tillstånd att driva värdepappersrörelse från filial i Sverige. Även sådana företag ingår - i egenskap av värdepappersinstitut - i den krets som kan bli börsmedlemmar, om tillståndet omfattar någon av de tre verksamhetsgrenar som nyss nämnts.

Beträffande utländska aktörers möjligheter att ansluta sig till en börs uttalades i motiven till den nya börslagstiftningen att denna prövning måste ske på objektiva och sakliga grunder och inte fick vara diskriminerande i något avseende, t.ex. på grund av nationalitet. I händelse av begränsade anslutningsmöjligheter till följd av fysiska eller tekniska hinder borde regler som rör begränsningssituationen vara neutralt utformade (prop. 1991/92:113 s. 80 och 81).

Gällande lagstiftning tillåter således redan utländska företag att under samma förutsättningar som svenska värdepappersinstitut bli medlem vid en börs.

För att ett värdepappersföretag skall få börsmedlemskap måste det uppfylla de krav som börsen ställt upp för detta och enligt börsens bedöm-

ning vara lämpligt att delta i handeln. Vidare måste företaget uppfylla vissa krav på god finansiell styrka, dvs. ha tillräckliga finansiella resurser. Som ovan framhållits kommer införlivandet av direktivet om kapitalkrav att innebära en viss garanti för att värdepappersföretag från ett EES-land i vart fall uppfyller i direktivet uppställda minimikrav på startkapital och kapitaltäckning. Ett värdland får endast ställa upp ytterligare krav på kapital för förhållanden som inte täcks av bestämmelserna i detta direktiv.

För att tydliggöra att sådana värdepappersföretag och kreditinstitut som har sitt säte inom EES skall kunna bli medlemmar vid en börs bör en bestämmelse införas som jämställer sådana företag med aktörer som enligt nu gällande lagstiftning anses ha de kvalifikationer som behövs för börsmedlemskap. För att uppnå likabehandling bör börsmedlemskap, utöver vad som föreskrivs i direktivet, vara tillgängligt även för sådana värdepappersföretag och kreditinstitut från annat EES-land som har tillstånd att driva förmedlingsverksamhet avseende finansiella instrument.

Mot bakgrund av att ett företag från ett EES-land — med stöd av sin hemlandsauktorisation — kommer att kunna utföra olika investeringstjänster i övriga EES-länder antingen via filial eller genom gränsöverskridande verksamhet bör företaget självt få välja lämplig form för deltagandet i börshandeln. Om handeln är organiserad på så sätt att den kräver fysisk närvaro måste deltagandet givetvis ske via en filial här i landet. Om å andra sidan någon fysisk närvaro inte krävs så skall de utländska EES-företagen ha möjlighet att delta i börshandeln på samma villkor som de svenska företagen. Deltagande skall kunna ske utan att en filial behöver inrättas här. Detta innebär inte någon förändring i förhållande till vad som gäller i dag.

Vad gäller utländska företag som inte hör hemma inom EES bör de nuvarande reglerna för börsmedlemskap ändras på så sätt att förutsättningarna för börsmedlemskap blir de samma som för företag från ett EES-land. Genom att ställa krav på att företag av den sistnämnda kategorin skall stå under betryggande tillsyn i sitt hemland uppnås en viss garanti för att tillsynen är likartad för alla aktörer som kan komma i fråga för börsmedlemskap. För sådana företag gäller att de skall uppfylla de krav på finansiell styrka som uppställs av börsen. En börs får dock inte ställa strängare krav i fråga om finansiella resurser som förutsättning för medlemskap på företag från ett land utanför EES än på företag från ett EES-land. Detta följer av principerna om fritt tillträde och neutralitet i 2 kap. 1 § lagen om börs- och clearingverksamhet. I den mån medlemskap vid en börs kan utövas genom anslutning till elektroniska handelssystem, behöver utländska företag från ett land utanför EES inte ha någon etablering här i landet.

Sveriges Försäkringsförbund tar i sitt remissvar upp frågan om möjlighet för försäkringsbolag att få bli börsmedlem. Som ovan framgått medger inte lagstiftningen (3 kap. 1 § lagen om börs- och clearingverksamhet) en börsanslutning för försäkringsbolag. De föreslagna ändringarna med anledning av implementeringen av investeringstjänstedirektivets regler innebär ingen förändring i det avseendet. Vid tillkomsten av den

nya börslagstiftningen fördes frågan om att göra börsmedlemskap öppet för en vidare krets på tal (prop. 1991/92:113 s. 79). Denna tanke avvisades emellertid då det av olika skäl bedömdes vara mindre lämpligt att i Sverige införa en liberalare hållning till börsmedlemskap än den internationellt rådande. Vidare sades att framtiden får utvisa om det på en internationell nivå kan ske en attitydförändring i börsmedlemskapsfrågan. Någon tydlig sådan förändring har inte kunnat skönjas under den tid om snart två år som gått sedan den nya börslagstiftningen infördes. Mot bakgrund härav anser vi att det inte finns skäl att nu ompröva det tidigare ställningstagandet och låta försäkringsbolag ingå i den krets för vilken börsmedlemskap är öppen. Vad gäller clearingverksamhet hindrar lagstiftningen inte försäkringsbolag från att bli clearingmedlem. Försäkringsbolag som uppfyller de krav en clearingorganisation ställer upp i fråga om kapitalstyrka och lämplighet skall kunna delta i den clearing som organisationen anordnar.

Auktoriserad marknadsplats

Av bestämmelsen i 7 kap. 1 § andra stycket lagen om börs- och clearingverksamhet framgår att lagen inte ställer krav på medlemskap eller särskilda kvalifikationer för deltagande i handeln vid en auktoriserad marknadsplats. Vilka som skall få delta i handeln avgörs av marknadsplatsen utifrån av denna uppställda krav. Av motiven till bestämmelsen framgår att marknadsplatsen själv bör få bestämma vilka förutsättningar som skall gälla för att få delta i handeln där (prop.1991/92:113 s. 113). De som uppfyller dessa villkor, vilka måste bygga på sakliga och objektiva grunder, skall accepteras av marknadsplatsen. Detta följer av principen om fritt tillträde.

För att — i enlighet med artikel 15 i investeringstjänstedirektivet — värdepappersföretag och kreditinstitut, från EES-området, med en hemlandsauktorisation som omfattar kommissionsverksamhet eller handel för egen räkning skall kunna få direkt tillträde till handeln vid en auktoriserad marknadsplats bör bestämmelserna i 7 kap. 1 § lagen om börs- och clearingsverksamhet kompletteras på så sätt att en marknadsplats inte i sina villkor för deltagande i handeln kan utestänga sådana företag och institut. Denna företagsgrupp bör av konkurrensskäl göras vidare än vad direktivet föreskriver. Såväl värdepappersinstitut, dvs. svenska aktiebolag, bankinstitut och utländska företag med tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 1, 2 eller 3 lagen om värdepappersrörelse som värdepappersföretag och kreditinstitut som auktoriserats av ett land inom EES att driva sådana verksamheter bör ges möjlighet att delta i handeln vid en marknadsplats, under förutsättning att de i övrigt uppfyller de villkor som marknadsplatsen uppställt för sådant deltagande.

Även företag från ett land utanför EES bör ingå i den grupp aktörer som en marknadsplats är skyldig att låta delta i handeln, under förutsättning att företaget i sitt hemland får driva sådan verksamhet som avses

ovan och att det står under betryggande tillsyn där. Mot bakgrund av att en auktoriserad marknadsplats själv får bestämma vilka som skall få delta i handeln kan andra företag än de ovan beskrivna komma i fråga, t.ex. svenska eller utländska företag utan auktorisation i nu berörda avseenden.

Av principen om fritt tillträde, vilken alltjämt skall gälla, följer att de villkor för tillträde som har bestämts av marknadsplatsen inte får vara diskriminerande i något avseende vad avser nu aktuella företag. I överensstämmelse med vad som sagts beträffande medlemskap vid en börs bör vidare de utländska EES-företagen själva få bestämma på vilket sätt de skall delta i handeln - via filial eller genom gränsöverskridande verksamhet - om handeln är organiserad så att den valmöjligheten finns.

Clearingmedlemskap

Enligt 8 kap. 6 § lagen om börs- och clearingverksamhet får medlemskap i en clearingorganisation endast beviljas den som har en betryggande kapitalstyrka och som i övrigt bedöms vara lämplig att delta i clearingen hos organisationen. I förarbetena till lagen uttalades att det borde överlåtas på varje enskild clearingorganisation att avgöra vilka som skall få delta i den clearing som organisationen anordnar (prop. 1991/92:113 s. 128). Några särskilda bestämmelser för utländska rättssubjekts deltagande i clearingverksamhet ansågs inte erfordras med hänsyn till att det följer av principen om fritt tillträde att utländska rättssubjekt som söker medlemskap i en clearingorganisation skall prövas efter samma grunder som svenska subjekt. Det framhölls emellertid att det för stabiliteten i clearingen måste ställas krav på god soliditet hos den som är medlem i en clearingorganisation.

Som tidigare redovisats innebär artikel 15 i direktivet om investeringstjänster att sådana företag som skall beredas medlemskap vid eller tillträde till en reglerad marknad även skall kunna bli medlemmar i eller beredas tillträde till system för clearing och avveckling som tillhandahålls medlemmar av den reglerade marknaden. Som tidigare nämnts gäller detta även då clearing- och avvecklingsfaciliteterna tillhandahålls av någon som är fristående i förhållande till den reglerade marknaden.

En förutsättning för att sådana värdepappersföretag och kreditinstitut som har en auktorisation som omfattar kommissionshandel eller handel för egen räkning skall kunna få medlemskap vid eller tillträde till en reglerad marknad och anknytande system för clearing och avveckling är — enligt direktivet om investeringstjänster — att företaget resp. institutet uppfyller kraven enligt kapitalkravsdirektivet och att hemlandsmyndigheten övervakar att dessa krav efterlevs. Ett värdland får ställa upp ytterligare kapitalkrav endast i sådana hänseenden som inte regleras i kapitalkravsdirektivet. I och med att vissa minimikrav på kapital skall vara uppfyllda finns det en garanti för att de aktuella företagen har en grundläggande finansiell styrka. Härigenom minskar riskerna för att de genom en svag soliditet eller otillräcklig kapitalstyrka äventyrar stabiliteten i clearingen.

För att att kunna uppfylla kraven på att bereda värdepappersföretag och kreditinstitut tillträde till system för clearing och avveckling är det nödvändigt att göra vissa ändringar i de bestämmelser om clearingmedlemskap som finns i 8 kap. 6 § lagen om börs- och clearingverksamhet. Bestämmelserna bör justeras så att det inte är möjligt för clearingorganisationen att neka de aktuella företagen och instituten medlemskap, om de villkor som organisationen har ställt upp för medlemskap är uppfyllda. Av principen om fritt tillträde följer att sådana villkor inte får vara diskriminerande gentemot företagen eller instituten. Kretsen av företag bör dock utvidgas i förhållande till direktivets bestämmelser och överensstämma med den krets av aktörer som enligt vad som föreslagits skall kunna få börsmedlemskap och tillträde till handeln vid en auktoriserad marknadsplats. En clearingorganisation skall således vara skyldig att som clearingmedlem acceptera såväl värdepappersinstitut med tillstånd enligt lagen om värdepappersrörelse att driva kommissionsverksamhet, handel för egen räkning och förmedlingsverksamhet som företag från ett EES-land med tillstånd i hemlandet att driva sådan verksamhet och andra utländska företag som i sitt hemland har rätt att driva sådan verksamhet.

Med hänsyn till att en clearingorganisation enligt principen om fritt tillträde själv avgör vilka som skall få delta i den clearing som organisationen anordnar kan utöver de aktörer som en organisation sålunda skall vara skyldig att anta till medlem givetvis även andra företag komma i fråga, t.ex. svenska eller utländska företag utan auktorisation i nu berörda avseenden. Med anledning av vad Sveriges Försäkringsförbund anfört i sitt remissvar kan därvid konstateras att lagstiftningen inte utesluter att bl.a. försäkringsbolag skall kunna bli clearingmedlem.

De tillträdesvillkor som clearingorganisationen har rätt att ställa kan bl.a. innefatta krav på att reglerna och procedurerna för clearingen och avvecklingen följs. Dessa regler får innehålla bestämmelser för att säkra att åtagandena vid clearing och avveckling kan uppfyllas under förutsättning att reglerna inte är diskriminerande.

Svenska Fondhandlareföreningen nämner i sitt remissvar att, som föreningen uppfattat det kan värdepappersinstitut antingen få direkt tillgång till ett clearingsystem genom att i teknisk bemärkelse "kopplas upp" mot detta eller så kan tillträdet ske indirekt genom att institutet har en sådan uppkoppling till ett utländskt clearinginstitut, vilket i sin tur är kopplat till ett svenskt clearinginstitut. Den senare ordningen kan enligt föreningen många gånger visa sig lämplig och kan vara att föredra från säkerhets- och tillsynssynpunkt. Med den utformning bestämmelsen om clearingmedlemskap i 8 kap. 6 § lagen om börs- och clearingverksamhet för närvarande har är det möjligt för värdepappersinstitut att få tillgång till system för clearing av optioner och terminer via ett utländskt clearinginstitut som fått clearingmedlemskap. De föreslagna justeringarna i bestämmelsen medför ingen ändring i det avseendet.

Det bör med anledning av vad OM Stockholm AB anfört om koppling mellan börsmedlemskap och clearingmedlemskap framhållas att det i lagen inte uppställs något krav på att en clearingmedlem också måste inneha ett börsmedlemskap.

De nuvarande reglerna om clearingverksamhet i lagen om börs- och cleringverksamhet avser bara sådan clearing och avveckling som består i att yrkesmässigt träda in som part i options- eller terminsavtal eller på annat sätt garantera att avtalet fullgörs. Varken clearing av andra finansiella instrument än dessa, t.ex. avistainstrument som aktier och obligationer, eller clearing av valutor är i dag reglerad i någon författning. Med hänsyn till den betydelse en säker och effektiv clearing och avveckling har för värdepappersmarknaden och även för det finansiella systemet samt till de starka kopplingar som finns mellan valuta- och värdepappersmarknaderna, har Clearingutredningen i betänkandet Konto, clearing och avveckling (SOU 1993:114) föreslagit en utvidgning av begreppet clearingverksamhet till att avse verksamhet som består i att på clearingmedlemmarnas vägnar utjämna förpliktelser för dem att betala i svensk eller utländsk valuta eller att leverera finansiella instrument till varandra eller i att genom inträdande som part eller på annat sätt garantera att sådana förpliktelser fullgörs. Vidare föreslås att ett nytt begrepp, avvecklingsverksamhet, skall införas och regleras i lagen samt att clearing- och avvecklingsverksamhet inte skall få bedrivas utan tillstånd.

Clearingutredningen har såvitt gäller bestämmelserna i artikel 15 i investeringstjänstedirektivet om medlemskap i eller tillträde till clearing- och avvecklingssystem uttalat bl.a. att såväl investeringstjänstedirektivet som kapitalkravsdirektivet med stor sannolikhet kommer att påverka vilka krav på kapital som kan ställas på börsmedlemmar som önskar tillträde — direkt eller indirekt — till ett clearing- och avvecklingssystem som betjänar denna marknad. Denna fråga kräver enligt utredningens uppfattning ytterligare överväganden, liksom frågan om vilka regler och procedurer som får ställas upp av en clearingorganisation för att säkerställa deltagarnas åtaganden i clearingen. Under hänvisning till det förevarande arbetet med införlivande av direktiven om investeringstjänster och kapitalkrav lade utredningen inte fram något eget förslag i denna del. Nuvarande bestämmelse i 8 kap. 6 § lagen om börs- och clearingverksamhet om att en clearingorganisation som medlem får ha endast den som har en betryggande kapitalstyrka, bör enligt utredningen behållas. Utredningen framhöll dock att de särskilda krav som kan behöva ställas för tillträde till clearing- och avvecklingssystem noga bör övervägas med hänsyn till de särskilda risker som föreligger vid clearing- och avvecklingsverksamhet. Bestämmelserna i investeringstjänste- och kapitalkravsdirektiven bör enligt utredningens bedömning därvid inte utgöra hinder för att särskilda krav kan ställas upp av en clearingorganisation beträffande säkerheter och garantier för åtagandenas säkerställande (SOU 1993:114 s. 253).

I detta sammanhang bör de frågor som rör kontoföringen av värdepapper och då särskilt kontoförande institut beaktas. I aktiekontolagen (1989:827) finns bestämmelser om ett kontobaserat system huvudsakligen för aktier. De rättsverkningar som tidigare varit förbundna med aktiebrev är nu knutna till registrering på konto hos Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag (VPC), som har ensamrätt för kontoföring av papperslösa aktier och andra finansiella instrument på grundval av aktiekontolagens

bestämmelser. Enligt aktiekontolagen skall särskilda kontoförande institut vidta registreringsåtgärderna.

Clearingutredningen har i sitt betänkande förordat att legalmonopolet för VPC avskaffas. Lagen innehåller inte någon uttrycklig bestämmelse om att endast svenska företag får förordnas till kontoförande institut och frågan har inte berörts i förarbetena. Clearingutredningen diskuterade denna frågas betydelse för den framtida tillämpningen av artikel 15 i investeringstjänstedirektivet. Utredningen gjorde därvid den bedömningen att i begreppet clearing- och avvecklingsystem enligt denna artikel inbegrips sannolikt sådana kontosystem som t.ex. sköter överföring av finansiella instrument vid avvecklingen. För att utländska banker och värdepappersföretag skall ha möjlighet att bli kontoförande institut har utredningen förordat att aktiekontolagen kompletteras så att det uttryckligen framgår att utländska företag har möjlighet att bli kontoförande institut (SOU 1993:114 s. 220 och 221).

Clearingutredningens betänkande bereds för närvarande inom Finansdepartementet. Utredningens förslag om en utvidgning av möjligheterna att registrera finansiella instrument enligt aktiekontolagen har dock redan genomförts (prop. 1993/94:232, bet. 1993/94:LU37, rskr. 1993/94:352). En proposition på ytterligare delar av betänkandet är ämnad att lämnas till riksdagen under hösten 1994. Om Clearingutredningens förslag om clearing- och avvecklingsverksamhet genomförs påverkar detta även bestämmelserna om deltagande (medlemskap) i sådan verksamhet. De ändringar som i detta avseende kan behöva göras med hänsyn till reglerna i direktivet om investeringstjänster får övervägas vid den fortsatta beredningen av Clearingutredningens betänkande.

5.7 Rapporteringsskyldighet och information om handeln

Regeringens förslag: Skyldigheten för värdepappersinstitut att rapportera avslut i finansiella instrument utvidgas till transaktioner som sker via filial i annat EES-land eller genom tillhandhållande av tjänster där genom gränsöverskridande verksamhet. Den utökade rapporteringsplikten avser finansiella instrument som är föremål för handel på en reglerad marknad inom EES.

Börser och auktoriserade marknadsplatser är skyldiga att offentliggöra information om kurser och omsättningsuppgifter för sådana finansiella instrument som är noterade där. Denna skyldighet förtydligas för att uppfylla kraven i direktivet om investeringstjänster.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen, OM Stockholm AB* och *Stockholms Fondbörs AB* framför vissa synpunkter beträffande den närmare utformningen av rapporteringsskyldigheten. Dessa behandlas i

författningskommentarerna till 1 kap. 7 a § lagen om värdepappersrörelse och 4 kap. 4 § lagen om börs- och clearingverksamhet.

EES-avtalet: Investeringstjänstedirektivet (artikel 20) föreskriver viss arkiverings- och rapporteringsskyldighet för värdepappersföretag i förhållande till de behöriga myndigheterna i hemlandet för affärer som företagen utför i ett annat medlemsland från en i det landet etablerad filial eller genom gränsöverskridande verksamhet. Bestämmelserna gäller även för kreditinstitut vars auktorisation omfattar värdepapperstjänster. Direktivet föreskriver skyldighet för de angivna företagen att under minst fem år hålla tillgängligt för myndigheterna alla relevanta uppgifter om affärer som utförts i instrument som är föremål för handel vid en reglerad marknad, oavsett om affären i fråga skett vid eller utanför en sådan marknad.

Vidare föreskrivs en skyldighet för de aktuella företagen att så snart som möjligt, eller senast vid slutet av följande arbetsdag rapportera affärer till behöriga myndigheter i hemlandet som avser aktier, obligationer eller andra skuldförbindelser, standardiserade aktieterminer eller standardiserade aktieoptioner. Om tekniska eller praktiska skäl föranleder det får tidsfristen utsträckas till slutet av påföljande arbetsdag, men inte längre. Anmälan skall innehålla uppgift om beteckning och antal för de instrument som köpts eller sålts, datum och tidpunkt för transaktionen, prisuppgift samt identifieringsuppgifter beträffande värdepappersföretaget. Undantag från rapporteringsplikten får göras för affärer som utförs vid en reglerad marknad i värdlandet och som skall rapporteras till behörig myndighet i det landet.

Medlemsländerna kan välja mellan att låta företagen själva sköta rapporteringen eller låta den ske via handelssystem eller av börser eller andra reglerade marknader. Ett medlemsland får tillämpa strängare rapporteringskrav beträffande sådana affärer som äger rum vid en reglerad marknad i hemlandet eller som utförs av företag för vilka det är hemland. En förutsättning är dock att de strängare reglerna inte tillämpas på ett diskriminerande sätt.

Artikel 21 innehåller minimiregler i fråga om den information som skall lämnas om handeln vid en reglerad marknad, dvs. genomlysningskrav. De behöriga myndigheterna åläggs att vidta åtgärder för att se till att reglerade marknader förser investerarna med information i enlighet med vad som föreskrivs i denna artikel. De behöriga myndigheterna skall bestämma i vilken form och inom vilken tid information skall lämnas. Hänsyn får därvid tas till vilken sorts marknad det gäller, storlek och behov hos marknaden och till de investerare som agerar på marknaden.

Som minimistandard anges i direktivet att för varje finansiellt instrument skall offentliggöras

1. vid handelns början varje dag, uppgift om det vägda genomsnittspriset, högsta och lägsta priserna samt omsättningen på marknaden för hela föregående dags handel, och

2. för kontinuerliga orderbaserade och prisbaserade marknader dessutom

- vid slutet av varje timmes handel på marknaden det vägda genomsnittspriset och omsättningen på den marknaden under en sextimmarspe-

riod som slutar så att det återstår två timmars handel före offentliggörandet och

- var 20:e minut, det vägda genomsnittspriset och högsta och lägsta priser på den marknaden under en tvåtimmarsperiod som slutar så att det återstår en timmes handel före offentliggörandet.

Om investerarna i förväg har tillgång till information om priser och volymer skall denna information finnas tillgänglig fortlöpande så länge handeln pågår på marknaden och investerarna skall kunna genomföra affärer på de villkor angående pris och volym som tillkännages.

De behöriga myndigheterna får medge att offentliggörandet av information om handeln senareläggs eller tillfälligt ställs in när det är berättigat med hänsyn till att marknadsförhållandena är exceptionella eller, i fråga om små marknader, för att skydda anonymiteten hos företag och investerare. Särskilda regler får också tillämpas beträffande mycket stora affärer och värdepapper med särskild låg likviditet. Sådana regler skall grunda sig på objektiva kriterier och vara tillkännagivna i förväg. De behöriga myndigheterna får även tillämpa mer flexibla villkor för information om transaktioner med obligationer och liknande instrument. Detta gäller särskilt beträffande tidpunkten för offentliggörandet.

Skälen för regeringens förslag:

Rapporteringsskyldighet

Enligt 4 kap. 4 § lagen om börs- och clearingverksamhet skall en börsmedlem, på det sätt och i den omfattning som börsen bestämmer, till börsen anmäla avslut som medlemmen gör utanför börsen för egen eller någon annans räkning i de finansiella instrument som noteras vid börsen. Sådan anmälningsskyldighet föreligger inte om avslutet skett vid en auktoriserad marknadsplats och avser inregistrerade fondpapper. För handeln vid en auktoriserad marknadsplats innebär den rapporteringsskyldighet som föreskrivs i 7 kap. 3 § samma lag att en auktoriserad marknadsplats, där det förekommer notering av fondpapper som är inregistrerade vid börs, till börsen skall rapportera alla avslut i dessa fondpapper som sker vid marknadsplatsen eller som anmäls dit.

I fråga om fondpapper som är inregistrerade vid en börs föreligger rapporteringsskyldighet även för värdepappersinstitut som inte är börsmedlemmar. Bestämmelsen i 1 kap. 7 a § lagen om värdepappersrörelse innebär att värdepappersinstitut som utanför en börs gör ett avslut i börsregistrerade fondpapper omedelbart skall inrapportera detta till den börs där fondpapperen är inregistrerade. Syftet med den särskilda rapporteringsplikten avseende inregistrerade fondpapper är att få så god genomlysning som möjligt av handeln med sådana värdepapper (prop. 1991/92:13 s. 105).

Den rapporteringsskyldighet till hemlandsmyndigheterna som direktivet om investeringstjänster föreskriver för värdepappersföretag och kreditinstitut avser transaktioner med vissa uppräknade finansiella instrument,

som är föremål för handel på en reglerad marknad inom EES. Rapporteringsplikten gäller oavsett om transaktionen utförts på en sådan marknad eller inte. Skyldigheten att rapportera är emellertid begränsad till sådana transaktioner som skett vid tillhandahållande av värdepapperstjänster från filial i ett land inom EES eller över landsgränserna i ett sådant land.

För att kunna uppfylla direktivets krav måste den nuvarande rapporteringsplikten för värdepappersinstitut enligt 1 kap. 7 a § lagen om värdepappersrörelse utvidgas så att den täcker även de transaktioner som direktivbestämmelserna omfattar. Den närmare omfattningen av rapporteringsskyldigheten och hur den skall fullgöras bör överlåtas på regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen att bestämma. En utgångspunkt vid utformningen av föreskrifterna bör vara att värdepappersinstituten inte i onödan belastas med rapporteringskrav.

Enligt artikel 20.1 (a) föreligger skyldighet att under minst fem år bevara och hålla tillgängliga för myndigheterna uppgifter om sådana värdepapperstransaktioner som utförs via filialer eller genom tillhandahållande av tjänster i EES-land utan någon etablering där. Denna skyldighet uppfylls genom de bestämmelser om avräkningsnota som finns 3 kap. 9 § lagen om värdepappersrörelse och de föreskrifter om sådana notor som Finansinspektionen — efter bemyndigande av regeringen — meddelat (Finansinspektionens föreskrifter angående handel och tjänster på värdepappersmarknaden, FFFS 1992:1).

Information om handeln

I 2 kap. 1 § lagen om börs- och clearingverksamhet anges som en av flera förutsättningar för auktorisation att en börs skall driva sin verksamhet så att verksamheten kan anses sund. Därvid skall börsen tillämpa bl.a. principen om god genomlysning, som innebär att börsmedlemmarna skall få en snabb, samtidig och korrekt information om handeln och att allmänheten skall få tillfälle att ta del av sådan information. I 4 kap. 3 § samma lag anges beträffande kursnotering och information vid en börs att information om kurser och omsättningsuppgifter skall offentliggöras omedelbart, om inte Finansinspektionen med hänsyn till handelns effektivitet tillåter något annat.

För en auktoriserad marknadsplats gäller enligt 7 kap. 1 § samma lag på motsvarande sätt att marknadsplatsen, för att verksamheten skall kunna anses sund, skall tillämpa bl.a. principen om god genomlysning, som innebär att de som deltar i handeln får en snabb, samtidig och korrekt information om handeln och att allmänheten får tillfälle att ta del av sådan information. I 7 kap. 4 § sägs att information om kurser och omsättningsuppgifter skall offentliggöras.

En av grundtankarna bakom den nya börslagstiftningen har varit att skapa ett alternativ till de traditionella börserna genom att tillåta den friare form som den auktoriserade marknadsplatsen utgör. Verksamheten vid en auktoriserad marknadsplats kan präglas av större frihet och flexibilitet och utrymme skall finnas för ett vidare mått av självbestämmande.

Med hänsyn härtill har inte uppställts något krav på omedelbarhet vad gäller offentliggörandet av information om handeln. Inom vilken tidsrymd sådant offentliggörande skall ske får — enligt lagmotiven — i stället avgöras från fall till fall mot bakgrund av hur handeln är organiserad. Frågan prövas ytterst av Finansinspektionen i samband med auktorisation och tillsyn (prop. 1991/92:113 s. 110).

Kravet på genomlysning är redan högt ställt vad gäller handeln vid en börs. Som huvudregel gäller att information om handeln skall lämnas omedelbart. Någon anledning att nu göra avkall på kravet om omedelbarhet finns inte.

Investeringstjänstedirektivets regler om genomlysning av handeln vid en reglerad marknad är — som framgått av den tidigare lämnade beskrivningen — detaljerade och innefattar krav på att uppgifter om bl.a. det vägda genomsnittspriset, högsta och lägsta pris samt omsättningen skall lämnas med vissa tidsintervaller och att uppgifterna skall avse handeln under vissa bestämda tidsperioder. Huvudregeln i gällande lagstiftning om att information om kurser och omsättningsuppgifter skall lämnas omedelbart måste därför kompletteras med mer detaljerade regler om informationsgivningen för att direktivets krav skall kunna uppfyllas. Det framstår som mest ändamålsenligt att sådana detaljföreskrifter får bestämmas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen.

Finansinspektionen får enligt gällande lagstiftning medge undantag från kravet på omedelbart offentliggörande av kurser och omsättningsuppgifter vid en börs, om det är motiverat med hänsyn till effektiviteten i handeln. Enligt lagmotiven kan avvikelser från huvudregeln om en omedelbar redovisning av information om handeln tänkas om kravet på omedelbarhet skulle minska handelns effektivitet. Handel som är organiserad som en marknadsgarantsmarknad förutsätter i regel en viss tidsförskjutning av avslutsinformationen för att det skall finnas tillräckligt incitament för deltagande marknadsgaranter att förbinda sig att köpa och sälja värdepapper för egen räkning. En omedelbar redovisning av betalkurser och omsättningsuppgifter riskerar i många fall att försämra eller rent av omöjliggöra handeln för marknadsgaranter. Handeln vid en börs bör kunna organiseras på många olika sätt och i lagmotiven framhölls därför att det saknades skäl att låta lagstiftningen sätta onödiga hinder för t.ex. marknadsgarantshandel vid en börs, om den typen av handel kan bedrivas under effektiva former. Kravet på god genomlysning ansågs få vägas mot intresset av att börshandel skall kunna bedrivas effektivt och i olika former (prop. 1991/92:113 s. 106).

Enligt direktivet om investeringstjänster finns möjlighet för de behöriga myndigheterna att medge att informationen om handeln vid en reglerad marknad senareläggs eller tillfälligt hålls inne. Det ges också utrymme för att tillämpa mer liberala regler i vissa fall. Under vilka förutsättningar sådana undantag eller särskilda bestämmelser får tillämpas framgår av den redovisning av innehållet i artikel 21 som tidigare har lämnats.

Finansinspektionen bör även i fortsättningen kunna medge dispens från det grundläggande kravet på att information om kurser och omsättnings-

uppgifter skall lämnas omedelbart, om det är motiverat med hänsyn till effektiviteten i handeln. En sådan dispensmöjlighet får anses ligga inom de ramar för undantag och särskilda bestämmelser som direktivet tillåter. Härvid är särskilt att beakta att omedelbarhetskravet är strängare än de publiceringsfrister som direktivet har som minimikrav. Dispensmöjligheterna får dock givetvis inte utnyttjas på ett sätt som strider mot direktivets regler.

Som nämnts bör omedelbarhetsregeln kompletteras med bestämmelser som fångar upp de detaljerade föreskrifter om handelsinformationen som direktivet anger som minimikrav. En allmän bedömning ger vid handen att direktivet synes ge ett större utrymme för att göra undantag från dessa krav och att tillämpa specialbestämmelser än vad den nyss nämnda dispensmöjligheten för Finansinspektionen erbjuder. Den ytterligare flexibilitet som direktivet öppnar för bör beaktas vid utformandet av detaljreglerna om offentliggörandet av kurser och omsättningsuppgifter. Det grundläggande kravet på en god genomlysning av handeln får dock inte eftersättas.

För auktoriserade marknadsplatser ställs inte något krav på att informationen om handeln skall lämnas omedelbart. Som nämnts följer dock av sundhetsregeln i 7 kap 1 § att sådan information snabbt skall ges dem som deltar i handeln. En sådan oprecis bestämmelse kan inte anses uppfylla direktivets minimistandard. Bestämmelsen i 7 kap. 4 § lagen om börs- och clearingverksamhet bör därför kompletteras. Som utvecklats ovan framstår det som mest lämpligt att regeringen eller, efter vidaredelegation, Finansinspektionen utformar även de föreskrifter om villkoren för informationsskyldigheten för handeln vid en auktoriserad marknadsplats som behövs för en anpassning till direktivets krav.

Regeringens förslag: En i Sverige etablerad filial till ett värdepappersföretag som är auktoriserat i ett annat EES-land står i första hand under tillsyn av myndighet i hemlandet.

Finansinspektionen ges sådana tillsynsbefogenheter som behövs för kontroll av att den verksamhet som värdepappersföretag auktoriserade i ett annat EES-land utövar i Sverige bedrivs i sunda former. Om missförhållanden konstateras skall inspektionen samråda med hemlandsmyndigheten och vid behov självständigt ingripa mot verksamheten.

Hemlandsmyndigheten för ett värdepappersföretag auktoriserat i ett annat EES-land får inom ramen för sina tillsynsbefogenheter, och efter anmälan till Finansinspektionen, företa inspektion på platsen av en i Sverige etablerad filial. Den utländska myndigheten kan också begära att en sådan undersökning utförs av inspektionen eller av revisorer eller andra sakkunniga.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* lämnar förslaget väsentligen utan erinran. Enligt inspektionens uppfattning krävs dock ändringar av 8 kap. 5 § sekretesslagen för att beträffande uppgifter som erhållits från utländsk myndighet bevara den sekretess som gäller hos den utländska myndigheten. Inspektionen anför vidare att det torde vara endast Konsumentombudsmannen som skall agera i fall av ovederhäftig reklam vid gränsöverskridande verksamhet. *Konsumentverket* påpekar beträffande gränsöverskridande handel med värdepapper att utöver ovederhäftig reklam Konsumentverket, och i sista hand Konsumentombudsmannen, också kan ingripa mot marknadsföring som saknar för konsumenten viktig information. *Riksskatteverket*, som hänvisar till vad verket framfört beträffande Redovisningskommitténs delbetänkande SOU 1994:17 del I, anser att nuvarande regler om särskild årsredovisning för filialer till EES-företag i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m., är bättre ur skattekontrollsynpunkt än de föreslagna. *Svenska Fondhandlareföreningen* betonar att det för värdepappersmarknadens funktion är viktigt att motpartsriskerna kan begränsas. Föreningen framhåller i detta sammanhang betydelsen av den externa tillsynen och av att samarbetet och samordningen mellan tillsynsmyndigheterna i de olika berörda länderna fungerar väl.

EES-avtalet:

Fördelningen av tillsynen

Enligt artikel 8.3 i investeringstjänstedirektivet skall ansvaret för tillsyn över värdepappersföretag, inkl. den verksamhet som företagen med stöd av hemlandsauktorisation driver i andra länder, väsentligen åvila myndigheterna i det land där resp. företag är auktoriserat.

Enligt artikel 23.3 i direktivet skall de behöriga myndigheterna i olika berörda stater verka i nära samarbete i tillsynen av värdepappersföretag. I artikeln föreskrivs att myndigheterna skall förse varandra med all den information om ledningen och ägarförhållandena i värdepappersföretaget som behövs för underlättande av tillsynen och för kontroll av att auktorisationsvillkoren uppfylls. Enligt artikel 25 i direktivet skall strikt sekretess gälla för förtrolig information som erhållits inom ramen för tillsynsmyndigheternas verksamhet. Sekretessen skall dock inte hindra sådant informationsutbyte mellan myndigheter som är föreskrivet i direktiv som gäller för värdepappersföretag.

En förutsättning för att det föreskrivna myndighetssamarbetet skall kunna fungera väl är att även värdlandsmyndigheterna har rätt och skyldighet att skaffa sig insyn i filialer och i övrigt övervaka verksamhet som bedrivs inom det egna landet. I artikel 19.1 i direktivet anges uttryckligen att ett värdland för statistiska ändamål får föreskriva skyldighet för värdepappersföretag med filial i landet att lämna periodiska rapporter om verksamheten där.

Möjligheter till ingripanden

Reglerna om hemlandstillsyn innebär inte att värdlandets lagar saknar tillämpning på värdepappersföretag som verkar med stöd av auktorisation i annat land. Som nämnts tidigare (avsnitt 5.4) skall en värdlandsmyndighet, innan filialverksamhet inleds, ha viss tid på sig att ange under vilka villkor som verksamheten får bedrivas. Sådana villkor skall, som det heter i artikel 17.4, vara motiverade av hänsyn till det allmänna bästa. Värdlandsmyndigheten skall enligt samma bestämmelse ha rätt att förbereda tillsyn i enlighet med reglerna i artikel 19.

Artikel 19 ger värdlandsmyndigheter rätt att ingripa mot utländska värdepappersföretag som överträder föreskrifter som utfärdats i värdlandet. Föreskrifterna måste då naturligtvis vara utfärdade inom ramen för de befogenheter som värdlandsmyndigheterna har beträffande tillsynen över utländska företag enligt direktivet. Ingripande kan ske både mot de företag som driver verksamhet genom filial och mot dem som driver verksamhet direkt från hemlandet. Vid ingripanden skall värdlandsmyndigheten följa en viss procedur.

Det i artikel 19 anvisade förfarandet innebär att värdlandsmyndigheten i första hand skall förelägga det felande företaget att vidta rättelse. Om

föreläggandet inte följs skall myndigheten underrätta behörig hemlandsmyndighet som har att ingripa mot företaget. Om missförhållandena inte upphör, trots att hemlandsmyndigheten vidtagit åtgärder eller till följd av att ett ändamålsenligt ingripande inte kan ske i hemlandet, får värdlandsmyndigheterna självständigt vidta de åtgärder som behövs för att fortsatta överträdelser skall förhindras. Vid behov får myndigheterna då hindra det tredskande företaget att göra nya åtaganden i värdlandet. I brådskande fall får värdlandsmyndigheterna ingripa direkt, utan föregående samråd med hemlandet. Om auktorisationen återkallas i hemlandet skall underrättelse ske till värdlandsmyndigheterna, som är skyldiga att agera för att företaget inte skall göra ytterligare åtaganden.

Enligt artikel 24.1 i direktivet skall hemlandstillsynen bl.a. innefatta rätt för vederbörande myndighet att, självständigt eller med anlitande av särskilt utsedda personer, företa inspektion på platsen av filialer etablerade i andra länder. Värdlandet skall ge en sådan rätt åt hemlandsmyndigheterna sedan dessa underrättat behöriga värdlandsmyndigheter om sin avsikt. Myndigheten i det andra landet kan enligt punkten 2 i stället begära att värdlandsmyndigheten skall utföra en sådan undersökning eller tillåta revisorer eller andra sakkunniga att göra det. Värdlandsmyndigheterna skall, för fullgörande av det tillsynsansvar som direktivet medger, även för egen del ha befogenhet att företa inspektion av filialer som etablerats av utländska värdepappersföretag.

Redovisningsregler

I EES-avtalet ingår ett direktiv om skyldigheter angående offentliggörande av årsredovisningshandlingar för i en medlemsstat inrättade filialer till kreditinstitut och finansiella institut med huvudkontor i en annan medlemsstat (89/117/EEG). Enligt direktivet skall som huvudregel gälla att filialer till institut med huvudkontor i andra medlemsländer inte av värdlandet får åläggas att avlämna särskilt årsbokslut för filialverksamheten. Denna huvudregel har dock i stora delar satts ur spel, genom att värdländerna har getts rätt att tills vidare kräva en tämligen omfattande särredovisning av filialerna. Ett värdland kan, trots huvudregeln i filialredovisningsdirektivet, ställa krav på så gott som fullständiga balans- och resultaträkningar för filialverksamheten.

Enligt direktivet skall filialerna därutöver i resp. värdland offentliggöra fullständiga räkenskaper för hela institutet i form av årsbokslut, koncernredovisning, förvaltningsberättelse, koncernförvaltningsberättelse samt revisionsberättelse över årsbokslut och koncernredovisning.

Om ett värdland utnyttjar möjligheterna att kräva särredovisning av filialer skall redovisade uppgifter kontrolleras av revisorer i värdlandet.

Enligt filialredovisningsdirektivet skall redovisningshandlingar vara upprättade i överensstämmelse med direktivet om årsbokslut och sammanställd redovisning för banker och andra finansiella institut (86/635/EEG), vilket i sin tur kompletterar bestämmelser i dels fjärde bolagsdirektivet om årsbokslut i vissa typer av bolag (78/660/EEG), dels sjunde bolags-

direktivet om sammanställd redovisning (83/349/EEG). Samtliga dessa direktiv ingår i EES-avtalet och är avsedda att vara införlivade med svensk rätt när de nya reglerna om etableringsfrihet för värdepappersföretag från EES-området skall träda i kraft.

Skälen för regeringens förslag:

Allmänt om fördelningen av tillsynen

Även om det inte i direktivet sägs klart ut måste bestämmelserna om hemlandstillsyn förstås så att inte endast den egentliga tillsynen utan även vissa delar av hemlandets relevanta lagstiftning blir gällande för företagens utlandsverksamhet. Det blir därför av vikt att i samband med ett svenskt införlivande av direktivet göra en bedömning av i vad mån det svenska regelverket kan göras tillämpligt på utländska företag som driver verksamhet i Sverige.

Vad först gäller verksamhet som utövas oberoende av etablering ligger det i sakens natur att sådan gränsöverskridande verksamhet i allt väsentligt faller under hemlandets lagar. Det utländska företagets aktivitet i Sverige manifesterar sig främst genom marknadsföringsåtgärder. I den mån ett utomlands stationerat företag erbjuder sina tjänster i Sverige genom t.ex. ovederhäftig reklam måste det finnas möjligheter att ingripa mot verksamheten. I förarbetena till motsvarande lagstiftning för banker och kreditmarknadsbolag (prop. 1992/93:89 s. 129) har det föredragande statsrådet utgått från att ingripanden skall kunna ske både av Finansinspektionen med biträde av hemlandsmyndigheten och av Konsumentombudsmannen med stöd av marknadsföringslagen (1975:1418). Regeringen delar denna uppfattning. Det kan inom näringsområden som är underkastade särskild reglering och tillsyn vara svårt att dra en skarp gräns mellan vad som enbart är att anse som otillbörlig marknadsföring och vad som också är att betrakta som överträdelse av de särskilda rörelse- och verksamhetsregler som gäller för företagen i fråga. Det framstår som lämpligt att de berörda myndigheterna i nu aktuella fall samarbetar för att uppnå bästa möjliga resultat. I många fall torde marknadsföringsåtgärder som står i strid med svenska regler vara otillåtna också enligt hemlandets lagstiftning. Det kan då vara effektivare med ett samarbete mellan de berörda tillsynsmyndigheterna än ett förfarande i Marknadsdomstolen. Som Konsumentverket påpekat skall det givetvis vara möjligt att ingripa också mot reklam eller andra marknadsföringsåtgärder som framstår som ovederhäftiga på den grunden att för konsumenten viktig information saknas.

Svensk lags tillämplighet på verksamhet som utgår från här etablerade filialer har såvitt gäller värdepappersföretag varit tydligt markerad. När lagen om värdepappersrörelse infördes angavs uttryckligen i de särskilda paragraferna vilka bestämmelser som gällde även filialer till utländska företag. I nuvarande 2 kap. 7 § sägs vidare att bestämmelserna i lagen

(1992:160) om utländska filialer m.m. i tillämpliga delar gäller för verksamhet i filialer till utländska företag.

Det finns skäl att nu anlägga ett delvis annorlunda synsätt såvitt gäller de svenska rörelsereglernas tillämplighet på filialer till utländska värdepappersföretag. Det som kännetecknar en filial är att den utgör en integrerad del av ett företag. Det säger sig självt att det i första hand är lagstiftningen i det land där företaget har sitt legala hemvist som sätter gränserna för vad utomlands etablerade filialer får ägna sig åt. Regler som i ett visst land har ställts upp med syfte att trygga exempelvis ett företags finansiella stabilitet kan inte få avsedd verkan, om de inte upprätthålls av företaget som helhet. Av detta skäl har behöriga tillsynsorgan i hemlandet ett legitimt intresse av att effektivt kunna övervaka verksamheten i utlandsfilialer. För EG-rättens del har detta intresse kommit till uttryck i investeringstjänstedirektivets bestämmelser om hemlandskontroll och om skyldighet för värdländer att begränsa en filials handlingsutrymme till vad som gäller enligt hemlandsauktorisationen.

Å andra sidan gäller enligt direktivet ett krav på värdländer att tillåta viss angiven verksamhet i filialer till utländska företag, även om verksamheten inte är tillåten för inhemska institut enligt den egna lagstiftningen. Denna ordning kan sägas innebära en utvidgning av hemlandets jurisdiktion.

Principen om ömsesidigt godtagande av viss verksamhet genom filialer eller genom direkt tillhandahållande av tjänster från utlandet skulle i högre eller lägre grad kunna sättas ur spel, om ett värdland ställde krav på filialer till utlandsinstitut att i alla delar följa de regler som gäller för värdlandets egna företag. En filials direkta utlandsanknytning gör det också ofta mindre ändamålsenligt att tillämpa värdlandets lag.

Även i fråga om kapitaltäckning kommer hemlandets regler att gälla för filialerna. Solvenskontrollen skall handhas av hemlandsmyndigheterna. EG-direktivens krav på harmonisering av medlemsstaternas normer för kapitalbas och kapitalkrav innebär för övrigt att i stort sett samma regler tillämpas inom hela EES.

Det som nu sagts om svenska resp. utländska reglers tillämplighet för här verksamma filialer utgår från förhållandena inom EES. Emellertid får gränsdragningen anses i huvudsak ha giltighet även för filialer till värdepappersföretag hemmahörande i tredje land. För att en sådan filial skall få driva verksamhet i Sverige krävs särskilt tillstånd av svensk myndighet. Som förutsättning för tillstånd gäller att värdepappersföretaget står under tillsyn i hemlandet och att regelverket där är likvärdigt med det som gäller i Sverige, särskilt i fråga om kapitalkrav och verksamhetens bedrivande. Under sådana förhållanden bör för dessa filialer gälla hemlandets rörelseregler med i stort sett samma begränsningar som skall gälla för filialer till värdepappersföretag från EES-länder.

Enligt EES-reglerna gäller en skyldighet för Sverige att tillåta behöriga myndigheter från andra EES-länder att inom ramen för sina tillsynsbefogenheter företa inspektion på platsen av här i landet etablerade filialer till värdepappersföretag från resp. land. Lagförslagen innehåller sådana bestämmelser.

Enligt de bestämmelser som nu föreslås flyttade från 2 kap. 7 § till 1 kap. 1 § andra stycket lagen om värdepappersrörelse gäller för utländska värdepappersföretags verksamhet genom filial i Sverige lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. (filiallagen) i tillämpliga delar. Hänvisningarna i lagen innebär att bl.a. bokföringsreglerna i 11-14 §§ filiallagen blir tillämpliga för berörda företag. Enligt 11 § filiallagen skall en filial ha en egen bokföring, som är skild från det utländska företagets bokföring i övrigt. I 12 § föreskrivs att filialräkenskaperna skall granskas av auktoriserad eller godkänd revisor eller auktoriserat eller godkänt revisionsbolag. Verkställande direktören för en filial skall, enligt 13 §, varje år ge in filialredovisningshandlingar och revisionsberättelse samt, därutöver, motsvarande handlingar för företaget i dess helhet, om de gjorts offentliga i företagets hemland. För filialens bokföring och revision gäller i tillämpliga delar detsamma som för ett svenskt företag av motsvarande slag.

Enligt 6 kap. 2 § lagen om värdepappersrörelse får regeringen eller Finansinspektionen utfärda närmare föreskrifter om värdepappersinstitutens löpande bokföring, årsbokslut och årsredovisning.

EES-avtalet innebär att de svenska redovisningsreglerna inte längre kan upprätthållas fullt ut i fråga om filialer till värdepappersföretag från andra EES-länder. Dels gäller ett åtagande att i fråga om redovisning av filialverksamhet godta utländska redovisningshandlingar. Dels kan det inte ställas krav på fullständig särredovisning för filialerna. Det kan inte undvikas att redovisningskraven på de i Sverige verksamma företagen till viss del blir olikformiga. Olägenheterna blir dock inte särskilt stora. I och med att Sverige med stöd av direktiv 89/117/EEG kan kräva in en omfattande, särskild redovisning för filialverksamheten och att dessa uppgifter skall av svenska revisorer kontrolleras mot den fullständiga redovisning som det utländska institutet alltid är skyldigt att offentliggöra, kommer det att bli möjligt att få den överblick över räkenskaperna som behövs för att tillgodose bl.a. svenska intressen av skattekontroll.

Vad Riksskatteverket anfört i fråga om skyldighet att avge särskild filialredovisning och behovet av god skattekontroll är beaktansvärt. Dessa frågor är emellertid av övergripande karaktär och måste lösas gemensamt för värdepappersföretag, kreditinstitut och försäkringsföretag. Slutligt ställningstagande i dessa frågor bör därför tas i samband med utarbetandet av den nya redovisningslagstiftningen.

Informationsutbyte och sekretess

För att tillsynen över värdepappersföretag som verkar i olika länder skall bli effektiv är det av största vikt att EES-avtalets regler om obligatoriskt utbyte av information och fortlöpande samarbete mellan prövnings- och tillsynsmyndigheter fungerar väl. Till en del kommer sådant utbyte av information att ske enligt rutiner som i dag tillämpas EU-medlemsstaterna

emellan. Beroende på sakens natur kommer myndighetskontakterna att i vissa fall vara mindre formaliserade. Det bedöms inte ändamålsenligt att i lag ta in detaljerade föreskrifter om i vilka situationer och under vilka förutsättningar Finansinspektionen skall förse tillsynsorgan i andra länder — inom och utom EES — med uppgifter om i Sverige verksamma institut. Sådana föreskrifter kan vid behov meddelas genom förordning.

Den informationsskyldighet för Finansinspektionen som följer av EES-avtalet avser till stor del sådana uppgifter som åsyftas i 8 kap. 5 § första stycket sekretesslagen (1980:100). Enligt denna bestämmelse gäller sekretess i statlig myndighets verksamhet, som består i tillståndsgivning eller tillsyn med avseende på bl.a. värdepappersmarknaden, för uppgifter om dels affärs- eller driftförhållanden hos den som myndighetens verksamhet avser, om det kan antas att han lider skada om uppgiften röjs, dels ekonomiska eller personliga förhållanden för annan, som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som myndighetens verksamhet avser.

En svensk myndighets möjlighet att lämna ut sekretessbelagda uppgifter till en utländsk myndighet regleras i 1 kap. 3 § tredje stycket sekretesslagen. Uppgift som är sekretessbelagd enligt sekretesslagen får enligt bestämmelsen inte lämnas ut till utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation i annat fall än om utlämnandet sker i enlighet med föreskrift därom i lag eller förordning eller om uppgiften i motsvarande fall skulle få lämnas ut till svensk myndighet och det enligt den utlämnande myndighetens prövning står klart att det är förenligt med svenska intressen att uppgiften lämnas till den utländska myndigheten eller mellanfolkliga organisationen. Bestämmelsen ger således Finansinspektionen goda möjligheter att i tillsynsarbetet lämna ut handlingar och uppgifter till behöriga utländska myndigheter.

Finansinspektionen har i sitt remissvar tagit upp frågan om sekretess för uppgifter av förtrolig karaktär som inspektionen erhållit från en utländsk tillsynsmyndighet. Enligt 8 kap. 5 § fjärde stycket sekretesslagen gäller sekretess för uppgifter som erhållits enligt avtal härom med främmande stat eller mellanfolklig organisation, i den mån riksdagen godkänt avtalet. Såväl EES-avtalet som tilläggsavtalet till detta, vilka båda godkänts av riksdagen, är av denna karaktär. Stadgandet i sekretesslagen torde därför vara tillämpligt på information som erhållits i enlighet med ett direktiv som ingår i något av de nämnda avtalen, givetvis dock endast i den utsträckning sekretess föreskrivs i direktivet.

Regeringens förslag: Finansinspektionens tillstånd krävs för förvärv av s.k. kvalificerade innehav av aktier i värdepappersbolag, som motsvarar 10 % eller mer av aktiekapitalet eller av samtliga röster eller som annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget. Tillstånd krävs även beträffande förvärv som innebär att den som redan har ett kvalificerat innehav ökar detta så att det når upp till eller överskrider 20, 33 eller 50 % eller som innebär att värdepappersbolaget får ställning av dotterföretag.

Inspektionen kan motsätta sig förvärvet, om lämpligheten hos förvärvaren inte bedöms som tillfredsställande med hänsyn till behovet av en sund och ansvarsfull ledning av bolaget. På samma grund kan inspektionen ingripa mot den som har ett kvalificerat innehav i ett värdepappersbolag, bl.a. genom förbud att utöva rösträtt och, i sista hand, föreläggande att avyttra aktierna.

Anmälan skall ske till Finansinspektionen av avyttringar av dels kvalificerade innehav, dels innehav som medför att innehavet går ned under någon av de nämnda nivåerna.

I ärenden om ägarprövning skall sekretess gälla hos Finansinspektionen för uppgifter om enskildas ekonomiska eller personliga förhållanden om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgifterna blir offentliga.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag. I promemorian föreslås dock ingen särskild sekretessregel.

Remissinstanserna: *Riksbanken* framhåller i anslutning till förslaget om ägarprövning vid oktroj- och tillståndsprövning (avsnitt 9) det som angeläget att ägarprövningen ges ett tydligare innehåll. Även *Finansinspektionen* anser att reglerna bör göras tydligare, såväl vad gäller definitionen av kvalificerat innehav som i fråga om vem som i olika situationer är skyldig att söka förvärvstillstånd resp. anmäla avyttring. Enligt inspektionen bör det också tydliggöras hur sanktionerna är avsedda att tillämpas för att skapa en bättre förståelse för sanktionsmedlen och hur dessa skall tillämpas. Inspektionen föreslår slutligen att relevanta bestämmelser i sekretesslagen ses över, eftersom uppgifter som inspektionen erhåller i här diskuterade ärenden är av känslig natur. *Svenska Fondhandlareföreningen* har inget att erinra mot den föreslagna ordningen för ägarprövning, men anser med hänsyn till rättssäkerheten det viktigt att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet görs ansträngningar för att lägga fast så objektiva kriterier för prövningen som möjligt.

EES-avtalet: Som nämnts i föregående avsnitt föreskrivs i artikel 4 i investeringstjänstedirektivet att auktorisation för ett värdepappersföretag inte får beviljas förrän prövningsmyndigheten fått information om vilka ägare, fysiska eller juridiska personer, som har kvalificerade innehav i företaget. Storleken av sådana kvalificerade innehav skall också uppges.

Myndigheten skall vägra auktorisation om den, med hänsyn till behovet av en sund och ansvarsfull ledning av företaget, bedömer att lämpligheten hos sådana ägare inte är tillfredsställande. Prövning av större ägares lämplighet i samband med auktorisation behandlas i avsnitt 9.

Med kvalificerat innehav avses ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, där innehavet representerar 10 % eller mer av kapitalet eller av samtliga röster eller som annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget.

Enligt artikel 9.1 i investeringstjänstedirektivet skall det föreskrivas en skyldighet för varje fysisk eller juridisk person, som avser att förvärva ett kvalificerat innehav i ett värdepappersföretag, att underrätta behöriga myndigheter om storleken av det tilltänkta innehavet. En sådan underrättelse skall lämnas även av den som avser att öka ett kvalificerat innehav så att hans andel av kapitalet eller rösterna kommer att nå upp till eller överskrida 20, 33 eller 50 %, eller så att värdepappersföretaget kommer att få ställning av dotterföretag.

Om förvärvaren av ett kvalificerat innehav är ett värdepappersföretag som är auktoriserat i en annan medlemsstat, skall — enligt artikel 9.2 — den myndighet som tar emot anmälan samråda med myndigheten i den andra medlemsstaten, när det företag som förvärvet gäller därigenom får ställning av dotterföretag. Under samma förutsättning skall myndighetssamråd äga rum när förvärvaren är moderföretag till ett värdepappersföretag som är auktoriserat i en annan medlemsstat.

När en myndighet fått en anmälan om ett tilltänkt förvärv, skall den enligt artikel 9.1 andra stycket ha möjlighet att inom en tid av tre månader motsätta sig förvärvet. Detta skall ske om förvärvaren bedöms vara olämplig. Endast i det fall obligatoriskt myndighetssamråd skall ske får tremånadersfristen förlängas. Om myndigheten beslutar att inte motsätta sig förvärvet får den föreskriva en viss tid inom vilken förvärvet skall ha genomförts.

Enligt artikel 9.3 skall anmälan göras även av fysiska och juridiska personer som avser att avyttra — direkt eller indirekt — ett kvalificerat innehav i ett värdepappersföretag. Också i det fall en avyttring innebär att ett kvalificerat innehav minskas i sådan utsträckning att andelen av kapitalet eller rösterna går ned under 20, 33 eller 50 %, eller så att värdepappersföretaget förlorar sin ställning av dotterföretag, skall anmälan ske.

En skyldighet att underrätta behöriga myndigheter åligger enligt artikel 9.4 värdepappersföretag som, i samband med bolagsstämma eller på annat sätt, får kännedom om förvärv eller avyttringar som nu sagts. Värdepappersföretagen skall också löpande, minst en gång om året, underrätta myndigheterna om vilka personer som har kvalificerade innehav i företaget och om storleken på sådana innehav.

Enligt artikel 9.5 har behöriga myndigheter en skyldighet att ingripa mot ägare med kvalificerade innehav, när de utövar sitt inflytande på ett sätt som är ägnat att motverka en sund och ansvarsfull ledning av värdepappersföretaget. Sådana ingripanden skall kunna ske exempelvis i form av förelägganden, sanktioner gentemot styrelsen och den verkställande

ledningen samt genom upphävandet av rösträtt som är knuten till innehavet. Åtgärder av samma slag skall kunna vidtas gentemot den som underlåter att lämna föreskrivna underrättelser om förvärv. Om ett förvärv genomförs i strid med myndighetens beslut skall det — oavsett vilka ingripanden som sker i övrigt — förordnas att rösträtterna för innehavet inte får utövas eller att avgivna röster skall vara ogiltiga eller får förklaras ogiltiga.

Skälen för regeringens förslag: Regler om prövning av lämpligheten av större ägare i finansiella institut infördes inom EG först i fråga om banker och andra kreditinstitut. Dessa regler finns i direktivet 89/646/EEG av den 15 december 1989 om samordning av lagar och andra författningar om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut, samt med ändring av direktiv 77/780/EEG (andra banksamordningsdirektivet). Bestämmelser om ägarprövning i enlighet med vad som föreskrivs i detta direktiv har införts först i fråga om banker och därefter också för kreditmarknadsbolag. Dessa bestämmelser finns nu i bankrörelselagen resp. lagen om kreditmarknadsbolag (prop. 1992/93:89, bet. 1992/93:NU9, rskr. 1992/93:109, SFS 1992:1613 och 1610).

Av bestämmelserna i investeringstjänstedirektivet följer att regler om prövning av lämpligheten även hos större ägare i värdepappersbolag skall införas i svensk rätt. Bestämmelser som uppfyller kraven enligt artikel 9 i investeringstjänstedirektivet bör därför tas in i lagen om värdepappersrörelse. Eftersom ägarprövningen är en del av den tillsyn som Finansinspektionen skall utöva är det lämpligt att bestämmelserna tas in i kapitel 6 i lagen. Reglerna om ägarprövning i investeringstjänstedirektivet har utformats efter förebild av reglerna i det andra banksamordningsdirektivet. Detta och sakliga skäl i övrigt talar för att motsvarande regler även i Sverige ges en enhetlig utformning. Utgångspunkten bör därför vara att reglerna i värdepappersrörelselagen skall utformas med reglerna i bankrörelselagen och kreditmarknadsbolagslagen som förebild.

Flera remissinstanser har betonat vikten av att reglerna om ägarprövning har ett tydligt innehåll. Regeringen instämmer i att reglerna om ägarprövning bör göras så tydliga som möjligt. Detta är betydelsefullt i första hand av rättssäkerhetsskäl men också för att underlätta tillämpningen hos Finansinspektionen. Det bör dock redan inledningsvis anges att det inte torde vara möjligt att i lagtext slå fast uttömmande regler i fråga om en prövning som i sista hand måste få en diskretionär karaktär. Reglernas utformning i olika avseenden kommenteras i det följande.

I enlighet med de överväganden som gjorts beträffande banker och kreditmarknadsbolag får det anses vara lämpligare att ha ett renodlat ansöknings- och tillståndsförfarande än en ordning innebärande att en förvärvare i förväg anmäler ett förvärv. I båda fallen ankommer det på Finansinspektionen att pröva om det planerade förvärvet är godtagbart. För tydlighets skull bör inspektionens ställningstagande alltid komma till uttryck i ett explicit beslut. En förvärvare bör i förväg ansöka om tillstånd hos inspektionen till ett förvärv som innebär att hans innehav

kommer att bli ett kvalificerat innehav eller kommer att överskrida något av de nämnda gränsvärdena.

Finansinspektionen har i sitt remissvar efterlyst klarlägganden bl.a. i fråga om den närmare innebörden av begreppet "kvalificerat innehav". Inledningsvis bör härvid anmärkas att definitionen av kvalificerat innehav oförändrad hämtats från investeringstjänstedirektivet. Auktoritativa uttalanden om tolkningen bör därför göras med viss försiktighet. Vissa grundläggande frågor kan dock även med beaktande av detta besvaras.

Med indirekt innehav torde således avses ett innehav genom någon annan person — juridisk eller fysisk — som i praktiken ger den indirekte innehavaren samma inflytande som hade följt med ett direkt ägande. Hit hör i första hand förvärv genom en juridisk person i vilket den indirekte förvärvaren utövar ett bestämmande inflytande. Som typexempel kan nämnas förvärv genom ett eget helägt bolag. I fråga om innehav genom en annan fysisk person torde ett indirekt innehav som huvudregel kunna anses föreligga endast i fall som avses i 1 § lagen (1985:277) om vissa bulvanförhållanden. Där anges att med bulvanförhållande avses att någon (bulvanen) utåt framstår som ägare av viss egendom eller innehavare av viss rättighet men i verkligheten innehar egendomen eller rättigheten huvudsakligen för annans (huvudmannens) räkning. Så kan i vissa fall antas vara fallet om ett ägande är uppdelat på flera medlemmar i samma familj. För en sådan bedömning fordras dock självklart ytterligare omständigheter som talar för att ett bulvanförhållande faktiskt skulle föreligga. Utgångspunkten måste vara att den som är antecknad som ägare faktiskt också är den verklige, direkte ägaren.

Vid indirekta förvärv och innehav åvilar tillstånds- resp. anmälningsplikten alltid den indirekte ägaren. Regeln skulle i annat fall förlora sin betydelse. Det är ju endast den indirekte ägaren som med säkerhet kan förutsättas ha kännedom om sitt samlade innehav. Beroende på storleken av ett förvärv kan tillståndsplikt formellt föreligga även för den direkte förvärvaren, t.ex. den indirekte ägarens bolag. Det framstår i ett sådant fall som lämpligt att i en "gemensam" tillståndsansökan redovisa de tilltänkta innehavsförhållandena i sin helhet.

Enligt regeringens förslag föreligger tillståndsplikt även för förvärv som inte innebär att innehavet kommer att överstiga 10 % av kapitalet eller rösterna, om förvärvet annars möjliggör ett väsentligt inflytande över bolaget. Så kan vara fallet i bolag med i övrigt mycket spridda aktier. Även ett innehav under den i lagen angivna gränsen kan i ett sådant bolag vara tillräckligt för att i betydande utsträckning påverka bolagets verksamhet. Också ett sådant mindre innehav skall då anses vara kvalificerat. I vissa fall kan det givetvis vara svårt för en förvärvare av ett innehav under lagens procentgräns att bedöma om förvärvet skall anses som kvalificerat och således förenat med tillståndsplikt. En förvärvare som är tveksam om ett förvärv medför ett kvalificerat innehav kan emellertid alltid ansöka om tillstånd. I Finansinspektionens prövning av en sådan ansökan ingår naturligen som ett första moment att avgöra huruvida tillståndsplikt föreligger. Om så inte är fallet behöver någon

ytterligare prövning inte göras. En förvärvare kan också alltid vända sig till inspektionen för vägledning.

De sanktioner som föreslås i lagen torde kunna riktas såväl mot en direkt som en indirekt ägare. En bulvan eller en juridisk person som agerar för en olämplig persons räkning bör ju själv anses som olämplig. Detta bör i princip gälla oberoende av hur det indirekta innehavet har organiserats.

Syftet med bestämmelserna om lämplighetsprövning av större ägare är att söka förhindra att en ägare får möjlighet att missbruka sin ställning och sitt inflytande över värdepappersbolagets verksamhet på ett sådant sätt att skyddet för kunderna riskeras eller allmänhetens förtroende för värdepappersbolagets stabilitet äventyras. Detta intresse väger självklart tungt mot intresset att inte tvångsmässigt ingripa i befogenheter som följer med äganderätten till aktierna i ett värdepappersbolag. Inspektionen skall enligt lagförslaget vägra tillstånd till ett förvärv om det kan antas att den tilltänkte förvärvaren kommer att motverka en sund utveckling av bolagets verksamhet. Endast grava missförhållanden (såsom t.ex. meddelat näringsförbud) skall kunna diskvalificera förvärvaren.

Frågan om vilka kriterier som skall användas vid bedömningen av huruvida en person är att anse som olämplig som ägare har behandlats i förarbetena till de ovan nämnda reglerna för banker och kreditmarknadsbolag. I författningskommentaren till den relevanta bestämmelsen i bankrörelselagen, 7 kap. 11 §, har således lämnats en relativt utförlig redovisning (prop. 1992/93:89 s. 195 ff). Enligt regeringens uppfattning är vad som uttalats i detta sammanhang giltigt också i fråga om den prövning som skall göras enligt värdepappersrörelselagen. Som angetts ovan torde det emellertid ställa sig svårt att utöver detta i lagtext eller på annat sätt precisera närmare vilka omständigheter som skall anses vara av avgörande betydelse. En bedömning av huruvida en person skall anses vara olämplig innebär — om prövningen skall fylla sina syften — alltid ett visst inslag av skönsmässighet. Det kan således t.ex. vara aktuellt att ta ställning till huruvida ett flertal, var för sig mindre allvarliga, omständigheter sammantaget skall anses innebära olämplighet. Det kan vidare inte uteslutas att det kan finnas andra, vid lagtextens utformning, inte förutsedda eller beaktade faktorer som ensamma bör föranleda att en ägare skall anses som olämplig.

Finansinspektionen har i detta sammanhang tagit upp frågan om redan misstanke om brott, att förundersökning inletts etc. skall kunna beaktas vid prövningen eller om det skall krävas att det föreligger en lagakraftvunnen dom eller motsvarande. Av det som redan sagts om vilka faktorer som kan få betydelse vid en prövning följer att dessa inte inskränker sig till förfaranden som utgör brott i straffrättslig mening. Det föreligger därför inte skäl att utesluta från beaktande handlingar och förfaranden som framstår som belastande endast därför att de senare kan befinnas också vara brottsliga. Å andra sidan torde inte enbart misstanke om brott i sig vara tillräcklig grund. Om den inledda utredningen gäller huruvida personen i fråga faktiskt handlat på ett visst sätt och inte enbart hur detta handlande i så fall skall bedömas straffrättsligt, torde det i allmänhet

finnas skäl att avvakta den slutliga utgången i bevisfrågan. Bedömningen blir svårare i fall där det som gör en handling klandervärd eller osund resp. brottslig sammanfaller eller ligger nära varandra. Så kan t.ex. vara fallet vid vissa insiderbrott. Även i sådana fall torde försiktighet vara påkallad intill dess brottsmisstanken prövats slutligt. I principiellt avseende torde den nu aktuella lämplighetsprövningen inte skilja sig från andra bedömningar som det åligger Finansinspektionen att göra. Som exempel kan nämnas kravet i 1 kap. 7 § lagen om värdepappersrörelse på att värdepappersrörelse skall bedrivas så den kan anses sund. Såvitt gäller rättssäkerhetsaspekterna bör också erinras om möjligheten att få Finansinspektionens beslut i hithörande frågor prövade av domstol.

Samma bedömning av lämpligheten som ägare bör göras oavsett vid vilken tidpunkt prövningen sker, före förvärvet eller under aktieägandets bestånd. Om det, efter det att förvärvstillstånd getts, inträffar en omständighet, såsom att ägaren drabbas av näringsförbud eller döms för ett i detta sammanhang allvarligt brott, kan det finnas skäl för Finansinspektionen att ingripa t.ex. genom att förhindra att aktierna företräds vid bolagsstämma. Det bör därför framgå av lagtexten att inspektionen får ingripa även när den som redan är ägare till ett kvalificerat innehav av aktier kan antas komma att utöva sitt inflytande på ett sätt som motverkar en sund utveckling av värdepappersbolaget.

I fråga om Finansinspektionens möjligheter att inhämta upplysningar från andra myndigheter för sin ägarprövning görs följande bedömning. Eftersom endast allvarliga missförhållanden skall kunna medföra att en förvärvare av aktier i ett värdepappersbolag inte godkänns som ägare kan det inte förutses att uppgifter från många myndigheter kommer att behöva inhämtas av Finansinspektionen. Utdrag från kriminalregistret och möjligen centrala person- och belastningsregistret (PBR) hos Rikspolisstyrelsen samt från näringsförbudsregistret kan bli aktuella. Rätt för Finansinspektionen att inhämta uppgifter från kriminalregistret och PBR kan åstadkommas genom förordningsändringar. Uppgifter från näringsförbudsregistret återfinns bl.a. i aktiebolagsregistret, bankregistret och försäkringsregistret. Något större behov av en allmän sekretessbrytande bestämmelse som ger Finansinspektionen rätt att inhämta uppgifter från andra myndigheter synes därmed inte finnas. Det föreslås därför inte nu någon sådan bestämmelse.

Bestämmelserna om ägarprövning vid förvärv av kvalificerade innehav i redan etablerade värdepappersbolag kommer med den utformning som har redovisats ovan att överensstämma med vad som gäller för banker och kreditmarknadsbolag. I avsnitt 9 föreslås uttryckliga regler om ägarprövning i samband med ansökan om auktorisation av ett värdepappersbolag. Också dessa regler blir enhetliga för alla de nu berörda slagen av företag.

Givetvis bör också reglerna om sekretess för uppgifter som har inhämtats i samband med ägarprövning vara enhetliga oavsett enligt vilken lag prövningen sker. Finansinspektionen har i sitt remissvar tagit upp frågan om sekretess för uppgifter av känslig natur som inspektionen erhåller i ärenden av nu aktuellt slag. För ägarprövning enligt bankrörel-

selagen och lagen om kreditmarknadsbolag finns i 8 kap. 5 § andra stycket sekretesslagen regler om sekretess i vissa fall för uppgifter om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden. Detta stadgandes tillämpningsområde bör utvidgas så att samma sekretesskydd kommer att gälla vid prövning enligt reglerna i värdepappersrörelselagen.

5.10 Rätt till domstolsprövning av vissa förvaltningsbeslut

Regeringens förslag: Om ett beslut angående auktorisation av ett värdepappersbolag inte har fattats inom sex månader från det att en fullständig ansökan gavs in, eller om en sådan underrättelse som krävs för filialetablering i ett annat EES-land inte har avsänts inom tre månader från anmälan till Finansinspektionen, har sökanden rätt att begära förklaring av kammarrätten att ärendet onödigt uppehålls. Har beslutet inte meddelats eller underrättelsen inte avsänts inom viss tid efter det att domstolen avgett en sådan förklaring, skall det anses som att ansökan har avslagits.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Kammarrätten i Jönköping* anför att domstolsprövning av "uteblivna" beslut är en relativt ny företeelse i svensk förvaltningsrätt som innebär att domstolen har att bedöma myndighetens handläggning av enskilda ärenden, att det i Sverige sedan lång tid ålegat Riksdagens ombudsmän (JO) att göra sådana bedömningar och att det kan antas att förslaget medför att domstolens och JO:s mandat kommer att sammanfalla på aktuella områden, eventuellt med konflikter som följd. Kammarrätten anser att denna fråga, liksom huruvida förslaget kräver ändringar eller förtydliganden i bl.a. förvaltningslagen (1986:223), bör utredas närmare. Övriga remissinstanser kommenterar inte förslaget.

EES-avtalet: Enligt artikel 26 i investeringstjänstedirektivet skall myndighetsbeslut som fattats med stöd av lagar och andra författningar, som utfärdats i enlighet med direktivet, kunna göras till föremål för prövning av domstol. Detsamma skall gälla då inget beslut har fattats inom sex månader från det att en auktorisationsansökan som innehåller alla nödvändiga uppgifter har getts in.

Som nämnts i föregående avsnitt skall ett värdepappersföretag auktoriserat i ett EES-land ha rätt att etablera filial i andra EES-länder. Den procedur som då skall iakttas beskrivs i artikel 17 och innebär att företaget anmäler sitt önskemål till hemlandsmyndigheten, som i sin tur underrättar behörig myndighet i det tilltänkta värdlandet. Om hemlandsmyndigheten vägrar att underrätta värdlandsmyndigheten, skall skälen för detta lämnas till det sökande företaget inom tre månader från det att företaget gett in alla nödvändiga uppgifter i ärendet. En vägran att översända underrättelse till värdlandsmyndigheten eller en underlåtenhet att lämna

besked till sökanden inom tremånadersperioden skall enligt artikel 17.3 kunna göras till föremål för domstolsprövning.

I det föregående (avsnitt 5.8) har redogjorts för de möjligheter som värdlandsmyndigheter har att ingripa mot filialer till värdepappersföretag från andra EES-länder. Sådana ingripanden skall normalt, enligt artikel 19.7 i direktivet, kunna göras till föremål för domstolsprövning.

Skälen för regeringens förslag: Sådana beslut som avses i de nu nämnda direktivreglerna meddelas i Sverige av Finansinspektionen. Finansinspektionen har även behörighet att meddela beslut i olika tillsynsangelägenheter, såväl vad gäller värdepappersinstitut som andra typer av finansiella institut. Beslut som Finansinspektionen fattat i ärenden om tillsyn av värdepappersinstitut kan enligt 7 kap. 1 § andra stycket lagen om värdepappersrörelse överklagas hos kammarrätten. De i investeringstjänstedirektivet uppställda kraven på möjlighet till domstolsprövning av meddelade beslut är således uppfyllda. Det kan anmärkas att det i propositionen 1994/95:27 om fortsatt reformering av instansordningen m.m. i de allmänna förvaltningsdomstolarna föreslagits att beslut av Finansinspektionen som enligt värdepappersrörelselagens nu gällande regler överklagas till kammarrätten, med vissa undantag i stället skall prövas av länsrätt som första instans.

Den i direktivet föreskrivna ordningen att även ett uteblivet beslut i vissa fall skulle kunna föranleda domstolsprövning saknar såvitt gäller värdepappersrörelse motsvarighet i gällande svensk rätt. Sådana regler har emellertid nyligen införts i fråga om banker och kreditmarknadsbolag (prop.1992/93:89, bet. 1992/93:NU9, rskr. 1992/93:109, SFS 1992:1613 och 1992:1610). Reglerna, som bygger på EG:s andra banksamordningsdirektiv (89/646/EEG), trädde i kraft den 1 januari 1994.

Utformningen av reglerna för banker och kreditmarknadsbolag har utförligt motiverats i förarbetena (prop. 1992/93:89 s. 136-140). Här lämnas endast en kortfattad redogörelse för reglernas innehåll och skälen för de lösningar som har valts.

När det är fråga om talan som avser ett uteblivet beslut är det befogat att fråga sig vad domstolen egentligen skall ta ställning till. Det har bedömts knappast vara ändamålsenligt att en förvaltningsdomstol skall överta en auktorisationsansökan i dess helhet från en senfärdig myndighet och i dess ställe göra en materiell prövning av alla föreliggande omständigheter. I stället har valts en ordning som framtvingar att den berörda myndigheten verkligen gör en prövning och fattar ett uttryckligt beslut.

Detta har ansetts bäst kunna uppnås genom att sökanden får rätt att begära domstolens förklaring att ärendet onödigt uppehålls. Har domstolen väl anslutit sig till sökandens uppfattning och avgett en sådan förklaring finns det inte längre något giltigt försvar för myndigheten att ytterligare dröja med beslutet. Domstolen skall således i första hand endast pröva om ärendet är färdigt för avgörande, om samtliga handlingar och uppgifter som behövs som underlag för beslutet har lämnats till myndigheten och om, i förekommande fall, alla nödvändiga samrådsförfaranden har iakttagits. För prövning av en ansökan om auktorisation gäller en tidsfrist om sex månader. I fråga om ansökan om filialetablering

är motsvarande tid tre månader. Sökanden får en ovillkorlig rätt att vända sig till domstol när den föreskrivna tiden om sex resp. tre månader har gått från det att en fullständig ansökan gavs in. Finner domstolen att ärendet inte är färdigt för avgörande och att detta förhållande inte kan lastas myndigheten, kan sökanden när som helst begära en ny förklaring om onödigt uppehållande. När domstolen väl har kommit fram till att ärendet är klart för avgörande börjar en ny period om sex resp. tre månader löpa. Föreligger det vid utgången av denna frist fortfarande inget beslut, skall det anses som att ett avslagsbeslut meddelats samma dag. I denna situation tillämpas de ordinarie reglerna om överklagande. Det har antagits att denna utväg inte skulle behöva tillgripas annat än i utomordentligt sällsynta fall.

Bestämmelserna om rätt till domstolsprövning i det andra banksamordningdirektivet är likalydande med motsvarande regler i investeringstjänstedirektivet. Motivet för detta torde — förutom överensstämmande sakliga bevekelsegrunder — vara en strävan att i de avseenden där det är möjligt och lämpligt skapa enhetliga regler för olika slag av finansiella företag. Samma skäl talar för att även i Sverige ha enhetliga regler i dessa avseenden oberoende av om prövningen skall ske enligt bankrörelselagen, kreditmarknadsbolagslagen eller värdepappersrörelselagen. Regler om domstolsprövning vid uteblivna beslut — som stämmer överens med dem i lagstiftningen för banker och kreditmarknadsbolag — bör därför tas in i lagen om värdepappersrörelse.

Kammarrättens i Jönköping påpekande att de föreslagna reglerna medför att området för domstolens och JO:s prövning i ett visst fall kan komma att sammanfalla är i och för sig korrekt. Detta är emellertid inte något unikt förhållande. Motsvarande torde gälla även i många andra fall, t.ex. då talan mot ett beslut av en myndighet eller domstol grundas på påstått felaktig handläggning. Detta synes inte ha gett upphov till några allvarligare problem. Med hänsyn till att JO:s resp. en domstols granskning har olika rättsföljder och ändamål torde några konflikter normalt inte heller uppstå.

Kammarrätten har vidare uttalat att frågan huruvida förslagen kräver ändringar eller förtydliganden i bl.a. förvaltningslagen bör utredas närmare. I vilka avseenden justeringar skulle kunna behövas berörs dock inte. Såvitt gäller förvaltningslagen aktualiseras i första hand reglerna om överklagande, vilka bygger på att ett beslut faktiskt har fattats. I 3 § förvaltningslagen stadgas emellertid att om en annan lag eller förordning innehåller någon bestämmelse som avviker från förvaltningslagen, gäller den bestämmelsen. Denna paragraf torde vara tillämplig för det fall de nu föreslagna reglerna skulle komma i konflikt med förvaltningslagens bestämmelser. Enligt regeringens mening erfordras därför inte nu några justeringar i förvaltningslagen. Inte heller i övrigt synes det föreligga något uttalat behov av lagändringar. Skulle de nya reglerna visa sig medföra tillämpningsproblem får frågan om ytterligare anpassningar tas upp på nytt. En sådan översyn bör i så fall avse även motsvarande regler för banker och kreditmarknadsbolag.

Enligt bankrörelselagen och lagen om kreditmarknadsbolag skall frågor om onödigt uppehållande prövas av kammarrätten. I den ovan nämnda propositionen om ändrad instansordning m.m. föreslås ingen ändring härvidlag. Även enligt värdepappersrörelselagen bör därför prövningen ske i kammarrätten.

5.11 Aktier i moderbolag som är försäkringsbolag

Regeringens förslag: Svenska värdepappersinstitut som är dotterbolag till ett försäkringsbolag tillåts att förvärva och som pant ta emot aktier i moderbolaget under samma förutsättningar som gäller för värdepappersinstitut som är dotterbolag till aktiebolag eller bankaktiebolag.

Promemorians förslag: I promemorian finns inget förslag som möjliggör för värdepappersinstitut att som pant ta emot aktier i moderbolag som är försäkringsbolag. Promemorians förslag överensstämmer i övrigt med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Sveriges Försäkringsförbund* anser att sakliga skäl talar för att en motsvarande ändring görs även i 3 kap. 6 § andra stycket värdepappersrörelselagen så att ett värdepappersbolag som är dotterbolag till ett försäkringsbolag får ta emot aktier i moderbolag som pant i de fall som avses i paragrafen. Övriga remissinstanser kommenterar inte förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Ett aktiebolag får som huvudregel inte förvärva egna aktier eller aktier i moderbolag. Detsamma gäller bank- och försäkringsaktiebolag. Enligt 4 kap. 5 § värdepappersrörelselagen får dock värdepappersbolag och svenska bankinstitut som har tillstånd att driva verksamhet som anges i 1 kap. 3 § 3 eller 5, dvs. handel för egen räkning och emissionsmedverkan, under vissa förutsättningar och i begränsad omfattning förvärva sådana aktier för att underlätta rörelsen. Bestämmelsen är utformad som ett undantag från de principiella förvärvsförbud som för närvarande finns i 7 kap. 1 § aktiebolagslagen (fr.o.m. den 1 januari 1995 7 kap. 2 §, se SFS 1994:802 och 804) och 6 kap. 9 § bankaktiebolagslagen. Undantaget omfattar emellertid inte det motsvarande förvärvsförbud som gäller för försäkringsaktiebolag enligt 6 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982:713). Också i 3 kap. 6 § värdepappersrörelselagen görs ett undantag från den nämnda bestämmelsen i aktiebolagslagen. Det är här fråga om ett värdepappersbolags möjligheter att i samband med kreditgivning ta emot egna aktier eller aktier i moderbolag som pant. Genom undantagsregeln är detta tillåtet om de egna aktierna eller moderbolagsaktierna ingår som en mindre del av de aktier som lämnas som säkerhet för en kredit. Detsamma gäller enligt 6 kap. 9 § bankaktiebolagslagen i fråga om banker. Inte heller i 3 kap. 6 § värdepappersrörelselagen görs något undantag från förbudet i 6 kap. 9 §

försäkringsrörelselagen. Detta innebär att ett svenskt värdepappersinstitut kan förvärva och som pant ta emot aktier i ett moderbolag om detta är ett aktiebolag eller ett bankaktiebolag, men inte om moderbolaget är ett försäkringsaktiebolag. En sådan skillnad framstår som inkonsekvent. Förklaringen till olikheterna torde vara att det när bestämmelserna tillkom inte var möjligt för försäkringsbolag att ha dotterbolag som drev värdepappersrörelse. Sedan denna möjlighet öppnats (SFS 1991:1023, prop. 1990/91:154, 1990/91:NU41, rskr. 1990/91:367) och sådana dotterbolag faktiskt etablerats saknas emellertid skäl att särbehandla institut som ägs av ett försäkringsbolag.

I promemorian föreslogs ändringar endast i fråga om förvärvsförbudet i 4 kap. 5 § värdepappersrörelselagen. Som Försäkringsförbundet har påpekat talar emellertid sakliga skäl för att också reglerna i 3 kap. 6 § samma lag om mottagande av aktier som pant bör justeras på motsvarande sätt.

Värdepappersrörelselagens regler om undantag i vissa fall från förbuden att förvärva eller som pant ta emot aktier i moderbolag bör till följd av de överväganden som redovisats ovan utvidgas till att omfatta även förbudet i försäkringsrörelselagen. Reglerna i dessa avseenden blir därmed enhetliga för samtliga svenska värdepappersinstitut oberoende av ägarförhållandena.

6 Kapitalkrav m.m. för kreditinstitut och värdepappersbolag

6.1 Bakgrund

Den svenska finansiella marknaden har under det senaste årtiondet genomgått stora förändringar. En omfattande volymökning av handel med finansiella instrument har ägt rum. Nya finansiella marknader för spridning av risker avseende aktier, räntor och valutor har vuxit fram för alltmer förfinade finansiella instrument. Som en indikation på den ökade aktiviteten på den svenska finansiella marknaden har andelen av den finansiella tillgångsmassan av bruttonationalprodukten vuxit från omkring 476 % år 1983 till 645 % år 1993. Finansiella tillgångar består främst av sedlar, banktillgodohavanden, obligationer, aktier, fondandelar och försäkringssparande.

Diagram 1 Finansiella tillgångar som andel av BNP i löpande priser respektive år 1980-1992

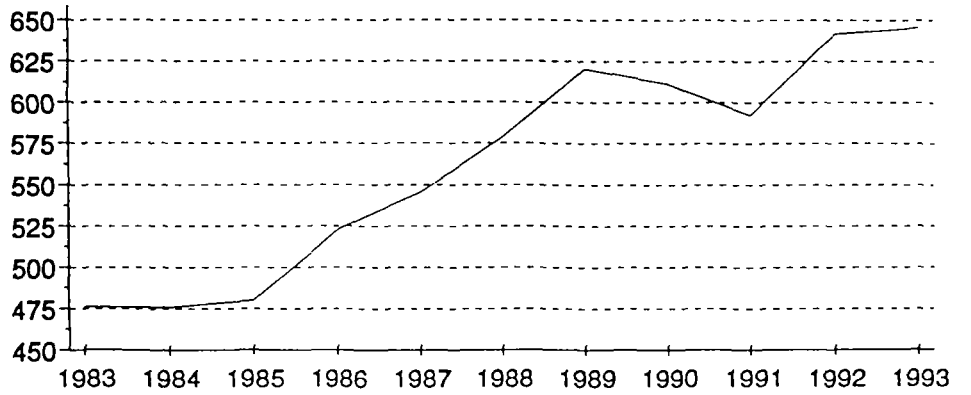

Kreditinstitutens intermediära roll i ekonomin har förändrats. Värdepappersmarknaden tillgodoser i ökande utsträckning ekonomins behov av finansiella resurser. Samtidigt har de svenska kreditinstitutens icke-traditionella verksamhet, såsom deltagande på derivatmarknader, ökat betydligt under de senaste åren. Vidare har konkurrensförhållandet mellan olika typer av finansiella institut skärpts vad gäller upp- och utlåning. Detta har tvingat banker, andra kreditinstitut och värdepappersbolag att anpassa sig till väsentligt ändrade verksamhetsbetingelser vilket medfört att gränserna mellan de tjänster som erbjuds av dessa institut har blivit alltmer suddiga. Även konkurrensen mellan kreditinstitut och försäkringsbolag i fråga om erbjudande av vissa finansiella tjänster har skärpts väsentligt. I dag konkurrerar kreditinstitut och försäkringsbolag exempelvis om hushållens långtidsbundna sparande.

En annan väsentlig förändring som inträffat under 1980-talet är att den svenska finansiella marknaden har blivit en integrerad del av de internationella finansiella marknaderna. Internationalisering och globalisering av den svenska marknaden har, liksom i de flesta OECD-länderna, möjliggjorts genom avskaffandet av restriktioner för erbjudande av finansiella tjänster över nationella gränser och genom utvecklingen av informationstekniken.

Sveriges handel med finansiella tjänster över nationella gränser har ökat betydligt under 1980-talet. De svenska kreditinstitutens upplåning och placering utomlands har ökat i snabbare takt än på hemmamarknaden. Bostadsinstitut samt kreditmarknads- och värdepappersbolag har blivit alltmer aktiva på de internationella marknaderna. Som ett tecken på de svenska institutens beroende av utlandet kan nämnas att andelen av de svenska bankernas skulder i utländsk valuta i förhållande till balansomslutningen har ökat från 20 % år 1983 till 40 % år 1993. Vidare har bostadsinstituten sålt kronobligationer utomlands för sammanlagt 60 miljarder kronor. Denna försäljning har främst skett via Köpenhamn och London. En annan indikation på den ökade internationaliseringen av den svenska finansiella marknaden är att de svenska institutionella placerarnas innehav av utländska värdepapper har ökat från 2 % år 1988 till 12 % år 1993 av det totala värdepappersinnehavet.

De utländska köpen av svenska värdepapper har ökat starkt under de senaste åren. Omsättningen på i utlandet noterade svenska aktier har varit större än omsättningen av dessa på Stockholms Fondbörs. Samtidigt har som framgår av diagram 2 andelen av utländskt ägande på Stockholms Fondbörs ökat från 8 % år 1983 till 23 % år 1993. Ett ökat utländskt ägande bidrar till att underlätta svenska bolags anskaffning av riskkapital. Samtidigt leder detta till att aktiekurserna på Stockholms Fondbörs blir alltmer känsliga för utvecklingen i utlandet. Avvecklingen av valutaregleringar har också öppnat möjligheter för svenska placerare att diversifiera sina aktieportföljer genom köp av utländska aktier. Vid slutet av år 1993 motsvarade handeln med utländska aktier 35 % av de svenska placerarnas samlade aktiehandel.

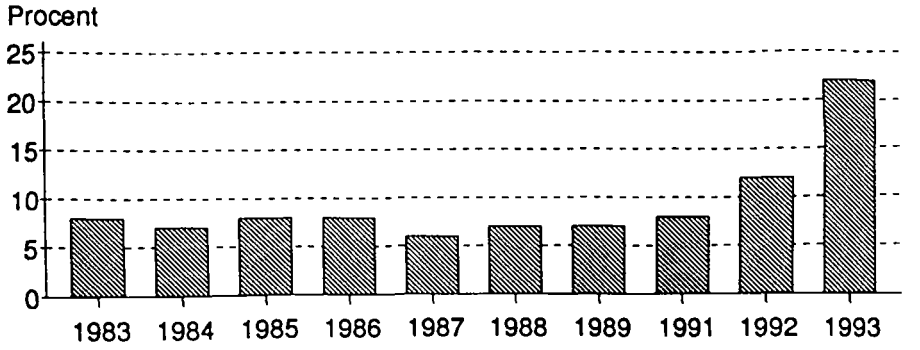

Utvecklingen på kredit- och värdepappersmarknaderna

Den svenska kreditmarknaden har under det senaste årtiondet expanderat kraftigt och nya räntebärande instrument har introducerats på marknaden. I diagram 3 visas att kreditinstitutens totala kreditgivning i relation till bruttonationalprodukten ökat från 75 % år 1980 till 130 % år 1993. En av de viktigaste anledningarna till allmänhetens ökade skuldsättning under 1980-talet var avregleringen av kreditmarknaden i kombination med ett skattesystem som gynnade skuldsättningen genom avdragsmöjligheter för räntekostnader från inkomstskatten. Under de senaste två åren har kreditgivningen till allmänheten minskat och dess andel av BNP sjunkit något. Tidigare har bankerna stått för den största delen av kreditgivningen. Under de senaste åren har emellertid bostadsinstitutens kreditgivning till allmänheten ökat betydligt och dess andel av den totala utlåningen till allmänheten uppgick under slutet av år 1993 till 60 %.

Diagram 3 Utlåning till allmänheten i % av BNP 1980-1993

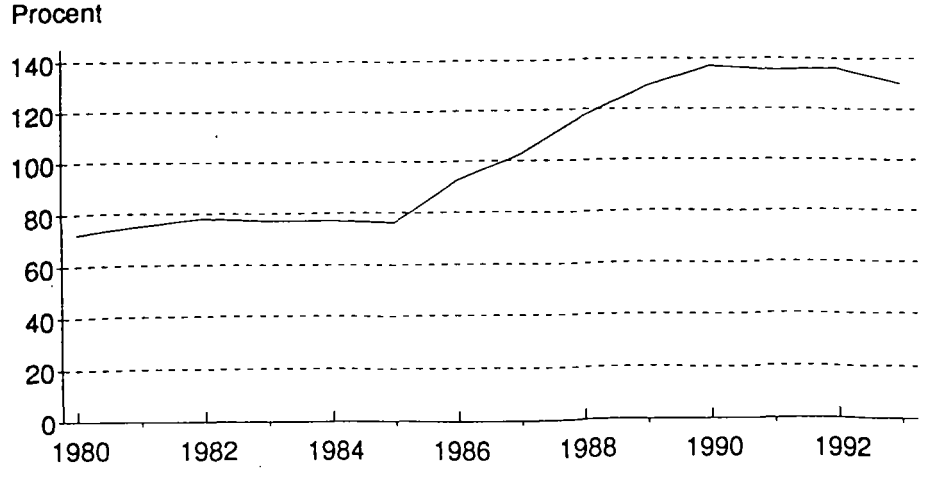

Den svenska penningmarknaden har utvecklats explosionsartat. En stor mängd finansiella instrument har tillkommit på marknaden såsom statsskuldväxlar och statsobligationer, bostadsobligationer, kommunobligationer samt bank- och företagscertifikat. De dominerande instrumenten på marknaden är statspapper och bostadsobligationer. En av de viktigaste anledningarna till penningmarknadens uppkomst och tillväxt har varit statens behov av finansiella resurser för att finansiera budgetunderskott. En annan väsentlig orsak är att slopandet av placeringsbegränsningar för banker och försäkringsbolag i bostadspapper år 1985 tvingat bostadsinstituten att vända sig till marknaden för att skaffa sig kapital. Genom att emittera räntebärande papper på penningmarknaden kan staten och bostadsinstitut vända sig till andra placeringskategorier än banker och försäkringsbolag.

Som framgår av diagram 4 har stocken av räntebärande värdepapper växt kontinuerligt. Ökningen har skett på obligationsmarknaden medan den utestående volymen penningmarknadsinstrument var lägre för perioden 1992-1993. Den mest märkbara förskjutningen vad gäller emittenter är att bostadsinstitutens andel av den totala stocken steg från i genomsnitt 35 % under första hälften av 1980-talet till 54 % under början av 1990-talet. Andelen av räntebärande värdepapper emitterade av banker, företag och kommuner halverades under samma period. Dominerande placerare på marknaden är försäkringsbolag och AP-fonden med en andel som motsvarar 45 % av den utestående stocken. Under det senaste året har en förskjutning skett från innehav av kortfristiga räntebärande värdepapper till långfristiga värdepapper.

Diagram 4 Utestående volym på penning- och obligationsmarknaden 1983-1993

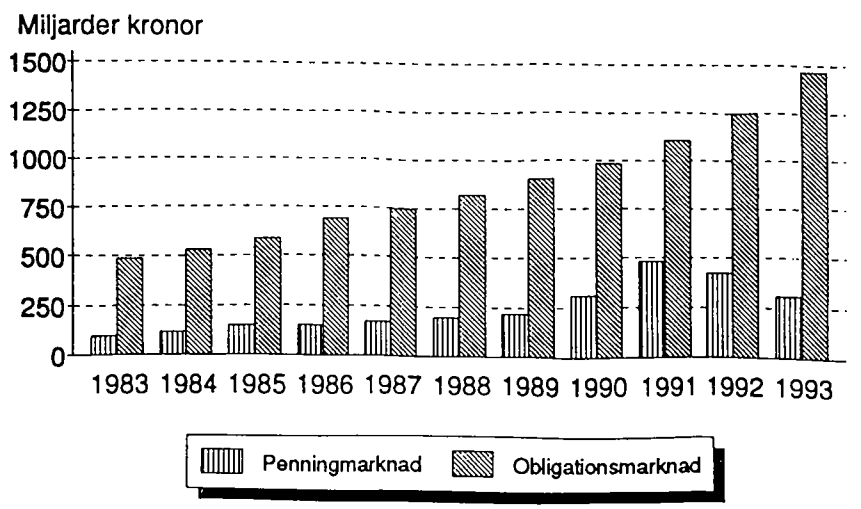

Riksbankens avveckling av ränteregleringar har inneburit att räntenivåer bestäms av marknadens villkor, dvs. utbud och efterfrågan på räntebärande instrument. Detta kan ge anledning till räntefluktuationer beroende på den ekonomiska och politiska utvecklingen i Sverige och utomlands. Detta innebär att aktörerna på de finansiella marknaderna är utsatta för ränteförändringar, vilka kan innebära betydande ränterisker. I dag finns möjligheter till en reducering av riskexponeringen genom bl.a. utnyttjande av derivatmarknader för räntebärande papper.

Utvecklingen på aktiemarknaden har fluktuerat kraftigt under 1980-talet och början av 1990-talet. Efter slopandet av omsättningsskatten på aktier i december 1991 har omsättningen ökat till de nivåer som rådde under början av 1980-talet. Som framgår av diagram 5 har omsättningshastigheten stigit från 10 % år 1990 till i genomsnitt 40 % år 1993.

Det ökade utländska köpintresset för svenska aktier har också bidragit till den positiva kursutvecklingen på Stockholms Fondbörs. De utländska placerarnas nettoköp av svenska aktier uppgick åren 1992 och 1993 till 13 resp. 31 miljarder kronor. Bankernas och andra kreditinstituts möjligheter att förvärva aktier har utvidgats under 1980-talet. Detta bedömdes vara viktigt för att de svenska finansiella instituten skulle kunna hävda sig mot utländska institut i en alltmer integrerad internationell finansiell marknad.

Diagram 5 Omsättningshastighet på Stockholms Fondbörs 1983-1993

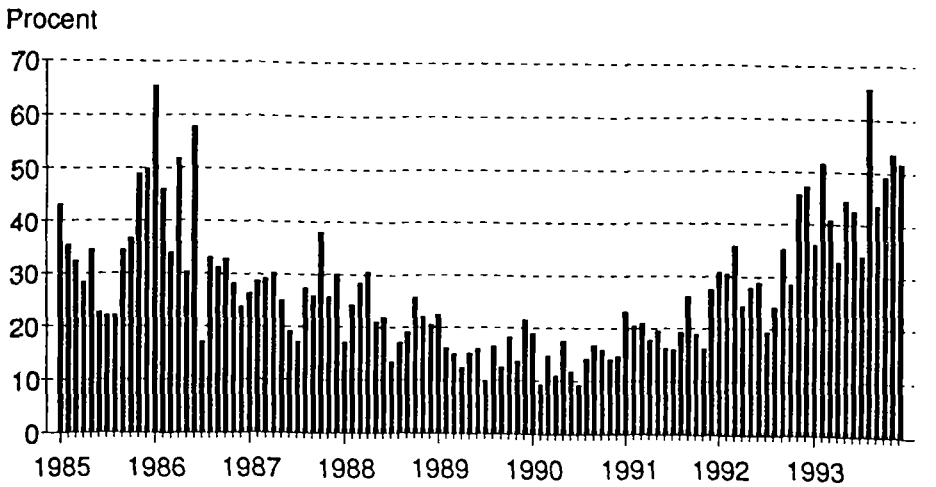

Utvecklingen på valutamarknaden

Globaliseringen av finansiella tjänster har lett till ett ökat kapitalflöde mellan OECD-länderna, vilket har inneburit att omsättningen på de internationella valutamarknaderna, både på avista- och derivatmarknaderna, ökat i omfattning. Enligt en rapport från Baselkommittén uppskattades den genomsnittliga globala dagliga omsättningen på valutamarknaderna

till 880 miljarder dollar under mitten av år 1992, vilket är en ökning med 40 % sedan mitten av år 1989. Efter Riksbankens beslut att upphäva alla återstående valutarestriktioner vid halvårsskiftet 1989 har de svenska kreditinstitutens handel med valutor ökat betydligt både på avista- och derivatmarknaderna. Den genomsnittliga dagliga omsättningen på valutamarknaden har ökat från 51 miljarder kronor år 1989 till 82 miljarder kronor år 1993.

Det Europeiska monetära systemet (EMS) har uppvisat en hög grad av växelkursstabilitet fram till början av 1990-talet. På basis av detta samarbete antog det Europeiska rådet i Maastricht i december 1991 ett fördrag om en ekonomisk och monetär union, vilket innebär en samordning av penningpolitiken och, i den s.k. tredje fasen, en fullständig låsning av valutakurserna. De ekonomiska och politiska förändringar som skedde under början av 1990-talet ledde till turbulens på de europeiska valutamarknaderna. Dämpning av tillväxten i de flesta OECD-länderna och en stram penningpolitik i Tyskland för att motverka den expansiva finanspolitiken efter återföreningen var de viktigaste orsakerna till turbulensen. Under augusti 1993 utvidgades fluktuationsbanden till 15 %. Den holländska florinen och D-marken behöll dock bilateralt sina band på 2,25 %. Detta innebar att samtliga europeiska länder utom Nederländerna och Tyskland i praktiken gick över till rörliga växelkurser.

Mot bakgrund av de konjunkturella och strukturella problem som föreligger i många europeiska länder ter det sig troligt att rörliga växelkurser kommer att råda under de närmaste åren. Denna utveckling kan leda till osäkerhet på valutamarknaderna och inte obetydliga fluktuationer i växelkurserna.

Utvecklingen på derivatmarknaden

Genom utnyttjandet av derivatmarknaden kan innehavare av finansiella instrument minska eller eliminera riskerna på aktie-, ränte- och valutamarknaderna. En innehavare av ett räntebärande finansiellt instrument med rörlig ränta kan exempelvis minska ränterisken genom att ingå ett räntesvappavtal med innebörden att fast ränta erhålles och rörlig ränta betalas. Det är ränteströmmar som byts mot varandra utan att kapitalbeloppen påverkas. Ett företag kan använda valutaterminer i syfte att reducera valutakursrisker för framtida betalningar från utlandet. De underliggande instrumenten i den internationella derivathandeln är främst valutor och räntor. Handel med derivatinstrument relaterade till aktier och råvaror förekommer i en mindre omfattning.

På derivatmarknaden förekommer en bred variation av finansiella instrument i termer av standardiserade, semi-standardiserade och icke-standardiserade instrument. I princip kan derivatmarknaden delas in i två olika delmarknader; en marknad för standardiserade kontrakt "exchange-traded" och en för OTC-kontrakt (over the counter). Marknaden för standardiserade kontrakt består av terminer, optioner och svappar. Standardiseringen avser det underliggande finansiella instrumentet och volymen

därav, lösenpris, löptid, leverans- samt betalningsvillkor. På OTC-marknaden handlas främst icke-standardiserade kontrakt såsom terminer (forwards och futures), svappar, optioner och forward rate agreements med räntetak, räntegolv och lån med både räntetak och räntegolv (cap, floor resp. collar) och svaptioner (option att få teckna en ränte- eller valutasvapp). Vid OTC-handeln kan instrumenten vara skräddarsydda för en parts särskilda behov och avse tillgångar som inte förekommer vid börshandeln. OTC-handeln omfattar således derivatinstrument med villkor som parterna i detalj kommit överens om men också instrument som i hög grad är standardiserade, t.ex. i enlighet med internationella standardavtal.

Som framgår av diagram 6 har den utestående globala stocken i nominellt värde för både standardiserade kontrakt och OTC-kontrakt avseende valutor och räntor ökat från 1 083 miljarder dollar år 1986 till 8 000 miljarder dollar år 1991. Den genomsnittliga dagliga omsättningen uppskattas till 480 miljarder dollar under år 1992, vilket var större än omsättningen på avistamarknaden. Den amerikanska dollarn var den dominerande valutan på den internationella marknaden. Den utgjorde 83 % av de totala valutatransaktionerna, medan den tyska D-marken var den dominerande valutan på de flesta europeiska valutamarknaderna med 50 % av den totala omsättningen. De främsta aktörerna på marknaden består av de stora internationellt verksamma bankerna och de kapitalstarka värdepappersföretagen i USA, Japan, Storbritannien, Frankrike, Tyskland och Schweiz.

Diagram 6 Utestående volymer på derivatmarknaden för valutor, räntor och aktieindex

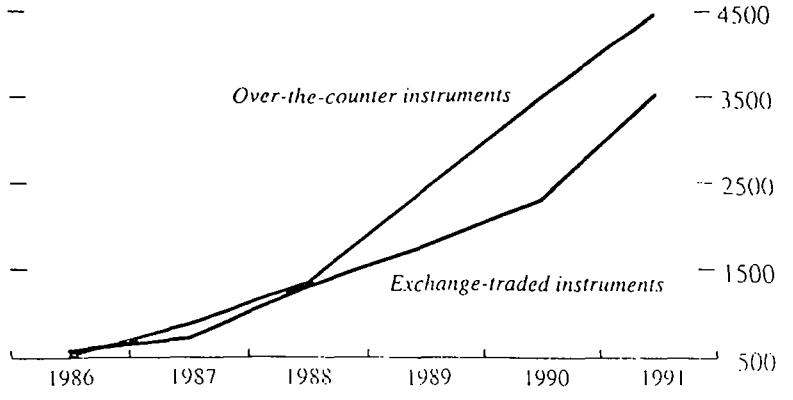

De svenska kreditinstitutens deltagande på derivatmarknader för egen eller för kunds räkning har ökat kraftigt under de senaste åren. Det är emellertid bara några fåtal aktörer som är verksamma på den internationella derivatmarknaden. De viktigaste aktörerna är S-E-Banken och Han-

delsbanken med en utestående volym i nominellt värde på 2 326 miljarder kronor resp. 1 376 miljarder kronor vid slutet av år 1993. I relation till balansomslutningen uppgick bankernas engagemang till 511 % resp. 328 %. Den snabbt växande svappmarknaden utgör 42 % av derivatmarknaden. Därefter kommer handeln med valutaterminer.

Riskerna i den nya finansiella miljön

Utvecklingen av de finansiella marknaderna under de senaste åren i form av ökad diversifiering av finansiella instrument och tillkomst av andrahandsmarknader har lett till en högre effektivitet vad gäller finansiell intermediering. Samtidigt innebär avregleringen av den finansiella marknaden att aktörerna möter större osäkerhet till följd av prisförändringar som styrs av utbud och efterfrågan på marknaden. Den snabba ökningen av en mängd nya finansiella instrument medför att marknadsaktörernas riskbedömning och riskhantering fått ökad betydelse för att kunna hålla riskerna inom rimliga gränser.

De risker som är förknippade med de instrument som existerar på derivatmarknaden såsom kreditrisker, marknadsrisker och likviditetsrisker kan vara svårare att beräkna än risker på avistamarknaden främst beroende på att derivatinstrumentens komplexitet kan leda till en kombination av risker som är svårare att uppskatta.

Tillväxten av derivatmarknaden har bidragit till ökade samvariationer mellan den finansiella marknadens olika segment. Ett derivatinstrument är ofta sammansatt av ett antal underliggande finansiella instrument på avistamarknaden. En räntesvapp är vanligen baserad på ett underliggande värdepapper med rörlig ränta och ett annat med fast ränta. Det förekommer även räntesvappar som är denominerade i två skilda valutor. En störning på derivatmarknaden för svappar kan därför snabbt sprida sig och skapa störningar på avistamarknaden för räntor och valutor likaväl som en störning på avistamarknaden kan sprida sig till derivatmarknaden.

Internationaliseringen av de nationella finansiella marknaderna kan leda till ökade systemrisker i det internationella finansiella systemet. Fallissemang eller störningar i internationellt verksamma banker kan få vittgående konsekvenser för andra institut i andra länder. Handeln med derivatinstrument är starkt internationaliserad och dess tillväxt har ökat samvariationer mellan de nationella finansiella marknaderna. Med anledning härav har under den senaste tiden samarbetet mellan ländernas tillsynsmyndigheter förstärkts i syfte att minska riskerna i det internationella finansiella systemet.

Det växande deltagandet på derivatmarknaden har samtidigt medfört att institutens åtaganden utanför balansräkningen ökat i omfattning. Som tidigare nämnts har de svenska bankernas åtaganden utanför balansräkningen ökat till mellan 300 och 500 % av balansomslutningen. Av den anledningen skärps kravet vad gäller redovisning av institutens åtaganden utanför balansräkningen i syfte att kunna göra en relativt säker bedömning av riskerna i systemet.

Riskerna vid clearing och avveckling har ökat påtagligt i och med att volymerna vid handel på de finansiella marknaderna har ökat i omfattning och att handeln, som består av stora transaktionsbelopp, bedrivs i allt högre tempo. Detta har tillsammans med erfarenheterna från börsnedgången år 1987 gett de flesta OECD-länderna anledning att analysera och modernisera sina clearingsystem. I Sverige har Clearingutredningen i sitt betänkande Konto, clearing och avveckling (SOU 1993:114) föreslagit ett antal åtgärder för att förbättra säkerhet och effektivitet vid clearing och avveckling på den svenska finansiella marknaden.

De finansiella institutens ökade utsatthet för ett komplex av olika risker har medfört ett växande behov av ett omfattande och diversifierat mått som kan reflektera institutens totala riskexponering. I dag existerar internationella regler för att hantera *kreditrisker*, vilka definieras som risker i banker och andra kreditinstitut för att motparter inte kan fullfölja sina förpliktelser. Kapitaltäckningsregler för kreditrisker har utarbetats inom Baselkommittén för banktillsyn i vilken Sverige är medlem (se vidare avsnitt 6.2). Enligt dessa regler, som fått beteckningen Baselöverenskommelsen ("Basle Accord"), skall banker ha en kapitalbas som uppgår till lägst 8 % av de riskvägda beloppen. I Sverige infördes kapitaltäckningskrav på 8 % för banker, andra kreditinstitut och värdepappersbolag med avseende på kreditrisker fullt ut vid årsskiftet 1992/93.

Ett sätt att stärka stabiliteten i det finansiella systemet är att ge de gällande kapitaltäckningsreglerna ett mer täckande omfång. Kapitalkravet utvidgas från att täcka kreditrisker till att omfatta även *marknadsrisker* för institutens placeringar och åtaganden i och utanför balansräkningen. En marknadsrisk definieras som risken för förlust som kan drabba öppna marknadspositioner till följd av rörelser i marknadspriser, dvs. prisförändringar på ränte-, aktie- och valutamarknaderna. För derivatinstrument är risken relaterad till prisförändringar på de underliggande instrumenten. Kapitalkraven för marknadsrisker syftar till att säkerställa att instituten har tillräckligt med eget kapital för att kunna skydda sig mot prisförändringar på aktie-, ränte- och valutamarknaderna.

Tillkomsten av kapitalkrav för marknadsrisker har i likhet med kapitalkravet för kreditrisker utvecklats genom ett nära samarbete mellan OECD-ländernas tillsynsmyndigheter. I dag existerar två internationella fora för sådant samarbete, nämligen inom G 10 (Basle Committee on Banking Supervision) och inom EU. Det förekommer ett nära samarbete mellan dessa organisationer exempelvis genom att ett flertal EU-länder är representerade i G 10. Vidare deltar EU-kommissionen i Baselkommittén som observatör. En viktig anledning till att kapitaltäckningsregler samordnas på internationell nivå är att större konkurrensneutralitet därvid uppnås mellan länderna. Enhetliga internationella regler för kapitalkrav gör det möjligt att jämföra institutens soliditet och därmed deras konkurrensstyrka oberoende av ländernas skilda jurisdiktioner.

För att möta de nya kapitaltäckningskraven kan det komma att krävas att instituten använder sig av avancerad teknik för att själva kunna mäta sin riskexponering samt rapportera exponeringen till tillsynsmyndigheter. Samtidigt medför detta att institutens interna kontroll av risker förbättras

betydligt, eftersom den nya tekniken ger instituten möjligheter att tillämpa avancerade beräkningsmetoder för riskhantering.

6.2 Nuvarande kapitaltäckningsregler

Nu gällande kapitaltäckningsregler bygger på dels ett av Baselkommittén år 1988 presenterat förslag (se vidare avsnitt 6.4) om gemensamma kapitaltäckningsregler för internationellt verksamma banker, dels ett av Kreditmarknadskommittén samma år lämnat slutbetänkande angående förnyelse av kreditmarknaden, samt dels ett av den inom Finansdepartementet tillsatta Kapitaltäckningsgruppen samma år presenterat förslag rörande reformering och internationell anpassning av kapitalkravet i svenska kreditinstitut (prop. 1989/90:43, bet. 1989/90:NU 15, rskr. 1989/90:103, SFS 1989:1086-1095).

De av Baselkommittén år 1988 presenterade rekommendationerna rörande kapitalbas och kapitalkrav, vilka skulle tillämpas fullt ut av alla länder inom gruppen vid utgången av år 1992, var avsedda att tjäna två syften. De skulle dels öka soliditeten hos internationellt verksamma banker och främja en sund utveckling av deras rörelse, dels kunna i sin helhet tillämpas av banker i olika länder och därigenom möjliggöra en konkurrens på lika villkor även mellan banker i olika länder. Reglerna innehöll minimikrav och tog sikte på att bestämma kapitalkravet i förhållande till den kreditrisk som är förenad med placeringarna. Andra risker, t.ex. ränterisker och kursrisker för valutor och värdepapper, beaktades inte. Enligt Baselkommitténs regler skall placeringarna klassificeras efter riskgrad och ges olika vikttal. Det sålunda beräknade sammanvägda värdet skall därefter ställas i relation till en på visst sätt beräknad kapitalbas. Basen skall därvid uppgå till lägst 8 % av de riskvägda beloppen.

Vid införandet av kapitaltäckningsbestämmelserna i svensk lagstiftning år 1990 betonades vikten av att dessa i största möjliga utsträckning utformades enhetligt för de olika institutskategorierna samt baserades på Baselkommitténs regler och de regler som föreslogs gälla inom EG. Även om det i ett snävt nationellt perspektiv kunde uppnås vissa fördelar med ett lägre kapitalkrav för verksamheter enbart inriktade på hemmamarknaden, ansågs det varken möjligt eller önskvärt att införa sådana regler (prop. 1989/90:43 s. 89 och 90). Det internationella perspektivet bedömdes vara avgörande. Reformen innebar totalt sett en skärpning av kapitalkravet, vilket anpassades till en internationellt accepterad lägsta nivå. I huvudsak enhetliga kapitaltäckningsregler infördes därför i de lagar som då reglerade banker, finansbolag, fondkommissionsbolag, kreditaktiebolag och hypoteksinstitut.

Nuvarande regler om kapitaltäckning i bankrörelselagen ersatte de tidigare gällande kapitaltäckningsbestämmelserna, vilka tillkommit i samband med 1968 års samordnade banklagstiftning. Dessa bestämmelser innebar att bankerna till skydd för insättarna skulle ha ett visst lägsta kapital i förhållande till den kreditrisk som är förenad med en banks tillgångar och åtaganden på kapitalmarknaden.

Reglerna om kapitaltäckning för banker finns i 2 kap. 9-11 §§ bankrörelselagen. Bankerna skall enligt 9 § vid varje tidpunkt ha en kapitalbas som motsvarar 8 % av värdet av bankens placeringar (kapitalkrav). Kapitaltäckningsreglerna bygger generellt på en indelning av placeringarna i olika riskklasser, där högre risk kräver större kapitaltäckning. Kapitalkravet bestäms enligt 10 § i förhållande till bankens tillgångar samt sådana garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden som innebär en kreditrisk för banken (placeringar).

I 9 a § lämnas en beskrivning av *kapitalbasens* sammansättning och beräkning. Kapitalbasen skall uteslutande bestå av inbetalt kapital, uppdelat i primärt och supplementärt kapital.

Med *primärt* kapital, som skall utgöra minst hälften av kapitalbasen, menas eget kapital samt öppet redovisade reserver av högsta kvalitet som oavkortat kan tas i anspråk för att täcka en uppkommen förlust. Detta kapital utgörs av dels eget kapital i bankaktiebolag, reservfond och uppskrivningsfond i sparbank samt, med undantag för förlagsinsatser, eget kapital i föreningsbanker, dels 70 % av vissa angivna värderegleringsreserver och av skatteutjämningsreserven, dels reserver och kapitaltillskott som efter särskilt medgivande i varje enskilt fall såsom likställt med primärt kapital får inräknas i kapitalbasen.

Med *supplementärt* kapital avses huvudsakligen upplånat kapital. Därmed avses dels nominellt värde av förlagsandelsbevis, förlagsbevis och andra skuldförbindelser med efterställd betalningsrätt, dels reserver och kapitaltillskott som efter särskilt medgivande i varje enskilt fall får inräknas i kapitalbasen.

Avräkning från kapitalbasen skall ske med det bokförda värdet av vad som tillskjutits som aktiekapital eller i annan form till finansiella företag som inte är dotterbolag under förutsättning att tillskottet överstiger 5 % av företagets egna kapital eller motsvarande. Detsamma gäller om summan av tillskott som är mindre än 5 % uppgår till mer än 10 % av bankens eget kapital resp. egna fonder (prop. 1989/90:43 s. 111 och 112).

Kapitalkravet bestäms i förhållande till den *kreditrisk* som är förenad med en banks placeringar (10 §). Placeringarna grupperas efter kreditrisk utifrån en stigande skala från ingen till hög kreditrisk med två mellansteg. Den första gruppen omfattar likvida medel, placeringar hos eller garanterade av stater, svensk kommun, centralbanker och liknande organ. Den andra gruppen omfattar placeringar hos eller garanterade av svenska kreditinstitut m.m., utländska kommuner eller motsvarande, utländska banker och internationella utvecklingsbanker. Den tredje gruppen omfat-

tar placeringar med säkerhet i bostadsfastighet och den fjärde gruppen övriga placeringar. Vid beräkningen av kapitalkravet får undantas placeringar utan kreditrisk, liksom fordringar inom en koncern och fordringar som har garanterats av ett företag inom koncernen. Placeringarna inom övriga grupper skall tas upp med 20, 50 resp. 100 % av sitt värde. Grupperingen innebär i praktiken krav på kapitaltäckning med 0, 1,6, 4 resp. 8 %.

Nu nämnda regler kompletteras av reglerna i 11 § om *konsoliderad kapitaltäckning,* vilka skall tillämpas beträffande företag inom en och samma koncern.

Hypoteksinstituten

För hypoteksinstituten infördes kapitaltäckningsregler den 1 februari 1990 i 39 b-39 d §§ lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar (upphävd den 1 mars 1992 genom SFS 1992:701), 60 a-60 c §§ lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om hypoteksföreningar samt 3 a-3 c §§ lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan. Bestämmelserna har utformats efter mönster från motsvarande bestämmelser för övriga kreditinstitut, med vissa avvikelser som uteslutande är motiverade med hänsyn till hypoteksinstitutens särskilda karaktär, t.ex. vad som skall utgöra primärt kapital.

Värdepappersbolag

I lagen om värdepappersrörelse, vilken den 1 augusti 1991 ersatte 1979 års fondkommissionslag, regleras företag som bedriver verksamhet på värdepappersmarknaden.

Regler om kapitaltäckning finns i 5 kap. lagen om värdepappersrörelse. Värdepappersbolag som har tillstånd att handla för egen räkning (1 kap. 3 § 3) eller att medverka vid emission (1 kap. 3 § 5) eller som har Finansinspektionens medgivande att ta emot medel på konto skall ha 8 % kapitaltäckning. Reglerna överensstämmer med dem som fanns intagna i fondkommissionslagen, vilka i sin tur infördes år 1990 samtidigt med motsvarande regler i bl.a. bankrörelselagen. Vad gäller innehållet i de kapitaltäckningsregler som gäller för värdepappersbolag kan hänvisas till den tidigare lämnade redogörelsen för innehållet i kapitaltäckningskraven för banker.

Värdepappersbolag och svenska bankinstitut begränsas med stöd av en bestämmelse i 4 kap. 4 § lagen om värdepappersrörelse i sin rätt att förvärva och driva handel med finansiella instrument till vissa *risknivåer* relaterade till institutets kapitalbas. Även dessa placeringar kräver kapitaltäckning. Närmare föreskrifter som anger vilka risknivåer som är tillåtna har utfärdats av Finansinspektionen i dess föreskrifter angående handel och tjänster på värdepappersmarknaden (FFFS 1992:1). Enligt dessa skall

ett värdepappersbolags eller svenskt bankinstituts innehav av finansiella instrument mätas såsom nettopositioner i förhållande till kapitalbasen. Därvid skall positioner i aktier och aktierelaterade instrument särskiljas från positioner i kreditmarknadsinstrument. Beträffande aktier och aktierelaterade instrument föreskrivs positionsbegränsningar, ställda i relation till kapitalbasen, till mellan 25 och 125 %. I fråga om kreditmarknadsinstrument får ett värdepappersbolag inneha instrument i sådan omfattning att den riskvägda nettopositionen aldrig är större än 15 gånger kapitalbasen. Om synnerliga skäl föreligger får inspektionen medge innehav av såväl aktier och aktierelaterade instrument som kreditmarknadsinstrument i större omfattning än vad som nu angetts. Denna begränsningsregel gäller inte utländska företag med filial här i landet. Enligt motivuttalanden bör det ankomma på tillsynsmyndigheten i företagets hemland att kontrollera att företagets innehav av finansiella instrument inte medför en oförsvarlig riskexponering (prop. 1990/91:142 s. 127). Frågan om dessa begränsningsregler behandlas vidare i avsnitt 6.5.

Kreditmarknadsbolag

Lagen om kreditmarknadsbolag trädde i kraft samtidigt med EES-avtalet, dvs. den 1 januari 1994 (prop. 1992/93:89, bet. 1992/93:NU9, rskr. 1992/93:109, SFS 1992:1610, 1993:1646). Lagen innehåller enhetliga regler för sådana kreditinstitut, vars verksamhet tidigare reglerades av lagen om kreditaktiebolag och lagen om finansbolag. De företag som omfattas av den nya lagen benämns kreditmarknadsbolag. För dessa bolags verksamhet finns i lagen — utöver vissa rörelseregler såsom t.ex. bestämmelser om aktieförvärv, enhandsengagemang och kreditjäv — även bestämmelser om kapitaltäckning. Lagen tillkom bl.a. för att i en gemensam lag för kreditaktiebolag och finansbolag så långt som möjligt försöka samla de svenska regler som blev följden av införlivandet av ett antal EG-direktiv som reglerar kreditinstitut.

Kapitaltäckningsreglerna i 4 kap. lagen om kreditmarknadsbolag motsvarar de bestämmelser om kapitaltäckning som fanns i lagen om finansbolag. Bestämmelserna överensstämmer med de tidigare redovisade kapitaltäckningsreglerna för banker.

6.3 Direktivet om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut

Den 15 mars 1993 antog EG:s råd direktivet 93/6/EEG om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut. I och med detta direktiv kompletteras tidigare antagna bestämmelser på tillsynsområdet för värdepappersföretag och kreditinstitut, vilka syftar till att skapa säkerhet och stabilitet för handeln med finansiella tjänster. I direktivet föreskrivs dels bestämmelser om kapitalbas och startkapital för värdepappersföretag, dels gemensamma kapitaltäckningsregler för värdepappersföretag och kredit-

institut för diverse risker, dels mätning och rapportering av stora exponeringar samt tillämpning av gruppbaserad tillsyn för finansiella grupper.

I direktivet finns föreskrifter om det minsta startkapital ett värdepappersföretag skall ha för att få bedriva värdepappersverksamhet. Dessa bestämmelser har behandlats i avsnitt 5.5.

Genom en bestämmelse i det nya kapitalkravsdirektivet görs de kapitaltäckningsregler för kreditrisker som finns i direktivet om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut (89/647/EEG) tillämpliga även på värdepappersföretag. Detta innebär att kapitalkraven för kreditrisker blir enhetliga för värdepappersföretag och kreditinstitut.

Enligt direktivet skall värdepappersföretag och kreditinstitut ha en kapitalbas för att — utöver kreditrisker — kunna täcka de risker som existerar på de skilda finansiella marknaderna, dvs. marknadsrisker.

Kapitaltäckningsreglerna för marknadsrisker omfattar bl.a. ränte- och aktiekursrisker samt avvecklings- och motpartsrisker som ett institut är utsatt för i sin verksamhet i handelslagret (trading book) samt valutakursrisker för hela verksamheten.

Kapitaltäckningskravet skall omfatta institutens nettoposition i varje enskild valuta som ingår i den totala verksamheten inkl. åtaganden på derivatmarknader såsom options-, termins- och svappmarknader.

Kapitalkraven omfattar även institutens placeringar och åtaganden i och utanför balansräkningen. Direktivet föreskriver metoder för beräkningen av kapitalkraven för derivatinstrument. Värderingen av dessa instrument skall baseras på det underliggande instrumentet till gällande marknadspriser på avistamarknaden. Vidare skall vid värderingen av institutens handelslager principen om marknadsvärdering (mark to market) tillämpas.

Genom bestämmelser i kapitalkravsdirektivet görs direktivet om övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar (92/121/EEG) tillämpligt även för värdepappersföretag. Kapitalkravsdirektivet innehåller också bestämmelser för beräkning av stora exponeringar som ingår i institutens handelslager.

Genom bestämmelser i kapitalkravsdirektivet görs också reglerna i direktivet om gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut (92/30/EEG) tillämpliga för värdepappersföretag. Detta innebär att rapportering, bevakning samt beräkning av kapitalbasen och kapitalkraven skall ske även för en finansiell företagsgrupp. De föreslagna kapitaltäckningsreglerna för kredit- och marknadsrisker skall således beräknas även på gruppnivå. Detta medför att värdepappersföretag och kreditinstitut, som utgör en del av en grupp, är föremål för enhetliga regler vad gäller kapitalkrav.

Kapitalkravsdirektivet påbjuder ökat samarbete mellan tillsynsmyndigheter i de olika medlemsländerna. Det innehåller bestämmelser om hur tillsynsansvaret skall fördelas mellan myndigheterna beträffande institut som erbjuder tjänster över nationella gränser. Det föreskriver vidare att utbyte av information och synpunkter mellan myndigheterna skall ske regelbundet för att tillförsäkra en effektiv tillsyn. Vid utbyte av information skall tillsynsmyndigheterna beakta bestämmelserna om sekretess i tidigare antagna rättsakter.

I direktivet har förutsatts att vissa ändringar av direktivets regler kommer att ske. Det har bl.a. föreskrivits att kommissionen för ministerrådet skall presentera ett förslag till kapitaltäckningsregler för handel med råvaror, råvaruderivat och andelar i fondföretag. Direktivet innehåller vidare en revideringsklausul. Kommissionen skall inom tre år lägga fram ett förslag till ministerrådet om en eventuell revidering av direktivet till följd av förändringar på de finansiella marknaderna.

Direktivet skall införlivas med nationell lagstiftning samtidigt som direktivet om investeringstjänster, vilket innebär att reglerna skall vara i kraft senast den 1 januari 1996.

6.4 Baselkommitténs förslag

Baselkommittén är ett samarbetsorgan på bankområdet för centralbanker och andra tillsynsmyndigheter från G 10-länderna (Belgien, Frankrike, Italien, Japan, Kanada, Nederländerna, Schweiz, Storbritannien, Sverige, Tyskland och USA samt Luxemburg). Baselkommittén antog år 1988 de regler om kapitaltäckningskrav för internationellt verksamma banker som sedan blivit internationellt normerande och som också tagits in bl.a. i den svenska bankrörelselagen (se avsnitt 6.2). De nuvarande kapitaltäckningsreglerna tar sikte enbart på kreditrisker.

Baselkommittén har under år 1993 remitterat ett förslag om tillägg till kapitaltäckningsreglerna för banker. Medlemsländernas synpunkter skulle vara kommittén tillhanda senast vid årsskiftet 1993/94. Förslagen, som sannolikt kommer att antas av centralbankscheferna i G 10, är tänkta att träda i kraft tidigast år 1996.

Kommitténs förslag innebär i huvudsak

- att villkoren för nettning vid beräkning av kapitalkravet (utjämning av parternas förpliktelser att leverera finansiella instrument och/eller åtaganden att betala) preciseras,
- att kapitaltäckningskrav för risker på ränte- och aktiepositioner i handelslagret och valutapositioner i hela verksamheten införs, och
- att metoder införs för att mäta den totala ränterisken i en bank.

Nettning

Begreppet nettning (netting) används som beteckning för dels en nettouträkning av ett instituts egna långa och korta positioner, dels för utjämning, mellan två eller flera parter enligt avtal, av förpliktelser att betala eller att leverera finansiella instrument (bilateral eller multilateral nettning). Den sistnämnda typen av nettning kan också kallas kontrakts- eller avtalsnettning. Bilateral nettning är ett slag av kvittning som omfattar såväl betalningsförpliktelser som skyldigheter att leverera finansiella instrument. Baselkommitténs förslag berör bilateral och multilateral nettning, dvs. kvittning av motpartens förpliktelser.

Enligt 1988 års regler tillåts endast en form av nettning, nämligen bilateral nettning genom novation av svappar och liknande kontrakt i samma valuta och med samma avvecklingsdag. Baselkommittén föreslår nu att bilateral nettning i större utsträckning skall tillåtas i kapitaltäckningssammanhang och således att banker skall få ökade möjligheter till bilateral nettning av kreditrisker. I de fall bilateral nettning godkänns skall kapitalkravet beräknas efter det att parternas krav på varandra har utjämnats till nettopositioner. Eftersom kapitalkravet därmed minskar medför möjligheten till bilateral nettning lägre kapitalkostnader. För att ett nettningsavtal skall godkännas ur kapitaltäckningssynpunkt krävs att avtalet är juridiskt hållbart. Det är tillsynsmyndigheten som avgör om nettningsarrangemangen är godtagbara. Vidare diskuteras i förslaget möjligheten att i framtiden godkänna även multilaterala nettningsarrangemang.

I ett direktivförslag (COM(94)105) om ändring av direktivet om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut (89/647/EEG) har föreslagits möjlighet till riskreducering genom bilateral nettning i fråga om behandling av ränte- och valutakursrelaterade poster utanför balansräkningen.

Kapitalkrav för marknadsrisker

Enligt Baselkommitténs förslag kommer de nya kapitaltäckningskraven att vara sammansatta av minimikrav för:

- kreditrisker för lån, investeringar och motpartsåtaganden (motpartsrisk),
- ränte- och aktierisker för bankens värdepappersportfölj som ingår i handelslagret, och
- valutakursrisker för hela verksamheten.

Beräkning av kapitalkravet för *ränte- och aktierisker* skall ske enligt en metod som innebär att kapitalkravet skall beräknas för dels de risker som är förknippade med enskilda instrument (specifik risk), dels den totala risken för hela marknaden (generell risk).

För beräkningen av kapitalkravet för *valutakursrisker* föreslår kommittén en två-stegs-metod. Först beräknas riskexponeringen för varje enskild valuta (inkl. positioner på derivatmarknader). Därefter beräknas riskexponeringen för institutets valutaportfölj. Institutet har möjlighet att tillämpa en simuleringsmetod vid beräkning av riskexponering för valutaportföljen.

De föreslagna åtgärderna kommer i viss utsträckning att ersätta de befintliga kapitalkraven för kreditrisker. Detta beror på att beräkningarna av kapitalkraven kommer att bli mer relaterade till de specifika risker som är förknippade med de olika finansiella instrumenten i stället för att enbart relatera beräkningarna till en generell risk för placeringar. Samtidigt skall kapitalkravet för ett finansiellt instrument beräknas oberoende av om institutet har en köp- eller en säljposition, medan enligt de befintliga reglerna kapitalkravet för kreditrisker beräknas enbart på placeringar.

Baselkommittén föreslår som ovan angetts även metoder för att mäta och rapportera den totala ränterisken i en bank.

Vid beräkningen av kapitaltäckningskrav tas ingen hänsyn till den totala ränterisken i en bank. En sådan risk kan vara betydande och äventyra soliditeten. När Baselkommitténs nuvarande regler togs fram år 1988 kunde man på grund av stora skiljaktigheter mellan medlemsländerna inte kräva kapitaltäckning för den totala ränterisken.

Kommittén vill nu inte gå längre än att föreslå gemensamma metoder för att mäta och rapportera den totala ränterisken. Kommittén anger att avsikten med gemensamma mätmetoder inte är att ställa krav på kapitaltäckning utan att i god tid kunna identifiera extrema fall av "mismatchning" och att förbättra samordningen mellan medlemsländernas tillsynsmyndigheter. Detta kommer att göra bevakningen av de internationellt verksamma bankernas ränteriskexponering mer effektiv.

Skillnader mellan Baselkommitténs förslag och EG:s direktiv

Baselkommitténs förslag är i många delar identiskt med de regler som föreskrivs i EG:s direktiv om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut. En grundläggande skillnad är dock att Baselkommitténs förslag skall gälla endast internationellt verksamma banker. Det är emellertid fritt för medlemsländerna att utvidga tillämpningen av bestämmelserna att omfatta även andra finansiella institut.

En annan viktig skillnad är att kapitalkraven enligt Baselkommitténs förslag inte skall gälla avvecklings- och motpartsrisker. De gällande kapitalkraven beträffande kreditrisker fångar emellertid upp motparts- och avvecklingsrisker till sitt fulla värde. EG:s direktiv ställer lägre kapitalkrav avseende dessa risker eftersom kraven räknas enbart på prisskillnaden mellan det avtalade slutpriset och det gällande marknadsvärdet beroende på den tid som förflutit efter avtalad avvecklingsdag. Vidare ställer direktivet lägre kapitalkrav vid emissioner eftersom kraven beräknas utifrån en stege i fallande skala beroende på de resterande beloppen.

Som nämnts ovan anges i EG:s direktiv att bestämmelserna kan revideras inom tre år från direktivets införlivande med den inhemska lagstiftningen på grundval av förändringar på de finansiella marknaderna och resultatet av det internationella samarbetet inom tillsynsområdet. Ambitionen är att de regler och bestämmelser som inom EG gäller på det finansiella området skall ligga i paritet med andra internationella överenskommelser.

6.5 Införlivandet av EES-reglerna om kapitaltäckningskrav för marknadsrisker

Regeringens förslag: EES-reglerna om kapitalkrav för marknadsrisker införlivas med den svenska lagstiftningen. De nya kapitaltäckningsreglerna skall gälla för banker, kreditmarknadsbolag, Svenska skeppshypotekskassan och värdepappersbolag.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte någon erinran mot förslaget eller tillstyrker detta med konstaterande att Sverige genom EES-avtalet och tilläggsavtalet har ett åtagande att införliva de aktuella EES-reglerna med den svenska lagstiftningen. *Riksbanken* framhåller att införandet av kapitaltäckningsregler för marknadsrisker representerar ett viktigt steg i strävandena att reducera riskerna för instabilitet i det finansiella systemet. Riksbanken betonar samtidigt att kapitaltäckningsregler endast kan ses som en länk i en kedja som i övrigt består av en effektiv tillsyn, adekvata rapporteringsrutiner och framför allt en effektiv riskhantering i kreditinstitut och värdepappersbolag. *Allmänna pensionsfonden (första-tredje fondstyrelserna)* anser att införandet av dessa regler i svensk lagstiftning innebär en viktig konkurrensneutralitet mellan svenska och övriga länders värdepappersföretag. *Svenska Bankföreningen* betonar som en allmän princip för implementeringen av EES-reglerna i svensk lagstiftning vikten av konkurrensneutralitet gentemot utlandet. Bankföreningen anser vidare att limitregeln i 4 kap. 4 § lagen om värdepappersrörelse bör slopas i samband med att kapitalkrav för marknadsrisker i handelslagret nu införs. *Svenska Bankkunders Riksförbund* är i princip positivt till EG-anpassningen dels därför att konkurrensen därigenom ökar bankkundernas säkerhet, dels därför att konkurrensen ökar när det blir enklare för utländska banker att etablera sig i Sverige.

Skälen för regeringens förslag: Som tidigare framgått innebär det tillägg till EES-avtalet som riksdagen beslutat om den 1 juni 1994 bl.a. att reglerna om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut enligt direktivet 93/6/EEG skall införlivas med den svenska lagstiftningen.

Kapitalkravsdirektivet föreskriver i artikel 4 att kreditinstitut och värdepappersföretag skall ha en kapitalbas som vid varje tidpunkt överstiger eller motsvarar summan av de kapitaltäckningskrav som anges i direktivet för att täcka de marknadsrisker institutet är utsatt för samt sådana kreditrisker som regleras i direktivet 89/647/EEG om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut. Begreppet *institut* definieras i artikel 2.3 i kapitalkravsdirektivet som kreditinstitut och värdepappersföretag. Med *kreditinstitut* (artikel 2.1) avses alla institut som anges i första strecksatsen i artikel 1 i direktivet om samordning av lagar och andra författningar om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (77/780/EEG)

och som är underkastade de krav som åläggs genom direktivet om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut (89/647/EEG), dvs. alla institut vars verksamhet består i att ta emot återbetalbara medel från allmänheten, antingen genom insättningar eller i annan form, såsom fortlöpande utgivning av obligationer och andra jämförbara värdepapper, samt att bevilja kredit för egen räkning. Definitionen har närmare behandlats i propositionen om ändrad lagstiftning för banker och andra kreditinstitut med anledning av EES-avtalet m.m. (prop. 1992/93:89 s. 101 och 102). Definitionen träffar både banker och kreditmarknadsbolag, vilka finansierar sig på den allmänna marknaden. Även hypoteksinstituten faller in under definitionen. Detta har tidigare kommit till uttryck, exempelvis då likformiga kapitaltäckningsregler, grundade på EG:s direktiv 89/299/EEG om kapitalbasen i kreditinstitut och direktiv 89/647/EEG, infördes år 1990 (se avsnitt 6.2).

En särskild fråga är emellertid om hypoteksinstituten bör föras in under de nya kapitaltäckningsreglerna avseende marknadsrisker. I Sverige finns tre slag av hypoteksinstitut, nämligen Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Sveriges allmänna hypoteksbank med landshypoteksföreningar samt Svenska skeppshypotekskassan. Institutens framtida organisation och verksamhet har under en längre tid varit föremål för utredning vilken för Stadshypoteks del resulterat i en ny organisation. Beträffande Landshypotek har beslutats en lag om ombildning av landshypoteksinstitutionen (prop. 1993/94:216, 1993/94:Nu27, rskr. 1993/94:446, SFS 1994:758).

Stadshypotek ombildades den 1 januari 1993 genom att institutets rörelse överfördes till ett för ändamålet bildat kreditaktiebolag, Statshypotek AB. Ombildningen gick till på det sättet att stadshypotekskassan och stadshypoteksföreningarna fusionerades, varefter rörelsen fördes över till ett av kassan helägt aktiebolag (prop. 1991/92:119, bet. 1991/92:NU32, rskr. 1991/92:323, SFS 1992:701). Lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar upphävdes och ersattes av lagen (1992:701) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa. Bolaget inordnades därmed i den lagstiftning som reglerar kreditaktiebolagens (numera kreditmarknadsbolagens) verksamhet. Kassan förvaltar efter ombildningen obligationsskulden och reverser utställda av Stadshypotek AB samt äger och förvaltar under en övergångsperiod samtliga aktier i Stadshypotek AB. Kassans aktieinnehav i bolaget skall, enligt vad som uttalats i propositionen om ombildningen av stadshypoteksorganisationen, avvecklas inom tio år (prop. 1991/92:119 s. 44).

Beträffande frågan om kapitaltäckning anfördes i propositionen (s. 44) följande.

> "Ombildningen av stadshypoteksorganisationen är en unik företeelse och rör en säregen organisationsform. Speciella hänsyn måste därför tas för att projektet skall kunna förverkligas. Enligt gällande regler har kassan och föreningarna i kapitaltäckningshänseende behandlats som en enhet. Det har varit naturligt att som placeringar endast beakta sådana som har skett utanför organisationen. Den omständigheten att den föreslagna ombildningsmodellen kräver att kassan består under en över-

gångstid bör inte orsaka att den synen förändras. Hänsyn måste tas till att de generella reglerna om kapitaltäckning inte lämpligen kan appliceras på kassan. Även om kassan definitionsmässigt skulle kunna betecknas som ett kreditinstitut, innebär intressegemenskapen mellan bolaget och kassan samt den ombildade kassans mycket begränsade uppgifter att ett kapitalkrav på kassan inte framstår som rimligt. Så länge kassan har det bestämmande inflytandet över bolaget saknar ett kapitaltäckningskrav på kassan för övrigt betydelse eftersom interna placeringar och tillskott undantas vid den konsoliderade kapitaltäckningen. Till detta kommer att den statliga garantin medför att obligationsinnehavarna i praktiken har ett skydd som överstiger det som enbart kapitaltäckningsreglerna skulle ge."

Mot bakgrund av vad som sålunda anfördes i lagstiftningsärendet i samband med ombildningen bör Stadshypotekskassan i sin ombildade form falla utanför den nu föreslagna kapitaltäckningsreformen. För det efter fusionen bildade kreditmarknadsbolaget Stadshypotek AB gäller kapitaltäckningsreglerna för sådana bolag.

Vad gäller *Sveriges allmänna hypoteksbank* och *landshypoteksföreningarna (landshypotek)* kan följande noteras. Landshypoteksorganisationen regleras av lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar. Riksdagen har beslutat om en ombildning av Landshypotek per den 1 januari 1995. Ombildningen skall ske genom att landshypoteksföreningarna ombildas till en av föreningarna bildad ekonomisk förening. Den ekonomiska föreningen tillskjuter sedan sin rörelse som apportegendom till ett av föreningen bildat aktiebolag (kreditmarknadsbolag) — Landshypotek AB — mot att föreningen erhåller samtliga aktier i bolaget. Hypoteksbanken överlåter sin rörelse, utom obligationsskulden och övrig upplåning, till kreditmarknadsbolaget. Banken erhåller av bolaget reverser eller andra skuldförbindelser. Grundfonden är kvar i Hypoteksbanken. Fonden ställs till bankens förfogande för ny upplåning i ytterligare två och ett halvt år. Hypoteksbanken skall avveckla den utestående obligationsstocken. Därefter skall banken likvideras. I fråga om Landshypoteks kapitaltäckning uttalas i motiven att ombildningen av landshypoteksorganisationen är en unik företeelse som rör en säregen organisationsform. Under den tid som Hypoteksbanken svarar för nyupplåning av de medel som behövs för utlåning i kreditmarknadsbolagets rörelse är banken definitionsmässigt fortsatt att anse som ett kreditinstitut. I propositionen föreslås därför att Hypoteksbanken och kreditmarknadsbolaget skall ha gemensam kapitaltäckning under de två och ett halvt år som Hypoteksbanken skall svara för Landshypotek AB:s kapitalförsörjning (prop. 1993/94:216 s. 38). Bestämmelserna i 10-13 §§ i lagen (1994:759) om Sveriges allmänna hypoteksbank (jfr med 4 § i lagen (1994:758) om ombildning av landshypoteksinstitutionen) reglerar kapitaltäckningen under den tid som Hypoteksbanken svarar för nyupplåning av de medel som behövs för utlåning i kreditmarknadsbolagets rörelse, dvs. fram till den 1 juli 1997. Det saknas anledning att ändra på denna specialreglering som skall gälla för Landshypotek AB och Hypoteksbanken för tiden fram till den 1 juli 1997. Detta innebär att Landshypotek AB först fr.o.m. den dagen

kommer att lyda under de nu föreslagna, allmänna reglerna om kapitaltäckning.

Svenska skeppshypotekskassan regleras av lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan. I artikel 1.2 i direktivet om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut (89/647/EEG) anges att medlemsstaterna inte behöver tillämpa det direktivet på sådana kreditinstitut som är angivna i artikel 2.2 i direktiv 77/780/EEG. Genom ett tillägg i EES-avtalets bilaga IX till artikel 2.2 inkluderas Svenska skeppshypotekskassan i denna krets av kreditinstitut. Ett motsvarande tillägg finns intaget i Sveriges medlemskapsfördrag med EU. Möjlighet finns således att undanta Skeppshypotekskassan från kapitaltäckningsregler. Nuvarande kapitalkravsregler för kreditrisker omfattar emellertid Skeppshypotekskassan. Bestämmelser om kapitaltäckning för kreditrisker infördes år 1990 efter mönster från motsvarande bestämmelser för övriga kreditinstitut endast med de avvikelser som ansågs motiverade med hänsyn till Skeppshypoteks särskilda karaktär. Med hänsyn härtill bör de föreslagna kapitaltäckningsreglerna för marknadsrisker även gälla Skeppshypotekskassan.

Begreppet *värdepappersföretag* definieras i artikel 2.2 i kapitalkravsdirektivet — med vissa närmare angivna undantag — som sådana institut som definieras i artikel 1.2 i investeringstjänstedirektivet, dvs. sådana företag som yrkesmässigt tillhandahåller investeringstjänster (värdepapperstjänster).

Den lagstiftning som således i första hand berörs av kapitalkravsdirektivet är den som reglerar banker och andra kreditinstitut samt värdepappersbolag, dvs. bankrörelselagen, lagen om kreditmarknadsbolag samt lagen om värdepappersrörelse. Vidare berörs den särskilda lagstiftning som gäller för Svenska skeppshypotekskassan. Gällande kapitaltäckningsregler för kreditrisker kommer härigenom att kompletteras med regler om kapitalkrav för marknadsrisker för samtliga kreditinstitut och värdepappersbolag. De nya kapitaltäckningsreglerna omfattar således alla typer av värdepappersbolag oavsett vilken verksamhet bolagets tillstånd avser.

För i Sverige etablerade utländska företagsfilialer bör inte krav uppställas på särskilt avskilt kapital. I fråga om kapitaltäckning kommer hemlandets lagstiftning att gälla för filialerna. EG-direktivens krav på harmonisering av medlemsstaternas normer för kapitalbas och kapitaltäckning innebär att i huvudsak likalydande regler kommer att tillämpas inom hela EES.

Vid införlivandet av kapitalkravsdirektivet med svensk lagstiftning har ett antal faktorer beaktats i den mån direktivet gett utrymme för detta. Det är viktigt att slå vakt om konkurrensneutralitet vad gäller efterfrågan och utbud av olika slag av finansiella instrument. Kapitaltäckningsreglerna är utformade efter instrumentens riskbenägenhet. Instrument förknippade med en högre risk medför ett högre kapitaltäckningskrav. Med utgångspunkt i denna grundprincip kommer kapitaltäckningsreglerna att vara enhetligt utformade vad gäller samma slag av finansiella instrument. En annan princip är att de svenska instituten inte skall missgynnas gentemot EU-ländernas institut. Normalt bör inte högre krav än EG:s minimikrav ställas på de svenska instituten, under förutsättning att riskerna på

den svenska marknaden inte bedöms avvika alltför mycket från de risker som har förutsatts vid antagandet av direktivet.

Beträffande lagen om värdepappersrörelse föranleder införandet av kapitalkravsdirektivets bestämmelser inledningsvis följande överväganden. I 4 kap. 4 § sägs att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen i föreskrifter skall ange risknivåer för värdepappersbolags och svenska bankinstituts innehav av finansiella instrument (se även avsnitt 6.2). Bestämmelsen har betydelse främst för företag med tillstånd att bedriva handel för egen räkning (1 kap. 3 § 3) eller att medverka vid emissioner m.m. (1 kap. 3 § 5). Endast företag med sådana tillstånd har nämligen möjlighet att i någon större omfattning förvärva finansiella instrument och därmed utsätta sig för de risker som sådana placeringar innebär.

I förarbetena till lagen om värdepappersrörelse övervägdes att behålla fondkommissionslagens (1979:748) bestämmelser om begränsning av handelslagret (prop. 1990/91:142 s. 123-125). Det konstaterades att kapitaltäckningsregler som beaktar kreditrisken i en placering är otillräckliga för att möta den risk som en placering i ett finansiellt instrument innebär, den s.k. kursrisken. Av flera, i propositionen redovisade, skäl föreslogs att fondkommissionslagens regler om handelslager skulle tas bort. I stället föreslogs ett limitsystem innebärande att ett värdepappersbolag vid förvärv av finansiella instrument måste hålla sig inom vissa föreskrivna risknivåer. Med ett limitsystem ansågs kravet på att beakta kursrisken med en placering ha uppfyllts på ett godtagbart sätt. Ett sådant system skulle också ligga i linje med de diskussioner om nya internationella kapitaltäckningsregler avseende kursrisker som då fördes i Baselkommittén och inom EG (prop. 1990/91:142 s. 126).

Med hänsyn till det förväntade innehållet i EG:s förslag till kapitalkravsdirektiv uttalades i motiven att det inte var lämpligt att då ändra gällande kapitaltäckningsregler, utan att en sådan ändring fick anstå till dess att ett färdigt EG-direktiv förelåg. Däremot borde i avvaktan på de nya EG-reglerna de risker som kunde uppkomma med innehav av finansiella instrument beaktas (prop. 1990/91:142 s. 129), vilket sålunda kom till uttryck genom limitregeln i 4 kap. 4 § lagen om värdepappersrörelse.

I och med att kapitalkravsdirektivets bestämmelser nu införlivas med den svenska lagstiftningen kan ifrågasättas om det finns behov av att ha kvar limitregeln. Svenska Bankföreningen har invänt att limitregeln bör slopas i samband med att kapitalkrav för marknadsrisker i handelslagret införs. Mot bakgrund av bl.a. den osäkerhet som i nuläget kan sägas råda om effekterna av de här föreslagna kapitaltäckningsreglernas tillämpning bör emellertid denna regel fortsättningsvis gälla vid sidan av de nya reglerna om kapitalkrav för marknadsrisker. Frågan kan dock komma att omprövas vid ett senare tillfälle på grundval av vunna erfarenheter av de nya kapitaltäckningsreglerna.

6.6 Ny gemensam lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag

Regeringens förslag: Bestämmelser om kapitaltäckning för kredit- och marknadsrisker förs — tillsammans med nya regler om stora exponeringar och gruppbaserad redovisning — samman i en ny lag, lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. Detta innebär att de regler om kapitaltäckning som nu finns för banker, kreditmarknadsbolag, Svenska skeppshypotekskassan och värdepappersbolag i olika lagar tas bort ur dessa. Detsamma gäller de regler om enhandsengagemang som finns för banker, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker eller har inte någon erinran mot förslaget om en ny gemensam lag. *Riksbanken* finner lösningen med en gemensam lag rationell och ägnad att underlätta en effektiv tillämpning av reglerna. Några remissinstanser, däribland *Hovrätten över Skåne och Blekinge,* anser att lagtexten på grund av de många förekommande tekniska fackuttrycken är svårtillgänglig. *OM Stockholm AB* tillstyrker förslaget och anser att genom detta skapas enhetlighet och överblickbarhet avseende de ifrågavarande reglerna. *Svenska Bankföreningen* tillstyrker att de nya reglerna införs i en gemensam lag men förutsätter att Finansinspektionen före meddelandet av föreskrifter enligt bemyndigandet - liksom hittills i andra fall - inhämtar synpunkter från vederbörliga marknadsintressenter. Detta är enligt föreningen särskilt angeläget när lagens bestämmelser är mycket generellt utformade och en stor mängd detaljbestämmelser skall lämnas i föreskrifter.

Skälen för regeringens förslag: Som framgått av tidigare lämnad redogörelse för gällande rätt (avsnitt 6.2) återfinns reglerna om kapitaltäckning för kreditinstitut och värdepappersbolag i den särskilda lagstiftning som reglerar resp. företags verksamhet. Så gott som likalydande kapitaltäckningsregler finns i 2 kap. 9-11 §§ bankrörelselagen, 5 kap. lagen om värdepappersrörelse, 4 kap. lagen om kreditmarknadsbolag samt i de särskilda lagar som reglerar hypoteksinstituten. Vad gäller lagarna för hypoteksinstituten är det endast lagen om Svenska skeppshypotekskassan som berörs av de nya kapitaltäckningsbestämmelserna (se avsnitt 6.5).

Av flera skäl är det nu lämpligt att föra samman samtliga regler om kapitaltäckning i en ny gemensam lag för de berörda företagen. Eftersom de nuvarande kapitaltäckningsreglerna för kreditrisker är i stort sett identiska för de aktuella finansiella företagen och dessutom väl avgränsade i lagarna möter av lagtekniska skäl inte några hinder mot att samla dem i en enda lag. Ett annat skäl för en gemensam lagstiftning är att de

nya reglerna om kapitalkrav för marknadsrisker omfattar såväl kreditinstituten som värdepappersbolagen.

I den nya lagen med kapitaltäckningsregler bör även tas med regler om stora exponeringar (se avsnitt 7) enligt direktivet om övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar (92/121/EEG) samt regler om gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut (se avsnitt 8) enligt direktivet 92/30/EEG, särskilt som dessa regler genom bestämmelserna i kapitalkravsdirektivet görs tillämpliga även på värdepappersbolag. Detta innebär att nuvarande bestämmelser om enhandsengagemang i 2 kap. 16 § bankrörelselagen, 3 kap. 7 § lagen om värdepappersrörelse och 3 kap. 9 § lagen om kreditmarknadsbolag ersätts av reglerna om stora exponeringar i den föreslagna kapitaltäckningslagen. Som framgår av avsnitt 7.3 skall emellertid Skeppshypotekskassan inte omfattas av de nya bestämmelserna om begränsningar av stora exponeringar. Vidare ersätts de nuvarande bestämmelserna om konsoliderat kapitalkrav i 2 kap. 11 § bankrörelselagen, 5 kap. 4 § lagen om värdepappersrörelse och 4 kap. 4 § lagen om kreditmarknadsbolag av reglerna om gruppbaserad redovisning i den nya lagen.

6.7 Det samlade kapitaltäckningskravet för kreditinstitut och värdepappersbolag

Regeringens förslag: Kreditinstitut (dvs. banker, kreditmarknadsbolag och Svenska skeppshypotekskassan) och värdepappersbolag skall vid varje tidpunkt ha en kapitalbas som täcker

1. kreditrisker i hela verksamheten exkl. handelslager och ickelikvida tillgångar som avräknats från kapitalbasen,
2. positionsrisker, dvs. ränte- och aktiekursrisker, avvecklings- och motpartsrisker samt s.k. andra risker, som är hänförliga till sådana placeringar och åtaganden som ingår i handelslagret, samt
3. valutakursrisker i hela verksamheten.

Ett företag kan undantas från kravet på kapitaltäckning mot positions-, avvecklings- och motpartsrisker, s.k. andra risker samt valutakursrisker i handelslagret om företagets handelslager är förhållandevis litet såväl beloppsmässigt som i förhållande till företagets totala verksamhet.

De företag som omfattas av undantaget skall i stället beräkna kapitalkravet för sådana marknadsrisker som hänför sig till handelslagret enligt reglerna om kapitaltäckning för kreditrisker.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrar sig i denna del har ingen erinran mot förslaget. *Finansinspektionen* förordar vissa tekniska justeringar av lagtexten. Inspektionen framför vidare vissa synpunkter på

beräkningen av den gemensamma och slutliga kapitaltäckningsgraden. Inspektionen pekar också på viss inkonsistens i fråga om värdering av handelslagret i förhållande till ett företags totala balansomslutning. Dessa frågor behandlas i författningskommentaren till 2 kap. 1 § resp. 2 kap. 4 § i förslaget till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. *Allmänna pensionsfonden (förstatredje fondstyrelserna)* påpekar att genomförandet av förslagen kommer att innebära en viss skärpning av kraven på kapitaltäckning i de finansiella instituten. Även om denna typ av ökade kapitaltäckningskrav kan leda till ökade kostnader för företagen bör detta emellertid enligt fondens uppfattning kunna tolereras med tanke på de positiva effekter detta kan ha på stabiliteten i det finansiella systemet. *Konkurrensverket* anser att det finns skäl att understryka vikten av att svenska företag inte påförs komparativa kostnadsnackdelar vid införandet av direktivens nya bestämmelser, utan att företagen erhåller de möjligheter direktiven erbjuder till kostnadsreducerande åtgärder.

EES-avtalet: I artikel 4 i kapitalkravsdirektivet fastslås den grundläggande principen om vilka kapitalkrav som skall läggas på kreditinstitut och värdepappersföretag. Där anges att sådana institut och företag fortlöpande skall ha en kapitalbas som motsvarar eller överstiger summan av kapitalkraven för positionsrisker (dvs. ränte- och aktiekursrisker), avvecklings- och motpartsrisker samt s.k. andra risker som ingår i handelslagret, valutakursrisker för hela verksamheten och för kreditrisker för hela verksamheten exkl. handelslager och icke likvida tillgångar som avräknats från kapitalbasen.

I samma artikel (punkten 6) anges att behörig myndighet i vissa fall får tillåta kreditinstitut och värdepappersföretag som har en låg omsättning med avseende på handelslagret att beräkna kapitalkraven för positionsrisker, avvecklings- och motpartsrisker, s.k. andra risker samt valutakursrisker som hänför sig till handelslagret enligt kapitaltäckningsreglerna för kreditrisker. Förutsättning för detta är att omsättningen av institutets eller företagets verksamhet i fråga om handelslagret normalt inte överstiger 5 % av den totala balansomslutningen, att värdet av positionerna i handelslagret normalt inte överstiger 15 miljoner ecu samt att omsättningen av verksamheten i fråga om handelslagret aldrig överstiger 6 % av den totala balansomslutningen och att värdet av positionerna i handelslagret aldrig överstiger 20 miljoner ecu.

Vid beräkningen av den andel av verksamheten som belöper på handelslagret i förhållande till hela verksamheten får behörig myndighet beakta antingen verksamhetens sammanlagda omfattning i och utanför balansräkningen, resultaträkningen eller kapitalbasen eller en kombination av dessa mått. När verksamhetens storlek bedöms i och utanför balansräkningen värderas skuldinstrument till sitt marknadspris eller till värdet av huvudfordran, aktier till sitt marknadspris och derivatinstrument till det nominella värdet eller marknadsvärdet för det underliggande finansiella instrumentet (artikel 4.7).

Om ett kreditinstitut eller värdepappersföretag skulle överskrida någon eller båda av de gränser som anges i artikel 4.6 (i) och (ii) mer än under

en kort period eller någon eller båda av de gränser som gäller enligt artikel 4.6 (iii) skall det åläggas att uppfylla kapitalkraven enligt kapitalkravsdirektivet i stället för de kapitaltäckningskrav för kreditrisker som följer av direktivet 89/647/EEG.

Skälen för regeringens förslag: De finansiella företagens ökade deltagande i växande, nya finansiella marknader har inneburit att företagen i sina dagliga verksamheter — utöver kreditrisker — är utsatta för olika typer av marknadsrisker t.ex. på aktie-, ränte- och valutamarknaderna. Därför har kapitalkravet inom EG utvidgats från att täcka kreditrisker till att omfatta även marknadsrisker. Kapitalkraven för marknadsrisker syftar till att säkerställa att företagen har tillräckligt med eget kapital för att kunna skydda sig mot prisförändringar på aktie-, ränte- och valutamarknaderna. För derivatinstrument är risken relaterad till prisförändringar på de underliggande finansiella instrumenten.

Enligt direktivet skall kapitalkravet räknas på företagets nettoposition. Detta medför större incitament för företagen att öka sin riskgardering (hedging). Riskgarderingen innebär att företaget intar positioner "i motsatt riktning" i syfte att motverka effekterna av prisförändringar.

I sin värdepappershandel utsätter sig företagen normalt för två typer av risker; generell och specifik risk. Den generella risken är förknippad med förändringar på hela marknaden. En förändring av exempelvis den ekonomiska politiken påverkar det allmänna ränteläget på marknaden. Detta kommer att direkt påverka de komponenter som ingår i företagets värdepappersportfölj. Den specifika risken är relaterad till varje enskilt finansiellt instrument. En förändring av priset på ett enskilt räntebärande finansiellt instrument kan orsakas av marknadens ändrade bedömning av emittentens kreditvärdighet. Prisförändringen beträffande ett enskilt instrument behöver inte påverka ett företags samlade värdepappersportfölj, eftersom priset på ett annat instrument samtidigt kan ändras i en motsatt riktning.

Beräkningen av kapitalkrav för marknadsrisker såvitt gäller aktie- och räntemarknaderna består av två komponenter. Först beräknas kapitalkravet för de generella riskerna. Sedan beräknas kapitalkravet för den specifika risk som är förknippad med varje enskilt finansiellt instrument som ingår i företagets portfölj.

Även vid beräkning av kapitalkraven för valutakursrisker skall en tvåstegsmetod tillämpas. Först räknas kraven på nettopositionen för den risk som är förknippad med varje enskild valuta inkl. positioner för placeringar i och utanför balansräkningen. Sedan räknas kraven för företagets totala position i samtliga valutor.

Kapitaltäckningsregler för positioner på värdepappers- och valutamarknaderna medför ökade kostnader för företagen. För beräkning av positionerna kan de komma att vara tvungna att installera nya system. Kostnaderna kan vara orimligt höga för de företag som har en låg omsättning med avseende på handelslagret. Samtidigt är de risker som uppstår med handelslagret hanterbara för företag vars handelslager är litet.

Det är viktigt att de svenska företagen inte blir föremål för hårdare krav än dem som gäller för övriga EES-länders finansiella institut och att

de därmed inte belastas med relativt sett högre kostnader. Detta är av väsentlig betydelse för att de svenska företagen skall kunna hävda sig på den internationella värdepappersmarknaden.

Av de skäl som nu anförts bör de möjligheter till undantag som i direktivet erbjuds från de förhållandevis stränga kapitaltäckningskraven för marknadsrisker utnyttjas. Detta innebär att företag med begränsad verksamhet vad gäller värdepappershandel även fortsättningsvis bör kunna beräkna kapitalbasen enbart för täckande av kreditrisker.

6.8 Handelslagret

Regeringens förslag: Ett företags handelslager utgörs av sådana positioner i finansiella instrument som företaget tagit för att på kort sikt göra en vinst eller för att skydda andra positioner i handelslagret. Till handelslagret skall också räknas sådana exponeringar som uppkommit till följd av oavslutade affärer i finansiella instrument eller inte fullgjorda leveranser av sådana instrument. I handelslagret ingår vidare företagets resultatförda men inte reglerade fordringar som är hänförliga till poster i handelslagret såsom fordringar på avgifter, provisioner, räntor och utdelningar.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser kommenterar inte förslaget eller lämnar det utan erinran. Några remissinstanser, däribland *Finansinspektionen* framför vissa synpunkter på vad som skall ingå i begreppet handelslager. Dessa behandlas i författningskommentaren till 4 kap. 1 § i den föreslagna lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

EES-avtalet: Artikel 2.6 i kapitalkravsdirektivet anger definitionen av begreppet handelslager (trading book). Enligt definitionen skall ett instituts (kreditinstituts eller värdepappersföretags) handelslager bestå av följande.

- Egna innehav av finansiella instrument anskaffade i syfte att säljas vidare och/eller på kort sikt göra en vinst till följd av prisförändringar på marknaden. Innehav av finansiella instrument som härrör från förmedling av matchade affärer eller positioner som har tagits för att skydda andra positioner som ingår i handelslagret.
- Exponeringar som uppstår till följd av ej avvecklade affärer, ej fullgjorda leveranser och åtaganden beträffande OTC-derivat, repor, omvända repor och värdepapperslån. Direktivet ställer ett antal villkor för hur dessa exponeringar skall räknas in i handelslagret. De skall vara noterade till det dagliga marknadsvärdet. Lånesäkerheten skall justeras för att beakta väsentliga förändringar i värdet av de berörda finansiella instrumenten i enlighet med en regel som godtas av behöriga myndig-

heter. Avtalet eller affären skall innebära att institutets anspråk automatiskt och omedelbart skall avräknas mot motpartens anspråk, om denne inte fullgör sina förpliktelser. Som alternativ till ovannämnda villkor skall avtalen och affärerna ingås på en yrkesmässig basis samt gälla enligt sitt gängse och godtagbara innehåll och artificiella transaktioner uteslutas.

- Exponeringar i form av avgifter, provisioner, räntor, utdelningar och marginalsäkerheter på börsomsatta termins- och optionskontrakt som är direkt relaterade till de positioner som ingår i handelslagret.

Enskilda poster kan enligt direktivet föras in i eller utgå ur handelslagret i enlighet med objektiva förfaranden, som där så är lämpligt, skall omfatta redovisningsnormerna i det berörda institutet. Ett sådant förfarande skall emellertid vara föremål för granskning av behöriga myndigheter.

Skälen för regeringens förslag: Begreppet handelslager förekommer för närvarande inte i den svenska lagstiftningen. I Finansinspektionens föreskrifter om kreditinstituts årsredovisning och delårsrapportering (FFFS 1993:29) anges emellertid på tillgångssidan vilka instrument som ingår i och vilka värderingsregler som gäller för en tradingportfölj. Enligt dessa föreskrifter skall en uppdelning av institutets innehav av räntebärande värdepapper ske i en investmentportfölj (långfristiga innehav) och en tradingportfölj (kortfristiga innehav). Båda portföljerna skall omfatta obligationer, kapitalmarknadsreserver och andra räntebärande värdepapper. För att ett värdepappersinnehav skall få föras till investmentportföljen fordras i princip att värdepapperet redan från början klassificerats som ett långsiktigt innehav. Vidare nämns i föreskrifterna på tillgångssidan termen handelslager som en delpost till balansposten "Aktier, andelar m.m. (omsättningstillgångar)". I handelslagret ingår institutets kortsiktiga innehav av aktier som omsättningstillgångar. Värderingen av marknadsnoterade finansiella instrument skall ske enligt lägsta värdets princip för portföljen som helhet.

Handelslagret är av central betydelse för kapitalkravsdirektivet. Kapitalkravet för marknadsrisker, med undantag för valutakursrisker, hänför sig uteslutande till de positioner och åtaganden som ingår i handelslagret. Direktivets bestämmelser riskerar att urholkas om det råder tveksamhet om vilka poster som skall ingå i handelslagret. Detta skulle avsiktligt eller oavsiktligt kunna leda till att företagen varierar sammansättningen av handelslagret i syfte att reducera kapitalkravet för marknadsrisker. Vidare kan Finansinspektionens möjligheter att effektivt kontrollera att kapitaltäckningsreglerna efterlevs försvåras. Begreppet handelslager bör därför så långt det är möjligt definieras i lagen. Det är dock inte praktiskt att ge en fullständig definition eftersom begreppets innehåll kommer att vara beroende av de finansiella instrument som tillhandahålls på marknaden. Utvecklingen på den finansiella marknaden sker snabbt och nya instrument tillkommer fortlöpande. Det finns en risk att vissa nya finansiella instrument som bör ingå i handelslagret kan komma att falla utanför. Lagen bör därför av praktiska skäl innehålla endast de grundläggande principerna för vad som skall ingå i ett handels-

lager, medan det närmare innehållet bör preciseras i föreskrifter som regeringen eller Finansinspektionen meddelar.

Direktivet anger de kriterier som definierar begreppet handelslager. Ett viktigt kriterium är att handelslagret skall bestå av de positioner och åtaganden som företaget intar eller ingår för *egen räkning*. Detta innebär att det inte skall råda någon tveksamhet om vem som innehar positionerna och därmed berörs av vinster och förluster.

Ett annat viktigt kriterium, som också skall vara uppfyllt, är att handelslagret skall utgöras av innehav på *kort sikt*. Företaget köper eller säljer ett instrument i syfte att på kort sikt göra en vinst till följd av att priset på instrumentet ändras. Företagets agerande styrs av förväntningar om kortsiktiga förändringar av aktie-, ränte- och valutakurser.

En annan anledning till att företaget tar positioner på kort sikt på marknaden är att skydda andra positioner som ingår i handelslagret. Företaget kan kombinera finansiella instrument på ett sådant sätt att risknivån hålls inom rimliga gränser. Företaget kan exempelvis undvika valutakursrisken genom att företaget tecknar ett kontrakt på terminsmarknaden i motsatt riktning till sin valutaposition på avistamarknaden. Den svenska finansiella derivatmarknaden har successivt utvecklats och erbjuder för närvarande ett stort urval av finansiella instrument som ger företagen möjlighet att kontrollera sina marknadsrisknivåer. Dessa instrument består av terminer, svappar och optioner i räntor, valutor, aktier, aktieindex och kombinationer av dessa.

Ett företag tar korta positioner på avista- och derivatmarknaderna i avsikt att avveckla sina dagliga förmedlingsaffärer. Företaget behöver en egen portfölj för att smidigt kunna hantera kundernas affärer som består av avtal och transaktioner med varierande belopp. Verksamhetens art — förmedling av finansiella tjänster — medför med nödvändighet att företaget regelbundet kommer att inneha finansiella instrument för användning på kort sikt. Dessa positioner skall ingå som poster i företagets handelslager.

Företaget kan vidare tvingas att ta på sig exponeringar till följd av ej avvecklade affärer eller ej fullgjorda leveranser. Dessa exponeringar, som är av kortsiktig natur eftersom syftet är en snar avveckling, skall också räknas in i företagets handelslager. De regler som skall gälla för bestämmandet av företagets positioner vid beräkningen av kapitalkravet för sådana avvecklings- och motpartsrisker (se avsnitt 6.9.5 och 6.9.6) skall användas även vid beräkningen av handelslagrets storlek. Detta innebär att de poster som utgör handelslagret skall nettas (se vidare avsnitt 6.9.1) samt att värderingen av derivatinstrument skall ske till gällande priser på avistamarknaden. Närmare riktlinjer för nettnings- och värderingsförfarandet bör lämpligen meddelas av Finansinspektionen i föreskrifter.

Andra typer av exponeringar som skall räknas in i företagets handelslager är företagets fordringar som är hänförliga till de poster som ingår i handelslagret såsom fordringar på avgifter, provisioner, räntor och utdelningar. Fråga är här om resultatförda men inte reglerade fordringar. Andra fordringar som anges i direktivet är marginalsäkerhet vid börsomsatta derivatinstrument.

De kriterier, som angetts ovan, utgör en illustration av vilka typer av placeringar och åtaganden som bör ingå i begreppet handelslager. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen bör ges möjlighet att närmare bestämma vilka poster som skall ingå i handelslagret.

6.9 Kapitalkrav för marknadsrisker

6.9.1 Nettning

Regeringens förslag: Vid beräkning av positioner får ett företag mot varandra räkna av (netta) egna positioner vars värde ökar vid ökning av instrumentets eller underliggande instruments värde (långa positioner) och övriga positioner (korta positioner) i finansiella instrument, om instrumenten är av samma slag och utgivna av samma emittent eller, i fråga om derivatinstrument, om den underliggande tillgången utgörs av instrument som uppfyller dessa villkor.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* hävdar att nettning i kapitaltäckningssammanhang inte bör godtas i den föreslagna formen innebärande att en nettouträkning av ett instituts egna positioner får ske. Detta medför enligt inspektionen ett långtgående nettningsförfarande som kan inrymma en del olösta civilrättsliga aspekter. Inspektionen anser därför att en samordning bör eftersträvas mellan reglerna om nettning i ett civilrättsligt sammanhang och i kapitaltäckningssammanhang, dvs. nettning i kapitaltäckningssammanhang bör tillåtas i samma utsträckning som nettning godtas i en konkurssituation. Inspektionen anser vidare att lagtexten bör ge inspektionen möjlighet att kunna bestämma i vilken form som nettning i kapitaltäckningssammanhang får ske. *Konkurrensverket* anser att nettning och andra kostnadsreducerande möjligheter som de nya reglerna tillåter bör utnyttjas fullt ut för att inte svenska finansiella företag skall erhålla komparativa kostnadsnackdelar gentemot utländska företag. *Svenska Bankföreningen* anser att det i lagtexten klart bör anges att kapitalkravet för kreditrisker kan reduceras genom olika former av nettningsförfaranden. Dessa synpunkter behandlas i författningskommentaren till 3 kap. 1 § i förslaget till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. Bankföreningen understryker vidare vikten av att de möjligheter till nettning av marknadsrisker som anges i kapitalkravsdirektivet blir tillgängliga även för svenska institut och att lagtexten medger alla former av nettningmöjligheter som följer av detta direktiv och även av överenskommelser i Basel. *Svenska Fondhandlareföreningen* anser att det klart bör framgå att clearing och därmed sammanhängande nettning har lagstiftarens stöd.

Övriga remissinstanser uttalar sig inte om förslaget i denna del.

EES-avtalet: Kapitalkravsdirektivet (bilaga I) tillåter s.k. nettning vid beräkning av positioner. Med nettning menas i direktivet nettouträkning av institutets egna positioner.

Det bör påpekas att denna form av nettning skiljer sig från nettning enligt avtal. Detta är ett med kvittning likartat förfarande och såväl betalningsförpliktelser som leveransförpliktelser kan omfattas. Ett sådant förfarande är baserat på ett kontrakt eller avtal. Förfarandet innebär att de ursprungliga förpliktelserna ersätts av nettoförpliktelser mot varje motpart (bilateral nettning) eller mot ett antal motparter (multiateral nettning). Skilda nettningssystem och därtill knutna rättsverkningar samt fördelarna med väl fungerande sådana system har behandlats av Clearingutredningen (SOU 1993:14 s. 172-176 och 257-263).

För att anknyta till den terminologi som används i kapitalkravsdirektivet används i det följande begreppet nettning för sådan nettouträkning av egna positioner som avses i direktivet och som alltså måste skiljas från bilateral och multilateral nettning.

Enligt direktivet skall instituten kunna netta sina egna långa och korta positioner i samma aktie, skuldinstrument, konvertibla värdepapper och i identiska finansiella terminer, optioner, teckningsoptioner och täckta teckningsoptioner som är noterade i samma valuta. Det innebär att motstående positioner i samma finansiella intrument får ta ut varandra - lång position mot kort position och tvärtom - varvid en nettoposition erhålls (punkterna 1-3 i bilaga I). Med långa positioner avses sådana positioner vars värde ökar när instrumentets eller det underliggande instrumentets värde ökar. Det motsatta gäller för korta positioner.

Nettning i derivatinstrument får tillåtas för att nettouträkna positioner i samma underliggande tillgång som derivatinstrumentet avser. Vid beräkning av nettopositioner i derivatinstrument skall positionerna räknas om till institutets rapportvaluta till rådande dagskurs innan de sammanräknas. I direktivet (punkterna 1-11 i bilaga I) lämnas anvisningar för beräkning av sådana positioner i särskilda finansiella instrument.

Ränteterminer, s.k. FRA:s (Forward rate agreements) och andra terminsåtaganden att köpa eller sälja räntebärande finansiella instrument skall, vid bestämmandet av kapitalkravet för ett sådant innehav eller åtagande, behandlas som en kombination av långa och korta positioner. Positioner i långa ränteterminer skall behandlas som en kombination av ett lån med förfallodag den dag terminen skall fullgöras och ett innehav av en tillgång vars förfallodag motsvarar den som gäller för det underliggande instrumentet eller det innehav som svarar mot ifrågavarande termin. På motsvarande sätt skall en såld FRA behandlas som en lång position med en förfallodag som motsvarar avvecklingsdagen plus kontraktets löptid och en kort position med en förfallodag som motsvarar avvecklingsdagen. Både lånet och innehavet av tillgången skall viktas med faktorn 0 vid beräkning av kapitalkravet för specifik risk för ränteterminer och FRA:s. Ett terminsåtagande att köpa eller sälja ett räntebärande finansiellt instrument skall behandlas som en kombination av lån med förfallodag på fullgörandedagen och en lång position i det räntebä-

rande instrumentet. Lånet skall viktas med faktorn 0 för beräkning av kapitalkravet avseende specifik risk och det räntebärande instrumentet med någon av faktorerna 0, 0,25, 1,00, 1,60 eller 8,00 % beroende på riskerna med emittenten och instrumentets återstående löptid enligt punkten 14 i bilagan. Behörig myndighet får tillåta att kapitalkravet för en termin som är föremål för handel vid en börs eller erkänd marknadsplats motsvarar den säkerhet som en börs kräver, om myndigheten är helt övertygad om att denna marginalsäkerhet ger ett riktigt mått på den risk som är förenad med terminen och att den metod som används för att beräkna marginalsäkerheten är likvärdig med den metod för beräkning med den som anges i bilagan.

Optioner på räntebärande finansiella instrument, aktier, aktieindex, utländska valutor och på svappar skall behandlas som om de vore positioner som till värdet motsvarar värdet av det underliggande instrument som optionen hänför sig till, multiplicerat med optionens delta, dvs. optionsprisets känslighet för förändringar i priset på den underliggande egendomen. Den beräknade positionen får nettas mot en annan position i samma slag av underliggande instrument. Det använda deltavärdet skall vara beräknat av behörig myndighet om det inte finns att tillgå på börs. Det kan också beräknas av institutet under förutsättning att behörig myndighet är övertygad om att den beräkningsmetod institutet använder är rimlig.

Behörig myndighet får tillåta att kravet på säkerhet för standardiserade optioner som är föremål för handel vid en börs sätts lika med den marginalsäkerhet som en börs kräver om myndigheten är helt övertygad om att denna marginalsäkerhet ger ett riktigt mått på den risk som är förenad med optionen och att den metod som används för att beräkna marginalsäkerheten är likvärdig med den metod för beräkning som anges i bilagan i direktivet för sådana optioner. Behörig myndighet får vidare medge att kravet för en köpt standardiserad option som är föremål för handel vid börs eller OTC-option skall vara detsamma som för det underliggande instrumentet under förutsättning att kravet inte överstiger optionens marknadsvärde. Kravet avseende en utfärdad OTC-option skall sättas i relation till det underliggande instrumentet. Teckningsoptioner och täckta teckningsoptioner (s.k. warrants) skall behandlas som optioner.

Svappar skall vid beräkning av kapitalkravet för ränterisker behandlas på samma sätt som instrument i balansräkningen. Detta innebär att en räntesvapp enligt vilken institutet erhåller en rörlig ränta och betalar en fast ränta behandlas som om den motsvarade en lång position i ett instrument med rörlig ränta med en löptid som motsvarar tiden fram till nästa gång räntan fastställs och en kort position i ett instrument med fast ränta med samma löptid som den som gäller för svappen.

Institut som marknadsvärderar och hanterar ränterisken på derivatinstrument på grundval av nutidsvärdet på framtida betalningar får efter tillstånd av behörig myndighet använda vissa känslighetsmetoder för att beräkna positionen.

Positioner i repor, omvända repor och värdepapperslån som ingår i institutets handelslager skall vara föremål för kapitalkrav för positionsrisker.

Positioner i andelar utgivna av fondföretag (units of collective-investment undertakings) skall vara föremål för kapitalkrav för kreditrisker fastställda i rådets direktiv om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut (89/647/EEG).

Skälen för regeringens förslag: Införlivandet av kapitalkravsdirektivets föreskrifter om kapitaltäckning för marknadsrisker kommer att medföra att det sammanlagda kapitalkravet ökar för såväl kreditinstitut som för värdepappersbolag. Kapitalkravet avseende positionsrisker kommer således att medföra ökade kostnader för de svenska företagen. Ett grundläggande skäl för att tillåta s.k. nettning är att hänsyn då kan tas vid beräkning av kapitalkravet till den reduktion av marknadsrisker som uppkommer genom att ett företag har positioner i finansiella instrument sådana att värdet på en position ökar då värdet på en annan position minskar. De positioner som skall kapitaltäckas kan genom nettning tas upp till ett nettobelopp, vilket innebär att kapitalkravet kan beräknas på ett lägre belopp. Det är av konkurrensskäl viktigt att de svenska företagen ges denna möjlighet och blir föremål för samma villkor som kan förutsättas bli gällande för EES-ländernas finansiella företag.

De möjligheter till nettning som direktivet ger bör av nu anförda skäl göras tillgängliga även för de svenska företag som kommer att omfattas av de nya kapitalkraven för marknadsrisker.

Som framgått innebär nettning enligt kapitalkravsdirektivet endast en nettouträkning av ett instituts egna långa och korta positioner i samma finansiella instrument, utan att institutets förpliktelser gentemot en annan part påverkas av detta. Den samordning mellan civilrättsliga regler och kapitaltäckningsregler som Finansinspektionen i sitt remissvar efterlyser torde därför inte ha avseende på det slag av nettning (utjämning av egna positioner) som föreskrivs i kapitalkravsdirektivet.

6.9.2 Ränterisker

Regeringens förslag: Kapitalbasen skall täcka generella och specifika positionsrisker för ränteanknutna finansiella instrument som ingår i ett företags handelslager.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Riksbanken* och *Svenska Bankföreningen* framhåller att uppräkningen i den föreslagna kapitaltäckningslagen av kvalificerade instrument även bör uppta sådana räntebärande finansiella instrument som uppfyller vissa villkor avseende notering och likviditet för instrumentet och solvens för utgivaren. *Finansinspektionen* har ingen

erinran mot de modeller för beräkning av kapitalkravet som anges i direktivet men anser att lagen bör ge utrymme även för andra modeller och att inspektionen framöver kan få medge tillämpning av sådana modeller. *Svenska Kommunförbundet* framhåller vikten av att kommuner och bolag med kommunal borgen även fortsättningsvis tillhör gruppen emittenter som nollviktas vid beräkningen av kapitaltäckningskraven.

Övriga remissinstanser uttalar sig inte i frågan.

EES-avtalet: Enligt direktivet (artikel 4 samt punkterna 13-30 i bilaga I) krävs kapitaltäckning för den ränterisk som ett institut (kreditinstitut eller värdepappersföretag) är utsatt för i sitt handelslager genom innehav av räntebärande finansiella instrument och genom andra ränterelaterade positioner. Instituten skall enligt direktivet gruppera sina nettopositioner nominerade i samma valuta och därefter beräkna kapitalkravet för varje särskilt finansiellt instrument. Nettopositionen för varje slag av instrument utgörs av överskottet av institutets långa (korta) position i förhållande till dess korta (långa) position. Kapitalkravet består av två komponenter; ett krav för den specifika och ett för den generella ränterisken.

Kapitalkravet för den specifika risken

Den specifika risken utgörs av risken för en prisförändring för instrumentet som beror på omständigheter hänförliga till den som har utfärdat instrumentet eller i fråga om derivatinstrument, den som utfärdat det underliggande instrumentet. Kapitalkravet för den specifika risken för enskilda räntebärande och ränterelaterade instrument på avista- och derivatmarknaderna skall beräknas på institutets nettoposition nominerad i samma valuta. Beräkningsmetoden är baserad på återstående löptid och ett vikttal, uttryckt i procent, relaterat till emittentens kreditvärdighet. Direktivet skiljer mellan tre grupper av räntebärande instrument vid riskviktningen:

- instrument som är undantagna från kapitalkravet såsom placeringar hos centralregeringar, centralbanker och liknande organ,
- kvalificerade instrument som skall ha ett vikttal motsvarande 0,25 %, 1,00 %, eller 1,60 % för återstående löptid upp till 6 månader, mellan 6 och upp till 24 månader, resp. över 24 månader samt
- övriga instrument för vilka vikttalet skall vara 8 %.

Institutets viktade positioner skall, oavsett om de är långa eller korta, summeras för beräkning av kapitalkravet för den specifika risken. I beräkningen skall institutets egna skuldförbindelser inte räknas med.

Kapitalkravet för den generella risken

Den generella risken utgörs av risken för en prisförändring som när det gäller ett omsatt räntebärande instrument eller räntederivat beror på ändrad räntenivå. För beräkning av kapitalkravet för den generella risken

anger direktivet två metoder; en löptidsbaserad metod (maturity based) och en durationsbaserad metod.

Enligt den *löptidsbaserade metoden* är grundprincipen för beräkning av kapitalkravet att alla positioner skall viktas med utgångspunkt i instrumentets återstående löptid för instrument med fast ränta. Instrument med rörlig ränta viktas med hänsyn till återstående räntebindningstid. Vidare reduceras kapitalkravet för en viktad position som har en motstående viktad position i samma löptidsband. Kapitalkravet kan även reduceras för viktade positioner som faller i olika löptidsband. Storleken på reduktionen är beroende av om de motstående positionerna faller inom samma löptidsband samt typ av zon. Direktivet anger tre löptidszoner; upp till ett år, 1-4 år samt över 4 år.

Beräkningen av institutets positioner enligt den löptidsbaserade metoden skall ske enligt följande.

1. Institutet skall beräkna nettopositionerna inom varje löptidsband. Beräkningen skall grundas på den återstående löptiden.

2. Institutet skall skilja mellan två typer av instrument; instrument med kupong som är lika med eller överstiger 3 % och instrument med kupong som understiger 3 %.

3. Nettopositionen för varje typ av instrument viktas med ett tal för resp. löptidsband.

4. Institutet summerar de viktade långa och korta positionerna inom varje löptidsband var för sig. De långa och korta positionerna inom varje band skall matchas mot varandra. Överskottet av de långa och korta postionerna inom varje band räknas som icke-matchade positioner. Sedan summeras den totala matchade nettopositionen för samtliga löptidsband inom varje zon.

5. Icke-matchade långa och korta positioner skall summeras för varje zon var för sig. Sedan matchas de korta och långa positionerna inom varje zon med varandra.

6. Beloppet av de icke-matchade positionerna som återstår i en zon skall summeras med motsvarade belopp i en annan zon. Summan av exempelvis icke-matchade positioner i zon 1 skall adderas med icke-matchade positioner i zon 2. Samma procedur skall gälla för zon 2 och 3.

7. De icke-matchade positioner som blir kvar i zon 1 efter matchningen med zon 2 skall adderas med de icke-matchade positioner som är kvar i zon 3.

8. Slutligen summeras de återstående positionerna för samtliga zoner.

Institutets kapitalkrav för den generella risken skall beräknas som summan av:

- 10 % av de totala matchade viktade positionerna inom samtliga löptidsband,
- 40 % av de matchade viktade positionerna i zon 1,
- 30 % av de matchade viktade positionerna i zon 2,
- 30 % av de matchade viktade positionerna i zon 3,
- 40 % av de matchade viktade positionerna mellan zon 1 och 2 och mellan zon 2 och 3,

- 150 % av de matchade viktade positionerna mellan zon 1 och 3,
- 100 % av de återstående icke-matchade viktade positionerna.

Enligt direktivet ges medlemsländernas behöriga myndigheter möjlighet att tillåta instituten att räkna kapitalkravet för den generella risken enligt den *durationsbaserade metoden* i stället för den löptidsbaserade metoden under förutsättning att beräkningen görs genomgående.

Vid tillämpning av den durationsbaserade metoden skall institutet beräkna durationen för sitt innehav. Institutet skall utgå från marknadsvärdet på varje instrument med fast räntesats och därefter beräkna dess avkastning (yield to maturity) fram till förfallodagen till gällande marknadspriser på avistamarknaden. För ränterörliga instrument skall vid beräkningen av avkastningen antas att betalning skall ske vid den dag räntan ändras.

Vidare skall institutet räkna fram den *modifierade* durationen för varje finansiellt instrument, vilket motsvarar instrumentets duration diskonterat med den gällande räntan på avistamarknaden. Därefter skall instrumenten grupperas i tre olika zoner på basis av det modifierade durationsvärdet.

Institutet skall räkna fram värdet av den viktade durationspositionen för varje finansiellt instrument inom varje zon genom att multiplicera instrumentets marknadspris med den modifierade durationen och ett viktal som reflekterar en förväntad ränteförändring under den återstående löptiden. Därefter summeras de durationsviktade långa och korta positionerna inom varje zon. De korta och långa positionerna skall matchas mot varandra inom varje zon. De återstående icke-matchade positionerna inom varje zon skall även matchas enligt den procedur som anges i den löptidsbaserade metoden.

Institutets kapitalkrav för den generella risken skall beräknas som summan av:

- 2 % av de matchade durationsviktade positionerna för varje zon,
- 40 % av de matchade durationsviktade positionerna mellan zon 1 och 2 och mellan zon 2 och 3,
- 150 % av de matchade durationsviktade positionerna mellan zon 1 och 3,
- 100 % av de återstående icke-matchade durationsviktade positionerna.

Skälen för regeringens förslag: Kreditinstitut och värdepappersbolag är i sin dagliga verksamhet kontinuerligt exponerade för ränterisker. En förändring av det allmänna ränteläget påverkar värdet av räntebärande finansiella instrument på både avista- och derivatmarknaderna. När exempelvis marknadsräntan stiger drabbas räntebärande finansiella instrument av prisfall. Detta kan medföra ökade kostnader för företagen eftersom ränteändringar inte omedelbart kan genomföras för företagens alla intäkts- och skuldräntor samtidigt på grund av olika långa räntebindningstider. Detta i sin tur kommer att påverka företagens intjäningsförmåga och redovisade resultat. Räntebärande finansiella instruments priskänslighet för ränteförändringar är också beroende av instrumentets återstående löptid; ju längre återstående löptid desto större är instrumentets priskänslighet för ränteförändringar.

Kapitalkravet för ränterisker syftar till att säkerställa att företagen har betryggande eget kapital för att kunna absorbera eventuell förlust till följd av räntevariationer. Kapitalkravet skall täcka den risk som är förknippad med de enskilda instrument som ingår i ett företags portfölj samt den generella risk som finns på räntemarknaden. Kapitalkravet skall beräknas på ett företags positioner i handelslagret och skall för såväl den generella som specifika risken beräknas separat i varje valuta.

Vid beräkningen av kapitalkravet för den *specifika* risken skall enligt direktivet hänsyn tas till emittentens kreditvärdighet och instrumentets återstående löptid. *Emittentens kreditvärdighet* indelas i tre riskklasser där högre risk kräver större eget kapital. Fordringar på bl.a. stater, centralbanker och kommuner är undantagna från kapitalkrav. Detta går tillbaka på bestämmelserna om nollvikt i artiklarna 6.1 a och 7 i direktiv 89/647/EEG om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut och som i huvudsak har införlivats i bl.a. 2 kap. 10 § bankrörelselagen.

Den andra gruppen, som omfattar *kvalificerade instrument*, skall ha ett kapitalkrav som motsvarar 0,25 %, 1,00 % resp. 1,60 % av placeringarna beroende på om den återstående löptiden är upp till 6 månader, mellan 6 månader och två år resp. över två år.

För bedömningen av kvalificerade instrument hänvisar direktivet till de placeringar som anges i artikel 6.1 b i direktivet 89/647/EEG om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut. Denna grupp av placeringar, som tagits upp i 2 kap. 10 § första stycket B bankrörelselagen, omfattar exempelvis placeringar hos eller garanterade av svenska kreditinstitut m.m., utländska kommuner eller motsvarande, internationella utvecklingsbanker och fonder, utländska banker i de länder som är fullvärdiga medlemmar av Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) samt länder som åtagit sig vissa förpliktelser gentemot Internationella valutafonden (IMF). Detta innebär att de räntebärande finansiella instrument som emitteras av de institut och organ som omfattas av den ovannämnda gruppen skall betraktas som kvalificerade enligt kapitalkravsdirektivet.

Direktivet ger emellertid möjligheter att betrakta andra typer av räntebärande finansiella instrument som kvalificerade instrument. För detta krävs att instrumentet är noterat vid åtminstone en reglerad marknad i ett EU-land eller vid en börs i ett tredje land under förutsättning att de behöriga myndigheterna i den berörda medlemsstaten erkänt börsen. Det krävs vidare att det berörda företaget betraktar instrumenten som tillräckligt likvida och att instrumenten med hänsyn till emittentens kreditvärdighet motsvarar minst de tillgångar som avses i *grupp B* i bankrörelselagen (se ovan). Vid sin bedömning av emittenternas kreditvärdighet kan de behöriga myndigheterna, om det är möjligt, använda sig av de kreditvärderingar, s.k. ratings, som fastställs av oberoende och internationellt accepterade kreditvärderingsinstitut (t.ex. Moodys och Standard and Poors). Som framhållits av Riksbanken och Svenska Bankföreningen bör av lagtexten framgå att dessa typer av instrument betraktas som kvalificerade instrument vid beräkning av kapitalkravet för den specifika risken.

Vid beräkningen av kapitalkravet för den *generella* risken skall enligt direktivet den löptidsbaserade metoden tillämpas. Direktivet ger emellertid, som redan nämnts, tillsynsmyndigheter möjlighet att tillåta företag, antingen generellt eller på individuell basis, att använda sig av den durationsbaserade metoden om den tillämpas genomgående. Båda metoderna reflekterar den generella risk som existerar på räntemarknaden.

Den *löptidsbaserade* metoden kan summariskt beskrivas enligt följande. Företagens räntebärande finansiella instrument grupperas efter den återstående löptiden och instrumentens kupongränta. Sedan viktas varje position med ett tal som är avsett att reflektera instrumentets priskänslighet för ränteförändringar. Ju längre instrumentets återstående löptid är ju högre är dess vikttal. Det totala kapitalkravet för den generella risken blir enligt denna metod summan av en viss procentuell andel av företagens viktade instrument grupperade med avseende på viktning och matchning.

Den *durationsbaserade* metoden syftar till att mäta instrumentets priskänslighet för ränteförändringar över tiden. Durationen är ett vägt genomsnitt av instrumentets återstående löptid som erhålls genom att diskontera kassaflöden (cash payment) till nuvärde med resp. avistaräntor. Instrumenten grupperas med utgångspunkt i återstående löptider och därefter viktas durationsvärdena med ett tal som reflekterar förväntade ränteförändringar för varje löptidszon. Kapitalkravet blir också här summan av en viss procentuell andel av företagens instrument grupperade efter viktning och matchning.

Det råder en viss skillnad mellan den löptidsbaserade och durationsbaserade metoden. Fördelen med den förstnämnda är att den är enkel att införa och inte medför några väsentliga merkostnader för företagen i termer av installation av ny teknik för beräkningen. Modellens tillförlitlighet vad gäller instrumentets priskänslighet kan emellertid vara mindre i en marknad där räntorna fluktuerar snabbt och kraftigt. Den durationsbaserade metoden anger ett mera rättvisande mått för bestämmande av instrumentets priskänslighet för ränteförändringar. Denna teknik tillämpas av de flesta företagen vid hantering av ränteriskexponeringar för instrument med fast ränta. I företagens handelslager ingår emellertid även andra instrument såsom ränteoptioner, ränteterminer, räntesvappar etc. som är mer komplicerade än de fast förräntade instrumenten. Detta gör att tillämpningen av den durationsbaserade metoden är relativt komplicerad och problematisk.

Ingen av de två metoderna för beräkning av den generella risken bör uteslutas. I en avreglerad finansiell marknad är det, som tidigare framhållits, viktigt att inte de svenska företagen i onödan belastas med högre kostnader än sina utländska konkurrenter. Vinsterna med att använda en avancerad mätmetod (durationsmetoden) måste därför vägas mot de större kostnader — bl.a. investeringar i ny teknik — som en sådan metod medför för företagen.

Med hänvisning till det arbete som pågår inom Baselkommittén med utarbetandet av beräkningsmetoder för den generella risken avseende ränterelaterade finansiella instrument anser Finansinspektionen att lagen bör ge utrymme för användning av andra modeller än de föreslagna och

att inspektionen kan få medge tillämpning av sådana modeller. Mot bakgrund av att kapitalkravsdirektivet endast erbjuder två metoder för beräkning av kapitalkravet för den generella ränterisken saknas grund för att i dag tillåta institut att tillämpa även andra modeller. En sådan utvidgning av lagen får därför anstå till dess att det pågående internationella utredningsarbetet slutförts och resulterat i att även andra modeller får användas än dem som nu tillåts i direktivet.

6.9.3 Aktiekursrisker

Regeringens förslag: Kapitalbasen skall täcka generella och specifika positionsrisker för aktier och aktieanknutna finansiella instrument som ingår i ett företags handelslager. Kapitalkravet för den specifika risken skall motsvara 4 % av företagets bruttoposition. Kapitalkravet för den generella risken skall motsvara 8 % av företagets nettoposition.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna kommenterar inte förslaget eller lämnar det i huvudsak utan erinran.

EES-avtalet: Enligt direktivet (artikel 4 samt punkterna 31-38 i bilaga I) krävs kapitaltäckning för de aktiekursrisker som ett institut (kreditinstitut eller värdepappersföretag) är utsatt för i handelslagret på grund av intagna positioner i aktier och aktierelaterade finansiella instrument på avista- och derivatmarknaderna.

Vid beräkningen av kapitalkravet skall alla långa positioner och alla korta positioner summeras var för sig. Dessa båda summor utgör tillsammans den s.k. bruttopositionen. Skillnaden mellan dessa båda summor utgör den s.k. nettopositionen. Kapitalkravet skall bestå av två komponenter; ett kapitalkrav för den specifika risken och ett för den generella risken.

Kapitalkravet för den *specifika* risken skall motsvara 4 % av institutets bruttoposition, dvs. summan av långa och korta positioner. Direktivet ger medlemsländernas behöriga myndigheter möjlighet att medge att kapitalkravet avseende den specifika risken för aktieinnehav skall vara 2 % i stället för 4 % när fråga är om en väl diversifierad aktieportfölj. Sådant medgivande får ges bara om följande förutsättningar är uppfyllda.

- Aktierna får inte ha getts ut av en emittent som har emitterat räntebärande finansiella instrument, vilka för tillfället är föremål för kapitalkrav på 8 %.
- Aktierna skall enligt en bedömning av behörig myndighet, byggd på objektiva grunder, anses ha en hög likviditet.
- Aktier utfärdade av ett och samma bolag får inte överstiga 5 % av den samlade aktieportföljen eller 10 %, om den totala summan av sådana individuella positioner inte överstiger 50 % av institutets portfölj.

Kapitalkravet för den *generella* risken skall motsvara 8 % av institutets nettoposition. Kravet skall gälla för positioner på avista- och derivatmarknaderna.

Positioner i aktieindexterminer (stock-index futures) skall behandlas som positioner i de underliggande instrumenten. Detta innebär att en behörig myndighet kan tillåta nettning av positioner i motsatt riktning för dessa instrument. Institut som har nettat positioner i aktier som ingår i en aktieindextermin skall ha kapitaltäckning för sådan förlustrisk som kan bli följden av att terminens värde inte följer prisutvecklingen på den underliggande aktien. Behörig myndighet kan kräva ett kapitalkrav på 8 % beträffande den generella risken för en aktieindextermin, som omsätts på börs och bedöms representera ett brett diversifierat index, räknat på det underliggande instrumentets värdet. Sådana aktieindexterminer är undantagna från kapitalkravet för den specifika risken. Kapitalkravet för indexterminer skall inkluderas i beräkningen av institutets sammanlagda nettopositioner för aktier. Aktieindexterminer som inte kan delas upp i underliggande instrument behandlas som en enskild aktie. Från den specifika risken i en sådan indextermin får bortses, om indexterminen omsätts på börs och enligt behörig myndighets bedömning representerar ett brett diversifierat index.

Skälen för regeringens förslag: Syftet med kapitalkrav för aktiekursrisker är att säkerställa att företagen har tillräckligt med kapital för att täcka de förluster som kan uppstå till följd av aktiekursförändringar. Kravet skall gälla för företagets positioner på avistamarknaden samt för instrument som handlas på derivatmarknader. Kapitalkravet gäller sådana positioner som ingår i företagets handelslager.

Kapitalkravet skall bestå av två delar; ett krav för den specifika risken och ett krav för den generella risken. Det totala kapitalkravet vid innehav av aktier och aktierelaterade finansiella instrument blir summan av dessa två delkrav. Beräkningen skall ske till gällande marknadspriser på avistamarknaden.

Kravet för den *specifika* risken syftar till att täcka de förluster som kan uppstå på grund av att kursen på en enskild aktie har ändrats till följd av faktorer som är specifikt relaterade till bolaget. Revideringen av förväntningar om bolagets framtida vinster nedåt kan resultera i en negativ utveckling av bolagets aktiekurs.

Kapitalkravet för den specifika risken skall motsvara 4 % av företagets bruttoposition. Företaget summerar sitt innehav av långa nettopositioner och korta nettopositioner för aktierna i varje enskilt bolag. Summan utgör företagets bruttoposition.

Direktivet ger möjligheter för behörig myndighet att medge att kapitalkravet avseende den specifika risken skall vara 2 % i stället för 4 %. Det krävs emellertid att vissa strikta villkor är uppfyllda för att ett lägre kapitalkrav skall få tillåtas. Ett viktigt villkor är att aktierna skall ha getts ut av ett företag som inte har emitterat räntebärande papper för vilka gäller ett kapitalkrav på 8 % för ränterisker. Samtidigt skall aktien av den behöriga myndigheten bedömas ha en hög likviditet på marknaden (highly liquid). I direktivet specificeras inte vad som menas med en hög likvid-

itet. Det torde inte räcka med att aktien är noterad vid en börs eller någon annan marknadsplats. Snarare krävs att aktien har en dokumenterat hög omsättning. Ett tredje villkor som skall vara uppfyllt för att ett lägre kapitalkrav på 2 % skall få medges är att företagets position i varje enskild aktie normalt inte överstiger 5 % av företagets totala aktieportfölj. Sammanfattningsvis skall således tre villkor vara uppfyllda samtidigt för att det skall vara möjligt att utnyttja undantaget.

Syftet med kapitalkravet för den *generella* risken är att täcka de förluster som kan uppstå till följd av att prisnivån på hela aktiemarknaden ändras. En förändring av den allmänna prisnivån kan exempelvis vara en följd av en förändring av det allmänna ränteläget. Börsens generalindex sjunker normalt vid höjt ränteläge. En annan anledning till en allmän prisförändring på aktiemarknaden är att man introducerar en ny skatt på aktier (eller reducerar existerande skatt), vilket medför att avkastningen på aktier relativt sett blir sämre (resp. bättre) än avkastningen på andra finansiella instrument.

Kapitalkravet för den generella risken skall motsvara 8 % av företagets nettoposition. Företaget skall summera korta nettopositioner och långa nettopositioner i varje enskilt instrument. Skillnaden mellan dessa två summor utgör företagets nettoposition.

Som tidigare beskrivits skall kapitalkrav gälla för positioner i aktier på avistamarknaden och aktierelaterade finansiella instrument på derivatmarknaden, som ingår i instituts handelslager.

I direktivet föreskrivs att de företag som handlar med aktierelaterade finansiella instrument på derivatmarknaden skall se till att de har en kapitalbas som är tillräckligt stor för att kunna täcka sådana förluster som kan uppstå till följd av att värdet på derivatinstrumenten inte följer prisutvecklingen på den underliggande aktien. Derivatinstrument skall i princip behandlas som positioner i de underliggande aktierna. Detta innebär att bestämmelserna avseende kapitalkravet för derivatinstrument skall vara förenliga med de bestämmelser som gäller för de underliggande aktierna. Härav följer att på samma sätt som för aktier nettning bör kunna ske av derivatpositioner i motstående riktning.

Alternativt bör av praktiska skäl ett kapitalkrav som motsvarar 8 % tillämpas på brett diversifierade börsindexterminer, räknat på det underliggande instrumentets värde. Företagets positioner i aktieindexterminer skall inkluderas i beräkningen av företagets sammanlagda nettopositioner av aktier. I de fall där aktieindexterminer inte kan delas upp i underliggande innehav skall de behandlas som enskilda aktier. Aktieindexterminer skall inte vara föremål för kapitalkrav för den specifika risken om terminen omsätts på börs och bedöms representera ett brett diversifierat index.

Regeringens förslag: Vid garantigivning vid emissioner av fondpapper får kapitalkravet för de risker som är förknippade med sådana åtaganden beräknas enligt en särskild beräkningsmetod i stället för dem som gäller normalt vid beräkning av kapitalkravet för ränte- och aktiekursrisker. Denna alternativa metod medger reduktion för sådana positioner som tecknats eller garanterats av tredje man genom uttryckligt avtal och tar hänsyn till den tid som förflutit från emissionen.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.
Remissinstanserna berör inte förslaget i denna del.

EES-avtalet: Direktivet (artikel 4 samt punkt 39 i bilaga I) tillåter institut (kreditinstitut eller värdepappersföretag) som garanterar emissioner av aktier och räntebärande finansiella instrument att, med behörig myndighets samtycke, använda en särskild metod för beräkning av kapitalkrav beträffande innehav som är en följd av sådan verksamhet. Instituten ges möjligheter att dra av de positioner som tecknats eller garanterats av tredje man på grund av uttryckligt avtal. Därefter skall institutet minska nettopositionerna med vissa reduktionsfaktorer; 100, 90, 75, 50, 25 eller 0 % beroende på om beräkningen görs på arbetsdag 0, första, andra till tredje, fjärde eller femte arbetsdagen eller på dag efter femte arbetsdagen. Med arbetsdag 0 menas i direktivet den arbetsdag på vilken institutet blir ovillkorligen bundet att motta en viss kvantitet värdepapper till ett bestämt pris. Slutligen skall institutet beräkna kapitalkravet med ledning av de sålunda reducerade, garanterade positionerna. Behörig myndighet skall se till att ett institut har tillräckligt kapital för att täcka sådan förlustrisk som det är utsatt för mellan tidpunkten för ursprungligt avtal fram till arbetsdag 1, dvs. dagen efter det att institutet blivit ovillkorligen bundet av sitt åtagande.

Skälen för regeringens förslag: Huvudprincipen för beräkning av kapitalkrav avseende garantigivningen vid emissioner av aktier och räntebärande finansiella instrument, dvs. fondpapper, skall vara identisk med den som gäller vid innehav av dessa instrument (se avsnitt 6.9.2 och 6.9.3). Direktivet erbjuder emellertid medlemsländerna möjlighet att tillämpa en alternativ metod för beräkning av kapitalkravet. Företagen kan med Finansinspektionens medgivande tillåtas att dra av de positioner som tecknats eller garanterats av tredje man på grund av uttryckligt avtal. Därefter skall företaget, på sätt som beskrivits ovan, minska nettopositionerna med vissa reduktionsfaktorer baserade på hur många arbetsdagar som förflutit sedan institutet blivit bundet att motta fondpapper på grund av garantiåtagandet. Företaget skall beräkna kapitalkraven enligt 2 och 3 §§ på grundval av de på detta sätt reducerade och garanterade positionerna. Användningen av denna metod medför ett lägre kapitalkrav för företagen eftersom kravet är relaterat till en reducerad position i

stället för hela den garanterade emissionssumman. För att reduktion skall tillåtas krävs emellertid ett uttryckligt avtal för de tecknade positionerna.

De svenska finansiella företagen bör få rätt att använda den alternativa beräkningsmetod som direktivet erbjuder vid garantigivning av emissioner, under förutsättning att företagets garantiåtaganden inte äventyras.

6.9.5 Avvecklingsrisker

Regeringens förslag: Ett företag skall ha en kapitalbas som täcker sådana risker som det utsätts för på grund av att ingångna affärer i finansiella instrument som ingår i företagets handelslager inte fullföljts på avtalad avvecklingsdag. Kapitalkravet skall beräknas på grundval av dels skillnaden mellan avtalat pris för de finansiella instrumenten och deras gällande marknadsvärde, dels den tid som förflutit från avtalad avvecklingsdag.

Efter medgivande av Finansinspektionen får kapitalkravet i stället beräknas med utgångspunkt i det avtalade priset och den tid som förflutit från avtalad avvecklingsdag.

Kapitalkravet för avvecklingsrisker gäller inte återköpsavtal (repor och omvända repor) eller värdepapperslån.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* har vissa synpunkter på hur den närmare beräkningen av kapitalkravet för avvecklingsrisker bör ske. Dessa synpunkter behandlas i författningskommentaren till 4 kap. 5 § i förslaget till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

EES-avtalet: I direktivet om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut (artikel 4 och punkterna 1 och 2 i bilaga II) anges hur bl.a. avvecklingsrisker skall beräknas och vilket kapital som skall krävas för att täcka sådana risker. Kapitalkravet avseende avvecklingsrisker gäller enbart sådana risker som har en koppling till finansiella instrument som ingår i ett instituts (kreditinstitut eller värdepappersföretag) handelslager. Bestämmelserna gäller uttryckligen inte sådana finansiella instrument som repor, omvända repor samt värdepapperslån.

Utgångspunkt för beräkningen av kapitalkravet är dels den förlust, dvs. den negativa *prisskillnad* som institutet riskerar att drabbas av till följd av att en transaktion i ett finansiellt instrument inte avvecklas på överenskommen avvecklingsdag, dels längden av den tidsperiod under vilken transaktionen inte avvecklats efter bestämd avvecklingsdag. Prisskillnaden skall framräknas som skillnaden mellan det överenskomna priset för det finansiella instrumentet i fråga och dess aktuella marknadsvärde, under förutsättning att prisskillnaden är negativ och affären således kan komma att innebära en förlust för institutet. Mot bakgrund av dessa förhållanden beräknas kapitalkravet genom att den sålunda framräknade prisskillnaden

multipliceras med en faktor på 8, 50, 75 eller 100 % beroende på den tid som förflutit efter bestämd avvecklingsdag för transaktionen i fråga (5-15, 16-30, 31-45 och 46 dagar eller fler).

En alternativ metod för kapitalkravsberäkning, vilken kräver behörig myndighets samtycke, anges i direktivet och innebär att det överenskomna priset för varje oavslutad transaktion mellan 5:e och 45:e arbetsdagen efter förfallodagen multipliceras med 0,5, 4,0 eller 9,0 % beroende på den tid som förflutit efter förfallodagen. Efter 45:e dagen kan endast den först beskrivna beräkningsmetoden användas.

Skälen för regeringens förslag: Med avvecklingsrisk menas den risk som är förknippad med det förhållandet att en aktör vid avvecklingen inte kan fullfölja sina förpliktelser att betala eller leverera finansiella instrument vid den överenskomna tidpunkten. Direktivet uppställer krav på kapitaltäckning för sådana avvecklingsrisker som ett kreditinstitut eller värdepappersbolag utsätts för till följd av att en affär i ett finansiellt instrument — med uttryckligt undantag för repor, omvända repor och värdepapperslån — inte avvecklats vid rätt tidpunkt. Kapitalkravet för sådana avvecklingsrisker skall enligt direktivet beräknas enligt vissa procentsatser efter en stigande skala beroende på hur lång tid som har förflutit efter avtalad leveransdag. Detta innebär att kapitalkravet ökar ju längre tid som förflutit.

Att även det sista ledet vid handel på värdepappersmarknaden — clearing och avveckling — fungerar väl får anses utgöra en viktig förutsättning för värdepappersmarknadens likviditet och säkerhet. Det är i detta led som de mest betydande riskerna vid handel på värdepappersmarknaden förekommer. Därtill kommer det faktum att fallissemang eller störningar på en marknad snabbt kan sprida sig till andra marknader och därmed få vittgående konsekvenser för många aktörer. Eventuella risker måste hanteras så att något hot mot det finansiella systemet inte uppkommer.

Det är av väsentligt intresse att avvecklingsverksamhet inte innehåller oacceptabla risker för deltagarna, värdepappersmarknaden och hela det finansiella systemet. Ett sätt att tillgodose detta skyddsintresse är att sådan verksamhet innehåller rutiner och säkerhetsåtgärder för hantering av eventuella problem och risker. Ett annat sätt är att kräva att företagen har ett visst eget kapital som är betryggande i förhållande till sådana placeringar och åtaganden som innebär en avvecklingsrisk för företaget. Kapitalkravsdirektivets bestämmelser om kapitalkrav för avvecklingsrisker tillgodoser detta särskilda skyddsintresse. Syftet med kapitalkrav för avvecklingsrisker är således att försäkra sig om att ett företag, till skydd för insättare och uppdragsgivare, har tillräckligt med eget kapital för att företagets soliditet inte äventyras till följd av de risker som är förknippade med dess åtaganden på värdepappersmarknaden. Genom att införa dessa bestämmelser i svensk lagstiftning anpassas kapitalkravet för kreditinstitut och värdepappersbolag till en internationellt godtagbar miniminivå i dessa avseenden.

Direktivet anvisar två alternativa beräkningsmetoder, varav en får tillämpas efter en diskretionär prövning av tillsynsmyndigheten. Båda

metoderna bör i lagen anges som möjliga alternativ. Hur metoderna är utformade framgår av den ovan lämnade beskrivningen av de aktuella bestämmelserna i direktivet. Utgångspunkt för beräkningen i den ena metoden är den prisförlust som företaget riskerar på grund av att affären inte avvecklats på överenskommen avvecklingsdag. Prisförlusten utgör skillnaden mellan överenskommet pris för de finansiella instrumenten och deras gällande marknadsvärde vid tidpunkten för beräkning av kapitalkravet. Kapitalkravet ökar ju längre tid som förflutit efter överenskommen leveransdag. Enligt den andra metod som direktivet anvisar, får kapitalkravet i stället beräknas på det överenskomna priset. Den metoden bör få tillämpas efter medgivande av Finansinspektionen.

6.9.6 Motpartsrisker

Regeringens förslag: Ett företag skall, för att täcka motpartsrisker, som huvudregel ha en kapitalbas som — sedan hänsyn tagits till det riskvikttal som gäller för motparten — motsvarar 8 % av värdet av dels finansiella instrument i handelslagret som företaget betalat men inte erhållit från motparten, dels likviden för sådana finansiella instrument som företaget levererat men inte erhållit betalning för av motparten.

För återköpsavtal (repor och omvända repor), värdepapperslån och s.k. OTC-derivat beräknas kapitalkravet för motpartsrisker i enlighet med vad regeringen föreskriver.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna lämnar förslaget i stort sett utan erinran.

EES-avtalet: Direktivet föreskriver (artikel 4 och punkterna 3-5 i bilaga II) att ett institut (kreditinstitut eller värdepappersföretag) skall vara skyldigt att reservera kapital för motpartsrisker i samband med att betalning för eller leverans av finansiella instrument i handelslagret skett innan dessa erhållits resp. likvid lämnats för dem. Kapitaltäckning fordras även för sådan motpartsrisk som uppstår vid gränsöverskridande handel då en eller flera dagar förflutit sedan institutet betalat för eller levererat värdepapper. Kapitalkravet motsvarar 8 % av värdet av de finansiella instrumenten eller likviden sedan hänsyn tagits till de särskilda riskvikttal som gäller för den aktuella motparten i enlighet med direktivet 89/647/EEG om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut.

För repor och utlåning av finansiella instrument som grundas på instrument som ingår i ett företags handelslager, skall kapitalkravet för att täcka motpartsrisker utgöras av 8 % av den positiva skillnad som framräknas mellan marknadsvärdet på instrumenten och det lånade beloppet resp. marknadsvärdet på den erhållna säkerheten. Vad gäller omvända repor och lån av finansiella instrument skall institutet beräkna skillnaden

mellan det belopp som institutet lånat ut eller säkerhetens marknadsvärde och marknadsvärdet av de instrument som institutet har mottagit, om denna skillnad är positiv. Skillnaden skall i båda fallen multipliceras med det riskvikttal som är tillämpligt för ifrågavarande motpart.

Särskilda beräkningsmetoder gäller även för OTC-derivat som ingår i handelslagret. För att beräkna kapitalkravet för sådana instrument skall instituten tillämpa bilaga 2 i direktivet om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut (89/647/EEG) i fråga om ränte- och valutaderivat. Köpta OTC-aktieoptioner och täckta teckningsoptioner skall behandlas på samma sätt som valutaderivat enligt bilaga 2 i direktiv 89/647/EEG. De riskvikttal som skall gälla för berörda motparter bestäms i enlighet med artikel 2.9 i kapitalkravsdirektivet.

Skälen för regeringens förslag: Med motpartsrisk förstås sådana risker som består i att motparten i en affär kan tänkas misslyckas med sina åtaganden att betala eller leverera. En part i en värdepappersaffär riskerar att förlora de finansiella instrument eller den betalning som har överförts till motparten om denne kommer på obestånd och inte kan fullfölja sina åtaganden. Denna risk är ett resultat av att leverans och betalning av finansiella instrument inte alltid är synkroniserade, dvs. sker samtidigt. En sådan risk kan i värsta fall medföra så stora kreditförluster att risk för det finansiella systemets stabilitet uppkommer (systemrisk). Ett system där överföringar av likvider och finansiella instrument sker samtidigt och båda överföringarna är oåterkallerliga och slutliga är givetvis det säkraste sättet att undvika att förluster på grund av motpartsrisker uppkommer. Om leverans och betalning inte är synkroniserade kan motpartsriskerna begränsas genom val av motpart.

Den ökade medvetenheten om motpartsriskerna har medfört att det numera är vanligt att aktörerna på de finansiella marknaderna noga och kontinuerligt bedömer en motparts förmåga att kunna fullfölja sina leverans- eller likvidåtaganden. Många aktörer är emellertid aktiva på flera marknader, vilket kan försvåra bedömningen av deras positioner och exponeringar. Sådana bedömningar kompliceras också av att nya aktörer etablerar sig och att nya affärsstrategier och instrument introduceras.

Clearingutredningen har i sitt betänkande Konto, clearing och avveckling (SOU 1993:114) föreslagit att det bör ställas krav på att de inblandade aktörerna, för att hantera och begränsa riskerna vid clearing och avveckling på värdepappersmarknaden, skall ha väl genomtänkta och dokumenterade riskhanteringssystem. Ett sådant system skall förebygga risker som kan uppstå om någon av aktörerna i ett clearing- och avvecklingssystem saknar tillräckliga resurser för att kunna infria sina åtaganden att leverera eller betala. Av särskild vikt är att riskhanteringssystemet medger en kontinuerlig övervakning av aktörernas positioner och exponeringar och att ett snabbt åtgärdande av uppkommande finansiella och operationella problem kan ske med hjälp av riskhanteringssystemet (SOU 1993:114 s. 164).

Utöver ett sådant system fordras emellertid att företagen har kapitaltäckning för sådana risker. Kapitalkravet utgör enligt direktivets bestämmelser 8 % av värdet av de finansiella instrument i handelslagret

eller kontanta medel företaget har att fordra sedan värdet multiplicerats med det riskvikttal som är tillämpligt för motparten i transaktionen. Graden av kapitaltäckning varierar med hänsyn till vem som är motpart.

Kapitalkravet för motpartsrisker förknippade med transaktioner i repor, omvända repor och värdepapperslån skall motsvara 8 % av det belopp som framräknats enligt särskilda i direktivet beskrivna beräkningsmetoder sedan hänsyn tagits till det riskvikttal som är tillämpligt för ifrågavarande motpart. Särskilda beräkningsmetoder skall tillämpas även i fråga om OTC-derivat, varvid dessa behandlas enligt bestämmelserna i bilaga 2 i direktivet om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut (89/647/EEG). I denna bilaga anvisas — under förutsättning av behörig myndighets samtycke — alternativa metoder för att beräkna risker som är förenade med transaktioner i ränte- och valutakursrelaterade poster utanför balansräkningen (marknadsvärderingsmetoden och "ursprungligt åtagande"-metoden). De riskvikttal som skall gälla för de berörda motparterna skall bestämmas i enlighet med artikel 2.9 i kapitalkravsdirektivet, vilket innebär att bl.a. värdepappersföretag, börser och clearingorganisationer kan åsättas samma riskvikttal som kreditinstitut (20 %).

6.9.7 Andra risker

Regeringens förslag: Ett företag skall ha kapitaltäckning för risker som företaget utsätts för genom exponeringar i resultatförda men inte reglerade fordringar såsom avgifter, provisioner, räntor och utdelningar, under förutsättning att fordringarna är att hänföra till poster som ingår i handelslagret och inte omfattas av kapitalkraven för positionsrisker, avvecklings- och motpartsrisker eller räknats av från den utvidgade kapitalbasen. Kapitalkravet för sådana exponeringar skall beräknas enligt bestämmelserna om kapitalkrav för kreditrisker.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna behandlar inte förslaget i denna del.

EES-avtalet: Kapitalkravsdirektivet föreskriver i artikel 4 och punkt 6 i bilaga II att kapitalkravet i direktivet om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut (89/647/EEG) skall gälla för sådana risker i form av avgifter, provision, ränta, utdelning och marginalsäkerhet på börsomsatta termins- och optionskontrakt som är hänförliga till poster i handelslagret men som varken omfattas av bilaga I eller II eller som räknats av från kapitalbasen enligt artikel 2.d i bilaga V i kapitalkravsdirektivet. De riskvikttal som skall tillämpas för de berörda motparterna bestäms i enlighet med artikel 2.9 i kapitalkravsdirektivet.

Skälen för regeringens förslag: Direktivet föreskriver kapitalkrav för övriga risker som kan uppkomma i samband med kreditinstituts och värdepappersbolags exponeringar i fordringar som är hänförliga till poster

i företagets handelslager men som inte regleras av någon annan kapitaltäckningsbestämmelse i direktivet. Kapitalkravet för sådana risker skall således beräknas enligt de principer som gäller för beräkning av kapitalkrav för kreditrisker under förutsättning att dessa poster inte omfattas av kapitalkravet för positionsrisker eller avvecklings- och motpartsrisker. Vidare gäller att sådana exponeringar inte får ha räknats av från den utvidgade kapitalbasen (se vidare avsnitt 6.10.1). Riskerna är knutna till resultatförda men inte reglerade fordringar i form av avgifter, ränteintäkter, provisioner, utdelningar och marginalsäkerheter vid derivathandel. Kapitalkravet skall beräknas enligt direktivet om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut (89/647/EEG), vilket föreskriver en kapitaltäckningsgrad på minst 8 %. De riskvikttal som skall tillämpas följer av definitionen av riskviktning i artikel 2.9 i kapitalkravsdirektivet. Detta innebär att indelningen av gäldenärer även skall uppta värdepappersföretag, erkända värdepappersföretag i ett land utanför EES, börser och clearingorganisationer.

6.9.8 Valutakursrisker

Regeringens förslag: Ett företag skall som huvudregel ha en kapitalbas som täcker de risker företaget utsätts för i sin totala verksamhet till följd av valutakursförändringar. Kapitalkravet skall motsvara 8 % av den totala nettoposition som överstiger 2 % av företagets kapitalbas.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* har ingen erinran mot de modeller som anges i lagförslaget för beräkning av kapitalkravet mot valutakursrisker. Inspektionen anser dock att lagtexten - av hänsyn till pågående arbete inom Baselkommittén - även bör ge utrymme för inspektionen att godkänna andra metoder än dem som anges i lagförslaget. *Svenska Bankföreningen* anser att lagen bör tillåta ett lägre kapitalkrav för valutor som är föremål för det europeiska växelkurssamarbetet mellan EU:s medlemsländer, även om Sverige inte självt ingår i EMU. Bankföreningen understryker vidare vikten av att instituten uppmuntras att använda simuleringsmetoden och att de institut som har utarbetat eller kommer att utarbeta sofistikerade riskbedömningsmetoder tillåts att använda dessa.

EES-avtalet: I direktivet (artikel 4 samt bilaga III) föreskrivs att ett institut (kreditinstitut eller värdepappersföretag) skall ha en kapitalbas som täcker de valutakursrisker som det är utsatt för i hela sin verksamhet i placeringar och åtaganden på valutamarknader. Kravet skall gälla för positioner på såväl avista- som derivatmarknaderna. Kapitalkravet för valutakursrisker skall motsvara 8 % av den totala nettoposition som överstiger 2 % av institutets kapitalbas.

I direktivet anges en tvåstegsmetod för beräkning av valutakursrisker. Först beräknar institutet sin nettoposition i varje enskild valuta. I denna beräkning skall ingå positioner på avista- och derivatmarknaderna, poster utanför balansräkningen, åtaganden i form av bl.a. oåterkalleliga garantier som utfärdats och som förväntas bli utnyttjade, ingångna valutaoptionskontrakt, upplupna räntor och förväntade framtida intäkter/utgifter i den aktuella utländska valutan. Sedan summerar institutet samtliga nettopositioner i enskilda valutor sedan den korta resp. långa positionen, utom rapportvalutan, omräknats till rapportvalutans avistakurs och summerats var för sig. Det högre av dessa två värden utgör institutets totala nettoposition i utländsk valuta. Den totala valutakursexponeringen skall därefter läggas till grund för beräkningen av kapitalkravet på 8 % enligt vad som tidigare beskrivits.

Direktivet ger behörig myndighet möjlighet att ställa lägre kapitalkrav för vissa valutor som samvarierar i högre utsträckning än andra och följdaktligen kan vara mindre riskfyllda. Kapitalkravet för den avstämda positionen i två nära sammanhängande valutor skall motsvara 4 % multiplicerat med värdet av den avstämda positionen. Kapitalkravet för inte avstämda positioner i nära sammanhängande valutor skall motsvara 8 %. Kapitalkravet skall i det senare fallet beräknas på det högre beloppet av antingen nettosumman av korta eller nettosumman av långa positioner i dessa valutor efter det att den avstämda positionen i nära sammanhängande valutor undantagits.

Direktivet ger medlemsländerna möjlighet att tillåta att instituten använder en mer komplicerad metod (simuleringsmetoden) vid beräkning av kapitalkravet. Den metoden innebär att effekterna av valutakursförändring för en viss valutaportfölj simuleras med hjälp av tidigare dataserier. Genom simuleringen räknas vinster resp. förluster fram på de valutapositioner som institutet har vid rapporttillfället. Kapitalkravet enligt simuleringsmetoden skall överstiga den eventuella förlust som skulle ha uppstått för åtminstone 95 % av perioder om 10 arbetsdagar under de senaste fem åren eller för åtminstone 99 % av perioder om 10 arbetsdagar för de senaste tre åren. Direktivet anvisar emellertid som minimikrav för beräkning av kapitaltäckningskravet med denna metod att kapitalkravet skall överstiga 2 % av den aggregerade nettopositionen.

Direktivet förskriver ytterligare alternativ för beräkning av kapitalkravet för de valutor som omfattas av ett bindande avtal om valutakurssamarbete mellan länder eller för de valutor som ingår i fas två i den Europeiska monetära unionen. De behöriga myndigheterna skall underrätta rådet och kommissionen, om de föreskriver eller tillåter någon av dessa alternativa metoder.

Behörig myndighet får således enligt punkten 8 första stycket i bilaga III medge att instituten, från tillämpningen av de ovan beskrivna beräkningsmetoderna, undantar positioner i valutor som är föremål för juridiskt bindande överenskommelser mellan regeringar för begränsning av förändringar i förhållande till andra valutor som omfattas av samma överenskommelse. Instituten skall i stället beräkna sin avstämda position i sådana valutor och tillämpa ett kapitalkrav som inte är lägre än hälften

av den högsta tillåtna kursvariation som fastställts i ifrågavarande avtal mellan regeringar i fråga om de berörda valutorna. Inte avstämda positioner i sådana valutor behandlas på samma sätt som andra valutor.

Direktivet erbjuder i punkten 8 andra stycket i bilaga III en alternativ metod för beräkning av kapitalkravet för avstämda positioner i sådana medlemsstaters valutor som deltar i andra etappen i den Europeiska monetära unionen. Behörig myndighet får beträffande sådana valutor tillåta att kapitalkravet sätts till 1,6 % av värdet av sådana avstämda positioner.

Skälen för regeringens förslag: Utvecklingen av de finansiella marknaderna har som tidigare beskrivits inneburit att banker och andra finansiella företag i allt större utsträckning ägnar sig åt handel med valuta och värdepapper. Genom avvecklingen av valutaregleringar har institutens verksamhet på valutamarknaderna ökat markant under de senare åren. I handeln på valutamarknaden omsätts mycket stora belopp. Samtidigt som institutens verksamhet på valutamarknaderna ökat har även antalet instrument på dessa marknader ökat i omfattning. Avvecklingen av valutaregleringar har också lett till alltmer integrerade internationella valutamarknader.

I sin dagliga verksamhet utsätts de svenska kreditinstituten och värdepappersbolagen kontinuerligt för risker till följd av valutakursförändringar. Risken är relaterad till de positioner som företaget tar på valutamarknaden och till innehav av räntebärande instrument och aktier nominerade i utländsk valuta. Det är därför väsentligt att företagens riskexponering hålls inom de gränser som är förenliga med en säker och sund verksamhet. Företagen skall också ha tillräckligt med eget kapital för att kunna absorbera de förluster som kan uppstå till följd av förändringar av valutakurser på marknaden. Syftet med kapitalkrav för valutakursrisker är att se till att ett företag har tillräckligt med eget kapital för att företagets soliditet inte äventyras till följd av de risker som är förknippade med företagets åtaganden på valutamarknaden.

Direktivet anger två principer för beräkning av kapitalkravet för valutakursrisker. Vid tillämpning av tvåstegsmetoden skall kapitalkravet för att täcka valutakursrisker motsvara 8 % av de positioner som överstiger 2 % av företagets kapitalbas. Vid tillämpning av simuleringsmetoden skall kapitalkravet överstiga de förluster som kan uppstå till följd av valutakursförändringar. Kapitalkravet skall emellertid alltid överstiga 2 % av företagets öppna nettoposition. I båda fallen skall kapitalkravet gälla företagets nettopositioner på avista- och derivatmarknaderna i företagets totala verksamhet.

Enligt *tvåstegsmetoden* skall företaget först räkna fram sin öppna nettoposition i varje enskild utländsk valuta inkl. rapportvalutan, dvs. nettot av fordringar och skulder på både avista- och derivatmarknaderna. Summa av nettopositionerna skall bestå av:

- nettopositionen på avistamarknaden, dvs. alla tillgångsposter minus alla skuldposter inkl. upplupen ränta i ifrågavarande valuta,

- nettopositionen på terminsmarknaden, i vilken post skall ingå terminsvaluta och belopp av valutasvappar som inte är inräknade i nettopositionen på avistamarknaden,
- oåterkalleliga garantier och jämförbara instrument som med visshet kommer att infrias,
- framtida nettointäkter och nettoutgifter som inte har uppstått men som är helt säkrade efter godkännande av tillsynsmyndigheten,
- nettodelta för det samlade innehavet av optioner i utländsk valuta, samt
- marknadsvärdet av andra optioner.

Företaget kan efter godkännande av tillsynsmyndighet reducera positioner tagna avsiktligt som skydd för att motverka oönskade valutakursförändringar från beräkning av företagets nettopositioner.

Det andra steget vid beräkningen av kapitalkravet för valutakursrisker är att företaget skall omräkna den aggregerade nettopositionen — korta och långa positioner — för varje enskild valuta till rapportvalutan efter gällande avistamarknadspriser. Summan av de korta och långa positionerna skall räknas var för sig. Den högre av dessa två belopp utgör företagets totala nettoposition i utländsk valuta. De nettopositioner som består av sammansatta valutor kan fördelas på däri ingående valutor efter gällande kvoter vid beräkning av kapitalkravet.

Fördelen med den beskrivna tvåstegsmetoden för beräkning av valutapositioner, är att den är enkel till sin karaktär och att företagen inte behöver installera nya beräkningssystem. Metoden avspeglar de risker som är förknippade med en väl diversifierad portfölj. För de portföljer som avviker från den genomsnittliga riskdiversifierade portföljen kan emellertid träffsäkerheten vad gäller riskbedömningen vara under- eller överskattad. Direktivet ger därför medlemsländerna möjlighet att beräkna kapitalkravet för valutariskexponering enligt en relativt sofistikerad metod, simuleringsmetoden, som med större träffsäkerhet avspeglar de risker som är förknippade med varje enskild portfölj.

Principen för *simuleringsmetoden* är att bedömningen av företagets nuvarande valutariskexponering på valutamarknaden baseras på tidigare observationer på valutamarknaden. Med hjälp av de historiska observationerna simuleras företagets eventuella vinster eller förluster för den nuvarande valutapositionen. Direktivet föreskriver att kapitalkravet skall överstiga de förluster som skulle ha inträffat i åtminstone 95 % av rullande perioder om 10 arbetsdagar under de föregående fem åren eller alternativt i åtminstone 99 % av rullande perioder om 10 arbetsdagar under de föregående tre åren om företaget gått in i varje sådan period med sina nuvarande positioner. Kapitalkravet kan i detta fall baseras på en analys om växelkursförändringar enligt den rullande arbetsdagsmetod som är beskriven ovan. Kapitalkravet skall, oavsett den eventuella förlustens storlek, enligt ett i direktivet uppställt minimikrav överstiga 2 % av den öppna nettopositionen beräknad enligt tvåstegsmetoden.

För att kunna beräkna företagets valutariskexponering enligt simuleringsmetoden krävs det tillgång till historiska dataserier över samtliga valutor som ingår i företagets nuvarande portfölj. Beräkningsperioden

skall täcka 10 sammanhängande arbetsdagar för de föregående tre eller fem åren beroende på om man väljer 99 % resp. 95 % säkerhet för att förluster skulle ha uppstått för företagets nuvarande valutaposition. Samtidigt krävs det en objektiv bedömning av de historiska noteringar som skall användas vid simuleringsprocessen. Valet av de historiska valutakursnoteringarna bör därför antingen godkännas av Finansinspektionen eller inhämtas från ett oberoende organ som exempelvis Riksbanken.

Fördelen med tillämpningen av simuleringsmetoden, jämfört med tvåstegsmetoden, är att företagen kontinuerligt kommer att bevaka och analysera sina positioner på valutamarknaden för att kunna beräkna kapitalkravet. Detta innebär att företagen snabbt kan avgöra de risknivåer som är förknippade med valutapositionerna. Det bör ankomma på Finansinspektionen att avgöra huruvida denna metod skall tillämpas av ett enskilt företag och vilka kriterier som därvid skall ställas. Företagen bör emellertid uppmuntras att använda simuleringsmetoden eftersom den är marknadsbaserad och därmed har större träffsäkerhet vad gäller riskbedömning.

Direktivet ger möjligheter att ställa varierande nivåer för kapitalkravet för vissa typer av valutor.

Ett lägre kapitalkrav kan tillåtas för nettopositioner i de valutor som har en nära korrelation jämfört med de krav som uppställs enligt tvåstegsmetoden. Kapitalkravet skall motsvara 4 % för de matchade positionerna i de valutor som korrelerar och 8 % för de resterande icke-matchade positionerna. Det bör ankomma på regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen att i detta avseende avgöra om ett lägre kapitalkrav bör tillämpas och i föreskrifter bestämma de villkor som krävs för att bedöma om valutorna har en nära korrelation. Vid en sådan bedömning skall de kriterier som föreskrivs i direktivet tillämpas.

För de valutor där det existerar en juridiskt bindande överenskommelse mellan regeringar för att begränsa växelkursförändringar mellan ländernas valutor kan medlemsländerna enligt direktivet ställa ett lägre kapitalkrav. Det europeiska växelkurssamarbete som existerar mellan EU:s medlemsländer för att begränsa växelkursförändringar av medlemsländernas valutor gentemot varandra är ett exempel på en sådan överenskommelse. I händelse av att sådan överenskommelse existerar skall kapitalkravet motsvara inte mindre än hälften av den högsta tillåtna kursvariation som fastställts i överenskommelsen. För Sveriges del existerar för närvarande ingen sådan överenskommelse. Det kan emellertid — såsom påpekats av Svenska Bankföreningen — förekomma att ett svenskt institut kan ha balanserade positioner mellan valutor inom den Europeiska monetära unionen (EMU) även om Sverige inte ingår i EMU. Vidare har svenska institut filialer inom den Europeiska unionen och en EMU-valuta är för dessa filialers verksamhet den normala transaktionsvalutan. Av dessa skäl samt för det fall att Sverige i framtiden ingår en sådan överenskommelse med andra länder bör möjligheten att tillämpa denna alternativa beräkningsmetod införas i svensk lagstiftning.

Direktivet ger vidare medlemsländerna möjlighet att tillåta ett lägre kapitalkrav motsvarande 1,6 % för matchade nettopositioner i sådana

valutor där länderna deltar i den andra fasen i den Europeiska monetära unionen, beräknat på värdet av sådana matchade positioner. Det bör i lagen öppnas för denna möjlighet.

Finansinspektionen har föreslagit att inspektionen bör ges möjlighet att godkänna andra beräkningsmetoder än dem som anges i lagförslaget med hänsyn till att andra metoder kan bli aktuella att tillämpa.

Mot bakgrund av att kapitalkravsdirektivet endast tillåter vissa närmare beskrivna beräkningsmetoder saknas förutsättningar för regeringen att medge tillämpning av andra metoder än dem som föreskrivs i direktivet.

6.9.9 Kostnadsrisker

Regeringens förslag: Värdepappersbolag skall, oberoende av vilka kapitalkrav som i övrigt gäller, ha en kapitalbas som motsvarar minst 25 % av föregående års fasta omkostnader.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Svenska Fondhandlareföreningen* anser att förslaget bör förtydligas i fråga om vad som menas med fasta kostnader. Frågan tas upp i författningskommentaren till 2 kap. 5 § i förslaget till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

EES-avtalet: I artikel 4. 1 andra stycket samt bilaga IV i kapitalkravsdirektivet föreskrivs att — oberoende av de kapitalkrav som i övrigt ställs upp i direktivet — ett värdepappersföretags kapitalbas aldrig får understiga 25 % av föregående års fasta omkostnader oavsett vilka kapitalkrav som i övrigt gäller för företaget. Behörig myndighet får justera detta krav om det har inträffat en väsentlig förändring i verksamheten hos ett företag sedan det föregående året eller om verksamhetsplanen bedöms behöva korrigeras. Om ett företags kapitalbas inte når upp till fastställt kapitalkrav skall behörig myndighet enligt artikel 4.3 se till att företaget vidtar lämpliga åtgärder för att rätta till situationen så snart som möjligt (se vidare avsnitt 6.11).

Skälen för regeringens förslag: Direktivet innehåller en grundläggande minimiregel om storleken på värdepappersbolags kapitalbas. Denna regel innebär att ett värdepappersbolags kapitalbas aldrig får understiga 25 % av föregående års fasta omkostnader med de möjligheter till justering som beskrivits ovan. Syftet med detta krav är att försäkra sig om att institutet har tillräckligt med resurser för att kunna utföra sin verksamhet.

En bestämmelse som fångar upp detta minimikrav på ett värdepappersbolags kapitalbas bör tas in i den föreslagna nya kapitaltäckningslagen.

6.10.1 Utvidgad kapitalbas

Regeringens förslag: Ett företag får — för att möta de nya kapitalkraven för marknadsrisker — till kapitalbasen räkna ytterligare poster utöver dem som godtas för att täcka kreditrisker, såsom nettovinster hänförliga till företagets handelslager och förlagslån med en ursprunglig löptid på minst två år.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser berör inte förslaget i denna del. *Riksbanken* tillråder en restriktiv tolkning i fråga om en omdefinition av kapitalbasen. Detta bör dock enligt riksbanken inte utesluta att institutkategorier, som bedriver en finansiell verksamhet av sådan karaktär att tillgång till kortfristigt kapital är av väsentlig vikt, ges möjlighet att utnyttja en bredare kapitalbas. *Finansinspektionen* framför synpunkter på fördelningen av tidsbundna förlagslån till det supplementära kapitalet resp. den utvidgade kapitalbasen. *Svenska Bankföreningen* framhåller att det är av synnerligen stor betydelse för instituten att de får rejäla möjligheter till en utvidgad kapitalbas för att möta de ökade kapitalkraven och att det är mycket angeläget att det klart anges att de svenska instituten skall få använda sig av samma möjligheter till utökad kapitalbas och till samma omfattning som utländska institut får göra.

EES-avtalet: Direktivet om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut (bilaga V) erbjuder institut (kreditinstitut och värdepappersföretag) att efter tillstånd av behörig myndighet använda ett utvidgat kapitalbasbegrepp för att möta de nya kapitalkrav som ställs i bilagorna I-IV och VI i direktivet. Ingen del av denna kapitalbas får emellertid användas för att samtidigt möta andra kapitalkrav än de nu angivna.

Den utvidgade kapitalbasen får inkludera posterna a-c enligt det följande, med avräkning — efter behörig myndighets beslut — för posten d:

a) Kapitalbasen såsom den definierats i direktivet 89/299/EEG om kapitalbasen i kreditinstitut med avdrag för poster enligt punkterna 12 och 13 i artikel 2.1 i samma direktiv för värdepappersföretag som från kapitalbasen skall avräkna icke likvida tillgångar enligt den nedan beskrivna posten d.

b) Den nettovinst som härrör från institutets handelslager sedan hänsyn tagits till varje förutsägbar avgift eller utdelning minskad med nettoförlusten på institutets övriga verksamhet under förutsättning att inte något av dessa belopp redan inräknats i posten a ovan.

c) Förlagslån med en ursprunglig löptid på minst två år. Lånen skall vara till fullo inbetalade och låneavtalet får inte innehålla någon bestämmelse om att lånet under några andra omständigheter än företagets upplösning kan återbetalas före den överenskomna återbetalningsdagen

annat än om de behöriga myndigheterna godkänner återbetalningen. Varken huvudfordran eller räntan på sådana förlagslån får återbetalas om återbetalningen skulle medföra att ifrågavarande företags kapitalbas därefter skulle uppgå till mindre än 100 % av företagets sammanlagda kapitalkrav. Ett institut skall enligt direktivet underrätta behörig myndighet så snart en återbetalning av ett sådant lån innebär att dess egen kapitalbas sjunker under 120 % av dess samlade krav. Värdet av sådana förlagslån får inte överstiga 150 % av den ursprungliga kapitalbas som återstår för att täcka marknadsriskerna sedan kapitalkravet för kreditrisker uppfyllts och får uppgå till detta högsta belopp endast under särskilda omständigheter som kan godtas av de behöriga myndigheterna. Behöriga myndigheter får under vissa förutsättningar tillåta ett institut att överskrida det tak för förlagslån som nu angetts. För värdepappersföretag gäller därvid att sådana förlagslån samt vissa andra poster inte får överstiga 200 % av den ursprungliga kapitalbas som återstår för att täcka marknadsrisker sedan kreditriskerna täckts eller 250 % av det beloppet, om icke likvida tillgångar räknats av från kapitalbasen. För kreditinstitut är motsvarande begränsning satt till 250 % av den ursprungliga kapitalbasen.

d) Vissa icke likvida tillgångar såsom bl.a. materiella anläggningstillgångar, vilka preciseras närmare i direktivet, skall efter behörig myndighets beslut, *avräknas* från den utvidgade kapitalbasen. Som icke-likvida tillgångar räknas vidare

- innehav av värdepapper, inkl. förlagslån, i kreditinstitut och finansiella institut som får räknas in i dessa instituts kapitalbas, under förutsättning att aktier i sådana institut inte innehas tillfälligt i syfte att ge ekonomiskt stöd avsett för rekonstruktion och räddning av det institutet eller att aktierna ingår i värdepappersföretagets handelslager,
- innehav av värdepapper och andra investeringar i andra företag än kreditinstitut och finansiella institut, som inte är lätta att avyttra,
- underskott i dotterföretag,
- insättningar, med undantag för sådana som är tillgängliga för återbetalning inom 90 dagar och för betalningar i samband med terminer och optioner för vilka krävs marginalsäkerhet,
- lånefordringar och andra fordringar utom sådana som skall betalas inom 90 dagar,
- varulager utom om de är föremål för de kapitalkrav som uppställs i artikel 4.2 i kapitalkravsdirektivet och under förutsättning att dessa krav inte är mindre stränga än dem som uppställts i artikel 4.1 (iii) i detta direktiv, dvs. det samlade kapitalkravet på ett institut.

Med *ursprunglig kapitalbas* menas enligt definitionen i artikel 2.25 i kapitalkravsdirektivet vissa av de poster som får inräknas i den kapitalbas som krävs för att täcka kreditrisker enligt artikel 2.1 i direktivet 89/299/EEG, dvs. summan av posterna 1, 2 och 4 med avdrag för posterna 9, 10 och 11 i denna artikel. Härmed avses summan av eget kapital, kapitalreserver och reserveringar för allmänna risker. Avdrag skall göras för institutets innehav av egna aktier till bokföringsvärde,

immateriella anläggningstillgångar och reella förluster under löpande räkenskapsår.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nu gällande kapitaltäckningsregler måste kreditinstitut och värdepappersbolag vid varje tidpunkt ha en kapitalbas som minst svarar mot de kapitalkrav för kreditrisker som åvilar företaget. Kortast tillåtna ursprungliga löptid på kapital som kan ingå i denna kapitalbas är fem år. De låneengagemang som är förknippade med kreditrisker är huvudsakligen långsiktiga och illikvida. De bokförs enligt lägsta värdets princip. Den handelsverksamhet som ger upphov till marknadsrisker är däremot mer kortsiktig genom att vinster och förluster realiseras oftare. Handelslagret värderas i kapitaltäckningssammanhang till marknadsvärdet. Härigenom kan kapitalkraven för marknadsrisker komma att variera mer i tiden än kapitalkraven för kreditrisker.

Sammantaget kommer företagen att bli föremål för ökade kapitalkrav när de har att möta såväl kredit- som marknadsrisker. En höjning av kapitalkravet innebär för företagens del att förhållandet mellan kapitalbasen och placeringarna resp. andra åtaganden måste förändras. Detta kan ske genom att kapitalbasen breddas, att placeringarna och åtagandena reduceras eller en kombination av dessa alternativ. Ett företag som vill behålla sina positioner måste alltså vidga sin kapitalbas om inte företagets kapitaltäckningsgrad skall minska. För att möta de sammanlagda ökade kapitalkrav som nu föreslås bör den möjlighet som direktivet öppnar för en utvidgad kapitalbas införlivas i svensk lagstiftning. På så sätt kan underlättas för företagen att nå upp till de hårdare kapitalkraven. I kapitalbasen kan således även under tidigare beskrivna förutsättningar räknas in bl.a. nettovinster hänförliga till institutets handelslager och förlagslån med en ursprunglig löptid på minst två år. Från den utvidgade kapitalbasen skall vissa icke likvida tillgångar räknas av. Exakt vilka tillgångar som skall få ingå i en utvidgad kapitalbas och omfattningen av dessa samt vilka icke likvida tillgångar som skall räknas av från denna kapitalbas bör preciseras i föreskrifter. Vid utformningen av föreskrifterna får prövas i vilken utsträckning det är lämpligt att utnyttja de möjligheter att utvidga kapitalbasen som direktivet ger.

Finansinspektionen har efterfrågat ett klargörande huruvida "överskott" av tidsbundna förlagslån som inte kan utnyttjas vid beräkning av det supplementära kapitalet får överflyttas och räknas till den utvidgade kapitalbas som skall svara mot kapitalkravet för marknadsrisker. Inspektionen har därvid pekat på att nuvarande kapitaltäckningsbestämmelser innebär att tidsbundna förlagslån, som skall hänföras till supplementärt kapital, får räknas in i kapitalbasen med högst ett belopp som motsvarar hälften av summan av primärt kapital. Inspektionen har inget att erinra mot att sådant kapital till överskjutande del får räknas till den utvidgade kapitalbasen.

Såsom direktivsbestämmelserna får tolkas synes inte hinder föreligga mot att tidsbundna förlagslån som uppfyller såväl kraven för att räknas till det supplementära kapitalet som att ingå i den utvidgade kapitalbasen får räknas till den utvidgade kapitalbasen i den utsträckning förlagslånen

på grund av begränsningsregeln inte kan hänföras till det supplementära kapitalet. Denna fråga bör dock närmare utvecklas i de föreskrifter som skall meddelas av regeringen eller Finansinspektionen.

6.10.2 Kumulativa preferensaktier och uppskrivningsfonder m.m.

Regeringens förslag: Preferensaktier med kumulativ effekt och uppskrivningsfonder får inte räknas in i det egna kapital som ingår i kapitalbasen som primärt kapital. Sådana tillgångar får upptas i kapitalbasen som supplementärt kapital först efter medgivande av Finansinspektionen.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Endast några remissinstanser framför synpunkter på förslaget i denna del. *Finansinspektionen* framhåller att s.k. inkråmsgoodwill skall räknas av från det primära kapitalet. Vidare föreslår inspektionen vissa justeringar i reglerna vad gäller behandling av uppskrivningsfonder och av kapitalandelen av periodiseringsfonder. *Svenska Bankföreningen* anser att s.k. kumulativa preferensaktier skall räknas in i det primära kapitalet. För det fall sådana aktier inte skall ingå i det primära kapitalet bör av lagtexten framgå att de skall räknas som supplementärt kapital. Vidare anser föreningen att tillskott i försäkringsföretag inte skall behöva räknas av från kapitalbasen.

Skälen för regeringens förslag: I en skrivelse till Finansdepartementet har Finansinspektionen hemställt om en översyn av kapitaltäckningsreglerna så att bestämmelserna rörande s.k. kumulativa preferensaktier klargörs (dnr 4841/93). Kumulativa preferensaktier medför, liksom ordinarie preferensaktier, en företrädesrätt till utdelning av ett bolags utdelningsbara vinst. Dessutom gäller för denna typ av aktier att rätten till utdelning kan kumuleras. I bolagsordningen för det bolag som gett ut aktierna skall regleras hur kumulationen skall ske. Vanligtvis torde en sådan reglering innebära att om utdelning inte har kunnat lämnas under ett eller flera år så skall av följande års utdelningsbara vinst så mycket utdelas på de kumulativa preferensaktierna som brustit under tidigare år, innan någon utdelning får ske på bolagets övriga aktier.

Finansinspektionen har till stöd för sin framställan anfört följande. Enligt nu gällande lagstiftning utgör s.k. kumulativa preferensaktier aktiekapital och får därmed enligt gällande kapitaltäckningsbestämmelser i 2 kap. 9 a § bankrörelselagen räknas som primärt kapital vid beräkning av en banks kapitalbas. Enligt direktivet om kapitalbasen i kreditinstitut (89/299/EEG) får emellertid kumulativa preferensaktier inte inräknas i det primära kapitalet. Sådana aktier utgör i stället supplementärt kapital. Motsvarande synsätt kommer till uttryck i Baselöverenskommelsen.

I de av Baselkommittén år 1988 presenterade rekommendationerna beträffande kapitalbas och kapitalkrav för internationellt verksamma banker har särskilt anmärkts i fråga om beräkningen av kapitalbasen att i aktiekapitalet skall ingå utgivna och fullt betalade aktier samt icke-kumulativa preferensaktier med uteslutande av kumulativa preferensaktier.

I direktivet om kapitalbasen i kreditinstitut (89/299/EEG), vilket i allt väsentligt följer Baselöverenskommelsen, skall enligt artikel 2.1 ett kreditinstituts icke-gruppbaserade kapitalbas utgöras bl.a. av kapital som avses i artikel 22 i direktiv 86/635/EEG, till den del det är inbetalt, samt överkurs vid aktieemission, dock med undantag för kumulativa preferensaktier. I artikel 22 i direktivet om årsbokslut och sammanställd redovisning för banker och andra finansiella institut (86/635/EEG) föreskrivs att posten tecknat kapital "skall omfatta kapital, som oavsett hur det betecknats i det enskilda fallet, enligt nationell lag skall räknas som eget kapital tecknat av aktieägare eller andra innehavare, allt efter det ifrågavarande institutets associationsform".

Som tidigare nämnts i avsnitt 6.2 bygger nuvarande svenska kapitaltäckningsregler delvis på Baselöverenskommelsen. Enligt gällande bestämmelser om beräkning av kapitalbasen i bl.a. 2 kap. 9 a § bankrörelselagen avses med primärt kapital för bankaktiebolag, sparbanker och föreningsbanker eget kapital. Något undantag har därvid inte gjorts för s.k. kumulativa preferensaktier. I motiven till bestämmelserna konstaterades att allt som enligt bankrörelselagen ingick i begreppet eget kapital resp. egna fonder, med undantag för garantifonder enligt då gällande regler, uppfyllde de av Baselkommittén uppställda kraven på eget kapital. Frågan om s.k. kumulativa preferensaktier berördes inte.

Svenska Bankföreningen har som grund för sitt avstyrkande av förslaget att undanta kumulativa preferensaktier från vad som utgör primärt kapital anfört bl.a. följande. Preferensaktier med kumulativ rätt utgivna av svenska bankaktiebolag utgör primärt kapital enligt bankrörelselagens bestämmelser. I EG:s direktiv (89/299/EEG) om kapitalbasen synes inte vara angivet vad som avses med kumulativa preferensaktier. I Baselreglerna kan dock viss ledning hämtas. Baselreglernas diskvalifikation av "cumulative preference shares" som primärt kapital omfattar inte preferensaktier vilka, likt svenska preferensaktier med kumulativ rätt, endast ger viss företrädesrätt till vinstutdelning mot övriga aktieägare och inte grundar något anspråk direkt mot bolaget. Även vid tillämpning av Baselreglerna skall således preferensaktier med kumulativ rätt av svensk modell inräknas i det primära kapitalet. Med beaktande av ändamålet bakom bestämmelserna rörande vilka kapitalelement som kan inräknas i det primära kapitalet i banker och andra kreditinstitut synes det inte finnas skäl att utesluta preferensaktier med kumulativ rätt enligt svensk modell. Dessa aktier grundar inget anspråk på utdelning direkt mot utgivande bank, och de innebär därför inte en större belastning på bankens kapital än stamaktier.

Enligt såväl EG-direktivet om kapitalbas som Baselöverenskommelsen undantas kumulativa preferensaktier från det primära kapitalet. I

direktivet finns inte närmare angivet vad som avses med sådana aktier. I Baselöverenskommelsen finns emellertid vissa klargöranden. Dessa bör, i linje med vad Bankföreningen anser, kunna användas även vid tolkningen av direktivet, eftersom det inte finns anledning att tro att direktivet vad gäller behandlingen av kumulativa preferensaktier skulle avvika från Baselreglerna.

Enligt Baselreglerna kan kumulativa preferensaktier — under vissa förutsättningar — få räknas till det supplementära kapitalet. Till supplementärt kapital får nämligen räknas instrument som kombinerar vissa egenskaper hos aktier och skuldförbindelser — s.k. hybrid (debt/equity) capital — om de uppfyller vissa specificerade krav. Dessa krav innebär bl.a. att instrumenten skall vara förenade med efterställd betalningsrätt, att de skall vara ouppsägbara för innehavaren och att betalning av ränta, utdelning och andra förpliktelser som följer med instrumenten skall kunna skjutas upp. Det sägs uttryckligen att kumulativa preferensaktier som uppfyller de villkor som räknas upp skall kunna ingå i kategorin "hybrid (debt/equity) capital instruments". Det lämnas också exempel på preferensaktier i några länder som skall kunna hänföras till denna kategori av instrument.

Av Baselreglerna får därför anses följa att kumulativa preferensaktier, oavsett närmare utformning, inte kan ingå i det primära kapitalet men att de under vissa förutsättningar kan få räknas till det supplementära kapitalet. Kumulativa preferensaktier undantas således kategoriskt från det primära kapitalet. De särdrag som Bankföreningen menar utmärker kumulativa preferensaktier som utges av svenska bolag har därför inte någon betydelse för om aktierna skall kunna hänföras till det primära kapitalet. Däremot kan dessa omständigheter vara relevanta vid en bedömning av om aktierna kan hänföras till det supplementära kapitalet.

En bank kan under vissa förutsättningar skriva upp värdet av en anläggningstillgång och utnyttja det uppskrivna beloppet för ökning av det egna kapitalet genom att göra avsättning till en uppskrivningsfond. I fråga om uppskrivningsfonder, som enligt 4 kap. 7 § bankrörelselagen redovisas under bundet eget kapital, ifrågasattes i motiven till kapitaltäckningsreglerna om dessa fonder kunde anses uppfylla Baselkommitténs krav på eget kapital. Primärt kapital utgörs enligt Baselkommittén av eget kapital samt öppet redovisade reserver av högsta kvalitet. Av flera skäl ansågs det befogat att hänföra uppskrivningsfonderna till det primära kapitalet (prop. 1989/90:43 s. 66, 67 och 94). I Finansinspektionens föreskrifter om rapportering av uppgifter om beräkning av kapitalbas och kapitalkrav (FFFS 1992:32) anges dock vissa begränsningar i möjligheten att som primärt kapital få uppta uppskrivningsfonder.

Enligt artikel 2.1 i direktivet om kapitalbasen i kreditinstitut (89/299/EEG) ingår i ett kreditinstituts icke-gruppbaserade kapitalbas bl.a. "Uppskrivningsfond som avses i artikel 33 i rådets direktiv 78/660/EEG av den 25 juli 1978 grundat på artikel 54.3 g i fördraget om årsbokslut i vissa typer av bolag, senast ändrat genom direktiv 84/569/EEG" (punkt 3). Av artikel 6 i kapitalbasdirektivet, som innehåller gränsvärden för vissa av de poster som kan ingå i kapitalbasen,

framgår indirekt uppdelningen av kapitalbasen i primärt och supplementärt kapital. Uppskrivningsfond enligt punkt 3 i artikel 2.1 tillhör därvid den grupp av poster som sammantagna inte får överstiga 100 % av det egna kapitalet och som således räknas till det supplementära kapitalet.

Mot bakgrund av vad som sagts kan ifrågasättas om de svenska kapitaltäckningsreglerna vad gäller behandlingen av kumulativa preferensaktier och uppskrivningsfonder stämmer överens med EG-reglerna om kapitalbasen och Baselöverenskommelsen.

Bestämmelserna om primärt kapital bör, för att bringas i överensstämmelse med nu nämnda internationella åtaganden, kompletteras med ett uttryckligt undantag för kumulativa preferensaktier. Någon bestämmelse i lagtexten om att kumulativa preferensaktier skall utgöra supplementärt kapital bör dock inte införas. Det är fråga om tillskott som skall uppfylla vissa villkor och därför bör kumulativa preferensaktier räknas till sådana andra kapitaltillskott som kan godkännas som supplementärt kapital (2 kap. 6 § fjärde stycket i förslaget till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag). Ändringen beträffande behandlingen av kumulativa preferensaktier i kapitaltäckningshänseende föreslås gälla fr.o.m. den 1 januari 1995. För att mildra verkningarna av nedklassificeringen för kumulativa preferensaktier som redan har getts ut finner regeringen det skäligt att sådana aktier får räknas som primärt kapital under en tvåårig övergångstid, dvs. t.o.m. utgången av år 1996.

Vidare bör uppskrivningsfonder i kapitaltäckningshänseende undantas från det egna kapitalet och först efter medgivande av Finansinspektionen få räknas in i kapitalbasen som supplementärt kapital.

Finansinspektionen har påpekat att avräkning bör ske från det primära kapitalet av övervärde, s.k. inkråmsgoodwill, som redovisas i ett enskilt institut och som detta erlagt t.ex. i samband med övertagande av ett annat instituts rörelse. Regeringen delar denna uppfattning eftersom goodwillvärden inte skall beaktas i kapitaltäckningssammanhang.

Svenska Bankföreningen har i sitt remissvar påpekat att bestämmelsen om att aktieinnehav m.m. i försäkringsföretag skall räknas av från kapitalbasen innebär 100 % kapitalkrav för dessa placeringar. Eftersom direktivet om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut (89/647/EEG) endast kräver 8 % kapitalkrav för sådana placeringar bör de svenska instituten enligt föreningens uppfattning av konkurrensneutralitetsskäl inte drabbas av högre kapitalkrav än vad många andra länder tillämpar, dvs. direktivets 8 %.

Bestämmelsen om att avräkning skall göras från det primära och supplementära kapitalet för en banks tillskott i företag som driver försäkringsverksamhet tillkom år 1991 i samband med att regler infördes som tillät en integration mellan bankverksamhet och annan finansiell verksamhet å ena sidan och försäkringsverksamhet å andra sidan, s.k. branschglidning (prop. 1990/91:154). Samtidigt infördes en motsvarande bestämmelse i lagen om finansbolag. Den bestämmelsen har numera förts över till lagen om kreditmarknadsbolag. Grundtanken för avräknings-

regeln är att det kapital som skall hållas till skydd för ett instituts verksamhet inte samtidigt får utgöra riskkapital i ett annat institut. Bankföreningen förordade redan vid beredningen av den s.k. branschglidningslagstiftningen att ett kapitalkrav på 8 % skulle tillämpas för holdingbolags tillskott till försäkringsbolag i stället för en avräkningsregel. Enligt uttalanden i propositionen ansågs främst försiktighetsskäl tala för att i ett inledande skede hela tillskottet till försäkringsbolag i nu aktuella koncerner skulle räknas av från holdingbolagets resp. bankens kapitalbas. Detta ansågs trygga att banken har tillräcklig kapitalstyrka för det avsedda engagemanget utan att bankens övriga engagemang riskeras (prop. 1990/91:154 s. 69-72).

De senaste årens utveckling har medfört allvarliga problem i flera finansiella företag. Företagens aktiekurser har fluktuerat mycket kraftigt. Det saknas enligt regeringens uppfattning skäl att nu inta en annan ståndpunkt i denna fråga än den som redovisats i propositionen ovan. Tillskott av detta slag bör således även fortsättningsvis täckas till 100 % av riskbärande kapital.

6.10.3 Skatteutjämningsreserven m.m.

Regeringens förslag: Banker, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag får i kapitalbasen som primärt kapital räkna in kapitalandelen av skatteutjämningsreserv och periodiseringsfond. Banker och kreditmarknadsbolag får vidare som primärt kapital räkna kapitalandelen av eventuell överavskrivning på leasingobjekt. Enligt nu gällande regler får dessa reserver tas upp med 70 % i kapitalbasen.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Svenska Bankföreningen* anser att bestämmelsen att regeringen eller Finansinspektionen skall föreskriva om storleken av den kapitalandel av bl.a. skatteutjämningsreserv och periodiseringsfond som skall inräknas i primärt kapital, är onödig. Frågan behandlas i författningskommentaren till 2 kap. 6 § i förslaget till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. *Riksskatteverket* utgår från att förslaget kommer att justeras med anledning av eventuella lagändringar på skatteområdet. Riksskatteverket erinrar också om att de skattemässiga reserveringarna inte ändras successivt under året utan trappstegsvis vid bokslutstillfällena. Avsättningarnas storlek bestäms enligt verket under bokslutsarbetet efter själva bokslutsdagen.

Övriga remissinstanser har inte yttrat sig i frågan.

Gällande rätt

Enligt de nya skärpta kapitaltäckningsregler som infördes år 1990 (se avsnitt 6.2) för banker och andra kreditinstitut fick till primärt kapital — utöver eget kapital — räknas 70 % av institutens s.k. värderegleringsreserver, dvs. reserver för utlåning, garantiförbindelser, aktier, obligationer och utländska valutor. För finansbolagens del tillkom 70 % av överavskrivningar på uthyrd egendom. Den valda procentsatsen hade bestämts med utgångspunkt i den dåvarande skattesatsen för aktiebolag m.fl. och svarade mot vad som återstod sedan den latenta skatteskulden räknats bort.

Vid 1990 års skattereform ersattes en rad reserveringsmöjligheter (resultatutjämningsfond, lagernedskrivning, investeringsfondsavsättningar, fartygsfonder m.m.) av en ny generell reserveringsmöjlighet — skatteutjämningsreserv (surv). Juridiska personer fick göra avdrag för avsättning till surv med högst 30 % av ett kapitalunderlag eller 15 % av ett löneunderlag. Den som var skyldig att upprätta årsbokslut skulle ha satt av ett mot avdraget svarande belopp i räkenskaperna för beskattningsåret. Kapitalunderlaget utgjordes i princip av skillnaden mellan tillgångar och skulder vid beskattningsårets utgång.

Med anledning av dessa ändrade beskattningsregler justerades bestämmelserna om kapitaltäckning med ikraftträdande den 1 mars 1991 (prop. 1990/91:40, bet. 1990/91:NU16, rskr. 85, SFS 1990:1306). Eftersom möjligheten att göra avsättningar till värderegleringsreserver upphörde utmönstrades reglerna om sådana reserver ur kapitaltäckningsreglerna. När dåvarande reserver upplöstes och skulle tas upp till beskattning, kom drygt 70 % att kunna föras till det egna kapitalet. I kapitaltäckningsreglerna infördes därför en möjlighet att räkna in *surven* till 70 % i det primära kapitalet. I motiven till lagändringen diskuterades frågan hur surven skulle behandlas i kapitaltäckningssammanhang. Den bedömningen gjordes att surven uppfyllde de krav som ställts upp i Baselkommitténs regler för att få ingå i kapitalbasen som primärt kapital, eftersom surven kan ses som en öppet redovisad reserv. I Baselkommitténs regler förutsattes emellertid att reserverna bildats av beskattat kapital. Med hänsyn till att samma effekt uppnås genom att surven tas upp till 70 %, motsvarande vad som lägst återstår efter återföring till beskattning, föreslogs i propositionen att surven skulle tas upp med 70 % i kapitalbasen som primärt kapital. Sedan värderegleringsreserverna beskattats och den återstående delen av reserverna förts till eget kapital, blir därigenom kapitaltäckningssituationen i princip densamma som före skattereformen. Det skulle däremot stå klart i strid med Baselreglerna att låta någon del av den latenta skatteskulden ingå i kapitalbasen (prop. 1990/91:40 s. 27).

I och med att bankerna fick rätt att ägna sig åt finansiell leasing infördes år 1991 en rätt för bankerna att på samma sätt som finansbolagen i det primära kapitalet räkna in 70 % av eventuell överavskriv-

ning på leasingobjekt (prop. 1990/91:154, bet. 1990/91:NU41, rskr. 367, SFS 1991:1018).

I det primära kapital som ingår i ett kreditinstituts och värdepappersbolags kapitalbas får således enligt gällande kapitaltäckningsregler räknas 70 % av skatteutjämningsreserven (surven) samt för kreditinstitut dessutom 70 % av det belopp som svarar mot företagets reserver till följd av avskrivning på egendom som upplåtits till nyttjande (2 kap. 9 a § bankrörelselagen och 4 kap. 2 § lagen om kreditmarknadsbolag).

Företagsskattereformen

Förutsättningarna för kapitaltäckningsbestämmelserna har förändrats till följd av betydande ändringar i den svenska företagsbeskattningen (prop. 1993/94:50, bet. 1993/94:SkU15, rskr. 1993/94:108). Reglerna har trätt i kraft den 1 januari 1994 och tillämpas första gången vid 1995 års taxering. *Bolagsskattesatsen* sänks från 30 % till 28 %. Möjligheten att göra avsättningar till surv slopas och en ny allmän reserveringsmöjlighet — periodiseringsfonder — införs.

Principen för avveckling av gjorda *survavsättningar* är att hälften av avsättningarna får upplösas utan beskattningseffekter, medan återstoden återförs till beskattning genom att ett belopp motsvarande i princip hälften av avsättningarna vid 1993 års taxering tas upp till beskattning under en femårsperiod med början vid 1995 års taxering. Vid 1995 års taxering återförs dessutom den del av survavdraget vid 1994 års taxering som överstiger avdraget vid 1993 års taxering. En begränsning gäller alltså för de fall då avsättningen till surv är större vid 1994 års taxering än vid 1993 års taxering. Är avdraget för avsättning till surv vid 1994 års taxering högre än motsvarande avdrag vid närmast föregående taxering, dvs. normalt 1993 års taxering, skall ett belopp motsvarande survökningen återföras till beskattning vid 1995 års taxering eller, om taxering inte sker år 1995, vid 1996 års taxering. Hälften av återstående del av avdraget återförs till beskattning under en femårsperiod med början vid 1995 års taxering. I 8 § lagen (1993:1540) om återföring av skatteutjämningsreserv finns en undantagsregel för företag som Statens Bostadsfinansieringsbolag, SBAB och Stadshypotek AB, som innebär att 50 % av de reserv- och säkerhetsfonder som skall återföras till beskattning enligt 2 § första stycket lagen (1992:702) om inkomstskatteregler med anledning av vissa omstruktureringar inom den finansiella sektorn m.m., skall anses utgöra avdrag för avsättning till skatteutjämningsreserv vid närmast föregående taxering.

Systemet med avdrag för avsättning till *periodiseringsfonder* är utformat så att det ger en möjlighet till förlustutjämning bakåt som är likartad med den som surven gett. En skattskyldig som gjort avsättning till periodiseringsfond får vid beräkning av inkomst av näringsverksamhet göra avdrag för avsättningen. Avdraget får uppgå till högst 25 % av beskattningsårets inkomst före avdrag för avsättningen. I denna inkomst ingår bl.a. avdrag för survavsättningar som återförts till beskattning enligt

lagen om återföring av skatteutjämningsreserv. Varje års avsättning skall bilda en egen fond. Fonden skall återföras till beskattning senast efter fem år. Har en fond inte frivilligt återförts till beskattning senast vid den tidpunkten sker en obligatorisk återföring av återstående del. Den nya lagen (1993:1538) om periodiseringsfonder trädde i kraft den 1 januari 1994 och tillämpas första gången vid 1995 års taxering, dvs. på avsättningar som gjorts under beskattningsår som taxeras år 1995 eller senare.

Företagsskattereformens betydelse för kapitaltäckningen

De ändrade beskattningsreglerna medför att bestämmelserna om kapitaltäckning måste justeras. Anledningen till detta är som tidigare framgått dels att bolagsskattesatsen sänkts från 30 % till 28 %, dels att surven avskaffats, dels att en ny allmän reserveringsmöjlighet — periodiseringsfonder — införts.

Sänkningen av skattesatsen påverkar med vilket belopp surven skall tas upp till i kapitalbasen som primärt kapital. Med hänsyn till de tidigare redovisade principerna, dvs. att i Baselreglerna förutsätts att reserverna bildats av beskattat kapital, borde den justeringen göras i gällande regler rörande beräkningen av kapitalbasen att till det primära kapitalet får räknas 72 % i stället för 70 % av skatteutjämningsreserv. Bestämmelserna i lagen om återföring av skatteutjämningsreserv ger dock i vissa fall utrymme för en mer individuell beräkning av skattebelastningen. Enligt 2 § denna lag skall, i de fall surven vid 1994 års taxering är större än vid närmast föregående år, dvs. normalt 1993 års taxering, ett belopp motsvarande ökningen av survavsättningen mellan 1993 och 1994 års taxering i sin helhet återföras till beskattning vid 1995 års taxering och hälftendelningen avse resterande belopp, dvs. surven vid 1993 års taxering.

Följande exempel lämnas i lagmotiven (prop. 1993/94:50 s. 215). AB A har gjort avdrag för avsättning till surv med 1 200 i bokslutet till ledning för 1994 års taxering. Vid 1993 års taxering uppgick avdraget till 1 000. De belopp som får upplösas resp. avskattas på fem år uppgår till 500 vardera (1000/2). Survökningen på 200 samt 100 (1/5 av 1000/2) återförs till beskattning vid 1995 års taxering. Vinsten ökas därmed med 300 vilket i sin tur innebär att periodiseringsfondsavsättningen får öka med 75. Detta innebär att de 300 i realiteten endast träffas av en bolagsskatt på 25,43 %.

Utfallet blir således olika beroende på olika dispositioner som gjorts vid 1993 och 1994 års taxeringar. Med hänsyn härtill synes det vara lämpligare att i lagen inte ange en exakt procentsats med vilken surven under återföringsperioden kan tas upp i ett kreditinstituts eller ett värdepappersbolags kapitalbas som primärt kapital. Beräkningen av den kapitalandel av surven som får medräknas i kapitalbasen bör i stället preciseras i särskilda föreskrifter. Detsamma bör för banker och kreditmarknadsbolag gälla i fråga om kapitalandelen av det belopp som svarar mot företagets

reserver till följd av avskrivning på egendom som upplåtits till nyttjande, dvs. av eventuell överavskrivning på leasingobjekt.

Vidare bör reglerna om beräkning av det primära kapitalet kompletteras med möjlighet för banker, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag att till det primära kapitalet räkna kapitalandelen av periodiseringsfonder.

6.11 Övervaknings- och tillsynssystem samt informationsskyldighet

Regeringens förslag: Banker, andra kreditinstitut och värdepappersbolag skall inrätta system för registrering och klassificering av kreditrisker samt för övervakning och kontroll av marknadsrisker och stora exponeringar i företagets verksamhet. De skall också ha system som vid varje tidpunkt med rimlig precision kan beräkna företagets finansiella positioner.

Företagen skall vidare lämna inspektionen de uppgifter om verksamheten som den behöver för att kunna bedöma om företaget uppfyller nu föreslagna kapitaltäckningskrav m.m. samt ha interna kontroll-, förvaltnings- och redovisningsrutiner som gör det möjligt att fortlöpande göra denna bedömning.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag, frånsett att det i promemorieförslaget inte ställs något krav på att företagen skall ha system för övervakning och kontroll av kreditrisker och stora exponeringar. I förhållande till promemorians förslag har Finansinspektionens möjlighet till ingripande utvidgats.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* tillstyrker att instituten enligt lag skall ha betryggande system för övervakning och kontroll av marknadsrisker m.m. men anser att bestämmelsen bör kompletteras med en motsvarande skyldighet att kontrollera kreditrisker och stora exponeringar. Inspektionen anser att den bestämmelsen i förslaget till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag som ger inspektionen rätt att ingripa mot institut vars kapitalbas understiger det minsta belopp som krävs enligt lagförslaget är överflödig eftersom det redan finns en generell möjlighet för inspektionen att förelägga ett institut att efterleva sådana bestämmelser. *Riksrevisionsverket* anser att de utökade tillsynsansvar som föreslås torde ligga i linje med den förändring av Finansinspektionens arbete som verket skisserat i en granskningsrapport. *Sveriges Aktiesparares Riksförbund* anser att det är av största vikt att Finansinspektionen ges tillräckliga resurser för att på ett tillfredsställande sätt kunna genomföra den föreslagna kontrollen.

EES-avtalet: Kapitalkravsdirektivet (artikel 4.4) föreskriver att institut (kreditinstitut och värdepappersföretag) som omfattas av direktivet skall inrätta övervaknings- och kontrollsystem för att bevaka ränterisken i insti-

tutets samtliga verksamheter och att dessa system skall övervakas av behörig myndighet. Instituten skall vidare ha system som gör det möjligt att vid varje tidpunkt med rimlig exakthet beräkna institutens finansiella positioner (artikel 4.5).

Behörig myndighet får kräva att instituten lämnar myndigheten all den information som är nödvändig för att bedöma om de uppfyller direktivets bestämmelser. Instituten skall vidare ha sådana interna kontrollmedel och system beträffande administration och redovisning som möjliggör en bevakning av att de fortlöpande uppfyller bestämmelserna om minsta startkapital, kapitaltäckning m.m. (artikel 8.1).

För värdepappersföretag gäller enligt artikel 8.2 att de skall lämna de behöriga myndigheterna den information som myndigheterna begär åtminstone

- en gång per månad om företaget skall ha ett startkapital på minst 730 000 ecu,
- en gång var tredje månad när det gäller företag med ett minsta startkapital på 125 000 ecu samt
- en gång var sjätte månad när det gäller företag med ett minsta startkapital på 50 000 ecu.

För kreditinstitut gäller den rapporteringsskyldighet som anges i direktivet om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut (89/647/EEG).

Om ett instituts kapitalbas understiger det samlade kapitalkravet avseende såväl kreditrisk som marknadsrisk skall de behöriga myndigheterna se till att företaget vidtar åtgärder för att rätta till situationen så snabbt som möjligt (artikel 4.3).

Skälen för regeringens förslag: Finansinspektionen svarar i dag för tillsynen över de institut som är verksamma på de finansiella marknaderna. Denna tillsyn förutsätter att inspektionen har möjlighet att fortlöpande följa verksamheten och därvid få den information av instituten som behövs för detta. Därför finns bestämmelser som ger Finansinspektionen rätt att begära de upplysningar om institutens verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen behöver för sin tillsyn. I lagen om värdepappersrörelse anges t.ex. att värdepappersbolag skall hålla handlingar tillgängliga för inspektionen och även i övrigt lämna de upplysningar inspektionen begär (6 kap. 1 §). Vidare anges att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela föreskrifter om vilka upplysningar ett värdepappersinstitut skall lämna till inspektionen (6 kap. 2 § 1). Med stöd härav har Finansinspektionen utfärdat föreskrifter om månadsrapport för vissa värdepappersbolag, utländska värdepappersföretag samt för fondkommissionsbolag (FFFS 1991:13). Motsvarande regler finns för banker i 7 kap. 1 § bankrörelselagen och för kreditmarknadsbolag i 5 kap. 1 § lagen om kreditmarknadsbolag. Även i dessa lagar är rätten att meddela närmare föreskrifter om vilka upplysningar som skall lämnas delegerad till regeringen eller Finansinspektionen. För bankerna har Finansinspektionen meddelat föreskrifter om månads-/kvartalstatistik (FFFS 1994:12).

I förarbetena till lagen om kreditmarknadsbolag uttalades särskilt att kapitlet om tillsyn utformats med reglerna i värdepappersrörelselagen som förebild (prop. 1992/93:89 s. 225). Syftet med detta var att så långt som möjligt ha likalydande tillsynsregler inom de områden som står under tillsyn av Finansinspektionen. Reglerna överensstämmer också till stora delar med bestämmelserna i 7 kap. bankrörelselagen.

De nu angivna bestämmelserna får anses vara tillräckliga för att ge Finansinspektionen rätt att begära upplysningar även i de avseenden som aktualiseras genom bestämmelserna i kapitalkravsdirektivet. Någon komplettering av gällande lagstiftning synes därför inte behövas. Med stöd av den föreskriftsrätt som finns kan Finansinspektionen reglera det särskilda rapporteringskrav som direktivet ställer upp för värdepappersföretag.

I gällande lagstiftning saknas emellertid bestämmelser som kräver att kreditinstitut och värdepappersbolag inrättar sådana övervaknings- och kontrollsystem som direktivet föreskriver. Företagen skall enligt direktivet vid varje tidpunkt ha en kapitalbas som sammantaget uppgår till eller överstiger summan av de skilda kapitalkraven hänförliga till såväl kredit- som marknadsrisker. De komplicerade beräkningsmetoder som anvisas i direktivet för beräkning av dessa kapitalkrav ställer stora krav på företagens tekniska utrustning. De interna kontrollsystem som direktivet föreskriver är även nödvändiga för att Finansinspektionen skall kunna utöva sin tillsyn över företagen. Gällande lagstiftning bör därför kompletteras med regler som skapar förutsättningar för inspektionen att begära att företagen inrättar sådana övervaknings- och kontrollsystem samt i övrigt tillämpar sådana rutiner vad gäller administration och redovisning som säkerställer en effektiv kontroll av att företaget följer gällande kapitaltäckningsregler. Reglerna bör — såsom framhållits av Finansinspektionen — omfatta såväl kredit- som marknadsrisker och stora exponeringar samt i fråga om rutiner m.m. även gruppbaserad redovisning. Systemen bör såvitt avser kreditrisker avse registrering och klassificering av dessa. Bestämmelserna bör ingå i den föreslagna nya kapitaltäckningslagen.

I den mån Finansinspektionens granskning av sådana system kräver att särskild sakkunskap måste anlitas, bör den kostnad som därvid uppstår betalas av det företag som tillsynen avser.

Enligt promemorieförslaget får Finansinspektionen — i det fall ett instituts kapitalbas understiger det minsta belopp som krävs för att täcka såväl kredit- som marknadsrisker — förelägga företaget att vidta lämpliga åtgärder för att rätta till förhållandet. Finansinspektionen har ifrågasatt behovet av denna bestämmelse. Kapitalkravsdirektivet (artikel 4.3) föreskriver en skyldighet för tillsynsmyndigheten att i de aktuella fallen se till att institutet avhjälper bristen så snart som möjligt. Därför bör i den nya lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag finnas en bestämmelse som inte bara ger Finansinspektionen en möjlighet att ingripa, vilket promemorieförslaget innebär, utan ålägger inspektionen att göra detta. En sådan skyldighet för inspektionen att ingripa med föreläggande, som vid behov kan förenas med vite, bör även avse situationer då ett institut inte uppfyller kraven i fråga

om att inrätta övervaknings- och kontrollsystem samt rutiner för administration och redovisning. Bestämmelsen bör även vara tillämplig på ett institut eller en finansiell företagsgrupp som inte nedbringar sina exponeringar till stadgade gränsvärden.

Ett förändringsarbete har initierats vid Finansinspektionen i syfte att anpassa organisationen till nya krav på verksamheten. Detta förändringsarbete syftar till att utveckla bl.a. tillsynsarbetet (prop. 1993/94:100 s. 81). Även inom Finansdepartementet pågår arbete som kan beröra förutsättningarna för tillsynen i framtiden.

I avvaktan på resultatet av nyss nämnda arbete bör de bestämmelser om Finansinspektionens tillsyn som tas in i den föreslagna kapitalkravslagen inte avvika från det mönster som finns i den under senare år tillkomna lagstiftningen på värdepappersmarknadsområdet, t.ex. lagen om värdepappersrörelse och lagen om börs- och clearingverksamhet. Tillsynsbestämmelserna kan dock komma att ändras senare beroende på resultatet av det översynsarbete som inletts.

7 Övervakning och kontroll av stora exponeringar

7.1 Bakgrund och gällande rätt

Gemensamma riktlinjer för övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar infördes ursprungligen genom kommissionens rekommendation 87/62/EEG. Detta instrument valdes eftersom det medgav en gradvis anpassning av gällande regler och införande av nya regler utan att gemenskapens banksystem störtes. Efter denna övergångsfas har det bindande direktivet om övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar (92/121/EEG) antagits. De principer som direktivet bygger på är i huvudsak samma som i rekommendationen. Vissa av reglerna har dock skärpts. Gränsen för att en exponering skall anses som stor har sänkts från 15 % till 10 % av institutets kapitalbas och gränsen för största tillåtna exponering har sänkts från 40 % till 25 % av institutets kapitalbas. Gränsen för ett kreditinstituts samtliga stora exponeringar, vilken enligt bestämmelserna i direktivet är 800 % av institutets kapitalbas, har emellertid inte ändrats.

Övervakning och kontroll av ett kreditinstituts eller ett värdepappersbolags exponeringar ingår som en integrerad del av tillsynen av institutet eller bolaget. En alltför stor koncentration av exponeringar gentemot en enskild kund eller grupp av kunder med inbördes anknytning kan medföra en oacceptabelt hög förlustrisk. Det kan vara till skada för företagets soliditet och utgöra ett hot mot dess fortlevnad. Det har därför ansetts att en harmonisering bör ske av vissa grundläggande regler om övervakning av stora exponeringar.

Begränsningar av stora exponeringar

De regler som i dag reglerar begränsningar av stora exponeringar i den svenska lagstiftningen återfinns såvitt avser banker i 2 kap. 16 § bankrörelselagen (1987:617) och såvitt avser kreditmarknadsbolag i 3 kap. 9 § lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag. När det gäller värdepappersbolag finns en motsvarande bestämmelse i 3 kap. 7 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.

Enligt dessa bestämmelser får en bank, ett kreditmarknadsbolag, ett värdepappersbolag eller ett utländskt värdepappersföretag inte ha fordringar på samma låntagare eller låntagare som är förbundna med varandra i väsentlig ekonomisk gemenskap i sådan omfattning att det finns risk att institutet inte kan fullgöra sina skyldigheter om en sådan låntagare inte kan betala sin skuld.

Banker är skyldiga att lämna Finansinspektionen upplysningar om sin verksamhet och de därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen begär. Enligt 7 kap. 2 § 1 bankrörelselagen får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen, meddela föreskrifter om vilka upplysningar som en bank skall lämna till inspektionen. Motsvarande bestämmelser finns för kreditmarknadsbolagen i 5 kap. 1 och 2 §§ lagen om kreditmarknadsbolag och för värdepappersbolagen i 6 kap. 1 § lagen om värdepappersrörelse.

Finansinspektionen har den 11 juni 1992 beslutat allmänna råd rörande kreditinstitutens rapportering av stora exponeringar (FFFS 1992:20). Enligt dessa allmänna råd skall kreditinstitut, värdepappersbolag m.fl. rapportera sina stora exponeringar till Finansinspektionen två gånger per år, den 30 juni och den 31 december. Samtliga exponeringar som uppgår till 10 % eller mer av kapitalbasen skall rapporteras. Med exponering avses i de allmänna råden engagemang, placeringar samt institutens åtaganden utanför balansräkningen. Med engagemang avses bl.a. utestående krediter och beviljad ej utnyttjad kredit m.m. Med placering avses bl.a. innehav av obligationer, certifikat och andra räntebärande eller diskonteringsbara papper utfärdade av ett kredittagande bolag, liksom innehav av dess aktier. De allmänna råden är — såvitt avser rapporteringsskyldigheten — redan i hög grad anpassade till reglerna i direktivet om övervakning och kontroll av stora exponeringar.

7.2 Direktivet om övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar

Den 21 december 1992 antog EG:s råd direktivet om övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar (92/121/EEG). Direktivet innehåller bestämmelser som innebär skyldighet för kreditinstitut att lämna uppgifter om sina stora exponeringar och att begränsa storleken av sådana exponeringar.

Med exponering avses alla tillgångsposter och poster utanför balansräkningen enligt den kategorisering som gjorts i kapitaltäckningsdirektivet 89/647/EEG. Som en stor exponering räknas en exponering som institutet har gentemot en kund eller grupp av inbördes anknutna kunder och som motsvarar minst 10 % av institutets kapitalbas. Direktivet ålägger instituten att rapportera alla sina stora exponeringar till de behöriga myndigheterna.

Direktivet förbjuder vidare kreditinstitut att ha exponeringar gentemot en kund eller grupp av kunder med inbördes anknytning i den mån exponeringen uppgår till mer än 25 % av kapitalbasen. Om kunden är kreditinstitutets moder-, dotter- eller systerföretag får procenttalet inte sättas högre än 20 %. Summan av samtliga stora exponeringar får inte överstiga 800 % av kapitalbasen.

Förbudsbestämmelserna har karaktär av minimiregler. Ytterligare begränsningar får således införas nationellt. Å andra sidan ges medlemsstaterna rätt att helt eller delvis sätta förbudsreglerna ur spel i vissa avseenden.

Tillsyn över att reglerna följs skall beträffande inbördes anknutna institut ske genom sammanställning enligt direktivet om gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut (92/30/EEG).

I direktivet om stora exponeringar hänvisas i ingressen beträffande redovisningstekniken till direktivet 86/635/EEG om årsbokslut och sammanställd redovisning för banker och andra finansiella institut. Redovisningskommitténs förslag (SOU 1994:17) till införlivande av detta direktivs bestämmelser har nyligen varit föremål för remissbehandling.

Bestämmelserna i direktivet kompletteras med bestämmelser i direktivet 93/6/EEG om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut. Genom artikel 5.1 i kapitalkravsdirektivet utvidgas bestämmelserna i direktivet om stora exponeringar till att omfatta även värdepappersföretag. Enligt artikel 5.2 skall det institut som beräknar kapitalkravet för sitt handelslager enligt bestämmelserna i bilaga I och II i kapitalkravsdirektivet beräkna sina stora exponeringar enligt direktivet om stora exponeringar med de modifieringar som framgår av bilaga VI till kapitalkravsdirektivet.

Bestämmelserna i direktivet om stora exponeringar skall vara införlivade med medlemsstaternas lagstiftning senast den 1 januari 1994. Sverige har dock i EES-avtalet medgetts en övergångstid till den 1 januari 1995. Som tidigare framgått skall bestämmelserna i kapitalkravsdirektivet vara införlivade i den svenska lagstiftningen senast den 1 januari 1996, dvs. ett år senare. Det finns emellertid att antal övergångsregler som medger en successiv nedtrappning av existerande stora exponeringar senast t.o.m. den 31 december 2001. För kreditinstitut med en kapitalbas understigande 7 miljoner ecu medges emellertid en tid av ytterligare fem år för att anpassa exponeringarna till vad som gäller enligt direktivet.

Regeringens förslag: Värdet av ett kreditinstituts eller värdepappersbolags exponering gentemot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning får inte överstiga 25 % av institutets kapitalbas.

Om en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning är moderföretag eller dotterföretag till kreditinstitutet eller värdepappersbolaget eller dotterföretag till institutets eller bolagets moderföretag, får exponeringen inte överstiga 20 % av kapitalbasen. Om institutet i sådana fall är en bank och moderföretaget inte är ett institut, ett försäkringsföretag eller motsvarande utländskt företag, får värdet inte överstiga 10 % av bankens kapitalbas. Är förutsättningarna för gruppbaserad tillsyn uppfyllda kan exponeringar inom en koncern i vissa fall undantas från tillämpningen av begränsningsreglerna.

Det sammanlagda värdet av ett kreditinstituts eller värdepappersbolags stora exponeringar får inte överstiga 800 % av företagets kapitalbas. En exponering gentemot en kund eller grupp av kunder med inbördes anknytning skall anses som en stor exponering om dess värde uppgår till eller överstiger 10 % av kreditinstitutets eller värdepappersbolagets kapitalbas.

Bestämmelserna om begränsningar av stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag förs samman i en ny lag, lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. Detta innebär att de regler om stora exponeringar som nu finns spridda i olika lagar tas bort ur dessa.

Svenska skeppshypotekskassan undantas från bestämmelserna om begränsningar av stora exponeringar.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I promemorians förslag undantas dock inte Svenska Skeppshypotekskassan från bestämmelserna om begränsningar av stora exponeringar. Till skillnad från promemorians förslag har i den nya lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar införts en bestämmelse där undantag från begränsningsreglerna görs för några av de poster som enligt reglerna i direktivet om stora exponeringar kan undantas från begränsningsreglerna. Det gäller åtaganden för vilka en stat, en kommun eller en centralbank svarar. Vidare införs, till skillnad från promemorians förslag, en bestämmelse i lagen som innebär att den utvidgade kapitalbasen kan användas vid bestämmandet av ett instituts exponeringar i handelslagret.

Remissinstanserna: *Riksbanken* anser att det är väsentligt att förebygga att en bank exponerar sig mycket gentemot ett moderföretag som inte tillhör finanssektorn. Förslaget att sätta en gräns på 10 % av kapitalbasen mot normalt 20 % inom en rent finansiell koncern tillstyrks därför. *Finansinspektionen* tillstyrker också detta förslag. *OM Stockholm AB* och

Svenska Fondhandlareföreningen anser att det är viktigt att hinder mot s.k. central clearing inte uppställs och att därför exponeringar på clearingorganisationer undantas från de föreslagna begränsningarna. *Svenska Bankföreningen* avstyrker förslaget att begränsa exponeringen till 10 % när ett institut har en icke-finansiell ägare. Svenska institut bör inte belastas med hårdare regler än institut i andra länder. Bankföreningen anser vidare att den möjlighet till överskridande av begränsningsreglerna för exponeringar i instituts handelslager som direktivet ger möjlighet till bör utnyttjas. *Svenska Fondhandlareföreningen* delar denna uppfattning. Behov av rätt till överskridande av gränsvärdena kan uppkomma vid garantigivning vid emissioner. Eftersom det är viktigt att inte några hinder för emissionsverksamheten skapas, bör Finansinspektionen få rätt att medge överskridande av gränsvärdena i handelslagret. *Svenska skeppshypotekskassan* anser att den möjlighet till undantag för Skeppshypotekskassans del som finns i EES-avtalet och EU-medlemskapsfördraget bör utnyttjas på så sätt att bestämmelserna om stora exponeringar inte tillämpas på kassan. I annat fall måste verksamheten avvecklas.

Förslaget att genom ett normgivningsbemyndigande låta regeringen eller Finansinspektionen i förskrifter närmare ange vilka exponeringar som kan undantas vid tillämpningen av begränsningsreglerna samt i vilken mån viktning av vissa exponeringars värde kan tillåtas kritiseras av de remissinstanser som yttrat sig i frågan. *Riksbanken* anser att lagtexten för tydlighetens skull bör innehålla en bestämmelse om att möjligheter till lägre viktning av vissa slag av exponeringar kan komma att ges. *AB Svensk Exportkredit* finner att om inte möjligheterna till undantag medges fullt ut skulle bolaget riskera att inte i samma utsträckning som hittills kunna göra nya affärer som risktäcks av de tre svenska storbankerna vilket skulle medföra högre kostnader för exportörerna. Viktning av fordringar mot kreditinstitut är en nödvändig förutsättning för bolaget på samma sätt som gäller beträffande kapitaltäckning. Samma logik som motiverar viktning i kapitaltäckningsbestämmelserna är direkt överförbar för att motivera viktning av exponeringar. *Fristående Sparbankers Riksförbund* understryker vikten av att det i lagtext eller motivering klargörs att bostadsobligationer skall anses uppfylla kraven för att helt undantas från begränsningsreglerna för stora exponeringar. Om bostadsobligationer inte helt undantas utan ges vikttalet 20 % enligt artikel 4.10 i direktivet om stora exponeringar kommer många sparbanker i utgångsläget att redovisa en exponering på Sparbanken Sverige Koncernen som kraftigt överstiger 25 % på grund av innehavet av Spintabobligationer. Detta skulle kunna medföra att många sparbanker tvingades placera sin likviditet i konkurrerande bostadsinstitut vilket vore orimligt ur konkurrensneutral synpunkt. Detta skulle även kunna medföra risker för störningar i bostadsfinansieringen liksom risk för höjda räntor. *Svenska Bankföreningen* önskar att lagtexten kompletteras så att det klart framgår dels att vissa poster kan undantas dels att lägre viktning än 100 % är möjlig. Det bör i lagen anges viktnings- och undantagsregler för sådana poster som det i lagen finns angivet reduceringsregler för beträffande kapitalkrav för kreditrisker, såsom fordringar på svenska

staten, svensk kommun och vissa utländska stater samt fordringar med säkerhet i form av panträtt i bostadsfastighet. Om inte lagen kompletteras på det önskade sättet vill Bankföreningen att det i motiven ges vägledande uttalanden om hur bestämmelsen skall tillämpas av Finansinspektionen. Bankföreningen önskar vidare att exponeringarnas värde i vissa fall skall beräknas efter den s.k. marknadsvärderingsmetoden vilket innebär att belopp skall beräknas enligt bestämmelserna om nettning i tillämpliga fall. *Svenska Kommunförbundet* anför att exponeringar mot kommunerna bör undantas från bestämmelserna om stora exponeringar.

EES-avtalet:

Direktivet om övervakning och kontroll av stora exponeringar

Enligt artikel 4.1 i direktivet om stora exponeringar får ett kreditinstitut inte exponera sig gentemot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning om värdet av exponeringen överstiger 25 % av institutets kapitalbas.

Med *kapitalbas* avses den definition som detta begrepp getts i direktivet 89/299/EEG om kapitalbasen i kreditinstitut. Detta direktiv hänvisar i sin tur till direktivet 86/635/EEG om årsbokslut och sammanställd redovisning för banker och andra finansiella institut angående de redovisningsmetoder som skall användas vid beräkningen av kapitalbasen. Det anges i direktivet 89/299/EEG att de närmare redovisningsmetoder som skall användas vid beräkning av ett kreditinstituts kapitalbas, skall stå i överensstämmelse med bestämmelserna i direktivet 86/635/EEG. Den redovisningsteknik som direktivet om övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar föreskriver skall således också stå i överensstämmelse med bestämmelserna i direktivet 86/635/EEG vid beräkning av exponeringar.

Vad som avses med *kreditinstitut* framgår av definitionen i artikel 1 första strecksatsen i direktivet 77/780/EEG, det s.k. första banksamordningsdirektivet. Bestämmelserna i direktivet om stora exponeringar är sålunda tillämpliga på kreditinstitut vars verksamhet består i att från allmänheten ta emot insättningar eller andra återbetalbara medel och bevilja krediter för egen räkning. Detta gäller även ett sådant kreditinstituts filialer i tredje land samt alla privata eller offentliga företag, inkl. deras filialer, som bedriver motsvarande verksamhet och som är auktoriserade i tredje land.

En ytterligare förutsättning för att direktivets bestämmelser skall vara tillämpliga på ett kreditinstitut är enligt artikel 2 att kreditinstitutet är auktoriserat i enlighet med bestämmelserna i artikel 3 i första banksamordningsdirektivet.

Enligt artikel 2 finns möjligheter att undanta vissa institut vid tillämpningen av reglerna i direktivet om stora exponeringar. Exempel på sådana institut är medlemsstaternas centralbanker och postgiroinstitut samt vissa namngivna kreditinstitut i vissa medlemsstater.

Med *exponering* avses enligt definitionen i artikel 1 de tillgångsposter och poster utanför balansräkningen som avses i artikel 6 i direktivet 89/647/EEG om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut och i bilaga I och III till detta direktiv utan tillämpning av de vikttal eller risknivåer som anges där. Huvudregeln är alltså att de nominella beloppen gäller vid beräkningen av ett kreditinstituts exponering gentemot en enskild kund.

Vidare får alla poster som i sin helhet täcks av eget kapital — efter medgivande av de behöriga myndigheterna — undantas från bestämmelserna om exponeringar under förutsättning att detta egna kapital inte ingår i beräkningen av kapitaltäckningsgraden eller andra beräkningskvoter för övervakning som fastställts i gemenskapslagstiftning, dvs. för sådana med eget kapital skyddade exponeringar gäller inte begränsningsreglerna.

En exponering skall inte heller omfatta följande poster. Vid valutatransaktioner: exponeringar som uppkommer i samband med normal avveckling av en transaktion under två dygn efter betalning. Vid köp eller försäljning av värdepapper: exponeringar som uppkommer i samband med normal avveckling av en transaktion under fem vardagar efter den tidpunkt då antingen betalning har skett eller värdepapperen har levererats.

Definitionen av *behöriga myndigheter* hänvisar till direktivet om gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut (92/30/EEG). Enligt definitionen i det direktivet avses med behöriga myndigheter de nationella myndigheter som enligt lag eller annan författning har behörighet att utöva tillsyn över kreditinstitut.

Med *moderföretag* avses ett företag enligt definitionen i artikel 1.1 i direktivet 83/349/EEG samt alla företag som, enligt de behöriga myndigheternas bedömning, utövar ett bestämmande inflytande över ett annat företag.

Även definitionen av *dotterföretag* hänvisar till definitionen i artikel 1.1 i direktivet 83/349/EEG. Som dotterföretag räknas även alla företag över vilka, enligt de behöriga myndigheternas bedömning, ett moderföretag utövar ett bestämmande inflytande. Ett dotterföretag till ett dotterföretag skall också anses som ett dotterföretag till ett moderföretag som är överordnat dessa företag.

Enligt artikel 4.2 skall procentsatsen 25 minskas till 20 om en kund eller grupp av kunder med inbördes anknytning är moderföretag eller dotterföretag till kreditinstitutet eller ett eller flera dotterföretag till moderföretaget. Medlemsstaterna får dock undanta sådana exponeringar från 20-procentsgränsen om de föreskriver särskild övervakning av sådana exponeringar genom andra åtgärder eller förfaranden. Kommissionen eller Rådgivande bankrörelsekommittén skall underrättas om sådana åtgärder eller förfaranden.

Enligt artikel 1 m definieras *grupp av kunder med inbördes anknytning* enligt följande: två eller flera fysiska eller juridiska personer som, om inte annat visas, utgör en helhet ur risksynpunkt därför att

- någon av dem har, direkt eller indirekt, ägarinflytande över den eller de andra, eller

- de utan att stå i sådant förhållande som avses ovan har sådan inbördes anknytning att någon eller samtliga av de övriga kan befaras råka i betalningssvårigheter om en av dem drabbas av ekonomiska problem.

Enligt artikel 4.3 får det sammanlagda värdet av ett kreditinstituts stora exponeringar inte överstiga 800 % av institutets kapitalbas. Enligt artikel 3.1 skall en exponering anses som en stor exponering när dess värde uppgår till eller överstiger 10 % av institutets kapitalbas.

Dessa regler är dock endast minimiregler; enligt artikel 4.4 får medlemsstaterna nämligen införa strängare gränsvärden än dem som avses i artikel 4.1, 4.2 och 4.3.

Om de ovan redovisade gränsvärdena överskrids, skall detta ofördröjligen anmälas till de behöriga myndigheterna, som kan medge kreditinstitutet en tidsfrist inom vilken åtgärder måste vidtas för att nedbringa den för stora exponeringen till tillåten nivå.

Enligt artikel 4.6 får medlemsstaterna vid tillämpningen av artikel 4.1, 4.2 och 4.3 helt eller delvis undanta exponeringar som ett kreditinstitut har gentemot sitt moderföretag eller mot andra dotterföretag till moderföretaget eller gentemot sina egna dotterföretag, om dessa företag omfattas av sådan gruppbaserad tillsyn som kreditinstitutet självt är underkastat enligt direktivet 92/30/EEG om gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut, eller av motsvarande regler i tredje land. Medlemsstaterna får vidare, enligt bestämmelsen i artikel 4.7 helt eller delvis undanta vissa exponeringar från begränsningsreglerna i artikel 4.1, 4.2 och 4.3. Sammanfattningsvis kan sägas att undantagen avser exponeringar för vilka det finns betryggande säkerhet i form av bl.a. garantier eller olika former av värdepapper.

Undantagen är följande.

a) Tillgångsposter som utgörs av fordringar på centralregeringar och centralbanker i zon A, dvs. de länder som avses i artikel 2.1 andra strecksatsen i direktivet 89/647/EEG om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut, t.ex. OECD-länderna.

b) Tillgångsposter som utgörs av fordringar på Europeiska gemenskaperna.

c) Tillgångsposter som utgörs av fordringar för vilka centralregeringar eller centralbanker i zon A eller Europeiska gemenskaperna har lämnat uttryckliga garantier.

d) Andra exponeringar gentemot centralregeringar eller centralbanker i zon A eller gentemot Europeiska gemenskaperna, eller exponeringar garanterade av dessa.

e) Tillgångsposter som utgörs av fordringar på och andra exponeringar gentemot centralregeringar eller centralbanker i zon B om de är angivna i, och i förekommande fall finansierade i, låntagarnas nationella valuta. Zon B är de länder som avses i artikel 2.1 tredje strecksatsen i direktiv 89/647/EEG om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut, dvs. alla länder som inte ingår i zon A.

f) Tillgångsposter och andra exponeringar för vilka det enligt de behöriga myndigheternas bedömning finns betryggande säkerhet i form av värdepapper utgivna av centralregeringar eller centralbanker i zon A eller

av Europeiska gemenskaperna eller av en medlemsstats regionala eller lokala myndigheter för vilka 0 procents vikt gäller beträffande kapitalkrav enligt artikel 7 i direktiv 89/647/EEG om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut.

g) Tillgångsposter och andra exponeringar för vilka det enligt de behöriga myndigheternas bedömning finns betryggande säkerhet i form av kontanta medel insatta hos det långivande institutet eller hos ett kreditinstitut som är moderföretag eller dotterföretag till det långivande institutet.

h) Tillgångsposter och andra exponeringar för vilka det enligt de behöriga myndigheternas bedömning finns betryggande säkerhet i form av depositionsbevis, utgivna av det långivande institutet eller av ett kreditinstitut som är moderföretag eller dotterföretag till detta och förvarade hos något av dem.

i) Tillgångsposter som utgörs av fordringar på och andra exponeringar gentemot kreditinstitut med en löptid av högst ett år och som inte ingår i institutens kapitalbas enligt definitionen i direktiv 89/299/EEG om kapitalbasen i kreditinstitut.

j) Tillgångsposter som utgörs av fordringar på och andra exponeringar gentemot institut som inte är kreditinstitut men som uppfyller villkoren i artikel 8.2 i direktiv 89/647/EEG om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut och som har en löptid av högst ett år och för vilka det finns säkerhet enligt samma punkt.

k) Växlar och andra liknande skuldebrev med en löptid av högst ett år och med underskrift av andra kreditinstitut.

l) Sådana räntebärande värdepapper som avses i artikel 22.4 i direktiv 85/611/EEG om samordning av lagar och andra författningar som avser företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag).

m) I avvaktan på senare samordning, innehav i sådana försäkringsbolag som avses i artikel 12.3 i direktiv 89/646/EEG (andra banksamordningsdirektivet) upp till 40 % av kapitalbasen i det kreditinstitut som förvärvar innehavet.

n) Tillgångsposter som utgörs av fordringar på regionala eller centrala kreditinstitut till vilka det långivande institutet är knutet genom en sammanslutning enligt bestämmelser i lag, bolagsordning eller motsvarande och som enligt dessa bestämmelser är ansvariga för likviditetsutjämningar inom sammanslutningen.

o) Exponeringar för vilka det enligt de behöriga myndigheternas bedömning finns betryggande säkerhet i form av andra värdepapper än sådana som avses i f), under förutsättning att dessa värdepapper inte är utgivna av kreditinstitutet självt, dess moderföretag eller något av dessas dotterföretag eller av den kund eller grupp av kunder exponeringarna avser. De värdepapper som används som säkerhet skall värderas till marknadspris, ha ett värde som överstiger de exponeringar för vilka de utgör säkerhet och vara föremål för börshandel eller för omsättning och regelbunden notering på en marknad som upprätthålls genom erkänt yrkesmässiga aktörer. Vidare skall det enligt de behöriga myndigheternas

bedömning, i den medlemsstat som utgör kreditinstitutets hemland, vara möjligt att fastställa ett objektivt pris så att värdepapperens övervärde vid varje tidpunkt kan fastställas. Det övervärde som erfordras skall utgöra 100 %. Det skall dock utgöra 150 % i fråga om aktier och 50 % i fråga om räntebärande värdepapper utgivna av kreditinstitut, av regionala eller lokala myndigheter hos medlemsstaterna med undantag för dem som avses i artikel 7 i direktiv 89/647/EEG om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut, och i fråga om räntebärande värdepapper av Europeiska investeringsbanken och multilaterala utvecklingsbanker enligt definitionen i artikel 2 i samma direktiv. Värdepapper som används som säkerhet får inte ingå i kreditinstituts kapitalbas enligt definitionen i direktiv 89/299/EEG om kapitalbasen i kreditinstitut.

p) Lån som enligt de behöriga myndigheternas bedömning är betryggande säkrade genom panträtt i bostadsfastighet och leasingavtal där uthyraren behåller full äganderätt till den upplåtna bostadsfastigheten så länge hyresmannen inte har utnyttjat sin rätt att köpa egendomen, i båda fallen upp till 50 % av värdet av bostadsfastigheten i fråga. Värdet av egendomen skall beräknas på ett sätt som kan godtas av de behöriga myndigheterna på grundval av stränga värderingsnormer som fastställts i lagar eller andra författningar. Värdering skall genomföras minst en gång om året. Vid tillämpningen av denna punkt skall med bostadsfastighet avses en fastighet som är eller kommer att bli bebodd eller uthyrd av låntagaren.

q) 50 % av de medel- och lågriskposter utanför balansräkningen som avses i bilaga I till direktiv 89/647/EEG om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut.

r) Efter godkännande av de behöriga myndigheterna, andra garantier än kreditgarantier som grundas på bestämmelser i lag eller föreskrifter och som av ömsesidiga garantifonder med ställning som kreditinstitut i enlighet med definitionen i artikel 1 a ställs ut till medlemmar, varvid 20 % vikt skall tillämpas på beloppet. Medlemsstaterna skall underrätta kommissionen om denna möjlighet tas i anspråk, så att det kan säkerställas att den inte leder till snedvridning av konkurrensen.

s) De lågriskposter utanför balansräkningen som avses i bilaga I till direktiv 89/647/EEG om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut, om avtal har träffats med kunden eller kundgruppen i fråga om att exponeringar kan göras endast om det har konstaterats att det inte medför att de gränsvärden som är tillämpliga enligt artikel 4.1, 4.2 och 4.3 överskrids.

Enligt bestämmelserna i artikel 4.8, 4.9 och 4.10 ges möjlighet till viktning av vissa tillgångsposter som utgörs av fordringar på t.ex. en medlemsstats regionala och lokala myndigheter. Vid tillämpningen av artikel 4.1, 4.2 och 4.3 får medlemsstaterna tillämpa följande värderingsregler.

Enligt artikel 4.8 får en medlemsstat tillämpa 20 % vikt beträffande tillgångsposter som utgörs av fordringar på medlemsstats regionala och lokala myndigheter och beträffande andra exponeringar gentemot eller garanterade av sådana myndigheter. Medlemsstaterna får reducera detta

vikttal till 0 % enligt de villkor som fastställts i artikel 7 i direktiv 89/647/EEG.

En medlemsstat får tillämpa 20 % vikt beträffande tillgångsposter som utgörs av fordringar på och andra exponeringar gentemot kreditinstitut om de har en löptid av mer än ett men högst tre år och 50 % vikt beträffande tillgångsposter som utgörs av fordringar på kreditinstitut om de har en löptid av mer än tre år, under förutsättning att obligationerna har utgivits av ett kreditinstitut för de sist nämnda tillgångsposterna och att dessa obligationer enligt de behöriga myndigheternas bedömning är föremål för omsättning på en marknad bestående av yrkesmässiga aktörer och dagligen noteras på denna marknad eller att de behöriga myndigheterna i det kreditinstituts hemland som har utgivit obligationerna har lämnat tillstånd till utgivandet. Dessa poster får inte under några omständigheter räknas in i kapitalbasen i den mening som avses i direktiv 89/299/EEG om kapitalbasen i kreditinstitut (artikel 4.9).

En medlemsstat får med avvikelse från artikel 4.7 i och 4.9 tillämpa 20 % vikt på tillgångsposter som utgörs av fordringar på och andra exponeringar gentemot kreditinstitut, oavsett löptid.

I artikel 4.11 finns bestämmelser om exponeringar som garanterats av tredje part.

När en exponering gentemot en kund garanterats av en tredje part eller genom säkerhet i form av värdepapper utgivna av tredje part på de villkor som har fastställts i 4.7 o får medlemsstaterna behandla exponeringen som om den hade ingåtts med denna tredje part i stället för med kunden om

- denna tredje part enligt de behöriga myndigheternas bedömning lämnat betryggande direkta och ovillkorliga garantier,
- det för exponeringar som definierats i artikel 4.7 o finns säkerhet på de villkor som där anges.

Direktivet om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut

I direktivet 93/6/EEG om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut (kapitalkravsdirektivet) utvidgas räckvidden av bestämmelserna i direktivet om stora exponeringar. Enligt artikel 5.1 kapitalkravsdirektivet utsträcks bestämmelserna om stora exponeringar till att gälla även värdepappersföretag. Av artikel 5.2 framgår att vid bestämmandet av exponeringarnas storlek i ett kreditinstitut eller värdepappersföretag som omfattas av krav på kapitaltäckning för marknadsrisker skall även beaktas de exponeringar i förhållande till enskilda kunder som uppkommer i handelslagret.

Hur beräkningen av exponeringarnas värde skall göras är beroende av storleken på institutets handelslager. För de institut vars handelslager är av så begränsad omfattning att bestämmelserna om kapitaltäckning av kreditrisker kan användas vid bestämmandet av kapitaltäckningen av positionerna i handelslagret skall beräkningen av exponeringarnas värde ske i enlighet med reglerna i direktivet om stora exponeringar, dvs. till

nominella belopp. Detta gäller enligt artikel 4.6 i kapitalkravsdirektivet således institut där handelslagrets storlek normalt inte överstiger 5 % av institutets totala balansomslutning och värdet av positionerna i handelslagret normalt inte överstiger 15 milj. ecu samt handelslagrets storlek och värdet av positionerna i handelslagret inte vid något tillfälle överstiger 6 % av institutets totala balansomslutning och att värdet av sådana handelslagerpositioner aldrig överstiger 20 milj. ecu.

För de institut som beräknar kapitalkraven för positionerna i handelslagret i enlighet med bilagorna I och II till kapitalkravsdirektivet (för positions- samt avvecklings- och motpartsrisker) skall dock exponeringarna beräknas på det sätt som föreskrivs i direktivet om stora exponeringar med de modifieringar som anges i bilaga VI i kapitalkravsdirektivet.

I bilaga VI i kapitalkravsdirektivet anges de bestämmelser som skall gälla vid beräkningen av de exponeringar som ingår i handelslagret i förhållande till enskilda kunder. Enligt punkt 2 i bilaga VI i kapitalkravsdirektivet skall kreditinstitut och värdepappersföretag beräkna sina exponeringar i handelslagret gentemot enskilda kunder genom sammanräkning av följande poster.

a) Överskottet — om det är positivt — av ett instituts långa positioner över dess korta positioner i alla de finansiella instrument som har getts ut av ifrågavarande kund (nettopositionen i varje instrument beräknas enligt de metoder som fastställts i bilaga I i kapitalkravsdirektivet).

b) I fall av garantigivning vid emissioner av ränte- eller aktieinstrument skall institutets exponering vara dess nettoexponering (som beräknas genom avdrag av sådana positioner på grund av emissionsgarantier som är tecknade eller garanterade av tredje man på grundval av ett uttryckligt avtal) minskat med de faktorer som anges i punkt 39 i bilaga 1 i kapitalkravsdirektivet.

I avvaktan på närmare samordning skall de behöriga myndigheterna kräva att instituten inrättar system för övervakning och kontroll av sina exponeringar på grund av emissionsgarantier för tiden mellan tidpunkten för ursprungligt åtagande och arbetsdag 1 i ljuset av arten av de risker som uppstår på ifrågavarande marknader.

c) Exponeringar till följd av sådana transaktioner, överenskommelser och avtal som avses i bilaga II med ifrågavarande kund varvid exponeringarna beräknas på det sätt som fastställts i den bilagan utan viktning för motpartsrisk.

Enligt punkt 3 i bilaga VI beräknas därefter exponeringarna som hänför sig till handelslagret mot grupper av förbundna kunder genom sammanläggning av exponeringarna mot enskilda kunder inom en grupp beräknat enligt punkt 2.

Enligt punkt 4 i bilaga VI skall de sammanlagda exponeringarna gentemot enskilda kunder eller grupper av förbundna kunder beräknas genom sammanläggning av de exponeringar som uppkommer i handelslagret och de exponeringar som uppkommer utanför handelslagret med beaktande av artikel 4.6, 4.7, 4.8, 4.9, 4.10, 4.11 och 4.12 i direktivet om stora exponeringar. För att beräkna exponeringar utanför handelslagret skall

instituten sätta till 0 de exponeringar som härrör från tillgångar som dragits från kapitalbasen till följd av punkt 2 d i bilaga V.

Enligt punkt 5 i bilaga VI skall värdet av institutens sammanlagda exponeringar beräknade i enlighet med punkt 4 anmälas i enlighet med bestämmelserna i artikel 3 i direktivet om stora exponeringar. Enligt punkt 6 i bilaga VI gäller begränsningsreglerna i artikel 4 i direktivet om stora exponeringar med förbehåll för övergångsbestämmelserna i artikel 6 i samma direktiv. Enligt punkt 7 får dock behöriga myndigheter utan hinder av bestämmelsen i punkt 6 medge att tillgångar som utgörs av krav och andra exponeringar gentemot värdepappersföretag, mot erkända värdepappersföretag i tredje land och erkända clearingorganisationer och börser som handlar med finansiella instrument underkastas samma behandling som gäller för exponeringar mot kreditinstitut enligt artikel 4.7 i, 4.9 och 4.10 i direktivet om stora exponeringar.

Direktivet ger medlemsländernas behöriga myndigheter möjligheter att tillåta överskridande av de fastställda gränserna för stora exponeringar under förutsättning att vissa villkor är uppfyllda. De ökade exponeringarna skall vara hänförliga endast till handelslagret. Vidare skall för institutet ställas ytterligare kapitalkrav för överskottet i handelslagret. Kapitalkravet för de överskridande exponeringarna skall relateras till de exponeringar som för med sig det högsta kapitalkravet för den specifika risken. Vidare skall kapitalkravsstorleken vara relaterad till den tid som har förflutit sedan överskridandet.

Direktivet tvingar medlemsländernas behöriga myndigheter att upprätta rutiner, som skall meddelas till ministerrådet och kommissionen, för att förhindra att kreditinstitut avsiktligt genom t.ex. överföringar eller skentransaktioner undviker de ytterligare kapitalkrav det annars skulle ådra sig för de exponeringar som överskrider de gränser som har fastställts i direktivet om stora exponeringar. Instituten skall ha system som säkerställer att varje sådan överföring omedelbart rapporteras till behöriga myndigheter.

Direktivet föreskriver att behöriga myndigheter får tillåta institut att använda en bredare kapitalbas (se avsnitt 6.10.1 om utvidgad kapitalbas) vid beräkning av stora exponeringar som ingår i institutets handelslager.

Skälen för regeringens förslag:

Begränsningar av stora exponeringar

Övervakning och kontroll av ett kreditinstituts eller ett värdepappersbolags exponeringar ingår som en del av Finansinspektionens tillsyn över företaget. Reglerna om begränsningar av stora exponeringar har till syfte att skydda ett företag mot förluster för det fall att en kund eller grupp av kunder inte kan infria sina åtaganden gentemot företaget samt att begränsa den maximala förlust som ett företag kan ådra sig om en kund eller grupp av kunder med inbördes anknytning inte kan infria sina åtaganden. Värdet av ett kreditinstituts eller värdepappersbolags exponering gentemot

en kund eller grupp av kunder med inbördes anknytning bör därför inte överstiga 25 % av institutets kapitalbas enligt bestämmelserna i direktivet om stora exponeringar.

När ett kreditinstitut eller ett värdepappersbolag exponerar sig gentemot sitt moderföretag eller gentemot andra dotterföretag till moderföretaget är särskild försiktighet påkallad. Handhavandet av kreditinstitutets eller värdepappersbolagets exponeringar måste ske på ett sådant sätt att principerna om en sund verksamhet uppfylls. När det gäller stora exponeringar bör därför särskilda normer fastställas för ett kreditinstitut eller ett värdepappersbolag som exponerar sig gentemot sin egen företagsgrupp. I dessa fall är det motiverat med strängare regler än för andra exponeringar. Gränsen bör i enlighet med bestämmelsen i direktivet vara 20 % i stället för 25 %.

När ett icke-finansiellt företag äger en bank bör ytterligare begränsningar göras av bankens exponeringar inom koncernen. Således bör bankens kreditgivning till en sådan ägare begränsas hårdare än till andra ägare. I stället för den normala gränsen 20 % bör i dessa fall gälla högst 10 %. Det innebär således att en banks exponeringar mot ett icke-finansiellt företag tillåts bli väsentligt mindre om företaget är moderbolag till banken jämfört med ett utomstående företag. Omvänt kan en annan bank ha väsentligt större exponering mot ett icke-finansiellt företag än en dotterbank kan ha mot samma företag. Samma begränsning till 10 % bör gälla bankens exponeringar mot övriga företag i den icke-finansiella koncernen såvida inte möjlighet finns att göra undantag till följd av reglerna om gruppbaserad tillsyn. Vad Bankföreningen anfört på denna punkt föranleder därför inte någon ändring av promemorians förslag.

När ett kreditinstitut eller värdepappersbolag exponerar sig gentemot sitt moder- eller systerföretag är, som ovan nämnts, särskild försiktighet påkallad. Enligt ingressen till direktivet om stora exponeringar bör särskilda normer fastställas för exponeringar som ett kreditinstitut eller ett värdepappersbolag har gentemot sin egen företagsgrupp. Det är i sådana fall motiverat med strängare regler än för andra exponeringar. Strängare regler bör dock inte tillämpas om moderföretaget är ett kreditinstitut, ett värdepappersbolag eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet eller om övriga dotterföretag antingen är kreditinstitut, värdepappersbolag, finansiella institut eller anknutna företag. Som förutsättning gäller alltså att samtliga företag i koncernen omfattas av tillsynen över kreditinstitutet eller värdepappersbolaget på grundval av sammanställning. I sådana fall möjliggör den gruppbaserade övervakningen av företagen i koncernen en tillräckligt effektiv tillsyn utan att hårdare begränsningar av exponeringarna behöver införas. Med detta tillvägagångssätt uppmuntras också bankgrupper m.fl. att organisera sig så att gruppbaserad övervakning blir möjlig, vilket är önskvärt eftersom det möjliggör en mer omfattande övervakning. Frågan om gruppbaserad tillsyn behandlas i avsnitt 8.

Svenska skeppshypotekskassan anser att det är nödvändigt att göra undantag från reglerna om stora exponeringar för kassans del. Skeppshypotekskassans verksamhet är inriktad på fartygsfinansiering. Med den struktur som den svenska rederinäringen har i dag är det enligt kassan omöjligt att anpassa verksamheten till de föreslagna reglerna.

Enligt artikel 2 i direktivet om stora exponeringar behöver medlemsstater inte tillämpa direktivet på sådana kreditinstitut som är angivna i artikel 2.2 i direktivet 77/780/EEG. Genom ett tillägg till direktivets artikel 2.2 i EES-avtalets bilaga IX inkluderas Svenska skeppshypotekskassan i denna krets av kreditinstitut. Ett motsvarande tillägg finns intaget i Sveriges medlemskapsfördrag med EU. Möjlighet finns således att undanta Skeppshypotekskassan från bestämmelserna i direktivet om stora exponeringar. Med hänsyn till Skeppshypotekskassans särskilda karaktär bör denna möjlighet till undantag som direktivet ger utnyttjas. I betänkandet Hypoteksinstituten i framtiden föreslogs att Skeppshypotekskassan skulle bolagiseras. Detta ärende bereds inom regeringskansliet. Med hänsyn både till Skeppshypotekskassans speciella karaktär, bl.a. det förhållandet att staten har ställt en garanti som säkerhet för Skeppshypotekskassans förbindelser och det förhållandet att kassans fortsatta verksamhet är föremål för överväganden föreslås därför att Skeppshypotekskassan inte skall omfattas av de nya bestämmelserna om begränsningar av stora exponeringar.

Bemyndigandet att medge undantag m.m.

I direktivet om stora exponeringar ges möjlighet att undanta vissa exponeringar från reglerna i artikel 4 om begränsningar av exponeringar. Detta gäller huvudsakligen exponeringar där risken att engagemangen inte infrias är liten beroende på den som exponeringen riktar sig mot eller förekomsten av betryggande säkerhet. Detta gäller t.ex. åtaganden för vilka en stat eller en centralbank svarar. Redan i dag finns i Finansinspektionens allmänna råd rörande rapporteringsskyldighet av stora exponeringar (FFFS 1992:20) möjlighet att avräkna vissa exponeringar från den totala exponeringen. Det finns även möjlighet till viktning av värdet av vissa exponeringar. Undantagen är huvudsakligen desamma som de som återfinns i direktivet om stora exponeringar.

Det bör, i enlighet med resonemanget i avsnitt 10 om det mindre lämpliga i att ta in detaljerade bestämmelser i lag, ankomma på regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen att i förordnings- resp. föreskriftsform — och med beaktande av de minimiramar som direktivet ställer upp — närmare ange de exponeringar som kan undantas från tillämpningen av begränsningsreglerna samt i vilken mån viktning av vissa exponeringars värde kan tillåtas. Flera remissinstanser har dock anfört att den i promemorian föreslagna lagstiftningstekniken med ett omfattande normgivningsbemyndigande gör att lagtexten blir svår

att överblicka. Regeringen har viss förståelse för denna synpunkt. Att i lagtexten ta in de möjligheter till undantag och lägre viktning av exponeringar som bör utnyttjas skulle dock, som anges i avsnitt 10, vara alltför omständligt. En lämplig avvägning bör därför kunna vara att i lagtexten ta in en bestämmelse med undantag för de poster som motsvarar de placeringar och fordringar som enligt 3 kap. 1 § andra stycket A 2-6 i förslaget till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersföretag skall viktas till noll vid kapitalkravsberäkningen. På detta sätt värderas de ifrågavarande posterna på samma sätt oavsett om det är fråga om kapitaltäckning för kreditrisker eller begränsningar av stora exponeringar.

Fristående Sparbankers Riksförbund önskar att den möjlighet till undantag från begränsningsreglerna om stora exponeringar som direktivet synes medge för bostadsobligationer skall utnyttjas. Riksförbundet anser att obligationer utgivna av Spintab reellt om än inte formellt uppfyller kraven för undantag i artikel 4.7 1 direktivet om stora exponeringar.

Regeringen gör i denna fråga följande bedömning. För att räntebärande värdepapper som emitterats av ett bostadsinstitut skall kunna undantas helt från begränsningsreglerna om stora exponeringar enligt den av Riksförbundet åberopade bestämmelsen måste institutet uppfylla särskilda krav. Det emitterande institutet måste stå under särskild tillsyn i syfte att skydda obligationsinnehavarna vilka också måste ha en särskilt arrangerad förmånsrätt i händelse av institutets fallisemang. De svenska institut som i dag emitterar bostadsobligationer uppfyller inte dessa krav. Möjligheten att helt undanta de ifrågavarande institutens exponeringar från bestämmelserna om begränsningar av stora exponeringar föreligger därför inte. Frågan om det i Sverige skall inrättas en sådan särskild kategori av institut som är underkastade strängare regler än andra institut och som således skulle uppfylla kraven för undantag i direktivet bereds för närvarande inom regeringskansliet. Frågan har tagits upp i samband med lagstiftningsärendet angående införlivandet av den tredje generationens försäkringsdirektiv som för närvarande bereds inom Finansdepartementet. En eventuell reformering kommer dock inte hinnas med till årsskiftet 1994/95 när reglerna om begränsningar av stora exponeringar avses träda i kraft.

Fordringar på bostadsinstitut och andra kreditinstitut kan dock ges lägre viktning enligt de regler som tidigare beskrivits. Beslut därom skall, enligt den föreslagna författningsregleringen, fattas av regeringen, eller efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen.

Exponeringar i värdepappersbolag

Enligt bestämmelserna i kapitalkravsdirektivet omfattas även värdepappersbolag av bestämmelserna om stora exponeringar. Enligt övergångsbestämmelserna till den föreslagna nya lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar skall bestämmelserna i kapitalkravsdirektivet införlivas i den svenska lagstiftningen fr.o.m. den 1 januari 1996. Nu gällande

regler om kapitaltäckning är desamma för alla typer av finansiella institut. Enligt förarbetena till lagstiftningen om kapitalkrav i banker och andra kreditinstitut (prop. 1989/90:43) skulle skilda slag av kapitaltäckningsregler för olika typer av finansiella institut innebära en förskjutning i konkurrensförutsättningarna som skulle ge kapitaltäckningsreglerna en styrande funktion i den förändringsprocess som finansmarknaderna genomgår.

Övervägandena är desamma när det gäller reglerna om stora exponeringar. De regler som i dag reglerar begränsningar av stora exponeringar är desamma för både kreditinstitut och värdepappersbolag. Att låta nuvarande regler gälla ytterligare ett år för värdepappersbolagen i förhållande till övriga institut skulle ge värdepappersbolagen en konkurrensfördel, eftersom bestämmelserna i direktivet om stora exponeringar innebär en skärpning av bestämmelserna om begränsningar av stora exponeringar jämfört med dagens regler. Det är därför lämpligt att låta värdepappersbolagen omfattas av reglerna om begränsningar av stora exponeringar i enlighet med 1992 års direktiv redan fr.o.m. den 1 januari 1995, då bestämmelserna föreslås träda i kraft såvitt avser kreditinstitut. På så sätt uppnås neutralitet i behandlingen av kreditinstitut och värdepappersbolag.

Exponeringar i instituts handelslager

Exponeringar som uppkommer i instituts handelslager kan i sig, eller tillsammans med exponeringar utanför handelslagret, medföra risker för institutet, om exponeringarna i hög grad kommer att koncentreras till en och samma kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning. Enligt kapitalkravsdirektivet måste därför begränsningsreglerna för stora exponeringar även tillämpas med beaktande av exponeringar som hänför sig till handelslagret. Exponeringarna som uppkommer i handelslagret beräknas först för varje enskild kund på det sätt som anges i punkt 2 i bilaga VI i kapitalkravsdirektivet. Detta innebär bl.a. att positionernas värde i vissa fall kan beräknas med s.k. nettning. För de institut vars handelslager är av mindre omfattning kan bestämmelserna i direktivet om stora exponeringar tillämpas. I detta fall skall exponeringarnas värde bestämmas till nominella belopp. Exponeringarna i handelslagret mot varje enskild kund läggs samman med exponeringar i handelslagret mot andra enskilda kunder som ingår i en grupp med inbördes anknytning. Exponeringarna läggs sedan samman med de exponeringar som uppkommit utanför handelslagret. Därigenom erhålls de samlade exponeringarna mot en enskild kund eller grupp av anknutna kunder.

Bestämmelserna i kapitalkravsdirektivet innebär att Finansinspektionen skulle kunna ges rätt att godkänna överskridande av de begränsningar som uppställs för stora exponeringar. Detta skulle dock kräva att vissa villkor samtidigt är uppfyllda. Villkoren innebär i korthet att den del varmed överskridandet av gränsen sker i sin helhet avser exponering som uppkommit i handelslagret och att ett kapitalkrav, bestämt på visst sätt,

beläggs på den del varmed överskridandet sker. Bankföreningen och Fondhandlareföreningen har anfört att de har behov av den möjlighet till överskridande av gränsvärdena för exponeringar i instituts handelslager som bestämmelserna bilaga VI i kapitalkravsdirektivet öppnar. En sådan möjlighet skulle — enligt remissinstansernas uppfattning — underlätta garantigivning vid emissioner. Regeringen ifrågasätter i och för sig inte att ett sådant behov kan föreligga, kanske speciellt när det gäller mindre institut. En undantagsmöjlighet förutsätter emellertid att relativt komplicerade kapitaltäckningsregler måste införas för den del av exponeringen som överskrider gränsvärdet. De skäl som åberopats som grund för begäran att införa undantagsbestämmelsen är enligt regeringens uppfattning inte så starka att de motiverar det omfattande ingrepp i regelverket som måste bli följden. Om behovet av denna undantagsmöjlighet visar sig vara så starkt, framför allt om konkurrensförutsättningarna gentemot institut i andra länder påverkas påtagligt negativt för de berörda instituten, har regeringen möjlighet att ta upp denna fråga till övervägande vid ett senare tillfälle.

Enligt bestämmelsen i punkt 10 i bilaga VI i kapitalkravsdirektivet kan institut använda den utvidgade kapitalbasen vid beräkningen av exponeringarna i handelslagret. För exponeringar utanför handelslagret skall kapitalbasen bestämmas i enlighet med reglerna i direktivet om övervakning och kontroll av stora exponeringar.

Införandet av nya bestämmelser

EES-avtalets regler om begränsningar och kontroll av stora exponeringar är mer omfattande och detaljerade än de mer allmänt hållna bestämmelserna i den svenska lagstiftningen. Några bestämmelser om stora exponeringar i instituts handelslager finns för övrigt inte i den svenska lagstiftningen. De svenska reglerna måste därför ändras och ges en sådan utformning att de speglar bestämmelserna i EES-avtalet. Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 1995. Bestämmelser om begränsningar av och rapporteringsskyldighet för exponeringar i instituts handelslager föreslås dock träda i kraft först den 1 januari 1996, dvs. samtidigt som reglerna om kapitaltäckning av marknadsrisker föreslås träda i kraft.

Bestämmelserna i kapitalkravsdirektivet skall införlivas i den föreslagna nya lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. Det är lämpligt att reglerna om kapitaltäckning och stora exponeringar regleras i ett sammanhang varför också reglerna om begränsningar av stora exponeringar föreslås bli införda i denna lag. Nuvarande bestämmelser om begränsningar av stora exponeringar i 2 kap. 16 § bankrörelselagen (1987:617), 3 kap. 9 § lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag samt 3 kap. 7 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse kan därmed upphävas. För Skeppshypotekskassan, som inte skall omfattas av de nya bestämmelserna om begränsningar av stora exponeringar, kommer de nuvarande reglerna om enhandsengagemang i

7 § andra stycket lagen (1980:1079) Svenska skeppshypotekskassan att gälla även fortsättningsvis.

Reglerna om stora exponeringar (engagemang) i 2 kap. 16 § bankrörelselagen resp. 3 kap. 9 § lagen om kreditmarknadsbolag gäller endast svenska banker och kreditmarknadsbolag. Hänvisningen i 1 kap. 1 § bankrörelselagen resp. 1 kap. 2 § lagen om kreditmarknadsbolag om att lagarna i tillämpliga delar gäller för utländska bankers och kreditinstituts verksamhet i Sverige torde inte medföra att bestämmelserna om stora exponeringar blir tillämpliga på sådana utländska företag. Dessa företag är i stället underkastade sitt hemlands bestämmelser på detta område. Någon ändring bör inte göras i detta avseende. Den nuvarande bestämmelsen i 3 kap. 7 § lagen om värdepappersrörelse är tillämplig på såväl svenska värdepappersbolag som utländska värdepappersföretag som fått tillstånd att driva värdepappersrörelse från filial i Sverige och som inte är bankinstitut. Den föreslagna lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag görs dock inte tillämplig på utländska värdepappersföretag.

Direktivet 93/22/EEG om investeringstjänster inom värdepappersområdet innebär att värdepappersföretag som är auktoriserade inom EES-området får rätt att etablera filialer i Sverige utan särskilt tillstånd av svenska myndigheter. Ansvaret för tillsynen över dessa filialer åligger filialens hemlandsmyndighet. Verksamheten styrs således av hemlandets rörelseregler vilka skall uppfylla minimireglerna i bl.a. direktivet om stora exponeringar.

Vad gäller utländska företag utanför EES skall svenska myndigheter besluta om auktorisation för filialer till sådana företag. Det ligger i sakens natur att en filialverksamhet, som ju organisatoriskt är en integrerad del av ett utomlands hemmahörande företag, delvis även i dessa fall får styras av rörelseregler som avviker från vad som gäller enligt svensk rätt. De utländska bestämmelserna om t.ex. kapitalkrav och begränsningar av stora exponeringar kan dock beaktas vid prövningen av om auktorisation skall beviljas eller ej. Tillsynen av samtliga utländska värdepappersföretags stora exponeringar åligger således tillsynsmyndigheterna i hemlandet.

Regeringens förslag: Kreditinstitut och värdepappersbolag skall fortlöpande till Finansinspektionen rapportera samtliga sina stora exponeringar.

Kreditinstitut och värdepappersbolag som överskrider de maximala gränsvärdena för stora exponeringar enligt bestämmelserna i den nya lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag skall utan dröjsmål anmäla detta till Finansinspektionen. Inspektionen får därvid medge företag en tidsfrist inom vilken nedbringandet av exponeringarna till tillåtna nivåer skall ske.

Kreditinstitut och värdepappersbolag skall ha betryggande system för övervakning och kontroll av stora exponeringar i verksamheten. De skall vidare ha sunda redovisnings- och förvaltningsmetoder samt lämpliga interna kontrollrutiner för att kunna identifiera och registrera alla stora exponeringar och ändringar av dessa i sin verksamhet.

Bestämmelserna om skyldighet att rapportera stora exponeringar förs in i den nya lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Bestämmelsen om rapporteringsskyldighet flyttas emellertid i regeringens förslag från femte till sjunde kapitlet i lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar. Bestämmelsen i 7 kap. 10 § i lagen kompletteras på så sätt att en skyldighet införs för företagen att ha betryggande system för att kontrollera även stora exponeringar.

Remissinstanserna: *Finansinspektionen* anser att det är lämpligt att samla alla bestämmelser om rapportering och tillsyn till kapitel 7 i den föreslagna lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. Inspektionen anser vidare att bestämmelsen som innebär att institut skall ha betryggande system för övervakning och kontroll av bl.a. marknadsrisker bör kompletteras med en motsvarande skyldighet att kontrollera även stora exponeringar. *AB Svensk Exportkredit* menar att det är orimligt att samma exponering skall räknas in i upp till sex olika instituts rapportering. *Svenska Bankföreningen* anser att det i Finansinspektionens föreskrifter bör lämnas frihet åt varje institut att välja en av de av direktivet anvisade metoderna och att man sedan håller fast vid den. Metoden att löpande rapportera alla ökningar som uppgår till minst 20 % i förhållande till den senaste rapporten skulle för många institut medföra en så gott som daglig rapportering, vilket vore orimligt betungande för såväl instituten som Finansinspektionen. Denna metod bör därför inte vara obligatorisk. Bankföreningen anser vidare att de svenska instituten bör få använda sig av övergångsbestämmelsen i artikel 6.8 i direktivet om stora exponeringar. Av den bestämmelsen framgår att rapporteringsfrekvensen kan begränsas till två gånger per år intill utgången av år 2001 i stället för fyra

gånger per år enligt huvudregeln i artikel 3.2. Rapportering vid två tillfällen per år under denna övergångstid är tillräckligt eftersom det motsvarar den rapporteringsfrekvens som Finansinspektionen kräver i dag.

EES-avtalet: Enligt artikel 3.1 i direktivet om stora exponeringar skall ett kreditinstituts exponering gentemot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning anses som en stor exponering när dess värde uppgår till eller överstiger 10 % av institutets kapitalbas.

Ett kreditinstitut skall rapportera alla stora exponeringar till de behöriga myndigheterna. Med behörig myndighet avses de nationella myndigheter som enligt lag eller annan författning har behörighet att utöva tillsyn över kreditinstitut. Direktivet anvisar två olika metoder för rapportering. Medlemsstaterna får själva bestämma vilken metod som skall tillämpas.

Den ena metoden innebär att alla stora exponeringar skall rapporteras minst en gång om året samt att nya stora exponeringar och alla ökningar av befintliga exponeringar som uppgår till minst 20 % i förhållande till den senaste rapporten skall rapporteras löpande. Den andra metoden innebär att alla stora exponeringar skall rapporteras minst fyra gånger per år (artikel 3.2). Enligt artikel 6.8 får dock medlemsstat i stället för rapportering fyra gånger per år föreskriva rapportering minst två gånger om året t.o.m. utgången av år 2001.

Enligt artikel 4.5 skall dessutom för det fall att de i artikel 4.1, 4.2 och 4.3 angivna gränsvärdena överskrids detta omedelbart anmälas till de behöriga myndigheterna.

De behöriga myndigheterna skall kräva att varje kreditinstitut har sunda förvaltnings- och redovisningsmetoder samt lämpliga interna kontrollrutiner för att kunna identifiera och registrera alla stora exponeringar och senare ändringar av dessa i enlighet med definitionerna och kraven i direktivet (artikel 3.4).

Artikel 3.3 innehåller ett antal undantagsbestämmelser från huvudregeln om rapportering. Exponeringar som undantagits enligt bestämmelserna i artikel 4.7 a-d och f-h behöver inte rapporteras på det sätt som föreskrivs i artikel 3.2. För sådana exponeringar som avses i artikel 4.7 e och i-s samt i artikel 4.8, 4.9 och 4.10 får rapporteringen inskränkas till två gånger per år. När ett sådant undantag åberopas måste institutet i fråga behålla uppgifter om de skäl som åberopats i minst ett år efter det att förhållandet som föranledde undantaget inträffade så att de behöriga myndigheterna kan kontrollera om undantaget var motiverat.

Skälen för regeringens förslag: Kreditinstitut och värdepappersbolag är skyldiga att lämna Finansinspektionen upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen begär. Finansinspektionen har gett ut allmänna råd rörande kreditinstituts rapportering av stora exponeringar (FFFS 1992:20). Enligt dessa allmänna råd skall kreditinstitut och värdepappersbolag rapportera sina stora exponeringar till Finansinspektionen två gånger per år, den 30 juni och den 31 december. Samtliga exponeringar som uppgår till 10 % eller mer av kapitalbasen skall rapporteras. Såvitt avser koncerner skall rapport-

ering ske för såväl den långivande koncernen som helhet som för varje enskilt institut, även utländska dotterbolag, i koncernen.

Enligt bestämmelserna i direktivet om stora exponeringar kan som nämnts tidigare medlemsstaterna välja mellan två typer av rapportering. Den ena metoden innebär rapportering av alla stora exponeringar minst en gång om året samt att alla tillkommande stora exponeringar och alla ökningar av befintliga exponeringar som uppgår till minst 20 % i förhållande till den senaste rapporten skall rapporteras löpande. Den andra metoden innebär att alla stora exponeringar skall rapporteras minst fyra gånger per år.

En förutsättning för att Finansinspektionens tillsyn över att instituten inte överskrider bestämmelserna om begränsningar av stora exponeringar skall fungera är att kreditinstituten och värdepappersbolagen rapporterar sina stora exponeringar till inspektionen. De bestämmelser om tillsyn som i dag finns i lagstiftningen för resp. institut är inte tillräckliga för att utöva tillsyn över stora exponeringar på sätt som föreskrivs i direktivet om stora exponeringar. Bestämmelser om rapporteringsskyldighet måste därför införas i den svenska lagstiftningen. Detta sker lämpligast i den föreslagna nya lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. Regeringen delar Finansinspektionens uppfattning att bestämmelsen om rapporteringsskyldighet lämpligast bör föras in i kapitel 7 i den föreslagna nya lagen. Därmed samlas samtliga bestämmelser om rapportering och tillsyn i detta kapitel i den nya lagen.

En grundläggande bestämmelse om rapporteringsskyldighet bör införas i lagen och det överlämnas därefter till regeringen eller Finansinspektionen att i föreskriftsform avgöra vilken av de i av direktivet anvisade rapporteringsmetoderna som skall gälla. Den typ av rapportering som inspektionen föreskriver bör — förutom att den garanterar en effektiv tillsyn av kreditinstituten och värdepappersbolagen — vara den som är minst betungande för såväl institut som tillsynsmyndighet. Inspektionen bör även ha möjlighet att tillämpa övergångsbestämmelserna i direktivet.

I promemorian föreslogs i 7 kap. 2 § lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar att ett institut skall ha sunda redovisnings- och förvaltningsmetoder för att kunna identifiera och registrera alla stora exponeringar och ändringar av dessa i sin verksamhet. Finansinspektionen anser att bestämmelsen bör kompletteras så att det krävs av instituten att de system som upprättas även säkerställer en effektiv kontroll av att bestämmelserna om stora exponeringar efterlevs. Eftersom det är av största vikt att Finansinspektionen har möjlighet att kontrollera att bestämmelserna om begränsningar av stora exponeringar efterlevs kompletteras bestämmelsen på det av inspektionen angivna sättet. Bestämmelsen har dock flyttats till 7 kap. 10 § lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Beträffande utländska filialer till kreditinstitut och värdepappersföretag som är auktoriserade i ett annat EES-land, eller i tredje land, och som är verksamma i Sverige skall rapporteringen av stora exponeringar göras till behöriga myndigheter i hemlandet, dvs. till tillsynsmyndigheten i det land

i vilket det utländska företaget är auktoriserat. Det är lagstiftningen i hemlandet som reglerar den utländska filialens rapporteringsskyldighet.

7.5 Övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Om ett kreditinstituts eller värdepappersbolags exponeringar den 28 juni 1994 översteg de maximala gränsvärdena 10, 20, 25 resp. 800 % skall institutet eller bolaget omedelbart vidta åtgärder för att nedbringa exponeringarna så att de ryms inom de fastställda gränserna.

Finansinspektionen kan medge kreditinstitut och värdepappersbolag en tidsfrist inom vilken nedbringandet av exponeringarna skall slutföras. Tidsfristen skall löpa ut senast den 31 december 2001. Exponeringar med längre löptid och med bindande avtalsvillkor får behållas till förfallodagen.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Riksbanken* anser att den möjlighet till temporärt höjda gränsvärden som direktivet ger inte bör utnyttjas. Riksbanken godtar förslaget att Finansinspektionen bör få möjlighet att bestämma hur nedtrappningen av de exponeringar som överstiger de fastställda gränsvärdena skall ske. Det bör emellertid understrykas att nedtrappningen bör gå i nedåtgående riktning och inte avbrytas av temporära ökningar av de för stora exponeringarna. *Finansinspektionen* godtar förslaget i denna del. Inspektionen anser att det saknas skäl att under en övergångsperiod tillåta höjda gränsvärden. Den möjlighet som inspektionen ges att medge anstånd med att nedbringa exponeringarna till föreskrivna gränsvärden till senast utgången av år 2001 synes vara tillräcklig. Skäl saknas även att införa den ytterligare förlängning med fem år av tidsgränserna som kan medges för s.k. mindre kreditinstitut. *Fristående Sparbankers Riksförbund* anser däremot att möjligheten till förhöjda gränsvärden t.o.m. utgången av år 1998 skall utnyttjas i syfte att undvika onödiga störningar och praktiska svårigheter under den inledande övergångsperioden. *Svenska Bankföreningen* delar uppfattningen att den möjlighet till förhöjda gränsvärden som direktivet ger bör utnyttjas. Genom kravet på att en exponering som i utgångsläget ligger över gränsvärdet inte får öka kan i realiteten ett omedelbart kreditstopp komma att framtvingas för vissa storkunder i svenska institut.

EES-avtalet: Övergångsbestämmelserna för exponeringar som överstiger gränsvärdena i artikel 6 i direktivet om stora exponeringar gör det möjligt för kreditinstitut och värdepappersbolag att gradvis anpassa sina exponeringar om de överstiger de gränsvärden som anges i direktivet. Den tidpunkt från vilken ett institut kan åläggas att vidta åtgärder för att nedbringa sina exponeringar till de gränsvärden som fastställts i direktivet är enligt tilläggsavtalet till EES-avtalet det datum då den Gemensamma

EES-kommitténs beslut att införliva direktivet om stora exponeringar med EES-avtalet publicerades i Europeiska gemenskapernas officiella tidning. Detta innebär alltså att de i direktivet fastställda gränsvärdena för stora exponeringar inte får överskridas efter publiceringen av beslutet att direktivet skall gälla även för de EFTA-stater som ingår i EES.

Institut som vid tidpunkten för publiceringen har exponeringar som överstiger gränsvärdena får inte vidta åtgärder som medför att dessa exponeringar ökar utan institutet måste nedbringa dessa till tillåtna nivåer. Tidsfristen för ett sådant nedbringande av exponeringarna skall bestämmas av de behöriga myndigheterna och den löper enligt artikel 6.4 ut senast den 31 december 2001. Exponeringar med en längre löptid och med för kreditinstitut bindande avtalsvillkor får dock behållas till förfallodagen. Tidsfristen skall bestämmas på så sätt att principerna om en sund förvaltning och en rättvis konkurrens för kreditinstitut inte rubbas. Behöriga myndigheter skall underrätta kommissionen och Rådgivande bankrörelsekommittén om den tidsplan som bestämts för det allmänna förfarandet.

Enligt artikel 6.6 gäller speciella bestämmelser för de kreditinstitut vars kapitalbas inte överstiger 7 miljoner ecu. Enligt artikel 6.5 äger medlemsstat förordna att procentsatsen 25 kan höjas till 40 och procentsatsen 20 kan höjas till 30 t.o.m. den 31 december 1998. Exponeringarna måste dock nedbringas till de stadgade gränsvärdena senast den 31 december 2001. Medlemsstat får dock förlänga dessa tidsgränser med fem år för de ovan nämnda s.k. "små kreditinstituten". Enligt artikel 7 äger medlemsstat vidare förordna att en exponering får anses som stor om den uppgår till eller överstiger 15 och inte 10 % av kapitalbasen. Rådgivande bankrörelsekommittén skall underrättas av medlemsstat som väljer att utnyttja möjligheterna till förhöjda gränsvärden.

Det finns även för övriga kreditinstitut och värdepappersbolag möjlighet till förhöjda gränsvärden under en övergångsperiod. Bestämmelserna i artikel 6.5 som ger möjlighet att överskrida värdena i artikel 4.1 och 4.2 t.o.m. den 31 december 1998 gäller således även för övriga institut. Exponeringarna måste dock nedbringas till de i direktivet angivna värdena senast den 31 december 2001. Nedtrappningsfristen blir således i dessa fall tämligen kort.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelser som ger institut rätt att trappa ned exponeringar som den dag publicering skedde av den Gemensamma EES-kommitténs beslut att införliva direktivet om stora exponeringar med EES-avtalet i Europeiska gemenskapernas officiella tidning översteg gränsvärdena bör införas i övergångsbestämmelserna till den föreslagna lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. Datumet för publiceringen var den 28 juni 1994. Finansinspektionen bör få möjlighet att bestämma om hur nedtrappningen av exponeringarna skall ske för de institut vars exponeringar detta datum överskred de föreskrivna gränsvärdena. Tidsfristen inom vilken nedtrappningen av exponeringarna skall vara avslutad går ut den 31 december 2001. Exponeringar med längre löptid och med för institutet

bindande avtalsvillkor får dock behållas till förfallodagen. Syftet är att bindande civilrättsliga avtal inte skall behöva brytas.

Gränsvärdet för exponeringar i artikel 4.1 som är 25 % får dock enligt övergångsbestämmelserna i artikel 6.5 direktivet om stora exponeringar höjas till 40 % och det i artikel 4.2 angivna gränsvärdet 20 % får höjas till 30 % t.o.m. den 31 december 1998.

Syftet med övergångsbestämmelserna synes vara att ett institut skall ges möjlighet att anpassa sina exponeringar till de föreskrivna gränsvärdena och att institutet därvid skall medges en skälig tidsfrist inom vilken nedtrappningen skall ske. Den bestämmelse som ger Finansinspektionen rätt att bestämma en tidsfrist inom vilken nedtrappning av för stora exponeringar skall ske torde vara tillräcklig för att möjliggöra ett sådant förfarande. Skäl saknas därför att införa bestämmelser om förhöjda gränsvärden under en övergångsperiod. Svenska Bankföreningen har anfört att det föreligger behov av förhöjda gränsvärden under en övergångsperiod och att annars ett omedelbart kreditstopp kan komma att framtvingas för vissa storkunder i vissa institut. Fristående Sparbankers Riksförbund anser att det skulle underlätta för instituten om möjligheterna till temporära förhöjningar av gränsvärdena utnyttjades och att det skulle undvika onödiga störningar och praktiska svårigheter under den inledande övergångsperioden.

Regeringen anser inte att de av Bankföreningen och Riksförbundet befarade svårigheterna är av sådan art att det motiverar införande av regler som möjliggör upptrappningar av exponeringar som redan är för stora. De regler om begränsningar av stora exponeringar som nu föreslås har under en längre tid varit väl kända för de institut som berörs. Det har därför funnits möjligheter för instituten att i tid anpassa sina exponeringar till de nya reglerna. Skäl saknas därför på grund härav att införa högre gränsvärden under en övergångsperiod.

Det åligger det institut eller bolag som önskar utnyttja respittiden att presentera en plan över hur nedtrappningsförfarandet skall gå till. Finansinspektionen skall underrätta EFTA:s övervakningsmyndighet (ESA) och EFTA-staternas ständiga kommitté om den tidsplan som bestämts för det allmänna förfarandet.

Enligt artikel 6.6 i direktivet om stora exponeringar ges möjlighet att förlänga tidsfristerna för nedbringande av exponeringar för kreditinstitut vars kapitalbas inte överstiger sju miljoner ecu med ytterligare fem år. Behov av denna ytterligare förlängning av tidsfristerna har inte anförts av remissinstanserna varför skäl saknas att medge denna ytterligare förlängning av tidsgränserna.

8 Tillsyn av finansiella företagsgrupper (gruppbaserad tillsyn)

8.1 Bakgrund

Direktivet 92/30/EEG av den 6 april 1992 om gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut bygger på direktivet 83/350/EEG om tillsyn av kreditinstitut på konsoliderad grund. 1983 års direktiv ingick i det ursprungliga EES-avtalet. Genom den ändring av EES-avtalet som beslutades den 21 mars 1994 har 1992 års direktiv införlivats med EES-avtalet. 1992 års direktiv skall vara införlivat i EG-länderna senast den 1 januari 1993. Sverige har i EES-avtalet medgetts att tillämpa sin nationella redovisningsstandard och räckvidden för sammanställd redovisning till den tidpunkt när Sverige enligt avtalet skall ha anpassat sin lagstiftning till rådets direktiv 86/635/EEG om årsbokslut och sammanställd redovisning för banker och andra finansiella institut. Sverige skall ha införlivat detta direktiv den 1 januari 1995.

Tillsynen över finansiella företagsgrupper (gruppbaserad tillsyn) kan sägas bestå av tre delar. Den första delen är den tillsyn eller övervakning som Finansinspektionen skall ha över företagsgruppen. Den andra delen är de beräkningar som skall göras av kapitalkrav för kreditrisker och marknadsrisker samt begränsningar av stora exponeringar. För dessa beräkningar och begränsningar behövs särskilt upprättade redovisningar. Den tredje delen omfattar således den gruppbaserade redovisningen och de olika metoderna för sammanställningen (konsolideringen).

1983 års direktiv innehöll ett grundläggande regelsystem för gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut. Huvudregeln i det direktivet var att tillsynen av ett kreditinstituts finansiella ställning skulle ske genom konsolidering med andra kreditinstitut och finansiella institut som var dotterföretag till kreditinstitutet eller i vilka kreditinstitutet hade ett ägarintresse. Med ägarintresse avsågs ett kreditinstituts direkta eller indirekta innehav av 25 % eller mer av kapitalet i ett annat kreditinstitut eller finansiellt institut.

Reglerna i 1983 års direktiv om gruppbaserad tillsyn har införlivats i gällande svensk rätt genom bestämmelser om konsoliderad kapitaltäckning. Bestämmelserna i 2 kap. 11 § bankrörelselagen (1987:617) innebär att lagens bestämmelser om kapitalkrav skall tillämpas på en koncern till den del den består av en bank med finansiella dotterföretag. Motsvarande bestämmelser om konsoliderat kapitalkrav finns i 5 kap. 4 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse och i 4 kap. 4 § lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag.

1992 års direktiv som ersatt 1983 års direktiv utvidgar den gruppbaserade tillsynen genom att det generella kravet på tillsyn även gäller andra finansiella företagsgrupper än sådana som har ett kreditinstitut som moderföretag. Företagsgrupper där moderföretaget är ett holdingföretag med finansiell verksamhet och minst ett av dotterföretagen är ett kreditinstitut skall också omfattas av tillsynen. För koncerner där moderföre-

taget är ett holdingföretag med blandad verksamhet och minst ett av dotterföretagen är ett kreditinstitut föreskriver direktivet en skyldighet för moderföretaget att lämna information.

Definitionen av ägarintresse har också ändrats och avser ett direkt eller indirekt innehav av 20 % eller mer av rösterna eller kapitalet i ett företag.

Även vad tillsynen över finansiella företagsgrupper skall innefatta utvidgas genom att den förutom kapitalkrav för kreditrisker skall avse kapitalkrav för marknadsrisker samt kontroll av stora exponeringar. När det gäller redovisningen av sammanställningen så är enligt direktivets bestämmelser huvudregeln att det skall ske en fullständig konsolidering. Proportionell konsolidering kan dock ske i stället när en finansiell företagsgrupp innefattar företag vari ägarintresse föreligger.

De behöriga myndigheterna skall, enligt direktivet, ges de befogenheter som är nödvändiga för att kunna utöva tillsynen över de finansiella företagsgrupperna.

Regler om gruppbaserad tillsyn finns även i direktivet om övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar (92/121/EEG) och direktivet om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut (93/6/EEG).

Som framgått av avsnitt 7 skall enligt direktivet 92/121/EEG övervakning ske av stora exponeringar. För finansiella företagsgrupper skall denna övervakning ske på gruppbaserad grund i enlighet med direktivet om gruppbaserad tillsyn. Av ingressen till direktivet om stora exponeringar framgår att särskild försiktighet är påkallad när ett kreditinstitut exponerar sig gentemot sitt moder-, syster- eller dotterföretag. För det fall att ett kreditinstitut exponerar sig gentemot sin egen företagsgrupp är det således motiverat med strängare regler än för andra exponeringar. Under förutsättning att samtliga företag i en finansiell företagsgrupp omfattas av tillsynen över kreditinstitutet på grundval av sammanställning är emellertid tillsynen över den finansiella företagsgruppen tillräckligt effektiv utan att hårdare begränsningar av exponeringar behöver införas. Enligt direktivet om stora exponeringar ges även en möjlighet att helt eller delvis undanta exponeringar gentemot kreditinstitutets moder-, syster- eller dotterföretag under förutsättning att dessa företag omfattas av samma sammanställning som kreditinstitutet självt är underkastat.

Direktivet om gruppbaserad tillsyn fastställer inte några gemensamma regler för sammanställning i företag som huvudsakligen sysslar med verksamhet utsatt för marknadsrisker. Direktivet om gruppbaserad tillsyn är inte heller tillämpligt på grupper som omfattar ett eller flera värdepappersföretag men inte något kreditinstitut. Genom direktivet om kapitalkrav införs emellertid en modell för gruppbaserad tillsyn av värdepappersföretag och verksamheter utsatta för marknadsrisker.

Regeringens förslag: I lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar införs bestämmelser om tillsyn av finansiella företagsgrupper. För att kunna bestämma vilka företag som skall ingå i en finansiell företagsgrupp definieras i lagen

- finansiellt institut på motsvarande sätt som i lagen om kreditmarknadsbolag,
- holdingföretag med finansiell resp. blandad verksamhet som olika typer av företag, vilka har minst ett dotterföretag som är kreditinstitut, värdepappersbolag eller motsvarande utländskt företag,
- anknutet företag som ett företag vars verksamhet har samband med ett kreditinstituts, värdepappersbolags eller motsvarande utländskt företags huvudsakliga verksamhet,
- ägarintresse såsom att ett företag innehar 20 % eller mer av rösterna eller kapitalet i ett annat företag, och
- koncernbegrepp på motsvarande sätt som i aktiebolagslagen.

Promemorians förslag överensstämmer huvudsakligen med regeringens förslag. I promemorian har föreslagits en något annorlunda definition av koncern och finansiell företagsgrupp.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna lämnar de föreslagna definitionerna utan erinran.

Finansinspektionen anser dock att begreppen finansiellt institut och holdingföretag med finansiell verksamhet bör klargöras eftersom de föreslagna definitionerna innehåller ett motsatsförhållande genom att ett finansiellt institut bl.a. definieras som ett företag som inte är ett värdepappersbolag men vars huvudsakliga verksamhet kan vara att driva värdepappersrörelse. Ett bolag som driver sådan rörelse kan i Sverige inte vara annat än ett värdepappersbolag. Inspektionen menar vidare att genom hänvisningen till 3 kap. 1 § andra stycket 2-11 lagen om kreditmarknadsbolag innefattas även finansieringsverksamhet som kräver tillstånd av inspektionen. Bolag som fått tillstånd blir kreditmarknadsbolag och faller därmed under definitionen av kreditinstitut. Enligt inspektionen kan motsatsförhållandet lösas genom att ändra begreppet finansieringsverksamhet i lagen om kreditmarknadsbolag. Finansinspektionen anser vidare att definitionen av ägarintresse bör exkludera dotterföretag men inte begränsas till företag med viss verksamhet.

Finansinspektionen och *Svenska Bankföreningen* anser att termerna institut och finansiellt institut är motsägelsefulla och förvirrande eftersom ett finansiellt institut inte är ett institut i lagens mening. Vidare anför inspektionen att ett holdingföretag med blandad verksamhet inte alltid är ett holdingföretag utan kan även vara ett industriföretag. Vidare anförs att termen ägarintresse är opraktisk eftersom den avser ett innehav och inte ett företag. *Fondbolagens Förening* utgår från att fondbolagsverksamhet inte inryms i definitionen av finansiellt institut.

När det gäller definitionen av finansiell företagsgrupp anmärker *Finansinspektionen* att det inte är helt lätt att förstå vilka företag som ingår i gruppen och att förslaget inte fullt ut beaktar direktivets bestämmelser på följande punkter. Ägarintressen i ett annat institut riskerar att inte omfatta utländska institut. Om ett institut endast har utländska dotterföretag som motsvarar institut skall det medföra att en finansiell företagsgrupp uppstår. Ett anknutet företag ingår enligt förslaget inte i en finansiell företagsgrupp om det utgör ägarintressen till holdingföretag med finansiell verksamhet. Ett företag vari ägarintresse innehas ingår i en finansiell företagsgrupp endast om ledningen av företaget delas med andra delägare och delägarnas ansvar är begränsat. Vidare noterar inspektionen att förslaget medför skillnader avseende den finansiella företagsgruppens innehåll beroende på om ägaren är ett institut eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet. Även anknutna företag skall kunna ingå i de finansiella företagsgrupper som föreligger på grund av väsentligt inflytande resp. gemensam ledning.

Hovrätten över Skåne och Blekinge anmärker att de möjligheter som Finansinspektionen ges att besluta om att en finansiell företagsgrupp föreligger måste anses röra sig om ett normbeslut för vilken delegation från riksdagen till förvaltningsmyndighet enligt 8 kap. 11 § regeringsformen endast kan ske genom förmedling av regeringen.

AB Svensk Exportkredit anför att ett ägarintresse inte automatiskt leder till att en finansiell företagsgrupp föreligger och att konsolidering skall ske. I stället bör det avgörande vara att det ägande företaget har ett dominerande inflytande över det ägda företaget. *Finansbolagens Förening* anser att det är otillfredsställande att överlåta till Finansinspektionen att besluta om en finansiell företagsgrupp föreligger eftersom konsolideringskrav då kan träffa företag som inte har kapitalbindningar till det aktuella finansiella institutet. *Svenska Bankföreningen* anför att det är opraktiskt, arbetsbetungande och förvirrande om instituten skall redovisa och rapportera efter olika "koncernbegrepp" i olika sammanhang. *Sveriges Advokatsamfund* ställer sig tveksam till behovet av begreppet finansiell företagsgrupp eftersom detta kan leda till omfattande kontroll och reglering av svensk industri till men för effektiviteten i handelslivet.

EES-avtalet: I direktiven om gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut (artikel 1), om övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar (artikel 1) samt om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut (artikel 2) har angetts hur vissa begrepp skall definieras.

I direktiven har angetts att med *kreditinstitut* avses ett företag vars verksamhet består i att från allmänheten ta emot insättningar eller andra återbetalbara medel och att bevilja krediter för egen räkning. Därmed avses även privata eller offentliga företag som är auktoriserade i ett tredje land och som omfattas av definitionen av kreditinstitut. I direktivet om övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar har angetts att med kreditinstitut avses även institutets filialer i ett tredje land samt alla privata eller offentliga företag, inkl. deras filialer, som är auktoriserade i tredje land.

Ett *finansiellt institut* har definierats som ett företag som inte är kreditinstitut eller värdepappersföretag men vars huvudsakliga verksamhet består i att förvärva ägarandelar eller att utföra en eller flera av de verksamheter som anges i punkterna 2-12 i bilagan till andra banksamordningsdirektivet (89/646/EEG).

Ett *holdingföretag med finansiell verksamhet* definieras som ett finansiellt institut vars dotterföretag uteslutande eller huvudsakligen är kreditinstitut, värdepappersföretag eller finansiellt institut och varav minst ett av dotterföretagen är ett kreditinstitut eller ett värdepappersföretag. Med *holdingföretag med blandad verksamhet* avses ett moderföretag som utan att vara ett holdingföretag med finansiell verksamhet, ett kreditinstitut eller ett värdepappersföretag, har minst ett kreditinstitut eller ett värdepappersföretag bland sina dotterföretag. Ett *anknutet företag* definieras som ett företag vars huvudsakliga verksamhet består i att äga eller förvalta fast egendom, tillhandahålla datatjänster eller bedriva annan liknande verksamhet som har samband med ett eller flera kreditinstituts eller värdepappersföretags huvudsakliga verksamhet.

Med *ägarintresse* avses ett direkt eller indirekt innehav av 20 % eller mer av rösterna eller kapitalet i ett företag.

Av de tre direktiven framgår vidare följande. Med *moderföretag* avses ett företag såsom det definierats i artikel 1.1 i direktivet 83/349/EEG om sammanställd redovisning samt alla företag som, enligt de behöriga myndigheternas bedömning, utövar ett bestämmande inflytande över ett annat företag. *Dotterföretag* är ett företag såsom det definierats i artikel 1.1 i direktivet 83/349/EEG samt alla företag över vilka, enligt de behöriga myndigheternas bedömning, ett moderföretag utövar ett bestämmande inflytande. Ett dotterföretag till ett dotterföretag skall också anses som ett dotterföretag till moderföretaget som är överordnat dessa företag. Definitionen av *behöriga myndigheter* är de nationella myndigheter som enligt lag eller annan författning har behörighet att utöva tillsyn över kreditinstitut eller värdepappersbolag.

Skälen för regeringens förslag: Definitionen av kreditinstitut framgår av den nya lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. En redogörelse för skälen för detta förslag finns i avsnitt 6.5.

Finansiellt institut

Den definition av finansiella institut som finns i 1 kap. 1 § 6 lagen om kreditmarknadsbolag (jfr prop. 1992/93:89 s. 209) är likalydande med den i direktivet om gruppbaserad tillsyn angivna definitionen. De institut som permanent undantagits genom artikel 2 i första banksamordningsdirektivet, 77/780/EEG, skall behandlas som finansiella institut. Riksbanken skall emellertid inte behandlas som ett finansiellt institut. Även i den nya lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag bör finansiella institut definieras. Det är riktigt som Finansinspektionen har påpekat att ett svenskt företag vars

huvudsakliga verksamhet är att driva värdepappersrörelse kräver tillstånd. Därigenom blir företaget värdepappersbolag och inte finansiellt institut. Definitionen av finansiellt institut bör därför justeras så att detta tydligt framgår. I övrigt föreligger det emellertid inte skäl att nu ändra på definitionen av finansiellt institut varken i den föreslagna kapitaltäckningslagen eller i lagen om kreditmarknadsbolag. Den i kapitaltäckningslagen angivna definitionen av finansiellt institut kommer således att motsvara definitionen i lagen om kreditmarknadsbolag. Ett fondbolags verksamhet inryms inte i definitionen av finansiellt institut eftersom de förvärv av aktier som bolagen gör inte sker för egen räkning.

Holdingföretag och anknutna företag

Några definitioner av holdingföretag med finansiell verksamhet, holdingföretag med blandad verksamhet eller anknutna företag finns inte i den svenska lagstiftningen. I samband med att de angivna direktiven införlivas måste dessa begrepp definieras.

I Redovisningskommitténs förslag om nya årsredovisningslagar definieras ett finansiellt holdingföretag som ett företag som skall upprätta årsredovisning enligt kommitténs lagförslag och vars verksamhet uteslutande eller så gott som uteslutande består i att i vinstsyfte förvärva och förvalta aktier och andelar i dotterföretag. De skillnader som föreligger mellan definitionen i direktivet om gruppbaserad tillsyn och bankredovisningsdirektivets (86/635/EEG) definition, som med smärre ändringar använts av Redovisningskommittén, har antagligen sin förklaring i att direktiven arbetats fram vid olika tillfällen. Det är inte heller nödvändigt att samma förutsättningar måste gälla för när ett företag skall upprätta sin koncernredovisning enligt redovisningsbestämmelserna för kreditinstitut och när ett företag skall ingå i en sammanställning för tillsynsändamål till följd av ägarandel i ett kreditinstitut. I det senare fallet kan det finnas skäl som talar för att en svagare anknytning till gruppen kan vara tillräcklig för att företaget skall anses ingå, särskilt om tillsynen främst utövas på grundval av annan sammanställd finansiell information än koncernredovisning. Med hänsyn till dessa skillnader mellan begreppet finansiellt holdingföretag i Redovisningskommitténs förslag och i direktivet om gruppbaserad tillsyn bör en annan definition än kommitténs väljas i kapitaltäckningslagen. Begreppet holdingföretag med finansiell verksamhet, som inte utnyttjas av Redovisningskommittén, kan därmed också vara lämpligt att använda i detta sammanhang.

Ägarintresse

Definitionen av ägarintresse i 1992 års direktiv har ändrats i förhållande till 1983 års direktiv. I 1983 års direktiv avsågs ett kreditinstituts direkta eller indirekta innehav av 25 % eller mer av kapitalet i ett annat kreditinstitut eller finansiellt institut. I samband med att lagen om kreditmark-

nadsbolag infördes och bankrörelselagen ändrades angavs i förarbetena (prop. 1992/93:89 s. 134) att av koncerndefinitionen i bankaktiebolagslagen och aktiebolagslagen följer, att även företag i vilka ägandet motsvarar mindre än 50 % av röstetalet kan vara dotterföretag, om ägarföretaget har ett bestämmande inflytande och en betydande andel av resultatet i företaget. Med hänsyn till att dotterföretagsbegreppet getts en så vidsträckt innebörd och det i stor utsträckning lämnats till de enskilda medlemsstaterna att avgöra när sammanställning skall ske ansågs bestämmelserna om konsoliderad kapitaltäckning tillgodose reglerna i 1983 års direktiv.

I 1992 års direktiv om gruppbaserad tillsyn har ägarintresse definierats som ett direkt eller indirekt innehav av 20 % eller mer av rösterna eller kapitalet i ett företag. Det anges inte i definitionen, såsom i 1983 års direktiv, att därmed avses endast ägarintresse i ett annat kreditinstitut eller finansiellt institut. Ett ägarintresse enligt 1992 års direktiv kan således föreligga i alla typer av verksamheter.

I artikel 3.2 i 1992 års direktiv framgår det att ett kreditinstitut som har ett moderföretag som är ett holdingföretag med finansiell verksamhet skall stå under tillsyn på grundval av sammanställning av institutets finansiella ställning med den som gäller för holdingföretaget. Någon hänvisning till att även ägarintresse skall ingå i sammanställningen finns inte. Men genom en hänvisning till artikel 5 bör, såsom Finansinspektionen angett, även ägarintressen som ett holdingföretag med finansiell verksamhet har i finansiella verksamheter ingå i sammanställningen.

Enligt artikel 5.5 skall tillsynen även omfatta ägarintresse som föreligger i ett anknutet företag. För att anknutna företag skall ingå krävs att det föreligger en finansiell företagsgrupp. Således kan sammanställningen inte ske enbart över ett institut och ett anknutet företag. Såsom Finansinspektionen påpekat ingår emellertid ägarintresse i ett anknutet företag alltid i sammanställningen om det ägs av ett holdingföretag med finansiell verksamhet eftersom definitionen av ett sådant holdingföretag förutsätter att det redan föreligger en finansiell företagsgrupp.

Redovisningskommittén har föreslagit ändringar avseende års- och koncernredovisningar för kreditinstitut och värdepappersbolag. Kommittén föreslår, med hänvisning till artikel 33.1 i sjunde bolagsdirektivet, 83/349/EEG, att begreppet "intresseföretag" införs. Enligt den angivna artikeln föreligger ett intresseföretag om ett företag har ett betydande inflytande över den driftsmässiga och finansiella styrningen av ett annat företag och det föreligger ägarintresse enligt artikel 17 i fjärde bolagsdirektivet, 78/660/EEG. För att det skall vara fråga om ett intresseföretag skall det således inte vara ett koncernförhållande. Ett företag presumeras, enligt sjunde bolagsdirektivet, utöva ett betydande inflytande över ett annat företag om det innehar minst 20 % av rösterna för aktierna eller andelarna i det andra företaget. Enligt artikel 17 i fjärde bolagsdirektivet presumeras ett ägarintresse föreligga om det ägande företagets kapitalandel överstiger 20 % eller den lägre procentsats som medlemsstaten föreskriver.

Redovisningskommittén föreslår i den nya årsredovisningslagen att med intresseföretag skall förstås att ett bolag äger andelar i en svensk eller utländsk juridisk person, som inte är dotterföretag, och utövar ett betydande inflytande över den juridiska personen. Ett betydande inflytande har definierats med att bolaget direkt eller indirekt har minst 20 % av rösterna av samtliga aktier eller andelar i den juridiska personen.

Redovisningskommittén anknyter således sin definition av intresseföretag till rösträttsinnehav och inte till kapitalandel, trots att både rösträttsinnehavet och kapitalandelen kan medföra att ett intresseföretag föreligger. Kommittén har motiverat detta med att det stämmer överens med vad som är internationellt vedertaget (SOU 1994:17 del I s. 171). I direktivet om gruppbaserad tillsyn har ägarintresse definierats som ett innehav av andelar eller aktier i ett företag som representerar antingen 20 % av rösterna eller 20 % av kapitalet. Definitionen överensstämmer alltså inte med den som Redovisningskommittén föreslagit. Det skulle föreligga fördelar om samma definition av begreppet intresseföretag kunde användas i årsredovisningslagarna och i lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. Begreppet intresseföretag skulle då kunna användas även i den sistnämnda lagen i stället för ägarintresse. Med hänsyn till de skillnader i definitionerna av begreppen som redovisats ovan och i avvaktan på den fortsatta beredningen av Redovisningskommitténs förslag bör dock begreppet intresseföretag inte användas i lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. I fortsättningen kommer därför benämningen ägarintresse att användas när det är fråga om ägarintresse enligt direktivet om gruppbaserad tillsyn.

Koncern

I 1 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385) definieras begreppen moderbolag, dotterföretag och koncern. Motsvarande definitioner finns i 1 kap. 3 § bankaktiebolagslagen (1987:618), 1 kap. 2 § sparbankslagen (1987:619) och 1 kap. 8 § föreningsbankslagen (1987:620). Redovisningskommittén föreslår i sitt betänkande att definitionerna i de nämnda lagarna ändras. Kommitténs förslag innebär bl.a. att den s.k. sekundärregeln i aktiebolagslagen upphävs. Denna regel innebär att om ett aktiebolag på grund av aktie- eller andelsinnehav eller avtal ensamt har ett bestämmande inflytande över en juridisk person och en betydande andel i resultatet av dess verksamhet, är aktiebolaget ett moderbolag och den juridiska personen dotterföretag även om ingen rösträttsmajoritet föreligger.

Koncernbegreppet i lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag bör så långt som möjligt motsvara den som gäller på redovisningsområdet och den allmänna bolagsrättens område. I avvaktan på att Redovisningskommitténs förslag om ett nytt koncernbegrepp behandlats färdigt bör därför det nu gällande koncernbegreppet behållas i den nya kapitaltäckningslagen.

Enligt direktivet om gruppbaserad tillsyn skall alla företag som, enligt de behöriga myndigheternas bedömning, utövar ett bestämmande inflytande över ett annat företag anses vara ett moderföretag. Vidare skall alla företag som, enligt de behöriga myndigheterna, ett moderföretag utövar ett bestämmande inflytande över vara att anse som ett dotterföretag. Det kan ifrågasättas om denna bestämmelse är tvingande på så sätt att Sverige måste införa en bestämmelse som föreskriver att en koncern skall, utan hinder av andra regler, anses föreligga när Finansinspektionen bedömer att ett bestämmande inflytande utövas. När ett företag skall anses vara ett moder- eller dotterföretag och således en koncern föreligger bör emellertid klart framgå av lagtexten. En annan sak är att inspektionen i sin tillsynsverksamhet har att bedöma om en koncern föreligger enligt rekvisiten i lagen.

Finansiell företagsgrupp

I lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag införs ett nytt begrepp, finansiell företagsgrupp. En sådan företagsgrupp kan föreligga i tre olika situationer. Den första situationen är om ett kreditinstitut, ett värdepappersbolag eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet är moderföretag till kreditinstitut, värdepappersbolag, motsvarande utländskt företag eller finansiellt institut. Den andra situationen avser det fallet att ett kreditinstitut, ett värdepappersbolag eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet innehar ägarintresse i kreditinstitut, värdepappersbolag, motsvarande utländskt företag eller finansiellt institut. För att ägarintresset skall ingå i den finansiella företagsgruppen krävs att företaget som det finns ägarintresse i leds tillsammans med ett eller flera andra företag och varje företags ansvar är begränsat till den andel av kapitalet som företagen innehar. Det är således fråga om ett samriskföretag (joint venture). Slutligen kan en finansiell företagsgrupp föreligga om ett kreditinstitut, ett värdepappersbolag eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet har ett dotterföretag eller en andel av ett samriskföretag enligt ovan. Begreppet finansiell företagsgrupp avviker något från koncernbegreppet, dels genom att sådana ägarintressen som inte är dotterföretag ingår, dels genom att inte alla dotterföretag ingår. Såsom Finansinspektionen anfört bör det inte vara några skillnader beroende på om ägaren i gruppen är ett institut eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet.

Enligt artikel 5.3 i direktivet om gruppbaserad tillsyn skall de behöriga myndigheterna bestämma om och hur sammanställning skall ske i vissa fall av ägarintresse (se vidare avsnitt 8.7). Av artikel 5.4 framgår också att de behöriga myndigheterna skall bestämma om och hur sammanställningen skall ske när det föreligger ett väsentligt inflytande, gemensam ledning eller gemensamma förvaltningsorgan. Med hänsyn härtill bör det av lagen framgå att regeringen får föreskriva att bestämmelserna om finansiella företagsgrupper skall gälla även i de fall som anges i artikel 5.3 och 5.4. Såsom Hovrätten över Skåne och Blekinge anmärkt är det

här fråga om normgivning vilken förutsätter att delegation från riksdagen till förvaltningsmyndighet endast kan ske genom förmedling av regeringen. Denna föreskriftsrätt kan således, genom bemyndigande, överlåtas till Finansinspektionen. Inspektionen får härigenom ett visst spelrum att avgöra om en finansiell företagsgrupp föreligger.

När en finansiell företagsgrupp föreligger skall även anknutna företag ingå om de är dotterföretag eller om de är ett samriskföretag. När det är fråga om sådana finansiella företagsgrupper som Finansinspektionen, efter regeringens bemyndigande, får föreskriva om skall även ett anknutet företag ingå i den finansiella företagsgruppen.

8.3 Omfattningen av tillsynen av finansiella företagsgrupper

Regeringens förslag: Vad som föreskrivs om kapitalkrav för kreditrisker och marknadsrisker samt kontroll av stora exponeringar skall tillämpas även på den samlade ekonomiska ställningen för en finansiell företagsgrupp.

För finansiella företagsgrupper gäller att gränserna för förvärv av placeringsaktier inte får överskridas av företagsgruppen.

Det skall finnas tillfredsställande interna kontrollrutiner hos företag som skall upprätta eller ingå i en gruppbaserad redovisning för att göra det möjligt att få fram den information som behövs för att uppnå syftet med tillsynen av den finansiella företagsgruppen.

Den samlade ekonomiska beräkningen skall göras på alla finansiella företagsgrupper där moderföretaget eller företaget som innehar ägarintresse är hemmahörande i Sverige.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag med undantag för att det av lagtexten inte längre framgår att försäkringsföretag inte ingår i sammanställningen.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna lämnar förslaget utan erinran.

Svenska Bankföreningen anser att de nuvarande bestämmelserna i 2 kap. 15 a § bankrörelselagen är onödigt restriktiva jämfört med andra banksamordningsdirektivets. Det blir således en diskrepans mellan Sveriges och EG:s regler som kan medföra konkurrensnackdelar för de svenska bankerna.

Finansinspektionen anser att det saknas anledning att behålla en regel om att försäkringsföretag och vissa dotterföretag till försäkringsföretag inte omfattas av reglerna om kapitalkrav m.m., eftersom försäkringsföretag normalt inte ingår i en finansiell företagsgrupp. Ytterligare en anledning till att inte behålla den regeln är att även banker etablerar s.k. captivebolag, dvs. försäkringsbolag vars huvudsakliga verksamhet är att försäkra den egna koncernen mot risker avseende exempelvis kreditförluster, förmögenhetsbrott och egendomsskador. Riskerna ligger således

kvar i den finansiella företagsgruppen i den mån ett captivebolag inte återförsäkrar sig. Dessutom kan captivebolagets placeringar och åtaganden vara av betydelse för gruppen. Syftet med gruppbaserad tillsyn kan alltså komma att urholkas om sådana bolag undantas från bestämmelserna. Enligt inspektionens uppfattning bör ett captivebolag normalt anses vara ett anknutet företag och därmed ingå i den finansiella företagsgruppen. Även vid en bedömning enligt de särskilda utvidgningsmöjligheterna, att besluta om en finansiell företagsgrupp föreligger, kan detta bli resultatet. Om försäkringsföretagen undantas från kapitalkraven m.m. kommer således även captivebolagen att undantas från tillämpningen av reglerna.

EES-avtalet: I direktiven om gruppbaserad tillsyn, stora exponeringar och kapitalkrav för kreditinstitut och värdepappersföretag uppställs regler för tillsyn över finansiella företagsgrupper. Är kreditinstitutet eller värdepappersföretaget varken moder- eller dotterföretag och finns inte något företag som det finns ägarintresse i utövas tillsynen över företaget individuellt i enlighet med gällande tillsynsregler.

Enligt artikel 3.1 i direktivet om gruppbaserad tillsyn skall ett kreditinstitut eller ett värdepappersföretag som är moderföretag till kreditinstitut, värdepappersföretag eller finansiellt institut eller som har ägarintresse i sådant institut stå under tillsyn på grundval av sammanställning av institutens ekonomiska ställning, i den omfattning och på det sätt som föreskrivs i artikel 5.

Vidare skall enligt artikel 3.2 ett kreditinstitut eller ett värdepappersföretag vars moderföretag är ett holdingföretag med finansiell verksamhet stå under tillsyn på grundval av sammanställning av institutets ekonomiska ställning med den som gäller för holdingföretaget, i den omfattning och på det sätt som föreskrivs i artikel 5. Sammanställningen innebär inte att de behöriga myndigheterna skall utöva någon tillsynsfunktion i förhållande till holdingföretaget som sådant.

Tillsynen vad gäller kapitalkrav för kreditrisker, kapitalkrav för marknadsrisker och kontroll av stora exponeringar skall, enligt artikel 3.5, utövas på grundval av sammanställning. Medlemsstaterna skall, när det är lämpligt, besluta om de åtgärder som behövs för att holdingföretag med finansiell verksamhet skall omfattas av bestämmelserna om gruppbaserad tillsyn.

I andra banksamordningsdirektivet (89/646/EEG) anges dels att inget kreditinstitut får ha ett kvalificerat innehav, som motsvarar mer än 15 % av institutets kapitalbas, i ett företag som varken är ett kreditinstitut eller ett finansiellt institut, dels att ett kreditinstituts sammantagna kvalificerade innehav i andra företag än kreditinstitut, finansiella institut och vissa andra företag inte får överstiga 60 % av institutets kapitalbas (artikel 12.1 och 12.2). Det följer av artikel 3.5 att kontroll av att dessa gränser inte överskrids även skall utövas genom tillsyn och övervakning på grundval av sammanställning av kreditinstitutens ekonomiska ställning.

Av artikel 3.6 följer att de behöriga myndigheterna skall se till att det i alla företag, som omfattas av sådan gruppbaserad tillsyn som utövas över ett kreditinstitut eller ett värdepappersföretag, finns tillfredsställande

interna kontrollrutiner för att ta fram den information som kan vara av betydelse för att uppnå syftet med tillsynen.

Om ett kreditinstitut eller ett värdepappersföretag, vars moderföretag är ett kreditinstitut eller ett värdepappersföretag, är beläget i ett annat EES-land och beviljats auktorisation där skall, enligt artikel 3.8, de behöriga myndigheterna som har beviljat auktorisationen tillämpa gränserna enligt artikel 3.5 på kreditinstitutet eller värdepappersföretaget, individuellt eller, i förekommande fall, på delsammanställning. Enligt artikel 3.9 får de behöriga myndigheter som auktoriserat dotterföretaget dock, genom bilaterala avtal, delegera ansvaret för tillsynen till de behöriga myndigheterna som beviljat moderföretaget auktorisation och utövar tillsyn över detta. Kommissionen skall hållas underrättad om förekomsten av sådant avtal och deras innehåll samt vidarebefordra sådan information till de behöriga myndigheterna i övriga medlemsstater och till Rådgivande bankrörelsekommittén. När det gäller bilaterala avtal som avser värdepappersföretag skall informationen i stället vidarebefordras till rådet och kommissionen.

Skälen för regeringens förslag: En sammanställning skall, enligt direktivet om gruppbaserad tillsyn, göras beträffande alla företagsgrupper där det ägande företaget är kreditinstitut eller holdingföretag med finansiell verksamhet. För holdingföretag med blandad verksamhet med huvudkontor inom gemenskapen gäller i stället en skyldighet att lämna information.

Enligt 1983 års direktiv gällde kravet på sammanställning endast de fall då moderföretaget var ett kreditinstitut. I ingressen till 1992 års direktiv om gruppbaserad tillsyn anges att tillsynen för att vara verksam måste tillämpas på alla bankgrupper, även sådana grupper där moderföretaget inte är ett kreditinstitut. I och med 1992 års direktiv har därför, som angetts ovan, kravet på tillsyn av finansiella företagsgrupper utvidgats till att även omfatta de fall där ett kreditinstituts moderföretag är ett holdingföretag med finansiell verksamhet. Vidare kan tillsynen utövas redan när ett kreditinstitut eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet har ett ägarintresse.

Omfattningen av tillsynen av finansiella företagsgrupper har utvidgats till att förutom kapitalkrav för kreditrisker även avse kapitalkrav för marknadsrisker och kontroll av stora exponeringar. Kontroll skall även ske av kreditinstituts kvalificerade innehav av aktier eller andelar i andra företag.

Direktivet om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut, 93/6/EEG, utgör en del av en internationell strävan att åstadkomma gemensamma regler avseende övervakning av värdepappersbolag och kreditinstitut. Det är enligt direktivet önskvärt att göra behandlingen av kreditinstitut och värdepappersbolag likvärdig genom att utveckla gemensamma normer för de marknadsrisker som kreditinstitut och värdepappersbolag utsätter sig för. Vidare är det viktigt att ge en heltäckande modell för övervakningen av dessa risker. I direktivet om gruppbaserad tillsyn fastställs inte några gemensamma regler för sammanställd redovisning av marknadsrisker i kreditinstitut. Direktivet om gruppbaserad tillsyn är inte

heller tillämpligt på finansiella företagsgrupper som omfattar en eller flera värdepappersbolag men som inte omfattar några kreditinstitut. Genom kapitalkravsdirektivet införs emellertid regler om tillsyn av finansiella företagsgrupper utsatta för marknadsrisker och för finansiella företagsgrupper som innehåller värdepappersbolag men inte kreditinstitut.

Med hänsyn till de ändringar av reglerna om tillsyn av finansiella företagsgrupper som skett genom de ovan beskrivna direktiven måste ändringar även göras i den svenska lagstiftningen för att Sverige skall uppfylla direktivens krav.

Av 2 kap. 11 § bankrörelselagen följer att om en bank har ett dotterföretag skall reglerna om kapitalkrav tillämpas även på koncernen (konsoliderat kapitalkrav). Det konsoliderade kapitalkravet omfattar emellertid inte försäkringsföretag och sådana dotterföretag till försäkringsföretag som inte driver någon form av finansiell verksamhet. Bestämmelsen om konsoliderat kapitalkrav i bankrörelselagen omfattar i dag endast det fall att moderföretaget är en bank. I lagen om kreditmarknadsbolag finns också regler om konsoliderat kapitalkrav. I 4 kap. 4 § nämnda lag föreskrivs att ett konsoliderat kapitalkrav föreligger om ett kreditmarknadsbolag har ett dotterföretag. Det framgår vidare av 5 kap. 4 § lagen om värdepappersrörelse att om ett värdepappersbolag har ett dotterföretag skall vad som föreskrivs om kapitalkrav tillämpas även på koncernen.

Reglerna som för närvarande finns i bankrörelselagen, lagen om värdepappersrörelse och lagen om kreditmarknadsbolag måste ändras så att tillsyn kan utövas också när ett kreditinstitut eller ett värdepappersbolag ingår i en finansiell företagsgrupp, utan att detta företag är ett moderföretag. Dessutom skall beräkningen av den samlade ekonomiska ställningen inte bara omfatta dotterföretagen utan också företag som det finns ägarintresse i. Någon tillsyn av ett holdingföretag som sådant skall emellertid inte föreligga.

Vidare måste omfattningen av tillsynen över de finansiella företagsgrupperna utvidgas till att, förutom kapitalkrav för kreditrisker, omfatta kapitalkrav för marknadsrisker och kontroll av begränsningarna av stora exponeringar. Tillsynen beträffande marknadsrisker bör dock träda i kraft först i samband med att regleringen av dessa träder i kraft dvs. den 1 januari 1996.

I 2 kap. 15 a § bankrörelselagen stadgas att om en bank ingår i en koncern gäller för varje företag inom koncernen en begränsning av innehav och åtaganden i ett enskilt företag. Regeln innebär att varje företag i koncernen endast får förvärva aktier inom en ram som motsvarar 30 % av kapitalbasen och att innehav och åtagande i ett enskilt företag får sammanlagt uppgå till högst 5 % av ramen. Undantag gäller för försäkringsföretag och sådana dotterföretag till försäkringsföretag som inte driver någon form av finansiell verksamhet. Dessutom får, om en bank ingår i en koncern, koncernens sammanlagda innehav inte motsvara mer än 5 % av röstetalet för samtliga aktier i aktiebolaget. Finansinspektionen kan medge undantag från denna begränsning. Vid beräkning av koncernens innehav skall dock, intill ett innehav motsvarande 5 % av röstetalet

i bolaget, bortses från aktier som innehas av försäkringsföretag i koncernen eller av dotterföretag till ett försäkringsföretag.

När denna bestämmelse infördes angavs i förarbetena (prop. 1990/91:154 s. 54 ff) att möjligheter borde ges till bankerna att inom en mindre ram förvärva aktier och delta i finansieringsverksamhet som traditionellt betraktats som mer riskfylld. Avsikten var att även i fortsättningen förhindra att placeringarna får karaktär av ägarintresse i strid med bankernas oberoende ställning och grundläggande uppgifter. Med tanke på att denna placeringssektor för svenska banker innebar något av en principiell nyordning borde, enligt förarbetena, öppningen totalt sett vara försiktig. Det finns för närvarande, trots vad Svenska Bankföreningen anfört, inte skäl för att utvidga denna ram för förvärv av placeringsaktier som i dag gäller för bankerna.

Den svenska lagstiftningen, som således föreskriver hårdare krav än vad som krävs enligt andra banksamordningsdirektivet, omfattar endast koncernföretag, dvs. moderföretag och dotterföretag. Enligt direktiven måste även hänsyn tas till aktieinnehav i företag vari ägarintresse föreligger. En bestämmelse bör därför införas som innebär att bestämmelsen i bankrörelselagen även skall omfatta en finansiell företagsgrupp.

I 3 kap. 6 § lagen om kreditmarknadsbolag finns en bestämmelse som motsvarar regeln i andra banksamordningsdirektivet avseende begränsning av förvärv av placeringsaktier. Någon bestämmelse om att begränsningen skall gälla annat än individuellt finns emellertid inte varför även denna bör kompletteras i lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag så att bestämmelsen i kreditmarknadsbolagslagen omfattar även en finansiell företagsgrupp där ett kreditmarknadsbolag ingår. En bestämmelse om kontroll av kvalificerat innehav av placeringsaktier föreslås bli införd för värdepappersbolag med tillstånd att ta emot medel på konto och lämna kredit (se 3 kap. 1 a § i förslaget till lag om ändring i lagen om värdepappersrörelse).

Av direktivet framgår att om ett moderföretag, som är ett motsvarande kreditinstitut eller värdepappersföretag, är hemmahörande i ett annat EES-land än ett eller flera dotterföretag, som också är kreditinstitut eller värdepappersföretag, skall den samlade ekonomiska beräkningen ske särskilt för det eller de kreditinstitut eller värdepappersföretag som är hemmahörande i ett annat land än moderföretaget. En sammanställning bör således ske i Sverige och med stöd av bestämmelserna i kapitaltäckningslagen för de underkoncerner som är hemmahörande i Sverige. Direktivet ger dock de behöriga myndigheter som beviljat dotterföretaget auktorisation möjlighet att träffa avtal om att ansvaret för tillsynen delegeras till den myndighet som beviljat moderföretaget auktorisation. Det föreligger dock inte skäl för att Finansinspektionen skall överlåta sitt tillsynsansvar för de i Sverige hemmahörande kreditinstituten eller värdepappersbolagen. Det är av vikt att detta tillsynsansvar utövas av hemlandsmyndigheten varför möjligheter att avtala om att ansvaret skall delegeras till moderföretagets hemlandsmyndighet inte bör medges. Denna bedömning delas av Riksbanken.

För att syftet med tillsynen över de finansiella företagsgrupperna skall kunna uppnås måste Finansinspektionen ha möjlighet att erhålla den information som kan vara behövlig. För att informationen skall kunna tas fram förutsätts att det för alla företag i en koncern eller en företagsgrupp finns tillfredsställande interna kontrollrutiner. Det bör därför av lagtexten framgå att alla företag i en finansiell företagsgrupp skall ha tillfredsställande interna förvaltnings- och redovisningsrutiner. Det är även viktigt att ett moderföretag eller ett företag som innehar ägarintresse får de upplysningar som är nödvändiga från andra företag inom en finansiell företagsgrupp så att redovisningskraven kan uppfyllas. Likaså bör det föreligga en skyldighet för en finansiell företagsgrupp att lämna Finansinspektionen de upplysningar som behövs för att inspektionen skall kunna utöva tillsynen över gruppen.

Såsom Finansinspektionen uppgett ingår ett försäkringsföretag normalt inte i en finansiell företagsgrupp. I den mån ett s.k. captivebolag driver försäkringsrörelse ingår det således inte heller i tillsynen över gruppen. Enligt försäkringsrörelselagen har ett försäkringsbolag begränsade möjligheter att driva någon annan verksamhet än försäkringsrörelse. Det skulle antagligen leda för långt att göra den bedömningen att ett försäkringsbolag skall kunna anses vara ett anknutet företag. Med hänsyn härtill skulle inte heller ett captivebolag kunna anses vara ett anknutet företag eftersom dess huvudsakliga verksamhet är att driva försäkringsrörelse. Det pågår inom EU ett arbete som syftar till att försöka få en gemensam tillsyn över finansiella konglomerat, dvs. företagsgrupper som innehåller både kreditinstitut och försäkringsföretag. I avvaktan på att detta arbete leder fram till ett direktiv om tillsyn över finansiella konglomerat finns det inte skäl att i Sverige införa speciella regler om försäkringsföretag som kan ingå i en finansiell företagsgrupp. Ett captivebolag kan inte heller anses utgöra ett finansiellt institut då dess huvudsakliga verksamhet inte faller in under definitionen av ett sådant institut.

Regeringens förslag: Tillsynen över kreditinstitut och värdepappersbolag skall ske både individuellt och på gruppbaserad grund.

Finansinspektionen får i ett enskilt fall medge att ett dotterföretag eller ett företag som det finns ägarintresse i undantas från sammanställningen samt medge att ett sådant företag utelämnas från den gruppbaserade redovisningen. Förutsättningarna för att undantag kan medges är att företaget är beläget i tredje land och det föreligger rättsliga hinder för överföring av information från ett sådant företag, att företaget är av mindre betydelse eller att en sammanställning skulle vara olämplig eller vilseledande.

Finansinspektionen får — om ett dotterföretag som är kreditinstitut eller värdepappersbolag inte tas med i sammanställningen eller redovisningen — fordra att moderföretaget lämnar den information som inspektionen behöver för sin tillsyn över dotterföretaget.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna lämnar förslaget utan erinran.

Finansinspektionen anser att tillsynsreglerna bör ses över så att kapitalkrav, stora exponeringar etc. kan beräknas enbart på koncern- eller gruppnivå när det är fråga om finansiella företagsgrupper.

EES-avtalet: Medlemsstaterna eller de behöriga myndigheterna får, enligt artikel 3.3 i direktivet om gruppbaserad tillsyn, besluta att undanta ett kreditinstitut, värdepappersföretag, finansiellt institut eller anknutet företag från reglerna om gruppbaserad tillsyn om det är ett dotterföretag eller ett företag vari ägarintresse föreligger och

1. om företaget är beläget i ett tredje land där rättsliga hinder föreligger för överföring av nödvändig information,
2. om företaget enligt de behöriga myndigheternas bedömning är av mindre betydelse med hänsyn till syftet med övervakningen av kreditinstitutet eller värdepappersföretaget,
3. om företagets totala balansomslutning uppgår till mindre än tio miljoner ecu, eller, om det beloppet är lägre, mindre än 1 % av den totala balansomslutningen i moderföretaget eller i det företag som innehar ägarintresse,
4. om de behöriga myndigheterna bedömer att en sammanställning av företagets finansiella ställning skulle vara olämplig eller vilseledande med hänsyn till syftet med tillsynen.

Även om flera företag var för sig uppfyller de kriterier som anges i punkt 2 och 3 skall de omfattas av bestämmelserna om gruppbaserad redovisning om de tillsammans är av inte oväsentlig betydelse med hänsyn till syftet med övervakningen.

När en medlemsstats behöriga myndigheter beslutat att undanta ett dotterföretag som är ett kreditinstitut eller ett värdepappersföretag från

reglerna om gruppbaserad tillsyn enligt punkt 2, 3 eller 4 får, enligt artikel 3.4, de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där dotterföretaget är beläget begära sådan information från moderföretaget som kan underlätta tillsynen över kreditinstitutet eller värdepappersföretaget.

Av artikel 3.7 framgår vidare att medlemsstaterna får avstå från att tillämpa reglerna om tillsyn vad gäller kapitaltäckning för kreditrisker och marknadsrisker samt kontroll av stora exponeringar individuellt eller på proportionell grund, på ett kreditinstitut eller ett värdepappersföretag som i egenskap av moderföretag är underkastat gruppbaserad tillsyn och på varje dotterföretag till sådant kreditinstitut eller värdepappersföretag under förutsättning att dotterföretaget är föremål för de behöriga myndigheternas auktorisation och står under deras tillsyn samt ingår i den gruppbaserade tillsynen över moderföretaget. Samma möjlighet till undantag gäller när moderföretaget är ett holdingföretag med finansiell verksamhet som har huvudkontor i samma medlemsstat som kreditinstitutet eller värdepappersföretaget, under förutsättning att det är underkastat samma tillsyn som gäller för kreditinstitut eller värdepappersföretag. I båda dessa fall måste dock åtgärder vidtas för att säkerställa att det föreligger eller uppnås en lämplig fördelning av kapitalet, exponeringarna och kapitalbasen inom gruppen. Tillämpar de behöriga myndigheterna dessa regler individuellt på sådana kreditinstitut eller värdepappersföretag får de vid beräkning av kapitalbasen i kreditinstitutet eller värdepappersföretaget tillämpa bestämmelsen i artikel 2.1 sista stycket i direktiv 89/299/EEG vid beräkning av kapitalbasen i kreditinstitut. Denna bestämmelse innebär att moderföretag, som är föremål för gruppbaserad tillsyn, vid beräkning av den egna icke gruppbaserade kapitalbasen inte behöver göra avdrag för ägarposter i andra kreditinstitut, värdepappersföretag eller finansiella institut som omfattas av sammanställning.

Skälen för regeringens förslag: Om ett kreditinstitut eller värdepappersbolag ingår i en finansiell företagsgrupp och därmed omfattas av den tillsyn som gruppen är underkastad medger direktiven att Sverige får möjlighet att införa bestämmelser som medför att tillsynen endast sker på gruppbaserad grund och inte på individuell nivå. För det fall att en medlemsstat vill utnyttja möjligheten till att endast ha tillsyn över den finansiella företagsgruppen och inte över kreditinstitutet eller värdepappersbolaget individuellt kräver direktivet att åtgärder vidtas för att säkerställa en lämplig fördelning av kapitalet inom gruppen.

Det framstår i nuläget som osäkert vilka konsekvenser en sådan undantagsmöjlighet skulle få. Det föreligger i Sverige inte någon skyldighet för ett koncernföretag att lämna kapitaltillskott till ett annat koncernföretag utöver den kapitalandel som exempelvis ett moderföretag har i ett dotterföretag. Det är också osäkert hur en lämplig omfördelning av kapitalet i gruppen skulle kunna göras med stöd av de svenska associationsrättsliga reglerna. Den svenska regleringen innehåller också ett antal begränsningar vad gäller möjligheten att disponera vinstmedel. Formerna för tillsynen över de finansiella företagsgrupperna kan behöva utvecklas innan effekterna av enbart en tillsyn på gruppbaserad grund kan analyseras. Även om den angivna möjligheten skulle kunna medföra lättnader för

företagen är det mot denna bakgrund för närvarande inte möjligt att införa en sådan bestämmelse i Sverige. Om det visar sig finnas ett behov av en ändring på denna punkt får saken tas upp igen och studeras närmare. Riksbanken har i sitt remissyttrande uttryckt stöd för att tillsynen skall vara såväl individuell som gruppbaserad.

Enligt direktivet om gruppbaserad tillsyn finns det möjligheter att undanta ett dotterföretag eller ett företag vari ägarintresse föreligger från reglerna om tillsyn över finansiella företagsgrupper trots att företagen är kreditinstitut, värdepappersbolag, finansiellt institut eller anknutet företag.

Det kan i vissa fall finnas skäl att undanta ett företag från den gruppbaserade beräkningen och från tillsynsredovisningen. Direktivets möjlighet att besluta att undanta ett dotterföretag eller ett företag vari ägarintresse föreligger bör därför utnyttjas. Det blir Finansinspektionen som i varje enskilt fall får avgöra om förutsättningarna för undantag föreligger eller inte. Finansinspektionen skall, om den meddelar undantag, kunna begära sådan information från moderföretaget som krävs för att inspektionen skall kunna utöva tillsyn över ett undantaget dotterföretag.

8.5 Fördelningen av tillsynsansvaret

Regeringens förslag: Om ett moderföretag eller det företag som innehar ägarintresse är kreditinstitut eller värdepappersbolag skall Finansinspektionen utöva tillsynen över den finansiella företagsgruppen om kreditinstitutet eller värdepappersbolaget är hemmahörande i Sverige.

Om ett moderföretag är ett holdingföretag med finansiell verksamhet skall Finansinspektionen utöva tillsynen över den finansiella företagsgruppen, om samtliga dotterföretag som är kreditinstitut eller värdepappersbolag är hemmahörande i Sverige och det inte finns motsvarande utländska företag inom gruppen eller, om minst ett dotterföretag, som är kreditinstitut eller värdepappersbolag, och holdingföretaget är hemmahörande i Sverige.

Finansinspektionen får i andra fall, efter bemyndigande, genom överenskommelse med behöriga myndigheter i berörda EES-länder bestämma vilken myndighet som skall ansvara för tillsynen över den finansiella företagsgruppen.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna lämnar förslaget utan erinran. *Finansinspektionen* anser att, för det fall att en finansiell företagsgrupp står under utländsk tillsyn, bör undantag från inspektionens tillsynsansvar i vissa fall kunna tillåtas för den svenska underkoncernen. Vidare bör möjligheten att träffa överenskommelse med annan behörig tillsynsmyndighet kunna delegeras till inspektionen.

EES-avtalet: Om moderföretaget är ett kreditinstitut eller ett värdepappersföretag följer av artikel 4.1 att den gruppbaserade tillsynen skall utövas av de behöriga myndigheter som beviljat moderföretaget auktorisation.

Om ett kreditinstituts eller ett värdepappersföretags moderföretag är ett holdingföretag med finansiell verksamhet skall, enligt artikel 4.2, den gruppbaserade tillsynen utövas av de behöriga myndigheter som beviljat kreditinstitutet eller värdepappersföretaget auktorisation. När ett finansiellt holdingföretag har kreditinstitut eller värdepappersföretag som dotterföretag vilka beviljats auktorisation i två eller flera medlemsstater, skall dock den gruppbaserade tillsynen utövas av de behöriga myndigheterna i det EES-land där holdingföretaget med finansiell verksamhet etablerades. Enligt artikel 4.3 får dock de behöriga myndigheter som berörs efter gemensam överenskommelse avstå från att tillämpa dessa regler och i stället träffa överenskommelse om hur tillsynen skall fördelas.

Av artikel 4.2 följer vidare att om ett holdingföretag med finansiell verksamhet inte har något dotterföretag som är kreditinstitut eller värdepappersföretag som beviljats auktorisation i den medlemsstat där holdingföretaget etablerades, skall de behöriga myndigheterna i berörda medlemsstater, inklusive de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där holdingföretaget etablerades, söka träffa överenskommelse om vilken av dessa myndigheter som skall utöva den gruppbaserade tillsynen. I avsaknad av sådan överenskommelse skall den gruppbaserade tillsynen utövas av de behöriga myndigheter som beviljat auktorisation för det kreditinstitut eller värdepappersföretag som har den största balansomslutningen. Om flera kreditinstitut eller värdepappersföretag har lika stor balansomslutning skall den gruppbaserade tillsynen utövas av de behöriga myndigheter som först beviljade auktorisation.

Överenskommelser skall, enligt artikel 4.4, innehålla bestämmelser om samarbete och överföring av sådan information som behövs för att syftet med direktivet om gruppbaserad tillsyn skall kunna uppnås.

Om en medlemsstat har mer än en behörig myndighet som har befogenhet att utöva tillsyn över kreditinstitut, värdepappersföretag och finansiella institut, följer det av artikel 4.5 att landet skall vidta nödvändiga åtgärder för att en samordning mellan dessa myndigheter skall etableras.

Skälen för regeringens förslag: Behörig myndighet med ansvar för tillsynen över finansiella företagsgrupper i Sverige är Finansinspektionen. Inspektionen skall således utöva tillsynen om moderföretaget eller det företag som innehar ägarintresse är ett kreditinstitut eller värdepappersbolag hemmahörande i Sverige oavsett om det inom den finansiella företagsgruppen finns företag som är belägna i ett annat land.

Om moderföretaget i stället är ett svenskt holdingföretag med finansiell verksamhet och minst ett dotterföretag, som är kreditinstitut eller värdepappersbolag, är hemmahörande i Sverige skall Finansinspektionen svara för tillsynen. Även om moderföretaget är ett utländskt holdingföretag med finansiell verksamhet skall Finansinspektionen svara för tillsynen om

samtliga dotterföretag som är kreditinstitut eller värdepappersbolag är hemmahörande i Sverige.

Finansinspektionens skyldighet att utöva tillsynen bör framgå av lagtexten.

Enligt direktivet skall de behöriga myndigheterna, om det inte finns något dotterföretag som är kreditinstitut eller värdepappersföretag som är hemmahörande i samma EES-land som holdingföretaget med finansiell verksamhet, genom avtal med myndigheter i berörda länder komma överens om vilket lands myndighet som skall utöva tillsynen. Det bör därför införas en möjlighet för Finansinspektionen att, efter bemyndigande från regeringen, ingå en sådan överenskommelse. Enligt 10 kap. 1 § regeringsformen ingås överenskommelse med annan stat eller mellanfolklig organisation av regeringen. Regeringen kan med stöd av 10 kap. 3 § regeringsformen uppdra åt förvaltningsmyndighet att ingå internationell överenskommelse där det inte krävs riksdagens eller Utrikesnämndens medverkan. De överenskommelser som kommer i fråga är sådana att regeringen och, efter bemyndigande, Finansinspektionen kan ingå dem utan riksdagens eller Utrikesnämndens medverkan. Med hänsyn till bestämmelserna i regeringsformen behövs det inte anges i kapitaltäckningslagen att regeringen eller Finansinspektionen kan ingå överenskommelser med behöriga myndigheter i andra EES-länder.

Om det finns två eller flera kreditinstitut eller värdepappersbolag som har samma holdingföretag med finansiell verksamhet som moderföretag och det inte med hjälp av vad som angivits ovan går att fastställa vilket lands myndighet som skall utöva tillsynen anger direktivet olika lösningar. Det framstår som onödigt att tynga lagtexten med dessa olika förslag till lösningar. I lagtexten bör endast huvudreglerna framgå och Finansinspektionen får, efter bemyndigande, i övriga fall komma överens med behöriga myndigheter i andra EES-länder varvid direktivets bestämmelser naturligtvis utgör utgångspunkten för dessa diskussioner.

Den möjlighet som artikel 4.3 i direktivet ger Finansinspektionen att träffa överenskommelse om annan fördelning av den gruppbaserade tillsynen bör inte utnyttjas eftersom inspektionen bör utöva tillsynen både individuellt och för den finansiella företagsgruppen.

Såsom angetts i avsnitt 8.3 bör undantag inte medges från tillsynsansvaret i det fall en finansiell företagsgrupp är en svensk underkoncern till en utländsk finansiell företagsgrupp. Detta trots att den utländska gruppen står under tillsyn i hemlandet.

8.6 Särskilt om tillsyn över finansiella företagsgrupper avseende stora exponeringar och kapitalkrav för marknadsrisker

Regeringens förslag: Om ett kreditinstitut eller ett värdepappersbolag är moderföretag skall vid beräkningen av gränsvärdena vid stora exponeringar inte medräknas exponeringar som kreditinstitut eller värdepappersbolag har gentemot andra företag inom samma koncern om företagen står under individuell tillsyn och omfattas av samma gruppbaserade redovisning som moderföretaget.

Finansinspektionen får även medge att sådana undantag får tillämpas på koncerner där moderföretaget är ett i Sverige etablerat holdingföretag med finansiell verksamhet.

De möjligheter som ges i direktiven att avräkna nettoinnehav i skilda bolag inom en koncern mot varandra skall inte medges.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna lämnar förslaget utan erinran.

Finansinspektionen anför att det från tillsynssynpunkt under senare år blivit allt mer angeläget att övervaka tillsynsobjekten på koncernnivå. Skälet till detta är att en stor del av de finansiella instituten ingår i koncerner vars verksamhet dessutom ofta är blandad. Ett koncernförhållande kräver en annan styrning och tillsyn än vad som krävs för ett enskilt institut. Detta innebär att tillsynsmyndighetens uppgift alltmer inriktas på att tillse att instituten har goda kontroll- och styrsystem som förmår att skapa en överblick över en koncerns eller en finansiell företagsgrupps totala verksamhet. För att kunna bedöma en sådan grupps utveckling vad gäller risker och resultat är det därför av vikt att det inom gruppen finns limiter som begränsar gruppens stora exponeringar och en löpande uppföljning som säkerställer att föreskrivna kapitalkrav uppfylls. Det är därför viktigt att begränsningar avseende stora exponeringar gäller på gruppnivå när ett institut ingår i en finansiell företagsgrupp. Från tillsynssynpunkt är detta också tillfyllest. Inspektionen förutsätter att behoven av information från enskilda institut inom en finansiell företagsgrupp kommer att tillgodoses genom de krav på redovisningsrutiner som bl.a. tagits in i förslaget till den nya kapitaltäckningslagen.

Svenska Bankföreningen menar att det är tveksamt om ett institut slipper medräkna kredit till ett inom koncernen befintligt fastighetsbolag. Om så inte blir fallet skulle stora problem uppstå. Det bör klart anges att ett institut såsom stor exponering inte behöver räkna krediter till närstående företag vars verksamhet huvudsakligen består i att förvalta panter som övertagits för att skydda institutets fordringar.

Finansinspektionen anser att ett strikt förbud mot nettning vid beräkning av marknadsrisker förefaller vara omotiverat strängt. Utgångspunkten i gruppbaserad tillsyn torde vara att gruppen skall bedömas som

en ekonomisk enhet. Inspektionen kan i föreskrifter ange under vilka förutsättningar avräkning skall få ske.

Konkurrensverket anför att nettning bör utnyttjas fullt ut för att inte svenska finansiella företag skall erhålla komparativa kostnadsnackdelar.

EES-avtalet: Av artikel 5.1 i direktivet om övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar följer att, om ett kreditinstitut varken är moder- eller dotterföretag, tillsynen skall utövas på individuell grund. I övriga fall skall, enligt artikel 5.2, tillsynen utövas på gruppbaserad grund i enlighet med direktivet om gruppbaserad tillsyn.

Enligt artikel 4.6 får medlemsstaterna, från tillämpningen av begränsningar av stora exponeringar, helt eller delvis undanta exponeringar som ett kreditinstitut eller ett värdepappersföretag har gentemot sitt moderföretag, gentemot andra dotterföretag till moderföretaget eller gentemot sina egna dotterföretag. En förutsättning är dock att dessa företag omfattas av sådan gruppbaserad tillsyn som kreditinstitutet eller värdepappersföretaget självt är underkastat enligt direktivet om gruppbaserad tillsyn eller motsvarande regler i ett tredje land.

Även i direktivet om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut uppställs regler för tillsyn över finansiella företagsgrupper.

Tillsynen över att de kapitalkrav som uppställs beträffande avsättningar för marknadsrisker och kreditinstitut för värdepappersföretag som varken är moder- eller dotterföretag uppfylls skall, enligt artikel 7.1, utövas på individuell grund. I övriga fall följer av artikel 7.2 att tillsynen skall utövas på gruppbaserad grund i enlighet med direktivet om gruppbaserad tillsyn.

I den mån direktivet om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut hänvisar till direktivet om gruppbaserad tillsyn skall, enligt artikel 7.3, alla hänvisningar i sistnämnda direktiv till kreditinstitut även avse värdepappersföretag. Undantag gäller för tillsynen avseende kontroll av att gränserna för förvärv av placeringsaktier inte överskrids. Denna regel gäller endast för kreditinstitut.

De behöriga myndigheterna som har ålagts eller fått befogenhet att utöva gruppbaserad tillsyn av företagsgrupper som innehåller värdepappersföretag, men inte något kreditinstitut, får enligt artikel 7.4 i avvaktan på närmare samordning av övervakningen av sådana företagsgrupper på gruppnivå och när omständigheterna ger anledning därtill, efterge denna skyldighet under förutsättning att varje värdepappersföretag i företagsgruppen

1. använder definitionen av kapitalbas som finns i bilaga till direktivet,
2. individuellt motsvarar de krav som uppställs om avsättningar för risker resp. övervakning och kontroll av stora exponeringar i direktivet, och
3. inrättar system för att övervaka och kontrollera kapitalkällorna för alla övriga finansiella institut inom gruppen.

Av artikel 7.5 följer att de behöriga myndigheterna skall kräva att värdepappersföretaget i en företagsgrupp, som har beviljats ett sådant undantag som bestämts i artikel 7.4, skall underrätta myndigheterna om sådana risker som skulle kunna undergräva deras ekonomiska ställning,

däribland sådana som sammanhänger med sammanställningen av och källorna till kapitalet. Om de behöriga myndigheterna då finner att tillgångarna inte är skyddade på lämpligt sätt, skall de kräva att värdepappersföretagen vidtar åtgärder inbegripande, om så är nödvändigt, begränsning av kapitalöverföringar till andra enheter inom gruppen.

Om de behöriga myndigheterna efterger skyldigheten att utöva den gruppbaserade tillsynen som bestämts i artikel 7.4 skall de, enligt artikel 7.6, vidta andra lämpliga åtgärder för att övervaka riskerna, i synnerhet stora exponeringar för gruppen som helhet, inkl. företag som inte är belägna i en medlemsstat.

Av artikel 7.7 följer vidare att medlemsstaterna får, under förutsättning att de utövar gruppbaserad tillsyn, avstå från att beräkna kapitalkravet på individuell nivå eller delgruppnivå. Om denna möjlighet till avstående inte tas i anspråk framgår det av artikel 7.10 att de behöriga myndigheterna, vid beräkning av den samlade ekonomiska ställningen för en finansiell företagsgrupp av kapitalkrav för positionsrisker och de risker gentemot kunder som uppstår vid stora exponeringar, får medge att nettoinnehav i handelslagret för ett kreditinstitut eller värdepappersföretag avräknas mot innehav i handelslagret för ett annat kreditinstitut eller värdepappersföretag. Dessutom får de behöriga myndigheterna medge att valutapositioner i ett kreditinstitut eller värdepappersföretag avräknas mot valutapositioner i ett annat kreditinstitut eller värdepappersföretag i enlighet med de regler som anges om valutakursrisk.

Myndigheterna får också, enligt artikel 7.11, medge avräkning i handelslagret och valutapositionerna i företag belägna i tredje land under förutsättning att följande villkor samtidigt är uppfyllda.

1. Företagen har auktoriserats i ett tredje land och uppfyller antingen den definition av kreditinstitut som anges i första banksamordningsdirektivet eller är erkända värdepappersföretag i tredje land.

2. Företagen uppfyller, var för sig, de kapitalkrav som motsvarar dem som har fastställts i direktivet.

3. I de berörda länderna saknas lagregler som väsentligen påverkar kapitalöverföringen inom företagsgruppen.

Vidare får myndigheterna, enligt artikel 7.12, även medge avräkning i handelslager och valutapositioner mellan kreditinstitut eller värdepappersföretag inom en företagsgrupp som har auktorisation i ifrågavarande medlemsstat under förutsättning att

1. det finns en tillfredsställande kapitalfördelning inom företagsgruppen och

2. de ramar för institutens verksamhet som bestäms av regleringar, lag eller avtal är sådana att ömsesidigt ekonomiskt stöd inom gruppen säkerställs.

Slutligen får de behöriga myndigheterna enligt artikel 7.13 medge avräkning mellan ett kreditinstitut eller värdepappersföretag som uppfyller villkoren om avräkning inom en företagsgrupp och ett kreditinstitut eller värdepappersföretag som ingår i samma företagsgrupp och har auktoriserats i en annan medlemsstat under förutsättning att kreditinstitutet eller värdepappersföretaget är skyldigt att individuellt uppfylla de kapitalkrav

som har uppställts angående avsättningar för risker samt övervakning och kontroll av stora exponeringar.

Vid beräkning av sammanställd kapitalbas följer av artikel 7.14 att artikel 5 i direktivet 89/299/EEG om kapitalbasen i kreditinstitut är tillämplig. Artikeln innehåller beräkning av kapitalbasen på gruppbasis.

Myndigheten som har ansvar för att utöva gruppbaserad tillsyn får, enligt artikel 7.15, erkänna giltigheten av de särskilda definitioner av kapitalbas som vid beräkningen av institutens sammanställda kapitalbas kan vara tillämpliga enligt reglerna angående kapitalbas.

Skälen för regeringens förslag: I 2 kap. 16 § bankrörelselagen, 3 kap. 9 § lagen om kreditmarknadsbolag och 3 kap. 7 § lagen om värdepappersrörelse stadgas att en bank, ett kreditmarknadsbolag resp. ett värdepappersbolag inte får ha fordringar på samma låntagare eller låntagare som är förbundna med varandra i väsentlig ekonomisk gemenskap i sådan omfattning att det finns risk att banken eller bolaget inte kan fullgöra sina skyldigheter om en sådan låntagare inte kan betala sin skuld.

Dessa bestämmelser gäller endast för ett institut individuellt och reglerar inte vad som gäller för finansiella företagsgrupper. Reglerna om stora exponeringar och tillsyn över finansiella företagsgrupper leder därför till att bestämmelser om stora exponeringar även måste införas för finansiella företagsgrupper. Finansinspektionen har i sitt remissyttrande anfört att det vore tillfyllest med att övervaka stora exponeringar på gruppnivå. Direktivet om stora exponeringar (artikel 5.3) ger Sverige den möjligheten. Såsom angetts i avsnitt 8.4 föreligger emellertid inte tillräckliga skäl för att införa en sådan bestämmelse i Sverige. Direktivet om stora exponeringar förutsätter också, för det fall att tillsyn endast sker på gruppbaserad nivå, att åtgärder vidtas för att säkerställa en lämplig riskfördelning inom gruppen. Den associationsrättsliga regleringen i Sverige innehåller ett antal begränsningar vad gäller möjligheterna att disponera vinstmedel inom en företagsgrupp. Regeringen anser därför att det, förutom nedan angivna fall, för stora exponeringar bör ske en tillsyn såväl på individuell nivå som på gruppnivå.

Med hänsyn till vad som angetts ovan (avsnitt 8.1) är det inte motiverat att införa strängare regler för exponeringar inom en finansiell koncern än de som annars gäller. Direktivet ger också en möjlighet att helt eller delvis undanta exponeringar inom en sådan koncern.

För det fall att ett moderföretag är kreditinstitut eller värdepappersbolag är det regeringens uppfattning att det bör tillåtas att exponeringar som koncernföretag som är kreditinstitut eller värdepappersbolag har gentemot andra koncernföretag inte begränsas. Förutsättningen för detta är att företagen står under tillsyn och omfattas av samma sammanställning som moderföretaget. Att företagen står under tillsyn såväl individuellt som på gruppnivå medför således att tillsynen är tillräckligt effektiv för att tillåta undantag från begränsningen av stora exponeringar.

När det däremot gäller koncerner där moderföretaget är ett holdingföretag med finansiell verksamhet kan tillsynen inte sägas vara lika effektiv eftersom Finansinspektionen inte utövar någon tillsyn över holdingföretaget som sådant. Det kan emellertid vara nödvändigt att tillåta

undantag från begränsningar av stora exponeringar även i en sådan koncern. Det bör därför ges en möjlighet att i ett enskilt fall medge undantag för en koncern där moderföretaget är ett holdingföretag med finansiell verksamhet.

Svenska Bankföreningen har i remissyttrande anfört att det kan uppstå stora problem om ett institut såsom stor exponering måste räkna krediter till närstående företag vars verksamhet huvudsakligen består i att förvalta panter som övertagits för att skydda institutets fordringar. Härvid bör dock den s.k. banksmittobestämmelsen i 1 kap. 11 § bankrörelselagen observeras. Av nämnda paragraf framgår att om en bank ingår i en koncern skall bestämmelserna i bankrörelselagen om banks rörelse och om tillsyn över bank gälla i tillämpliga delar för övriga företag i koncernen. Enligt den föreslagna ändringen av banksmittobestämmelsen kommer även bestämmelserna i lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag att gälla för övriga företag i en bankkoncern. Ett fastighetsbolag som är dotterbolag till en bank och som inte meddelats undantag från banksmittan kan således hävdas stå under tillsyn och därmed skulle exponeringar mellan detta bolag och moderbolaget kunna undantas.

Av direktivet om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut följer att kapitalkravet bestäms på gruppbaserad grund för en företagsgrupp som innehåller minst ett värdepappersbolag även om det inte ingår något kreditinstitut i gruppen. Detta följer av att alla hänvisningar i direktivet om gruppbaserad tillsyn till kreditinstitut även skall avse värdepappersbolag. Undantag gäller emellertid enligt direktivet för kontroll av att gränserna för förvärv av placeringsaktier inte överskrids. En sådan kontroll skall endast avse kreditinstitut.

Som angetts i avsnitt 8.4 föreslås att tillsynen skall utövas på såväl individuell som gruppbaserad grund. Eftersom Sverige härigenom avstår från möjligheten att endast utöva tillsynen på gruppbaserad grund ger direktivet om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut en möjlighet att vid beräkning av den samlade ekonomiska ställningen för en finansiell företagsgrupp medge att nettoinnehav i handelslagret för ett kreditinstitut eller ett värdepappersbolag avräknas mot innehav i handelslagret för ett annat kreditinstitut eller värdepappersbolag inom samma företagsgrupp. Syftet med dessa bestämmelser är att medge en situation där exponeringar i ett bolag tillåts medföra förluster för bolaget under förutsättning att det finns motsatta positioner av motsvarande storlek inom ett annat bolag i koncernen. Om förluster uppkommer i det förstnämnda bolaget erhåller då det andra bolaget vinster av motsvarande storlek. Situationen på koncernbasis skulle således vara neutral. Det kan dock inte anses vara acceptabelt att det bolag som gjort förluster skall vara beroende av att vinster överförs från ett annat bolag i koncernen. Några garantier för att en sådan kapitalöverföring kan ske medger inte den svenska associationsrättsliga lagstiftningen. Av detta följer att regeringen anser, trots att Finansinspektionen och Konkurrensverket tycker att ett strikt förbud mot nettning är alltför strängt, att nettoinnehav i skilda bolag inom en koncern inte bör få avräknas mot varandra. Detta bör inte

heller vara någon avgörande konkurrensnackdel för de svenska instituten eftersom en riskreducerande effekt i dylika situationer i stället kan erhållas genom att bolagen gör en koncernintern affär med varandra. Inte heller de andra möjligheterna till nettning som direktivet ger bör utnyttjas. Riksbanken delar uppfattningen att nettoinnehav i skilda bolag inom en koncern inte bör få avräknas mot varandra, trots att det är möjligt enligt direktivet.

8.7 Sammanställningens form och omfattning

Regeringens förslag: För finansiella företagsgrupper skall en fullständig konsolidering ske av moderföretaget och av alla dotterföretag och företag vari ägarintresse föreligger som är kreditinstitut, värdepappersbolag, finansiella institut och anknutna företag. Även motsvarande utländska företag skall ingå i konsolideringen.

Ett företag som det finns ägarintresse i och som leds av ett kreditinstitut, värdepappersbolag eller holdingföretag med finansiell verksamhet tillsammans med ett eller flera företag, skall konsolideras med den andel som det ägande företaget innehar i företaget med ägarintresse om ansvaret är begränsat till denna andel (klyvningsmetoden).

Om det föreligger andra former av ägarintressen eller kapitalbindningar, får Finansinspektionen medge att proportionell konsolidering sker eller att kapitalandelsmetoden används.

Promemorians förslag: Regeringens förslag utvidgar promemorians förslag genom att fullständig konsolidering som huvudregel skall ske för alla finansiella företagsgrupper. Undantaget i promemorian avseende samriskföretags-fallen överensstämmer med regeringens förslag. Regeringen ändrar emellertid promemorians förslag genom att Finansinspektionen får medge att andra former av ägarintressen eller kapitalbindningar, än samriskföretags-fallen, får konsolideras proportionellt eller med stöd av kapitalandelsmetoden.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna lämnar förslaget utan erinran.

Finansinspektionen anser att den relativt osvenska termen "konsolidering" bör undvikas i detta sammanhang eftersom den i allmänhet används för att på ett mer allmänt sätt ange att ett företag bygger upp reserver. Konsolidering bör i vart fall inte användas som en kompletterande eller alternativ benämning för gruppbaserad redovisning. Förutom balansräkning bör även resultaträkning upprättas för en finansiell företagsgrupp för att bestämma det egna kapitalet, möjliggöra avstämning och säkerställa elimínering av internvinster och den särbehandling av olika resultatkomponenter som kan erfordras. Förutom ägarintressen i samriskföretagsfallen anser inspektionen att även övriga slag av ägarintressen i princip

skall ingå i den finansiella företagsgruppen. Att det därvid som huvudregel bör ske ett fullständigt intagande i den gruppbaserade redovisningen bör anges i lagen. Skälen är följande. Med kapitalandelsmetoden kommer inte ägarintressets tillgångar etc. att intagas i gruppens balansräkning. Endast ett fullständigt intagande eller klyvningsmetoden möjliggör detta. Kapitalandelsmetoden innebär nämligen att endast gruppens bokförda värde av aktierna i ägarintresset påverkar gruppens kapitalkrav och begränsningen av dess stora exponeringar. I exempelvis Storbritannien gäller att fullständigt intagande skall göras för alla majoritetsinnehav och normalt för ägarintressen. I exeptionella fall, när andra ägare har förmåga och vilja att ge stöd, kan ägarintressen intagas med klyvningsmetoden. I Danmark intages ägarintressen fullständigt när ägarföretagets ansvar inte är begränsat.

Svenska Bankföreningen anser att kapitalandelsmetoden bör användas i alla de fall då inte direktivet uttryckligen föreskriver någon annan metod. Skälet härtill är att kapitalandelsmetoden är den konsolideringsmetod som skall användas i redovisningssammanhang.

AB Svensk Exportkredit förordar att konsolideringsmetod måste väljas så att inte ett kreditinstitut som äger aktier i ett annat kreditinstitut missgynnas vad beträffar stora exponeringar. Det är inte rimligt att en och samma exponering skall inräknas i upp till sex olika instituts rapporteringar.

EES-avtalet: De behöriga myndigheter som är ansvariga för den gruppbaserade tillsynen skall enligt artikel 5.1, för tillsynens utövande, kräva fullständig konsolidering av alla kreditinstitut, värdepappersföretag och finansiella institut som är dotterföretag. Konsolidering på proportionell grund får föreskrivas i de fall där, enligt de behöriga myndigheternas bedömning, moderföretagets ansvar är begränsat till moderföretagets andel av kapitalet i dotterföretaget med hänsyn till det ansvar som åvilar andra aktieägare, andelsägare eller medlemmar, vars soliditet är tillfredsställande. Övriga aktieägares, andelsägares och medlemmars ansvar skall klart fastställas, om så erfordras genom formella, undertecknade förbindelser.

Av artikel 5.2 följer att de behöriga myndigheterna vid utövandet av den gruppbaserade tillsynen skall kräva konsolidering på proportionell grund av ägarintressen i kreditinstitut, värdepappersföretag och finansiella institut, som leds av ett företag som omfattas av sammanställningen jämte ett eller flera företag som inte omfattas av sammanställningen, när dessa företags ansvar är begränsat till den andel av kapitalet som de innehar.

Om det finns andra ägarintressen eller andra former av kapitalbindningar än som anges i artikel 5.1 eller 5.2 skall de behöriga myndigheterna, enligt artikel 5.3, bestämma om och hur sammanställning skall ske. De får tillåta eller kräva att kapitalandelsmetoden används. Tillämpningen av denna metod skall dock inte innebära att företagen i fråga omfattas av den gruppbaserade tillsynen.

Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 5.1-3 skall de behöriga myndigheterna enligt artikel 5.4 bestämma om och hur sammanställning skall ske i följande fall.

1. De behöriga myndigheterna bedömer att ett kreditinstitut eller ett värdepappersföretag, utan att det innehar ett ägarintresse eller andra kapitalbindningar, utövar ett väsentligt inflytande över ett eller flera kreditinstitut, värdepappersföretag eller finansiella institut.
2. Två eller flera kreditinstitut, värdepappersföretag eller finansiella institut har samma ledning utan att detta följer av avtal eller bestämmelser i stiftelseurkund, bolagsordning eller motsvarande.
3. Två eller flera kreditinstitut, värdepappersföretag eller finansiella institut har en förvaltnings- lednings- eller kontrollorganisation som till övervägande del består av samma personer.

De behöriga myndigheterna får tillåta eller kräva att den metod som föreskrivs i artikel 12 i direktivet om sammanställd redovisning (83/349/EEG) skall användas. Artikeln innebär bl.a. att företag skall upprätta sammanställd redovisning och sammanställd förvaltarberättelse för detta företag och ett eller flera andra företag om

1. företagen står under enhetlig ledning på grund av avtal eller bestämmelser i företagens statuter, eller
2. företagens förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan till större delen består av samma personer.

Dessa företag och deras dotterföretag skall omfattas av en gruppbaserad redovisning. Tillämpningen av denna metod skall dock inte innebära att företaget i fråga omfattas av gruppbaserad tillsyn.

Det följer slutligen av artikel 5.5 att när gruppbaserad tillsyn utövas enligt artikel 3.1 och 3.2 skall anknutna företag tas med i sammanställningen i de fall och i enlighet med de metoder som anges i artikel 5.1-4.

Skälen för regeringens förslag: Av direktivet om gruppbaserad tillsyn framgår att det finns olika former och omfattning av en konsolidering. Termen konsolidering används, såsom Finansinspektionen föreslagit, endast för att ange metoden för sammanställningen och avser därmed inte den gruppbaserade redovisningen. Det kan således vara fråga om exempelvis fullständig konsolidering eller proportionell konsolidering.

Enligt direktivet är huvudregeln när det gäller koncernförhållanden att det skall ske en fullständig konsolidering mellan ett moderföretag som är kreditinstitut, värdepappersbolag eller holdingföretag med finansiell verksamhet och ett eller flera dotterföretag som är kreditinstitut, värdepappersbolag, motsvarande utländska företag eller finansiella institut. Att fullständig konsolidering är huvudregeln framgår, såvitt gäller kapitalkrav, redan i dag av 2 kap. 11 § första stycket bankrörelselagen. Liknande bestämmelser finns i 5 kap. 4 § första stycket lagen om värdepappersrörelse och 4 kap. 4 § första stycket lagen om kreditmarknadsbolag.

I 2 kap. 11 § tredje stycket bankrörelselagen stadgas att regeringen eller Finansinspektionen, i samband med att en bank får tillstånd att förvärva aktier m.m., får besluta att konsoliderat kapitalkrav skall tillämpas även på ett företag som inte är dotterföretag till banken. Företagets kapitalbas och placeringar skall då beaktas i den omfattning som motsvarar den andel banken äger i företaget. Detta anges i förarbetena (prop. 1989/90:43 s.114) vara en tillämpning av kvotkonsolideringsprincipen.

Paragrafen täcker emellertid inte alla de situationer som anges i direktivet. Det är därför nödvändigt att i kapitaltäckningslagen ange hur sammanställning skall ske och vilka metoder som skall användas vid konsolideringen för företagen i en finansiell företagsgrupp.

Enligt direktivet kan under vissa förutsättningar undantag göras från huvudregeln om fullständig konsolidering i koncernförhållanden. Det föreligger emellertid för närvarande inte skäl att införa denna möjlighet till undantag. I samtliga fall där det föreligger ett koncernförhållande bör således en fullständig konsolidering ske.

I det fall att det finns ett ägarintresse föreskriver direktivet att en konsolidering på proportionell grund skall ske i vissa fall. Enligt artikel 5.2 skall det ske en proportionell konsolidering om det föreligger ett s.k. samriskföretag. Med detta menas att en verksamhet drivs gemensamt av några ägare men utan att någon av dem har ett ensamt bestämmande inflytande. Ansvaret hos de företag som leder det företag som det finns ägarintresse i skall också vara begränsat till företagets ägarandel. Vid proportionell konsolidering skall klyvningsmetoden användas. I lagtexten anges endast mycket kort vad denna metod innebär. Genom bemyndigande får Finansinspektionen i stället meddela närmare föreskrifter om hur proportionell konsolidering skall ske i samband med att klyvningsmetoden används.

Om det finns andra ägarintressen eller kapitalbindningar än samriskföretags-fallen får Finansinspektionen, efter bemyndigande från regeringen, bestämma om en sammanställning skall ske. Finansinspektionen ges således en ganska vidsträckt befogenhet att avgöra om sammanställning skall ske för finansiella företagsgrupper. Om sammanställning skall ske för dessa finansiella företagsgrupper är även här huvudregeln att det skall vara en fullständig konsolidering. Finansinspektionen får emellertid i dessa fall medge att proportionell konsolidering sker eller att kapitalandelsmetoden används. Om kapitalandelsmetoden används innebär det att företagen i fråga inte omfattas av tillsynen över den finansiella företagsgruppen.

Vad som angetts ovan innebär således att Svenska Bankföreningens ståndpunkt att kapitalandelsmetoden bör användas som huvudregel inte är lämplig eftersom metoden innebär att företagen som intages med stöd av kapitalandelsmetoden inte ingår i den finansiella företagsgruppen. Regeringen anser i likhet med Finansinspektionen att full konsolidering i stället bör vara huvudregeln i alla fall utom samriskföretags-fallen.

Kapitalandelsmetoden finns inte lagfäst i dag men i Redovisningskommitténs betänkande föreslås att en sådan metod införs i en ny årsredovisningslag. I avvaktan på att kommitténs förslag träder i kraft bör i kapitaltäckningslagen kort anges hur kapitalandelsmetoden skall användas medan det överlåts till Finansinspektionen att meddela närmare föreskrifter om hur metoden skall användas.

Det finns, enligt direktivet, ytterligare möjligheter för de behöriga myndigheterna att bestämma att en sammanställning skall ske. Dessa möjligheter avser situationer då det inte föreligger något koncernförhållande och inte heller är fråga om en egentlig finansiell företagsgrupp.

Om Finansinspektionen, efter bemyndigande från regeringen, anser att sammanställning skall ske i dessa fall får inspektionen även bestämma vilken metod som skall användas vid sammanställningen.

Enligt artikel 5.4 i direktivet om gruppbaserad tillsyn skall behörig myndighet bestämma om och hur sammanställning skall ske när kreditinstitut eller finansiellt institut har samma ledning utan att det följer av bolagsordning eller liknande. Redovisningskommittén har i sitt förslag avseende kreditinstitut och försäkringsföretag utnyttjat en motsvarande möjlighet som redovisningsdirektiven ger. Möjligheten har även intagits i kapitaltäckningslagen.

I samtliga fall av sammanställning skall även ingå anknutna företag som är dotterföretag eller som det finns ägarintressen i.

8.8 Information som skall tillhandahållas av holdingföretag med blandad verksamhet och deras dotterföretag

Regeringens förslag: I det fall att moderföretaget är ett holdingföretag med blandad verksamhet skall både moderföretaget och dess dotterföretag lämna Finansinspektionen sådan information som är av betydelse för tillsynen över dotterföretag som är kreditinstitut eller värdepappersbolag.

Finansinspektionen ges möjlighet att företa undersökningar för att kontrollera de uppgifter som lämnats av företagen.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna lämnar förslaget utan erinran.

EES-avtalet: De behöriga myndigheterna som har ansvar för auktorisation och tillsyn över ett eller flera kreditinstitut eller värdepappersföretag, vars moderföretag är ett holdingföretag med blandad verksamhet, skall, enligt artikel 6.1 i direktivet om gruppbaserad tillsyn, kräva att moderföretaget och alla dotterföretagen lämnar sådan information som kan vara av betydelse för tillsynen över kreditinstituten och värdepappersföretagen. Informationen kan inhämtas antingen direkt från moderföretaget eller dotterföretagen eller via kreditinstituten och värdepappersföretagen.

Det följer av artikel 6.2 att de behöriga myndigheterna skall, antingen själva eller genom externa granskare, kunna företa inspektion för att kontrollera de uppgifter som lämnats av ett holdingföretag med blandad verksamhet och dess dotterföretag. Om ett holdingföretag med blandad verksamhet eller ett av dess dotterföretag är ett försäkringsföretag skall det ske ett nära samarbete mellan de myndigheter som utövar tillsyn över företagen. Om ett holdingföretag med blandad verksamhet eller ett av dess dotterföretag är beläget i en annan medlemsstat än den där kreditinstitutet eller värdepappersföretaget är beläget skall kontroll av uppgifter kunna företas i enlighet med artikel 7.7.

De behöriga myndigheterna skall i enlighet med artikel 3.10 kunna inhämta sådan information som kan vara av betydelse för tillsynen över kreditinstitut eller värdepappersföretag från dotterföretag till ett kreditinstitut, värdepappersföretag eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet även om dotterföretaget inte omfattas av bestämmelserna om gruppbaserad tillsyn.

Skälen för regeringens förslag: I koncerner där moderföretaget är ett holdingföretag med blandad verksamhet och moderföretaget kontrollerar minst ett kreditinstitut eller värdepappersbolag måste Finansinspektionen ges möjlighet att bedöma den ekonomiska ställningen för kreditinstitutet resp. värdepappersbolaget. Någon metod för gruppbaserad redovisning i dessa fall finns inte i dag. Emellertid måste Finansinspektionen ha möjlighet att kontrollera den information som lämnas av företagen för att kunna utöva tillsynen över kreditinstitut eller värdepappersbolag.

Som angetts i avsnitt 8.6 innebär banksmittobestämmelsen, med den föreslagna ändringen, att om en bank ingår i en koncern skall bestämmelserna i bankrörelselagen och kapitaltäckningslagen om bl.a. tillsyn över bank gälla i tillämpliga delar för övriga företag i koncernen. Vidare skall de övriga företagen lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen behöver för sin tillsyn av banken.

I 5 kap. 3 § lagen om kreditmarknadsbolag finns en bestämmelse som stadgar en upplysningsskyldighet för de företag som ingår i en koncern tillsammans med ett kreditmarknadsbolag. Ett sådant företag skall, enligt paragrafen, lämna Finansinspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen behöver för tillsynen av kreditmarknadsbolaget. Detta gäller även sådana företag inom koncernen som inte omfattas av Finansinspektionens tillsyn.

Av 6 kap. 3 § lagen om värdepappersrörelse följer att om det finns ett väsentligt samband mellan ett värdepappersinstitut och ett annat företag som handlar med finansiella instrument eller lämnar kredit mot säkerhet i finansiella instrument, får Finansinspektionen besluta att värdepappersinstitutet och det andra företaget skall lämna upplysningar om förhållandet mellan dem och om den verksamhet som anknyter till värdepappersinstitutets verksamhet.

Av 7 kap. 1 § bankrörelselagen följer att en bank skall lämna inspektionen de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen begär. Regler med samma innehåll finns för kreditmarknadsbolag i 5 kap. 1 § lagen om kreditmarknadsbolag och för värdepappersbolag i 6 kap. 1 § lagen om värdepappersrörelse.

Dessa bestämmelser som innebär att alla kreditinstitut och värdepappersbolag och till viss del även andra företag är tvingade att lämna Finansinspektionen de upplysningar som inspektionen begär, får anses räcka för att uppfylla direktivets krav.

Av 7 kap. 1 § andra stycket bankrörelselagen och 5 kap. 1 § andra stycket lagen om kreditmarknadsbolag framgår att Finansinspektionen får genomföra undersökning hos en bank resp. ett kreditmarknadsbolag när inspektionen anser det nödvändigt.

Det bör i kapitaltäckningslagen även införas en möjlighet för Finansinspektionen att genomföra undersökningar hos alla företag som omfattas av den gruppbaserade redovisningen samt holdingföretag med blandad verksamhet och alla dess dotterföretag för att kontrollera lämnade uppgifter.

8.9 Åtgärder för att underlätta tillämpningen av tillsynen över den finansiella företagsgruppen

Regeringens förslag: Regler införs som medför att företag inom en finansiell företagsgrupp skall lämna moderföretaget eller det företag som innehar ägarintresse den information som behövs för att tillsynen över den finansiella företagsgruppen skall kunna utövas.

Finansinspektionen får företa undersökningar för att kontrollera en gruppbaserad redovisning eller samlad information som ett företag lämnat.

Finansinspektionen skall, om företagen i en finansiell företagsgrupp är belägna i olika EES-länder, kunna utbyta information som är av betydelse för tillsynen med andra staters tillsynsmyndigheter. En begäran, från behörig myndighet i ett annat EES-land, att erhålla eller kontrollera sådan information skall efterkommas av Finansinspektionen inom ramen för inspektionens befogenheter.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag med undantag för att inspektion byts ut mot undersökningar.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna lämnar förslaget utan erinran.

Finansinspektionen anser att beteckningen inspektioner bör bytas ut mot undersökningar och anför att det är väsentligt att alla företag i en finansiell företagsgrupp har sådana system för övervakning och kontroll samt förvaltnings- och redovisningsrutiner som möjliggör tillsyn på gruppbaserad nivå.

EES-avtalet: I enlighet med artikel 7.1 i direktivet om gruppbaserad tillsyn skall det inte finns några rättsliga hinder för företag som omfattas av den gruppbaserade tillsynen, holdingföretag med blandad verksamhet och deras dotterföretag samt dotterföretag till ett kreditinstitut, värdepappersföretag eller ett holdingföretag som inte omfattas av bestämmelserna om gruppbaserad tillsyn att sinsemellan utbyta information som är av betydelse för utövande av tillsyn i enlighet med direktiven.

Vidare skall, enligt artikel 7.2, när ett moderföretag och något av dess dotterföretag, som är kreditinstitut eller värdepappersföretag, är belägna i olika medlemsstater, de behöriga myndigheterna i de olika medlemsstaterna kunna utbyta information som är av betydelse för att möjliggöra eller underlätta gruppbaserad tillsyn. Om de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där moderföretaget är beläget inte själva utövar grupp-

baserad tillsyn, kan de anmodas av de behöriga myndigheter som har ansvar för utövandet av sådan tillsyn, att från moderföretaget begära information som är av betydelse för den gruppbaserade tillsynen och att överföra denna information till myndigheterna i fråga.

Det följer också av artikel 7.3 att myndigheterna skall tillåtas att utbyta information, varvid skall gälla att inhämtande av eller förfogande över information inte på något sätt skall anses innebära att de behöriga myndigheterna har någon skyldighet att utöva en tillsynsfunktion i förhållande till dessa institut eller företag som sådana.

Det finns i artikel 7.4 regler för det fall att det är olika myndigheter som har tillsyn över de olika instituten och företagen. Dessa myndigheter skall i sådant fall ha ett nära samarbete.

Beträffande information som erhålls med stöd av direktiven och i synnerhet genom utbyte av information mellan behöriga myndigheter gäller, enligt artikel 7.5, tystnadsplikt i enlighet med bestämmelserna i artikel 12 i första banksamordningsdirektivet (77/780/EEG).

De behöriga myndigheterna skall vidare, enligt artikel 7.6, upprätta förteckningar över holdingföretag med finansiell verksamhet. Dessa förteckningar skall överlämnas till de behöriga myndigheterna i andra medlemsstater och till EFTA Surveillance Authority (ESA) och Standing Committee.

Det framgår av artikel 7.7 att om de behöriga myndigheterna i en medlemsstat vid tillämpning av direktiven i ett särskilt fall önskar kontrollera uppgifter om kreditinstitut, värdepappersföretag, holdingföretag med finansiell verksamhet, finansiellt institut, anknutet företag, holdingföretag med blandad verksamhet, dotterföretag till ett holdingföretag med blandad verksamhet eller dotterföretag till ett kreditinstitut, ett värdepappersföretag eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet som inte omfattas av bestämmelserna om gruppbaserad tillsyn och institutet eller företaget är beläget i en annan medlemsstat skall myndigheten, hos behörig myndighet i den andra medlemsstaten, begära att sådan kontroll företas. De behöriga myndigheter som erhållit en sådan framställning skall, inom ramen för sina befogenheter, efterkomma denna antingen genom att själv utföra kontrollen eller genom att tillåta att de myndigheter som begärt kontrollen utför den eller genom att tillåta en revisor eller expert att utföra kontrollen.

Medlemsstaterna skall vidare enligt artikel 7.8, utan att detta påverkar tillämpningen av medlemsstatens straffrättsliga bestämmelser, se till att sanktioner eller andra åtgärder, som syftar till att stoppa konstaterade överträdelser eller orsakerna till sådana överträdelser, kan vidtas mot holdingföretag med finansiell verksamhet och holdingföretag med blandad verksamhet eller mot deras ansvariga ledning för överträdelser av lagar eller andra författningar som antagits för genomförandet av direktiven. I vissa fall kan sådana åtgärder kräva domstolsprövning. De behöriga myndigheterna skall ha ett nära samarbete för att säkerställa att sanktioner eller andra åtgärder leder till önskat resultat, särskilt när den centrala förvaltningen eller den centrala ledningen i ett holdingföretag

med finansiell verksamhet eller ett holdingföretag med blandad verksamhet inte är placerad vid företagets huvudkontor.

Skälen för regeringens förslag: Finansinspektionen måste ha möjlighet att från alla företag inom en finansiell företagsgrupp inhämta den information som behövs för att tillsynen över gruppen skall kunna utövas. Företagen bör därför vara skyldiga att lämna sådan information till inspektionen. För att skyldigheten skall bli effektiv bör Finansinspektionen ges möjlighet att genomföra undersökningar för att kontrollera den information som inspektionen behöver för att kunna utöva tillsynen.

Finansinspektionen måste också ha möjlighet att inhämta den information som behövs från behöriga myndigheter i de andra EES-länderna och ge ut sådan information till dessa myndigheter. I samband med att reglerna om hemlandstillsyn infördes angavs i förarbetena (prop. 1992/93:89 s. 135) att det för att tillsynen över kreditinstitut som verkar i olika länder skall bli effektiv är av största vikt att informationsutbytet och det fortlöpande samarbetet mellan tillsynsmyndigheterna fungerar väl. Vidare anfördes att myndighetskontakterna i vissa fall kommer att vara mindre formaliserade och det bedömdes därför inte ändamålsenligt att i lag ta in detaljerade föreskrifter om i vilka situationer och under vilka förutsättningar Finansinspektionen skall förse tillsynsorganen i andra länder, inom och utom EES, med uppgifter om i Sverige verksamma institut. I den mån det behövdes ansågs det att regeringen kunde lämna närmare föreskrifter genom förordning. Det finns inte heller i nu aktuellt fall anledning att i lag föreskriva under vilka förutsättningar Finansinspektionen skall ha informationsutbyte med andra tillsynsmyndigheter inom EES.

Det bör emellertid av lagtexten framgå att inspektionen inom ramen för sin befogenhet skall lämna eller kontrollera sådan information som behörig myndighet i ett annat EES-land begär och behöver för att kunna utöva sin tillsynsskyldighet.

Den informationsskyldighet för Finansinspektionen som följer av EES-avtalet avser till stor del sådana uppgifter som åsyftas i 8 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100). Enligt den bestämmelsen gäller sekretess, i den mån riksdagen har godkänt avtal härom med främmande stat eller mellanfolklig organisation, hos statlig myndighet i verksamhet, som består i tillståndsgivning eller tillsyn med avseende på bank- och kreditväsendet, värdepappersmarknaden eller försäkringsväsendet för sådan uppgift om affärs- eller driftförhållanden och ekonomiska eller personliga förhållanden som myndigheten erhållit enligt avtalet. Samma sekretess gäller hos Finansinspektionen, i den mån regeringen föreskriver det, om inspektionen från motsvarande utländsk myndighet erhållit uppgift enligt annat avtal. Härigenom får direktivens anspråk på sekretess anses tillgodosett för den information som Finansinspektionen erhåller från annan behörig myndighet.

Finansinspektionens möjlighet att lämna ut sekretessbelagda uppgifter framgår av 1 kap. 3 § sekretesslagen. Enligt denna paragraf får uppgift som är sekretessbelagd inte röjas för utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation annat än om utlämnande sker i enlighet med särskild

föreskrift därom i lag eller förordning eller om uppgiften i motsvarande fall skulle få utlämnas till svensk myndighet och det enligt den utlämnande myndighetens prövning står klart att det är förenligt med svenska intressen att uppgiften lämnas ut till den utländska myndigheten eller mellanfolkliga organisationen. Bestämmelsen ger således Finansinspektionen goda möjligheter att i tillsynsarbetet lämna ut handlingar och uppgifter till behöriga utländska myndigheter.

Att i likhet med 1 kap. 10 § bankrörelselagen och 1 kap. 5 § lagen om kreditmarknadsbolag hänvisa till reglerna i sekretesslagen får därmed anses vara tillräckligt. En liknande bestämmelse bör därför införas i den föreslagna kapitaltäckningslagen. Det bör i kapitaltäckningslagen även införas sekretessbestämmelser för styrelseledamöter eller befattningshavare hos holdingföretag med finansiell resp. blandad verksamhet eftersom dessa inte omfattas av någon annan sekretessbestämmelse.

I bankrörelselagen, lagen om kreditmarknadsbolag och lagen om värdepappersrörelse finns ett regelsystem för sanktioner som i huvudsak innebär följande. Finansinspektionen kan förbjuda verkställighet av ett beslut som strider mot någon författning eller bolagsordning. Om beslutet redan verkställts får inspektionen förelägga banken, kreditmarknadsbolaget eller värdepappersinstitutet att vidta rättelse om det är möjligt. Inspektionen kan återkalla en banks oktroj resp. ett kreditmarknadsbolags eller ett värdepappersinstituts tillstånd. Om det är tillräckligt får Finansinspektionen i stället meddela varning. Det finns vidare bestämmelser om ingripande mot verksamhet som bedrivs utan erfoderligt tillstånd. Enligt de nämnda lagarna kan inspektionen även ingripa mot utländska banker och andra kreditinstitut hemmahörande inom EES. Slutligen kan Finansinspektionens förelägganden och förbud förenas med vite.

När det gäller holdingföretag med finansiell verksamhet och holdingföretag med blandad verksamhet föreligger ingen tillståndsskyldighet. Sanktioner som innebär återkallande av tillstånd är därför inte tillämpliga på dessa företag. Det kan inte heller anses nödvändigt att i den nya lagen införa förbud mot verkställighet av beslut eller förelägga företagen att vidta rättelse om det är möjligt. Däremot bör det finnas en möjlighet för Finansinspektionen, om den meddelar föreläggande, att förena föreläggandet med vite.

Enligt 5 kap. 1 § första stycket lagen om kreditmarknadsbolag skall Finansinspektionen föra en förteckning över kreditmarknadsbolagen. Någon bestämmelse om att föra förteckning över holdingföretag med finansiell verksamhet finns inte i dag. En bestämmelse om att inspektionen även skall föra en sådan förteckning bör införas i den nya kapitaltäckningslagen.

Regeringens förslag: För att den gruppbaserade tillsynen skall kunna utövas krävs regler för hur företagen skall redovisa den information som Finansinspektionen behöver. Det införs därför bestämmelser om en särskild tillsynsredovisning i lagen.

För en finansiell företagsgrupp skall uppgifter lämnas i en särskild redovisning som avser gruppens samlade ekonomiska ställning (gruppbaserad redovisning).

Ett holdingföretag med blandad verksamhet och dess dotterföretag skall lämna den information som behövs för tillsynen över de dotterföretag som är kreditinstitut eller värdepappersbolag (samlad redovisning).

Redovisningen skall avges av moderföretaget resp. det företag som innehar ägarintresse.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens förslag med undantag för att termerna konsoliderad kapitalredovisning resp. sammanställd information byts ut mot gruppbaserad redovisning resp. samlad information.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna lämnar förslaget utan erinran.

Finansinspektionen förordar att samtliga bestämmelser rörande rapporteringskrav sammanförs i en paragraf som tas in i sjunde kapitlet. Rapporteringsskyldighet måste läggas på såväl enskilda institut som på moderföretag och institut som innehar ägarintresse. I den nya paragrafen bör endast anges att i rapporter till Finansinspektionen skall uppgifter lämnas i den omfattning som följer av denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag. Termen konsoliderad kapitalredovisning bör undvikas av den anledningen att rapporteringen kommer att innehålla uppgifter i betydande omfattning avseende olika tillgångsposter. Termen "sammanställd information" avseende uppgiftslämnandet för holdingföretag med blandad verksamhet torde inte erfordras. Termen "sammanställd" är vidare olämplig eftersom termen sammanställd redovisning i EG:s sjunde bolagsdirektiv används avseende koncernredovisning. Komplettering bör även ske så att företag som ingår i utländsk finansiell företagsgrupp får en skyldighet att lämna uppgifter.

EES-avtalet: Av ingressen till direktivet om gruppbaserad tillsyn framgår att det genom direktivet 86/635/EEG om årsbokslut och sammanställd redovisning för banker och andra finansiella institut tillsammans med sjunde bolagsdirektivet 83/349/EEG om sammanställd redovisning för banker och andra finansiella institut infördes regler för den sammanställda redovisning som skall offentliggöras av kreditinstitut. Mot bakgrund av detta var det möjligt att noggrannare ange de metoder som skall användas i samband med gruppbaserad tillsyn.

Skälen för regeringens förslag: Direktivet om gruppbaserad tillsyn bygger i redovisningshänseende på sjunde bolagsdirektivet och bankredovisningsdirektivet. Dessa direktiv är ännu inte införlivade i det svenska rättssystemet. Redovisningskommittén har, som angetts ovan, kommit med ett delbetänkande med förslag till införlivande av dessa direktiv. Enligt förslaget skall det dels införas en ny årsredovisningslag som bl.a. ersätter 11 kap. aktiebolagslagen, dels införas en särskild årsredovisningslag för kreditinstitut och värdepappersbolag som bl.a. ersätter de redovisningsregler som nu finns i 4 kap. bankrörelselagen. Tanken var att dessa regler skulle träda i kraft den 1 januari 1995, dvs. samtidigt som bestämmelserna om gruppbaserad tillsyn och stora exponeringar i lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. Beredningen av kommitténs förslag pågår emellertid fortfarande vilket innebär att de nu gällande redovisningsreglerna i bokföringslagen, aktiebolagslagen och bankrörelselagen under ytterligare någon tid får tillämpas på de finansiella företagsgrupperna.

Uppgifter om kapitaltäckning lämnas i dag i särskilda rapporter till Finansinspektionen. I årsredovisningen ingår dessutom en kapitaltäckningsanalys som fogas till förvaltningsberättelsen. Kapitaltäckningsanalysen kan därvid sägas utgöra en del av årsredovisningen eller koncernredovisningen. I lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag föreslås nya begrepp för de tillsynsrapporter som skall lämnas. Regeringen instämmer i de av Finansinspektionen framförda synpunkterna på de i promemorian använda begreppen. Således föreslås i stället begreppen gruppbaserad redovisning när redovisning avser den finansiella företagsgruppens samlade ekonomiska ställning och samlad information när ett holdingföretag med blandad verksamhet skall lämna den information som behövs för att tillsynen skall kunna utövas över dotterföretag som är kreditinstitut eller värdepappersbolag. Det är således fråga om särskilda redovisningsrapporter vid sidan av den årsredovisning respektive koncernredovisning som skall lämnas. Trots att sådan samlad information som kan bli aktuell att lämna för ett holdingföretag med blandad verksamhet kan behöva omfatta finansiella rapporter som till sin form och sitt innehåll helt eller delvis avviker från traditionella redovisningsrapporter bör man för enkelhetens skull även i detta fall kunna tala om en tillsynsredovisning. Tillsynsredovisning kan därvid användas som en sammanfattande term för gruppbaserad redovisning och samlad information.

Det kan ifrågasättas om det är erforderligt att uppställa krav på att ett kreditinstitut eller värdepappersbolag för tillsynsändamål skall upprätta och till Finansinspektionen ge in en särskild tillsynsredovisning utöver den årsredovisning och, i förekommande fall, koncernredovisning som skall upprättas och inlämnas enligt nuvarande regler i 4 kap. bankrörelselagen eller de som föreslås i Redovisningskommitténs förslag till årsredovisningslagar. Frågan är om det är ändamålsenligt att ett kreditinstitut eller ett värdepappersbolag skall behöva upprätta en särskild tillsynsredovisning med information som i stor utsträckning också måste lämnas i års- och koncernredovisningen. Den ytterligare information som kan behöva

lämnas enligt direktivet om gruppbaserad tillsyn skulle kanske med fördel kunna lämnas inom ramen för års- och koncernredovisningen. Krav på upprättande av en särskild tillsynsredovisning innebär också att företagen måste ta fram dubbla redovisningsrapporter. Detta medför bl.a. ökade systemkostnader. Det kan vidare hävdas att sambandet mellan den information som lämnas för tillsynsändamål och redovisningsreglerna är så starkt, framför allt eftersom den gruppbaserade redovisningen i stor utsträckning skall bestämmas med tillämpning av de regler som gäller för koncernbalansräkningen, att det finns fördelar från kontrollsynpunkt med ett system där särskild information om kreditrisker, marknadsrisker m.m. lämnas som kompletterande tilläggsinformation inom ramen för den ordinarie koncernredovisningen.

Som skäl för ett system med en särskild tillsynsredovisning kan å andra sidan anföras att kreditinstituten och värdepappersbolagen redan i dag måste lämna särskilda rapporter till Finansinspektionen vid flera tillfällen under året. Det kan också hävdas att de avvikande värderingsregler som uppställs vid beräkningen av kapitalkravet, bl.a. i fråga om goodwill, innebär att det är fråga om en särskild redovisningsprodukt. Banker skall, enligt Finansinspektionens föreskrifter, i inte oväsentlig utsträckning lämna finansiell information om tillgångar och skulder som uppställs och beräknas på visst sätt i formulär som inspektionen tillhandahåller. Dessa förhållanden gör att det redan i dag kan hävdas att kreditinstituten och värdepappersbolagen i praktiken upprättar en särskild tillsynsredovisning och avger en särskild tillsynsrapportering.

Ett annat skäl för en särskild tillsynsredovisning är att den finansiella företagsgruppen skall omfatta företag som inte omfattas av års- och koncernredovisningen eller som inte säkert omfattas av dessa redovisningar. Det tydligaste exemplet är att direktivet om gruppbaserad tillsyn har en delvis annorlunda definition för när ägarintresse föreligger och att direktivet innehåller strängare regler om när en sammanställning av dotterföretag och ägarintresse måste ske jämfört med de regler som föreslås av Redovisningskommittén. Enligt förslaget om årsredovisningslag behöver ett dotterföretag t.ex. inte omfattas av koncernredovisningen om nödvändig information inte kan erhållas utan oskälig kostnad eller inom rimlig tid. Detta undantag medges inte enligt direktivet om gruppbaserad tillsyn.

Det finns dessutom vissa bestämmelser i direktivet om gruppbaserad tillsyn som innebär att vissa dotterföretag, som är kreditinstitut eller värdepappersbolag, som står under tillsyn i annat EES-land undantas från svensk tillsyn. I en koncernredovisning kan det emellertid vara nödvändigt att sådana kreditinstitut eller värdepappersbolag tas med i sammanställningen för att ge en rättvisande bild av koncernens resultat och ställning.

Härtill kommer att kreditinstitut och värdepappersbolag som är dotterföretag till ett holdingföretag med blandad verksamhet skall stå under viss kontroll såvitt avser förhållandena inom gruppen. Den finansiella informationen som då lämnas kan till form och innehåll ha ett annat utseende än en års- och koncernredovisning. Den finansiella informationen skulle

i sådana fall kunna avse information om ekonomiska förhållanden mellan kreditinstitutet eller värdepappersbolaget och holdingföretaget och dess dotterföretag. Informationen skulle även kunna avse mer detaljerad information om koncernföretagens verksamhet och hur ledningen utövas inom koncernen samt särskilt utformad information om den finansiella ställningen i holdingföretaget och dess dotterföretag eller särskild information om poster utanför balansräkningen som inte behöver lämnas i års- eller koncernredovisningen enligt de allmänna redovisningsreglerna.

Det anförda innebär inte att en fullständig frikoppling sker mellan den ordinarie redovisningen och tillsynsredovisningen. Fortfarande måste den information som lämnas i tillsynsrapporterna i stor utsträckning hämtas från kreditinstitutets eller värdepappersbolagets löpande bokföring. Vidare sker upprättandet av den gruppbaserade redovisningen med tillämpning av de regler som gäller för upprättande av koncernredovisning, i den mån inte avvikande bestämmelser föreskrivs i lag eller föreskrift. Den års- och koncernredovisning som ett företag upprättar kan för övrigt också komma att ingå som en del av den finansiella information som exempelvis ett holdingföretag med blandad verksamhet kan behöva lämna till Finansinspektionen.

Det bör anmärkas att kreditinstitut och värdepappersbolag i sin ordinarie års- eller koncernredovisning behöver lämna information om kapitaltäckning m.m då sådan information kan vara av stor betydelse för aktieägare och andra intressenter för att bedöma institutets eller bolagets resultat och ställning. I vad mån en mer sammanfattande eller annorlunda information än annars kan komma i fråga i nyss nämnda redovisningshandlingar, till följd av en klarare skillnad mellan tillsynsredovisningen och den publika redovisningen, bör övervakas och regleras av Finansinspektionen mot bakgrund av utvecklingen på redovisningsområdet.

9 Ägarprövning vid oktroj- och tillståndsprövning samt koncernbidrag i bankkoncerner

Regeringens förslag: I bankaktiebolagslagen, lagen om kreditmarknadsbolag och lagen om värdepappersrörelse införs uttryckliga bestämmelser om att lämplighetsprövning av större ägare skall utgöra en del av prövningen av en ansökan om oktroj för bankaktiebolag, om tillstånd att driva finansieringsverksamhet enligt lagen om kreditmarknadsbolag och om tillstånd att driva värdepappersrörelse.

Den s.k. banksmittobestämmelsen i 1 kap. 11 § bankrörelselagen ändras på så sätt att det anges att tillstånd endast krävs för koncernbidrag som ges av banken.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget om en justering av reglerna om ägarprövning eller lämnar det utan erinran. *Finansinspektionen* föreslår att oktrojprövningen skall göras av inspektionen i stället för av regeringen. *Konkurrensverket* förordar att i lag fastställda auktorisationskriterier ersätter de mer allmänt hållna kravet om sundhet i rörelsen vid prövning av oktroj för bankaktiebolag etc.

Svenska Bankföreningen föreslår i sitt remissyttrande att bestämmelsen i 1 kap. 11 § fjärde stycket bankrörelselagen om Finansinspektionens medgivande till koncernbidrag utmönstras.

Skälen för regeringens förslag: Sedan den 1 januari 1993 finns bestämmelser om prövning av större ägares lämplighet i bankaktiebolag. Bestämmelserna fanns tidigare i en särskild lag, lagen (1992:1631) om lämplighetsprövning av större ägare i bankaktiebolag, men återfinns numera i 7 kap. bankrörelselagen (1987:617). Motsvarande bestämmelser finns också i 5 kap. lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag och föreslås införda i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse (se avsnitt 5.9).

Reglerna, som bygger på bestämmelser i det s.k. andra banksamordningsdirektivet (89/646/EEG) och direktivet om investeringstjänster inom värdepappersområdet (93/22/EEG), innebär att den som avser att antingen förvärva en kvalificerad andel av aktierna i ett bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag eller värdepappersbolag, eller öka sitt kvalificerade innehav så att det sammanlagda innehavet överstiger vissa gränsvärden skall ansöka hos Finansinspektionen om tillstånd till förvärvet. Begreppet kvalificerat innehav är i lagarna definierat som ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, om innehavet representerar tio procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget.

Det är inte endast vid förvärv av aktier i ett redan existerande bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag eller värdepappersbolag som en lämplighetsprövning skall äga rum. Även inför ett beslut huruvida ett bolag skall

beviljas bankoktroj resp. erhålla tillstånd att driva finansieringsverksamhet eller värdepappersrörelse skall en prövning av lämpligheten ske beträffande de personer, fysiska eller juridiska, som har för avsikt att inneha ett kvalificerat innehav av aktier i bolaget. Att denna prövning skall göras framgår i dag inte uttryckligen av lagstiftningen om banker resp. kreditmarknadsbolag utan den ingår i kravet på att den planerade verksamheten skall kunna antas komma att uppfylla kravet på en sund verksamhet (2 kap. 3 § bankaktiebolagslagen och 2 kap. 1 § lagen om kreditmarknadsbolag).

I prop. 1992/93:89 (s. 106 f) anfördes att det kunde diskuteras om auktorisationskriterierna inte borde komma till uttryck i lagtext på annat sätt än genom ett allmänt krav på sundhet i rörelsen. Man kunde, enligt propositionen, tänka sig en föreskrift som säkerställer att auktorisation ges när EES-kraven på startkapital och på lämplighetsprövning av företagsledning och större ägare är uppfyllda samt när, därutöver, verksamheten kan antas komma att bedrivas så att den tillgodoser de särskilda intressen som motiverar lagstiftning och tillsyn, i första hand insättarskydd, allmänt konsumentskydd, kapitalförsörjning och stabilitet i betalningssystemet. Föredragande statsråd förklarade sig emellertid inte beredd att vid denna tidpunkt föreslå mer ingripande ändringar i auktorisationsbestämmelserna än som direkt föranleddes av de EES-regler som då var aktuella att införliva, t.ex. en beloppsprecisering av startkapitalet. Således infördes de regler om ägarprövning som redogjorts för ovan i tillsynskapitlen i bankrörelselagen och lagen om kreditmarknadsbolag utan att frågan om lämplighetsprövningen vid auktorisation särskilt berördes i lagtexten.

Regler motsvarande de nyss återgivna finns i EG:s direktiv på försäkringsområdet. I en inom Finansdepartementet upprättad promemoria om vissa lagändringar med anledning av EG:s tredje skade- resp. livförsäkringsdirektiv (Finansdepartementet Dnr. 849/94) föreslås en annan lösning för införlivandet av ägarprövningsregeln i samband med prövningen av en ansökan om att driva verksamhet. Förslaget innebär att en tillståndssökande redan i ansökan skall ange vilka tilltänkta aktieägare som kommer att ha ett kvalificerat innehav, samt storleken på innehavet. Vidare föreslås en regel som innebär att regeringen skall stadfästa bolagsordningen för det tilltänkta bolaget samt bevilja koncession för den planerade försäkringsrörelsen om den kan antas komma att uppfylla kraven på en sund försäkringsverksamhet och om de som kommer att äga ett kvalificerat innehav i bolaget inte kan antas komma att utöva sitt inflytande på ett sätt som motverkar en sund utveckling av verksamheten i bolaget. Att direktivbestämmelsen om prövning av tilltänkta ägares lämplighet i samband med koncessionsprövningen uttryckligen bör anges i lagen motiveras i promemorian med att det är lämpligt med hänsyn till att enskildas eller företags rätt att äga viss egendom — aktier i ett försäkringsaktiebolag — inskränks.

Samma skäl har betydelse också vid prövningen av en oktrojansökan eller tillstånd enligt lagen om kreditmarknadsbolag och lagen om värdepappersrörelse. Dessutom har det visat sig att det råder viss oklarhet om

hur dessa skall tillämpas i vissa situationer. Det gäller särskilt vid prövning av bankoktrojansökningar där det ankommer på regeringen att bevilja oktrojen medan, som nämnts ovan, det är Finansinspektionen som ger tillstånd till förvärv enligt de ägarprövningsregler som finns i bankrörelselagen rörande förvärv av aktier i ett existerande bankaktiebolag.

Det är på grund av de skäl som nu anförts lämpligt att justera det lagrum i bankaktiebolagslagen som reglerar förutsättningarna för oktroj. I konsekvens med det bör en motsvarande ändring göras i lagen om kreditmarknadsbolag trots att det enligt den lagen är Finansinspektionen som beviljar verksamhetstillstånd. Dessa tillägg kan lämpligen utformas i enlighet med de ändringar i detta avseende som föreslås beträffande koncessionsbestämmelserna för försäkringsbolag i den ovannämnda promemorian.

Som framgått av avsnitt 5.9 föreslås ägarprövningsregler vid förvärv av aktier i värdepappersbolag. En särskild bestämmelse om ägarprövning vid behandling av en ansökan om tillstånd att driva värdepappersrörelse bör därför också införas.

De föreslagna ändringarna är närmast av teknisk natur och syftar till att göra reglerna om ägarprövning vid auktorisation tydligare. Frågan om övriga auktorisationskriterier bör anges i lag — liksom en fråga om vilka kriterier som skall användas — kräver ytterligare överväganden. Regeringen är därför inte beredd att i detta sammanhang lämna något förslag i denna del.

En regel om att prövningsmyndigheten alltid skall ha tillgång till uppgifter om kvalificerade innehav behöver dock inte tas in i lag utan kan fogas till exempelvis föreskrifter som anger vad en auktorisationsansökan skall innehålla.

Finansinspektionen har föreslagit att inspektionen skall besluta om bankoktroj. Som skäl härför har inspektionen bl.a. anfört att prövningen av en ansökan om oktroj inte innehåller andra moment i sak än hos regeringen och att prövningen är omfattande och tidskrävande. Den tid på sex månader inom vilken ett ärende om oktroj skall avgöras (se 7 kap. 25 § bankrörelselagen) kan då bli knapp när två myndigheter skall pröva ärendet.

De av Finansinspektionen anförda skälen för att flytta besluten om oktroj till inspektionen är i och för sig goda. En sådan ändring bör dock om möjligt samordnas med en motsvarande ändring av reglerna om koncession för försäkringsföretag. Frågan måste därför ses över ytterligare och får anstå till ett senare tillfälle.

Svenska Bankföreningen har i sitt remissyttrande tagit upp bestämmelsen i 1 kap. 11 § bankrörelselagen fjärde stycket vari sägs att koncernbidrag får ges i koncern, i vilken en bank ingår, endast efter medgivande av Finansinspektionen. Föreningen anför att koncernbidrag enligt denna bestämmelse är att jämställa med vinstutdelning, för vilken gäller att bidraget inte får ges större omfattning än att det bundna kapitalet alltjämt har full täckning. Härtill kommer att den allmänna försiktighetsregeln gäller. Det saknas enligt Bankföreningen anledning att särbehandla kon-

cernbidrag i förhållande till ordinär utdelning varför tillståndskravet bör utmönstras ur lagstiftningen.

Förbudet att lämna koncernbidrag utan Finansinspektionens medgivande är en av de regler som begränsar risken för att en bank utnyttjas på ett sätt som skulle kunna skada denna. Regeln ger möjlighet till kontroll av koncernbidragen innan de lämnats och inspektionen kan vid behov på ett tidigt stadium förhindra att bidrag ges. Om regeln togs bort torde ett koncernbidrag bara kunna angripas i efterhand enligt reglerna om när vinstutdelning inte får ske (se 9 kap. 2 § bankaktiebolagslagen). Förbudet att ge koncernbidrag utan Finansinspektionens medgivande bör därför finnas kvar även i fortsättningen. Bestämmelsen bör dock förtydligas på så sätt att det klart framgår att medgivande endast krävs för koncernbidrag som lämnas av banken. Det är bankens resurser som skall skyddas. Bidrag till banken eller mellan övriga företag i koncernen bör inte kräva tillstånd. Detta stämmer också överens med den praxis som i dag tillämpas av Finansinspektionen.

I detta avsnitt behandlas en konstitutionell fråga som gäller i vilken utsträckning regeringsformen medger riksdagen att delegera sin föreskriftsrätt till regeringen inom de områden som regleras i förslaget till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Det nämnda lagförslaget har karaktär av ramlagstiftning och innehåller centrala och övergripande bestämmelser om kapitaltäckning, stora exponeringar och tillsyn av finansiella företagsgrupper. Dessa bestämmelser skall kompletteras med föreskrifter som meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen. Lagförslaget innehåller därför ett antal bemyndiganden varigenom föreskriftsrätten överlåts till regeringen.

Det främsta skälet till att denna lagstiftningsteknik har valts är att de EG-direktiv som här är föremål för implementering i den svenska lagstiftningen innehåller en mångfald tekniskt komplicerade och detaljerade regler. Som framgått av tidigare avsnitt är detta särskilt påtagligt beträffande direktivet om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut och direktivet om övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar. Direktivet om kapitalkrav innehåller bl.a. omfattande beskrivningar av hur kapitalkrav för olika typer av risker i handel med finansiella instrument skall beräknas. I direktivet anvisas också flera, alternativa metoder för beräkningarna. Direktivet om stora exponeringar innehåller bl.a. ingående föreskrifter om vilka poster som får undantas från begränsningarna för stora exponeringar och hur de poster som omfattas av begränsningsreglerna skall värderas.

Det framstår varken som lämpligt eller praktiskt genomförbart att i lag införa sådana detaljerade regler eller att i lagtext precisera förutsättningarna för val av olika beräkningsmetoder. De finansiella marknaderna förändras och utvecklas ständigt i olika avseenden. Detta genererar behov av återkommande justeringar i regelsystemet. Eftersom det här också är fråga om reglering av helt nya områden kan justeringar behöva göras när viss erfarenhet av den praktiska tillämpningen föreligger. En ordning där varje ändring i regelverket skulle kräva sedvanlig lagstiftningsprocess via regering och riksdag ter sig i ljuset av de nu angivna omständigheterna opraktisk.

Redan nu innehåller lagstiftningen på det finansiella tjänsteområdet normgivningsbemyndiganden enligt vilka regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter som kompletterar eller modifierar lagregleringen på området. Av betydelse för om normgivningsbemyndigande får användas är vilken typ av regler som bemyndigandet omfattar. Privaträttsliga föreskrifter tillhör enligt 8 kap. 2 § regeringsformen (RF) det obligatoriska lagområdet där det saknas utrymme för riksdagen att delegera normgivningsmakten. I fråga om offentligrättsliga föreskrifter enligt 8 kap. 3 § RF finns emellertid delegationsmöjligheter.

Det har visat sig vara svårt att genom grundlagstolkning entydigt fastställa var gränsen går mellan de två slagen av föreskrifter. I den diskussion som förts har bl.a. ifrågasatts om det är tillåtet att riksdagen delegerar normgivningsmakten i sådana frågor som t.ex. krav på kapitaltäckning, aktiekapitalets storlek samt bokföring och redovisning för finansiella företag.

I 8 kap. 2 § RF anges att föreskrifter om enskildas personliga ställning samt om deras personliga och ekonomiska förhållanden inbördes skall meddelas genom lag. Befogenheten att utfärda föreskrifter som avses i 8 kap. 2 § RF kan inte delegeras till regeringen eller annan. Regler som tar sikte på enskildas personliga ställning och ekonomiska förhållanden inbördes sägs därför tillhöra det obligatoriska lagområdet.

Enligt 8 kap. 3 § första stycket RF skall föreskrifter om förhållandet mellan enskilda och det allmänna — såvitt är fråga om åligganden för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden — meddelas genom lag. Av 8 kap. 7 och 9 §§ framgår emellertid att vissa av de i 8 kap. 3 § RF angivna ämnena kan delegeras till regeringen. Det delegerbara området gäller bl.a. kreditgivning och näringsverksamhet (8 kap. 7 § första stycket 3) och avgifter (8 kap. 9 § andra stycket). Ett av riksdagen lämnat bemyndigande enligt 8 kap. 7 eller 9 §§ kan enligt 8 kap. 11 § RF kompletteras med ett medgivande för regeringen att överlåta till förvaltningsmyndighet att meddela bestämmelser i ämnet.

I samband med tillkomsten av lagen om börs- och clearingverksamhet behandlade Lagrådet frågan om de konstitutionella förutsättningarna för delegation av riksdagens normgivningsmakt och särskilt då rätten att utfärda föreskrifter rörande storleken av ett bolags aktiekapital och föreskrifter om redovisning. Lagrådet utgick i sitt yttrande från att statsmakterna bl.a. mot bakgrund av den av regeringen tillsatta Redovisningskommittén (dir. 1991:71 och 1992:19) skulle göra en förutsättningslös prövning rörande utrymmet för och lämpligheten av att på redovisningsområdet och närliggande områden delegera normgivningen till regeringen eller annat organ. I avvaktan på resultatet av en sådan översyn ansåg sig Lagrådet inte vilja motsätta sig att det i börslagen infördes ett bemyndigande av det slag som redan fanns i annan lagstiftning på det finansiella området (prop. 1991/92:113 s. 471).

Den konstitutionella frågan rörande normgivningsbemyndiganden på finansmarknadsområdet har inom ramen för det förevarande lagstiftningsarbetet fått en särskild belysning. Försäkringsdomaren Bo Malmqvist har på uppdrag av Finansdepartementet utrett hur man på detta område bör dra en gräns mellan sådana civilrättsliga föreskrifter som avses i 8 kap. 2 § RF och s.k. betungande offentligrättsliga (näringsrättsliga) föreskrifter enligt 8 kap. 3 § RF. Gränsdragningen är som tidigare nämnts avgörande för riksdagens möjligheter att delegera normgivningsmakten. Bo Malmqvists utredning finns redovisad i en särskild promemoria, upprättad i februari 1994. Promemorian fogas till remissen som *bilaga 8*.

Som framgår av promemorian bygger grundlagsreglerna om normgivningsmakten på en distinktion mellan civilrätt och offentlig rätt. Reglerna om enskildas inbördes förhållanden, vilka kräver lagform, faller under 8 kap. 2 § medan regler om förhållandet mellan enskilda och det allmänna faller under 8 kap. 3 §. Här har riksdagen möjlighet att inom vissa ämnesområden delegera föreskriftsmakt. Enligt promemorian innebär det att en regel som kan åberopas av en enskild mot en annan enskild är civilrättslig, medan en regel som kan åberopas endast av eller mot en representant för det allmänna är offentligrättslig. Med denna metod görs gränsdragningen med ledning av när reglerna kan åberopas. Den rättsföljd eller sanktion som är knuten till en regel kommer därvid att ha betydelse. Om rättsföljden av en överträdelse är att ett avtal blir ogiltigt eller skadeståndsskyldighet inträder för en enskild mot en annan enskild, kan regeln åberopas av en enskild mot en annan enskild enligt 8 kap. 2 §. Om sanktionen däremot endast utgörs av att en tillsynsmyndighet kan ingripa med förbud, förelägganden, återkallelse av tillstånd eller liknande åtgärder, blir regeln att betrakta som offentligrättslig enligt 8 kap. 3 § och delegation möjlig inom de ämnesområden (bl.a. näringsverksamhet) som anges i 8 kap. 7 §.

I promemorian konstateras att de föreskrifter om kapitaltäckning som regeringen och Finansinspektionen beslutar med stöd av de bemyndiganden som nu finns i bankrörelselagen är sanktionerade genom att inspektionen kan ingripa med förelägganden m.m. för den som inte följer föreskrifterna. I sista hand kan det tillstånd som krävs för den finansiella verksamheten återkallas. Regeringens eller Finansinspektionens föreskrifter är således sanktionerade genom åtgärder som endast inspektionen och regeringen har rätt att initiera och besluta. Föreskrifterna kan åberopas endast av dessa båda företrädare för det allmänna och inte av någon enskild mot annan enskild. Den rätt till skadestånd som t.ex. aktieägare kan göra gällande mot styrelseledamöter enligt 5 kap. 1 § andra meningen bankrörelselagen förutsätter att skadan har vållats genom en överträdelse av den lagen, vissa andra lagar eller bankens stadgar. Skadeståndsskyldigheten omfattar däremot inte överträdelser av regeringens eller Finansinspektionens föreskrifter.

Slutsatsen i promemorian är den att föreskrifterna om kapitaltäckning är offentligrättsliga enligt 8 kap. 3 § RF. Eftersom de avser näringsverksamhet är delegation möjlig enligt 8 kap. 7 § RF och bemyndigandena följdaktligen godtagbara.

Regeringen ansluter sig till de bedömningar som görs i Bo Malmqvists promemoria i fråga om riksdagens möjligheter att till regeringen delegera föreskriftsrätten i fråga om kapitaltäckning. Av dessa bedömningar följer vidare att delegation är möjlig även beträffande de övriga frågor som i förslaget till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för värdepappersföretag och kreditinstitut omfattas av normgivningsbemyndigandena.

En del av remissinstanserna har uttalat sig rörande normgivningsbemyndigandenas förenlighet med regeringsformen.

Hovrätten över Skåne och Blekinge ansluter sig till den slutsats om möjligheterna till delegation som framförs i departementspromemorians avsnitt om lagtekniska frågor. Hovrätten hänvisar beträffande frågan om hur distinktionen mellan privaträttsliga och offentliga föreskrifter bör göras till den uppfattning som redovisats i ett yttrande över Redovisningskommitténs betänkande Års- och koncernredovisning enligt EG-direktiv (SOU 1994:78). Hovrätten säger där att distinktionen mellan privaträttsliga och offentligrättsliga föreskrifter inte kan byggas på rättsreglernas syften. Distinktionen torde i stället få göras efter i huvudsak formella grunder. Hovrätten menar att en regel som kan åberopas av en enskild gentemot en annan enskild är privaträttslig, medan en regel som kan åberopas endast av eller mot en representant för det allmänna är offentligrättslig.

Svenska Bankföreningen menar att den i departementspromemorian gjorda analysen av normgivningsbemyndigandena från konstitutionell synpunkt inte känns helt övertygande och betonar vikten av att denna fråga blir noggrant prövad av Lagrådet. Bankföreningen säger emellertid att det synes vara såväl lämpligt som praktiskt att lagen genom ett väl avpassat normgivningsbemyndigande ger utrymme för viss flexibilitet. *Sveriges Advokatsamfund* anser att flera invändningar kan resas mot den föreslagna lagstifningstekniken i lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar. Enligt samfundet är det olämpligt att Finansinspektionen får en utpräglad dubbelroll som såväl normgivande som övervakande myndighet. Den föreslagna lagstiftningstekniken leder vidare till svårigheter att överblicka och förstå regelverket. Samfundet ifrågasätter inte de slutsatser som dras i Bo Malmqvists promemoria men framhåller att det med hänsyn till frågans vikt förefaller lämpligt att ytterligare analysera frågan. *Finansbolagens Förening* framför liknande synpunkter som Advokatsamfundet. *Redovisningskommittén* ifrågasätter grundlagsenligheten av bestämmelserna om normgivningsbemyndigande i 7 kap. 8 § i förslaget till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar. Med hänvisning till vad som anfördes i Näringsutskottet och Lagrådet i samband med tillkomsten av 1980 års lag om finansbolag och 1979 års fondkommissionslag anser kommittén att det kan sättas i fråga om en föreskrift vars åsidosättande kan leda till att den juridiska personen måste upplösas, vilket kommittén menar är fallet om en bank förlorar sin oktroj, är att hänföra till det offentligrättsliga området. Kommittén ifrågasätter vidare slutsatsen att föreskrifter som Finansinspektionen utfärdar med stöd av bemyndigande inte kan åberopas i en skadeståndsprocess om det inte finns en skadeståndsbestämmelse i lag som hänvisar till sådana föreskrifter. En sådan ordning skulle enligt kommittén medföra att riksdagen gavs möjlighet att förfoga över regeringsformen genom att delegera normgivningsmakt samtidigt som de föreskrifter som utfärdades med stöd av delegationen undantogs från det skadeståndssanktionerade området. Kommittén menar också att även andra faktorer såsom syftet med en viss reglering måste vägas in i bedömningen.

Av de remissinstanser som uttryckt någon form av tvivel beträffande grundlagsenligheten i de normgivningsbemyndiganden som finns i för-

slaget till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar är det bara Redovisningskommittén som utvecklat sin ståndpunkt närmare. Den bedömning kommittén gör beträffande distinktionen mellan privaträttsliga och offentligrättsliga föreskrifter skiljer sig från den som görs i Bo Malmqvists promemoria. I promemorian förespråkas en gränsdragning som utgår från mer formella kriterier än den som kommittén anser sig vilja göra. Stöd för den striktare bedömning som görs i promemorian kan hämtas i både förarbetena till regeringsformen och den juridiska litteraturen. De argument som kommittén redovisar för sin tolkning är inte nya i sammanhanget. De överensstämmer väsentligen med dem som Lagrådet förde fram i sitt tidigare nämnda yttrande över regeringens förslag till ny börslagstiftning beträffande ett bemyndigande att meddela föreskrifter om aktiekapitalets storlek. Dessa synpunkter har också penetrerats i Bo Malmqvists promemoria men ansetts inte utgöra skäl att frångå en gränsdragning som görs med ledning av när reglerna kan åberopas. I promemorian anförs flera skäl mot en gränsdragning som tar hänsyn till reglernas ändamål. Bland annat pekas på att lagregler ofta har blandade syften och att det kan vara förenat med svårigheter att avgöra vilket eller vilka som dominerar. Man skulle därmed riskera att mer eller mindre osäkra tolkningar av eller antaganden om bakomliggande motiv skulle bli utslagsgivande vid en normprövning enligt 11 kap. 14 § RF.

Vad gäller de båda äldre lagstiftningsärenden till vilka Redovisningskommittén hänvisar som stöd för sin uppfattning kan konstateras att frågan om grundlagsenligheten av bemyndigande att meddela föreskrifter om kapitaltäckning var föremål för egentlig prövning enbart i samband med tillkomsten av 1980 års lag om finansbolag. Denna prövning gjordes av Lagrådet. Ledamöterna i Lagrådet hade emellertid skilda uppfattningar, varför någon säker slutsats av den prövningen knappast är möjlig att dra.

Redovisningskommittén har i sitt delbetänkande Års- och koncernredovisning enligt EG-direktiv (SOU 1994:17) behandlat redovisningsreglernas ställning enligt regeringsformen (s. 111-117). Kommittén säger sig dela den uppfattning som Lagrådet redovisade vid granskningen av förslaget till ny börslagstiftning, nämligen att det framstår som osäkert om Finansinspektionens föreskriftsmakt på redovisningsområdet till alla delar är förenlig med bestämmelserna i 8 kap. RF. Emellertid tar kommittén inte slutlig ställning i frågan innan man hunnit göra en mer fullständig analys. En sådan analys hade kunnat vara av värde även för frågan om delegation av föreskriftsrätten i de ämnen som i det förevarande lagstiftningsärendet är aktuella. Redovisningsreglernas koppling till beskattningsreglerna gör dock att det kan vara motiverat att se annorlunda på bemyndiganden inom redovisningsområdet.

Det kan noteras att redan i de nuvarande lagbestämmelserna om kapitaltäckning finns bemyndiganden för regeringen eller, efter vidaredelegation, Finansinspektionen att meddela föreskrifter som kompletterar lagreglerna. Sådana bemyndiganden har således tidigare behandlats och godtagits av riksdagen. Det är också så att de nuvarande kapitaltäckningsreglerna i lag i huvudsak har karaktär av ramlagstiftning, eftersom de de

facto fylls ut av omfattande detaljregler i Finansinspektionens föreskrifter om rapportering av uppgifter om beräkning av kapitalbas och kapitalkrav (FFFS 1992:32).

Sammanfattningsvis finner regeringen inte skäl att inta någon annan ståndpunkt i fråga om hållbarheten från konstitutionell synpunkt av de normgivningsbemyndiganden som ingår i förslaget till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för värdepappersbolag och kreditinstitut än den som redovisats i departementspromemorian. Denna uppfattning får också stöd i vad Hovrätten över Skåne och Blekinge har anfört i sitt remissvar.

De invändningar som Advokatsamfundet och Finansbolagens Förening framför beträffande Finansinspektionens roll som normgivande myndighet och svårigheterna att med den föreslagna lagstiftningstekniken överblicka och förstå regelverket föranleder inte någon annan bedömning.

De här föreslagna nya kapitaltäckningsreglerna för kreditinstitut och värdepappersbolag innebär att kapitaltäckningskraven utvidgas i jämförelse med nu gällande bestämmelser. Ett institut kommer vid oförändrad verksamhet och oförändrad kapitalbas normalt att rapportera något lägre kapitaltäckningsgrad med de nya reglerna. Om institutet vill hålla kapitaltäckningsgraden oförändrad, behöver kapitalbasen utökas eller verksamhetens omfattning reduceras.

Skärpta kapitaltäckningsregler bör leda till ökad stabilitet på marknaderna. Ju högre det egna kapitalet är, desto mer har ägarna av ett institut att förlora exempelvis på att institutet tar alltför stora risker i sin kreditgivning eller i sin värdepappershandel.

Huruvida skärpta kapitaltäckningskrav leder till ökade kapitalkostnader för instituten är en empirisk fråga. Avkastningskravet på eget kapital är förvisso normalt högre än avkastningskravet på lånat kapital. Därmed tenderar kapitalkostnaden att öka med skärpta kapitaltäckningskrav. Å andra sidan sjunker avkastningskravet på lånat kapital i ett företag när soliditeten ökar (liksom även det genomsnittliga avkastningskravet på det egna kapitalet). Detta torde vara det främsta skälet till att många kreditinstitut har som målsättning en högre kapitaltäckningsgrad än lagstadgade 8 %. En högre andel eget kapital bidrar således till lägre avkastningskrav på det lånade kapitalet. Vilken effekt som i praktiken övervåger för resultatet på den totala kapitalkostnaden kan inte på förhand fastställas.

Man kan i teoretiska modeller visa att, under vissa antaganden, företagets totala kapitalkostnad är oberoende av finansieringsstrukturen — endast de relativa avkastningskraven på kapitalets komponenter, skulder och eget kapital, är då avhängiga av företagets soliditet. Det kan därför inte tas för givet att kapitalkostnaderna ökar med skärpta kapitaltäckningsregler. Särskilt i marknader som präglas av konkurrens och bra information skall soliditetsregler av det slag kapitaltäckningsreglerna utgör ha liten betydelse för den totala kapitalkostnaden.

Även andra faktorer än de nyss nämnda har betydelse för bedömningar av de nu föreslagna reglerna, också ur det enskilda företagets perspektiv. Reglerna om kapitaltäckningskraven för marknadsrisker m.m. bidrar till att tydliggöra riskerna i det enskilda institutet. Institutet har möjlighet att öppet informera om de risker institutet påtar sig, och också redogöra för hur riskerna hanteras. Det institut som har bra policy och bra system för riskhantering kan vinna kapitalmarknadens förtroende genom sådan information, och därmed kanske sänka sina upplåningskostnader.

De svenska företagen deltar aktivt på den internationella kapitalmarknaden. Inte minst i detta perspektiv kommer sannolikt en väl dimensionerad kapitaltäckningsnivå och bra riskhantering företagen tillgodo genom lägre upplåningskostnader.

Många finansiella institut har riskhanteringssystem av den karaktär som behövs för att hantera de nya kapitaltäckningsreglerna. Trots detta får det antas att de nya reglerna kommer att innebära betydande kostnader för

anpassning av existerande system eller införskaffande av nya system för kontroll av exponeringar, mätning av risker och rapportering till Finansinspektionen. Installation av ny teknik för beräkningsmetoder anses medföra en hög initialkostnad, medan kostnader för utbildningen av personal och rapportering av positionerna till Finansinspektionen är av löpande karaktär. Den fråga som borde ställas i detta sammanhang är om inte företagen oberoende av utvidgandet av kapitaltäckningskrav är tvungna att investera i ny teknik för att hålla en god och effektiv intern riskhanteringskontroll. Detta bör anses vara avgörande för att företagen skall kunna överleva i en alltmer komplicerad finansiell marknad.

Enligt uppgifter i en artikel "Kapitaltäckning för marknadsrisker" i tidskriften Penning- & Valutapolitik (1993:3) uppgick det totala kapitalkravet för samtliga affärsbanker i Sverige per den 31 mars 1993 till drygt 70 miljarder kronor. Kapitalkravet för ränterisker och valutakursrisker enligt Baselkommitténs år 1993 lämnade förslag om tillägg till kapitaltäckningsreglerna för banker (se avsnitt 6.4) skulle enligt en förenklad kalkyl presenterad i artikeln vid samma tidpunkt bli 3 resp. 0,4 miljarder kronor.

Den föreslagna lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag innebär, liksom ändringarna i lagen om värdepappersrörelse, att Finansinspektionen åläggs nya och utökade uppgifter. Kostnaderna för dessa bör täckas av avgifter från tillsynsobjekten. Huvudparten av de nya uppgifterna för inspektionen avser tillsyn med anledning av de nya kapitaltäckningsreglerna för marknadsrisker, vilka föreslås träda i kraft först den 1 januari 1996. Beträffande de utökade eller nya arbetsuppgifter för inspektionen som föranleds av de lagförslag som skall träda i kraft den 1 januari 1995 kan konstateras att regeringen i 1994 års budgetproposition uttalat att om inspektionen — utöver det föreslagna resurstillskottet för budgetåret 1994/95 om 5,8 miljoner kronor — har ytterligare behov av förstärkningar under ifrågavarande budgetår måste detta åstadkommas genom effektiviseringar och rationaliseringar i den befintliga organisationen (prop. 1993/94:100 bil. 8 s. 81).

Det föreslås att Finansinspektionens beslut enligt den nya kapitaltäckningslagen skall kunna överklagas hos förvaltningsdomstol, nämligen länsrätten och beträffande vissa frågor kammarrätten. Vidare föreslås att det i lagen om värdepappersrörelse förs in en bestämmelse om rätt att hos kammarrätten begära förklaring att ett ärende onödigt uppehålls bl.a. då Finansinspektionen inte har fattat beslut beträffande ansökan om auktorisation inom viss angiven tid.

Möjligheten att överklaga Finansinspektionens beslut hos förvaltningsdomstol infördes först i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder. Tidigare gällde att beslut i sådana ärenden skulle överklagas hos regeringen. Motsvarande ändring av instansordningen vid överklagande av Finansinspektionens beslut har därefter genomförts i ett tiotal lagar. Antalet överklaganden av Finansinspektionens beslut till kammarrätten har varit ringa. Hittills under år 1994 har endast fem sådana överklaganden förekommit. Och sedan år 1991, då lagen om värdepappersfonder

trädde i kraft, har sammanlagt bara ett tiotal av Finansinspektionens beslut förts vidare till kammarrätten. Mot bakgrund av dessa erfarenheter torde de i det här ärendet tillkommande möjligheterna att överklaga beslut av Finansinspektionen endast medföra en obetydlig ökning av förvaltningsdomstolarnas belastning. Några ytterligare resurser skall därför inte behöva tillföras domstolarna på grund av de föreliggande förslagen.

Direktiven om övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar och om gruppbaserad tillsyn skall — enligt det tillägg till EES-avtalet som riksdagen beslutat om den 1 juni 1994 — vara införlivade med den svenska lagstiftningen senast den 1 januari 1995. De nya lagbestämmelser som föranleds av dessa direktiv — och som tas in i den föreslagna lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag — föreslås därför träda i kraft nämnda dag. Samtidigt upphävs de bestämmelser om enhandsengagemang som nu finns i flera lagar, bl.a. bankrörelselagen och lagen om värdepappersrörelse.

De bestämmelser om kapitaltäckning för kreditrisker för banker, kreditmarknadsbolag, Svenska skeppshypotekskassan och värdepappersbolag som nu finns i de lagar som reglerar resp. företagsform föreslås bli överförda till den nya lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar. Även dessa ändringar träder i kraft den 1 januari 1995.

Bestämmelserna i direktiven om investeringstjänster inom värdepappersområdet och om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut skall — enligt tillägget till EES-avtalet — vara införda i nationell lagstiftning senast den 1 juli 1995 och satta i kraft senast vid årsskiftet 1995/96. De nya lagregler som följer av dessa två direktiv föreslås träda i kraft den 1 januari 1996.

Kapitalkravsdirektivet innehåller bestämmelser som innebär att utvidgningar görs av bestämmelserna i direktiven om stora exponeringar och gruppbaserad tillsyn. Väsentligen handlar det om att reglerna om stora exponeringar och gruppbaserad tillsyn görs tillämpliga även med avseende på kapitaltäckningskraven för marknadsrisker. De bestämmelser i den föreslagna lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag som betingas av nu nämnda utvidgningar föreslås därför också träda i kraft den 1 januari 1996.

Av det som nu anförts framgår att bestämmelserna i den nya lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar avses träda i kraft i två etapper, en del den 1 januari 1995 och resterande del ett år senare. Detta sker genom reglering i övergångsbestämmelserna till den nya lagen.

13.1 Förslaget till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag

I den nya lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag har samlats dels de regler om beräkning av kapitaltäckning avseende kreditrisker och kapitalbasens sammansättning som nu gäller för resp. institut, dels de nya kapitaltäckningsregler avseende marknadsrisker vilka är en följd av införlivandet av direktivet om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut. Härigenom har nuvarande regler om kapitaltäckning i bankrörelselagen, lagen om kreditmarknadsbolag, lagen om värdepappersrörelse samt i den särskilda lag som reglerar Svenska skeppshypotekskassan kunnat tas bort ur dessa lagar. Dessutom har i lagen införts bestämmelser om stora exponeringar enligt direktivet om övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar samt regler om gruppbaserad tillsyn enligt direktivet om gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut. De nya reglerna är föranledda av tillägg till det ursprungliga EES-avtalet och således en följd av anpassningen till EG:s regelsystem.

1 kap. Definitioner

1 kap. 1 §

Paragrafen innehåller definitioner av flera i lagen centrala begrepp. Innebörden av begreppen utvecklas i det följande i den ordning de förekommer i paragrafen.

Begreppet *bank* överensstämmer med det som finns i 1 kap. 1 § andra stycket bankrörelselagen med undantag för specificeringen av föreningsbank i central föreningsbank och lokal föreningsbank, vilken efter ombildningsprocessen av föreningsbanker till bankaktiebolag torde sakna praktisk betydelse (prop. 1992/93:69, bet. 1992/93:NU7, rskr. 1992/93:19, SFS 1992:1058). Ett bankaktiebolag som övertagit en föreningsbanks rörelse får, efter tillstånd av Finansinspektionen, använda ordet föreningsbank i sin firma.

Termen *kreditmarknadsbolag* kommer från 1 kap. 1 § 2 lagen om kreditmarknadsbolag. Ett svenskt företag som önskar driva tillståndspliktig finansieringsverksamhet måste vara aktiebolag. Ett sådant bolag betecknas i den lagen kreditmarknadsbolag. Att aktiebolaget skall vara svenskt innebär inte att bolaget måste vara ägt av svenska fysiska eller juridiska personer. Med svenskt menas här att bolaget bildats enligt svensk lag. Ett svenskt aktiebolag kan alltså helt eller delvis ägas av utländska personer.

Kapitaltäckningsreglerna i lagen om kreditmarknadsbolag omfattar inte utländska företag som etablerat filial här i landet eller som tillhandahåller tjänster direkt från hemlandet. Beträffande utländska finansiella företags

filialverksamhet i Sverige uttalades i motiven till ändringarna i lagstiftningen för banker och andra kreditinstitut med anledning av EES-avtalet — bl.a. tillkomsten av lagen om kreditmarknadsbolag — att förhållanden som hänger samman med exempelvis ägande, kapitalkrav och begränsning av enhandsengagemang kan och skall beaktas vid en svensk auktorisation av en filial, men faller i övrigt tillbaka på den utländska lagstiftning som gäller där företaget har sitt säte och grundläggande verksamhetstillstånd (prop. 1992/93:89 s. 115). Vidare slogs fast att i fråga om kapitaltäckning skall hemlandets regler gälla för filialerna. Solvenskontrollen skall handhas av hemlandsmyndigheterna (prop. 1992/93:89 s. 130). Motsvarande avgränsning skall göras beträffande de nya kapitaltäckningsreglerna för marknadsrisker. Dessa skall inte gälla utländska företags filialverksamhet i Sverige.

Begreppet *värdepappersbolag* är hämtat från 1 kap. 2 § 2 lagen om värdepappersrörelse. Tillstånd att bedriva värdepappersrörelse enligt den lagen kan meddelas bl.a. ett svenskt aktiebolag. Ett sådant bolag betecknas i lagen värdepappersbolag (tidigare fondkommissionsbolag). I fråga om beteckningen svenskt gäller vad som nyss sagts beträffande kreditmarknadsbolag. Krav på särskilt avskilt kapital ställs inte för utländska företags filialetableringar i Sverige. Kontrollen av att kapitaltäckningsreglerna efterlevs görs av hemlandets myndighet. Tillstånd bör ges bara till företag som har betryggande kapitaltäckningsregler eller något annat regelsystem som ger väsentligen samma garantier för företagets soliditet som de svenska reglerna (prop. 1990/91:142 s. 138).

I lagen används begreppet *kreditinstitut* som en samlingsbeteckning på banker, kreditmarknadsbolag och Svenska skeppshypotekskassan. Ett kreditinstitut definieras i lagen om kreditmarknadsbolag som ett institut i vars verksamhet ingår att från allmänheten låna medel och att bevilja krediter för egen räkning (1 kap. 1 § 5). Definitionen är tagen från EG:s första banksamordningsdirektiv (77/780/EEG). Här har begreppet kreditinstitut inte samma betydelse som i lagen om kreditmarknadsbolag där det används endast i samband med reglering av förhållanden som rör utländska företag som önskar etablera filial här i landet eller, såvitt gäller företag med säte inom EES, tillhandahålla tjänster direkt från hemlandet (prop. 1992/93:89 s. 209). Den förevarande lagen innehåller kapitaltäckningsbestämmelser uteslutande för svenska institut. Utländska företag som etablerat filial här i landet eller som genom gränsöverskridande handel verkar här lyder under de kapitaltäckningsregler som finns i hemlandet.

Termen *institut* används i lagen — av praktiska skäl — som samlingsbeteckning för de företag som i första hand omfattas av lagens bestämmelser, nämligen kreditinstitut och värdepappersbolag.

Definitionen av *finansiellt institut* motsvarar den som anges i 1 kap. 1 § 6 lagen om kreditmarknadsbolag med den skillnaden att det i kapitaltäckningslagen anges att det kan vara både ett svenskt och ett utländskt företag men inte ett kreditinstitut eller motsvarande utländskt företag och inte heller ett utländskt företag med verksamhet som motsvarar ett svenskt värdepappersbolag.

Definitionerna av *holdingföretag med finansiell verksamhet* och *holdingföretag med blandad verksamhet* är hämtade från direktiven om gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut (92/30/EEG) och om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut (93/6/EEG). Termerna används för att beskriva moderföretaget i olika typer av företagsgrupper där något kreditinstitut eller värdepappersbolag ingår. Holdingföretagen kan vara svenska eller utländska företag men inte kreditinstitut eller värdepappersbolag eller motsvarande utländska företag. För att det skall vara fråga om ett holdingföretag med finansiell verksamhet skall dotterföretagen uteslutande eller huvudsakligen vara kreditinstitut, värdepappersbolag, motsvarande utländska företag eller finansiella institut. Minst ett dotterföretag till holdingföretaget med finansiell verksamhet och holdingföretaget med blandad verksamhet måste dock vara ett kreditinstitut eller värdepappersbolag eller motsvarande utländskt företag.

Om ett holdingföretag skall anses som ett holdingföretag med finansiell verksamhet får avgöras i varje enskilt fall. En bedömning måste göras om dotterföretagen huvudsakligen är kreditinstitut, värdepappersbolag, motsvarande utländska företag eller finansiella institut. Vid denna bedömning bör vikt läggas vid såväl storleken som vid antalet kreditinstitut, värdepappersbolag, motsvarande utländska företag och finansiella institut i företagsgruppen. Försäkringsbolag ingår inte i den finansiella företagsgruppen.

Föreligger inte ett holdingföretag med finansiell verksamhet enligt definitionen kan det i stället vara ett holdingföretag med blandad verksamhet om den i lagen uppställda definitionen i övrigt är uppfylld.

Definitionen av *anknutet företag* härrör från EG:s direktiv om gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut. Exempel på sådana företag är data- och fastighetsbolag som är anknutna till bankverksamheten. Direktivet innebär att även vissa sådana företag, trots att de inte är kreditinstitut eller värdepappersbolag, skall ingå i den gruppbaserade tillsynen. Det kan röra sig om både svenska och utländska företag.

Slutligen har införts den definition av *ägarintresse* som framgår av direktivet om gruppbaserad tillsyn. Begreppet ägarintresse innebär att sammanställning för beräkning av kapitalkrav i vissa fall skall ske redan när ett företag har direkt eller indirekt innehav av 20 % eller mer av rösterna eller kapitalet i ett annat företag. Redovisningskommittén (SOU 1994:17) som har kommit med förslag till nya bestämmelser om årsredovisningar föreslår att det införs ett nytt begrepp "intresseföretag" som innebär att ett annat företag direkt eller indirekt innehar mer än 20 % av rösterna i företaget. Som angetts ovan gäller enligt direktivet om gruppbaserad tillsyn att ett ägarintresse föreligger om ett företag innehar 20 % eller mer av rösterna eller kapitalet i ett annat företag. Begreppet intresseföretag enligt Redovisningskommitténs förslag har således inte samma innebörd som i denna lag.

Koncernbegreppet motsvarar 1 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385), 1 kap. 3 § bankaktiebolagslagen (1987:618), 1 kap. 2 § sparbankslagen (1987:619) och 1 kap. 8 § föreningsbankslagen (1987:620). Redovisningskommittén har i ett betänkande (SOU 1994:17) föreslagit att koncerndefinitionen ändras. I avvaktan på att Redovisningskommitténs förslag har behandlats bör emellertid koncerndefinitionen i den nu aktuella lagen vara densamma som i de ovan angivna lagarna.

2 kap. Kapitalkrav och kapitalbas

Kapitalkrav

2 kap. 1 §

I paragrafens *första stycke* anges det totala kapitaltäckningskrav avseende såväl kredit- som marknadsrisker som ett institut skall leva upp till. Bestämmelsen svarar mot artikel 4 i kapitalkravsdirektivet. Ett institut skall hela tiden prestera en kapitalbas som uppgår till minst summan av de kapitaltäckningskrav som gäller för kreditrisker och marknadsrisker i institutets verksamhet, dvs. kapitalbasen skall *vid varje tidpunkt* motsvara summan av kapitalbaserna för kreditrisker enligt 2 § och för marknadsrisker enligt 3 och 4 §§.

Kapitalbasen måste enligt *andra stycket* vara så stor att den täcker båda risktyperna. Samma mängd av ett instituts kapitalbas kan således inte användas för att samtidigt täcka såväl kredit- som marknadsrisker. Endast i den mån visst kapital inte helt utnyttjats för att täcka kreditrisker får det användas som kapitaltäckning för marknadsriskerna, och tvärtom.

De nya kapitaltäckningsreglerna medför att kraven på en kapitalbas storlek och sammansättning påverkas och att instituten i fortsättningen — generellt sett — måste vara utrustade med en större kapitalbas än enligt nu gällande regler. Samtidigt tillåter de nya reglerna att institut till kapitalbasen räknar även andra poster än dem som nu gällande regler medger. De nya slag av tillskott som får räknas till kapitalbasen för att täcka marknadsrisker framgår av bestämmelserna i 2 kap. 8 §.

Finansinspektionens har väckt frågan hur den gemensamma och slutliga kapitaltäckningsgraden skall beräknas. Frågan gäller, enligt inspektionen, om marknadsriskerna först skall kapitaltäckas och därefter kreditriskerna eller om ett riskvägt belopp först skall beräknas för marknadsriskerna resp. för kreditriskerna och dessa båda riskvägda belopp sedan slås samman till ett gemensamt riskvägt belopp, varefter kapitaltäckningsgraden beräknas. Metoderna leder enligt inspektionen till olika kapitaltäckningsgrader.

Den samlade kapitaltäckningsgraden representerar ett mått som bl.a. kan vara av värde för att bedöma ett instituts kapitaltäckningssituation och utvecklingen av denna och för att göra jämförelser mellan institut. I

kapitalkravsdirektivet finns inga föreskrifter om beräkning av den samlade kapitaltäckningsgraden och det finns inte heller behov av att reglera denna i lag. Finansinspektionen har emellertid möjlighet att inom ramen för den rätt att meddela föreskrifter som följer av 7 kap. 2 § 1 bankrörelselagen, 6 kap. 2 § 1 lagen om värdepappersrörelse samt 5 kap. 2 § 1 lagen om kreditmarknadsbolag i fråga om vilka upplysningar som ett företag skall lämna till inspektionen, närmare reglera denna fråga. Med stöd av dessa bestämmelser kan inspektionen meddela generella föreskrifter om bl.a. skyldighet för företag att lämna ekonomiska rapporter m.m. (se prop. 1992/93:89 s. 191 och 192). Finansinspektionen har meddelat föreskrifter om rapportering av uppgifter om beräkning av kapitalbas och kapitalkrav (FFFS 1992:32).

2 kap. 2 §

Paragrafen motsvarar nu gällande bestämmelser i 2 kap. 9 § bankrörelselagen, 4 kap. 1 § lagen om kreditmarknadsbolag och 5 kap. 1 § lagen om värdepappersrörelse. Motsvarande bestämmelse återfinns vidare i den särskilda lag som reglerar Svenska skeppshypotekskassan (3 a §). I paragrafen fastslås den grundläggande bestämmelsen om kapitalkrav för ett instituts kreditrisker. Kapitalbasen skall vid varje tidpunkt utgöra lägst 8 % av värdet av ett instituts viktade tillgångar och åtaganden beräknat enligt 3 kap. 1 §. (jfr prop. 1989/90:43 s. 91)

2 kap. 3 §

I paragrafen behandlas det grundläggande kapitalkravet för marknadsrisker. Vidare hänvisas beträffande kapitalbasens beräkning till 6-8 §§ samt beträffande bestämmandet av de skilda marknadsriskerna till 4 kap. 2-8 §§.

2 kap. 4 §

Paragrafen, som bygger på artikel 4.6 i kapitalkravsdirektivet, upptar de undantagsmöjligheter från reglerna om kapitaltäckning för marknadsrisker som direktivet erbjuder för beräkning av kapitalkravet för dessa risker. Vidare anges under vilka förutsättningar Finansinspektionen kan tillåta ett enskilt institut att beräkna kapitalkravet med avseende på marknadsriskerna enbart enligt de regler som gäller för kreditrisker (2 kap. 2 §). Denna möjlighet avser främst institut med låg omsättning i handelslagret. Den gäller vid beräkning av kapitalkravet för positionsrisker, avvecklings- och motpartsrisker, s.k. andra risker samt valutakursrisker i institutets handelslager. Samtliga i stycket angivna villkor skall vara uppfyllda för att undantagsbestämmelsen över huvud taget skall få tillämpas.

I 7 kap. 18 § första stycket 1 överlämnas till regeringen eller Finansinspektionen att vid behov meddela närmare föreskrifter om beräkning av kapitalkravet enligt denna undantagsbestämmelse.

Finansinspektionen har pekat på den inkonsistens som uppstår vid den jämförelse som skall göras mellan summan av marknadsvärdet av positionerna i handelslagret och oreglerade fordringar som hänför sig till dessa positioner samt summan av ett instituts totala balansomslutning och totala åtaganden utanför balansräkningen. Posterna i handelslagret skall enligt direktivet tas upp till sitt marknadsvärde, medan posterna i övrigt i balansräkningen skall tas upp till sina bokförda värden. Enligt inspektionens uppfattning är det omräknade beloppet av åtagandena det värde som i detta sammanhang kan vara lämpligt att använda för de totala åtagandena utanför balansräkningen. Inspektionen har föreslagit att summan av ett instituts totala balansomslutning och totala åtaganden utanför balansräkningen skall korrigeras med den effekt som en marknadsvärdering av positionerna i handelslagret får när det gäller att avgöra om de ovan beskrivna undantagsreglerna skall få tillämpas eller inte.

Denna fråga är av sådan art att den lämpligen utvecklas närmare i de föreskrifter som enligt 7 kap. 18 § första stycket 1 vid behov får meddelas av regeringen eller Finansinspektionen.

2 kap. 5 §

Bestämmelsen i *första stycket* uppställer ett minimikrav för storleken på ett värdepappersbolags kapitalbas; motsvarande krav finns inte för kreditinstituten. I stycket anges det lägsta belopp som ett värdepappersbolags kapitalbas skall uppgå till oavsett vilka kapitaltäckningskrav som i övrigt gäller. Bolagets kapitalbas får inte vid något tillfälle understiga en fjärdedel av föregående års fasta omkostnader. Om bolaget inte avslutat föregående verksamhetsår, dvs. om bolagets verksamhet pågått i mindre än ett år, skall beräkningen ske utifrån de fasta omkostnader som angetts i bolagets verksamhetsplan. För att möta det angivna minimikravet får värdepappersbolaget i kapitalbasen räkna in även sådana kapitaltillskott som avses i 2 kap. 8 §. Bestämmelser om att en verksamhetsplan skall fogas till ansökan om tillstånd att bedriva värdepappersrörelse finns i 2 kap. 8 § lagen om värdepappersrörelse.

Med fasta omkostnader avses sådana kostnader som inom redovisningsområdet utgör allmänna administrativa kostnader, exempelvis lokalkostnader i form av hyra m.m. Svenska Fondhandlareföreningen har i sitt remissvar pekat på svårigheten att avgöra vad som är fasta kostnader. Begreppet fasta omkostnader får, om behov föreligger, utvecklas närmare i föreskrifter meddelade av regeringen eller Finansinspektionen i enlighet med det bemyndigande som finns i 7 kap. 18 § första stycket 2.

Enligt *andra stycket* får Finansinspektionen besluta om justering av kapitalkravet — dvs. höja eller sänka det — om en väsentlig ändring skett i omfattningen av bolagets verksamhet eller om verksamhetsplanen enligt inspektionens uppfattning behöver korrigeras.

2 kap. 6 §

Kapitalbasreglerna i denna paragraf överensstämmer i allt väsentligt med nu gällande bestämmelser om kapitalbasen i 2 kap. 9 a § bankrörelselagen, 4 kap. 2 § lagen om kreditmarknadsbolag, 5 kap. 2 § lagen om värdepappersrörelse och 3 b § lagen om Svenska skeppshypotekskassan, utom såvitt gäller bestämmelserna om avräkning från kapitalbasen enligt sista stycket i nu angivna paragrafer. Avräkningsreglerna, som i huvudsak är oförändrade, har lagts i en särskild paragraf, 7 §.

Bestämmelserna i *andra stycket* rörande sammansättningen av det primära kapitalet har justerats på två punkter. S.k. kumulativa preferensaktier får inte längre räknas in i det egna kapitalet hos bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag och kan därmed inte längre ingå i kapitalbasens primära del. Efter ombildningen av föreningsbanker har den centrala föreningsbanken med anslutna lokala föreningsbanker ombildats till ett bankaktiebolag. Bestämmelsen gäller därför även den till bankaktiebolag ombildade föreningsbanken. Vidare skall uppskrivningsfonder undantas från det egna kapitalet. Sådana fonder får efter medgivande av Finansinspektionen räknas till det supplementära kapitalet (se fjärde stycket). Dessa ändringar har kommenterats närmare i allmänmotiveringen (avsnitt 6.10.2).

Till följd av ändringar i beskattningen av ägarkapital — innebärande sänkning av bolagsskattesatsen, införande av periodiseringsfonder samt avskaffande av den s.k. surven — har justeringar gjorts under punkterna B och C. Ändringarna har kommenterats i allmänmotiveringen (avsnitt 6.10.3).

7 kap. 17 § 1 innehåller ett bemyndigande för regeringen eller, efter delegering, Finansinspektionen att meddela närmare föreskrifter om beräkningen av de kapitalandelar som enligt andra stycket B och C skall kunna inräknas i kapitalbasens primära kapitaldel.

Svenska Bankföreningen har framhållit att normgivningsbemyndigandet vad gäller att precisera den kapitalandel som får räknas in i kapitalbasen är vilseledande och onödigt, eftersom det är hela kapitalandelen och inte en viss del därav som skall räknas in. Bankföreningen har vidare anfört att då det med kapitalandel avses det kapitalbelopp som återstår om en surv upplöses och beskattas så kan varje institut i samråd med sina revisorer beräkna hur stort kapitalbelopp som återstår efter upplösningen. Enligt Bankföreningen utgör hela detta kvarstående belopp den kapitalandel som får räknas med i kapitalbasen.

Även om det såsom Bankföreningen framhållit inte torde råda någon tveksamhet om vilket slutligt belopp som skall tas upp i kapitalbasen, föreligger emellertid enligt regeringens uppfattning, med hänsyn till det komplicerade beräkningsförfarande som fordras för att kunna bestämma kapitalandelen samt med beaktande av att utfallet blir olika beroende på vilka dispositioner institutet gjort, ett behov av att närmare föreskrifter meddelas i frågan.

Tredje stycket, vilket är hämtat från 2 kap. 9 a § tredje stycket bankrörelselagen, 5 kap. 2 § tredje stycket lagen om värdepappersrörelse, 4 kap. 2 § tredje stycket lagen om kreditmarknadsbolag och 3 b § tredje stycket lagen om Svenska skeppshypotekskassan, reglerar oförändrat det supplementära kapitalet med den skillnaden att begreppen förlagsandelsbevis och förlagsbevis ersatts med termerna förlagsandelslån och förlagslån. Ändringen är endast av redaktionell natur och avsikten med denna är inte att uppnå någon förändring i sak. Förlagsandelslånen, förlagslånen och andra skuldförbindelser enligt detta styckes första mening får tas upp till det värde som anges i Finansinspektionens föreskrifter om rapportering av uppgifter om beräkning av kapitalbas och kapitalkrav (FFFS 1992:32). Enligt dessa föreskrifter får förlagslån inräknas i kapitalbasen antingen till det bokförda värdet eller sitt nominella belopp beroende på om lånen emitterats till underkurs och tidpunkten för emissionen. Vidare har texten i tredje stycket andra meningen formulerats om för att markera att de aktuella skuldförbindelserna måste uppfylla vissa villkor för att få tas upp som supplementärt kapital.

I fjärde stycket, som motsvarar nuvarande fjärde stycket i de nyss nämnda paragraferna om kapitalbas, har den ändringen gjorts att det av lagen framgår att det är Finansinspektionen som skall lämna det medgivande som krävs enligt bestämmelsen i detta stycke.

Finansinspektionen har i sitt remissvar pekat på en fråga som kan komma att aktualiseras med anledning av Redovisningskommitténs förslag till lag om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (SOU 1994:17). Enligt detta förslag kommer under begreppet eget kapital i balansräkningen att finnas en särskild fond för orealiserade vinster vilka är hänförliga till värdering över anskaffningsvärdet av överlåtbara värdepapper som är omsättningstillgångar. Eftersom större delen av sådana värdepapper torde komma att ingå i handelslagret uppstår enligt inspektionens uppfattning frågan hur denna fond skall behandlas vid beräkningen av kapitalbasen. Denna fråga får bli föremål för överväganden sedan slutlig ställning tagits till Redovisningskommitténs förslag.

2 kap. 7 §

I paragrafen, som med ett undantag motsvarar nuvarande bestämmelser i 2 kap. 9 a § femte stycket bankrörelselagen, 5 kap. 2 § femte stycket lagen om värdepappersrörelse och 4 kap. 2 § femte stycket lagen om kreditmarknadsbolag, anges i vilka fall avräkning från kapitalbasen skall ske.

Avräkning från det primära kapitalet skall göras av övervärde (s.k. inkråmsgoodwill), som redovisas i ett institut. Begreppet inkråmsgoodwill behandlas av Finansinspektionen i dess föreskrifter om rapportering av uppgifter om beräkning av kapitalbas och kapitalkrav (FFFS 1992:32). Där anges att med inkråmsgoodwill avses i kapitaltäckningssammanhang erlagda övervärden som t.ex. vid förvärv av kredit- och/eller leasingstockar eller banks förvärv av annan banks kontorsrörelse, hänför sig till

vid förvärvet samtidigt övertagen personal, kundregister, varumärken o.d. (FFFS 1992:32 s. 5).

Enligt huvudprincipen skall avräkning från kapitalbasen, dvs. summan av det primära och det supplementära kapitalet, ske med det bokförda värdet av vad som skjutits till som aktiekapital eller i annan form i ett företag som driver försäkringsverksamhet eller något slag av finansiell verksamhet som kräver tillstånd. Någon avräkning skall dock inte göras om tillskottet uppgår till högst 5 % av företagets eget kapital eller motsvarande och det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott inte heller överstiger 10 % av det tillskjutande institutets eget kapital eller egna fonder.

Finansinspektionen har ansett det motiverat att i lagtexten ta in en bestämmelse om att avräkning av sådana tillskott skall ske så snart någon av de angivna gränserna uppnåtts. Detta innebär enligt inspektionen att tillskott till ett enskilt företag skall avräknas så snart sådant tillskott överstiger 5 % av företagets eget kapital eller motsvarande.

De angivna gränserna framgår av punkten 13 i artikel 2.1 i direktivet om kapitalbasen i kreditinstitut (89/299/EEG). Denna bestämmelse medger att avräkning av tillskott inte behöver göras förrän båda gränserna uppnåtts. Tillräckliga skäl att nu införa en striktare regel än direktivets har inte ansetts föreligga.

Utvidgad kapitalbas

2 kap. 8 §

I paragrafen införs en möjlighet för instituten att använda en utvidgad kapitalbas för att möta de nya kapitalkraven för marknadsrisker enligt 2 kap. 3 och 5 §§. Till kapitalbasen får — enligt direktivet om kapitalkrav — utöver vad som gäller enligt 6 § räknas poster såsom nettovinster som hänför sig till företagets handelslager och förlagslån med en ursprunglig löptid på minst två år under förutsättning bl.a. att lånen är till fullo inbetalade. Omfattningen av de poster som får räknas in i den utvidgade kapitalbasen är emellertid begränsade. Bestämmelsen, som speglar innehållet i bilaga V i kapitalkravsdirektivet, har behandlats i allmänmotiveringen (avsnitt 6.10.1).

Vissa icke likvida tillgångar skall räknas av från den utvidgade kapitalbasen. Detta följer av punkten 2 (d) i bilaga V i kapitalkravsdirektivet, vilken behandlats utförligt i allmänmotiveringen (avsnitt 6.10.1).

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen skall enligt 7 kap. 17 § 2 meddela närmare föreskrifter om vad som får ingå i den utvidgade kapitalbasen och omfattningen av sådana tillskott samt vilka icke likvida tillgångar som skall räknas av från kapitalbasen.

Efter påpekande från *Lagrådet* har paragrafen justerats så att bestämmelsen inte omfattar institut som på grund av låg omsättning i handelslagret medgetts att tillämpa undantagsbestämmelsen i 4 §. Kapitalkravs-

direktivet tillåter inte sådana institut att samtidigt utnyttja den utvidgade kapitalbasen.

3 kap. Kapitalkrav för kreditrisker och marknadsrisker enligt 2 kap. 4 §

3 kap. 1 §

I paragrafen har samlats bestämmelserna om kapitalkravet för kreditrisker.

I paragrafens *första stycke* har angetts att kapitalkravet för kreditrisker skall bestämmas i förhållande till ett instituts tillgångar och åtaganden som inte ingår i handelslagret. Detta följer av artikel 4.1 (iii) i kapitalkravsdirektivet.

Begreppet värdehandlingar som används i nu gällande bestämmelser om kapitalkrav för kreditrisker i bl.a. 2 kap. 10 § bankrörelselagen är alltför oprecist och terminologin har ändrats för att bättre spegla de tillgångar och åtaganden som avses i paragrafen. Vidare har de skilda kategorier av motparter som anges i första stycket utvidgats för att nå större överensstämmelse med bestämmelserna om riskviktning i artiklarna 6 och 7 i direktivet om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut (89/647/EEG).

Grupp A (0 % riskviktning) omfattar enligt nuvarande bestämmelser bl.a. fordringar på svenska staten, Sveriges Riksbank, svenska kommuner och därmed jämförlig samfällighet som landsting och kyrkliga samfälligheter. Vidare ingår fordringar på utländska stater och centralbanker. Till grupp A har nu förts även Europeiska gemenskaperna (A 3) samt sådana kommuner eller därmed jämförliga samfälligheter som uppfyller särskilda förutsättningar i artikel 7 i direktivet om kapitaltäckningsgrad och för vilka därför fastställts 0 % riskviktning (A 5). I punkten 5 i artikel 6.1 b i detta direktiv gäller som huvudregel att fordringar på regionregeringar och lokala myndigheter i zon A, till vilken hör bl.a. medlemsstater i EG samt fullvärdiga medlemmar av OECD, skall riskviktas med 20 %. I artikel 7.1 i samma direktiv anges emellertid att medlemsstater får fastställa 0 % vikt för egna regionregeringar och lokala myndigheter, vilka har befogenhet att kräva in offentlig uppbörd och för vilka särskilda institutionella ordningar gäller med ändamål att minska risken för att någondera skall brista i fullgörande. Det anges särskilt att det i fråga om risker inte skall föreligga någon skillnad mellan fordringar på regionregeringar och lokala myndigheter samt fordringar på centralregeringen. Vidare framgår att en nollvikt som fastställts efter dessa kriterier skall tillämpas på fordringar på regionregeringarna och de lokala myndigheterna och på åtaganden utanför balansräkningen som gjorts för deras räkning, samt för fordringar på andra och åtaganden utanför balansräkningen som gjorts för andras räkning, då posterna garanterats av de nämnda regionregeringarna resp. de lokala myndigheterna. Vidare skall enligt denna artikel (p. 2) medlemsstaterna göra anmälan till kommissionen om de finner en nollviktning befogad efter dessa kriterier. Kommissionen skall vidarebefordra

denna information. Övriga medlemsstater får ge kreditinstitut, som står under tillsyn av den egna statens behöriga myndigheter, möjlighet att tillämpa en nollvikt i de fall då de företar affärer med regionregeringarna och de lokala myndigheterna i fråga eller då de innehar fordringar som är garanterade av de senare.

Punkten 6 har, i förhållande till nuvarande regler, utvidgats med placeringar, garantiförbindelser och andra åtaganden för vilka säkerheten utgörs av placeringar eller fordringar som anges i A 1-5. Detta följer av punkterna 2-4 i artikel 6.1 a samt artikel 7.1 i direktivet om kapitaltäckningsgrad (89/647/EEG).

Till grupp B (20 % riskviktning) förs svenska kreditinstitut och utländska kreditinstitut i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver. Därmed avses medlemsstater och fullvärdiga medlemsstater av OECD samt de länder som slutit särskilda låneavtal med Internationella valutafonden (IMF) inom ramen för fondens allmänna låneprogram (GAB). Till denna grupp skall även föras länder inom EES och sådana länder utanför EES-området som föreskrivs av regeringen. Begreppet kreditinstitut har behandlats i allmänmotiveringen (avsnitt 6.5). Till punkten B 1 räknas också sådana värdepappersbolag som efter särskilt tillstånd av Finansinspektionen får ta emot medel på konto och lämna kredit (se närmare allmänmotiveringen avsnitt 5.3). I B 2 anges en kommun eller därmed jämförlig samfällighet i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver. Till denna grupp skall föras bl.a. regionala myndigheter i utländsk stat som inte uppfyller de krav som följer av den ovan beskrivna artikel 7 i direktivet om kapitaltäckningsgrad. Punkten B 6 upptar placeringar, garantiförbindelser och andra åtaganden, för vilka säkerheten utgörs av placeringar eller fordringar för vilka svarar något av de rättssubjekt som anges i grupp B.

Grupperna C (50 % riskviktning) och D (100% riskviktning) är oförändrade i förhållande till nuvarande bestämmelser.

I *andra stycket* behandlas fordringar som skall undantas från kapitaltäckning. Bestämmelsen har med två undantag överförts från nu gällande lagstiftning. Sålunda upptas i bestämmelsen inte längre fordringar som en sparbank och Sparbankernas bank resp. en föreningsbank och Föreningsbankernas Bank har på varandra. Vidare skall undantas sådana icke likvida tillgångar som räknats av från kapitalbasen enligt 2 kap. 8 §.

Den riskviktning som framgår av *tredje stycket* överensstämmer i allt väsentligt med gällande rätt med den skillnaden att riskviktningen 0 % nu uttryckligen framgår av lagtexten.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen skall enligt 7 kap. 17 § 3 meddela närmare föreskrifter om hur posterna skall värderas vid bestämmandet av kapitalkravet enligt 3 kap. 1 § tredje stycket.

Svenska Bankföreningen har anfört att det i detta lagstiftningsärende bör klargöras att kapitalkravet för kreditrisker efter medgivande av Finansinspektionen kan reduceras genom olika former av nettningsförfaranden. Bankföreningen har därvid hänvisat till Baselkommitténs nyligen fattade beslut om ändringar i de nettningsregler som fanns med i

1988 års Baselöverenskommelse. Bankföreningen menar att det är viktigt att Finansinspektionens möjligheter att medge nettning av kreditrisker klart anges i lagtexten och/eller författningskommentaren.

De nya utökade möjligheterna till nettning anges i Baselkommitténs dokument "The capital adequacy of the credit risk associated with certain off-balance-sheet items" daterat den 4 juli 1994. Som nämnts i allmänmotiveringen (avsnitt 6.9.1) föreligger inom EG ett förslag, COM(94)105, till ändring av direktivet om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut (89/647/EEG), som innebär att ränte- och valutakursrelaterade poster utanför balansräkningen, som omfattas av avtal om bilateral nettning, skall kunna få en förmånligare behandling i kapitaltäckningshänseende. Ändringsförslaget är en motsvarighet till den nämnda ändringen som Baselkommittén beslutat om. Eftersom Sverige genom EES-avtalet är bundet av bestämmelserna i EG-direktivet om kapitaltäckningsgrad kan en förmånligare behandling av de ifrågavarande posterna utanför balansräkningen inte införas i den svenska lagstiftningen förrän direktivet ändrats. Det räcker alltså inte med att Baselreglerna ändrats.

I bl.a. nuvarande 2 kap. 10 § fjärde stycket 5 bankrörelselagen anges att andra åtaganden på kapitalmarknaden värderas till sitt nominella belopp, om inte regeringen föreskriver ett lägre belopp.

I Finansinspektionens föreskrifter om rapportering av uppgifter om beräkning av kapitalbas och kapitalkrav (FFFS 1992:32) behandlas frågan om nettning vid beräkning av kapitalkravet för poster utanför balansräkningen. De nettningsförfaranden som enligt inspektionens föreskrifter godtas bygger på reglerna i bilaga 2 i direktivet om kapitaltäckningsgrad om behandling av ränte- och valutakursrelaterade poster utom balansräkningen. Enligt 7 kap. 17 § 3 i den förevarande lagen skall regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen meddela närmare föreskrifter om hur posterna skall värderas vid bestämmandet av kapitalkravet enligt tredje stycket i den förevarande paragrafen. De föreskrifter som kommer att meddelas med stöd av den bestämmelsen får förutsättas inbegripa samma möjligheter till nettning vid beräkning av kapitalkravet för poster utanför balansräkningen som för närvarande ges.

3 kap. 2 §

I bestämmelsen anges att i de fall Finansinspektionen medgett institut att enligt undantagsbestämmelsen i 2 kap. 4 § beräkna kapitalkravet för marknadsrisker enbart enligt de regler som gäller för kreditrisker skall reglerna i 3 kap. 1 § tillämpas med det tillägget att även tillgångar och åtaganden som ingår i handelslagret skall beaktas, dvs. reglerna i 3 kap. 1 § om beräkning av kapitalkravet för kreditrisker skall gälla insitutets hela verksamhet.

Handelslager

4 kap. 1 §

Paragrafen, som svarar mot artikel 2.6 i kapitalkravsdirektivet, innehåller en beskrivning av begreppet handelslager (trading book).

Av *första stycket* framgår att handelslagret främst består av olika slag av placeringar i finansiella instrument som institutet gör för egen räkning, dvs. positioner som institutet tagit för att på kort sikt göra en vinst eller för att skydda andra positioner i handelslagret. Till handelslagret räknas också sådana exponeringar som uppstått till följd av att affärer i finansiella instrument inte avslutats eller att leveranser av sådana instrument inte fullgjorts. Därmed avses såväl poster i balansräkningen som åtaganden utanför balansräkningen.

Till handelslagret räknas i enlighet med kapitalkravsdirektivets regler även åtaganden beträffande OTC-derivat, repor, omvända repor och värdepapperslån. Dessa åtaganden avses bli preciserade i de närmare föreskrifter om vilka poster som skall ingå i handelslagret och omfattningen av posterna som enligt 7 kap. 17 § 4 skall meddelas av regeringen eller Finansinspektionen.

Med finansiellt instrument avses vad som anges i 1 § 1 lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument, dvs. fondpapper och annan rättighet eller förpliktelse avsedd för handel på värdepappersmarknaden. Termen används som samlingsbeteckning för alla instrument som förekommer på värdepappersmarknaden. De finansiella instrument som inte är fondpapper kännetecknas, enligt förarbetena till lagen, av att rättigheten eller förpliktelsen riktar sig mot någon annan än den som traditionellt är att anse som emittent av fondpapper på värdepappersmarknaden (prop. 1990/91:142 s. 86). Ett exempel på en annan rättighet eller förpliktelse är en köpoption avseende aktier. Begreppet finansiella instrument omfattar även utländska finansiella instrument och fondpapper (prop. 1990/91:142 s. 143).

I *andra stycket* anges att till handelslagret även skall räknas ett instituts resultatförda men inte reglerade fordringar som är hänförliga till poster i handelslagret såsom fordringar på avgifter, provisioner, räntor och utdelningar. Fordringar som skall tas med i handelslagret kan enligt direktivet även avse marginalsäkerhet avseende i börshandel omsatta derivatinstrument. Med marginalsäkerhet avses sådan säkerhet som parter i en värdepappersaffär kan vara skyldiga att ställa för sina åtaganden i handeln under tiden mellan avslut och avveckling och vars storlek kan bero på en marknadsvärdering av partens position eller åtagande. Andra rörelseintäkter som är direkt relaterade till poster i handelslagret och som bör räknas in i begreppet handelslager är courtage, avgifter, agio samt realiserade vinster på aktierelaterade och räntebärande finansiella instrument.

Ett institut skall, under förutsättning att undantagsregeln i 2 kap. 4 § inte tillämpas, dagligen marknadsvärdera innehållet i handelslagret (artikel 6 i kapitalkravsdirektivet).

Finansinspektionen har i sitt remissyttrande pekat på behovet av ett klarläggande i en fråga som kan uppkomma i de fall då marginalsäkerhet ställts vid börsomsatta derivatinstrument. Det kan nämligen förekomma att marginalsäkerhet ställts med andra tillgångar än dem som enligt definitionen av handelslager skall räknas in i detta. För att undvika dubbelräkning av kapitalkravet bör det enligt inspektionens uppfattning klargöras att en tillgång som annars inte skulle ha räknats in i handelslagret men som genom att den ställts som marginalsäkerhet kommer att ingå i detta, undantas vid beräkning av kapitalkravet för kreditrisker. På motsvarande sätt bör en tillgång som normalt ingår i handelslagret och som av den anledningen kräver kapitaltäckning för något slag av marknadsrisk inte bli föremål för ytterligare kapitalkrav därför att tillgången ställts som marginalsäkerhet. De situationer som Finansinspektionen här framhållit bör för att undvika att sådana tillgångar blir föremål för dubbla kapitaltäckningskrav närmare behandlas i de föreskrifter som enligt bemyndigandet i 7 kap. 17 § 4 skall meddelas av regeringen eller av Finansinspektionen. I föreskrifterna skall, som tidigare nämnts, närmare anges vilka poster som skall ingå i ett instituts handelslager och omfattningen av dessa. I föreskrifterna bör preciseras vad som avses med kort sikt i första stycket. En sådan precisering har efterfrågats av OM Stockholm AB.

Bestämmelsen har behandlats närmare i allmänmotiveringen (avsnitt 6.8).

Positionsrisker

4 kap. 2 §

I paragrafen behandlas kapitalkravet för positionsrisker i ränteanknutna finansiella instrument som ingår i ett instituts handelslager. Med ränteanknutna finansiella instrument avses såväl räntebärande som ränterelaterade finansiella instrument. Bestämmelsen svarar mot artikel 4 och punkterna 13-30 i bilaga I i kapitalkravsdirektivet.

Med *räntebärande* finansiella instrument avses skuldförbindelser som är utgivna för allmän omsättning såsom statsobligationer och statsskuldväxlar, dvs. instrument som handlas på avistamarknaden.

De *ränterelaterade* finansiella instrumenten utgörs av derivatinstrument, dvs. finansiella avtal vars värde beror på en eller flera underliggande tillgångar eller index på sådana tillgångar. De i Sverige vanligaste derivatinstrumenten är terminer, optioner och svappar. Sådana instrument upptas i redovisningshänseende som poster utanför balansräkningen. Som exempel på ränterelaterade instrument kan nämnas ränteterminer, räntesoptioner och räntesvappar.

Kapitalkravet skall gälla för den specifika och generella risken. Dessa begrepp har utvecklats närmare i allmänmotiveringen (avsnitt 6.9.2).

Kapitalkravet skall för såväl den specifika som den generella risken beräknas separat för varje valuta. Vid beräkning av kapitalkravet för ränterisker får ett institut netta långa och korta positioner. Därmed avses en nettouträkning av institutets positioner (se närmare avsnitt 6.9.1), vilket innebär att motstående positioner tar ut varandra. En förutsättning är att de finansiella instrumenten som positionerna avser är av samma slag och utgivna av samma emittent eller, i fråga om derivatinstrument att den underliggande tillgången utgörs av instrument som uppfyller dessa villkor. Positioner i derivatinstrument får behandlas som positioner i de underliggande instrument som derivatet avser.

Med lång position avses vad gäller fondpapper ett innehav av tillgången i fråga. Vad gäller derivatinstrument avses med lång position en position sådan att värdet av positionen ökar då priset på den underliggande tillgången ökar. Det motsatta gäller för korta positioner. Olika derivatinstrument, såsom terminer och optioner, kan användas för att en kort position skall kunna uppnås. Ett terminsavtal innebär att den ena parten förbinder sig att sälja en viss tillgång till en fastställd kurs vid en fastställd tidpunkt. Denna part behöver inte inneha tillgången för att ingå terminsavtalet, dvs. hans innehav är negativt eller han har intagit en kort position.

I *andra stycket* anges hur den specifika risken skall beräknas. Den specifika risken tar sikte på möjliga prisförändringar särskilt med avseende på emittenten. Vid bestämmandet av kapitalkravet för den specifika ränterisken för ränteanknutna finansiella instrument skall instrumenten därför, efter nettning, delas in i tre grupper med hänsyn till den risk som anses vara förknippad med emittenten.

Grupp A överensstämmer i huvudsak med gruppindelningen av motparter vid beräkning av kapitalkravet för kreditrisker i 3 kap. 1 § första stycket A med den avvikelsen att punkten A 3 inte ansetts äga relevans i fråga om beräkning av positionsrisker.

I grupp B beaktas, utöver vad som upptas i 3 kap. 1 § första stycket B, definitionen i artikel 2.12 i kapitalkravsdirektivet av kvalificerade poster. Därmed avses långa eller korta positioner i sådana tillgångar som avses i artikel 6.1 b i direktivet om kapitaltäckningsgrad (89/647/EEG) och skuldinstrument som är utfärdade av värdepappersföretag eller av erkända värdepappersföretag i tredje land. Dessutom avses långa eller korta innehav av andra räntebärande instrument under vissa förutsättningar. För det första skall sådana räntebärande instrument ha noterats på åtminstone en reglerad marknad i någon medlemsstat eller vid en börs i ett tredje land som är erkänd av de behöriga myndigheterna i den berörda medlemsstaten. För det andra skall instrumenten av det berörda institutet betraktas som tillräckligt likvida och, med hänsyn till utfärdarens solvens, vara förknippade med en grad av risk för bristande fullgörelse som motsvarar eller understiger den som gäller för sådana tillgångar som avses i artikel 6.1 b i direktiv 89/647/EEG. I grupp B ingår därför placeringar där emittenten är ett svenskt värdepappersbolag eller ett utländskt värdepappersföretag i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver samt placeringar i andra ränteanknutna instrument under förutsättning att dessa

uppfyller särskilda krav vad gäller marknadsnotering, likviditet och kreditvärdighet hos emittenten. Med värdepappersbolag avses enligt definitionen i 1 kap. 1 § 3 ett svenskt aktiebolag som fått tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt värdepappersrörelselagen. Begreppet värdepappersföretag har närmare behandlats i allmänmotiveringen (avsnitt 6.5).

Till grupp B räknas vidare placeringar och fordringar för vilka säkerheten utgörs av sådana placeringar eller fordringar som avses i B 1-4. I 3 kap. 1 § första stycket B 1 ingår AP-fonden. Eftersom AP-fonden inte är någon emittent av ränteanknutna finansiella instrument har det inte ansetts relevant att ta med fonden i grupp B i den förevarande paragrafen.

Grupp C upptar övriga placeringar och åtaganden.

Av *tredje stycket* framgår hur stort kapitalkravet för den specifika risken skall vara, dvs. till vilken procentsats instrumenten skall tas upp. Kapitalkravet skall bestämmas separat i varje valuta. När de riskviktade positionerna beräknats skall de summeras, varvid kapitalkravet för den specifika risken för ränteanknutna finansiella instrument erhålls.

I *fjärde stycket* omnämns de skilda metoder som direktivet erbjuder för beräkning av den generella ränterisken, nämligen löptidsmetoden och durationsmotoden. Den metod som väljs av ett institut skall tillämpas genomgående för samtliga ränteanknutna finansiella instrument.

Av 7 kap. 17 § 5 framgår att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen skall meddela närmare föreskrifter om beräkning av kapitalkravet för bl.a. ränterisker.

Kapitaltäckningsbestämmelserna avseende ränterisker har behandlats i allmänmotiveringen (avsnitt 6.9.2).

4 kap. 3 §

Paragrafen, som svarar mot artikel 4 och punkterna 31-38 i bilaga I i kapitalkravsdirektivet, anger i *första stycket* kapitalkravet för positionsrisker i aktier och aktieanknutna (aktierelaterade) finansiella instrument som ingår i ett instituts handelslager. Med aktieanknutna instrument avses derivatinstrument med aktier eller aktieindex som underliggande tillgång. De vanligaste aktierelaterade finansiella instrumenten är aktieoptioner och aktieterminer samt optioner och terminer på aktieindex.

Bestämmelsen i första stycket har kommenterats i allmänmotiveringen (avsnitt 6.9.3).

Enligt *andra stycket* får ett lägre kapitalkrav för den specifika aktiekursrisken tillämpas under vissa förutsättningar. Dessa har beskrivits närmare i allmänmotiveringen (avsnitt 6.9.3). En aktieindextermin som omsätts på börs och bedöms representera ett brett diversifierat index skall enligt punkt 37 i direktivet inte vara föremål för kapitalkrav för den specifika risken. Vidare gäller att en aktieindextermin, som inte kan fördelas på underliggande positioner, får behandlas som om den vore en enskild aktie. Den specifika risken för en sådan aktie kan lämnas utan avseende, om aktieindexterminen i fråga omsätts på börs och bedöms utgöra ett brett diversifierat index (punkt 38).

Av 7 kap. 17 § 5 framgår att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen skall utfärda närmare föreskrifter i fråga om beräkningen av kapitalkravet för aktiekursrisker.

4 kap. 4 §

Paragrafen bygger på bestämmelserna i artikel 4 och punkt 39 i bilaga I i kapitalkravsdirektivet och har behandlats i allmänmotiveringen (avsnitt 6.9.4).

Paragrafen innehåller en alternativ metod till dem som anges i 2 och 3 §§ för att beräkna positionsrisker i de fall ett institut agerar som emissionsgarant. Sedan institutets nettopositioner räknats fram med stöd av den alternativa metoden skall institutet beräkna kapitalkravet enligt 2 och 3 §§.

Lagrådet har i sitt yttrande anfört att den alternativa beräkningsmetod som paragrafen ger möjlighet till bör komma till tydligare uttryck i lagtexten. Den av Lagrådet föreslagna lydelsen överensstämmer emellertid inte med punkten 39 i kapitalkravsdirektivet. Paragrafens lydelse har därför i förhållande till Lagrådets förslag ändrats så att orden "genom avtal" flyttats fram i texten och de omfattar därigenom både sådana delar av emissionen som tecknats av tredje man och som garanterats av tredje man.

Begreppet *fondpapper* är definierat i lagen om handel med finansiella instrument (1 kap. 1 §). Därmed avses aktie och obligation samt sådana andra delägarrätter eller fordringsrätter som är utgivna för allmän omsättning, andel i värdepappersfond och aktieägares rätt gentemot den som för hans räkning förvarar aktiebrev i ett utländskt bolag (depåbevis). För att uppfylla kravet på att vara avsett för allmän omsättning skall enligt förarbetena instrumentet vara konstruerat på ett sådant sätt att det enkelt och smidigt kan överlåtas på värdepappersmarknaden. Instrumentet bör för varje behörig innehavare medföra en självständig, av föregående innehavares förhållande oberoende rätt att göra handlingen gällande. Löpande skuldebrev anges som ett exempel på ett sådant instrument (prop. 1990/91:142 s. 87).

Enligt bestämmelsen i 7 kap. 17 § 5 skall regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen meddela närmare föreskrifter om beräkningen av kapitalkravet enligt den särskilda metod som emissionsgaranter får använda.

Avvecklingsrisker

4 kap. 5 §

Paragrafen föreskriver kapitaltäckning mot de avvecklingsrisker ett institut är utsatt för i transaktioner i sådana finansiella instrument som ingår i handelslagret och där affären inte fullföljts på avtalad avvecklingsdag.

Bestämmelsen svarar mot artikel 4 och punkterna 1 och 2 i bilaga II i kapitalkravsdirektivet. I direktivet görs ett undantag (punkt 1 i bilaga II) från kravet på kapitaltäckning för avvecklingsrisker beträffande transaktioner i repor och omvända repor samt utlåning och lån av värdepapper. Undantaget har kommit till uttryck i *sista stycket*.

Med *repa* förstås ett avtal om försäljning av ett värdepapper där säljaren samtidigt förbinder sig att återköpa papperet inom en viss tid till ett överenskommet pris. Repan kan även vara *omvänd*, dvs. avtal om köp i kombination med framtida försäljning. Det som är en repa för den ena parten är en omvänd repa för motparten, och tvärtom. Ett *värdepapperslån* är en affär där ett institut eller dess motpart överför värdepapper mot lämplig säkerhet under förutsättning att låntagaren åtar sig att återlämna likvärdiga värdepapper vid någon framtida tidpunkt eller vid anfordran från den som gör överföringen. Affären är *utlåning av värdepapper* för det institut som överför värdepapperen och *inlåning av värdepapper* för det institut till vilka de överförs.

Av 7 kap. 17 § 5 framgår att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen skall meddela närmare föreskrifter om beräkningen av kapitalkravet för bl.a. avvecklingsrisker.

Bestämmelsen har kommenterats i allmänmotiveringen (avsnitt 6.9.5).

Finansinspektionen har i sitt remissvar föreslagit antingen en avkortning av de tidsspann som anges i direktivet för beräkning av kapitalkravet för avvecklingsrisker eller en skärpning av de faktorer som enligt den i direktivet föreskrivna metoden skall användas för beräkning av kapitalkravet för avvecklingsrisker. Närmare anvisningar om beräkningen av kapitalkravet enligt denna paragraf skall ges i föreskrifter meddelade av regeringen eller Finansinspektionen. Det är i det sammanhanget som inspektionens synpunkter får övervägas.

Motpartsrisker

4 kap. 6 §

Paragrafen, som svarar mot artikel 4 och punkterna 3-5 i bilaga II i kapitalkravsdirektivet, anger i *första stycket* kapitalkravet för motpartsrisker ett institut utsätter sig för om institutet betalat för finansiella instrument innan det har mottagit dessa eller levererat sådana instrument innan det har fått betalning för dem och, i de fall transaktionen skett över en stats gräns, en eller flera dagar har förflutit efter det att betalningen eller leveransen ägt rum.

Begreppet finansiellt instrument har använts för att paragrafen skall omfatta såväl värdepapper som anges i punkten 3 i direktivet som de övriga finansiella instrument såsom repor, värdepapperslån och OTC-derivat som behandlas i punkterna 4 och 5 i direktivet.

Kapitalkravet för motpartsrisker skall bestämmas till 8 % av värdet av det finansiella instrumentet eller av likviden sedan hänsyn tagits till det riskvikttal som gäller för motparten i transaktionen. Med riskviktning av-

ses i artikel 2.9 i kapitalkravsdirektivet storleken av den kreditrisk som gäller för berörda motparter enligt direktivet om kapitaltäckningsgrad (89/647/EEG). Därutöver skall tillgångar som utgörs av fordringar mot och andra exponeringar i förhållande till värdepappersföretag eller erkända värdepappersföretag i tredje land och exponeringar gentemot erkända clearingorganisationer och börser ges samma vikt som den som ges när berörd motpart är ett kreditinstitut. Riskgraderingen i förevarande paragrafs *andra stycke* följer, med vissa justeringar med hänsyn till denna definition, de placeringar i grupper efter riskgrad som i dag återfinns i bl.a. 2 kap. 10 § andra och tredje styckena bankrörelselagen och 5 kap. 3 § andra och tredje styckena i lagen om värdepappersrörelse (0, 20, 50 eller 100 % riskviktning) och som i huvudsak överförts till 3 kap. 1 §. Indelningen av motparter har därför i jämförelse med vad som anges i 3 kap. 1 § första stycket avseende beräkning av kapitalkravet för kreditrisker, kompletterats med motparter i form av svenska värdepappersbolag, utländska värdepappersföretag i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver, svenska börser och clearingorganisationer samt utländska börser eller clearingorgansationer i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver. För clearingorganisationer som drivs i statlig regi är motpartsrisken 0 enligt grupp A. Motpartsgruppen i 3 kap. 1 § första stycket C har inte ansetts tillämplig i detta sammanhang.

Det kan noteras att regeringens lagförslag skiljer sig från promemorieförslaget genom att hänvisningen i det senare till 3 kap. 1 § första och andra styckena i regeringens förslag ersatts med en uppräkning av berörda motparter.

För repor, omvända repor samt utlåning och lån av finansiella instrument som grundas på sådana instrument som ingår i handelslagret samt för OTC-derivat föreskriver kapitalkravsdirektivet särskilda beräkningsmetoder, som närmare skall beskrivas i föreskrifter meddelade av regeringen eller Finansinspektionen. *Lagrådet* har i sitt yttrande föreslagit att undantaget från huvudregln om hur motpartsriskerna skall beräknas för dessa särskilda instrument bör komma till uttryck i författningstexten. Den av Lagrådet föreslagna lagtexten kan ge ett felaktigt intryck av att dessa instrument helt skall undantas från detta kapitalkrav. Sista stycket skiljer sig därför från Lagrådets förslag genom att det särskilt angetts att kapitalkravet för motpartsrisker avseende dessa instrument skall beräknas enligt vad som föreskrivs av regeringen. Vidare används — med hänsyn till den specifika definition därav som ges i artikel 2.10 i kapitalkravsdirektivet — inte det av Lagrådet föreslagna begreppet OTC-derivat. Här anges i stället att de särskilda beräkningsmetoderna skall gälla sådana derivatinstrument som regeringen föreskriver.

Bestämmelserna i paragrafen skall enligt 7 kap. 17 § 5 kompletteras med närmare föreskrifter — meddelade av regeringen eller Finansinspektionen — om beräkningen av kapitalkravet enligt denna paragraf.

Bestämmelsen om kapitalkrav för motpartsrisker har kommenterats i allmänmotiveringen (avsnitt 6.9.6).

4 kap. 7 §

Paragrafen svarar mot artikel 4 och punkt 6 i bilaga II i kapitalkravsdirektivet.

För risker som sammanhänger med vissa exponeringar som ett institut har i resultatförda men inte reglerade fordringar vilka är relaterade till poster i handelslagret skall, under förutsättning att dessa poster inte räknats av från kapitalbasen samt inte omfattas av kapitalkraven i 2-6 §§, kapitalkravet beräknas enligt reglerna i direktivet om kapitaltäckningsgrad (89/647/EEG), dvs. enligt de principer som gäller för beräkning av kapitalkrav för kreditrisk. Detta innebär att fordringarna — efter en reducering med hänsyn till det riskvikttal som gäller för gäldenären (motparten) — kräver 8 % kapitaltäckning.

De fordringar som enligt direktivet är föremål för kapitaltäckning är bl.a. fordringar på avgifter, provisioner, räntor och utdelningar. I direktivet anges också marginalsäkerhet avseende derivatinstrument som är föremål för börshandel.

I paragrafen hänvisas i fråga om den riskviktning som skall göras till bestämmelserna i 6 §. Riskviktningen skall göras med hänsyn till vem som är motpart och med beaktande av bestämmelsen i artikel 2.9 i kapitalkravsdirektivet. Denna artikel har närmare beskrivits i författningskommentaren till 6 §.

Enligt 7 kap. 17 § 5 skall närmare föreskrifter för beräkning av kapitalkravet för bl.a. de risker som behandlas i paragrafen meddelas av regeringen eller Finansinspektionen.

Bestämmelserna om kapitalkrav för andra risker har kommenterats i allmänmotiveringen (avsnitt 6.9.7).

Valutakursrisker

4 kap. 8 §

I paragrafens *första stycke* behandlas en av de metoder som kapitalkravsdirektivet anvisar för att beräkna kapitalkravet för valutakursrisker som ett institut utsätts för i sin totala verksamhet genom olika placeringar och åtaganden på valutamarknaderna. Kapitalkravet skall beräknas på ett instituts nettoposition i utländsk valuta. Kapitalkravsdirektivet (bilaga III) anger en rad olika poster som skall inräknas i nettopositionen (punkt 3.1).

I *andra stycket* lämnas en beskrivning av vad som avses med ett instituts totala nettoposition i utländsk valuta (punkterna 2-4 i bilaga III). Beräkningen sker i två steg. Först fastställs institutets öppna nettoposition i varje enskild valuta, inkl. den valuta i vilken rapportering sker. I nästa steg skall dessa positioner — korta och långa — i olika valutor, var för sig (med undantag för rapporteringsvalutan) räknas om till den valuta i vilken rapportering sker. Därefter summeras de korta resp. de långa posi-

tionerna var för sig och den högsta av dessa båda summor utgör institutets totala nettoposition i utländsk valuta, dvs. institutets totala valutaexponering.

I *tredje* och *fjärde styckena* anges att vissa alternativa metoder för beräkning av valutakursrisker får tillämpas. Tredje stycket andra meningen innefattar den möjlighet som ges i direktivet att tillåta ett lägre kapitalkrav motsvarande 1,6 % för avstämda positioner i sådana valutor som ingår i andra etappen av den Europeiska monetära unionen.

Med stöd av 7 kap. 17 § 5 skall regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen med utgångspunkt i de metoder för beräkning av kapitalkravet för valutakursrisker som paragrafen anvisar utfärda närmare föreskrifter om bl.a. dessa metoder samt om vilka poster som skall ingå i beräkningen av ett instituts nettoposition i utländsk valuta.

Paragrafen har behandlats i allmänmotiveringen (avsnitt 6.9.8).

5 kap. Stora exponeringar

5 kap. 1 §

I paragrafens *första stycke* anges den största tillåtna exponering som ett institut får ha gentemot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning. Vid beräkningen läggs således samman samtliga exponeringar som ett institut har gentemot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning och det är totalsumman som inte får överstiga 25 % av kapitalbasen.

I *andra stycket* behandlas exponeringar som ett institut har gentemot sin egen företagsgrupp. I dessa fall är gränsvärdet för maximal exponering mot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning inom företagsgruppen sänkt från 25 till 20 %.

Av *tredje stycket* följer att när en bank inte ägs av en annan bank eller annat institut, ett försäkringsföretag eller motsvarande utländskt företag så får den totala exponeringen som banken har mot ett eller flera andra företag inom samma koncern inte överstiga 10 % av bankens kapitalbas i stället för huvudregelns 20 %. Skälen för denna ytterligare begränsning har utvecklats i allmänmotiveringen avsnitt 7.3.

Exponeringar inom företagsgrupper kan i vissa fall undantas från begränsningsreglerna i 5 kap. 1 och 3 §§. Detta regleras i 6 kap. 10 §.

I 4 § anges några av de poster som inte skall räknas in vid bestämmandet av ett instituts exponeringar.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen skall enligt 7 kap. 17 § 6 meddela närmare föreskrifter om hur exponeringarna skall värderas vid beräkningen av ett instituts exponeringar. Det finns enligt bestämmelserna i artikel 4.8, 4.9 och 4.10 i direktivet om stora exponeringar möjlighet till viktning av värdet av vissa exponeringar.

Beräkningen av exponeringar i handelslagret gentemot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning beskrivs i allmänmotiveringen, avsnitt 7.3.

5 kap. 2 §

I *första stycket* definieras begreppet grupp av kunder med inbördes anknytning. En grupp av kunder med inbördes anknytning föreligger när det finns affärs- eller intressegemenskap mellan kunderna. Som exempel på sådan gemenskap kan nämnas gemensamt ägande, gemensam ledning, korsvisa garantier och ett direkt kommersiellt beroende som inte kan brytas på kort sikt. Följden av gemenskapen kan bli att om ett av företagen i gruppen får finansiella problem så är det sannolikt att även de andra företagen i gruppen får problem.

I *andra stycket* definieras begreppet kund. Med kund avses i fråga om placeringar i finansiella instrument emittenten eller i fråga om derivatinstrument emittenten av den underliggande tillgången enligt bestämmelserna i punkt 2 i bilaga VI och punkt 12 i bilaga 1 i kapitalkravsdirektivet och i fråga om andra fordringar eller åtaganden den som svarar för fordringen eller åtagandet.

5 kap. 3 §

Det sammanlagda värdet av ett instituts samtliga stora exponeringar får inte överstiga 800 % av institutets kapitalbas.

I 4 § anges några av de poster som inte skall räknas in vid bestämmandet av ett instituts exponeringar. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen skall enligt 7 kap. 17 § 6 meddela närmare föreskrifter om hur exponeringarna skall värderas vid beräkningen av ett instituts exponeringar.

I *andra stycket* definieras begreppet stor exponering.

5 kap. 4 §

Enligt paragrafens *första stycke* skall vid bestämmandet av ett instituts exponeringar inte räknas in de poster som anges i 3 kap. 1 § första stycket A 2-6. Det gäller exponeringar där risken att engagemangen inte infrias är liten beroende på den som exponeringen riktar sig emot eller förekomsten av betryggande säkerhet. Dessa poster skall viktas till noll, dvs. undantas, vid kapitalkravsberäkningen. Enligt artikel 4.7 i direktivet om stora exponeringar får vissa i artikeln angivna poster undantas vid tillämpningen av begränsningsreglerna. De poster som tagits upp i paragrafens första stycke överensstämmer med posterna i artikel 4.7 a-g i direktivet.

Bestämmelsen i *andra stycket* motsvaras av en bestämmelse i artikel 1 h i direktivet om stora exponeringar.

Regeringen får enligt bestämmelsen i *tredje stycket* föreskriva att även andra poster än dem som anges i första stycket får undantas från tillämpningen av begränsningsreglerna om stora exponeringar. Det gäller övriga i artikel 4.7 i direktivet om stora exponeringar angivna poster med låg kreditrisk. Vidare får enligt bestämmelsen i artikel 1 h i samma direktiv alla poster som i sin helhet täcks av eget kapital med de behöriga myndigheternas medgivande undantas från begränsningsreglerna om stora exponeringar under förutsättning att detta egna kapital inte ingår i beräkningen av kapitaltäckningsgraden eller andra beräkningskvoter för övervakning som fastställts i gemenskapslagstiftningen.

Enligt bestämmelsen i 7 kap. 18 § andra stycket får regeringen överlåta sin föreskriftsrätt till Finansinspektionen.

5 kap. 5 §

Bestämmelser om beräkning av kapitalbasen finns i 2 kap. 6-8 §§. Vid bestämmandet av ett instituts exponering i handelslagret kan den utvidgade kapitalbasen (2 kap. 8 §) användas enligt bestämmelsen i punkt 10 i bilaga VI i kapitalkravsdirektivet. Vid bestämmandet av exponeringar i verksamheten utanför handelslagret skall enligt direktivet om stora exponeringar kapitalbasen bestämmas enligt definitionen i direktivet 89/299/EEG, om kapitalbasen i kreditinstitut.

5 kap. 6 §

Svenska skeppshypotekskassan undantas från bestämmelserna om begränsningar av stora exponeringar. Skälen för undantaget redovisas närmare i allmänmotiveringen, avsnitt 7.3. Skeppshypotekskassan omfattas dock av rapporteringsskyldigheten enligt 7 kap. 11 § och för kassan skall även i fortsättningen gälla de bestämmelser om enhandsengagemang som finns i 7 § andra stycket lagen (1980:1079) om Svenska skeppshypotekskassan.

6 kap. Finansiella företagsgrupper

6 kap. 1 §

Definitionen av en finansiell företagsgrupp är ny. Den följer av artikel 3.1 och 3.2 i direktivet om gruppbaserad tillsyn.

I en finansiell företagsgrupp ingår enligt *första stycket* ett moderföretag som är kreditinstitut, värdepappersbolag eller holdingföretag med finansiell verksamhet och alla dess dotterföretag som är kreditinstitut, värdepappersbolag eller motsvarande utländska företag. Även dotterföretag som är finansiella institut ingår. Vidare kan i en finansiell företagsgrupp ingå vissa fall av ägarintressen. En finansiell företagsgrupp kan således

omfatta både dotterföretag och företag som det finns ägarintresse i. För att ett ägarintresse skall ingå i en finansiell företagsgrupp krävs att företaget vari ägarintresse föreligger är kreditinstitut, värdepappersbolag, motsvarande utländskt företag eller finansiellt institut och att det leds tillsammans med ett eller flera andra företag. Ansvaret hos de företag som leder företaget vari ägarintresse föreligger måste vara begränsat. Det skall således föreligga en form av "samriskföretag" (joint venture). Som ett exempel på en situation som kan omfattas av bestämmelsen kan nämnas att ett kreditinstitut äger 25 % av företaget och att tre andra företag äger 25 % var. Ett samriskföretag karaktäriseras vanligen av att dess verksamhet drivs gemensamt av ägarna och att inte någon av dessa har ett ensamt bestämmande inflytande. Större beslut fattas gemensamt av ägarna och det finns i regel ett kontrakt mellan dem som reglerar hur besluten skall fattas. Detta är något som saknas i andra fall av ägarintressen.

När en finansiell företagsgrupp föreligger skall enligt *andra stycket* även anknutna företag ingå. Det anknutna företaget kan antingen vara dotterföretag eller ett företag vari ägarintresse förligger.

Beteckningen finansiell företagsgrupp avviker från koncernbegreppet, dels genom att sådana ägarintressen som inte är dotterföretag kan ingå dels genom att inte alla dotterföretag ingår.

6 kap. 2 §

Enligt artikel 5.3 och 5.4 i direktivet om gruppbaserad tillsyn skall de behöriga myndigheterna få bestämma om reglerna för finansiella företagsgrupper skall gälla även i andra fall än de som anges i 1 §. Regeringen ges därför i denna paragraf möjlighet att i varje enskilt fall som uppfyller förutsättningarna i paragrafen och som inte omfattas av 1 § föreskriva huruvida bestämmelserna om finansiella företagsgrupper skall gälla. Regeringen kan med stöd av 7 kap. 18 § andra stycket överlämna till Finansinspektionen att meddela föreskrifter enligt denna paragraf.

I *första punkten* anges att det föreligger andra ägarintressen än som anges i 1 § första stycket 2. Härmed menas andra former av ägarintresse än sådana som uppstår i samriskföretags-fallen. Exempelvis kan ett kreditinstitut inneha mer än 20 % av rösterna eller kapitalet i företaget vari ägarintresse föreligger samtidigt som det övriga ägandet är spritt på många små ägare. Ett annat exempel är att det ägande företagets ansvar inte är begränsat. Så är fallet vid ägande av ett handelsbolag.

Det kan också enligt *andra punkten* föreligga andra former av kapitalbindningar. Med detta kan avses att ägarandelen understiger 20 % av rösterna och kapitalet. Det kan även i dessa fall föreligga skäl för att anse att reglerna om finansiella företagsgrupper skall äga tillämpning.

Av *tredje punkten* framgår att reglerna om finansiella företagsgrupper kan tillämpas även när ett kreditinstitut eller ett värdepappersbolag utövar ett väsentligt inflytande. Trots att det inte föreligger något ägarintresse eller någon annan form av kapitalbindningar kan det tänkas att ett företag

utövar ett väsentligt inflytande över ett annat företag. Om så är fallet kan regeringen föreskriva att en sådan grupp skall omfattas av reglerna om finansiella företagsgrupper.

Av *fjärde punkten* framgår att en finansiell företagsgrupp kan föreligga även om två eller flera kreditinstitut, värdepappersbolag, motsvarande utländska företag eller finansiella institut har en gemensam eller i huvudsak gemensam ledning. Den gemensamma ledningen kan bestå av att företagen har samma ledning utan att det följer av avtal eller bestämmelser i stiftelseurkund, bolagsordning eller motsvarande. Det kan även vara två eller flera företag som har en förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorganisation som till övervägande del består av samma personer.

Av *andra stycket* följer att när en finansiell företagsgrupp föreligger skall även ett anknutet företag ingå i gruppen.

Kapitalkrav m.m.

6 kap. 3 §

Paragrafen innebär att vad som gäller för varje kreditinstitut och värdepappersbolag som sådant också skall tillämpas på den samlade ekonomiska ställningen för varje finansiell företagsgrupp. I dag finns endast bestämmelser om konsoliderat kapitalkrav (se 2 kap. 11 § bankrörelselagen, 4 kap. 4 § lagen om kreditmarknadsbolag och 5 kap. 4 § lagen om värdepappersrörelse). Dessa bestämmelser kompletteras nu, i enlighet med artikel 3.5 i direktivet om gruppbaserad tillsyn, med regler om att även kapitalkrav för marknadsrisker och begränsning av stora exponeringar skall beräknas på den finansiella företagsgruppens samlade ekonomiska ställning.

6 kap. 4 §

Av artikel 3.5 andra stycket i direktivet om gruppbaserad tillsyn framgår att det för finansiella företagsgrupper där kreditinstitut ingår skall kontrolleras att de gränser som angetts i artikel 12 i andra banksamordningsdirektivet, 89/646/EEG, om placeringsaktier efterlevs.

När det gäller möjligheterna att förvärva placeringsaktier finns i dag begränsningar i 2 kap. 15 a § bankrörelselagen och 3 kap. 6 § lagen om kreditmarknadsbolag. Sådana begränsningar föreslås i detta lagstiftningsärende även gälla för värdepappersbolag med tillstånd att bedriva verksamhet som avses i 3 kap. 4 § första stycket 4 och 5 lagen om värdepappersrörelse (mottagande av medel på konto resp. kreditgivning).

Genom paragrafen införs en regel som innebär att begränsningen av rätten att förvärva placeringsaktier även skall tillämpas på en finansiell företagsgrupp. Begränsningen i bankrörelselagen går längre än vad som föreskrivs i direktivet om gruppbaserad tillsyn. Det är inte avsikten att denna strängare begränsning nu skall mildras. I sådana grupper där en

bank ingår skall således bestämmelsen i bankrörelselagen gälla för företagsgruppen som helhet. I andra grupper som omfattas av den gruppbaserade tillsynen skall, där det ingår ett kreditinstitut som inte är bank i företagsgruppen, regeln i lagen om kreditmarknadsbolag gälla och, där det ingår ett värdepappersbolag med tillstånd att ta emot medel på konto och ge krediter, regeln i 3 kap. 1 a § lagen om värdepappersrörelse gälla.

Gruppbaserad redovisning

6 kap. 5 §

Paragrafen innehåller bestämmelser som bl.a. motsvarar vad som stadgas i 2 kap. 11 § bankrörelselagen, 5 kap. 4 § lagen om värdepappersrörelse och 4 kap. 4 § lagen om kreditmarknadsbolag. Genom de nu föreslagna reglerna sker en utvidgning av vad sammanställningen skall omfatta eftersom direktivet om gruppbaserad tillsyn förutsätter att sammanställning skall ske för beräkning av kapitalbasen, kapitalkrav för kreditrisker och marknadsrisker samt kontroll av stora exponeringar och innehav av placeringsaktier.

Av *första stycket* framgår att en finansiell företagsgrupp skall upprätta gruppbaserad redovisning.

Enligt *andra stycket* bör, i avvaktan på resultatet av Redovisningskommitténs förslag (SOU 1994:17), den gruppbaserade redovisningen för finansiella företagsgrupper där en bank ingår i huvudsak upprättas med motsvarande tillämpning av reglerna i 4 kap. bankrörelselagen och i övriga finansiella företagsgrupper i enlighet med reglerna i 11 kap. aktiebolagslagen. Att den gruppbaserade redovisningen skall upprättas med motsvarande tillämpning av reglerna i aktiebolagslagen och bankrörelselagen beror på att anpassning av reglerna måste göras i vissa fall. Främst gäller detta när klyvningsmetoden (proportionell konsolidering) skall användas. Reglerna skall ha motsvarande tillämpning både på koncernbalans- och koncernresultaträkning.

Konsolidering

6 kap. 6 §

Av paragrafen följer att för företag ingående i en finansiell företagsgrupp skall, som huvudregel, göras en fullständig konsolidering, om inte förutsättningarna i 7 eller 8 §§ föreligger.

Den metod som skall användas vid konsolidering enligt huvudregeln är förvärvsmetoden. Vid denna metod betraktas ett företags förvärv av ett dotterföretag som en transaktion, varigenom moderföretaget och därigenom företagsgruppen indirekt förvärvar dotterföretagets tillgångar och övertar dess skulder. Om det bokförda värdet av moderföretagets aktier eller andelar i dotterföretaget avviker från den andel i dotterföretagets

eget kapital som aktierna eller andelarna representerar skall skillnadsbeloppet fördelas på de poster i dotterföretagets balansräkning vilkas verkliga värde överstiger eller underskrider bokförda värden. Syftet är att bestämma koncernens anskaffningsvärde för dotterföretagets tillgångar och skulder eftersom köpeskillingen ofta innehåller ersättning för övervärden. Med verkligt värde menas marknadsvärde, nettoförsäljningsvärde, återanskaffningsvärde, nyttovärde eller något annat värde som bestämts utifrån köparens synvinkel och förutsättningar. Det belopp som återstår efter fördelningen benämns koncerngoodwill eller negativ koncerngoodwill. Motsvarande regler skall användas på företag vari ägarintresse föreligger om de ingår i den finansiella företagsgruppen.

Enligt 7 kap. 17 § 7 kan regeringen bemyndiga Finansinspektionen att meddela närmare föreskrifter om hur konsolideringen skall ske.

6 kap. 7 §

Om det föreligger ett samriskföretag i enlighet med 1 § första stycket 2 skall det ske en proportionell konsolidering.

Den metod som skall användas vid den proportionella konsolideringen i detta fall är klyvningsmetoden. Denna metod innebär att en så stor andel av det ägda företagets tillgångar, åtaganden, skulder, och kapital samt intäkter och kostnader som belöper på ägarföretaget redovisas i den konsoliderade balansräkningen resp. resultaträkningen. Vad som anges i paragrafen är endast en kort beskrivning av den metod som skall användas. En mer ingående beskrivning av metoden får meddelas genom föreskrifter.

Enligt 7 kap. 17 § 7 kan regeringen bemyndiga Finansinspektionen att meddela närmare föreskrifter om hur konsolideringen skall ske.

6 kap. 8 §

Regeringen får i enlighet med 2 § föreskriva att en grupp av företag skall omfattas av bestämmelserna om finansiella företagsgrupper. Denna föreskriftsrätt kan regeringen överlåta till Finansinspektionen med stöd av 7 kap. 18 § andra stycket. Om regeringen eller, efter bemyndigande, Finansinspektionen beslutar att reglerna om finansiella företagsgrupper skall gälla för dessa företag så kan inspektionen medge att en proportionell konsolidering sker enligt 7 § eller att kapitalandelsmetoden används.

Kapitalandelsmetoden är en metod för partiell konsolidering som innebär att endast det ägande företagets andel i det ägda företagets resultat och eget kapital tas med i konsolideringen. Metodens tillämpningsområde rör endast företag vari ägarintresse föreligger, när det inte är fråga om ett samriskföretag, och då kapitalbindningar föreligger. Vad som anges i paragrafen är endast en kort beskrivning av den metod som skall an-

vändas. En mer ingående beskrivning av metoden får meddelas genom föreskrifter.

Enligt 7 kap. 17 § 7 får regeringen bemyndiga Finansinspektionen att meddela närmare föreskrifter om hur konsolideringen skall ske.

Beräkning av kapitalbas m.m.

6 kap. 9 §

Paragrafen anger grunderna för beräkningen av den kapitalbas som skall gälla för en finansiell företagsgrupp. Vad som angetts i 2 kap. om kapitalbasen för ett enskilt institut skall även gälla för en finansiell företagsgrupp.

Minoritetsandelar avseende dotterföretag eller ägarintressen skall medräknas i de fall när fullständig konsolidering sker. Genom hänvisningen i paragrafen till reglerna i 2 kap. kommer avräkning för en finansiell företagsgrupp att göras för såväl inkråmsgoodwill som koncerngoodwill.

Enligt 7 kap. 17 § 7 får regeringen bemyndiga Finansinspektionen att meddela närmare föreskrifter om hur kapitalbasen skall beräknas.

Stora exponeringar

6 kap. 10 §

Vid beräkning av om gränserna för stora exponeringar överskrids på individuell nivå skall exponeringar som kreditinstitut eller värdepappersbolag har gentemot ett moder-, syster- eller dotterföretag helt undantas under förutsättning att företagen i koncernen står under tillsyn och omfattas av samma gruppbaserade redovisning som moderföretaget. Ytterligare en förutsättning är att moderföretaget är ett kreditinstitut eller värdepappersbolag. Anledningen till att undantaget kan medges är att Finansinspektionen löpande har både individuell tillsyn över varje företag i koncernen och gruppbaserad tillsyn över hela koncernen samtidigt. Undantaget är endast tillämpligt när det är ett moderföretag hemmahörande i Sverige.

För koncerner där moderföretaget är ett holdingföretag med finansiell verksamhet får Finansinspektionen besluta att undantag från begränsningsreglerna skall tillåtas. Det får avgöras i varje enskilt fall om undantaget skall tillåtas. Avgörande bör vara om tillsynen över holdingföretaget och dess dotterföretag är så tillfredsställande att undantaget kan medges. Ett medgivande kan endast komma i fråga när holdingföretaget är etablerat i Sverige.

Tillämpliga tillsynsregler

7 kap. 1 §

Paragrafen innehåller några grundläggande bestämmelser om tillsyn, vilka bl.a. innebär att Finansinspektionen skall utöva tillsyn över att instituten följer bestämmelserna om kapitaltäckning och stora exponeringar enligt denna lag. Finansinspektionen får därvid med de tillägg som följer av övriga paragrafer i kapitlet bedriva tillsynen med utgångspunkt i de för resp. institut i särskild lagstiftning gällande reglerna. Dessa i annan lagstiftning förekommande regler innebär bl.a. att instituten är skyldiga att till inspektionen lämna de upplysningar om sin verksamhet och därmed sammanhängande omständigheter som inspektionen begär. Denna upplysningsskyldighet täcker vad som i artikel 8.2 i kapitalkravsdirektivet föreskrivs angående värdepappersföretags skyldighet att rapportera till behörig myndighet (se avsnitt 6.11 i allmänmotiveringen). Inspektionen har också rätt att göra undersökningar hos instituten. Vidare gäller de i resp. lag angivna möjligheterna för Finansinspektionen att ingripa mot institut samt återkalla tillstånd att driva viss verksamhet.

Tillsynsansvar för finansiella företagsgrupper

7 kap. 2 §

Är ett kreditinstitut eller värdepappersbolag hemmahörande i Sverige och moderföretag till eller innehar ägarintresse i kreditinstitut, värdepappersbolag, motsvarande utländska företag eller finansiella institut skall Finansinspektionen ansvara för tillsynen av hela den finansiella företagsgruppen. Således även för de företag som är belägna i andra länder.

Om ett holdingföretag med finansiell verksamhet är moderföretag eller innehar ett ägarintresse framgår det av *andra stycket* i vilka fall det är Finansinspektionen som skall utöva tillsynen.

Om holdingföretaget med finansiell verksamhet är beläget i ett land inom EES och det i det landet inte finns något dotterföretag som motsvarar ett kreditinstitut eller värdepappersbolag medan det däremot i Sverige finns ett sådant dotterföretag så stadgar direktivet om gruppbaserad tillsyn att de behöriga myndigheterna skall försöka träffa överenskommelse om vem som skall ha ansvaret för den tillsynen. Överenskommelsen skall träffas mellan de behöriga myndigheterna i de länder där företag inom den finansiella företagsgruppen som omfattas av den gruppbaserade tillsynen är hemmahörande. En sådan överenskommelse skall innehålla bestämmelser om samarbete och överföring av sådan information som behövs för att syftet med den gruppbaserade tillsynen skall uppnås.

Enligt 10 kap. 1 § regeringsformen ingås överenskommelse med annan stat eller mellanfolklig organisation av regeringen. Regeringen kan enligt 10 kap. 3 § regeringsformen uppdra åt Finansinspektionen ingå internationell överenskommelse i fråga där överenskommelsen inte kräver riksdagens eller Utrikesnämndens medverkan. Det behöver därför inte särskilt stadgas att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen kan ingå sådan överenskommelse.

7 kap. 3 §

Finansinspektionen skall enligt 5 kap. 1 § tredje stycket lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag föra en förteckning över kreditmarknadsbolag. Enligt direktivet om gruppbaserad tillsyn skall en liknande förteckning föras över holdingföretag med finansiell verksamhet. Förteckningen skall endast avse sådana holdingföretag som omfattas av tillsynen över finansiella företagsgrupper.

7 kap. 4 §

Finansinspektionen kan efter begäran från utländsk behörig myndighet behöva lämna eller kontrollera information från ett företag beläget i Sverige och som ingår i tillsynen över finansiella företagsgrupper. Av denna paragraf följer att inspektionen, i den omfattning som är möjlig enligt gällande lagar och förordningar, skall bistå den utländska myndigheten med dessa uppgifter.

Tillsynsredovisning

7 kap. 5 §

Av *första stycket* följer att det för en finansiell företagsgrupp skall upprättas en gruppbaserad redovisning. Begreppet gruppbaserad redovisning betecknar den särskilda tillsynsredovisning som en finansiell företagsgrupp skall upprätta.

Den tillsynsredovisning som holdingföretag med blandad verksamhet skall lämna har i *andra stycket* betecknats som samlad information. Även om det främst torde bli fråga om lämnande av information om de enskilda koncernföretagen och dessas förhållande till kreditinstituten och värdepappersbolagen så kan det i vissa fall bli fråga om att kräva en särskilt upprättad sammanställning, som visar koncernens samlade ekonomiska ställning.

Enligt 7 kap. 17 § 8 skall regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen meddela föreskrifter om innehållet, utformningen och omfattningen av den information som skall lämnas.

Utformningen och innehållet i rapporterna kan behöva vara delvis annorlunda än de som grundar sig på årsbokslutet.

Den rapportering som skall upprättas i samtliga nämnda fall bör anpassas efter de system för tillsyn som Finansinspektionen förfogar över. Utformningen av tillsynsredovisningen kan också behöva göras beroende av om ett holdingföretag med finansiell verksamhet tillämpar samma redovisningsregler som ett kreditinstitut eller värdepappersbolag. De väsentligen olika typer av koncernbildningar som kan förekomma gör det också angeläget att flexibla regler finns för hur tillsynsredovisningen närmare skall utformas. Reglerna bör också lätt kunna anpassas till utvecklingen på redovisningsområdet. Den pågående integrationen med den europeiska marknaden kan vidare medföra nya typer av internationella koncernbildningar som ställer särskilda krav på tillsynsredovisningen.

7 kap. 6 §

Den gruppbaserad tillsynen förutsätter att något företag inom den finansiella företagsgruppen är skyldig att upprätta och ge in tillsynsredovisningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilket företag som skall upprätta och sända in tillsynsredovisningen. Det bör ankomma på regeringen att föreskriva för vilka räkenskapsperioder och vid vilka tidpunkter tillsynsredovisningen skall ges in. Enligt 7 kap. 18 § andra stycket kan regeringen bemyndiga Finansinspektionen att meddela sådana föreskrifter. I samtliga fall skall tillsynsredovisningen sändas in till Finansinspektionen.

I finansiella företagsgrupper där ett kreditinstitut eller värdepappersbolag är moderföretag eller innehar ägarintresse är det naturligt att det företaget har skyldighet att upprätta och ge in redovisningen. I andra finansiella företagsgrupper är det inte lika klart vem som skall ha denna skyldighet. Övervägande skäl talar dock för att även ett holdingföretag med finansiell verksamhet och ett holdingföretag med blandad verksamhet skall upprätta och sända in tillsynsredovisningen. Detta följer av att holdingföretaget i kraft av att det är moderföretag eller innehar ägarintresse kan förväntas besitta den bästa informationen om företagen i företagsgruppen.

Om regeringen föreskriver att bestämmelserna om finansiella företagsgrupper skall gälla för andra grupper i enlighet med 6 kap. 2 § får regeringen även bestämma vilket företag som skall upprätta och ge in redovisningen. Eftersom regeringen med stöd av 7 kap. 18 § andra stycket kan överlämna till Finansinspektionen att meddela föreskrifter enligt 6 kap. 2 § är det också naturligt att regeringen med stöd av 7 kap. 18 § andra stycket kan överlämna till Finansinspektionen att bestämma vilket företag som i så fall skall upprätta och ge in redovisningen.

I *andra stycket* föreskrivs att för koncerner där moderföretaget är ett holdingföretag med blandad verksamhet skall moderföretaget upprätta och ge in den samlade informationen.

Genom paragrafen undanröjs eventuella hinder för företag att sinsemellan utbyta sådan information som behövs för att upprätta tillsynsredovisningen. Det införs en skyldighet för ett företag att till sitt moderföretag resp. det företag som innehar ägarintresse lämna den information som behövs för tillsynsredovisningen.

Undantag

7 kap. 8 §

Bestämmelsen innebär att det är möjligt för Finansinspektionen att medge undantag från tillsynen för dotterföretag eller företag vari ägarintresse föreligger genom att företaget inte behöver omfattas av sammanställningen och kan utelämnas i den gruppbaserade redovisningen. Undantag kan medges för kreditinstitut, värdepappersbolag, finansiella institut och anknutna företag.

Enligt *första punkten* kan sådana företag som är belägna i ett land som ligger utanför EES undantas om rättsliga hinder föreligger för överföring av nödvändig information.

Av *andra punkten* följer att undantag kan meddelas om företaget är av mindre betydelse med hänsyn till syftet med tillsynen. Med mindre betydelse avses enligt direktivet att företagets totala balansomslutning inte överstiger tio miljoner ecu eller, om det beloppet är lägre, inte överstiger 1 % av den totala balansomslutningen i moderföretaget eller i det företag som innehar ägarintresse. Även om flera företag var för sig uppfyller dessa kriterier skall de omfattas av bestämmelserna om sammanställning om de tillsammans är av inte oväsentlig betydelse med hänsyn till syftet med tillsynen över den finansiella företagsgruppen.

Enligt *tredje punkten* kan undantag meddelas om en sammanställning skulle vara olämplig eller vilseledande med hänsyn till syftet med tillsynen över den finansiella företagsgruppen. Det får avgöras i varje enskilt fall om en sammanställning är olämplig eller vilseledande.

Om undantag meddelas skall moderföretaget enligt *andra stycket* ändå lämna Finansinspektionen den information om det undantagna företaget som inspektionen begär. Denna informationsskyldighet avser endast andra och tredje punkten eftersom första punkten för sin tillämpning förutsätter att nödvändig information inte går att få.

Undersökning

7 kap. 9 §

Mot bakgrund av artiklarna 3.10, 6.2 och 7.7 i direktivet om gruppbaserad tillsyn införs en rätt för Finansinspektionen att kontrollera uppgifter

som lämnas till följd av bestämmelserna i lagen. I vissa fall måste Finansinspektionen ha möjlighet att få information från andra företag än kreditinstitut och värdepappersbolag. För att kunna bedöma ställningen för kreditinstitutet eller värdepappersbolaget kan finansiell information behövas avseende hela företagsgruppen. Således kan även finansiell information som avser ett företag som inte är kreditinstitut eller värdepappersbolag vara nödvändig. Direktivet om gruppbaserad tillsyn förutsätter att Finansinspektionen kan kontrollera även holdingföretag med blandad verksamhet och dessas dotterföretag samt dotterföretag till kreditinstitut, värdepappersbolag eller holdingföretag med finansiell verksamhet även om företagen inte omfattas av sammanställningen.

En sådan kontroll bör kunna ske genom inspektionens personal eller genom anlitad revisor.

Övervaknings- och kontrollsystem

7 kap. 10 §

Paragrafen saknar motsvarighet i nu gällande lagstiftning. Den bygger på bestämmelser i artikel 4.4 och 4.5 i kapitalkravsdirektivet, artikel 8.1 i samma direktiv, artikel 3.4 i direktivet om stora exponeringar och artikel 3.6 i direktivet om gruppbaserad tillsyn. För att ett institut fortlöpande skall kunna uppfylla de kapitalbaskrav som uppställs i 2 kap. 1 § måste instituten upprätta särskilda system dels för övervakning och kontroll av marknadsrisker i institutets verksamhet, dels för beräkning av institutets finansiella positioner vid varje tidpunkt. Systemen skall enligt direktiven stå under behörig myndighets tillsyn. Sådana system är även nödvändiga för att möjliggöra för Finansinspektionen att utöva en effektiv tillsyn av att institutet kontinuerligt uppfyller de i lagen uppställda kapitaltäckningskraven. Systemen skall också innefatta övervakning och kontroll av stora exponeringar i institutets verksamhet enligt de krav som ställs i den förevarande lagen. Såvitt gäller kreditrisker skall finnas ett betryggande system som kan redovisa de fordringar som ett institut har vid varje tidpunkt samt klassificera fordringarna med hänsyn till den kreditrisk som är förknippad med låntagaren enligt indelningen i 3 kap. 1 § första stycket.

Vidare krävs i paragrafen att instituten skall ha sådana förvaltnings- och redovisningsrutiner som säkerställer en effektiv kontroll från inspektionens sida av att bestämmelserna om kapitalkrav för kreditrisker och marknadsrisker, stora exponeringar samt gruppbaserad redovisning efterlevs. Motsvarande gäller för en finansiell företagsgrupp.

7 kap. 11 §

I *första stycket* regleras instituts rapporteringsskyldighet av stora exponeringar till Finansinspektionen. Begreppet stor exponering definieras i 5 kap. 3 § andra stycket. De exponeringar som genom bestämmelserna i 5 kap 4 § samt i föreskrifter från Finansinspektionen kan undantas vid beräkningen av de maximalt tillåtna exponeringarna skall inte undantas vid bedömandet av om rapporteringsskyldighet föreligger, dvs. om exponeringen mot en enskild kund eller grupp av kunder med inbördes anknytning uppgår till eller överstiger 10 % av institutets kapitalbas. Även exponeringar inom koncerner skall rapporteras.

Regeringen eller Finansinspektionen, skall enligt 7 kap. 17 § 9 meddela närmare föreskrifter om rapporteringsskyldighetens omfattning och fullgörande. I föreskrifterna skall anges vilken av de i artikel 3.2 i direktivet om stora exponeringar anvisade metoderna för rapportering som skall användas.

Enligt *andra stycket* skall ett institut vars exponeringar överskrider gränsvärdena i 5 kap. 1 eller 3 § omedelbart rapportera detta till Finansinspektionen. Inspektionen kan om det finns skäl till det medge institutet en tidsfrist inom vilken nedbringandet av exponeringarna till tillåtna nivåer skall ske. Ett sådant uppskov skall endast meddelas om sådana omständigheter föreligger som omöjliggör en omedelbar nedtrappning.

Vad som anges i bestämmelsen om ett enskilt institut skall även gälla för det företag i en finansiell företagsgrupp som skall upprätta den gruppbaserade redovisningen.

Ingripande

7 kap. 12 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i nu gällande lagstiftning, bygger på artikel 4.3 i kapitalkravsdirektivet och reglerar Finansinspektionens skyldighet att ingripa mot ett institut, i det fall att institutets kapitalbas skulle understiga det samlade kapitalbaskravet i 2 kap. 2-5 §§. Utöver de möjligheter till ingripanden mot ett institut som de för resp. institut gällande lagreglerna ger utrymme för, skall inspektionen med stöd av den föreliggande paragrafen förelägga institutet att vidta lämpliga åtgärder för att rätta till den uppkomna situationen. Föreläggande skall även meddelas ett institut som inte uppfyller de krav på övervaknings- och kontrollsystem samt rutiner av olika slag som följer av 10 §.

Även för de fall att en finansiell företagsgrupps kapitalbas understiger det minsta beloppet skall inspektionen förelägga ett kreditinstitut eller ett värdepappersbolag i gruppen att rätta till förhållandet. Vad som sagts om system och rutiner för ett individuellt institut skall även gälla för en finansiell företagsgrupp.

Bestämmelsen är också tillämplig på ett institut eller en finansiell företagsgrupp som inte nedbringar sina exponeringar enligt bestämmelserna i 11 § andra stycket. Detta ger således inspektionen en möjlighet att ingripa mot ett institut eller en finansiell företagsgrupp som inte anpassar sina gränsvärden till lagstadgade nivåer.

Tystnadsplikt

7 kap. 13 §

Enligt 7 § skall bl.a. dotterföretag till holdingföretag med finansiell verksamhet och holdingföretag med blandad verksamhet lämna moderföretaget information. Information som lämnas till dessa företag omfattas inte av någon i lag föreskriven sekretess. En sekretessbestämmelse har därför införts i denna paragraf.

Den i paragrafen föreskrivna tystnadsplikten gäller inte bara styrelseledamöter och anställda utan också befattningshavare som fått kännedom om förhållanden som omfattas av tystnadsplikt, t.ex. revisorer.

Den som bryter mot bestämmelsen kan dömas för brott mot tystnadsplikt enligt 20 kap. 3 § brottsbalken.

Information som lämnas av dotterföretag till banker, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag omfattas av de sekretessbestämmelser som finns i bankrörelselagen, lagen om kreditmarknadsbolag resp. lagen om värdepappersrörelse.

Avgifter m.m.

7 kap. 14 §

Bestämmelsen i *första stycket*, som har förebild i bl.a. bestämmelserna i 6 kap. 11 § lagen om värdepappersrörelse, 1 kap. 9 § andra stycket lagen om börs- och clearingverksamhet och 5 kap. 23 § lagen om kreditmarknadsbolag, reglerar institutens skyldighet att med avgifter bekosta Finansinspektionens tillsynsverksamhet enligt kapitaltäckningslagen.

För att kunna uppfylla bl.a. kapitaltäckningskraven för kreditrisker och marknadsrisker fordras enligt 7 kap. 10 § att instituten installerar betryggande system för övervakning och kontroll av sådana risker samt för beräkning av institutets finansiella positioner vid varje tidpunkt. Instituten skall vidare ha sådana förvaltnings- och redovisningsrutiner som säkerställer en effektiv kontroll av att bestämmelserna om kapitalkrav för kreditrisker och marknadsrisker samt stora exponeringar och gruppbaserad tillsyn efterlevs. Dessa bestämmelser kan komma att medföra att instituten måste vidta väsentliga förändringar av befintliga system eller installera nya system. Systemen står under Finansinspektionens tillsyn. Finansinspektionen kan därför behöva göra en ingående granskning av genomförda ändringar av befintliga system eller av nya system. En sådan

granskning kan medföra behov för myndigheten att uppdra åt t.ex. en konsult att utreda frågor som kräver särskild sakkunskap. Kostnader som uppstår i detta sammanhang och som direkt kan hänföras till installationer eller förändringar av system eller rutiner skall enligt *andra stycket* betalas av det institut som tillsynen avser. Institutet bör i så fall beredas tillfälle att yttra sig och även ta del av offert eller liknande för att skaffa sig en uppfattning om den förväntade kostnaden. Motsvarande gäller om inspektionen i samband med den löpande tillsynen måste anlita någon med särskild fackkunskap.

Vite

7 kap. 15 §

Paragrafen motsvarar 7 kap. 23 § bankrörelselagen, 6 kap. 12 § lagen om värdepappersrörelse och 5 kap. 24 § lagen om kreditmarknadsbolag. De situationer i vilka Finansinspektionen kan tillgripa föreläggande regleras i 12 §. Finansinspektionen skall inte få döma ut förelagt vite. Därmed kommer lagen (1985:206) om vite att bli tillämplig. Detta innebär att inspektionen får ansöka hos länsrätten om utdömande av vite.

Överklagande

7 kap. 16 §

I en nyligen beslutat proposition om fortsatt reformering av instansordningen m.m. i de allmänna förvaltningsdomstolarna (prop. 1994/95:27) har föreslagits att länsrätt skall vara första instans för ett stort antal måltyper som i dag enligt bestämmelser i olika lagar överklagas från förvaltningsmyndighet till kammarrätt. För dessa mål föreslås att det skall krävas prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt. Vissa av Finansinspektionens avgöranden som rör viktiga ekonomiska intressen, såsom beviljande och återkallelse av olika verksamhetstillstånd för finansiella institut och andra med tillståndsgivning näraliggande frågor samt beslut om varning inom ramen för Finansinspektionens tillsynsverksamhet har dock av samhällsekonomiska skäl ansetts kräva sådan snabbhet i handläggningen att dessa måltyper även i fortsättningen, enligt uttalanden i propositionen, bör prövas av kammarrätt i första instans.

Beslut som Finansinspektionen meddelar med stöd av 12 §, dvs. förelägganden att uppfylla kapitalbaskravet eller uppfylla kraven enligt 10 § på övervaknings- och kontrollsystem samt rutiner m.m. är av central betydelse för ett instituts verksamhet. Underlåtenhet att följa dessa bestämmelser kan för institutets del resultera i återkallelse av verksamhetstillståndet. Slutliga beslut i sådana frågor bör meddelas så snart som möjligt. Beslut enligt 12 § skall därför enligt *första stycket* överklagas hos kammarrätten.

Finansinspektionens beslut enligt denna lag i övrigt får enligt *andra stycket* överklagas hos länsrätten. För överklagande till kammarrätt av länsrättens beslut krävs prövningstillstånd.

Av *tredje stycket* framgår att Finansinspektionen i brådskande fall kan meddela interimistiskt beslut. Det måste då särskilt anges i beslutet att det skall gälla omedelbart.

Bemyndiganden

7 kap. 17 §

I denna paragraf — och i 18 § första stycket — har samlats de frågor beträffande vilka det överlämnas till regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen att meddela närmare föreskrifter som kompletterar lagregleringen. De konstitutionella förutsättningarna för sådana normgivningsbemyndiganden som det här är fråga om har behandlats i allmänmotiveringen (avsnitt 10).

7 kap. 18 §

I paragrafens *första stycke* anges de bestämmelser som vid behov kan kompletteras med föreskrifter meddelade av regeringen eller Finansinspektionen.

Delegationsregeln i *andra stycket* motsvarar bl.a. nuvarande 2 kap. 10 § sista stycket bankrörelselagen.

I allmänmotiveringen (avsnitt 10) har behandlats frågan i vilken utsträckning regeringsformen medger att normgivning i de här aktuella ämnena delegeras från riksdagen till regeringen och Finansinspektionen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

De bestämmelser som hänger samman med frågor om kapitalkrav för marknadsrisker träder i kraft först den 1 januari 1996, vilket framgår av *punkt 1*. Övriga från andra lagar till kapitaltäckningslagen överförda bestämmelser om kapitalkrav för kreditrisker samt beräkning av kapitalbasen m.m. träder i kraft redan den 1 januari 1995 då motsvarande nu gällande kapitalkravsbestämmelser upphör att gälla i de lagar som gäller för skilda kreditinstitut och värdepappersbolag.

Eftersom kapitalkravsreglerna för marknadsrisker träder i kraft den 1 januari 1996, kan bestämmelserna i 5 kap. om stora exponeringar och i 6 kap. om finansiella företagsgrupper först vid denna tidpunkt tillämpas på sådana element som ingår i marknadsriskreglerna, t.ex. handelslager och utvidgad kapitalbas.

I *punkt 2* anges att kapitalkravet för kreditrisker skall beräknas i ett instituts hela verksamhet intill utgången av år 1995, dvs. fram till dess att kapitalkravsreglerna för marknadsrisker träder i kraft.

Av *punkt 3* framgår att kumulativa preferensaktier som bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag eller värdepappersbolag emitterat före den 1 januari 1995 under en tvåårig övergångsperiod får ingå i företagets kapitalbas som primärt kapital. Aktierna kan därefter ingå i kapitalbasens supplementära del, om Finansinspektionen enligt 2 kap. 6 § fjärde stycket medger det.

Enligt *punkt 4* kan Finansinspektionen medge kreditinstitut, värdepappersbolag eller finansiella företagsgrupper anstånd med nedbringandet av exponeringarna till tillåtna nivåer till senast den 31 december 2001. Det gäller de exponeringar som det datum då den gemensamma EES-kommitténs beslut att införliva direktivet om stora exponeringar med EES-avtalet publicerades i Europeiska gemenskapernas officiella tidning översteg gränsvärdena 10, 20, 25 resp. 800 %. Detta datum var den 28 juni 1994. Ett sådant förfarande skall emellertid vara förenligt med principen om en sund förvaltning och en rättvis konkurrens. Finansinspektionen skall underrätta EFTA:s övervakningsmyndighet och EFTA-staternas ständiga kommitté om den tidsplan som bestämts för det allmänna förfarandet. Hänvisningen till 7 kap. 12 § 3 samt 15 och 16 §§ innebär att om ett institut inte trappar ned sina exponeringar enligt Finansinspektionens föreskrifter kan inspektionen ingripa med föreläggande, som enligt 15 § kan förenas med vite, för att få institutet att vidta rättelse.

13.2 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

8 kap. 5 §

I paragrafens *andra stycke* finns en regel om sekretess hos statlig myndighet i ärenden om innehav av aktier i bankaktiebolag och kreditmarknadsbolag. Sekretess gäller för uppgift om enskilds ekonomiska eller personliga förhållanden om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs. Bestämmelsen avser i första hand Finansinspektionens prövning enligt bankrörelselagen och lagen om kreditmarknadsbolag av större ägares lämplighet. Bestämmelsens tillämpningsområde utvidgas nu till att omfatta även motsvarande prövning enligt värdepappersrörelselagen av ägare i värdepappersbolag.

Upphävda paragrafer

2 kap. 9 a-11 §§

Bestämmelserna har upphävts därför att regler med motsvarande innehåll förts in i den föreslagna nya lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag (se närmare avsnitt 6.6).

2 kap. 16 §

Bestämmelser om begränsningar av en banks exponeringar har tagits in i 5 kap. 1 och 3 §§ i den föreslagna lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. Paragrafen kan därför upphävas.

Ändrade paragrafer

1 kap. 11 §

Paragrafens *första stycke* har kompletterats med en hänvisning till den nya lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Av *fjärde stycket* framgår att det endast är när koncernbidrag skall lämnas av banken som tillstånd krävs av Finansinspektionen. Koncenbidrag till banken eller mellan övriga företag i koncernen erfordrar således inte tillstånd.

2 kap. 9 §

Paragrafens *första stycke*, som fått ny lydelse, hänvisar beträffande bestämmelserna om kapitalbas, kapitalkrav och stora exponeringar till den föreslagna nya lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. Nu gällande bestämmelser om kapitaltäckning för kreditrisker har förts över till den nya lagen.

Andra stycket innehåller en bestämmelse som innebär att en banks kapitalbas, oberoende av bestämmelserna om kapitaltäckning, inte får understiga det belopp som krävdes när banken startade sin verksamhet. En språklig justering har gjorts av styckets inledning med hänsyn till att kapitaltäckningsreglerna överförts till en särskild lag.

Ändringen i *fjärde stycket* är redaktionell och innebär att hänvisning i fråga om regler om kapitalbas och kapitaltäckning görs till den nya kapitaltäckningslagen, eftersom de nuvarande reglerna i 2 kap. 9-11 §§ bankrörelselagen förts över dit.

7 kap. 4 §

Punkten 2 i första stycket har justerats med hänsyn till att bestämmelserna om kapitaltäckning förts över till den föreslagna, nya lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar.

13.4 Förslaget till lag om ändring i bankaktiebolagslagen (1987:618)

2 kap. 3 §

Paragrafens *tredje stycke* har kompletterats med en ytterligare uttrycklig förutsättning för beviljande av oktroj. Tillägget innebär att det i lagtexten klart anges att det i regeringens prövning av en oktrojansökan ingår att göra en lämplighetsprövning av de tilltänkta ägarna med kvalificerade innehav i bolaget. Ändringen innebär i sak ingen nyhet eftersom det hittills ansetts att denna prövning ligger i kravet på att den planerade rörelsen skall kunna antas komma att uppfylla kraven på en sund bankverksamhet. Skälen för tillägget har redovisats i allmänmotiveringen (avsnitt 9).

Bestämmelser om ägarprövning i samband med förvärv av aktier i ett redan verksamt bankaktiebolag finns i 7 kap. bankrörelselagen (1987:617).

3 kap. 4 och 7 §§

I båda paragraferna har hänvisningar till 3 § tagits bort. 3 §, som innehöll ett förbud mot utländskt ägande i bankaktiebolag, upphävdes den 1 augusti 1990 (SFS 1990:822). Enligt vissa övergångsbestämmelser tillämpades dock delar av paragrafen även efter denna tidpunkt. Eftersom även övergångsbestämmelserna numera har upphävts (se SFS 1992:1253) bör hänvisningarna till 3 § tas bort.

Första stycket har justerats med hänsyn till att bestämmelserna om kapitaltäckning har överförts från bankrörelselagen till den nya kapitaltäckningslagen.

13.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1989:508) om försäkringsmäklare

3 §

I paragrafen har inskjutits ett nytt *andra stycke* där de verksamheter som kan bli föremål för registrering utvidgas till att omfatta även verksamhet som avses i 1 kap 3 b § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse, dvs. sådan begränsad förmedling av andelar i värdepappersfonder som bedrivs som sidoverksamhet till försäkringsmäklarrörelsen och för vilken det för försäkringsmäklare inte skall krävas tillstånd enligt värdepappersrörelselagen. Genom registreringen underlättas Finansinspektionens tillsyn av försäkringsmäklarnas verksamhet.

5 §

I *första stycket 4* har gjorts ett tillägg som innebär att mäklaren skall ha en utbildning som är tillfredsställande i förhållande till den verksamhet som skall bedrivas. Härigenom markeras att en mäklare vars verksamhet omfattar förmedling av fondandelar skall ha en utbildning som gör honom lämplig för detta.

Andra stycket har ändrats så att det angivna undantaget från försäkringskravet kommer att omfatta även verksamhet som består i förmedling av värdepappersfondsandelar om denna sker uteslutande för en juridisk person som är försäkringsmäklare.

13 §

I paragrafen anges att en försäkringsmäklare skall utföra sitt uppdrag omsorgsfullt och med iakttagande av god försäkringsmäklarsed. Genom ett tillägg anges nu att motsvarande krav skall gälla för förmedlingsverksamhet som avser andelar i värdepappersfonder. Detta innebär att mäklaren vid sådan verksamhet bör uppfylla — förutom de allmänna krav som får anses gälla för alla som erbjuder finansiella tjänster till allmänheten — även de sundhetskrav som skulle ha gällt om verksamheten hade bedrivits i form av tillståndspliktig värdepappersrörelse. I paragrafen har också tillagts att mäklaren i förekommande fall skall utreda uppdragsgivarens behov av, förutom försäkring, också tjänster i samband med sparande och

även i detta avseende föreslå lämpliga lösningar. Genom ändringarna kommer vidare den i 14 § föreskrivna skadeståndsskyldigheten för en mäklare som åsidosätter sina skyldigheter att gälla även vid förmedling av fondandelar.

14 §

Genom paragrafens hänvisning till 13 § kommer, som angetts i motiveringen till den paragrafen, mäklarens skadeståndsansvar att gälla även i verksamhet som avser förmedling av fondandelar. Som en konsekvens av detta har den angivna kretsen av skadeståndsberättigade utvidgats till att omfatta också fondbolag och utländska fondföretag (jfr den föreslagna nya bestämmelsen i 1 kap. 3 b § 1 i lagen om värdepappersrörelse). Tillägget har medfört en mindre språklig omarbetning.

16 §

I paragrafen föreskrivs att Finansinspektionen vid vite skall förelägga den som driver mäklarverksamhet utan att vara registrerad eller försäkringsmäklare som förmedlar försäkringar av ett slag han inte är registrerad för att upphöra med detta. Denna bestämmelse har kompletterats så att samma sanktion gäller för en försäkringsmäklare som utan att vara registrerad för det driver verksamhet som omfattar förmedling av fondandelar. Bestämmelsen gäller dock inte den som utan att vara försäkringmäklare bedriver sådan verksamhet. I det fallet skall i stället de grundläggande sanktionsreglerna i lagen om värdepappersrörelse tillämpas. Detta har markerats genom att bestämmelsen i första meningen har ändrats till att gälla verksamhet som avses i 3 § 1-3, dvs. endast förmedling av försäkringar.

3 kap. 32 b §

Paragrafen, som är ny, syftar till att de svenska skattemyndigheterna skall kunna få kontrolluppgifter beträffande inkomst- och utgiftsräntor, banktillgodohavanden samt utdelningar och innehav av värdepapper etc. även i de fall svenska skattskyldiga anlitat utländska företag med säte inom EES som bedriver gränsöverskridande verksamhet i Sverige utan att öppna filial här i landet. För utländska företag som med stöd av 1 kap. 5 § 2 bankrörelselagen, 1 kap. 3 c § 2 lagen om värdepappersrörelse eller 2 kap. 9 § 2 lagen om kreditmarknadsbolag driver bankverksamhet, värdepappersrörelse eller finansieringsverksamhet har därför införts en skyldighet att till Finansinspektionen lämna en skriftlig förbindelse att årligen lämna kontrolluppgift enligt 22, 25 a eller 27 § till Riksskatteverket. Förbindelsen, som lämpligen lämnas tillsammans med den underrättelse som de utländska företagen enligt resp. lag skall lämna till Finansinspektionen, skall vidarebefordras till Riksskatteverket. Vid lämnandet av kontrolluppgift skall även de gemensamma bestämmelserna om kontrolluppgifter som anges i 55-60 §§ iakttas. Beträffande sanktionsmöjligheter torde varken bestämmelserna i lagen om vitesföreläggande eller de särskilda straffbestämmelserna vara tillämpliga i de fall ett utländskt företag som bedriver gränsöverskridande verksamhet inte fullföljer sin uppgiftsskyldighet. Däremot kan de svenska skattemyndigheterna i ett sådant fall vända sig till vederbörande tillsynsmyndighet i företagets hemland och påtala bristen.

I 10 § uppbördslagen (1953:272) har i femte stycket intagits en ny punkt j, enligt vilken preliminär A-skatt inte skall utgå för ränta eller utdelning för vilken kontrolluppgift lämnats enligt förevarande paragraf.

3 kap. 33 §

Paragrafen har justerats för att beakta att det i samband med EES-avtalets ikraftträdande har öppnats möjlighet för vissa utländska bank- och kreditinstitut med auktorisation i ett land inom EES att med stöd av hemlandsauktorisationen, dvs. utan att det krävs något särskilt tillstånd i Sverige, driva värdepappersrörelse här. Detsamma kommer enligt de ändringar i värdepappersrörelselagen som nu föreslås att gälla även för värdepappersföretag hemmahörande inom EES. Ändringen innebär att skyldigheten att lämna i paragrafen föreskrivna kontrolluppgifter kommer att omfatta även de nu nämnda bank- och kreditinstituten samt värdepappersföretag från andra EES-länder.

Bank- och finansieringsverksamhet som avses i 32 b § är tillåten sedan den 1 januari 1994, medan värdepappersrörelse som avses i samma paragraf avses kunna bedrivas fr.o.m. den 1 januari 1996. Ikraftträdandebestämmelserna har utformats i överensstämmelse härmed. Vidare har intagits en bestämmelse om att, för det fall bank- eller finansieringsverksamhet med stöd av nämnda bestämmelser inletts före ikraftträdandet av denna lag, skall förbindelse enligt 32 b § lämnas till Finansinspektionen före den 1 juli 1995.

13.7 Förslaget till lag om ändring i insiderlagen (1990:1342)

2 §

I *punkten 1* har hänvisningen till de som driver värdepappersrörelse med stöd av de angivna bestämmelserna i värdepappersrörelselagen ersatts med någon som yrkesmässigt bedriver sådan verksamhet som anges i 1 kap. 3 § 1-5 värdepappersrörelselagen. Begreppet omfattar såväl svenska som utländska aktörer oavsett om verksamheten bedrivs i Sverige eller inte.

7 och 18 §§

I paragraferna har gjorts följdändringar till ändringarna i lagen om värdepappersrörelse. Hänvisningarna omfattar nu svenska värdepappersinstitut och alla utländska företag som driver värdepappersrörelse i Sverige.

13.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse

Upphävda paragrafer

3 kap. 7 §

Paragrafen är upphävd.

Bestämmelserna som reglerar begränsningar av ett värdepappersbolags begränsningar av stora exponeringar har flyttats till 5 kap. 1 och 3 §§ i den föreslagna lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Den upphävda bestämmelsen gäller även *utländska värdepappersföretag*. Dessa omfattas inte av de nya bestämmelserna i den föreslagna lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar.

Utländska värdepappersföretag som inte är auktoriserade inom EES-området har rätt att etablera filialer i Sverige om tillstånd ges av svenska myndigheter. Filialverksamheten, som ju är en del av det utomlands bedrivna företaget, styrs normalt sett av rörelsereglerna i hemlandet som kan avvika från de svenska. De utländska bestämmelserna om t.ex. stora exponeringar kan emellertid beaktas vid prövningen av om auktorisation av den utländska filialen skall ges eller ej. Det är således inte längre nödvändigt att reglera utländska värdepappersföretags stora exponeringar i den svenska lagstiftningen.

5 kap. 2-4 §§

Bestämmelserna i 5 kap. 1-4 §§ om kapitaltäckning för kreditrisker samt om beräkning av kapitalbas m.m. har med motsvarande innehåll införts i den föreslagna lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. De nämnda reglerna i 5 kap. har därför kunnat tas bort.

Nya och ändrade paragrafer

1 kap. 1 §

I paragrafen har inskjutits ett nytt *andra stycke*. Detta ersätter både den bestämmelse som tidigare fanns i 2 kap. 7 § tredje stycket och som avsåg utländska företag som med Finansinspektionens tillstånd inrättat filial här och motsvarande regel i 3 a § andra stycket för bankers och andra kreditinstituts etablering. Ändringen motiveras — förutom av redaktionella skäl — av att det nu enligt de förutsättningar som anges i 3 c och d §§ blir möjligt för utländska värdepappersföretag att etablera filialer i Sverige utan att det fordras tillstånd från Finansinspektionen.

Vidare har i andra stycket tillagts en regel som anger att lagens bestämmelser i tillämpliga delar gäller också utländska företags verksamhet i Sverige. Motsvarande bestämmelser finns i bankrörelse- och kreditmarknadsbolagslagen. Såvitt framkommit har denna lösning inte medfört några allvarligare tillämpningsproblem. Skälet till ändringen här är i första hand att begreppet "utländskt värdepappersföretag" enligt definitionen i 2 § 4 samt hänvisningarna till detta begrepp i enskilda paragrafer tas bort. De tidigare direkta angivelserna av att vissa bestämmelser gällde även för utländska värdepappersföretag ersätts således av den nya generella regeln. Ändringen kommenteras vidare i anslutning till 2 §. Genom den nya regeln markeras även att lagens bestämmelser i de fall det kan bli aktuellt också gäller för utländska företags gränsöverskridande verksamhet i Sverige, dvs. verksamhet som bedrivs här utan filialetablering. Vilka regler som kan göras gällande mot utländska företag har också behandlats i allmänmotiveringen (avsnitt 5.8).

I det tidigare andra stycket, som nu kommer att utgöra ett nytt *tredje stycke*, anges att lagen inte gäller verksamhet som drivs av Riksbanken. Detta undantag utvidgas nu till att omfatta även Riksgäldskontorets och Kammarkollegiets verksamhet. Skälen för detta har kommenterats i allmänmotiveringen (avsnitt 5.2). Från lagens tillämpningsområde undantas vidare verksamhet som bedrivs av försäkringsbolag med koncession enligt försäkringsrörelselagen, dvs. svenska försäkringsbolag. Frågan om vilken verksamhet ett försäkringsbolag får bedriva på värdepappersmarknadsområdet och formerna för detta kommer således i fortsättningen att helt regleras av försäkringsrörelselagens bestämmelser. Även denna ändring har behandlats i allmänmotiveringen (avsnitt 5.2).

1 kap. 2 §

Paragrafen har ändrats samt utökats med tre nya definitioner i punkterna 5-7.

Definitionen av *värdepappersbolag* i punkten 2 har förtydligats så att det uttryckligen framgår att endast bolag som har tillstånd enligt värdepappersrörelselagen är att anse som värdepappersbolag.

I punkten 3 har villkoret att ett utländskt bankföretag skall ha fått tillstånd till filialverksamhet tagits bort, eftersom sådant tillstånd inte längre krävs för EES-företag.

Legaldefinitionen av begreppet "utländskt värdepappersföretag", som nu finns i punkten 4, har utmönstrats ur lagen. För detta finns flera skäl. Med utländskt värdepappersföretag avsågs andra utländska företag än bankinstitut som fått tillstånd att driva värdepappersrörelse från filial i Sverige. Eftersom alla utländska filialetableringar på värdepappersområdet tidigare fordrade Finansinspektionens tillstånd omfattade begreppet vid värdepappersrörelselagens ikraftträdande alla utländska företag som drev filialverksamhet här i landet. När nu bank- och värdepappersföretag från andra EES-länder kan etablera sig och driva värdepappersrörelse i Sverige utan krav på särskilt svenskt tillstånd skulle den kanske viktigaste gruppen av utländska företag falla utanför definitionen. Det framstår vidare som olämpligt att använda ett begrepp som medför att varken värdepappersföretag från länder utanför EES eller EES-företag som är aktiva här genom gränsöverskridande verksamhet, dvs. utan filialetablering, skulle kunna betecknas som utländska värdepappersföretag.

Som en följd av att "utländska värdepappersföretag" inte längre definieras i lagen, har även hänvisningarna till detta begrepp i lagen tagits bort. Detta gäller 1 kap. 8 §, rubriken före 2 kap. 7 §, 3 kap. 1-5 §§ och 5 kap. 5 §. I 1 § andra stycket har i stället intagits en generell regel om att lagens bestämmelser i tillämpliga delar gäller även för utländska företags verksamhet i Sverige. Innebörden av detta har kommenterats närmare i anslutning till 1 §.

Begreppet *värdepappersinstitut*, som flyttats till punkten 4, har justerats så att det omfattar samtliga företag som är etablerade i Sverige och här driver värdepappersrörelse. Som värdepappersinstitut anses, förutom

värdepappersbolag och svenska bankinstitut, således också alla utländska företag (värdepappersföretag, bankföretag och andra kreditinstitut) som driver värdepappersrörelse från filial i Sverige, oberoende av om tillstånd för detta erfordras eller inte. Ändringen betingas av att det även sedan det blivit möjligt för företag från EES-länder att etablera sig i Sverige utan särskilt tillstånd, finns behov av en samlad beteckning för företag som bedriver värdepappersrörelse här. Bland annat används begreppet värdepappersinstitut i denna betydelse i ett flertal andra lagar. Som exempel kan nämnas aktiebolagslagen (1975:1385), bankaktiebolagslagen (1987:618), försäkringsrörelselagen (1982:713) och lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter.

Ett *kvalificerat innehav* är enligt definitionen i punkten 6 ett direkt eller indirekt ägande i ett företag som representerar 10 % eller mer av kapitalet eller samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget. Definitionen har hämtats från artikel 1.10 i investeringstjänstedirektivet. Begreppet kvalificerat innehav utgör grunden för reglerna om ägarprövning i 2 kap. 1 § och 6 kap. 3 a-e §§.

I punkten 7 har tagits in den definition av begreppet *filial* som tidigare fanns i 2 kap. 7 §, dvs. ett avdelningskontor med självständig förvaltning. Ändringen har skett av redaktionella skäl. Därutöver anges att ett utländskt företags etablering i Sverige skall — även om flera driftsställen inrättas — anses som en enda filial. Förebilden till denna bestämmelse finns i artikel 1.8 i investeringstjänstedirektivet. Bestämmelser om värdepappersföretags filialetablering i Sverige finns i 3 c § och 2 kap. 7 §. Bankers och andra kreditinstituts etablering av filialer här i landet regleras i bankrörelselagen (1987:617) och lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag. Att sådana företag under vissa förutsättningar även får bedriva värdepappersrörelse i Sverige framgår av 3 d och e §§.

1 kap. 3 §

I *första stycket* har tillagts att Finansinspektionens tillstånd krävs endast om inte annat följer av lagen. Härigenom markeras att vissa verksamheter och vissa företag är undantagna från tillståndsplikt enligt särskilda bestämmelser i lagen.

1 kap. 3 a §

Bestämmelserna i de nuvarande första och andra styckena har av redaktionella skäl förts över till andra paragrafer. Bestämmelserna om utländska bank- och kreditinstitut har flyttats till den nya 3 d §. Regeln i det tidigare andra stycket om lagens tillämplighet på filialer till sådana företag återfinns i 1 kap. 1 § andra stycket. Paragrafen kommer därför i sin nya lydelse att innehålla endast den regel om undantag från tillståndsplikt för börser och auktoriserade marknadsplatser som tidigare utgjorde tredje stycket.

Enligt paragrafen, som är ny, undantas försäkringsmäklare som är registrerade enligt lagen (1989:508) om försäkringsmäklare under vissa förutsättningar från tillståndsplikt för verksamhet som avses i 3 § 2, dvs. förmedling av kontakt mellan köpare och säljare av finansiella instrument eller i annat fall medverkan vid transaktioner avseende sådana instrument. Regeln har sin motsvarighet i artikel 2.2 g i investeringstjänstedirektivet, där vissa företag som inte erbjuder sina kunder andra investeringstjänster än en på visst sätt begränsad förmedlingsverksamhet undantas från direktivets tillämpningsområde.

För att paragrafens undantagsregel skall vara tillämplig gäller flera krav, som alla måste vara uppfyllda. Om så inte är fallet krävs ett tillstånd enligt lagen. Till att börja med skall förmedlingsverksamheten vara en sidoverksamhet till försäkringsmäklarrörelsen. Det är således inte möjligt att till namnet starta en försäkringsmäklarrörelse i syfte att kringgå värdepappersrörelselagens bestämmelser. Verksamheten får vidare endast avse andelar i värdepappersfonder, dvs. fonder som förvaltas av ett svenskt fondbolag, eller motsvarande investeringar hos sådana utländska fondföretag som avses i 7 a § och 7 b § lagen (1990:1114) om värdepappersfonder. Undantaget från tillståndsplikt omfattar inte andelar i s.k. nationella fonder som regleras i 3 § lagen om värdepappersfonder. De utländska fondföretag som avses är sådana som antingen har Finansinspektionens tillstånd att bedriva fondverksamhet i Sverige eller företag som har sitt säte i ett annat EES-land och efter anmälan till Finansinspektionen bedriver verksamhet här med stöd av auktorisationen i sitt hemland. Eftersom samtliga företag av aktuellt slag således kommer att finnas registrerade hos Finansinspektionen torde några svårigheter att avgöra vilka andelar eller motsvarande som omfattas av undantagsregeln inte uppstå.

En ytterligare begränsning är att mäklaren får förmedla kundernas order endast till sådana företag som angetts ovan. Mäklaren kan således inte medverka vid t.ex. transaktioner direkt mellan två kunder.

Slutligen gäller som en förutsättning att mäklaren inte i sin förmedlingsverksamhet får ta emot kunders medel eller fondandelar. När en kund t.ex önskar köpa fondandelar får mäklaren således inte själv ta emot betalning för affären. Kunden skall i stället anvisas att sätta in erforderligt belopp på ett konto tillhörigt fondbolaget eller att betala på annat liknande sätt.

1 kap. 3 c §

I paragrafen, som är ny, har tagits in bestämmelser som innebär att värdepappersföretag från andra EES-länder har rätt att med stöd av auktorisation i hemlandet driva värdepappersrörelse från filial i Sverige och även bedriva verksamhet genom att direkt från hemlandet tillhandahålla tjänster på värdepappersområdet i Sverige. Bestämmelserna svarar mot den

grundläggande princip om hemlandsauktorisation som finns i artikel 14.1 i investeringstjänstedirektivet och har beskrivits utförligt i avsnitt 5.4 i den allmänna motiveringen. Väsentligt är att svenska myndigheter normalt inte har rätt att vägra sådant marknadstillträde för värdepappersföretag från EES-området. Det är den behöriga myndigheten i företagets hemland som skall pröva om företaget skall få verka i ett annat EES-land. Finansinspektionen har att godta det lämplighetsintyg som hemlandsmyndigheten utfärdat (jfr författningskommentaren till 1 kap. 6 §).

Enligt den föreslagna nya paragrafen (3 kap. 32 b §) i lagen om självdeklaration och kontrolluppgifter skall företag som ämnar bedriva gränsöverskridande verksamhet i enlighet med punkten 2, innan sådan verksamhet inleds till Finansinspektionen lämna en skriftlig förbindelse att årligen lämna kontrolluppgifter enligt vissa angivna paragrafer i samma lag.

1 kap. 3 d §

Till denna nya paragraf har flyttats de grundläggande bestämmelser om rätt för vissa bank- och kreditinstitut från andra EES-länder att bedriva värdepappersrörelse som tidigare fanns i 3 a §. Reglerna om vilken verksamhet de olika instituten får bedriva har brutits ut och tillsammans med motsvarande regler för värdepappersföretag hemmahörande i andra EES-länder placerats i den nya 3 e §.

1 kap. 3 e §

Som angetts i motiveringen till 3 d § har i denna paragraf samlats reglerna om vilken verksamhet på värdepappersområdet ett företag inom EES får bedriva i Sverige. Paragrafen omfattar således både värdepappersföretag och bank- och kreditinstitut om verksamheten här bedrivs med stöd av auktorisation i ett EES-land. För andra utländska företag som fått tillstånd enligt 2 kap. 7 § att driva värdepappersrörelse här regleras däremot verksamheten i tillämpliga delar av det svenska tillståndet.

Reglerna i paragrafen innebär att ett utländskt företag i Sverige får bedriva endast sådan verksamhet som omfattas av företagets verksamhetstillstånd i hemlandet. Genom investeringstjänstedirektivet blir auktorisationskraven och reglerna enhetliga inom hela EES-området. De olika slag av verksamheter för vilka auktorisation kan beviljas finns upptagna i bilagan till direktivet, avdelning A. Motsvarande svenska regler, som finns i 1 kap. 3 §, omfattar de verksamheter som anges i direktivet. Ett värdepappersföretag kan i anslutning till huvudverksamheten även bedriva vissa sidoverksamheter, om dessa omfattas av auktorisationen. Sidoverksamheterna anges i bilagans avdelning C. Motsvarande svenska bestämmelser, som nu föreslås något justerade för att överensstämma med direktivets regler, finns i 3 kap. 4 §.

1 kap. 6 §

Paragrafen reglerar svenska värdepappersbolags etablering av filialer i utlandet. För sådan etablering fordras liksom tidigare Finansinspektionens tillstånd.

I *första stycket* har tillagts en bestämmelse om att tillstånd till filialetablering i ett EES-land får vägras bara om det finns skäl att ifrågasätta lämpligheten av bolagets administrativa struktur eller finansiella styrka. Bedömningen, som skall avse bolaget i sin helhet, skall ske utifrån den planerade verksamheten. Tillstånd skall således vägras om bolagets organisation och finansiella ställning, med beaktande av den planerade filialen, kan antas inte uppfylla kraven för en sund värdepappersrörelse. Förebilden för denna regel finns i artikel 17.3 i investeringstjänstedirektivet. Finansinspektionen skall fatta beslut inom tre månader från det att en fullständig ansökan förelåg. Detta anges i 7 kap. 2 § som innehåller bestämmelser om vilka rättsmedel som kan användas om denna tidsfrist inte iakttas.

I det nya *andra stycket* anges vilka uppgifter en ansökan om tillstånd till filialetablering skall innehålla. Reglerna svarar mot artikel 17.2 a i investeringstjänstedirektivet. Uppgifterna är av grundläggande karaktär och regeln har därför gjorts tillämplig på all filialetablering i utlandet, dvs. även i länder utanför EES.

1 kap. 6 a §

I paragrafen, som är ny, regleras den procedur som skall följas i det fall ett svenskt värdepappersbolag vill etablera filial i ett annat EES-land. Reglerna har närmare beskrivits i avsnitt 5.4 i den allmänna motiveringen.

I *första stycket* anges att Finansinspektionen, om tillstånd till filialetablering lämnas, skall översända en underrättelse om den tilltänkta etableringen till den behöriga myndigheten i det land där filialen skall inrättas. Underrättelsen skall innehålla de uppgifter som bolaget enligt 6 § andra stycket skall bifoga sin ansökan om tillstånd. Underrättelsen skall även innehålla uppgifter om investerarskydd som gäller för kunder hos värdepappersbolaget. Det kan sägas att denna bestämmelse saknar relevans för Sverige, som saknar ett sådant system. Bestämmelsen svarar emellertid mot en uttrycklig regel i artikel 17.3 andra stycket i investeringstjänstedirektivet. Inom EG pågår också arbete med ett direktivförslag — proposal for a Council Directive on investor compensation schemes, COM(93) 381 — enligt vilket samtliga medlemsländer skall erbjuda investerare ett visst minimiskydd. Det föreslagna direktivet avses träda i kraft den 1 januari 1996. Direktivet kan förutses komma att införlivas med EES-avtalet.

Om det sker någon ändring av de förhållanden som Finansinspektionen har lämnat uppgift om till den utländska myndigheten, skall inspektionen

på nytt underrätta den behöriga utlandsmyndigheten. Denna skyldighet framgår, såvitt avser uppgifter om filialorganisation, verksamhetsplan, investerarskydd och ledningsförhållanden, av *andra stycket*, som hänvisar till 6 § andra stycket. Vad däremot gäller förändringar i kapitalbas och kapitaltäckning har det inte ansetts ändamålsenligt att föreskriva en motsvarande formaliserad underrättelseskyldighet. Som framgått av den allmänna motiveringen ankommer det på Finansinspektionen att löpande förse behöriga utlandsmyndigheter med uppgifter om bl.a. den finansiella ställningen för sådana värdepappersbolag som med stöd av svensk auktorisation bedriver verksamhet i ett annat EES-land.

1 kap. 6 b §

I paragrafen, som är ny, anges vad Finansinspektionen skall iaktta när ett svenskt värdepappersbolag vill rikta sin verksamhet till ett annat EES-land, utan etablering där (jfr avsnitt 5.4 i den allmänna motiveringen).

I samma utsträckning som ett värdepappersföretag auktoriserat i ett annat land inom EES får driva verksamhet genom att direkt tillhandahålla tjänster i Sverige enligt 1 kap. 3 c § 2, skall svenska värdepappersbolag få börja verka i ett annat EES-land, så snart myndigheterna där fått underrättelse om detta från Finansinspektionen. Detta skall ske inom en månad från det att bolaget till inspektionen anmält sin avsikt att bedriva gränsöverskridande verksamhet. Tidsfristen räknas från den dag då fullständiga handlingar i enlighet med vad som föreskrivs i paragrafen har inkommit till Finansinspektionen. Att märka är att inspektionen i detta fall inte förutsätts göra någon prövning av det lämpliga i att det svenska värdepappersbolaget på så sätt verkar mot utlandet. Bestämmelsen har alltså karaktär av ordningsregel.

1 kap. 7 §

I paragrafen har tillagts ett nytt *andra stycke* i vilket anges ett antal principer som är utmärkande för sund värdepappersrörelse. Principerna har hämtats från artikel 11.1 i investeringstjänstedirektivet. Där föreskrivs att medlemsstaterna skall upprätta uppföranderegler (rules of conduct) som värdepappersföretagen skall iaktta i sin verksamhet. Dessa regler skall som ett minimum ge uttryck för de principer som anges i artikeln. Det bör i fråga om företag hemmahörande inom EES uppmärksammas att iakttagandet av sådana uppföranderegler enligt artikel 11.2 inte skall övervakas av tillsynsmyndigheten i företagets hemland enligt reglerna om hemlandstillsyn. Tillsynsansvaret för regler av detta slag åvilar i stället alltid myndigheterna i det land där tjänsten utförs.

Eftersom den förevarande paragrafens bestämmelser gäller för värdepappersinstitut innebär det att de är tillämpliga på utländska företags filialetableringar i Sverige. Av 1 kap. 1 § andra stycket framgår vidare att lagens bestämmelser i tillämpliga delar gäller för utländska företags

verksamhet i Sverige. Även utländska företags gränsöverskridande verksamhet omfattas av denna regel. Uppföranderegelerna i andra stycket tillhör de bestämmelser i lagen som skall tillämpas på gränsöverskridande verksamhet. Således omfattas utländska företags verksamhet av uppföranderegelerna, oavsett om den bedrivs i filialform eller gränsöverskridande.

I *tredje stycket* bemyndigas Finansinspektionen, efter delegation av regeringen, att utfärda föreskrifter om vad företagen skall iaktta för att uppfylla sundhetskravet. I detta ingår också uppfyllandet av sundhetsreglerna i artikel 10 i investeringstjänstedirektivet.

1 kap. 7 a §

I paragrafens *första* stycke har gjorts en mindre justering i fråga om avgränsningen av rapporteringsskyldigheten. Ändringen är en konsekvens av reglerna i det nya andra stycket.

Stockholms Fondbörs AB ifrågasatter i sitt remissvar ändringen i första stycket och menar att den leder till att den handel som svenska värdepappersinstitut utför vid utländsk börs inom EES kommer att dubbelrapporteras. Som framgår av den följande kommentaren till andra stycket skall emellertid detta kunna undvikas.

Bestämmelserna i det nya *andra stycket* behandlar rapporteringsskyldigheten för transaktioner i finansiella instrument som ett svenskt värdepappersinstitut gör via en filial i ett annat EES-land eller genom tillhandahållande av tjänster i ett sådant land utan att ha etablerat någon filial där (gränsöverskridande verksamhet). Bestämmelsen, som har behandlats i allmänmotiveringen (avsnitt 5.7) svarar mot de regler om rapporteringsskyldighet för angivna transaktioner som finns i artikel 20 i direktivet om investeringstjänster.

De transaktioner som enligt direktivet skall rapporteras till en behörig myndighet i institutets hemland är sådana som omfattar

- aktier eller andra instrument som ger tillgång till kapitalandelar,
- obligationer eller andra likvärdiga skuldförbindelser,
- standardiserade terminskontrakt avseende aktier, och
- standardiserade aktieoptioner.

Den rapporteringsskyldighet som direktivet föreskriver avser bara sådana finansiella instrument som är föremål för handel på en reglerad marknad. Däremot spelar det ingen roll om transaktionen utförts på en sådan reglerad marknad eller inte.

Den närmare omfattningen av rapporteringsskyldigheten och sättet för fullgörandet av den skall enligt andra stycket regleras i föreskrifter som meddelas av regeringen eller Finansinspektionen. I dessa föreskrifter får, med iakttagande av de minimikrav som direktivet ställer, preciseras vilka finansiella instrument som skall omfattas av rapporteringsskyldigheten. Enligt direktivet finns möjlighet att efterge kravet på rapportering för sådana transaktioner som utförs på en reglerad marknad i värdlandet och som i det landet omfattas av likvärdiga rapporteringskrav. Vid bestäm-

mande av rapporteringsskyldighetens omfattning bör denna möjlighet till lindring av rapporteringskravet tas i beaktande.

Finansinspektionen påtalar i sitt remissvar att rapporteringsplikten enligt andra stycket kan innebära att ett värdepappersinstitut, som ej är medlem vid fondbörsen , blir skyldigt att anmäla avslut i t.ex. OTC- och O-listeaktier som sker via en filial i ett annat EES-land eller genom gränsöverskridande verksamhet där, medan avslut i samma typ av aktier som sker här i landet inte behöver rapporteras. Inspektionen menar att denna skillnad är omotiverad. Det är riktigt att de nya bestämmelserna i andra stycket, som är en följd av minimikraven i direktivet om investeringstjänster, ger den asymmetri i rapporteringspliken som inspektionen påvisar. Enda vägen att avhjälpa detta vore att utvidga den i första stycket angivna rapporteringsplikten - som nu avser enbart fondpapper inregistrerade vid en börs - till att omfatta avslut i finansiella instrument som är föremål för handel vid en svensk börs eller auktoriserad marknadsplats. Det har inte ansetts motiverat att göra en sådan utvidgning, som naturligtvis skulle innebära en ytterligare administrativ belastning för instituten. I denna bedömning måste också vägas in att det antal avslut i de nu berörda instrumenten som värdepappersinstituten behöver rapportera inte torde bli särskilt omfattande.

Av *andra stycket* framgår att avsluten skall anmälas till svensk börs eller auktoriserad marknadsplats om de finansiella instrumenten är föremål för handel där och i annat fall till Finansinspektionen. Detta innebär dock inte att alla transaktioner i finansiella instrument som sker via filial i ett EES-land eller genom gränsöverskridande verksamhet kommer att behöva rapporteras till de svenska marknaderna eller inspektionen. Som ovan framgått finns nämligen möjlighet att i föreskrifterna efterge kravet på rapportering för sådana transaktioner som rapporteras i värdlandet.

1 kap. 8 §

I paragrafen har hänvisningen till "utländskt värdepappersföretag" tagits bort. Ändringen är en följd av att definitionen av detta begrepp utmönstrats ur lagen (jfr kommentaren till 1 kap. 1 och 2 §§).

1 kap. 9 §

Paragrafen har ändrats så att den gäller också sådana företag från EES för vilka särskilt tillstånd att driva värdepappersrörelse inte krävs.

1 kap. 10 §

Paragrafen har ändrats av samma skäl som 1 kap. 9 §.

Som en ny punkt 3 har inskjutits en ytterligare uttrycklig förutsättning för beviljande av tillstånd. Tillägget innebär att det i lagtexten klart anges att det i Finansinspektionens prövning av en tillståndsansökan ingår att göra en lämplighetsprövning av de tilltänkta ägarna med kvalificerade innehav i bolaget. Ändringen innebär i sak ingen nyhet eftersom det hittills ansetts att denna prövning ligger i kravet på att den planerade verksamheten skall kunna antas uppfylla kraven på en sund värdepappersrörelse. Skälen för att denna ändring ändå bör tas in i lagtexten har behandlats i allmänmotiveringen (avsnitt 9).

Bestämmelser om ägarprövning m.m. vid förvärv av kvalificerade innehav i redan auktoriserade bolag finns i 6 kap. 3 a-e §§.

2 kap. 2 §

Paragrafen har ändrats endast på så sätt att bestämmelserna i *andra stycket* om att en verksamhetsplan skall bifogas ansökan om tillstånd har flyttats till den nya 2 kap. 8 §.

2 kap. 4 §

I paragrafen har tillkommit två nya stycken.

I *andra stycket* införs för värdepappersbolag ett krav på att minst en av stämman utsedd revisor skall vara auktoriserad revisor eller auktoriserat revisionsbolag. Motsvarande bestämmelse finns i 2 kap. 6 § lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag.

I *tredje stycket* anges att ett värdepappersbolag, dvs. enligt definitionen i 1 kap. 2 § 2 ett svenskt aktiebolag som har fått tillstånd att bedriva värdepappersrörelse, skall ha inte bara sitt juridiska säte i Sverige utan också sitt faktiska huvudkontor i Sverige. Bestämmelsen motsvarar artikel 3.2 första strecksatsen i investeringstjänstedirektivet. (Andra strecksatsen i samma punkt avser värdepappersföretag som inte är juridiska personer och saknar således tillämpning i Sverige.) Motivet bakom regeln är att garantera att det land som har auktoriserat företaget och som därför också är ansvarigt för tillsynen har förutsättningar att bedriva en effektiv tillsyn. Det skall således inte vara möjligt för ett företag att försvåra tillsynen genom att förlägga huvudkontoret och den faktiskt bedrivna verksamheten till något annat land än där det är auktoriserat.

2 kap. 5 §

I paragrafen anges för närvarande att ett värdepappersbolag, som en förutsättning för tillstånd, skall ha ett aktiekapital som med hänsyn till verksamhetens art och omfattning är tillräckligt stort. Närmare föreskrifter

om aktiekapitalets storlek meddelas av regeringen eller, med regeringens bemyndigande, av Finansinspektionen. Enligt de föreskrifter som inspektionen med regeringens bemyndigande utfärdat, skall ett värdepappersbolag som bedriver verksamhet enligt 1 kap. 3 § 3 eller 5 ha ett aktiekapital om minst fem miljoner kronor. Övriga värdepappersbolag skall ha ett aktiekapital som uppgår till minst en miljon kronor.

De hittillsvarande reglerna ersätts nu med bestämmelser om startkapital som i fråga om bolag med tillstånd att ta emot medel på konto uppfyller EG:s regler för kreditinstitut samt som för övriga bolag motsvarar kapitalkravsdirektivets regler om startkapital. Av 3 kap. 4 § andra stycket framgår att tillstånd till mottagande av medel på konto får lämnas endast tillsammans med tillstånd till kreditgivning.

Enligt EG:s andra banksamordningsdirektiv (89/646/EEG) artikel 4.1 gäller som huvudregel för auktorisation av ett kreditinstitut ett krav att startkapitalet uppgår till minst fem miljoner ecu. Som angetts i allmänmotiveringen (avsnitt 5.5) måste ett värdepappersbolag för att kunna ta emot medel på konto uppfylla EG:s regler för kreditinstitut. För värdepappersbolag som avser att bedriva sådan verksamhet införs därför som en förutsättning för auktorisation att startkapitalet uppgår till ett belopp motsvarande fem miljoner ecu, för närvarande knappt 50 miljoner kronor. Detta krav gäller oavsett vilken verksamhet i övrigt bolaget skall bedriva.

I artikel 3 i kapitalkravsdirektivet föreskrivs att ett värdepappersföretag som driver handel med finansiella instrument för egen räkning eller som deltar som garant vid emissioner skall ha ett startkapital om 730 000 ecu. Det är således fråga om företag som driver verksamhet som avses i 1 kap. 3 § 3 och 5 lagen om värdepappersrörelse. Det högre kravet (730 000 ecu) gäller dock enligt direktivet inte sådan verksamhet enligt punkten 5 som endast består i annan medverkan vid emissioner än garantigivning. I övrigt gäller som huvudregel att auktorisation inte får beviljas ett värdepappersföretag om startkapitalet understiger 125 000 ecu, vilket motsvarar knappt 1,25 miljoner kronor. Auktorisation får dock, under vissa förutsättningar, beviljas även om startkapitalet understiger detta belopp. I så fall måste startkapitalet uppgå till minst 50 000 ecu (ca 500 000 kronor). En av förutsättningarna för att medlemsstaterna skall få införa en sådan undantagsregel är dock att den endast gäller för värdepappersföretag vars planerade verksamhetsslag är sådan som typiskt sett innebär en lägre risknivå (se artikel 2.2 och 2.4 i kapitalkravsdirektivet). Så torde vara fallet för en renodlad versamhet som endast avser förmedling av fondandelar. För sådana företag gäller därför det lägsta kapitalkravet som tillåts enligt direktivet. För annan medverkan vid emissioner än garantigivning ges Finansinspektionen möjlighet att medge ett lägre startkapital än 730 000 ecu. Startkapitalet får dock i ett sådant fall inte sättas lägre än 125 000 ecu.

Startkapitalet har i paragrafen definierats som bundet eget kapital och en hänvisning har gjorts till 11 kap. 7 § aktiebolagslagen. Där anges att med bundet eget kapital avses aktiekapital, reservfond och uppskrivningsfond.

Av 5 kap. 1 § andra stycket följer att efter igångsättandet av verksamheten får bolagets kapitalbas inte understiga det belopp som krävs i startkapital.

I protokoll 39 till EES-avtalet anges att med "ecu" avses i avtalet ecu såsom den definieras av behöriga myndigheter inom gemenskapen.

I fråga om redan verksamma bolag får enligt övergångsbestämmelserna (punkt 2) kapitalbasen inte understiga det belopp som vid lagens ikraftträdande skulle ha krävts för beviljande av tillstånd.

2 kap. 7 §

Paragrafens *första stycke* har justerats så att det framgår att tillståndskravet för utländska företags filialetablering inte gäller företag som enligt 1 kap. 3 c § får etablera sig här med stöd av sin hemlandsauktorisation. Av paragrafen följer vidare att det för sådana företag inte är möjligt att etablera sig här med stöd av ett svenskt tillstånd. Denna möjlighet står således öppen endast för företag hemmahörande utanför EES.

I *andra stycket* anges som ett krav för tillstånd att det utländska företaget skall stå under tillsyn i sitt hemland. För att markera vikten av att tillsynen är effektiv och av tillräcklig omfattning har i lagtexten inskjutits att tillsynen skall vara betryggande.

Det tidigare *tredje stycket* har tagits bort. Motsvarande bestämmelser finns nu i 1 kap. 1 §.

2 kap. 8 §

Till paragrafen, som är ny, har flyttats de regler om bifogande av en verksamhetsplan vid tillståndsansökan som för närvarande finns i 2 kap. 2 § andra stycket. Detta krav har vidare utökats genom hänvisning även till 6 och 7 §§, så att det av lagen uttryckligen framgår att verksamhetsplan skall upprättas också av bankinstitut och utländska företag vid ansökan om tillstånd att bedriva värdepappersrörelse.

3 kap. 1 §

I paragrafen har hänvisningarna till "utländskt värdepappersföretag" tagits bort dels som en följd av att detta begrepp utmönstrats ur lagen (jfr kommentaren till 1 kap. 2 §), dels av sakliga skäl. Regler om vilken egendom ett företag får förvärva är normalt att anse som associationsrättsliga till sin natur och således i första hand en fråga för lagstiftningen i det land där företaget har sitt legala hemvist. En filial till ett utländskt företag har ingen självständig juridisk ställning utan är en integrerad del av företaget i övrigt. Det finns inte heller några krav på att en filial skall ha ett särskilt avskilt kapital. Såvitt gäller filialer i Sverige till utländska

företag bör därför frågor om egendomsförvärv regleras av lagstiftningen i företagets hemland.

3 kap. 1 a §

I paragrafen, som är ny, har tagits in regler om begränsningar för vissa värdepappersbolag att förvärva placeringsaktier.

I det andra banksamordningsdirektivet (89/646/EEG) finns i artikel 12 en regel som begränsar kreditinstituts innehav av aktier eller andelar i samtliga icke-finansiella företag förutom försäkringsföretag. Med företag som driver finansiell verksamhet avses kreditinstitut, finansiella institut och sådana företag vars verksamhet har direkt samband med dessa instituts verksamhet såsom leasing, factoring, förvaltning av värdepapper etc. Begränsningen omfattar endast aktier och andelar som redovisningsmässigt är att anse som finansiella anläggningstillgångar enligt EG:s bankredovisningsdirektiv (86/635/EEG). För kreditmarknadsbolag har bestämmelser som svarar mot EG:s regel tagits in i 3 kap. 6 § lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag. Eftersom värdepappersbolag som beviljas tillstånd att ta emot medel på konto och bevilja krediter blir att anse som kreditinstitut i EG:s mening krävs att motsvarande bestämmelser införs även i fråga om sådana bolag.

Liksom beträffande bankers innehav av placeringsaktier gäller de i paragrafen angivna gränserna marknadsvärdet av innehaven. I fråga om de konsekvenser detta kan medföra hänvisas till vad som anförts i författningskommentaren till 2 kap. 15 a § bankrörelselagen i prop. 1990/91:154 s. 98.

Begreppet kvalificerat innehav har definierats i 1 kap. 2 § 6.

Första och *andra* styckena har redaktionellt utformats i enlighet med det förslag *Lagrådet* lämnat i sitt yttrande. Paragrafen har i övrigt utformats med beaktande av Lagrådets uppfattning, att skillnad bör göras mellan det fallet att ett värdepappersbolag förvärvat ett innehav i direkt strid med begränsningarna i första stycket, och att gränserna efter ett i och för sig tillåtet förvärv överskrids till följd av värdeförändringar eller ändringar av kapitalbasens storlek. I *tredje* stycket föreskrivs således i enlighet med Lagrådets förslag att aktier eller andelar som förvärvats i strid med första stycket snarast skall avyttras. *Fjärde* stycket behandlar situationen att innehavsgränser efter ett förvärv kommit att överskridas. Lagrådet har för detta fall föreslagit att överskjutande aktier eller andelar skall avyttras så snart det kan ske utan förlust och senast inom två år från den dag då gränsen överskreds. En sådan regel kan emellertid innebära praktiska problem, eftersom värdefluktuationer och förvärv över tiden kan medföra att ett flertal avyttringsperioder med olika slutdag kommer att löpa samtidigt. I stället föreskrivs för detta fall att överskjutande aktier och andelar skall avyttras så snart det är lämpligt. Bestämmelsen kommer därmed också att närmare ansluta till motsvarande regel i lagen om kreditmarknadsbolag. Genom användningen av uttrycket "överskjutande" markeras att någon avyttring inte behöver ske om innehavet kommit ned

till tillåten nivå på annat sätt, t.ex. till följd av en ökning av bolagets kapitalbas.

3 kap. 2 §

Jfr kommentaren till 1 §.

3 kap. 3 §

Paragrafens hänvisning till bestämmelserna i 4 kap. har, som en följd av ändringar i de materiella bestämmelserna i det kapitlet, justerats så att den omfattar endast svenska värdepappersinstitut. Ändringarna i 4 kap. kommenteras i anslutning till de berörda paragraferna.

3 kap. 4 §

I *första stycket* har efter förebild av artikel 3.1 i investeringstjänstedirektivet införts en regel som innebär att det fordras särskilt tillstånd av Finansinspektionen för att bedriva sådana sidoverksamheter som anges i paragrafen. Det allmänna verksamhetstillståndet enligt 1 kap. 3 § kommer alltså inte som tidigare att automatiskt också ge tillstånd till verksamhet som avses i punkterna 1-3. Värdepappersbolag är enligt definitionen i 1 kap. 2 § 1 svenska aktiebolag som har fått tillstånd att driva värdepappersrörelse. Genom användning av detta begrepp i förevarande paragraf markeras att tillstånd till verksamhet enligt första stycket inte kan ges separat, utan endast i anslutning till det grundläggande verksamhetstillståndet enligt 1 kap. 3 §. Detsamma gäller för sådana utländska företag från länder utanför EES som med Finansinspektionens tillstånd enligt 2 kap. 7 § driver värdepappersrörelse från filial i Sverige. Detta innebär att de företag som före lagändringen bedrivit icke tillståndspliktiga sidoverksamheter enligt punkterna 1-3 måste söka tillstånd för att kunna bedriva sådan verksamhet även efter de nya reglernas ikraftträdande.

Bestämmelsen gäller inte värdepappersföretag och kreditinstitut från EES-området. Vilka verksamheter ett sådant företag får bedriva i Sverige styrs i stället av auktorisationen i företagets hemland.

Uppräkningen av sidoverksamheter har vidare kompletterats med tre nya punkter. Mottagande av medel på konto och kreditgivning, vilket redan tidigare var tillståndspliktiga verksamheter, har flyttats från det tidigare andra stycket till de nya punkterna 4 och 5. I fråga om kreditgivning har tillagts att krediten skall avse placeringar i finansiella instrument. Det tidigare kravet att kontohållning och kreditgivning skulle underlätta värdepappersrörelsen har kompletterats med en föreskrift att sådana verksamheter endast får avse värdepappersbolagets kunder. Avsikten är att markera att ett värdepappersbolag inte får bedriva en fri-

stående inlånings- och kreditgivningsverksamhet. Ändringen är inte avsedd att innebära några skillnader i förhållande till vad som gäller i dag, eftersom kravet att värdepappersrörelsen skall underlättas i huvudsak torde innebära att verksamheten skall avse bolagets värdepapperskunder.

I punkten 6 har som en särskild sidoverksamhet införts valutaväxlingstransaktioner i anslutning till värdepappersrörelsen. Detta svarar mot punkten 7 i avdelning C i bilagan till investeringstjänstedirektivet. Liksom i fråga om de tidigare icke tillståndspliktiga sidoverksamheterna måste nya tillstånd sökas för mottagande av medel på konto och kreditgivning. Detta hänger samman med att kraven för att få bedriva sådan verksamhet skärps. Ett nytt ansökningsförfarande behövs således för att Finansinspektionen skall kunna pröva om förutsättningarna för tillstånd enligt de nya reglerna är uppfyllda.

Som angetts ovan har reglerna om kundkonton och kreditgivning flyttats till första stycket. I *andra stycket* har i stället intagits en bestämmelse som innebär att tillstånd till mottagande av medel på konto får lämnas endast tillsammans med tillstånd till kreditgivning. Möjligheten för ett värdepappersföretag att ta emot medel på konto, dvs. att ta emot insättningar från kunder och använda medlen i den egna rörelsen, förutsätter enligt artikel 10 tredje strecksatsen i investeringstjänstedirektivet att företaget är att anse som ett kreditinstitut i EG:s mening. Kreditinstitut definieras i artikel 1 i det första banksamordningsdirektivet (77/780/EEG) som ett företag vars verksamhet består i att från allmänheten ta emot insättningar eller andra återbetalbara medel och att bevilja kredit för egen räkning. För att ett företag skall vara att anse som ett kreditinstitut torde således krävas att det bedriver båda dessa verksamheter. Tillstånd kan därför inte ges endast för mottagande av medel på konto. Däremot föreligger inga hinder mot tillstånd enbart till kreditgivning.

I det *tredje stycket* har skett en redaktionell ändring med anledning av att samtliga sidoverksamheter nu samlats i första stycket.

I ett nytt *fjärde stycke* har tagits in en regel om att tillstånd för ett utländskt företag som avses i första stycket att bedriva sidoverksamheter får beviljas endast om företaget får bedriva motsvarande verksamhet i sitt hemland. Skälet till detta är att förhindra att sådana företag i Sverige driver verksamhet som deras grundläggande verksamhetsregler i hemlandet inte är avpassade för. Bestämmelsen har kommenterats i allmänmotiveringen (avsnitt 5.5).

3 kap. 5 §

I *andra stycket* har tagits in en bestämmelse om att ett värdepappersbolag och ett utländskt företag som enligt 4 § första stycket 4 tar emot medel på konto skall ha en med hänsyn till rörelsens art och omfattning tillfredsställande betalningsberedskap. Bestämmelsen, som svarar mot 2 kap. 12 § bankrörelselagen (1987:617), syftar till att skapa garantier för att berörda värdepappersbolag och utländska företag håller en tillfreds-

ställande likviditet i sin verksamhet för att kunna möta variationer i kassaflödet.

Bestämmelsen om skriftlig överenskommelse med kunden om mottagande av medel på konto har av redaktionella skäl flyttats till ett nytt *tredje stycke*.

Bemyndigandet för regeringen eller Finansinspektionen att meddela föreskrifter om kontohållning har placerats i ett nytt *fjärde stycke*. Efter ändringen i andra stycket gäller bemyndigandet utöver allmänna föreskrifter om kontohållning också föreskrifter om betalningsberedskapen.

4 kap. 1 §

Bestämmelsen har ändrats dels som en följd av den ändrade definitionen av begreppet värdepappersinstitut i 1 kap 2 § 4, dels av sakliga skäl. Med värdepappersinstitut avses nu alla företag, svenska och utländska, som driver värdepappersrörelse i Sverige. Som angetts i kommentaren till 3 kap. 1 § framstår det inte som ändamålsenligt att i svensk lag reglera vilken egendom ett utländskt företag får förvärva. Bestämmelserna om förvärv av finansiella instrument har därför inskränkts till att omfatta endast svenska företag.

4 kap. 2 §

Jfr kommentaren till 1 §.

4 kap. 3 §

Jfr kommentaren till 1 §.

5 kap. 1 §

I paragrafen, som erhållit ny lydelse, tas i *första stycket* in en erinran om att reglerna om kapitalkrav och kapitaltäckning finns i en särskild lag, lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

I *andra stycket* införs en regel som innebär att kapitalbasen i ett värdepappersbolag aldrig får sjunka under det belopp som erfordrades som startkapital när rörelsen påbörjades. Bestämmelsen, som svarar mot artikel 3.8 i kapitalkravsdirektivet, har kommenterats i allmänmotiveringen (avsnitt 5.5).

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 kap. 5 § men har fått ändrad beteckning med hänsyn till att bestämmelserna i 2-4 §§ upphävts samt till att 5 kap. 1 § fått ändrad lydelse. Hänvisningen till utländska värdepappersföretag har tagits bort som en följd av att definitionen av detta begrepp utmönstrats ur lagen. I stället föreskrivs i 1 kap. 1 § andra stycket att lagens bestämmelser i tillämpliga delar gäller även för utländska företag. För företag från länder utanför EES bör således alltjämt ställas krav på ansvarsförsäkring. Detta krav kan uppfyllas genom ansvarsförsäkring som företaget har i sitt hemland, om försäkringen täcker den rörelse som bedrivs via en filial här i landet. Ifråga om företag hemmahörande inom EES regleras frågor av detta slag i stället av lagstiftningen i företagets hemland i enlighet med principerna om hemlandsauktorisation och hemlandstillsyn.

6 kap. 3 a §

Paragrafen bildar utgångspunkt för prövningen av större aktieägares lämplighet. Bestämmelser om ägarprövning finns i artikel 9 i investeringstjänstedirektivet.

Den som avser att antingen förvärva en kvalificerad andel av aktierna i ett värdepappersbolag, eller öka sitt kvalificerade innehav så att det sammanlagda innehavet överstiger vissa angivna gränsvärden skall hos Finansinspektionen ansöka om tillstånd till förvärvet. Det görs inte skillnad mellan fysiska och juridiska personer eller mellan svenska och utländska rättssubjekt. Begreppet kvalificerat innehav finns definierat i 1 kap. 2 §.

Reglerna innebär att den som innehar ett kvalificerat innehav av aktier i ett värdepappersbolag blir föremål för inspektionens prövning beträffande sin lämplighet. Skyldigheten att söka tillstånd för förvärv av en kvalificerad andel av aktierna innebär att det inte är den förvärvade postens storlek i och för sig som är avgörande. Det avgörande är i stället om förvärvet ensamt eller tillsammans med de aktier, som förvärvaren redan har i bolaget, medför att gränsen på 10 % uppnås eller att förvärvaren på annat sätt får ett bestämmande inflytande över ledningen av bolaget.

Vid förvärv av konvertibla skuldebrev eller skuldebrev med optionsrätt till nyteckning av aktier krävs inte något tillstånd. Skälet för detta är att innehavaren av sådana skuldebrev inte kan utöva något inflytande över bolaget. När skuldebreven byts mot aktier uppkommer däremot ett förvärv som omfattas av förevarande bestämmelser. Aktier som erhålls vid nyemission eller fondemission med företrädesrätt i förhållande till tidigare innehav förändrar inte de tidigare andelsförhållandena. Förvärv av nyoch fondemitterade aktier medför därför vanligen inte någon separat prövning. Det bör framhållas att lagtexten inte anvisar något undantag för aktier som förvärvas som gåva eller genom de familjerättsliga fången bodelning, arv och testamente. I dessa fall måste skyldigheten att söka tillstånd fullgöras snarast möjligt efter förvärvet. Undantag från kravet på

tillstånd görs inte heller för aktier som inlöses på grund av hembudsskyldighet eller som förvärvas vid bolagsfusioner.

Med uttrycket "direkt eller indirekt förvärv" avses t.ex. det fallet att en person dels själv förvärvar fem procent av kapitalet eller rösterna i ett värdepappersbolag, dels äger ett företag som i sin tur äger sju procent. Med indirekt ägande kan i vissa fall även avses det fallet att flera personer inom samma familj innehar aktier i det aktuella bolaget. Att det kan uppstå tveksamheter huruvida ägarprövningsbestämmelserna skall tillämpas på ett visst innehav eller inte bör tillmätas betydelse när Finansinspektionen överväger ett ingripande enligt 3 e §.

Paragrafen har behandlats i allmänmotiveringen (avsnitt 5.9)

6 kap. 3 b §

Bestämmelsen anger grundförutsättningen för lämplighetsbedömningen. Om aktieförvärvaren kan antas komma att motverka en sund utveckling av värdepappersrörelsen får inspektionen vägra tillstånd. Kriteriet anknyter till sundhetsbegreppet i 1 kap. 7 §. En bedömning av lämpligheten hos en innehavare av aktier i ett värdepappersbolag måste ha som utgångspunkt att det är ett sådant bolags speciella funktioner som skall säkerställas. Den enskilda eller juridiska person som genom sitt agerande på ett eller annat sätt direkt motverkar en sund utveckling av verksamheten i ett värdepappersbolag, skall inte heller kunna äga någon större aktiepost i bolaget.

När det gäller de omständigheter som kan föranleda att en person eller ett företag bedöms som "olämplig" i detta sammanhang bör hänsyn tas till t.ex. jävsförhållanden, allmän vandel och konkurstillstånd.

Som angetts i allmänmotiveringen (avsnitt 5.9) har regler om ägarprövning redan införts beträffande banker och kreditmarknadsbolag. Den förevarande paragrafen är en direkt motsvarighet till 7 kap. 11 § bankrörelselagen. I författningskommentaren till detta lagrum (prop. 1992/93:89 s. 195-199) har lämnats en utförlig redovisning av vilka omständigheter som bör beaktas vid ägarprövningen. Det som har uttalats där om prövningen enligt bankrörelselagen är i tillämpliga delar gällande även för prövningen enligt värdepappersrörelselagen.

Beslut i ett tillståndsärende skall meddelas inom tre månader. Inspektionen bör dock inom den angivna tidsgränsen handlägga ärendena med stor skyndsamhet. I klara fall bör besked kunna lämnas i det närmaste omgående.

6 kap. 3 c §

Paragrafen föreskriver en anmälningsskyldighet för den som avyttrar ett kvalificerat innehav av aktier eller en så stor andel av sitt innehav att det återstående innehavet understiger något av de gränsvärden som anges i 3 a §.

6 kap. 3 d §

I paragrafen finns bestämmelser om skyldighet för ett värdepappersbolag att lämna uppgifter om aktieägare som har ett kvalificerat innehav.

6 kap. 3 e §

Principen att tillsynsmyndigheterna skall kunna ingripa mot en aktieägare som visar sig vara olämplig slås fast i artikel 9.5 i investeringstjänstedirektivet. När det gäller sanktionerna mot en sådan ägare ges exempel på åtgärder som medlemsstaterna kan föreskriva. En sådan åtgärd är att rösträtten kan upphävas för de aktier som innehas av en aktieägare som har missbrukat sin ställning.

Ett ingripande från Finansinspektionen kan ske dels om en aktieförvärvare bryter mot förpliktelsen att ansöka om tillstånd enligt 3 a § eller förvärvar aktier i strid mot inspektionens beslut enligt 3 b §, dels om en ägare till ett kvalificerat innehav av aktier utövar eller kan antas komma att utöva sitt inflytande på ett sätt som motverkar en sund utveckling av verksamheten i bolaget. Här skall alltså göras samma bedömning som vid ansökningsförfarandet. Denna bygger som tidigare angetts på sundhetskravet i 2 kap. 1 §. Principen är således att samma kvalitativa krav skall ställas på en aktieägare oavsett i vilket sammanhang frågan om personens lämplighet att vara aktieägare blir aktuell.

Bestämmelsen bygger på den grundläggande principen att inspektionen skall kunna ingripa endast i allvarliga fall. Att en aktieägare blir försatt i konkurs, åläggs näringsförbud eller döms för allvarligare brottslighet kan lätt konstateras men kan knappast ensamt anses vara till skada för bolaget, i vart fall inte om ägandet motsvarar mindre än 50 % av kapitalet eller samtliga röster. Därutöver krävs att det finns anledning att anta att ägaren kommer att utöva sitt inflytande så att en sund utveckling av verksamheten är i farozonen. Gränsen för när sanktioner skall tillgripas bör självfallet vara lägre om det blivit klarlagt att en ägare verkligen missbrukar sitt inflytande än om det bara finns ett antagande om att så kan bli fallet.

I paragrafen anvisas två åtgärder som inspektionen kan vidta mot en aktieägare som motverkar en sund utveckling av verksamheten i ett värdepappersbolag. För det första får inspektionen, om det bedöms nödvändigt för att bryta en ägares inflytande över bolagets verksamhet, besluta att ägarens aktier inte får företrädas vid bolagsstämman. Bestämmelsen är utformad så att rösträtten upphör redan i och med att inspektionen har förordnat om detta. Att beslutet vunnit laga kraft krävs således inte. För det andra får Finansinspektionen förelägga aktieägaren att sälja den del av aktieinnehavet som medför att innehavet är kvalificerat. Samma åtgärder får vidtas mot en aktieägare som underlåtit att söka tillstånd enligt 3 a § eller som genomfört ett förvärv i strid med inspektionens beslut. I

dessa fall gäller vidare att röster som avgetts för sådana aktier kan förklaras ogiltiga.

Om det uppkommer missförhållanden av så allvarligt slag att man från inspektionens sida överväger att ingripa, är det lämpligt att inspektionen i första hand försöker åstadkomma rättelse med andra medel än "frysning" av rösträtten. Det kan t.ex. visa sig vara tillräckligt om förhållandena påtalas för de andra ägarna eller bolagets ledning. Om det är nödvändigt har inspektionen enligt 6 kap. 6 § formell rätt att sammankalla stämma och styrelse. Misslyckas förhandlingarna, kanske beroende på att ifrågavarande aktieägare inte är beredd att acceptera reglerna för verksamheten, finns inte längre samma skäl att försöka undvika ett beslut om att aktier inte får företrädas vid bolagsstämma i bolaget.

Att en större aktieägare inte kan utöva rösträtten för sina aktier är naturligtvis ett allvarligt ingrepp. Åtgärden kan också medföra negativa verkningar för bolagets skötsel. Om en "frysning" av en aktieägares rösträtt gäller under en längre tid kan osäkerhet uppstå i ledningen, andra aktieägare får ett ökat inflytande osv. Det är därför angeläget att frysningen inte består längre än nödvändigt. I vissa fall kan de omständigheter som föranlett beslutet vara av övergående karaktär. Detta kan t.ex vara fallet om en förvärvare på grund av förbiseende eller annat misstag inte ansökt om tillstånd till förvärvet, men vid en senare prövning inte visar sig vara olämplig som ägare. Förbudet att utöva rösträtt för aktierna kan då upphävas snabbt. Ingripandet har då varit temporärt. I andra fall kan skälen för beslutet bestå. Detta kan gälla t.ex. en ägare som bedöms vara personligt olämplig och olämpligheten inte sägas vara av övergående natur. En aktieägare som fråntagits rösträtten för sina aktier kan mycket väl finna detta vara anledning att sälja aktierna. I så fall upphör den osäkerhet för ledningen av bolaget som tidigare nämnts. Det kan emellertid inte förutsättas att en sådan frivillig försäljning alltid kommer att ske. För att komma till rätta med en sådan situation med en aktieägare som utövat sitt inflytande på ett sådant sätt att hans lämplighet för överskådlig framtid kan ifrågasättas men aktierna inte avyttras frivilligt får inspektionen förelägga ägaren att avyttra aktierna. En försäljning på grund av ett sådant föreläggande får genomföras i sådan takt att onödiga förluster undviks.

Ett föreläggande om avyttring kan bara avse det antal aktier som medför att innehavet är ett kvalificerat sådant. Inspektionen skall ju endast pröva lämpligheten hos aktieägare som kan utöva ett väsentligt inflytande över bolagets ledning.

Av paragrafens *fjärde stycke* framgår att aktier som omfattas av ett föreläggande om avyttring eller ett beslut enligt första eller andra stycket, inte skall medräknas när det krävs viss röstmajoritet för att ett beslut skall bli giltigt.

6 kap. 4 §

Ändringen är redaktionell. Att Finansinspektionens tillsyn enligt lagen skall avse värdepappersinstituten framgår av 1 §.

6 kap. 5 §

Bestämmelsen har ändrats så att den avser endast svenska värdepappersinstitut. Ändringen är en följd av den ändrade definitionen av det sistnämnda begreppet.

6 kap. 6 §

Paragrafen har av samma skäl som i fråga om 6 kap. 5 § ändrats så att den gäller svenska värdepappersinstitut.

6 kap. 6 a §

I paragrafen finns bestämmelser som, beträffande företag hemmahörande inom EES, skall underlätta för hemlandets behöriga myndigheter att utöva tillsyn över den verksamhet som bedrivs i värdlandet. Finansinspektionen skall således lämna tillsynsmyndigheten i företagets hemland all den information denna myndighet behöver för sin tillsyn över företaget.

6 kap. 6 b §

I paragrafen, som är ny, har tagits in bestämmelser som härrör från artikel 24 i investeringstjänstedirektivet. Som angetts i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.8) ligger huvudansvaret för tillsynen över filialer till utländska företag på tillsynsmyndigheten i företagets hemland. För att dessa myndigheter skall kunna skaffa sig all den information de behöver för att uppfylla sitt tillsynsansvar har i *första stycket* införts en möjlighet för hemlandsmyndigheten att inspektera filialerna efter anmälan till behörig myndighet i värdlandet.

Enligt *andra stycket* kan hemlandsmyndigheten i stället begära att Finansinspektionen skall företa en sådan undersökning. Inspektionen kan i en sådan situation i stället tillåta att undersökningen görs av revisorer eller andra experter. Kostnaden för en sådan undersökning med hjälp av utomstående sakkunniga får bäras av den utländska tillsynsmyndigheten eller av företaget självt i enlighet med reglerna i företagets hemland.

Paragrafens tillämpningsområde har ändrats till att avse svenska värdepappersinstitut. Ingripanden mot utländska företag reglas i 8 b-d §§.

6 kap. 8 §

Möjligheten att förelägga ett företag att upphöra med handeln på en viss marknad har inskränkts till att gälla svenska värdepappersinstitut. På vilka marknader ett utländskt företag lämpligen bör vara verksamt är i första hand en fråga för tillsynsmyndigheten i företagets hemland.

6 kap. 8 a §

Paragrafen, som gäller svenska värdepappersbolags verksamhet i ett annat EES-land, är ny.

I artikel 19.3 i investeringstjänstedirektivet anges att om ett värdepappersföretag, som driver verksamhet genom filial eller genom direkt tillhandahållande av tjänster inom ett medlemslands territorium, inte efterlever de föreskrifter som värdlandet utfärdat med stöd av direktivet, så skall värdlandets behöriga myndigheter förelägga företaget att vidta rättelse. Av punkten 4 i samma artikel framgår att om företaget trots föreläggandet inte upphör att bryta mot föreskrifterna så skall anmälan ske till hemlandets behöriga myndigheter, vilka har att vidta alla de åtgärder mot företaget som erfordras för att åstadkomma rättelse.

Genom förevarande paragraf införs en uttrycklig möjlighet för Finansinspektionen att ingripa mot ett svenskt värdepappersbolag som, enligt uppgift från en tillsynsmyndighet i ett annat land inom EES, inte följer utfärdade förelägganden om rättelse som myndigheten är behörig att meddela. Finansinspektionen får för varje enskilt fall avgöra vilken av de i 7, 9 och 9 a §§ angivna åtgärderna som kan vara lämpligast för att uppnå önskat resultat.

Av paragrafens sista led framgår att tillsynsmyndigheten i värdlandet skall hållas underrättad om de åtgärder som inspektionen vidtar.

Det kan anmärkas att med införandet av denna regel beträffande ingripandemöjligheter mot de svenska värdepappersbolagens verksamhet inom EES avses ingen ändring vad beträffar inspektionens möjligheter till ingripanden mot motsvarande verksamhet i länder utanför EES.

6 kap. 8 b §

Genom paragrafen införs i lagen de regler i investeringstjänstedirektivet som rör proceduren för ingripanden mot värdepappersföretag som inte följer värdlandets bestämmelser för verksamhet i en filial eller för verk-

samhet som sker genom direkt tillhandahållande av tjänster inom landets gränser.

Som framgår av bestämmelsens innehåll skall Finansinspektionen i första hand försöka komma till rätta med regelöverträdelser genom att utfärda föreläggganden om rättelse. Om det inte hjälper skall inspektionen underrätta behörig myndighet i företagets hemland om överträdelsen så att den myndigheten kan vidta de åtgärder mot företaget som krävs för att åstadkomma rättelse (jfr den föreslagna bestämmelsen i 8 a §). Eftersom det är hemlandets myndigheter som har auktoriserat företaget så har dessa myndigheter också normalt större möjligheter att på ett effektivt sätt ingripa mot regelstridiga förfaranden. Enligt direktivet skall hemlandets myndigheter hålla tillsynsmyndigheten i värdlandet underrättad om vilka åtgärder som vidtas mot företaget. Skulle företaget inte upphöra med överträdelserna trots de åtgärder som vidtagits av hemlandet eller beroende på att sådana åtgärder visat sig otillräckliga eller av någon anledning inte kan genomföras i det landet, så får inspektionen gå vidare för att komma till rätta med missförhållandena. Vad som då återstår är att förbjuda företaget att göra nya åtaganden i Sverige. Innan förbud meddelas skall tillsynsmyndigheten i hemlandet underrättas.

I brådskande fall kan Finansinspektionen meddela förbud utan att först underrätta hemlandets behöriga myndighet. Även i brådskande fall måste emellertid inspektionen först försöka komma till rätta med en rättsstridig verksamhet genom ett föreläggande om rättelse. Följer inte företaget detta föreläggande kan inspektionen omedelbart förbjuda företaget att göra nya åtaganden. Underrättelse om att företaget vägrat vidta erforderlig rättelse och att förbud meddelats skall därefter sändas så snart som möjligt till hemlandsmyndigheten.

6 kap. 8 c §

Paragrafen grundar sig på en bestämmelse i artikel 19.9 i investeringstjänstedirektivet som förskriver en skyldighet att vid återkallelse av auktorisation meddela myndigheterna i de länder där företaget som fått sin auktorisation återkallad driver verksamhet genom filial eller direkt tillhandahållande av tjänster. Värdländernas myndigheter skall då vidta de åtgärder som krävs för att hindra företaget att ingå nya åtaganden inom dessa länders gränser.

6 kap. 8 d §

Paragrafen behandlar Finansinspektionens möjligheter att ingripa mot utländska företag som med tillstånd enligt 2 kap. 7 § driver värdepappersrörelse genom filial här i landet.

I tredje stycket anges inspektionens underrättelseskyldighet när ingripande har skett enligt paragrafens bestämmelser. Ansvaret för tillsynen över ett företag med filial i Sverige är delat mellan de svenska myndig-

heterna och myndigheterna i företagets hemland. Det är därför väsentligt att rutiner etableras för samarbete mellan inspektionsmyndigheterna i berörda länder så att tillsynen blir så effektiv som möjligt.

6 kap. 9 §

I paragrafen regleras i vilka fall Finansinspektionen skall återkalla ett tillstånd som har meddelats ett värdepappersbolag.

Första stycket har disponerats om och efter mönster av bankrörelse- och kreditmarknadsbolagslagen kompletterats med ytterligare återkallelsegrunder. Dessa återfinns också i investeringstjänstedirektivet (artikel 3.7).

Paragrafen innehåller för närvarande en regel om att ett värdepappersbolags tillstånd att bedriva verksamhet skall återkallas om bolagets egna kapital understiger 2/3 av det registrerade aktiekapitalet och bristen inte täckts inom tre månader efter det att den blev känd för bolaget. Denna regel ersätts med en liknande föreskrift i *andra stycket* som innebär att tillståndet skall återkallas om bolagets kapitalbas understiger det minsta belopp som föreskrivs i 5 kap. 1 §, dvs. det startkapital som enligt 2 kap. 5 § krävdes när rörelsen påbörjades.

Paragrafens tredje, fjärde och femte stycken har av redaktionella skäl flyttats till en ny paragraf, 9 a §.

6 kap. 9 a §

Första, andra och *tredje styckena* har flyttats från 9 §. I första stycket har gjorts en följdjustering till omdispositionen av det stycket. Andra och tredje styckena är oförändrade.

6 kap. 10 §

Paragrafen har justerats främst med anledning av att vissa banker, kreditinstitut och värdepappersföretag hemmahörande i ett annat land inom EES får driva värdepappersrörelse i Sverige med stöd av sin hemlandsauktorisation, dvs. utan att det krävs något tillstånd här. Bestämmelser om detta finns i 1 kap. 3 c och d §§. Paragrafen skall även tillämpas i andra fall då verksamhet som regleras i lagen får bedrivas utan tillstånd, t.ex. vid sådan förmedling av fondandelar som försäkringsmäklare kan bedriva enligt 1 kap. 3 b §.

6 kap. 11 §

Paragrafen har ändrats så att skyldigheten att bekosta Finansinspektionens verksamhet med årliga avgifter kommer att gälla även utländska företag som driver verksamhet från filial här i landet. Motsvarande regler finns

i 7 kap. 22 § bankrörelselagen (1987:617) och 23 § lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag.

7 kap. 2 §

Paragrafen är ny och grundar sig på bestämmelser i EG:s direktiv om att underlåtenhet att meddela ett beslut skall kunna bli föremål för prövning i domstol.

I artikel 26 i investeringstjänstedirektivet finns en allmän bestämmelse om rätt att överklaga beslut till domstol. Där stadgas bl.a. att möjlighet skall finnas att klaga till domstol då inget beslut har fattats inom sex månader från det att en fullständig ansökan om auktorisation har getts in. I artikel 17.3 finns en särskild bestämmelse med samma innehåll såvitt gäller underlåtenhet att översända underrättelse om filialetablering inom EES. Tiden inom vilken beslut måste fattas är emellertid här tre månader i stället för sex. Bestämmelserna har behandlats ytterligare i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.10).

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagen föreslås i sina huvuddelar träda i kraft den 1 januari 1996 i enlighet med bestämmelserna i kapitalkravs- och investeringstjänstedirektiven. I *punkten 1* anges dock att lagen såvitt avser vissa paragrafer som inte grundas på dessa direktiv skall träda i kraft den 1 januari 1995. Detta gäller bestämmelserna om undantag från värdepappersrörelselagens tillämpningsområde i 1 kap. 1 §, om försäkringsmäklares förmedling av fondandelar i 1 kap. 3 b §, värdepappersbolags möjligheter att som pant ta emot aktier i moderbolag i 3 kap. 6 § samt om värdepappersbolags förvärv av aktier i moderbolag i 4 kap. 5 §. Detsamma gäller upphävandet av bestämmelserna om enhandsengagemang och kapitaltäckning i 3 kap. 7 § resp. 5 kap. 2-4 §§. Motsvarande regler tas in i den nya lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag som i dessa delar föreslås träda i kraft den 1 januari 1995.

I 5 kap. 1 § andra stycket anges att ett värdepappersbolags kapitalbas inte får understiga det belopp för startkapital som föreskrivs enligt de ändrade bestämmelserna i 2 kap. 5 §. Normalt skall, enligt 6 kap. 9 § andra stycket, verksamhetstillståndet återkallas i fall när kapitalbasen under tre månaders tid inte kunnat hållas i nivå med det föreskrivna startkapitalet. Dessa bestämmelser kan inte tillämpas i fråga om värdepappersbolag som beviljats tillstånd och påbörjat sin verksamhet innan lagändringarna trätt i kraft. I *punkt 2* har därför tagits in en kompletterande regel, enligt vilken referensnivån för kapitalbasen i stället skall motsvara startkapitalkravet beräknat efter ecu-kursen per dagen för ikraftträdandet.

De ändringar som föreslås i 3 kap. 4 § innebär att vissa av de sidoverksamheter som ett värdepappersbolag nu kan bedriva med stöd av sin grundläggande auktorisation kommer att fordra särskilt tillstånd. Vidare införs som en ny tillståndspliktig sidoverksamhet valutaväxlingstransaktioner. I *punkten 3* har tagits in en uttrycklig regel om att frågor om tillstånd får prövas före lagens ikraftträdande. Där ges också en kompletterande regel som innebär att en tillståndspliktig verksamhet för vilken tillstånd sökts vid ikraftträdandet får fortsättas till dess denna ansökan har prövats slutligt.

13.9 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

3 §

I paragrafen har gjorts en följdändring så att hänvisningen till lagen om värdepappersrörelse kommer att omfatta även filialer till utländska företag hemmahörande inom EES som bedriver verksamhet i Sverige med stöd av bestämmelsen i den lagens 1 kap. 3 c §.

13.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet

3 kap. 1 §

Bestämmelsen i den nya punkten *3* har tillkommit för att uppfylla investeringstjänstedirektivets regler om tillträde till reglerade marknader. Av dessa regler (artikel 15) följer att utländska företag som i ett EES-land erhållit auktorisation att tillhandahålla investeringstjänster i form av kommissionshandel eller handel för egen räkning med finansiella instrument skall kunna få börsmedlemskap. För att nå överensstämmelse med vad som gäller för värdepappersinstitut enligt punkten 2 har även tagits med sådana EES-företag vars hemlandsauktorisation inbegriper förmedlingsverksamhet. Såväl värdepappersföretag som banker och andra kreditinstitut med tillstånd i ett EES-land att driva nu angivna former av värdepappersrörelse kan få börsmedlemskap. En förutsättning är emellertid att företaget i fråga uppfyller de krav som börsen ställt upp för medlemskap och att företaget vid en prövning av börsen anses vara lämpligt att delta i handeln där.

Av investeringstjänstedirektivets bestämmelser (artikel 15.2) följer att börsmedlemskap får nekas företag inom EES som inte iakttar de olika kraven enligt kapitalkravsdirektivet (93/6/EEG) och den hemlandstillsyn som gäller enligt detta direktiv. Ytterligare krav på kapital får ställas upp endast i fråga om sådant som inte regleras i kapitalkravsdirektivet. En sådan sak är tillträdesavgifter.

I investeringstjänstedirektivet anges särskilt att tillträdet till en reglerad marknad får vara villkorat av att marknadens administrativa och strukturella regler samt handelsregler efterlevs. Som ytterligare förutsättningar för tillträdet får enligt direktivet uppställas att yrkesmässiga krav som gäller för personal som verkar på eller i anslutning till marknaden samt reglerna och förfarandena för clearing och avveckling iakttas. Andra villkor som en börs således kan ställa upp för medlemskap kan avse bl.a. krav på viss kompetens hos företagets personal, adekvat utrustning vad gäller kommunikation samt teknisk kapacitet i övrigt.

I punkten *4*, som motsvarar nuvarande punkten 3, har rekvisiten för börsmedlemskap för utländska företag som inte har sitt hemland inom EES justerats så att förutsättningarna för börsmedlemskap blir enhetliga med dem som gäller för värdepappersinstitut och företag från ett EES-land. I punkten har genom ett tillägg särskilt angetts att företaget i sitt hemland skall stå under *betryggande* tillsyn. Detta innebär ett krav på att de utländska företag som avses i punkten 4 skall stå under en likartad tillsyn som företagen från ett EES-land. I fråga om krav på kapital gäller som förutsättning för medlemskap den allmänna bestämmelsen i denna paragrafs sista stycke, dvs. att företaget skall ha tillräckliga finansiella resurser. En börs får dock inte såsom förutsättning för medlemskap ställa strängare krav i fråga om den finansiella styrkan på företag med säte i ett land utanför EES än på EES-företag.

Enligt 2 kap. 1 § lagen om börs- och clearingverksamhet gäller principen om fritt tillträde dvs. att var och en som uppfyller de krav som ställs i lagen och av börsen skall få bli börsmedlem. Vidare följer av den i samma paragraf uppställda neutralitetsprincipen att börser i sin verksamhet skall behandla samtliga medlemmar lika. Inga medlemmar får således särbehandlas, positivt eller negativt, utan alla kontakter som förekommer med medlemmarna skall följa uppställda regler för verksamheten. Av de angivna principerna följer vidare att en börs inte får ställa strängare krav i fråga om medlemskap och deltagande i handeln på företag som anges i punkten 4 än på företag från ett EES-land.

Stockholms Fondbörs AB föreslår i sitt remissvar att det även görs ändringar i fjärde stycket. Fondbörsen vill att uttrycket "tillräckliga finansiella resurser" ersätts med en hänvisning till 2 kap. 5 § lagen om värdepappersrörelse i vilken paragraf — i den nya lydelse som här föreslås — anges kraven på bundet eget kapital för värdepappersbolag. Fondbörsen menar att detta skulle tydliggöra att innebörden av kravet på finansiella resurser i fortsättningen styrs av de bestämmelser om kapitalkrav som finns i kapitalkravsdirektivet. Det finns emellertid vissa problem med att använda en sådan hänvisning. I den aktuella paragrafen regleras enbart kravet på startkapital. Direktivet om kapitalkrav ger dock utrymme att av börsmedlem fordra att även kraven på kapitaltäckning för kreditrisker och marknadsrisker uppfylls (se artikel 15.2). En hänvisning till bestämmelsen i lagen om värdepappersrörelse skulle i onödan inskränka denna möjlighet. De i bestämmelsen angivna beloppen ansluter till de miniminivåer på startkapital som föreskrivs i kapitalkravsdirektivet. Det kan emellertid inte uteslutas att beloppen i framtiden kan behöva

höjas över dessa nivåer. Det innebär dock inte att de eventuella högre kraven kan tillämpas av en börs gentemot institut från annat EES-land så länge de uppfyller de kapitalnivåer som gäller i hemlandet. En hänvisning till 2 kap. 5 § lagen om värdepappersrörelse skulle i sådant fall bli missvisande. Mot bakgrund av bl.a. dessa omständigheter har det ansetts mindre lämpligt att vidta den av Fondbörsen föreslagna ändringen.

4 kap. 3 §

I paragrafen har gjorts ändringar som är betingade av investeringstjänstedirektivets detaljbestämmelser om genomlysningen av handeln vid en reglerad marknad (artikel 21). Direktivet anger i vilka särskilda situationer som informationskravet kan mildras eller efterges. Vidare öppnar direktivet en möjlighet för de behöriga myndigheterna att föreskriva mer flexibla villkor särskilt vad gäller tidpunkten för offentliggörandet, när det gäller obligationer och liknande instrument.

Det har överlämnats till regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen att utforma föreskrifter om tidpunkten och formerna för offentliggörandet av kurser och omsättningsuppgifter samt om villkoren för att i särskilda situationer t. ex. medge viss tidsförskjutning av offentliggörandet eller helt efterge detta krav. EES-avtalets minimivillkor skall därvid utgöra basen för de detaljföreskrifter som skall utarbetas. Föreskrifterna kan givetvis innehålla strängare villkor än minimistandarden, men måste då gälla generellt utan diskriminering.

4 kap. 4 §

Paragrafen har tillförts ett undantag från börsmedlems skyldighet att till börsen rapportera sådana avslut i vid börsen noterade finansiella instrument som gjorts utanför börsen. Undantaget har tillkommit på initiativ av bl.a. Stockholm Fondbörs AB som i sitt remissvar påtalar att det kan uppstå situationer i vilka börsmedlemmar tvingas att rapportera samma affär till flera börser. Börsen menar att detta är särskilt påtagligt i fråga om utländska börsmedlemmar som har rapporteringskrav även i hemlandet. Som exempel nämns att ett danskt medlemsföretag som handlar Volvoaktier på Londonbörsen till kunder i England måste rapportera samma affär till börserna i London, Stockholm och Köpenhamn.

Som framgår av allmänmotiveringen (avsnitt 5.7) regleras i investeringstjänstedirektivet enbart rapportering till hemlandet av transaktioner i finansiella instrument som ett värdepappersföretag gör genom en filial i ett annat EES-land eller genom gränsöverskridande verksamhet riktad till ett sådant land. Från rapporteringskravet får enligt artikel 20.2 undantas sådana transaktioner som utförs på en reglerad marknad i värdlandet och som är föremål för rapportering där. Den bakomliggande tanken med detta undantag är uppenbarligen att dubbla rapporteringar skall kunna undvikas beträffande affärer som sker på en reglerad

marknad inom EES. I linje härmed bör därför från rapporteringskravet enligt den förevarande paragrafen undantas sådana transaktioner som börsmedlemmen rapporterar till annan börs inom EES. Undantaget bör gälla både inhemska och utländska börsmedlemmar.

Genom en ändring i 1 kap. 7 a § lagen om värdepappersrörelse vidgas de svenska värdepappersinstitutens rapporteringsplikt på grund av reglerna i artikel 20 i direktivet om investeringstjänster. Utvidgningen gäller i fråga om transaktioner i finansiella instrument som sker genom filial i ett annat EES-land eller genom gränsöverskridande verksamhet. Som framgår av författningskommentaren till ändringen kan antas att ett motsvarande undantag från rapporteringsplikten som här föreslås gälla för börsmedlemmar kommer att tas in i de föreskrifter som närmare skall reglera rapporteringsplikten.

7 kap. 2 a §

Bestämmelsen har behandlats närmare i allmänmotiveringen (avsnitt 5.6).

7 kap. 4 §

Såsom behandlats i allmänmotiveringen (avsnitt 5.7) har inte samma stränga krav på omedelbart offentliggörande av kurser och omsättningsuppgifter som föreskrivs för börs upprättats för auktoriserade marknadsplatser. Syftet med detta har varit att ge större mått av flexibilitet vid organisationen av handel på en auktoriserad marknadsplats. För en sådan marknadsplats saknas för närvarande i lagen uppställda krav på vid vilken tidpunkt information skall lämnas. Investeringstjänstedirektivet (artikel 21) föreskriver emellertid vissa minimivillkor vad gäller genomlysningen vid en reglerad marknad. En anpassning till direktivet i denna del fordrar att den allmänt hållna bestämmelsen i denna paragraf kompletteras. Därför har i paragrafen införts en bestämmelse som föreskriver skyldighet att — i den ordning och omfattning som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande Finansinspektionen föreskriver — offentliggöra information om kurser och omsättningsuppgifter beträffande varje finansiellt instrument som noteras vid marknadsplatsen. Dessa föreskrifter måste minst uppfylla de minimikrav som direktivet uppställer.

8 kap. 6 §

Paragrafen har tillförts ett nytt *andra stycke*. Bestämmelsen i det nya stycket innebär att sådana värdepappersinstitut och utländska företag som enligt 3 kap. 1 § första stycket 2-4 och 7 kap. 2 a § kan få tillträde till en börs resp. en auktoriserad marknadsplats även skall ha möjlighet att bli medlem i eller få tillträde till en clearingorganisation som betjänar en börs eller en auktoriserad marknadsplats.

Villkoret för medlemskap är att värdepappersföretaget uppfyller kraven på kapital och hemlandstillsyn enligt kapitalkravsdirektivet. Ytterligare krav på kapital kan bara ställas för förhållanden som inte täcks av bestämmelserna i kapitalkravsdirektivet, såsom i fråga om exempelvis tillträdesavgifter. Särskilda krav kan vidare ställas upp av en clearingorganisation beträffande säkerheter och garantier för åtagandenas säkerställande och på teknisk kapacitet, exempelvis på en medlems data- och kommunikationssystem.

Bestämmelsen har behandlats i allmänmotiveringen (avsnitt 5.6).

I *fjärde* stycket, som motsvarar nuvarande tredje stycket, har en redaktionell ändring gjorts till följd av införandet av ett nytt andra stycke.

13.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag

Upphävande av 3 kap. 9 §

Paragrafen är upphävd.

Bestämmelser som reglerar begränsningar av ett kreditmarknadsbolags stora exponeringar har flyttats till 5 kap. 1 och 3 §§ i den föreslagna lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Upphävande av 4 kap. 2-4 §§

Bestämmelserna har upphävts därför att regler med motsvarande innehåll förts in i den nya lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar (se närmare avsnitt 6.6).

2 kap. 1 §

Paragrafen har kompletterats med ytterligare förutsättning för beviljande av tillstånd. Tillägget innebär att det i lagtexten klart anges att det i Finansinspektionens prövning av en tillståndsansökan ingår att göra en lämplighetsprövning av de tilltänkta ägarna med kvalificerade innehav i bolaget. Ändringen innebär i sak ingen nyhet eftersom det hittills ansetts att denna prövning ligger i kravet på att den planerade rörelsen skall kunna antas komma att uppfylla kraven på en sund verksamhet. Skälen för tillägget har redovisats i allmänmotiveringen (avsnitt 9).

Bestämmelser om ägarprövning i vissa andra fall av förvärv av aktier i ett kreditmarknadsbolag finns i 5 kap.

I *tredje stycket* har gjorts en redaktionell ändring med anledning av att bestämmelserna i 1 kap. 3 a § lagen om värdepappersrörelse flyttats och delats upp i två nya paragrafer, 1 kap. 3 d och 3 e §§.

4 kap. 1 §

Paragrafens *första stycke* har fått ny lydelse. Den innehåller en förklaring om att reglerna om kapitaltäckning och stora exponeringar finns i den föreslagna lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. Reglerna om kapitaltäckning för kreditrisker i 4 kap. 1-4 §§ har ersatts av bestämmelser i den nya lagen. Härigenom har samtliga paragrafer i 4 kap. utom 1 § kunnat tas bort ur den förevarande lagen.

Bestämmelserna i *andra* och *tredje styckena* om att ett kreditmarknadsbolags kapitalbas inte får understiga den lägsta nivå för startkapital som krävdes när verksamheten påbörjades, har justerats med hänsyn till att reglerna om kapitaltäckning överförts till en särskild lag. Även om ett kreditmarknadsbolags kapitalbas är tillräckligt stor för att uppfylla kapitaltäckningskraven får den inte understiga startkapitalet. Om så skulle ske kan bolagets tillstånd återkallas enligt bestämmelserna i 5 kap. 17 §.

13.12 Förslaget till lag om ändring i lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande

7 kap. 2 §

Justeringen i paragrafen har skett för att beakta den ändrade paragrafindelningen i 6 kap. lagen om värdepappersrörelse.

13.13 Förslagen till ändring i lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan, sparbankslagen (1987:619), föreningsbankslagen (1987:620) och lagen (1990:655) om återföring av obeskattade reserver

Bestämmelserna om kapitaltäckning och kapitalbas i de aktuella lagarna har upphävts som en följd av att regler av motsvarande innehåll för samtliga berörda institut samlats i den föreslagna nya lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

De föreslagna ändringarna i sparbankslagen, föreningsbankslagen och lagen om återföring av obeskattade reserver är vidare konsekvenser av att bestämmelserna om kapitaltäckning och kapitalbas har upphävts i 2 kap. 9-11 §§ bankrörelselagen och 5 kap. 1-4 §§ lagen om värdepap-

persrörelse samt att bestämmelser av motsvarande innehåll införts i den föreslagna nya kapitaltäckningslagen och där sammanförts med de nya kapitaltäckningsreglerna avseende marknadsrisker. Ändringarna avser huvudsakligen hänvisningarna till de ovan nämnda kapitaltäckningsbestämmelserna, vilka nu ersatts med hänvisningar till den nya lagen. Härigenom kommer hänvisningarna att omfatta även de nya kapitalkravsreglerna avseende marknadsrisker.

13.14 Förslaget till lag om ändring i uppbördslagen (1953:272)

10 §

I lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter har intagits en ny bestämmelse, 3 kap. 32 b §, enligt vilken utländska kreditinstitut eller värdepappersföretag som är verksamma i Sverige utan filialetablering här skall lämna en skriftlig förbindelse att årligen lämna kontrolluppgift enligt 3 kap. 22, 25 a eller 27 § samma lag. Vid utbetalning av ränta eller utdelning för vilken kontrolluppgift skall lämnas enligt dessa paragrafer följer skyldighet för den som har att avge kontrolluppgift att göra skatteavdrag för betalning av preliminär A-skatt. En sådan skyldighet att innehålla preliminär skatt bör inte åläggas de nu aktuella utländska företagen. I 10 § femte stycket uppbördslagen tas därför in en ny punkt j, enligt vilken preliminär A-skatt inte skall utgå för ränta eller utdelning för vilken kontrolluppgift skall lämnas enligt sådan förbindelse som avses i 3 kap. 32 b § lagen om självdeklaration och kontrolluppgifter.

13.15 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:806) om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse

3 kap. 6 §

Paragrafen har ändrats så att det blir möjligt för värdepappersbolag som är dotterbolag till ett försäkringsbolag att under de förutsättningar som i övrigt gäller enligt bestämmelsen som pant ta emot aktier i moderbolaget. Motsvarande ändring i fråga om förvärv av aktier görs i 4 kap. 5 §. Ändringarna har kommenterats i allmänmotiveringen (avsnitt 5.11).

4 kap. 5 §

I paragrafen görs för värdepappersbolag och svenska bankinstitut med tillstånd att bedriva värdepappersrörelse ett begränsat undantag från aktiebolagslagens och bankaktiebolagslagens principiella förbud mot förvärv av egna aktier och aktier i moderbolag. För att uppnå terminologisk överensstämmelse med övriga paragrafer i kapitlet har bestämmelsens

tillämpningsområde ändrats så att det omfattar svenska värdepappersinstitut. Ändringen innebär ingen materiell skillnad i förhållande till vad som gäller nu.

Undantagsregeln utvidgas vidare i materiellt avseende till att gälla även det förbud för försäkringsbolag att förvärva egna aktier och aktier i moderbolag som finns i 6 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1987:713). Ändringen innebär att det blir möjligt för ett svenskt värdepappersinstitut som är dotterbolag till ett försäkringsföretag att under de förutsättningar och i den omfattning som anges i paragrafen förvärva aktier i moderbolaget. Regleringen blir härigenom enhetlig för samtliga värdepappersinstitut oberoende av moderbolagets karaktär. Ändringen har behandlats i allmänmotiveringen (avsnitt 5.11).

1 Förslag till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Definitioner

1 § I denna lag betyder

1. bank: bankaktiebolag, sparbank och föreningsbank,

2. kreditmarknadsbolag: ett svenskt aktiebolag som har fått tillstånd att driva finansieringsverksamhet enligt lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag,

3. värdepappersbolag: ett svenskt aktiebolag som har fått tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,

4. kreditinstitut: bank, kreditmarknadsbolag och Svenska skeppshypotekskassan,

5. institut: kreditinstitut och värdepappersbolag.

6. finansiellt institut: ett svenskt eller utländskt företag som inte är kreditinstitut eller värdepappersbolag eller motsvarande utländskt företag men vars huvudsakliga verksamhet består i att förvärva aktier eller andelar eller att driva valutahandel eller värdepappersrörelse eller att utföra en eller flera av de verksamheter som anges i 3 kap. 1 § andra stycket 2-11 lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag,

7. holdingföretag med finansiell verksamhet: ett finansiellt institut vars dotterföretag uteslutande eller huvudsakligen utgörs av kreditinstitut, värdepappersbolag eller motsvarande utländskt företag eller finansiella institut, dock att minst ett av dotterföretagen är kreditinstitut eller värdepappersbolag,

8. holdingföretag med blandad verksamhet: ett svenskt eller utländskt företag som inte är ett holdingföretag med finansiell verksamhet men som har minst ett dotterföretag som är kreditinstitut eller värdepappersbolag,

9. anknutet företag: ett svenskt eller utländskt företag vars huvudsakliga verksamhet består i att äga eller förvalta fast egendom, tillhandahålla datatjänster eller bedriva annan liknande verksamhet som har samband med ett eller flera kreditinstituts eller värdepappersbolags eller motsvarande utländskt företags huvudsakliga verksamhet,

10. ägarintresse: ett direkt eller indirekt innehav av 20 % eller mer av rösterna eller kapitalet i ett kreditinstitut eller värdepappersbolag eller motsvarande utländskt företag, finansiellt institut eller anknutet företag.

2 § Om ett företag

1. innehar mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar i en svensk eller utländsk juridisk person,

2. äger aktier eller andelar i en juridisk person och på grund av avtal med andra delägare i denna förfogar över mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar,

3. äger aktier eller andelar i en juridisk person och har rätt att utse eller avsätta mer än hälften av ledamöterna i dess styrelse eller motsvarande ledningsorgan, eller

4. i annat fall än som avses i 3 på grund av avtal med en juridisk person eller föreskrift i dess bolagsordning, bolagsavtal eller därmed jämförbara stadgar har rätt att ensamt utöva ett bestämmande inflytande över denna,

är företaget moderföretag och den juridiska personen dotterföretag.

Om ett dotterföretag, eller ett moderföretag och ett eller flera dotterföretag tillsammans, eller flera dotterföretag tillsammans

1. innehar mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar i en juridisk person,

2. äger aktier eller andelar i en juridisk person och på grund av avtal med andra delägare i denna förfogar över mer än hälften av rösterna för samtliga aktier eller andelar, eller

3. äger aktier eller andelar i en juridisk person och har rätt att utse eller avsätta mer än hälften av ledamöterna i dess styrelse eller motsvarande ledningsorgan,

är även en sådan juridisk person dotterföretag till moderföretaget.

Moderföretag och dotterföretag utgör tillsammans en koncern.

Med koncernföretag avses i denna lag företag inom samma koncern.

2 kap. Kapitalkrav och kapitalbas

Kapitalkrav

1 § Ett institut skall ha en kapitalbas som täcker summan av kapitalkraven för kreditrisker enligt 2 § och marknadsrisker enligt 3 §.

En och samma del av kapitalbasen får inte användas för att samtidigt täcka både kreditrisker och marknadsrisker.

2 § För att uppfylla kapitalkravet för kreditrisker skall institutet vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 5 och 6 §§, som motsvarar minst 8 % av värdet av institutets tillgångar och åtaganden beräknat enligt 3 kap. 1 §.

3 § För att uppfylla kapitalkravet för marknadsrisker skall institutet vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 5-7 §§, som täcker marknadsrisker beräknade enligt 4 kap. 2-8 §§.

Ett institut får, efter tillstånd av Finansinspektionen, beräkna kapitalkravet för sådana marknadsrisker som avses i 4 kap. 2-7 §§ i enlighet med 2 § om

1. handelslagrets storlek normalt inte överstiger 5 % av institutets totala balansomslutning,

2. värdet av positionerna i handelslagret normalt inte överstiger 15 miljoner ecu, samt

3. handelslagrets storlek och värdet av positionerna i handelslagret inte vid något tillfälle överstiger 6 % av institutets totala balansomslutning respektive 20 miljoner ecu.

4 § Även om kraven enligt 2 och 3 §§ är uppfyllda får ett värdepappersbolags kapitalbas, beräknad enligt 5-7 §§, aldrig understiga ett belopp som motsvarar 25 % av bolagets fasta omkostnader för det föregående året eller, om bolagets verksamhet pågått i mindre än ett år, 25 % av de fasta omkostnader som angetts i bolagets verksamhetsplan.

Om omfattningen av bolagets verksamhet ändrats väsentligt sedan det föregående året eller om Finansinspektionen finner att verksamhetsplanen behöver korrigeras, får inspektionen besluta om ändring av kapitalkravet enligt första stycket.

Kapitalbas

5 § Kapitalbasen utgörs av summan av primärt och supplementärt kapital efter avräkning enligt 6 §. Det primära kapitalet skall utgöra minst hälften av kapitalbasen.

Med primärt kapital avses:

A. I bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag eget kapital med undantag för kumulativa preferensaktier, i sparbanker reservfonder, i föreningsbanker eget kapital med undantag för förlagsinsatser samt i Svenska skeppshypotekskassan kassans reservfond.

B. I banker, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag kapitalandelen av skatteutjämningsreserv och av periodiseringsfond.

C. I banker och kreditmarknadsbolag kapitalandelen av det belopp som svarar mot bankens eller bolagets reserver till följd av avskrivning på egendom som upplåtits till nyttjande.

Med supplementärt kapital avses värdet av förlagsandelslån, förlagslån och andra skuldförbindelser med en ursprunglig löptid på minst fem år och med rätt till betalning först efter institutets övriga borgenärer, dock sammanlagt högst till ett belopp som motsvarar hälften av det primära kapitalet. Förlagsandelslån, förlagslån och andra skuldförbindelser vilkas återstående löptid understiger fem år får tas upp till ett belopp som motsvarar högst 20 % av det nominella värdet för varje helt år som återstår till förfallodagen.

Som primärt eller supplementärt kapital får dessutom, enligt medgivande av regeringen, räknas andra kapitaltillskott och reserver än som sägs i andra och tredje styckena.

6 § Från summan av det primära och det supplementära kapitalet enligt 5 § andra, tredje och fjärde styckena skall räknas av det bokförda värdet av vad som har skjutits till som aktiekapital eller i annan form i ett företag som driver försäkringsverksamhet eller något slag av finansiell verksamhet som kräver tillstånd. Någon avräkning skall dock inte göras om tillskottet uppgår till högst 5 % av företagets egna kapital eller motsvarande och det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott inte överstiger 10 % av eget kapital eller egna fonder. Avräkning skall inte heller göras för tillskott som belöper på företag som omfattas av bestämmelserna om konsolidering enligt 6 kap.

7 § För att täcka marknadsrisker som avses i 2 kap. 4 § och 4 kap. 2-8 §§ får till kapitalbasen räknas även andra poster än dem som anges i 5 §, såsom orealiserade vinster som ingår i institutets handelslager och förlagslån med en ursprunglig löptid på minst två år.

3 kap. Kapitalkrav för kreditrisker

1 § Kapitalkravet för kreditrisker enligt 2 kap. 2 § bestäms i förhållande till ett instituts tillgångar och åtaganden som inte ingår i handelslagret. Dessa poster delas in i följande grupper:

A 1. Inneliggande kassa, checkar och postremissväxlar.

2. Placeringar och fordringar för vilka svenska staten, en svensk kommun eller en därmed jämförlig samfällighet svarar.

3. Placeringar och fordringar för vilka utländska stater eller centralbanker svarar, om placeringen eller fordran gäller i den nationella valutan och är refinansierad i samma valuta.

4. Övriga placeringar och fordringar för vilka svarar någon av de utländska stater och centralbanker som regeringen föreskriver.

5. Placeringar, garantiförbindelser och andra åtaganden, för vilka säkerheten utgörs av sådana tillgångar som avses i 1 eller sådana placeringar för vilka en stat svarar enligt 2—4.

B 1. Placeringar och fordringar för vilka Allmänna pensionsfonden eller ett svenskt företag som bedriver något slag av bankverksamhet svarar.

2. Placeringar och fordringar för vilka svarar en kommun eller en därmed jämförlig samfällighet i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver.

3. Placeringar och fordringar med en återstående löptid av högst ett år för vilka en utländsk bank svarar.

4. Placeringar och fordringar för vilka svarar en bank i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver.

5. Placeringar och fordringar för vilka svarar någon av de internationella utvecklingsbanker som regeringen föreskriver.

6. Placeringar, garantiförbindelser och andra åtaganden, för vilka säkerheten utgörs av placeringar eller fordringar som anges i 5.

C. Placeringar, garantiförbindelser och andra åtaganden, för vilka säkerheten utgörs av panträtt i bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom det uppskattade värde som institutet bestämt efter särskild värdering.

D. Övriga placeringar, garantiförbindelser och andra åtaganden.

Vid bestämmandet av kapitalkravet skall tillgångarna och åtagandena tas upp till sammanlagt

- 20 % av summan av de poster som anges i första stycket B,
- 50 % av summan av de poster som anges i första stycket C samt
- 100 % av summan av de poster som anges i första stycket D.

Vid bestämmandet av kapitalkravet enligt första stycket skall undantas sådana tillskott, placeringar och fordringar som regeringen föreskriver. Till grund för bestämmandet av kapitalkravet enligt andra stycket skall posterna värderas i enlighet med vad regeringen föreskriver.

4 kap. Kapitalkrav för marknadsrisker

Handelslager

1 § Ett instituts handelslager utgörs av sådana positioner i finansiella instrument som institutet tagit i avsikt att på kort sikt göra en vinst, att skydda egna positioner eller att avveckla affärer med kunder.

Handelslagret utgörs vidare av ett instituts resultatförda men inte reglerade fordringar som är hänförliga till poster i handelslagret såsom avgifter, provisioner, räntor och utdelningar.

Positionsrisker

2 § Kapitalkravet för ränteanknutna finansiella instrument som ingår i ett instituts handelslager bestäms på grundval av emittentens kreditvärdighet och instrumentens löptid. Kapitalkravet skall gälla för den specifika och generella risken. Vid beräkning av kapitalkravet får institutet räkna av långa och korta positioner i samma slag av finansiella instrument mot varandra.

Vid bestämmandet av kapitalkravet för den specifika risken skall de ränteanknutna finansiella instrumenten delas in i följande grupper:

A. Placeringar och fordringar som avses i 3 kap. 1 § första stycket A.

B. Placeringar och fordringar som avses i 3 kap. 1 § första stycket B.

C. Övriga placeringar, garantiförbindelser och andra åtaganden.

Kapitalkravet för den specifika risken skall motsvara

- 0 % av summan av de poster som anges i andra stycket A,
- 0,25 %, 1,00 % och 1,60 % av summan av de poster som anges i andra stycket B, beroende på om den återstående löptiden är högst 6 månader, mellan 6 och 24 månader, respektive över 24 månader, samt
- 8 % av summan av de poster som anges i andra stycket C.

Kapitalkravet för den generella risken skall bestämmas enligt antingen en löptidsbaserad eller en durationsbaserad metod.

3 § Kapitalkravet för aktier och aktieanknutna finansiella instrument som ingår i ett instituts handelslager skall motsvara dels 4 % av institutets bruttoposition i sådana instrument (specifik risk), dels 8 % av institutets nettoposition i sådana instrument (generell risk). Vid beräkning av kapitalkravet får institutet räkna av långa och korta positioner i samma slag av finansiella instrument mot varandra.

Kapitalkravet för den specifika risken får sättas ned till 2 %, om positionerna i aktier och aktieanknutna finansiella instrument uppfyller särskilda krav i fråga om säkerhet, likviditet och riskspridning.

4 § Ett institut som garanterar en emission av fondpapper får vid beräkning av kapitalkravet för risker som ett sådant åtagande innebär, i stället för vad sägs i 2 och 3 §§, använda en särskild metod som tar hänsyn till dels av tredje man genom avtal tecknade eller garanterade delar av emissionen, dels den tid som förflutit efter det att institutet blivit bundet av sitt åtagande.

Avvecklingsrisker

5 § För transaktioner som ett institut har gjort i sådana finansiella instrument som avses i 2 och 3 §§ och där affären inte fullföljts på avtalad avvecklingsdag skall kapitalkravet bestämmas med hänsyn till den risk för förlust som institutet utsätts för genom detta.

Kapitalkravet enligt första stycket skall beräknas på grundval av dels skillnaden mellan avtalat pris för de finansiella instrumenten och deras gällande marknadsvärde, dels den tid som förflutit från avtalad avvecklingsdag. Efter medgivande av Finansinspektionen får kapitalkravet i stället beräknas med utgångspunkt i det avtalade priset och den tid som förflutit från avtalad avvecklingsdag.

Motpartsrisker

6 § Kapitalkravet för motpartsrisker i transaktioner som rör handelslagret och där ett institut betalat för finansiella instrument innan dessa mottagits eller levererat finansiella instrument utan att likvid erhållits för dem, skall motsvara 8 % av värdet av de finansiella instrumenten eller likviden

multiplicerat med det riskvikttal som enligt 3 kap. 1 § första och andra styckena gäller för den ifrågavarande motparten. Motsvarande kapitalkrav gäller om det vid gränsöverskridande handel har förflutit en eller flera dagar efter det att betalning eller leverans ägt rum.

Andra risker

7 § För resultatförda men inte reglerade fordringar såsom sådana avgifter, provisioner, räntor och utdelningar som är hänförliga till poster i handelslagret skall bestämmelserna om kapitalkrav för kreditrisker i 2 kap. 2 § och 3 kap. 1 § tillämpas.

Valutakursrisker

8 § Om ett instituts totala nettoposition i utländsk valuta för hela verksamheten överstiger 2 % av kapitalbasen enligt 2 kap. 5-7 §§ skall kapitalkravet motsvara 8 % av det överskjutande beloppet.

För balanserade positioner i nära korrelerade valutor får tillämpas ett kapitalkrav motsvarande 4 % av värdet av den balanserade positionen.

Efter medgivande av Finansinspektionen får en simuleringsmetod användas vid beräkning av kapitalkravet enligt denna paragraf.

5 kap. Stora exponeringar

Definitioner

1 § Med exponering avses ett instituts tillgångsposter samt poster utanför balansräkningen. Vid valutatransaktioner omfattas inte exponeringar som uppkommer i samband med normal avveckling av en transaktion under två dygn efter betalning. Vid köp eller försäljning av finansiella instrument omfattas inte exponeringar som uppkommer i samband med normal avveckling av en transaktion under fem vardagar efter den tidpunkt då antingen betalning har skett eller de finansiella instrumenten har levererats.

En stor exponering är en exponering som ett institut har gentemot en kund eller grupp av kunder med inbördes anknytning vars värde uppgår till eller överstiger 10 % av institutets kapitalbas.

2 § Med en grupp av kunder med inbördes anknytning avses två eller flera fysiska eller juridiska personer som, om inte annat visas, utgör en helhet ur risksynpunkt därför att

1. någon av dem har, direkt eller indirekt, ägarinflytande över en eller flera av de övriga i gruppen, eller

2. de utan att stå i sådant förhållande som avses i 1 har sådan inbördes anknytning att någon eller samtliga av de övriga kan befaras råka i betalningssvårigheter om en av dem drabbas av ekonomiska problem.

Begränsningar

3 § Värdet av ett instituts exponering gentemot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning får inte överstiga 25 % av institutets kapitalbas.

Om denna kund eller grupp av kunder med inbördes anknytning är moderföretag eller dotterföretag till institutet eller ett eller flera dotterföretag till moderföretaget får värdet av exponeringen inte överstiga 20 % av institutets kapitalbas.

Om institutet i ett fall som avses i andra stycket är en bank och moderföretaget inte är ett institut, ett motsvarande utländskt företag eller försäkringsföretag får värdet av exponeringen inte överstiga 10 % av bankens kapitalbas.

4 § Det sammanlagda värdet av ett instituts stora exponeringar får inte överstiga 800 % av institutets kapitalbas.

5 § Om ett moderföretag är ett institut skall vid beräkningen av de i 3 och 4 §§ angivna gränsvärdena inte medräknas exponeringar som koncernföretag som är institut har gentemot andra koncernföretag, om företagen står under tillsyn och omfattas av samma konsolidering som moderföretaget.

Regeringen får medge att första stycket får tillämpas även på koncerner där moderföretaget är ett i Sverige etablerat holdingföretag med finansiell verksamhet.

Rapportering

6 § Ett institut skall fortlöpande rapportera sina stora exponeringar till Finansinspektionen.

Om ett instituts exponeringar överstiger något av de i 3 och 4 §§ angivna gränsvärdena, skall institutet genast anmäla detta till Finansinspektionen. Inspektionen får bestämma en viss tid inom vilken exponeringarna skall nedbringas till de tillåtna gränsvärdena.

Finansiell företagsgrupp

1 § En finansiell företagsgrupp föreligger om

1. ett institut är moderföretag till ett annat institut eller ett finansiellt institut,

2. ett institut har ägarintresse i ett annat institut eller ett finansiellt institut och leder detta tillsammans med ett eller flera företag vars ansvar är begränsat till den andel av kapitalet som företagen innehar, eller

3. ett holdingföretag med finansiell verksamhet är moderföretag till ett institut.

Om ett institut är moderföretag till eller har sådant ägarintresse som avses i första stycket 2 i ett anknutet företag eller om ett holdingföretag med finansiell verksamhet är moderföretag till ett anknutet företag skall även detta företag ingå i den finansiella företagsgruppen.

En finansiell företagsgrupp skall även omfatta ett utländskt företag som motsvarar ett institut, om detta är dotterföretag enligt 1 kap. 2 §.

2 § Finansinspektionen får besluta att bestämmelserna i detta kapitel om finansiella företagsgrupper skall gälla även för

1. andra ägarintressen än som anges i 1 § första stycket 2 eller andra former av kapitalbindningar,

2. ett institut som utövar ett väsentligt inflytande över ett eller flera institut eller finansiella institut, eller

3. institut eller finansiella institut som har en gemensam eller i huvudsak gemensam ledning.

Kapitalkrav m.m.

3 § Vad som föreskrivs i 2 kap. 2 § om kapitalkrav för kreditrisker, i 2 kap. 3 § om kapitalkrav för marknadsrisker och i 5 kap. 3 och 4 §§ om stora exponeringar skall tillämpas även på den samlade ekonomiska ställningen för en finansiell företagsgrupp.

Första stycket omfattar inte försäkringsföretag och sådana dotterföretag till ett försäkringsföretag som inte driver någon form av finansiell verksamhet.

4 § Vad som föreskrivs i 2 kap. 15 a § bankrörelselagen (1987:617) om en banks innehav och åtaganden i företag skall tillämpas även på en finansiell företagsgrupps samlade innehav och åtaganden, om en bank ingår i företagsgruppen.

Vad som föreskrivs i 3 kap. 6 § lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag om ett kreditmarknadsbolags kvalificerade innehav av aktier eller andelar i företag som inte driver finansiell verksamhet skall tillämpas

även på en finansiell företagsgrupps samlade kvalificerade innehav, om ett kreditinstitut som inte är bank ingår i företagsgruppen.

Konsolidering

5 § För finansiella företagsgrupper skall upprättas gruppbaserad redovisning (konsolidering).

Konsolidering skall göras med tillämpning av de regler som enligt 11 kap. 11 § aktiebolagslagen (1975:1385) och 4 kap. 11 § bankrörelselagen (1987:617) gäller för upprättandet av koncernbalansräkningar, om inte annat följer av denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag.

Konsolideringen skall omfatta kapitalbasen, kapitalkraven för kreditrisker och marknadsrisker, stora exponeringar samt sådana innehav och åtaganden som avses i 4 §. Även den del som belöper på minoritetsandelar i dotterföretag skall ingå. Redovisad goodwill som belöper på företag som omfattas av konsolideringen skall räknas av från primärt kapital.

Kapitalbasen för den finansiella företagsgruppen skall bestämmas i enlighet med vad som anges i 2 kap. 5-7 §§. Vid beräkning av konsoliderat kapitalkrav för kreditrisker skall tillgångar och åtaganden tas upp till de värden som föreskrivs i 3 kap. 1 §. Vid beräkning av konsoliderat kapitalkrav för marknadsrisker skall reglerna i 4 kap. 2-8 §§ tillämpas. Exponeringar skall bestämmas på sätt som anges i 5 kap. 3-5 §§. Kontroll av att gränserna för åtaganden och innehav av aktier och andelar i företag inte överskrids skall göras enligt 2 kap. 15 a § bankrörelselagen (1987:617) eller 3 kap. 6 § lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag.

Vid beräkningar och bestämmande enligt fjärde stycket skall även förordningar och föreskrifter som utfärdats med stöd av denna lag tillämpas.

6 § För en koncern där moderföretaget är ett institut eller holdingföretag med finansiell verksamhet skall fullständig konsolidering ske enligt 5 §.

Ett företag vari ägarintresse föreligger enligt 1 § första stycket 2 skall konsolideras med den andel som institutet har i det företaget (klyvningsmetoden).

Tillsynsredovisning

7 § För en finansiell företagsgrupp skall uppgifter lämnas i den omfattning som följer av denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag i en särskild redovisning som avser gruppens samlade ekonomiska ställning (konsoliderad kapitalredovisning).

Ett holdingföretag med blandad verksamhet skall lämna den information som behövs för tillsynen över de dotterföretag som är institut (sammanställd information).

8 § Ett moderföretag eller ett institut som har sådant ägarintresse som avses i 1 § första stycket 2 eller, om Finansinspektionen fattat beslut enligt 2 §, det företag som inspektionen bestämmer, skall upprätta och ge in den konsoliderade kapitalredovisningen till inspektionen för de räkenskapsperioder och vid de tidpunkter som regeringen föreskriver.

Ett holdingföretag med blandad verksamhet skall upprätta och ge in den sammanställda informationen till Finansinspektionen för de räkenskapsperioder och vid de tidpunkter som regeringen föreskriver.

9 § Ett företag som ingår i en finansiell företagsgrupp skall lämna uppgifter som krävs enligt denna lag, eller föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag, till det företag som enligt 8 § skall upprätta konsoliderad kapitalredovisning eller sammanställd information.

Undersökning

10 § Finansinspektionen får företa inspektioner för att kontrollera den konsoliderade kapitalredovisningen eller sammanställda informationen som företagen är skyldiga att lämna enligt denna lag eller föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag.

Undantag

11 § Regeringen får medge att ett dotterföretag eller ett företag i vilket det finns ägarintresse enligt 1 § första stycket 2 undantas vid beräkning enligt 3-5 §§ och utelämnas från sådan tillsynsredovisning som skall upprättas enligt 7 § om

1. företaget är beläget i ett land utanför EES där det finns rättsliga hinder för överföring av nödvändig information,
2. företaget är av mindre betydelse med hänsyn till syftet med tillsynen, eller
3. en konsolidering av företagets finansiella ställning skulle vara olämplig eller vilseledande med hänsyn till syftet med tillsynen.

Om ett dotterföretag som är institut är undantaget från beräkning eller utelämnat från tillsynsredovisningen enligt första stycket 2 eller 3, skall moderföretaget till Finansinspektionen lämna de upplysningar som inspektionen behöver för sin tillsyn över institutet.

Tillsynsansvar

12 § Är moderföretaget i en finansiell företagsgrupp ett institut hemmahörande i Sverige skall tillsynen enligt detta kapitel utövas av Finansinspektionen.

Är moderföretaget i en finansiell företagsgrupp ett holdingföretag med finansiell verksamhet skall Finansinspektionen utöva tillsynen enligt detta kapitel, om

1. samtliga dotterföretag som är institut är hemmahörande i Sverige, eller

2. samtliga dotterföretag som är institut är hemmahörande inom EES, varav minst ett i Sverige, under förutsättning att holdingföretaget har etablerats här i landet.

Om moderföretaget är ett holdingföretag med finansiell verksamhet får regeringen i andra fall än som anges i andra stycket träffa överenskommelse med behöriga myndigheter i de andra EES-länderna om vilken myndighet som skall utöva tillsynen.

13 § Finansinspektionen skall föra en förteckning över de holdingföretag med finansiell verksamhet som enligt 12 § omfattas av inspektionens tillsyn.

14 § Finansinspektionen skall, inom ramen för sin befogenhet, efter begäran från behörig myndighet i ett annat EES-land, lämna eller kontrollera information som behövs för att myndigheten skall kunna utöva sin tillsynsskyldighet eller tillåta att myndigheten själv utför kontrollen.

7 kap. Tillsyn m.m.

Tillämpliga tillsynsregler

1 § Finansinspektionen övervakar efterlevnaden av bestämmelserna i denna lag. I fråga om tillsynen gäller vad som är föreskrivet i de lagar som reglerar verksamheten för respektive institut, om inte annat följer av denna lag.

Övervaknings- och kontrollsystem

2 § Ett institut skall ha betryggande system för övervakning och kontroll av marknadsrisker i verksamheten samt för beräkning av institutets finansiella positioner vid varje tidpunkt. Ett institut skall vidare ha sådana förvaltnings- och redovisningsrutiner som säkerställer en effektiv kontroll av att bestämmelserna om kapitalkrav för marknadsrisker, stora exponeringar och gruppbaserad tillsyn i denna lag fortlöpande efterlevs.

Ingripande

3 § Om ett instituts kapitalbas understiger det minsta belopp som krävs enligt 2 kap. 2-4 §§ får Finansinspektionen förelägga institutet att vidta lämpliga åtgärder för att rätta till förhållandet.

Sekretess

4 § En styrelseledamot eller befattningshavare hos ett holdingföretag med finansiell verksamhet eller ett holdingföretag med blandad verksamhet vilken i den egenskapen får kunskap om affärsförhållanden i ett företag som enligt 6 kap. 9 § skall lämna uppgifter, får inte obehörigen röja vad han fått veta och inte heller utnyttja kunskpen i strid med det uppgiftslämnande företagets intresse.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

Avgifter m.m.

5 § Om Finansinspektionen för bedömning av en viss fråga vid tillsynen enligt denna lag behöver anlita någon med särskild fackkunskap, skall kostnaden för detta betalas av det institut som tillsynen avser.

Institut som står under tillsyn enligt denna lag skall med årliga avgifter bekosta Finansinspektionens verksamhet enligt de närmare föreskrifter regeringen meddelar.

Vite

6 § Om Finansinspektionen meddelar föreläggande enligt denna lag får inspektionen förelägga vite.

Överklagande

7 § Finansinspektionens beslut enligt denna lag får överklagas hos kammarrätten.

Finansinspektionen får bestämma att ett beslut om föreläggande skall gälla omedelbart.

8 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen skall meddela närmare föreskrifter om

1. storleken av sådana kapitalandelar som avses i 2 kap. 5 § andra stycket B och C,
2. vilka poster som får räknas till kapitalbasen enligt 2 kap. 7 § och omfattningen av dessa,
3. vilka poster som skall ingå i handelslagret enligt 4 kap. 1 §,
4. beräkning av kapitalkraven enligt 4 kap. 2-8 §§,
5. vilka poster som utgör exponeringar, hur exponeringar skall värderas och vilka exponeringar som får undantas vid beräkningen av de gränsvärden som anges i 5 kap. 3 och 4 §§,
6. omfattningen och fullgörandet av rapporteringsskyldigheten enligt 5 kap. 6 §,
7. hur konsolidering skall ske i andra fall än som anges i 6 kap. 6 §,
8. innehållet, utformningen och omfattningen av den redovisning eller information som skall lämnas enligt 6 kap. 7 §.

9 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela de föreskrifter som behövs beträffande beräkning av kapitalkravet enligt 2 kap. 4 §.

Regeringen får bemyndiga Finansinspektionen att meddela sådana föreskrifter och lämna sådana medgivanden som enligt denna lag ankommer på regeringen.

---

1. Denna lag träder i kraft i fråga om 1 kap., 2 kap. 1 § i den del paragrafen avser kreditrisker, 2 kap. 2, 5 och 6 §§, 3 kap., 5 kap., 6 kap. samt 7 kap. 1 §, 2 § i den del paragrafen avser stora exponeringar, 3 § i den del paragrafen avser kreditrisker, 4-7 §§, 8 § 1, 5-8, samt 9 § andra stycket den 1 januari 1995. Lagen i övrigt träder i kraft den 1 januari 1996.

Kapitalkravet för kreditrisker enligt 2 kap. 1 § och 3 kap. 1 § skall intill utgången av år 1995 beräknas i ett instituts hela verksamhet.

2. Om värdet av ett instituts exponeringar det datum då den gemensamma EES-kommitténs beslut att införliva direktivet om stora exponeringar med EES-avtalet publicerades i Europeiska gemenskapernas officiella tidning överstiger de i 5 kap. 3 och 4 §§ angivna gränsvärdena får Finansinspektionen bevilja institutet anstånd att nedbringa exponeringarna till dessa gränsvärden dock senast till den 31 december 2001. Exponeringar med längre löptid enligt bindande avtalsvillkor får dock bibehållas till förfallodagen.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan[1]

dels att 3 b-3 c §§ skall upphöra att gälla,

dels att 3 a § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	3 a §[2]
Kassan skall vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 3 b §, som motsvarar åtta procent av värdet av kassans placeringar, beräknat enligt 3 c § (kapitalkrav).	*Bestämmelser om kapitaltäckning och stora exponeringar finns i lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

[1]Senaste lydelse av
3 b § 1989:1094
3 c § 1989:1094.

[2]Senaste lydelse 1989:1094.

3 Förslag till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617)

Härigenom föreskrivs i fråga om bankrörelselagen (1987:617)[1]

dels att 2 kap. 9 a-11 och 16 §§ skall upphöra att gälla,

dels att 2 kap. 9 §, 4 kap. 9 § samt 7 kap. 4 och 11 §§ skall ha följande lydelse,

dels att nuvarande 2 kap. 12 § skall betecknas 2 kap. 10 §.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 kap. 9 §[2]	
En bank skall vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 9 a §, som motsvarar åtta procent av värdet av bankens placeringar, beräknat enligt 10 § (kapitalkrav). För en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker bestäms kapitalbasen och kapitalkravet gemensamt.	*Bestämmelser om kapitaltäckning och stora exponeringar finns i lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.*
Utöver bestämmelsen i första stycket gäller att en banks kapitalbas *inte får* understiga det belopp som enligt 1 kap. 2 § tredje stycket bankaktiebolagslagen (1987:618), 2 kap. 2 § andra stycket sparbankslagen (1987:619) eller 1 kap. 4 § tredje stycket föreningsbankslagen (1987:620) krävdes när rörelsen påbörjades.	En banks kapitalbas *får inte* understiga det belopp som enligt 1 kap. 2 § tredje stycket bankaktiebolagslagen (1987:618), 2 kap. 2 § andra stycket sparbankslagen (1987:619) eller 1 kap. 4 § tredje stycket föreningsbankslagen (1987:620) krävdes när rörelsen påbörjades.

4 kap. 9 §[3]

Förvaltningsberättelsen skall upprättas med iakttagande av god redovisningssed.

I förvaltningsberättelsen skall upplysningar lämnas i följande hänseenden:

1. Sådana förhållanden som inte skall redovisas i resultaträkningen eller i balansräkningen men som är viktiga för bedömningen av bankens verksamhetsresultat och ställning.

[1]Senaste lydelse av
2 kap. 9 a § 1991:1768
2 kap. 10 § 1991:1768
2 kap. 11 § 1991:1768
2 kap. 12 § 1991:1768
2 kap. 16 § 1991:1768.

[2]Senaste lydelse 1992:1613.

[3]Senaste lydelse 1989:1086.

2. Händelser av väsentlig betydelse för banken, som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dettas slut.

3. Medelantalet under räkenskapsåret anställda personer, såväl för banken i dess helhet som för varje arbetsställe med mer än tjugo anställda, det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och ersättningar dels till styrelsen och andra personer i ledande ställning, varvid tantiem och därmed jämställd ersättning till styrelsen skall anges särskilt, dels till övriga anställda och delegater i banken samt, om banken har anställda i flera länder, löner och ersättningar angivna särskilt för varje land jämte uppgift om medelantalet anställda i respektive land. Då medelantalet anställda anges skall uppgift även lämnas om fördelningen mellan män och kvinnor.

Förvaltningsberättelsen skall innehålla förslag till dispositioner beträffande bankens vinst eller förlust.

Ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* och en *central föreningsbank* skall till förvaltningsberättelsen foga en kapitaltäckningsanalys. I denna skall lämnas uppgifter om kapitalbasen och kapitaltäckningen enligt *2 kap. 9-11* §§.

Ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* och en *central föreningsbank* skall till förvaltningsberättelsen foga en kapitaltäckningsanalys. I denna skall lämnas uppgifter om kapitalbasen och kapitaltäckningen enligt *lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.*

En *föreningsbank* skall därutöver lämna upplysningar i följande hänseenden:

1. Väsentliga förändringar i medlemsantalet och summorna av insatsbelopp som skall återbetalas under nästa räkenskapsår enligt bestämmelserna i 4 kap. 1 och 3 §§ föreningsbankslagen (1987:620).

2. Den rätt till utdelning som gjorda förlagsinsatser medför.

3. Summan av de förlagsinsatser som har sagts upp och skall inlösas under de näst följande två räkenskapsåren.

7 kap.
4 §[4]

En banks styrelse är skyldig att genast låta upprätta en särskild balansräkning, om det finns anledning att anta att

1. ett bankaktiebolags eget kapital understiger nio tiondelar av det registrerade aktiekapitalet,

2. en sparbank eller en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker inte kan uppfylla kravet på kapitaltäckning enligt *2 kap. 9-10* §§.

2. en sparbank eller en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker inte kan uppfylla kravet på kapitaltäckning enligt *lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.*

[4]Senaste lydelse 1992:1613.

Balansräkningen skall granskas av revisorerna. Om antagandet om bankens ställning bekräftas skall styrelsen genast underrätta Finansinspektionen.

11 §[5]

Finansinspektionen skall ge tillstånd till förvärv enligt 10 §, om det inte kan antas att förvärvaren kommer att motverka en sund utveckling av bankens verksamhet. *Ett förvärv, som innebär att ett icke-finansiellt företag blir moderföretag till en bank, skall dock tillåtas bara om det finns synnerliga skäl.*

Inspektionen får föreskriva en viss tid inom vilken ett förvärv skall genomföras. Ett tillstånd enligt första stycket andra meningen får förenas med villkor om skyldighet att inom viss tid avyttra så stor del av aktieinnehavet att banken upphör att vara dotterföretag.

Finansinspektionen skall ge tillstånd till förvärv enligt 10 §, om det inte kan antas att förvärvaren kommer att motverka en sund utveckling av bankens verksamhet. *Inspektionen får föreskriva en viss tid inom vilken ett förvärv skall genomföras.*

Finansinspektionen skall meddela beslut i ett ärende enligt denna paragraf inom tre månader från det att ansökan om tillstånd gjordes.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

[5]Senaste lydelse 1992:1613.

4 Förslag till lag om ändring i bankaktiebolagslagen (1987:618)

Härigenom föreskrivs i fråga om bankaktiebolagslagen (1987:618)

dels att i 6 kap. 4 § ordet "bankinspektionen" skall bytas ut mot "Finansinspektionen",

dels att 2 kap. 3 §, 3 kap. 4 och 7 §§ samt 4 kap. 23 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 kap.	
3 §[1]	
Stiftarna skall upprätta en bolagsordning som skall underställas regeringen för stadfästelse. Till ansökan om oktroj skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten.	
Regeringen prövar att bolagsordningen överensstämmer med denna lag, bankrörelselagen (1987:617) och andra författningar samt om och i vad mån särskilda bestämmelser behövs med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet.	
Regeringen skall stadfästa bolagsordningen och bevilja oktroj, om den planerade rörelsen kan antas komma att uppfylla kraven på en sund bankverksamhet.	Regeringen skall stadfästa bolagsordningen och bevilja oktroj, om den planerade rörelsen kan antas komma att uppfylla kraven på en sund bankverksamhet *och om de som kommer att äga ett sådant kvalificerat innehav i bolaget som avses i 1 kap. 3 § 2 bankrörelselagen, kan antas inte komma att utöva sitt inflytande på ett sätt som motverkar en sund utveckling av verksamheten i bolaget.*
Oktroj får inte vägras på den grunden att det inte behövs någon ytterligare bank.	
3 kap.	
4 §	
Aktiebrev skall ställas till viss man. Det får lämnas ut endast till sådan aktieägare som är införd i aktieboken och först när den eller de aktier brevet lyder på har betalts. Vidare fordras	
1. att bankaktiebolaget har registrerats, om aktien har tecknats vid bolagets bildande,	
2. att nyemission eller fondemission har registrerats, om aktien tillkommit på grund av emissionen, eller	
3. att registrering har skett enligt 5 kap. 14 §, om aktien har tillkommit på grund av utbyte eller nyteckning enligt 5 kap.	

[1]Senaste lydelse 1992:1611.

Aktiebrev skall undertecknas av styrelsen. Namnteckningarna får återges genom tryckning eller på något liknande sätt. Brevet skall ange bolagets firma, ordningsnummer på den eller de aktier varpå brevet lyder, aktiens nominella belopp och dagen för utfärdandet. *Varje aktiebrev skall ange den inskränkning i rätten att förvärva aktier som föreskrivs i 3 §.* Kan, när aktiebrevet ges ut, aktier av olika slag finnas enligt bolagsordningen, skall aktieslaget anges i brevet. Om bolagsordningen innehåller förbehåll enligt 1 § fjärde stycket, 8 § eller 6 kap. 8 §, skall detta tydligt anges i brevet på sådan aktie som avses med förbehållet. Uppgiften kan ges i förkortad form. Förkortningsformerna fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Aktiebrev skall undertecknas av styrelsen. Namnteckningarna får återges genom tryckning eller på något liknande sätt. Brevet skall ange bolagets firma, ordningsnummer på den eller de aktier varpå brevet lyder, aktiens nominella belopp och dagen för utfärdandet. Kan, när aktiebrevet ges ut, aktier av olika slag finnas enligt bolagsordningen, skall aktieslaget anges i brevet. Om bolagsordningen innehåller förbehåll enligt 1 § fjärde stycket, 8 § eller 6 kap. 8 §, skall detta tydligt anges i brevet på sådan aktie som avses med förbehållet. Uppgiften kan ges i förkortad form. Förkortningsformerna fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

När utbetalning görs vid inlösen av en aktie eller vid minskning av dess nominella belopp eller vid skifte av bolagets tillgångar, skall aktiebrevet förses med påskrift om utbetalningen. Har utan återbetalning en aktie dragits in eller det nominella beloppet ändrats, skall så snart som möjligt en påskrift om detta göras på aktiebrevet.

Ett aktiebrev, som i samband med dödning eller vid utbyte ges ut i stället för ett annat, skall innehålla uppgift om detta. Byts ett aktiebrev ut mot ett eller flera andra aktiebrev skall det äldre aktiebrevet och de därtill hörande kupongarken makuleras på ett betryggande sätt.

Emissionsbevis samt skuldebrev och optionsbevis som avses i 5 kap. skall undertecknas på det sätt som anges i andra stycket.

7 §[2]

Över bankaktiebolagets samtliga aktier och aktieägare skall styrelsen föra en förteckning (aktiebok). Den skall upprättas omedelbart efter bolagets bildande. Aktierna skall tas upp i nummerföljd med uppgift om aktietecknarna. Aktieägarnas postadress och yrke eller titel skall anges. Finns det aktier av olika slag, skall det av aktieboken framgå till vilket slag varje aktie hör.

Aktieboken kan bestå av ett betryggande lösblads- eller kortsystem. Den kan också föras med hjälp av automatisk databehandling eller på annat liknande sätt.

När någon visar upp ett utfärdat aktiebrev och enligt 6 § eller på annat sätt styrker sitt förvärv eller

När någon visar upp ett utfärdat aktiebrev och enligt 6 § eller på annat sätt styrker sitt förvärv eller

[2]Senaste lydelse 1989:833.

när någon antecknas som aktieägare på aktiekonto enligt aktiekontolagen (1989:827) eller när en aktieägare eller annan behörig person anmäler annan förändring i de förhållanden som har tagits upp i aktieboken, skall en anteckning om aktieägaren eller om förändringen genast föras in. *Detta gäller endast om hinder inte möter enligt 3 §.* Dagen för införandet skall anges, om dagen inte framgår av annat tillgängligt material.	när någon antecknas som aktieägare på aktiekonto enligt aktiekontolagen (1989:827) eller när en aktieägare eller annan behörig person anmäler annan förändring i de förhållanden som har tagits upp i aktieboken, skall en anteckning om aktieägaren eller om förändringen genast föras in. Dagen för införandet skall anges, om dagen inte framgår av annat tillgängligt material.

Är sista överlåtelsen på ett aktiebrev tecknad in blanco, skall namnet sättas ut i överlåtelsen innan införandet sker. Ett aktiebrev som visats upp skall förses med påskrift om införandet och dagen för detta.

4 kap.

23 §[3]

I emissionsprospektet skall följande uppgifter lämnas, nämligen

1. en kortfattad historik över bankaktiebolaget och dess verksamhet,

2. en redogörelse för bolagets och, om det finns dotterföretag, koncernens verksamhet samt för bolagets del uppgifter som är av betydelse för bedömningen av rörelsens karaktär och utveckling,

3. en redogörelse för kapitaltäckningen enligt *2 kap. 9-10 §§ samt, i förekommande fall, 11 § bankrörelselagen (1987:617)* och dess betydelse för bankbolaget,	3. en redogörelse för kapitaltäckningen enligt *lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag* och dess betydelse för bankbolaget,

4. uppgifter om bolagets styrelseledamöter, revisorer samt anställda och delegater i ledande ställning, samt

5. en redogörelse för ägar- och rösträttsförhållanden i fråga om bolagets aktier.

Uppgifterna enligt första stycket, behöver inte lämnas av bankaktiebolag, vars aktier är noterade vid en börs eller auktoriserad marknadsplats.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

[3]Senaste lydelse 1992:554.

5 Förslag till lag om ändring i sparbankslagen (1987:619)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 1, 3 och 4 §§ sparbankslagen (1987:619) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
5 kap.	
1 §[1]	
Om det är påkallat för att upprätthålla en sparbanks verksamhet, får sparbanksstämman besluta att bilda en garantifond genom bidrag av huvudmän eller andra.	
För att vara bindande skall teckning av bidrag till garantifonden ske på en teckningslista. På denna skall anges om ränta skall utgå och i så fall hur den skall beräknas. Vidare skall avskrifter av sparbankens senaste balansräkning och revisorernas yttrande över denna fogas till teckningslistan.	
Garantifonden får återbetalas endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna *i 2 kap. 9-10 §§ bankrörelselagen (1987:617).* I övrigt skall beträffande återbetalningen gälla vad som bestämts vid garantifondens bildande.	Garantifonden får återbetalas endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna *om kapitaltäckning i lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.* I övrigt skall beträffande återbetalningen gälla vad som bestämts vid garantifondens bildande.
3 §[2]	
Finns det i reglementet ett förbehåll om återbäring av grundfonden eller del därav, får sådan återbäring inte ske om inte reservfonden uppgår till belopp som motsvarar tio gånger grundfonden. Inte heller får återbäring ske, så länge garantifond, där sådan bildats, inte återbetalts eller om sparbanken till följd av återbäringen inte skulle kunna uppfylla *det i 2 kap. 9-10 §§ bankrörelselagen (1987:617) föreskrivna kravet på kapitaltäckning.*	Finns det i reglementet ett förbehåll om återbäring av grundfonden eller del därav, får sådan återbäring inte ske om inte reservfonden uppgår till belopp som motsvarar tio gånger grundfonden. Inte heller får återbäring ske, så länge garantifond, där sådan bildats, inte återbetalts eller om sparbanken till följd av återbäringen inte skulle kunna uppfylla *kravet på kapitaltäckning enligt lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.*

[1]Senaste lydelse 1989:1088.
[2]Senaste lydelse 1989:1088.

4 §[3]

Utfäst ränta på grundfonden eller garantifonden skall inte betalas ut, om till följd av detta vinsten på rörelsen inte skulle räcka till att få upp grundfonden eller garantifonden till det i 2 § första stycket angivna beloppet. Räntan på garantifonden skall inte heller betalas ut, om genom utbetalningen en sådan förlust skulle uppkomma på rörelsen, att sparbanken inte skulle kunna uppfylla *det i 2 kap. 9-10 §§ bankrörelselagen (1987:617) föreskrivna kravet på kapitaltäckning.* Grundfondsräntan skall inte i något fall betalas ut om till följd av detta förlust skulle uppkomma.	Utfäst ränta på grundfonden eller garantifonden skall inte betalas ut, om till följd av detta vinsten på rörelsen inte skulle räcka till att få upp grundfonden eller garantifonden till det i 2 § första stycket angivna beloppet. Räntan på garantifonden skall inte heller betalas ut, om genom utbetalningen en sådan förlust skulle uppkomma på rörelsen, att sparbanken inte skulle kunna uppfylla *kravet på kapitaltäckning enligt lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.* Grundfondsräntan skall inte i något fall betalas ut om till följd av detta förlust skulle uppkomma.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

[3]Senaste lydelse 1989:1088.

6 Förslag till lag om ändring i föreningsbankslagen (1987:620)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 3 § och 9 kap. 14 § föreningsbankslagen (1987:620) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 kap.	
3 §[1]	
En medlem, som deltar i föreningsbanken med högre insatsbelopp än han är skyldig att delta med, har rätt att efter uppsägning få ut överskjutande belopp utan att avgå ur föreningsbanken. Beträffande uppsägningen samt medlemmens rätt att få ut det uppsagda beloppet och hans skyldighet att betala tillbaka vad han har fått ut tillämpas 1 och 2 §§ samt 3 kap. 4 § första stycket. Sexmånadersfristen enligt 1 § skall därvid räknas från utgången av det räkenskapsår som sedan uppsägningen har gjorts slutar näst efter en månad eller den längre tid, högst sex månader, som har bestämts i stadgarna. Härutöver gäller att sådant insatsbelopp får betalas ut endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna om kapitaltäckning i *2 kap. 9-10 §§ bankrörelselagen (1987:617).*	En medlem, som deltar i föreningsbanken med högre insatsbelopp än han är skyldig att delta med, har rätt att efter uppsägning få ut överskjutande belopp utan att avgå ur föreningsbanken. Beträffande uppsägningen samt medlemmens rätt att få ut det uppsagda beloppet och hans skyldighet att betala tillbaka vad han har fått ut tillämpas 1 och 2 §§ samt 3 kap. 4 § första stycket. Sexmånadersfristen enligt 1 § skall därvid räknas från utgången av det räkenskapsår som sedan uppsägningen har gjorts slutar näst efter en månad eller den längre tid, högst sex månader, som har bestämts i stadgarna. Härutöver gäller att sådant insatsbelopp får betalas ut endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna om kapitaltäckning i *lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.*

Beträffande uppsägning av överskjutande insatsbelopp vid föreningsbanks ombildning till bankaktiebolag gäller i stället 11 kap. 5 §.

9 kap.

14 §[2]

När den i kallelsen på okända borgenärer bestämda anmälningstiden har gått ut och alla kända skulder blivit betalda, skall likvidatorerna skifta föreningsbankens behållna tillgångar. Om något skuldbelopp är tvistigt eller inte förfallet till betalning eller av annan orsak inte kan betalas, skall så mycket av föreningsbankens medel som kan behövas för denna betalning behållas och återstoden skiftas.

[1]Senaste lydelse 1992:1058.

[2]Senaste lydelse 1989:1089.

I en lokal föreningsbank får till medlemmarna, utöver av dem betalda insatser, betalas ut medel endast i den mån det kan ske med hänsyn till bestämmelserna *i 2 kap. 9-10 §§ bankrörelselagen (1987:617).* De medel som sålunda inte får betalas ut skall föras till den centrala föreningsbankens reservfond.	I en lokal föreningsbank får till medlemmarna, utöver av dem betalda insatser, betalas ut medel endast i den mån det kan ske med hänsyn till bestämmelserna *om kapitaltäckning i lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.* De medel som sålunda inte får betalas ut skall föras till den centrala föreningsbankens reservfond.

De medlemmar eller innehavare av förlagsandelar som vill klandra skiftet skall väcka talan mot föreningsbanken senast tre månader efter det att slutredovisningen lades fram på föreningsbanksstämman.

Om en medlem eller innehavare av en förlagsandel inte inom fem år efter det att slutredovisningen lades fram på föreningsbanksstämman har anmält sig för att lyfta vad han har erhållit vid skiftet, har han förlorat sin rätt till detta. Om medlen är ringa i förhållande till de skiftade tillgångarna, kan rätten på anmälan av likvidatorerna förordna att medlen skall tillfalla allmänna arvsfonden. I annat fall skall 17 § tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (1989:508) om försäkringsmäklare

Härigenom föreskrivs att 3, 5, 13, 14 och 16 §§ lagen (1989:508) om försäkringsmäklare skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 §[1]	
Varje försäkringsmäklare skall vara registrerad hos Finansinspektionen och stå under dess tillsyn. Registreringen kan avse förmedling av	
1. alla slag av försäkring,	
2. enbart personförsäkring, eller	
3. enbart skadeförsäkring.	
	Bedriver mäklaren även verksamhet som avses i 1 kap. 3 b § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse skall också detta registreras.
Benämningen försäkringsmäklare får användas bara av den som är registrerad enligt denna lag.	
5 §[2]	
För att en fysisk person skall bli registrerad som försäkringsmäklare krävs att han	
1. inte är underårig, i konkurs eller underkastad näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken,	
2. inte genom anställning eller uppdrag hos något försäkringsföretag eller på annat sätt är beroende av försäkringsgivarintressen,	
3. har en försäkring för skadeståndsskyldighet som kan åläggas honom om han åsidosätter sina skyldigheter,	
4. har en tillfredställande utbildning, och	4. har en tillfredställande utbildning *för den verksamhet som bedrivs*, och
5. i övrigt är lämplig som försäkringsmäklare.	
Sådan försäkring som avses i första stycket 3 krävs inte om *mäklaren förmedlar försäkringar* uteslutande för en juridisk person som är registrerad som försäkringsmäklare.	Sådan försäkring som avses i första stycket 3 krävs inte om *mäklarens verksamhet bedrivs* uteslutande för en juridisk person som är registrerad som försäkringsmäklare.
13 §	
Försäkringsmäklaren skall utföra sitt uppdrag omsorgsfullt och med iakttagande av god försäkringsmäklarsed. *Han* skall, i den utsträckning som omständigheterna	Försäkringsmäklaren skall utföra sitt uppdrag omsorgsfullt och med iakttagande av god försäkringsmäklarsed. *Motsvarande krav skall gälla för verksamhet som avses i*

[1]Senaste lydelse 1993:1308.
[2]Senaste lydelse 1990:812.

kräver det, klarlägga uppdragsgivarens behov av försäkring *och* föreslå lämpliga lösningar.

3 § andra stycket. Försäkringsmäklaren skall, i den utsträckning som omständigheterna kräver det, klarlägga uppdragsgivarens behov av försäkring *och, i förekommande fall, tjänster i samband med sparande samt* föreslå lämpliga lösningar.

14 §

Om försäkringsmäklaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosättter sina skyldigheter enligt 13 §, skall han ersätta den skada som till följd av detta drabbar *uppdragsgivaren eller försäkringsgivaren* eller någon som härleder sin rätt från uppdragsgivaren.

Om försäkringsmäklaren uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosättter sina skyldigheter enligt 13 §, skall han ersätta den skada som till följd av detta drabbar *en uppdragsgivare, en försäkringsgivare, ett fondföretag* eller någon som härleder sin rätt från uppdragsgivaren.

16 §[3]

Om någon utövar sådan verksamhet som *omfattas av denna lag* utan att vara registrerad som försäkringsmäklare, skall Finansinspektionen förelägga honom vid vite att upphöra med detta. Detsamma gäller om en registrerad försäkringsmäklare yrkesmässigt förmedlar försäkringar av ett slag som han inte är registrerad för *och* om någon använder benämningen försäkringsmäklare utan att vara registrerad som sådan.

Om någon utövar sådan verksamhet som *avses i 3 § första stycket 1-3* utan att vara registrerad som försäkringsmäklare, skall Finansinspektionen förelägga honom vid vite att upphöra med detta. Detsamma gäller om en registrerad försäkringsmäklare yrkesmässigt förmedlar försäkringar av ett slag som han inte är registrerad för *eller bedriver sådan verksamhet som avses i 3 § andra stycket utan att detta registrerats samt* om någon använder benämningen försäkringsmäklare utan att vara registrerad som sådan.

Ett föreläggande enligt första stycket får också meddelas i samband med ett beslut om återkallelse enligt 15 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

[3]Senaste lydelse 1993:1308.

8 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 33 § lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	3 kap.
	33 §[1]
Efter föreläggande av skattemyndigheten skall den som *har tillstånd att* driva värdepappersrörelse lämna kontrolluppgift för namngiven person. Kontrolluppgiften skall avse sådana uppgifter om avyttring av finansiella instrument som tas in i avräkningsnota enligt 3 kap. 9 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.	Efter föreläggande av skattemyndigheten skall den som *får* driva värdepappersrörelse lämna kontrolluppgift för namngiven person. Kontrolluppgiften skall avse sådana uppgifter om avyttring av finansiella instrument som tas in i avräkningsnota enligt 3 kap. 9 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse.

Efter föreläggande av riksskatteverket skall kontrolluppgift enligt första stycket lämnas också i fråga om ej namngivna personer. Sådant föreläggande får efter riksskatteverkets bestämmande utfärdas av skattemyndigheten i det län där den skatteskyldige har sitt säte eller driver verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

[1]Senaste lydelse 1991:1002.

9 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:655) om återföring av obeskattade reserver

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (1990:655) om återföring av obeskattade reserver skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
6 §[1]	
För bankaktiebolag, sparbanker, föreningsbanker, *finansbolag, kreditaktiebolag* och *sådana* värdepappersbolag som skall uppfylla kapitalkrav enligt *5 kap. 1 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse* får — i stället för vad som anges i 4 och 5 §§ — bestämmelserna i andra stycket tillämpas.	För bankaktiebolag, sparbanker, föreningsbanker, *kreditmarknadsbolag* och värdepappersbolag som skall uppfylla kapitalkrav enligt *lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag* får — i stället för vad som anges i 4 och 5 §§ — bestämmelserna i andra stycket tillämpas.

Hela uppskovsbeloppet skall tas upp till beskattning vid 1992 års taxering eller, om företaget på grund av förlängt räkenskapsår inte skall taxeras detta år, vid 1993 års taxering. Vid tillämpning av uppbördslagens (1953:272) regler om debitering av preliminär och slutlig skatt skall dock anses som om skatten på uppskovsbeloppet hänför sig med lika delar till de beskattningsår för vilka taxering sker åren 1992-1995. Taxeras inte företaget år 1992 skall anses som om skatten på uppskovsbeloppet hänför sig med 50 procent till det beskattningsår för vilket taxering sker år 1993 och med vardera 25 procent till de beskattningsår för vilka taxering sker åren 1994 och 1995. Vad nu sagts äger motsvarande tillämpning om taxering inte sker ett senare år under nämnda period.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

[1]Senaste lydelse 1992:705.

10 Förslag till lag om ändring i insiderlagen (1990:1342)

Härigenom föreskrivs att 2, 7 och 18 §§ insiderlagen (1990:1342) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §[1]	
I denna lag förstås med	
1. handel på värdepappersmarknaden: handel på börs eller annan organiserad marknadsplats eller genom någon som *driver värdepappersrörelse med stöd av* 1 kap. 3 *eller 3 a* § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,	1. handel på värdepappersmarknaden: handel på börs eller annan organiserad marknadsplats eller genom någon som *yrkesmässigt bedriver sådan verksamhet som avses i* 1 kap. 3 § *1-5* lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,
2. *fondpapper: aktie och obligation samt sådana andra delägarrätter eller fordringsrätter som är utgivna för allmän omsättning, andel i värdepappersfond och aktieägares rätt gentemot den som för hans räkning förvarar aktiebrev i ett utländskt bolag (depåbevis),*	
3. aktiemarknadsbolag: svenskt aktiebolag som utgivit aktier vilka är noterade vid en börs eller auktoriserad marknadsplats.	
Vad som föreskrivs om aktie skall också tillämpas på emissionsbevis, interimsbevis, optionsbevis, konvertibelt skuldebrev, skuldebrev förenat med optionsrätt till nyteckning, vinstandelsbevis, aktieoption och aktietermin. Utfärdande av köpoption skall likställas med försäljning av de aktier optionen avser medan utfärdande av säljoption skall likställas med köp av aktierna.	
Med fondpapper jämställs i denna lag ränteoption, räntetermin, indexoption och indextermin.	
Om fondpapper ägs av två eller flera med samäganderätt, skall en delägare vid tillämpningen av denna lag anses vara ägare till så många av fondpapperen som svarar mot hans lott i det samfällda innehavet.	
7 §[2]	
Utan hinder av 4 § får	Utan hinder av 4 § får
1. befattningshavare hos någon som driver värdepappersrörelse med stöd av 1 kap. 3 *eller 3 a* § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse fullgöra köp- eller säljorder i rörelsen,	1. befattninghavare hos någon som driver värdepappersrörelse med stöd av 1 kap. 3, *3 c eller 3 d* § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse fullgöra köp- eller säljorder i rörelsen,

[1]Senaste lydelse 1992:1323.
[2]Senaste lydelse 1992:1628.

2. köp ske av annat än option eller termin då den icke offentliggjorda omständigheten är ägnad att sänka kursen eller försäljning ske av annat än option eller termin då omständigheten är ägnad att höja kursen,

3. uppgifter fullgöras som åligger någon på grund av vad som föreskrivits i lag eller annan författning,

4. köp ske i fall som avses i 5 § 1 för den juridiska personens räkning av aktier i aktiebolaget,

5. innehavare av option när optionens löptid går ut köpa eller sälja den underliggande tillgången eller sälja optionen,

6. utfärdare av option i samband med lösen sälja eller köpa den underliggande tillgången som optionen avser,

7. köpare och säljare av termin vid slutdag fullgöra avtalet.

18 §[3]

Om det finns anledning anta att en bestämmelse i 4 § överträtts, har Finansinspektionen rätt att få de uppgifter som den behöver för sin utredning från

1. den som det finns anledning anta har gjort överträdelsen,

2. ett aktiebolag eller en juridisk person i övrigt vars fondpapper överträdelsen gäller,

3. den juridiska person som lämnat det offentliga erbjudandet om aktieförvärv,

4. moderföretaget till det aktiebolag eller den juridiska person som avses i 2 eller 3,

5. myndighet,

6. någon som driver värdepappersrörelse med stöd av 1 kap. 3 *eller 3 a* § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,

6. någon som driver värdepappersrörelse med stöd av 1 kap. 3, *3 c eller 3 d* § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,

7. någon annan som köpt eller sålt fondpapper, om det finns anledning anta att köpet eller försäljningen föranletts av otillåtet råd eller därmed jämförlig åtgärd som avses i 4 §.

Om det finns anledning anta att någon har överträtt andra bestämmelser i denna lag och är överträdelsen belagd med straff, får inspektionen i utredningssyfte också infordra uppgifter av denne.

Denna lag träder i kraft, i fråga om 2 §, den 1 januari 1995 och i övrigt den 1 januari 1996.

[3]Senaste lydelse 1992:1323.

11 Förslag till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1991:981) om värdepappersrörelse

dels att 3 kap. 7 § och 5 kap. 2-4 §§ skall upphöra att gälla,

dels att nuvarande 3 kap. 7 a § och 5 kap. 5 § skall betecknas 3 kap. 7 § respektive 5 kap. 2 §,

dels att 1 kap. 1-3 a, 6-10 §§, 2 kap. 1, 2, 4, 5 och 7 §§, 3 kap. 1-5 §§, 4 kap. 1-3 och 5 §§, 5 kap. 1 § och nya 5 kap. 2 § och 6 kap. 4-6, 7, 8, 9, 10 och 11 §§ samt rubriken närmast före 2 kap. 7 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall föras in nya paragrafer, 1 kap. 3 b-e, 6 a och b §§, 2 kap. 8 §, 3 kap. 1 a §, 6 kap. 3 a-e, 6 a och b, 8 a-d och 9 a §§ och 7 kap. 2 §, samt närmast före 2 kap. 8 §, 6 kap. 3 a §, 6 a § och 8 b § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	1 kap.
	1 §
Denna lag gäller värdepappersrörelse.	
	För utländska företags verksamhet i Sverige gäller bestämmelserna i denna lag i tillämpliga delar. För filialer till utländska företag gäller i övrigt lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.
Lagen gäller inte verksamhet som drivs av *Sveriges riksbank eller* sådan förvaltning av finansiella instrument som är reglerad i annan lag.	Lagen gäller inte verksamhet som drivs av *Riksbanken, Riksgäldskontoret, Kammarkollegiet eller av försäkringsbolag med koncession enligt försäkringsrörelselagen (1982:713). Lagen gäller inte heller* sådan förvaltning av finansiella instrument som är reglerad i annan lag.
	2 §
I denna lag betyder	
1. *värdepappersrörelse:* verksamhet som består i att yrkesmässigt tillhandahålla sådana tjänster som anges i 3 §,	
2. *värdepappersbolag:* svenskt aktiebolag som fått tillstånd att driva värdepappersrörelse,	2. *värdepappersbolag:* svenskt aktiebolag som fått tillstånd *enligt denna lag* att driva värdepappersrörelse,
3. *bankinstitut:* bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank	3. *bankinstitut:* bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank

och utländskt bankföretag som *fått tillstånd att driva* bankrörelse från filial här i landet,

4. utländskt värdepappersföretag: utländskt företag som inte är bankinstitut och som fått tillstånd att driva värdepappersrörelse från filial här i landet,

5. värdepappersinstitut: företag som fått tillstånd att driva värdepappersrörelse.

och utländskt bankföretag som *driver* bankrörelse från filial här i landet,

4. värdepappersinstitut: värdepappersbolag, svenska bankinstitut som fått tillstånd att driva värdepappersrörelse *och utländska företag som driver värdepappersrörelse från filial här i landet,*

5. EES: Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

6. kvalificerat innehav: ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, om innehavet representerar 10 % eller mer av samtliga röster eller annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget,

7. filial: ett avdelningskontor med självständig förvaltning; om ett utländskt företag etablerar sig i Sverige enligt 3 c § 1 eller 2 kap. 7 § första stycket, skall etableringen anses som enda filial, även om flera driftställen inrättas.

3 §

Värdepappersrörelse får drivas endast efter tillstånd av Finansinspektionen. Tillstånd får ges för

Värdepappersrörelse får, *om inte annat följer av denna lag,* drivas endast efter tillstånd av Finansinspektionen. Tillstånd får ges för

1. handel med finansiella instrument för annans räkning i eget namn,

2. förmedling av kontakt mellan köpare och säljare av finansiella instrument eller i annat fall medverkan vid transaktioner avseende sådana instrument,

3. handel med finansiella instrument för egen räkning,

4. förvaltning av någon annans finansiella instrument,

5. garantigivning eller annan medverkan vid emissioner av fondpapper eller erbjudanden om köp eller försäljning av finansiella instrument som är riktade till en öppen krets.

3 a §[1]

Tillstånd enligt 3 § krävs inte för

1. ett utländskt bankföretag som driver verksamhet med stöd av 1 kap. 5 § bankrörelselagen

[1]Senaste lydelse 1992:1620 (jfr 1993:1646).

(1987:617), om verksamhet som anges i 3 § omfattas av det i hemlandet meddelade tillståndet att driva bankrörelse,

2. ett utländskt kreditinstitut som driver verksamhet med stöd av 2 kap. 9 § lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag, om verksamhet som anges i 3 § omfattas av det i hemlandet meddelade tillståndet att driva finansieringsverksamhet,

3. ett utländskt företag som driver verksamhet med stöd av 2 kap. 10 § lagen om kreditmarknadsbolag, om verksamhet som anges i 3 § är tillåten enligt företagets stadgar eller bolagsordning och det eller de utländska kreditinstitut som äger företaget eller dess moderföretag skulle ha rätt enligt 1 eller 2 att driva sådan verksamhet.

För utländska företag som avses i första stycket gäller bestämmelserna i denna lag i tillämpliga delar.

Tillstånd enligt 3 § 2 krävs inte för verksamhet som bedrivs med stöd av en auktorisation som börs eller marknadsplats enligt lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet.

3 b §

Tillstånd enligt 3 § 2 behövs inte för verksamhet som bedrivs av den som är registrerad som försäkringsmäklare enligt 3 § första stycket 1 och 2 lagen (1989:508) om försäkringsmäklare, om

1. verksamheten endast avser andelar i värdepappersfonder eller sådana utländska fondföretag som avses i 7 a och 7 b §§ lagen (1990:1114) om värdepappersfonder,

2. kunders order vidarebefordras endast direkt till fondbolag och utländska fondföretag som avses i 1, och

3. mäklaren i denna verksamhet inte tar emot kunders medel eller fondandelar.

3 c §
Tillstånd enligt 3 § behövs inte för företag, som har säte i ett annat land inom EES och som i det landet (hemlandet) har tillstånd att driva värdepappersrörelse. Ett sådant företag får

1. driva värdepappersrörelse från filial i Sverige med början två månader efter det att Finansinspektionen från en behörig myndighet i företagets hemland mottagit en underrättelse med sådant innehåll som anges i 6 a § första stycket,

2. driva värdepappersrörelse genom att från sitt hemland erbjuda och tillhandahålla tjänster med början så snart Finansinspektionen från en behörig myndighet i företagets hemland mottagit en underrättelse med sådant innehåll som anges i 6 b § första stycket.

3 d §
Tillstånd enligt 3 § behövs inte för

1. ett utländskt bankföretag som driver verksamhet med stöd av 1 kap. 5 § bankrörelselagen (1987:617),

2. ett utländskt kreditinstitut som driver verksamhet med stöd av 2 kap. 9 § lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag,

3. ett utländskt företag som driver verksamhet med stöd av 2 kap. 10 § lagen om kreditmarknadsbolag,

3 e §
Ett utländskt företag som driver värdepappersrörelse med stöd av 3 c § eller 3 d § 1 och 2 får driva sådan verksamhet som anges i 3 § endast i den mån verksamheten omfattas av företagets verksamhetstillstånd i hemlandet.

Ett utländskt företag som driver värdepappersrörelse med stöd av 3 d § 3 får driva verksamhet som anges i 3 § endast om verksamheten är tillåten enligt företagets stadgar eller bolagsordning och

	endast i den mån det eller de utländska kreditinstitut som äger företaget eller dess moderföretag skulle ha rätt enligt första stycket att driva sådan verksamhet.
	6 §
Ett *värdepappersbolag* får efter tillstånd av Finansinspektionen inrätta filial i utlandet.	Ett *värdepappersbolag* får efter tillstånd av Finansinspektionen inrätta filial i utlandet. *Om filialen skall inrättas i ett land inom EES får tillstånd vägras endast om det med beaktande av den planerade verksamheten finns skäl att ifrågasätta lämpligheten av bolagets administrativa struktur eller bolagets finansiella styrka.* *Ansökan om tillstånd skall innehålla* *1. en plan för den tilltänkta filialverksamheten, med uppgift om filialens organisation, och* *2. uppgift om filialens adress och ansvariga ledning.*
	6 a § *Om ett värdepappersbolag får tillstånd enligt 6 § till filialetablering i ett annat land inom EES, skall Finansinspektionen genast underrätta behörig myndighet i det land där filialen skall inrättas. Underrättelsen skall innehålla* *1. vad som anges i 6 § andra stycket, och* *2. uppgift om investerarskydd som gäller för kunder hos värdepappersbolaget.* *Om värdepappersbolaget efter det att filialen har inrättats avser att vidta ändring i något förhållande som avses i 6 § andra stycket, skall bolaget skriftligen anmäla detta till Finansinspektionen och behörig myndighet i det land där filialen finns. Anmälan skall göras minst en månad innan ändringen genomförs.*
	6 b § *Ett värdepappersbolag som önskar driva verksamhet i ett annat land inom EES, genom att erbjuda och*

tillhandahålla tjänster utan att inrätta filial där, skall innan verksamheten inleds underrätta Finansinspektionen om sin avsikt. Till underrättelsen skall fogas en plan för den planerade verksamheten med uppgift om vilka tjänster som skall erbjudas. Inspektionen skall inom en månad överlämna underrättelsen och verksamhetsplanen till behörig myndighet i det land där verksamheten skall utövas.

Om värdepappersbolaget avser att ändra verksamhet som avses i första stycket, skall bolaget skriftligen anmäla detta till Finansinspektionen och behörig myndighet i det land där verksamheten utövas. Anmälan skall göras innan ändringen genomförs.

7 §

Värdepappersrörelse skall bedrivas så att allmänhetens förtroende för värdepappersmarknaden upprätthålls och enskildas kapitalinsatser inte otillbörligen äventyras samt i övrigt så att rörelsen kan anses sund.

Ett värdepappersinstitut skall

- i sin verksamhet handla på ett ärligt och rättvist sätt,

- handla med erforderlig skicklighet, omsorg och uthållighet,

- inneha och effektivt använda sådana resurser och rutiner som behövs för att rörelsen skall kunna bedrivas på ett riktigt sätt,

- från sina kunder inhämta uppgifter om deras ekonomiska situation, erfarenhet av värdepappersmarknaden och syftet med de tjänster de efterfrågar,

- vid sina kontakter med kunder lämna tillräcklig information om sådana omständigheter som är väsentliga i sammanhanget,

- försöka att undvika intressekonflikter och, om sådana inträffar, se till att kunderna behandlas rättvist, och

- i övrigt följa alla regler som gäller för verksamheten.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om vad värdepappersinsti-

tut skall iaktta enligt första och andra styckena.	
7 a §[2]	
Om ett värdepappersinstitut utanför en börs har gjort ett avslut för egen eller någon annans räkning i fondpapper som är inregistrerade vid den börsen, skall institutet omedelbart anmäla avslutet till börsen. Någon anmälan behövs dock inte om avslutet har gjorts vid någon annan svensk eller utländsk börs.	Om ett värdepappersinstitut utanför en börs har gjort ett avslut för egen eller någon annans räkning i fondpapper som är inregistrerade vid den börsen, skall institutet omedelbart anmäla avslutet till börsen. Någon anmälan behövs dock inte om avslutet har gjorts vid någon annan svensk *börs* eller *vid en* utländsk börs *i ett land utanför EES.* *Ett svenskt värdepappersinstitut skall vidare i den omfattning och på det sätt regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen föreskriver anmäla avslut i finansiella instrument som är föremål för handel vid en börs, auktoriserad marknadsplats eller annan reglerad marknad inom EES och som görs via en filial i ett land inom EES eller genom tillhandahållande av tjänster i ett sådant land utan att institutet har någon filial där.*
8 §	
En styrelseledamot eller befattningshavare hos ett värdepappersbolag *eller ett utländskt värdepappersföretag*, vilken i den egenskapen får kunskap om en uppdragsgivares affärsförhållanden eller personliga förhållanden, får inte obehörigen röja vad han har fått veta och inte heller utnyttja kunskapen i strid med uppdragsgivarens intresse.	En styrelseledamot eller befattningshavare hos ett värdepappersbolag, vilken i den egenskapen får kunskap om en uppdragsgivares affärsförhållanden eller personliga förhållanden, får inte obehörigen röja vad han har fått veta och inte heller utnyttja kunskapen i strid med uppdragsgivarens intresse.
9 §	
För ett värdepappersinstitut som *har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt* 3 § 1 gäller bestämmelserna om handelskommission i lagen (1914:45) om kommission, om inte annat följer av denna lag.	För ett värdepappersinstitut som *driver verksamhet som avses i* 3 § 1 gäller bestämmelserna om handelskommission i lagen (1914:45) om kommission, om inte annat följer av denna lag.

[2]Senaste lydelse 1992:559.

10 §

Vad som föreskrivs om självinträde i 40-45 §§ lagen (1914:45) om kommission gäller även när ett värdepappersinstitut som *fått tillstånd att driva* värdepappersrörelse *enligt* 3 § 1 utför uppdrag avseende köp, försäljning eller byte av finansiella instrument genom avtal med ett företag som har sådant samband med värdepappersinstitutet som avses i 6 kap. 3 § andra stycket.	Vad som föreskrivs om självinträde i 40-45 §§ lagen (1914:45) om kommission gäller även när ett värdepappersinstitut som *driver* värdepappersrörelse *som avses i* 3 § 1 utför uppdrag avseende köp, försäljning eller byte av finansiella instrument genom avtal med ett företag som har sådant samband med värdepappersinstitutet som avses i 6 kap. 3 § andra stycket.

Vad som sägs i första stycket skall också tillämpas då avtalet ingås med någon som äger tio procent eller mer av aktiekapitalet eller andelarna eller av röstetalet i värdepappersinstitutet eller företag som har sådant samband med värdepappersinstitutet som avses i 6 kap. 3 § andra stycket.

2 kap.

1 §

Tillstånd för ett svenskt aktiebolag att driva värdepappersrörelse får meddelas endast om

1. bolagsordningen inte strider mot denna lag eller någon annan författning,

2. den planerade verksamheten kan antas komma att uppfylla kraven på en sund värdepappersrörelse,

	3. den som kommer att äga ett kvalificerat innehav i bolaget inte kan antas utöva sitt inflytande på ett sätt som motverkar en sund utveckling av verksamheten i bolaget, och
3. bolaget uppfyller de villkor som i övrigt anges i denna lag.	*4.* bolaget uppfyller de villkor som i övrigt anges i denna lag.

2 §

Ansökan om tillstånd får göras innan bolaget har registrerats. Har sådan ansökan gjorts inom sex månader från stiftelseurkundens undertecknande, räknas den i 2 kap. 9 § första stycket aktiebolagslagen (1975:1385) föreskrivna tiden från tillståndsbeslutet.

Till ansökan skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om vad en sådan plan skall innehålla.

4 §

Ett *värdepappersbolag* skall ha en styrelse med minst fem ledamöter. Bolaget skall ha en verkställande direktör.

I ett värdepappersbolag skall minst en av stämman utsedd revisor vara auktoriserad revisor eller auktoriserat revisionsbolag.

Ett värdepappersbolag skall ha sitt huvudkontor i Sverige.

5 §

Ett *värdepappersbolag* skall ha ett *aktiekapital som med hänsyn till verksamhetens art och omfattning är tillräckligt stort. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om aktiekapitalets storlek.*

Ett *värdepappersbolag* skall *när verksamheten påbörjas* ha ett *bundet eget kapital som vid tidpunkten för beslut om tillstånd enligt 1 § motsvarar minst*

1. fem miljoner ecu om bolagets verksamhet skall innefatta mottagande av medel på konto enligt 3 kap. 4 § 4,

2. 730 000 ecu om bolaget skall bedriva verksamhet som avses i 1 kap. 3 § 3 eller 5, och

3. 125 000 ecu om inte högre belopp krävs enligt 1 eller 2.

I 11 kap. 7 § aktiebolagslagen (1975:1385) finns bestämmelser om vad som utgör bundet eget kapital.

Utländska *värdepappersföretag*

Utländska *företag*

7 §[3]

Ett utländskt företag får efter tillstånd av Finansinspektionen driva värdepappersrörelse från *avdelningskontor med självständig förvaltning (filial).*

Tillstånd till filialetablering skall lämnas om företaget står under tillsyn av myndighet eller något annat behörigt organ i hemlandet och den planerade verksamheten här i landet kan antas komma att uppfylla kraven på en sund värdepappersrörelse.

För verksamheten i filialen gäller bestämmelserna i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m., om inte annat följer av denna lag.

Andra utländska företag *än sådana som avses i 1 kap. 3 c och d §§* får efter tillstånd av Finansinspektionen driva värdepappersrörelse från *filial.*

Tillstånd till filialetablering skall lämnas om företaget står under *betryggande* tillsyn av myndighet eller något annat behörigt organ i hemlandet och den planerade verksamheten här i landet kan antas komma att uppfylla kraven på en sund värdepappersrörelse.

[3]Senaste lydelse 1992:162.

8 §
Till ansökan om tillstånd enligt 1, 6 eller 7 § skall fogas en plan för den tilltänkta verksamheten. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen skall meddela närmare föreskrifter om vad en sådan plan skall innehålla.

3 kap.

1 §

Ett värdepappersbolag *och ett utländskt värdepappersföretag* får endast förvärva sådan egendom som behövs i rörelsen.

Ett värdepappersbolag *eller utländskt värdepappersföretag* får förvärva aktier eller andelar i företag bara efter tillstånd av Finansinspektionen, om förvärvet ingår som ett led i organisationen av verksamheten.

Ett värdepappersbolag får endast förvärva sådan egendom som behövs i rörelsen.

Ett värdepappersbolag får förvärva aktier eller andelar i företag bara efter tillstånd av Finansinspektionen, om förvärvet ingår som ett led i organisationen av verksamheten.

1 a §
Ett värdepappersbolag som har tillstånd att bedriva verksamhet som avses i 3 kap. 4 § 4 och 5 får ha kvalificerade innehav av aktier eller andelar i företag som inte driver finansiell verksamhet eller försäkringsverksamhet som sammanlagt uppgår till högst 60 % av bolagets kapitalbas. Ett sådant innehav i ett enskilt företag får uppgå till högst 15 % av kapitalbasen.

Begränsningarna i första stycket gäller inte sådana innehav som avses i 1 §.

Om gränserna i denna paragraf efter ett förvärv överskrids, skall innehavet avvecklas i motsvarande mån så snart det är lämpligt.

2 §[4]

För att skydda en egen fordran får ett värdepappersbolag *och ett ut-*

För att skydda en egen fordran får ett värdepappersbolag dels på

[4]Senaste lydelse 1992:559.

ländskt värdepappersföretag dels på offentlig auktion eller på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller vid exekutiv försäljning köpa egendom som är utmätt eller utgör säkerhet för fordringen, dels överta egendom som betalning för fordran även om egendomen inte behövs i rörelsen, om det finns anledning att anta att bolaget *eller det utländska företaget* annars skulle göra en avsevärd förlust.	offentlig auktion eller på en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad eller vid exekutiv försäljning köpa egendom som är utmätt eller utgör säkerhet för fordringen, dels överta egendom som betalning för fordran även om egendomen inte behövs i rörelsen, om det finns anledning att anta att bolaget annars skulle göra en avsevärd förlust.
Sådan egendom skall avyttras så snart det är lämpligt och senast när det kan ske utan förlust för värdepappersbolaget *eller det utländska värdepappersföretaget*. Har egendomen inte avyttrats inom tre år från förvärvet, krävs Finansinspektionens tillstånd för fortsatt innehav.	Sådan egendom skall avyttras så snart det är lämpligt och senast när det kan ske utan förlust för värdepappersbolaget. Har egendomen inte avyttrats inom tre år från förvärvet, krävs Finansinspektionens tillstånd för fortsatt innehav.
3 §	
Ytterligare bestämmelser om värdepappersinstituts rätt att förvärva finansiella instrument finns i 4 kap.	Ytterligare bestämmelser om *svenska* värdepappersinstituts rätt att förvärva finansiella instrument finns i 4 kap.
4 §[5]	
Ett *värdepappersbolag* och ett utländskt *värdepappersföretag* får som ett led i rörelsen	Ett *värdepappersbolag* och ett utländskt *företag hemmahörande utanför EES som fått tillstånd att driva värdepappersrörelse* får, *med Finansinspektionens tillstånd,* som ett led i rörelsen
1. lämna råd i finansiella frågor,	
2. ta emot värdepapper för förvaring,	
3. ta emot medel med redovisningsskyldighet.	3. ta emot medel med redovisningsskyldighet,
	4. ta emot kunders medel på konto,
	5. lämna kunder kredit mot säkerhet för placeringar i finansiella instrument,
	6. utföra valutaväxlingstransaktioner.
För att underlätta värdepappersrörelsen får ett värdepappersbolag och ett utländskt värdepappers-	*Tillstånd enligt 4 får meddelas endast tillsammans med tillstånd enligt 5.*

[5]Senaste lydelse 1993:937.

företag, efter tillstånd av Finansinspektionen, ta emot medel på konto och lämna kredit mot säkerhet.

När det finns särskilda skäl får Finansinspektionen medge att ett värdepappersbolag *och ett utländskt värdepappersföretag* utövar annan verksamhet än som anges i första *och andra styckena*, om den kan antas komma att underlätta rörelsen.

När det finns särskilda skäl får Finansinspektionen medge att ett värdepappersbolag utövar annan verksamhet än som anges i första *stycket*, om den kan antas komma att underlätta rörelsen.

Ett utländskt företag får beviljas tillstånd enligt första eller tredje stycket endast om företaget får bedriva motsvarande verksamhet i sitt hemland.

I lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande finns bestämmelser om rätt för värdepappersinstitut att bedriva pensionssparrörelse.

5 §

Medel som tas emot med redovisningsskyldighet enligt 4 § första stycket 3 skall genast avskiljas och sättas in på räkning i bankinstitut.

Ett värdepappersbolag och ett utländskt *värdepappersföretag* som enligt 4 § *andra* stycket tar emot medel på konto skall *träffa skriftlig överenskommelse om detta med kunden. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om mottagande av medel på konto.*

Ett värdepappersbolag och ett utländskt *företag* som enligt 4 § *första* stycket *4* tar emot medel på konto skall *ha en med hänsyn till rörelsens art och omfattning tillräcklig betalningsberedskap.*

Vid mottagande av medel på konto skall skriftlig överenskommelse om detta träffas med kunden.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om mottagande av medel på konto.

4 kap.

1 §

Ett värdepappersinstitut får förvärva finansiella instrument som ett led i en normal likviditetsförvaltning.

Ett *svenskt* värdepappersinstitut får förvärva finansiella instrument som ett led i en normal likviditetsförvaltning.

2 §

Ett värdepappersinstitut som har tillstånd att driva värdepappers-

Ett *svenskt* värdepappersinstitut som har tillstånd att driva värde-

rörelse enligt 1 kap. 3 § 3 får förvärva finansiella instrument för den rörelsen.	pappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 3 får förvärva finansiella instrument för den rörelsen.
3 §	
Ett värdepappersinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 5 får förvärva finansiella instrument som institutet medverkar till att avsätta på marknaden. Dessa skall avyttras så snart det är lämpligt och senast inom tre år från förvärvet. Om det finns synnerliga skäl kan Finansinspektionen medge att de finansiella instrumenten får innehas under längre tid.	Ett *svenskt* värdepappersinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 5 får förvärva finansiella instrument som institutet medverkar till att avsätta på marknaden. Dessa skall avyttras så snart det är lämpligt och senast inom tre år från förvärvet. Om det finns synnerliga skäl kan Finansinspektionen medge att de finansiella instrumenten får innehas under längre tid.
5 §[6]	
Ett *värdepappersbolag och ett svenskt bankinstitut* som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 3 eller 5 får, trots förbuden i 7 kap. 1 § aktiebolagslagen (1975:1385) *och* 6 kap. 9 § bankaktiebolagslagen (1987:618), förvärva egna aktier och aktier i moderbolag för att underlätta rörelsen. Detta gäller dock endast aktier som är noterade vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad.	Ett *svenskt värdepappersinstitut* som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 3 eller 5 får, trots förbuden i 7 kap. 1 § aktiebolagslagen (1975:1385), 6 kap. 9 § bankaktiebolagslagen (1987:618) *och 6 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982:713)*, förvärva egna aktier och aktier i moderbolag för att underlätta rörelsen. Detta gäller dock endast aktier som är noterade vid en svensk eller utländsk börs, en auktoriserad marknadsplats eller någon annan reglerad marknad.
Innehavet av sådana aktier som sägs i första stycket får inte överstiga fem procent av aktiekapitalet i något av bolagen.	
5 kap.	
1 §	
Ett värdepappersbolag som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 3 eller 5 eller som har Finansinspektionens medgivande att ta emot medel på konto enligt 3 kap. 4 § andra stycket skall vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 2 §, som motsvarar åtta procent av värdet av bolagets placeringar, beräknat enligt 3 § (kapitalkrav).	*Bestämmelser om kapitaltäckning och stora exponeringar finns i lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.*

[6]Senaste lydelse 1992:559.

Ett värdepappersbolags kapitalbas får inte understiga det belopp som enligt 2 kap. 5 § krävdes när rörelsen påbörjades.

2 §

Ett värdepappersbolag *och ett utländskt värdepappersföretag* skall ha en försäkring för skadeståndsskyldighet som *de* kan komma att ådra sig vid utförande av tjänster i rörelsen. Närmare föreskrifter om sådan försäkring får meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande,Finansinspektionen.

Ett värdepappersbolag skall ha en försäkring för skadeståndsskyldighet som *det* kan komma att ådra sig vid utförande av tjänster i rörelsen. Närmare föreskrifter om sådan försäkring får meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande,Finansinspektionen.

6 kap.

Ägarprövning

3 a §

Ett direkt eller indirekt förvärv av aktier i ett värdepappersbolag, som medför att förvärvarens sammanlagda innehav utgör ett kvalificerat innehav, får ske bara efter tillstånd av Finansinspektionen. Detsamma gäller ett förvärv som innebär att ett kvalificerat innehav ökas så att det uppgår till eller överstiger 20, 33 eller 50 % av aktiekapitalet eller röstetalet för samtliga aktier eller så att värdepappersbolaget blir dotterföretag.

Om ett förvärv enligt första stycket skulle innebära att värdepappersbolaget blev dotterföretag till eller kom under bestämmande inflytande av ett värdepappersföretag som är auktoriserat i ett annat land inom EES, moderföretag till ett sådant företag eller en fysisk eller juridisk person som annars har ett bestämmande inflytande över ett sådant företag, får frågan om tillstånd avgöras först efter samråd med de behöriga myndigheterna i detta land.

3 b §

Finansinspektionen skall ge tillstånd till förvärv enligt 3 a §, om det inte kan antas att förvärvaren kommer att motverka en sund utveckling av bolagets verksamhet.

Inspektionen får föreskriva en viss tid inom vilken ett förvärv skall genomföras.

Finansinspektionen skall meddela beslut i ett ärende enligt denna paragraf inom tre månader från det att ansökan om tillstånd gjordes.

3 c §

Den som avser att avyttra ett kvalificerat innehav eller en så stor del av ett kvalificerat innehav att innehavet därigenom kommer att understiga någon av de i 3 a § angivna gränserna skall underrätta Finansinspektionen om detta.

3 d §

När ett värdepappersbolag får kännedom om att aktier i bolaget blivit föremål för ett sådant förvärv som avses i 3 a § eller för en sådan avyttring som avses i 3 c §, skall bolaget snarast anmäla förvärvet eller avyttringen till Finansinspektionen.

Ett värdepappersbolag skall årligen till Finansinspektionen anmäla namnen på de aktieägare som har ett kvalificerat innehav av aktier i bolaget samt storleken på innehaven.

3 e §

Om ägaren till ett kvalificerat innehav av aktier utövar eller kan tänkas komma att utöva sitt inflytande på ett sätt som motverkar en sund utveckling av verksamheten i värdepappersbolaget, får Finansinspektionen besluta att aktierna inte får företrädas vid bolagsstämman.

Om ägaren till ett kvalificerat innehav av aktier har underlåtit att ansöka om tillstånd till ett förvärv som avses i 3 a § eller har förvärvat aktier i strid med inspektionens beslut, får inspektionen besluta att aktierna inte får företrädas vid bolagsstämman eller att röster avgivna för sådana aktier skall vara ogiltiga.

Finansinspektionen får också förelägga en aktieägare som sägs i första och andra styckena att avyttra så stor del av aktierna att innehavet därefter inte är kvalificerat.

Aktier som omfattas av ett beslut av inspektionen enligt första, andra eller tredje stycket skall inte medräknas när det fordras samtycke av ägare till en viss del av aktierna i bolaget för att ett beslut skall bli giltigt eller en befogenhet skall få utövas.

4 §

Finansinspektionen skall vid sin tillsyn *över värdepappersinstituten* se till att en sund utveckling av värdepappersmarknaden främjas.

Finansinspektionen skall vid sin tillsyn *enligt denna lag* se till att en sund utveckling av värdepappersmarknaden främjas.

5 §

Finansinspektionen får förordna en revisor att med övriga revisorer delta i revisionen av ett *värdepappersinstitut*. Inspektionen får när som helst återkalla ett sådant förordnande och utse en ny revisor.

Finansinspektionen får förordna en revisor att med övriga revisorer delta i revisionen av ett *svenskt värdepappersbolag*. Inspektionen får när som helst återkalla ett sådant förordnande och utse en ny revisor.

Revisorn har rätt till skäligt arvode för sitt arbete av värdepappersinstitutet. Arvodets storlek bestäms av inspektionen.

6 §

Finansinspektionen får, när det anses nödvändigt, sammankalla styrelsen i ett *värdepappersbolag och i ett svenskt bankinstitut som fått tillstånd att driva värdepappersrörelse*. Har styrelsen inte rättat sig efter en begäran från inspektionen om att kalla till en extra stämma, får inspektionen utfärda sådan kallelse.

Finansinspektionen får, när det anses nödvändigt, sammankalla styrelsen i ett *svenskt värdepappersinstitut*. Har styrelsen inte rättat sig efter en begäran från inspektionen om att kalla till en extra stämma, får inspektionen utfärda sådan kallelse.

Företrädare för inspektionen får närvara vid stämma och vid sådant styrelsesammanträde som inspektionen har sammankallat samt delta i överläggningarna.

Särskilt om tillsynen över filialer till utländska företag hemmahörande inom EES

6 a §

Finansinspektionen skall, med avseende på ett utländskt företag hemmahörande inom EES, vilket driver verksamhet här i landet från filial eller genom direkt tillhandahållande av tjänster, lämna de uppgifter till den behöriga myndigheten i företagets hemland som denna myndighet behöver för sin tillsyn över företaget.

6 b §

Efter anmälan till Finansinspektionen kan en behörig myndighet i ett annat land inom EES företa undersökning hos en här i landet inrättad filial till företag hemmahörande i det andra landet.

På begäran av en behörig myndighet i ett annat land inom EES skall Finansinspektionen själv företa en sådan undersökning som avses i första stycket. Finansinspektionen kan tillåta att undersökningen i stället utförs av revisorer eller andra sakkunniga.

7 §

Om ett värdepappersinstitut har fattat beslut som strider mot denna lag eller någon annan författning som reglerar dess verksamhet, mot föreskrift som meddelats med stöd av denna lag eller mot bolagsordningen, får Finansinspektionen förbjuda verkställighet av beslutet. Har beslutet redan verkställts får inspektionen förelägga institutet att göra rättelse, om det är möjligt.

Om ett *svenskt* värdepappersinstitut har fattat beslut som strider mot denna lag eller någon annan författning som reglerar dess verksamhet, mot föreskrift som meddelats med stöd av denna lag eller mot bolagsordningen, får Finansinspektionen förbjuda verkställighet av beslutet. Har beslutet redan verkställts får inspektionen förelägga institutet att göra rättelse, om det är möjligt.

8 §

Finansinspektionen får förelägga ett värdepappersinstitut att upphöra med verksamhet som innefattar handel med finansiella instrument på en marknad, om det med hänsyn till reglerna för eller tillsynen över marknaden framstår som

Finansinspektionen får förelägga ett *svenskt* värdepappersinstitut att upphöra med verksamhet som innefattar handel med finansiella instrument på en marknad, om det med hänsyn till reglerna för eller tillsynen över marknaden framstår

uppenbart olämpligt att institutet bedriver handel där.

som uppenbart olämpligt att institutet bedriver handel där.

8 a §

Har Finansinspektionen av en behörig myndighet i ett annat land inom EES underrättats om att ett svenskt värdepappersbolag överträtt föreskrifter som i det landet gäller för bolaget, får inspektionen vidta de i 7, 9 och 9 a §§ angivna åtgärderna mot bolaget, om någon omständighet motsvarande vad som där sägs föreligger. Inspektionen skall underrätta den behöriga myndigheten i det andra landet om vilka åtgärder som vidtas.

Särskilda bestämmelser om ingripanden mot utländska företag

8 b §

Om ett företag, som är hemmahörande i ett annat land inom EES, driver verksamhet här i landet från filial eller genom direkt tillhandahållande av tjänster och därvid överträder denna lag eller föreskrift som meddelats med stöd av lagen eller på annat sätt visar sig olämpligt att utöva sådan verksamhet, får Finansinspektionen förelägga företaget att göra rättelse.

Om företaget inte följer föreläggandet, skall inspektionen underrätta behörig myndighet i företagets hemland.

Om rättelse ändå inte sker, får inspektionen förbjuda företaget att göra nya åtaganden här i landet. Innan förbud meddelas skall inspektionen underrätta behörig myndighet i företagets hemland. I brådskande fall får inspektionen meddela förbud utan föregående underrättelse till hemlandsmyndigheten. Denna skall då underrättas så snart det kan ske.

8 c §

Om ett företag, som är hemmahörande i ett annat land inom EES och driver verksamhet här i landet

från filial eller genom direkt tillhandahållande av tjänster, har fått sitt verksamhetstillstånd återkallat i hemlandet, skall Finansinspektionen genast förbjuda företaget att göra nya åtaganden i Sverige.

8 d §

Om ett utländskt företag, som är hemmahörande i ett land utanför EES, driver värdepappersrörelse från filial här i landet och därvid överträder en bestämmelse som avses i 7 § eller på annat sätt visat sig olämpligt att driva värdepappersrörelse, får Finansinspektionen återkalla filialtillståndet eller, om det är tillräckligt, meddela varning.

Om filialtillståndet återkallas gäller 9 a § andra och tredje styckena i tillämpliga delar.

Inspektionen skall underrätta tillsynsmyndigheten i det land där företaget har sitt säte om åtgärder som har vidtagits med stöd av denna paragraf.

9 §

Tillstånd som enligt denna lag har lämnats ett värdepappersinstitut skall återkallas av Finansinspektionen om:

1. institutet genom att överträda denna lag eller föreskrift som meddelats med stöd av lagen eller på annat sätt visat sig olämpligt att utöva sådan rörelse som tillståndet avser, eller

2. institutet inte bedriver sådan värdepappersrörelse som tillståndet avser.

Ett värdepappersbolags tillstånd skall dessutom återkallas om bolagets egna kapital understiger två tredjedelar av det registrerade aktiekapitalet och bristen inte har täckts inom tre månader efter det att den blev känd för bolaget.

Om det är tillräckligt får inspektionen i de fall som anges i första stycket 1 i stället för att återkalla tillståndet meddela varning.

Om tillståndet återkallas får inspektionen besluta om hur avvecklingen av rörelsen skall ske.

Ett värdepappersbolags tillstånd skall dessutom återkallas om bolagets *kapitalbas understiger det minsta belopp som föreskrivs i 5 kap. 1 § andra stycket* och bristen inte har täckts inom tre månader efter det att den blev känd för bolaget.

Ett beslut om återkallelse får förenas med förbud att fortsätta verksamheten.

9 a §

Om det är tillräckligt får inspektionen i de fall som anges i 9 § första stycket 1 i stället för att återkalla tillståndet meddela varning.

Om tillståndet återkallas får inspektionen besluta om hur avvecklingen av rörelsen skall ske. Till dess avvecklingen har genomförts gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i detta kapitel.

Ett beslut om återkallelse får förenas med förbud att fortsätta verksamheten.

Avser Finansinspektionens beslut en filial till ett företag hemmahörande i ett land utanför EES skall inspektionen underrätta tillsynsmyndigheten i det land där företaget har sitt säte om åtgärder som har vidtagits med stöd av denna paragraf.

10 §

Om någon driver sådan verksamhet som omfattas av denna lag utan att ha tillstånd till det, skall Finansinspektionen förelägga honom att upphöra med verksamheten.

Om någon driver sådan verksamhet som omfattas av denna lag utan att ha *erforderligt* tillstånd till det, skall Finansinspektionen förelägga honom att upphöra med verksamheten.

Är det osäkert om lagen är tillämplig på en viss verksamhet, får inspektionen förelägga den som driver verksamheten att lämna de upplysningar om verksamheten som behövs för att bedöma om lagen är tillämplig.

Ett föreläggande enligt denna paragraf som avser ett utländskt företag får riktas såväl mot det utländska företaget som mot den som här i landet är verksam för företagets räkning.

11 §

Värdepappersbolag och svenska bankinstitut skall med årliga avgifter bekosta Finansinspektionens verksamhet enligt de närmare föreskrifter som regeringen meddelar.

Värdepappersinstitut skall med årliga avgifter bekosta Finansinspektionens verksamhet enligt de närmare föreskrifter som regeringen meddelar.

7 kap.

2 §

Om Finansinspektionen i ett ärende om tillstånd enligt 2 kap. 1 § inte har meddelat beslut inom sex månader från det att ansökan gavs in, får sökanden begära förklaring av kammarrätten att ärendet onödigt uppehålls. Om Finansinspektionen inte har meddelat beslut inom sex månader efter det att en sådan förklaring avgetts, skall det anses som att ansökan har avslagits.

Om Finansinspektionen inte har överlämnat underrättelse som avses i 1 kap. 6 a § första stycket till behörig myndighet i utlandet inom tre månader från det att ansökan gavs in, får sökanden begära förklaring av kammarrätten att ärendet onödigt uppehålls. Om underrättelse inte har överlämnats inom tre månader efter det att en sådan förklaring avgetts, skall det anses som att ansökan har avslagits.

---

1. Denna lag träder i kraft, i fråga om 1 kap. 1 § tredje stycket och 3 b §, 5 kap. 2 §, de ändrade beteckningarna av 3 kap. 7 § a och 5 kap. 5 § samt upphävandet av 3 kap. 7 § och 5 kap. 2-4 §§, den 1 januari 1995 och i övrigt den 1 januari 1996.

2. I fråga om värdepappersbolag som beviljats tillstånd före lagens ikraftträdande gäller vid tillämpning av 5 kap 1 § andra stycket och 6 kap. 9 § andra stycket att kapitalbasen inte får understiga ett belopp som vid tidpunkten för ikraftträdandet skulle ha krävts för beviljande av tillstånd.

3. Frågor om tillstånd enligt denna lag får prövas före ikraftträdandet. Ett beslut i en sådan fråga skall gälla tidigast från ikraftträdandet.

12 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:160) om utländska filialer m.m.

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

3 §[1]

Om rätt för vissa utländska företag att driva verksamhet i Sverige finns särskilda bestämmelser, nämligen

1. för bankföretag 1 kap. 4 och 5 §§ bankrörelselagen (1987:617),

2. för värdepappersföretag 2 kap. 7 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,	2. för värdepappersföretag *1 kap. 3 c § och* 2 kap. 7 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,

3. för företag som driver finansieringsverksamhet 2 kap. 8-10 §§ lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag,

4. för utländska försäkringsgivare lagen (1950:272) om rätt för utländska försäkringsföretag att driva försäkringsrörelse i Sverige och lagen (1993:1302) om EES-försäkringsgivares verksamhet i Sverige,

5. för börser, auktoriserade marknadsplatser och clearingorganisationer 2 kap. 7 §, 7 kap. 2 § respektive 8 kap. 3 § lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet,

6. för utländska fondföretag 7 a-c §§ lagen (1990:1114) om värdepappersfonder.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

[1]Senaste lydelse 1993:1311.

13 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet

dels att 3 kap. 1 §, 4 kap. 3 §, 7 kap. 4 § samt 8 kap. 6 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall föras in en ny paragraf, 7 kap. 2 a §, samt närmast före 2 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
3 kap.	
1 §	
En börs får som medlemmar ha endast	En börs får som medlemmar ha endast
1. *Sveriges riksbank,*	1. *Riksbanken,*
2. värdepappersinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 1, 2 eller 3 lagen (1991:981) om värdepappersrörelse, *och*	2. värdepappersinstitut som har tillstånd att driva värdepappersrörelse enligt 1 kap. 3 § 1, 2 eller 3 lagen (1991:981) om värdepappersrörelse,
	3. utländska företag som har säte i ett land inom EES och som i det landet har tillstånd att driva sådan verksamhet som avses i 2, och
3. utländska företag som i sitt hemland *har rätt att delta i börshandel av liknande slag* och som där står under tillsyn av myndighet eller annat behörigt organ.	*4. andra* utländska företag som i sitt hemland *får driva sådan verksamhet som avses i 2* och som där står under *betryggande* tillsyn av myndighet eller annat behörigt organ.

Till börsmedlem får antas endast den som har tillräckliga finansiella resurser och i övrigt är lämplig att delta i handeln vid börsen.

4 kap.	
3 §	
Kurser noteras med ledning av de köpanbud, säljanbud och betalkurser som förekommer vid eller rapporteras till börsen. Information om kurser och omsättningsuppgifter skall offentliggöras omedelbart, om inte Finansinspektionen med hänsyn till handelns effektivitet tillåter något annat.	Kurser noteras med ledning av de köpanbud, säljanbud och betalkurser som förekommer vid eller rapporteras till börsen. Information om kurser och omsättningsuppgifter *beträffande varje finansiellt instrument som noteras vid börsen* skall offentliggöras omedelbart, om inte Finansinspektionen med hänsyn till handelns effektivitet tillåter något annat. *Sådan information skall vidare dagligen sammanställas och offentliggöras i den ordning och omfattning som regeringen eller, efter regeringens bemyn-*

	digande, Finansinspektionen föreskriver.

7 kap.

Deltagande i handeln

	2 a § *En auktoriserad marknadsplats är skyldig att låta sådana institut och företag som avses i 3 kap. 1 § första stycket 2-4 delta i handeln vid marknadsplatsen, om de uppfyller av marknadsplatsen uppställda krav.*
4 §	
Kurser noteras med ledning av de köpanbud, säljanbud och betalkurser som förekommer vid eller anmäls till den auktoriserade marknadsplatsen. Information om kurser och omsättningsuppgifter skall offentliggöras.	Kurser noteras med ledning av de köpanbud, säljanbud och betalkurser som förekommer vid eller anmäls till den auktoriserade marknadsplatsen. Information om kurser och omsättningsuppgifter skall *beträffande varje finansiellt instrument som noteras vid den auktoriserade marknadsplatsen dagligen sammanställas och* offentliggöras *i den ordning och omfattning som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen föreskriver.*

8 kap.

6 §

En clearingorganisation får som medlem ha endast den som har en betryggande kapitalstyrka och som i övrigt bedöms vara lämplig att delta i clearingen hos organisationen.

	En clearingorganisation som anordnar clearing av optioner eller terminer som handlas vid en börs eller auktoriserad marknadsplats är skyldig att till clearingmedlem anta sådana börsmedlemmar som avses i 3 kap. 1 § första stycket 2-4 respektive sådana institut och företag som avses i 7 kap. 2 a §, om de uppfyller av clearingorganisationen uppställda krav.

Om en clearingmedlem inte längre uppfyller de krav som anges i första stycket, skall clearingorganisationen besluta att medlemskapet skall upphöra.

Har ett clearingmedlemskap upphört på grund av beslut enligt *andra* stycket, får medlemmen, om	Har ett clearingmedlemskap upphört på grund av beslut enligt *tredje* stycket, får medlemmen, om

det finns särskilda skäl, ändå vidta åtgärder i förhållande till clearingorganisationen för att skydda uppdragsgivare mot förlust.	det finns särskilda skäl, ändå vidta åtgärder i förhållande till clearingorganisationen för att skydda uppdragsgivare mot förlust.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

14 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag

dels att 3 kap. 9 § och 4 kap. 2-4 §§ skall upphöra att gälla,

dels att 2 kap. 1 §, 3 kap. 2 § och 4 kap. 1 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 kap.	
1 §	
Tillstånd att driva finansieringsverksamhet för ett svenskt aktiebolag får meddelas endast om	
1. bolagsordningen inte strider mot denna lag eller någon annan författning,	
2. den planerade rörelsen kan antas komma att uppfylla kraven på en sund verksamhet, *och*	2. den planerade rörelsen kan antas komma att uppfylla kraven på en sund verksamhet,
	3. den som kommer att äga ett kvalificerat innehav i bolaget kan antas inte komma att utföra sitt inflytande på ett sätt som motverkar en sund utveckling av verksamheten i bolaget, och
3. bolaget uppfyller de villkor i övrigt som anges i denna lag.	*4.* bolaget uppfyller de villkor i övrigt som anges i denna lag.
Tillstånd får inte vägras på den grunden att det inte behövs något ytterligare finansieringsföretag.	
3 kap.	
2 §	
Ett utländskt kreditinstitut som driver verksamhet med stöd av 2 kap. 8 eller 9 § får driva sådan verksamhet som anges i 1 § andra stycket i den mån verksamheten omfattas av institutets verksamhetstillstånd i hemlandet.	
Ett utländskt företag som avses i 2 kap. 10 § får driva verksamhet som anges i 1 § andra stycket endast om verksamheten är tillåten enligt företagets stadgar eller bolagsordning och endast i den mån det eller de utländska kreditinstitut som äger företaget eller dess moderföretag skulle ha rätt enligt första stycket att driva sådan verksamhet.	
I 1 kap. 3 *a* § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse finns bestämmelser om att verksamhet som avses i 1 kap. 3 § samma lag under vissa förutsättningar får bedrivas av utländska kreditinstitut som driver verksamhet med stöd av 2 kap. 9 § och av finansiella institut och dotterföretag som driver	I 1 kap. 3 *d och 3 e* §§ lagen (1991:981) om värdepappersrörelse finns bestämmelser om att verksamhet som avses i 1 kap. 3 § samma lag under vissa förutsättningar får bedrivas av utländska kreditinstitut som driver verksamhet med stöd av 2 kap. 9 § och av finansiella institut och dotterföretag

verksamhet med stöd av 2 kap. 10 §.	som driver verksamhet med stöd av 2 kap. 10 §.

4 kap.

1 §

Ett kreditmarknadsbolag skall vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 2 §, som motsvarar åtta procent av värdet av bolagets placeringar, beräknat enligt 3 § (kapitalkrav).	*Bestämmelser om kapitaltäckning och stora exponeringar finns i lagen (1994:000) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.*
Utöver bestämmelsen i första stycket gäller att ett kreditmarknadsbolags kapitalbas *inte får* understiga det belopp som enligt 2 kap. 4 § krävdes när verksamheten påbörjades.	Ett kreditmarknadsbolags kapitalbas *får inte* understiga det belopp som enligt 2 kap. 4 § krävdes när verksamheten påbörjades.

Ett kreditmarknadsbolag som med stöd av 2 kap. 4 § andra stycket fått Finansinspektionens medgivande att när verksamheten påbörjades ha ett lägre bundet kapital än motsvarande fem miljoner ecu, skall om nettovärdet av tillgångarna i bolagets verksamhet därefter överstiger etthundra miljoner kronor ha en kapitalbas som motsvarar minst fem miljoner ecu, beräknat efter den kurs som gällde vid tidpunkten för beslut om tillstånd enligt 2 kap. 1 §.

Denna lag träder i kraft såvitt avser 2 kap. 1 § och 4 kap. 1 § den 1 januari 1995. Detta gäller även upphävandet av bestämmelserna i 3 kap. 9 § och 4 kap. 2-4 §§. Lagen i övrigt träder i kraft den 1 januari 1996.

15 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 2 § lagen (1993:931) om individuellt pensionssparande skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
7 kap. 2 §	
Bestämmelserna i 6 kap. 2, 7, 9, 10 och 12 §§ samt i 7 kap. 1 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse skall tillämpas även i fråga om pensionssparrörelse. Hänvisningarna till lagen om värdepappersrörelse skall därvid i stället gälla denna lag.	Bestämmelserna i 6 kap. 2, 7, *9-10* och 12 §§ samt i 7 kap. 1 § lagen (1991:981) om värdepappersrörelse skall tillämpas även i fråga om pensionssparrörelse. Hänvisningarna till lagen om värdepappersrörelse skall därvid i stället gälla denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1996.

Sammanställning av remissyttranden över Finansdepartementets promemoria (Ds 1994:78) Ändringar i lagstiftningen för kreditinstitut och värdepappersbolag med anledning av nya EG-direktiv, m.m.

Remissinstanserna

Efter remiss har yttranden avgetts av Sveriges Riksbank, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Kammarrätten i Jönköping, Bankstödsnämnden, Kommerskollegium, Riksgäldskontoret, Finansinspektionen, Riksrevisionsverket, Riksskatteverket, Kammarkollegiet, Allmänna pensionsfonden, första-tredje fondstyrelserna, Konkurrensverket, Konsumentverket, AB Svensk Exportkredit, Finansbolagens Förening, Fondbolagens Förening, Fristående Sparbankers Riksförbund, Landsorganisationen i Sverige (LO), OM Stockholm AB, Penningmarknadsinformation PMI AB, Redovisningskommittén (Ju 1991:07), Stockholms Fondbörs AB, Svenska Bankföreningen, Svenska Fondhandlareföreningen, Svenska Försäkringsmäklares Förening, Svenska Kommunförbundet, Svenska skeppshypotekskassan, Sveriges Advokatsamfund, Sveriges Aktiesparares Riksförbund, Sveriges Bankkunders Riksförbund, Sveriges Försäkringsförbund och Värdepapperscentralen VPC AB.

Stadshypotek AB har deltagit i Svenska Bankföreningens behandling av remissärendet och har anslutit sig till de av Bankföreningen lämnade synpunkterna. Till dessa har vidare Svenska Fondhandlareföreningen hänvisat beträffande kapitlet om kapitalkrav.

Datainspektionen, Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF), Sveriges allmänna hypoteksbank, Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) och Västsvenska Handelskammaren har förklarat sig avstå från att yttra sig.

1 Allmänna och sammanfattande synpunkter

1.1 Allmänna pensionsfonden, första-tredje fondstyrelserna

Förslagen i promemorian har i allt väsentligt föranletts av den anpassning av svenska regler till nya EG-direktiv som följer av EES-avtalets bindande föreskrifter. Beslut i denna riktning har redan tidigare tagits i syfte att åstadkomma en gemensam inre finansiell marknad byggande på tre grundprinciper: en enda auktorisation, hemlandstillsyn och minimiharmonisering för ömsesidigt godtagande av medlemsstaternas regelverk.

Allmänt sett ligger den svenska lagstiftningen och det svenska regelverket för värdepappersområdet väl i takt med EUs egen lagstiftning. De nu föreslagna lagändringarna fullständigar harmoniseringen med EUs

regler och inkorporerar även de nya direktiv som EU tagit sedan EES-avtalet undertecknades i maj 1992.

Genom att införa dessa regler i svensk lagstiftning inlemmas den svenska värdepappersmarknaden nu i det regelsystem som gäller för EU och de länder som anslutit sig till EES-avtalet. Detta innebär en viktig konkurrensneutralitet mellan svenska och övriga länders värdepappersföretag samt ett de facto-inlemmande av Sverige i denna viktiga internationella marknad. De nu framlagda förslagen bör därför som föreslås träda i kraft per den 1 januari 1995.

Allmänna Pensionsfonden berörs inte direkt av de föreslagna ändringarna i lagstiftningen. Men ett genomförande av förslagen kommer att innebära en viss skärpning av kraven på kapitaltäckning i de finansiella institutionerna. Även om denna typ av ökade kapitaltäckningskrav kan leda till ökade kostnader för företagen så bör detta kunna fördragas med tanke på de positiva effekter detta kan ha på stabiliteten i det finansiella systemet.

1.2 Konkurrensverket

Konkurrensverket delar i allt väsentligt utredningens förslag. Vad gäller lämplighetsprövningen vid oktroj- och tillståndsprövning förordar emellertid verket att denna, av konkurrens- och rättssäkerhetsskäl, bör grundas på i förväg fastställda kriterier i stället för ett allmänt hållet krav på sundhet i rörelsen. Av särskild vikt från konkurrenssynpunkt är att från banker fristående värdepappersbolag tillåts ta emot medel på konto, s.k. kundkonton. Detsamma gäller ägarbreddningen, som genom att stimulera till nyetablering bör kunna öka konkurrensen på den svenska kreditmarknaden. Konkurrensverket anser avslutningsvis att det finns skäl att understryka vikten av att svenska företag inte påförs komparativa kostnadsnackdelar vid införlivandet av direktivens nya bestämmelser, utan att företagen erhåller de möjligheter direktiven erbjuder till kostnadsreducerande åtgärder såsom netting etc.

1.3 Landsorganisationen i Sverige (LO)

Landsorganisationen noterar förslagen till hur EG-direktiven 92/30/EEG, 92/121/EEG, 93/6/EEG och 93/22/EEG kan och lämpligen bör införlivas i svensk lagstiftning. Det är väsentliga delar av näringsrätten för banker och kreditinstitut men framför allt värdepappersföretagen som berörs. Direktiven, som ingår i det tillägg till EES-avtalet som den Gemensamma EES-kommittén beslutade om i mars 1994 och som riksdagen godkänt den 1 juni 1994, kommer enligt LO:s mening att på ett acceptabelt sätt komplettera svensk rätt på området och göra dessa delar av den finansiella sektorn i den gemensamma EES-marknaden funktionsduglig. Samtidigt tillgodoses rimliga skydds- och tillsynsintressen.

1.4 Sveriges Advokatsamfund

Inledningsvis konstateras att förslagen i promemorian i de flesta fall grundas i en skyldighet för Sverige att, som en följd av EES-avtalet och tilläggsavtalet, införliva fyra EG-direktiv i den svenska rättsordningen. Samfundet tillstyrker den pågående harmoniseringen mellan EGs och Sveriges rättsordningar på det finansiella området.

I några av de framförda förslagen, vilka kommenteras närmare nedan, används lagstiftningstekniker som dels bryter mönster från annan nyligen införd lagstiftning på det finansiella området, dels riskerar att vila på osäker legal grund. Samfundet finner de föreslagna lagstiftningsteknikerna problematiska och anser det därför angeläget att ytterligare överväganden görs vid den fortsatta beredningen i regeringskansliet.

1.5 Sveriges Bankkunders Riksförbund

Detta ärende avser huvudsakligen en anpassning av lagstiftningen till nya EG-direktiv, och är därför i sin huvuddel bundet av avtal. Sveriges Bankkunders Riksförbund är i princip positivt till EG-anpassningen dels därför att lagstiftningen därigenom ökar bankkundernas säkerhet och dels därför att konkurrensen ökar när det blir enklare för utländska banker att etablera sig i Sverige.

2 EES-regler om värdepappersrörelse

2.1 Allmänna synpunkter

2.1.1 Finansinspektionen

I utredningens förslag till lydelse av 1 kap. 1 § första stycket lagen (1991:981) om värdepappersrörelse sägs att för utländska företags verksamhet gäller bestämmelserna i lagen i tillämpliga delar samt att för filialer till utländska företag gäller i övrigt lagen (1992:160) om utländska filialer m.m. Inspektionen vill emellertid påpeka att detta i vissa fall kommer att leda till tillämpningssvårigheter med hänsyn till att det kan bli svårt att avgöra när vissa paragrafer skall äga tillämpning på ett utländskt företags verksamhet då det i vissa stadganden uttrycks att regeln gäller ett värdepappersbolag (jfr. definitionen i 1 kap. 2 § första stycket 2). Ett exempel på detta är stadgandet i 5 kap. 2 § lagen om värdepappersrörelse där det sägs att ett värdepappersbolag skall ha en ansvarsförsäkring för viss skadeståndsskyldighet det kan ådra sig. Enligt specialmotiveringen (s. 360) till nämnda stadgande skall skyldigheten att ha en ansvarförsäkring alltjämt gälla för företag i länder utanför EES medan denna skyldighet inte skall gälla i fråga om företag hemmahörande inom EES. Frågan blir därvid om det på grund av vad som uttrycks i motiven,

trots att det i 5 kap. 2 § lagen om värdepappersrörelse sägs att detta gäller värdepappersbolag, kan krävas att utländska företag från länder utanför EES för sin filialverksamhet är skyldiga att ha en ansvarsförsäkring. Tillämpningssvårigheter av nämnt slag kan även uppkomma i det fall ett utländskt företag inom EES väljer att söka särskilt tillstånd enligt lagen om värdepappersrörelse för sin filialverksamhet (jfr nedan under avsnitt 4.4.1). Detta torde innebära att de stadganden som avses gälla utländska företags verksamhet som bedrivs enligt 2 kap. 7 § lagen om värdepappersrörelse på motsvarande sätt skall äga tillämpning eftersom dessa företag inte kan anses driva verksamhet enligt 1 kap. 3 c § 1 nämnda lag, oaktat att dessa företag har säte inom ett annat land inom EES. Även om begreppet "utländskt värdepappersföretag" utmönstrats ur lagen kunde det vara till fördel om det i varje enskilt stadgande även angavs om detta ägde tillämpning på företags verksamhet som bedrevs enligt 2 kap. 7 § och/eller 1 kap. 3 c § 2 lagen om värdepappersrörelse i stället för den lösning som nu valts.

2.1.2 Sveriges Bankkunders riksförbund

Förslaget förefaller öka kundens trygghet vid anlitande av värdepappersinstitut, vilket är positivt. Vi har dock inte — med våra knappa resurser — kunnat sätta oss in i förslagets alla detaljer och är därför osäkra på vilka garantier som kommer att finnas för kundernas tillgångar hos respektive institut.

2.2 Undantag från värdepappersrörelselagens tillämpningsområde m.m

2.2.1 Finansinspektionen

Sammanfattning

Enligt inspektionens uppfattning är förslaget att försäkringsbolag skall undantas från reglerna i lagen om värdepappersrörelse och att de skall kunna bedriva värdepappersrörelse som sidoverksamhet till försäkringsrörelsen inte acceptabelt. Försäkringsbolagens möjligheter att bedriva värdepappersrörelse bör istället lösas på det sätt som redan skett i flera fall nämligen genom att försäkringsbolagen bildar dotterbolag som kan ansöka om tillstånd att bedriva värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappersrörelse eller, vilket är att föredra, att försäkringsbolagen behandlas på samma sätt som bankerna vid tillämpning av lagen om värdepappersrörelse, dvs. att särskilt tillstånd för denna verksamhet ansöks av försäkringsbolaget enligt nämnda lag. Inspektionen avstyrker förslaget i dess nuvarande lydelse att försäkringsmäklare, inom ramen för lagen om försäkringsmäklare, skall få förmedla andelar i värdepappers-

fonder främst av det skälet att förslaget inte framstår som konkurrensneutralt.

Försäkringsbolag

I promemorian föreslås att försäkringsbolag skall kunna bedriva värdepappersrörelse efter särskilt tillstånd från inspektionen. Sådan rörelse avses att bedrivas såsom sidoverksamhet till försäkringsrörelsen och frågan om tillstånd skall bedömas utifrån försäkringsrörelselagens regelsystem. I 1 kap. 3 § första stycket försäkringsrörelselagen uttrycks detta så att ett försäkringsbolag inte får driva annan rörelse än försäkringsrörelse, om det inte finns särskilda skäl för det.

Nämnda regel fastlägger en av försäkringsrörelselagstiftningens grundläggande principer. I praxis har försäkringsbolagen medgivits driva annan rörelse endast i sådana fall där det kan anses föreligga garantier för att rörelsen i fråga drivs i försäkringstagarnas intresse. I allmänhet har krävts att det finns ett naturligt samband mellan den andra rörelsen och försäkringsverksamheten.

I ISD-direktivet artikel 2 p. 2 a anges bl.a. att direktivet inte är tillämpligt på försäkringsföretag. Bl.a detta har i promemorian tagits till intäkt för att i förslaget till 1 kap. 1 § andra stycket lagen om värdepappersrörelse ange att nämnda lag inte är tillämplig på försäkringsbolag. Trots att direktivet inte anger att försäkringsbolag skall ha rätt att bedriva värdepappersrörelse leder förslaget till att försäkringsbolag utan prövning enligt lagen om värdepappersrörelse ska kunna bedriva alla de tillståndspliktiga verksamheter som finns angivna i lagen om värdepappersrörelse. I promemorian diskuteras enbart kring försäkringsbolagens möjligheter att bedriva förmedlingsverksamhet beträffande andelar i värdepappersfonder men någon sådan begränsning återfinns inte i lagförslaget.

För inspektionen framstår det inte som rimligt att, som följer av förslaget, reglerna för försäkringsbolagens bedrivande av värdepappersrörelse skall skilja sig från vad som gäller för banker och värdepappersbolag vad gäller frågan om särskilt tillstånd härtill. En bank som önskar bedriva värdepappersrörelse måste — även om det gäller enbart förmedling av andelar i värdepappersfonder — genomgå ett särskilt auktorisationsförfarande anpassat till den tillståndspliktiga verksamheten och även därefter följa de särskilt för denna verksamhet anpassade regelsystem som finns i lagen om värdepappersrörelse. Ett försäkringsbolag som bedriver värdepappersrörelse enligt förslaget skulle t.ex. slippa rapportera affärer till börsen, inte behöva avbryta handeln vid börsstopp, inte behöva upprätta avräkningsnota, inte behöva följa de handelslagerbegränsningar som gäller för värdepappersbolag och bankinstitut, inte behöva följa kapitaltäckningsreglerna eller reglerna om stora exponeringar m.m.

Försäkringsbolagens möjligheter att bedriva värdepappersrörelse skulle möjligen i stället kunna lösas på det sätt som redan skett i flera fall nämligen att försäkringsbolagen bildar dotterbolag som ansöker om tillstånd att bedriva värdepappersrörelse enligt lagen om värdepappers-

rörelse. En annan lösning, som snarare är att föredra, är att försäkringsbolagen behandlas på liknande sätt som banker enligt lagen om värdepappersrörelse. Detta senare innebär i så fall att särskilt tillstånd att bedriva värdepappersrörelse ansöks enligt nämnda lag. Därutöver bör en prövning givetvis göras om verksamheten är förenlig med den av bolaget bedrivna försäkringsrörelsen. Det ankommer på Finansinspektionen att i enskilda fall avgöra vilket slag av värdepappersrörelse som får anses förenlig därmed. Detta bör normalt anses fallet t.ex. då ett försäkringsbolag, som i sin koncern har ett fondbolag, önskar förmedla andelar i värdepappersfonder som förvaltas av det fondbolaget. Ett ytterligare exempel på detta är förmedling av andra fondpapper som har samband med individuellt pensionssparande.

Om avsikten med förslaget endast är att öppna en möjlighet för försäkringsbolag att förmedla andelar i värdepappersfonder, bör reglerna härom i lagen om värdepappersrörelse ansluta till vad som i promemorian föreslagits om försäkringsmäklare i 1 kap. 3 b § nämnda lag.

Försäkringsmäklare

Förslaget innebär att försäkringsmäklare skall efter registrering hos inspektionen kunna förmedla andelar i värdepappersfonder, dvs. bedriva sådan verksamhet som nu kräver tillstånd enligt lagen om värdepappersrörelse. Enligt utredningen framstår det för aktörer inom försäkringsbranschen som en konkurrensskillnad i förhållande till banker att nämnda aktörer inte kan bedriva sådan verksamhet. Emellertid, såsom utredningen också anger, krävs det för banker i nu nämnt avseende tillstånd enligt lagen om värdepappersrörelse varför inspektionen inte kan se detta i sig som någon konkurrensskillnad. Utredningen anger att det kan te sig svårförståeligt att en kund som på inrådan av en försäkringsmäklare genom en unit linked-försäkring placerat en del av sitt kapital i en viss värdepappersfond inte skall kunna genom samma försäkringsmäklare placera i samma fond vid sidan av försäkringen. Inspektionen kan ha förståelse för denna synpunkt men kan inte se att detta skulle vara ett argument för att särbehandla försäkringsmäklarna i förhållande till de värdepappersbolag som endast bedriver förmedling av värdepappersfondsandelar och således lyder under lagen om värdepappersrörelse.

I och för sig anger utredningen att en förutsättning för denna försäkringsmäklarnas verksamhet är att den kan ske i reglerade och säkra former under Finansinspektionens tillsyn. I specialmotiveringen till förslagets 13 § i lagen om försäkringsmäklare anges även att en sådan verksamhet bör uppfylla de sundhetskrav som skulle ha gällt om verksamheten hade bedrivits i form av tillståndspliktig värdepappersrörelse. I skenet av detta kan man ställa sig frågan varför inte prövningen av om verksamheten skall få utövas även fortsättningsvis skall ske enligt lagen om värdepappersrörelse. Givetvis skulle detta i så fall innebära bl.a. att verksamheten endast skulle få bedrivas i ett för detta ändamål bildat aktiebolag med krav på ett aktiekapital på omkring en miljon kronor.

Utredningen anser inte att detta är en framkomlig väg av det skälet att lagen om värdepappersrörelse förutsätter att värdepappersrörelsen skall vara den huvudsakliga verksamheten. Förutsättningen enligt förslaget är nämligen att försäkringsmäklares förmedlingsverksamhet skall vara en sidoverksamhet till försäkringsmäklarrörelsen samt att det är tveksamt om försäkringsmäklarrörelse skulle kunna vara en sidoverksamhet till själva värdepappersrörelsen. Dessa senare argument har enligt inspektionens uppfattning viss bärighet. Emellertid måste det enligt inspektionens mening ställas krav på försäkringsmäklarnas förmedling av värdepappersfondsandelar motsvarande dem som ställs på andra aktörer som utövar denna verksamhet. Det finns inget rimligt skäl till varför just försäkringsmäklarna skall särbehandlas i detta avseende. De krav som nu kan ställas på denna verksamhet enligt lagen och förordningen om försäkringsmäklare och som följer av nuvarande lagförslag motsvarar inte alls de krav som ställs enligt lagen om värdepappersrörelse. Det skulle även öppnas en genväg för dem som vill utöva denna verksamhet genom att de registrerar sig som försäkringsmäklare i stället för att bilda ett aktiebolag och ansöka om tillstånd enligt lagen om värdepappersrörelse. Som förslaget nu är utformat saknas nämligen möjlighet att återkalla registreringen av den anledningen att förmedlingsverksamheten av värdepappersfondsandelar inte är en sidoverksamhet till själva försäkringsmäklarrörelsen.

Med anledning av ovanstående avstyrker inspektionen förslaget därför att inspektionen anser att förslaget kräver ytterligare utredning avseende ändringar i lagen om försäkringsmäklare och förordningen om försäkringsmäklare. Ställning måste bl.a. tas i följande frågor.

- Vilka närmare förutsättningar skall vara uppfyllda för att registrering av denna verksamhet skall kunna ske.
- Vad är att anse som tillfredsställande utbildning när det gäller förmedling av värdepappersfondsandelar (5 § första stycket 4 p. lagen om försäkringsmäklare)
- Vilka krav skall ställas på ansvarsförsäkring
- Vilka förutsättningar skall föreligga för att återkallelse av registreringen skall kunna ske.

Inspektionen vill således som sin uppfattning framhålla att en framkomlig väg för att uppnå syftet och tillgodose de krav på verksamheten som uppställs i utredningen och för att uppnå konkurrensneutralitet är att förmedling av värdepappersfondsandelar endast får utövas av ett aktiebolag och att det därvid skall ställas samma krav på detta som de som ställs på ett värdepappersbolag. Detta kräver som nämnts emellertid ytterligare förändringar i lagen om försäkringsmäklare och förordningen om försäkringsmäklare. Dessa förändringar måste då utformas med lagen om värdepappersrörelse som förebild.

2.2.2 Kammarkollegiet

Kammarkollegiet tillstyrker förslaget (avsnitt 4.2) att bl.a. Kammarkollegiet skall undantas från värdepappersrörelselagens tillämpningsområde. Förslaget innebär att den närmare avgränsningen av kollegiets fondförvaltande verksamhet bör göras i kollegiets instruktion. I instruktionen anges för närvarande (§ 1) att kollegiet tillhandahåller fond- och förmögenhetsförvaltning på det statliga och kyrkliga området. Vidare sägs (§ 4) att kollegiet skall förvalta de statliga lån och aktier samt fonder eller fonderade medel som anförtrotts kollegiet. Kammarkollegiet är berett att senare lämna förslag till närmare avgränsning om så bedöms nödvändigt.

2.2.3 Fondbolagens Förening

I promemorian diskuteras olika lösningar för att på ett ändamålsenligt sätt möjliggöra för försäkringsbolag och försäkringsmäklare att förmedla fondandelar. Föreningen har inte något att invända mot de förslag som framläggs i promemorian, nämligen att försäkringsbolagen respektive mäklarföretagen genom undantag från värdepappersrörelselagen i skilda hänseenden bereds möjlighet härtill.

2.2.4 Svenska Fondhandlareföreningen

Under denna rubrik i promemorian föreslås att verksamhet som bedrivs av Riksgäldskontoret, Kammarkollegiet och av försäkringsbolag med koncession undantas från värdepappersrörelselagens tillämpningsområde. Undantag från tillståndskravet enligt lagen föreslås i viss utsträckning för försäkringsmäklare.

Fondhandlareföreningen har inget att erinra mot att Riksgäldskontoret undantas på sätt föreslås i promermorian. Ett sådant undantag synes ligga i linje med kontorets uppgifter vid emissioner i samband med statens upplåning.

I fråga om Kammarkollegiet kan föreningen inte finna något skäl för det föreslagna undantaget. Enligt föreningen är det olämpligt att kollegiet såsom myndighet befattar sig med verksamhet som har karaktär av värdepappersrörelse på så sätt att kollegiet åtar sig uppdrag åt annan. Ett undantag skulle ge en felaktig markering av att kammarkollegiet bör ta på sig sådana uppgifter. Föreningen avstyrker således att ett undantag införs för Kammarkollegiet.

I och med att det i lagen om värdepappersrörelse lagts fast en strikt reglering för sådan rörelse, är det enligt föreningen angeläget att det legala systemet inte luckras upp annat än när sakliga skäl med styrka talar för detta. Konkurrensen måste ske på lika villkor, vilket sker endast om t ex kapitalkrav och andra förutsättningar för verksamheten är desamma. Detta kan endast uppfyllas om de företag som driver samma slag av rörelse skall uppfylla samma legala krav. I fråga om de föreslagna

undantagen för försäkringsbolag och försäkringsmäklare kan föreningen inte finna att några sådana skäl som nyss nämnts föreligger. Att förslaget rörande försäkringsmäklare är av begränsat slag är inget sådant skäl. Inget hindrar försäkringsbolag eller försäkringsmäklare från att söka tillstånd att driva värdepappersrörelse och därvid uppfylla de legala kraven. Föreningen avstyrker således förslagen beträffande försäkringsbolag och försäkringsmäklare.

2.2.5 Sveriges Försäkringsförbund

Sammanfattning

Försäkringsförbundet anser det självklart med hänsyn till konkurrensneutraliteten att likartad verksamhet i bank- och försäkringssektorn får drivas på lika villkor. Försäkringsbolag bör därför få förmedla värdepappersfondsandelar och finansiella instrument för individuellt pensionssparande (IPS), eftersom banker får förmedla såväl sådana tjänster som försäkring.

I 1 kap. 3 § försäkringsrörelselagen bör införas att försäkringsbolag får vara ombud för andra bolag under Finansinspektionens tillsyn. En sådan regel finns i t.ex. den danska försäkringsrörelselagen.

Försäkringsmäklare bör, i enlighet med förslaget, som en sidoverksamhet till mäklarrörelsen, få förmedla fondandelar.

Motsvarande ändring i 4 kap. 5 § värdepappersrörelselagen om förvärv av aktier i moderbolag bör göras i 3 kap. 6 § andra stycket värdepappersrörelselagen angående rätten att ta emot aktier som pant.

Allmänt

I den promemoria som förbundet har att avge yttrande över behandlas ett flertal mycket viktiga frågeställningar avseende bank- och värdepappersmarknaderna, föranledda av nya EG-direktiv på dessa områden. Förbundet går inte in på detaljgranskning av förslagen, men vill framhålla vikten av att de olika resonemangen om bl.a. kapitaltäckning inte ger genomslag på andra verksamheter än dem som omfattas av direktiven. Detta får således inte bli fallet för t.ex. försäkringsbolag som ingår i en grupp tillsammans med banker. De grundläggande skillnaderna i risker mellan bank- och försäkringsverksamhet måste i sådana fall beaktas. Förbundet koncentrerar sig i sitt yttrande till de delar som direkt berör försäkringsbolagen.

Av promemorian framgår (s. 96) att hinder för försäkringsbolag att bedriva förmedling av andelar i värdepappersfonder utgör en konkurrensskillnad i förhållande till bankerna, som kan förmedla både försäkringar och värdepappersfondsandelar. Det bör, enligt vad som vidare anförs, vara möjligt för försäkringsbolag att bedriva förmedlingsverksamhet av nämnt slag under förutsättning att verksamheten kan ske i reglerade och säkra former under Finansinspektionens tillsyn.

Förbundet anser en allmän utgångspunkt vara att likartad verksamhet i bolagsgrupper inom banksektorn och försäkringssektorn skall bedrivas på lika villkor. Om det är tillåtet för ett bolag inom banksektorn att använda sin marknadsorganisation för verksamhet som syftar till förmedling och försäljning av såväl bank- som försäkringsprodukter, måste motsvarande förutsättningar gälla för bolag inom försäkringssektorn. Denna princip är självklar från konkurrensneutralitetssynpunkt och det måste därför tillses att den får direkt genomslag även i det regelsystem som gäller för försäkringsbolagen.

Enligt promemorian bör en lösning på frågan grundas på undantag från värdepappersrörelselagens tillståndskrav. Med hänsyn till den stränga reglering som försäkringsbolagen är underkastade kan frågan om förhållandet mellan försäkringsbolagens verksamhet och värdepappersrörelselagens regler lösas på ett tekniskt enkelt sätt genom att försäkringsbolagens verksamhet generellt undantas från värdepappersrörelselagens tillämpningsområde. I vad mån ett försäkringsbolag får bedriva någon form av värdepappersrörelse kommer i och med detta att helt styras av försäkringsrörelselagens (FRL) regler i 1 kap. 3 §. Ett bolags förmedling av fondandelar blir därmed en fråga för Finansinspektionen att ta ställning till vid stadfästelse av eller godkännande av ändringar i bolagsordningen.

Förbundet delar uppfattningen att försäkringsbolagen skall undantas från värdepappersrörelselagens tillämpning, men anser att det samtidigt bör slås fast i 1 kap. 3 § FRL att försäkringsbolag även får vara ombud för andra bolag som står under Finansinspektionens tillsyn. Därmed uppnås en överensstämmelse med vad som torde vara den normala ordningen i andra EES-länder. Förbundet vill här hänvisa till den lagtekniska lösning som valts i Danmark. (Utdrag ur Bekendtgörelse af lov om forsikringsvirksomhed bifogas.) Det är ytterst angeläget att ändringen i FRL träder ikraft snarast.

Försäkringsbolags förmedling av individuellt pensionssparande

Förbundet anser att samma resonemang om konkurrensneutralitet som anförs beträffande förmedling av fondandelar gäller för förmedling av finansiella instrument avseende individuellt pensionssparande. Om den ovan berörda danska lösningen med uppräkning i FRL av de verksamheter som är tillåtna för försäkringsbolag väljs, löser man på ett praktiskt

sätt även frågan om försäkringsbolagens rätt att förmedla sådant sparande.

Försäkringsmäklares förmedling av andelar i värdepappersfonder

Förbundet anser att det finns skäl att även tillåta försäkringsmäklare att, som en sidoverksamhet till mäklarrörelsen, förmedla fondandelar. En förutsättning är därvid att ytterligare krav på mäklarna för att få driva denna sidoverksamhet införs i försäkringsmäklarlagen på sätt som föreslås i promemorian.

2.3 Mottagande av medel på konto och kreditgivning

2.3.1 Finansinspektionen

Inspektionen har ingen erinran mot förslaget.

Förslaget innebär att värdepappersbolag som har eller får tillstånd till kontohållning och kreditgivning blir att anse som kreditinstitut i den mening som avses inom EG. Förändringarna medför att bestämmelser införs om högre startkapital och om begränsningar i fråga om förvärv av placeringsaktier. Vad gäller de nämnda förändringarna så kommenteras förslaget gällande högre startkapital särskilt under avsnitt 2.5.1 nedan.

2.3.2 Konkurrensverket

Förslaget om att komplettera värdepappersrörelselagen för att värdepappersbolag även fortsättningsvis skall få ta emot medel på konto och lämna krediter är enligt Konkurrensverket av central betydelse för dessa företags möjligheter att konkurrera med de inhemska fullsortimentsbankerna. En direkt överföring av inlåningsförbudet i enlighet med investeringstjänstedirektivets artikel 10 utan anpassning av den svenska lagstiftningen skulle enligt verket sannolikt leda till att bankerna på sikt konkurrerar ut fristående värdepappersbolag genom de fördelar s.k. kundkonton har för bedrivandet av värdepappersverksamhet.

2.3.3 Finansbolagens Förening

Värdepappersbolagens rätt att emottaga medel på konto och lämna kredit behålls enligt förslaget. Finansbolagens Förening vill inte rikta anmärkningar häremot. För att inte de föreslagna reglerna skall strida mot det aktuella EG-direktivet föreslås att värdepappersbolag enligt svensk rätt skall uppfylla kraven för att definieras som kreditinstitut enligt EG-rätten. I promemorian anges att detta inte medför att ett värdepappersbolag

automatiskt blir att betrakta som kreditinstitut i alla sammanhang där detta begrepp förekommer i den svenska lagstiftningen.

Finansbolagens Förening vill framhålla att vad som redovisats i promemoriorna angående gränsdragningen mot kreditinstitut, dels sådana som äger emottaga inlåning, dels sådana som äger bevilja krediter till näringslivet är ofullständigt. Någon gränsdragning mot institut som beviljar krediter i andra sammanhang än i värdepappersrörelse är över huvud taget inte diskuterad. Inte heller omnämns i promemorian i vilken mån ett svensk värdepappersbolag — som således uppfyller förutsättningarna för att definieras som kreditinstitut enligt EG-rätten — kan komma att bedriva både in- och utlåningsverksamhet i ett EES-land med stöd av hemlandsauktorisationen.

Begreppet inlåning bör enligt föreningen övervägas i sammanhanget mot bakgrund av Betaltjänstutredningens delbetänkande "Finansiella tjänster i förändring", SOU 1994:66.

Föreningen anser att ytterligare överväganden bör göras i den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet.

2.3.4 Svenska Bankföreningen

I promemorian föreslås ett bibehållande av möjligheten för värdepappersbolag och utländska värdepappersföretag att med särskilt tillstånd från Finansinspektionen ta emot medel på konto och lämna kredit.

Bankföreningen tillstyrker förslaget med viss tvekan. Föreningen har övervägt om inte kontohållning bör förbehållas endast banker och att till följd härav värdepappersbolag som önskar hålla medel på konto för kunder måste ha tillstånd att bedriva bankrörelse. Då emellertid avsikten är att de värdepappersbolag som avser att bedriva sådan verksamhet enligt förslaget i promemorian skall anses vara kreditinstitut med de krav på kapitaltäckning och minsta kapital som gäller för sådana institut, varigenom också överensstämmelse med EG:s regler erhålles, anser Bankföreningen det dock inte nödvändigt att kräva att sådana värdepappersbolag måste söka tillstånd att vara bank.

I promemorian (förslaget till ny lydelse av 3 kap 4 §, sid 63) sägs endast att ett värdepappersbolag, med Finansinspektionens tillstånd, får ta emot kunders medel på konto. Visserligen kvarstår den gamla förutsättningen att det skall vara ett led i rörelsen men man har tagit bort den tidigare gällande ytterligare förutsättningen att kontohållningen skall ske för att underlätta värdepappersrörelsen. På sid 101 sägs att det inte är fråga om att utvidga värdepappersbolagens möjligheter att ta emot medel på konto jämfört med vad som gäller i dag. Därvid anförs att en förutsättning för mottagande av medel på konto alltjämt skall vara att det underlättar värdepappersrörelsen. Detta kommer emellertid inte till uttryck i lagtexten. I specialmotiveringen på sid 357 sägs att kontohållning endast får avse värdepappersbolagets kunder. Därmed skulle man, enligt promemorian, ha markerat att ett värdepappersbolag inte får bedriva en fristående inlåningsverksamhet.

Bankföreningen anser att det inte finns anledning — med hänsyn till att någon förändring i sak inte avses — att ta bort kravet i lagtexten på att kontohållning och kreditgivning endast får ske för att underlätta värdepappersrörelsen. Föreningen föreslår således att detta kriterium återinföres i lagtexten. Bankföreningen förutsätter att Finansinspektionen i sin övervakande roll noggrant tillser att värdepappersbolagen inte överskrider sin befogenhet i dessa avseenden.

2.3.5 Svenska Fondhandlareföreningen

I promemorian föreslås att bl a värdepappersbolagens rätt att ta emot medel på konto och att ge kredit behålls och att bolagen, om de har tillstånd till sådan verksamhet, blir att betrakta som kreditinstitut i den mening som EG-direktiven anger.

Fondhandlareföreningen instämmer i den tolkning av EG-direktiven, som ligger till grund för förslaget. Med denna möjliggörs att vi i Sverige, såsom enligt förslaget, bibehåller de konkurrensförutsättningar mellan bl a banker och värdepappersbolag, som bekräftades så sent som vid tillkomsten av lagen om värdepappersrörelse. Föreningen har inget att erinra mot att en motsvarighet till bestämmelsen i banklagstiftningen om betalningsberedskap görs tillämplig för de värdepappersbolag som har rätt att hålla medel på konto.

Fondhandlareföreningen tillstyrker förslagen under denna rubrik. Det innebär också att föreningen ställer sig bakom kravet på att rätten att ta emot medel på konto kopplas till rätten att ge kredit. Inga invändningar riktas mot de justeringar av lagtexten som föreslås i denna del. I anslutning härtill tillstyrks också vad som sägs i avsnitt 4.5 om startkapital för verksamhet, som innefattar mottagande av medel på konto.

2.3.6 Sveriges Advokatsamfund

Det regelverk som föreslås införas avseende värdepappersbolag skiljer sig från EG-direktivet om investeringstjänster. Genom införandet av regler i Sverige om startkapitalets storlek och rätt till förvärv av s.k. placeringsaktier, kommer svenska värdepappersbolag att kvalificera sig som kreditinstitut såsom dessa beskrivs i EG-rätten. Som skäl för avvikelsen anförs att de svenska värdepappersbolagen av hävd och enligt gällande rätt äger emottaga medel från allmänheten och använda dem i rörelsen.

Samfundet vill inte rikta invändningar mot att rätten att mottaga inlåningsmedel behålls. Vad som dock inger betänkligheter är den avvikelse från gällande lagstiftningsmönster avseende kreditinstitut som blir följden. Den lagstiftning som införts i Sverige med anledning av anpassning till EG-rätten bygger på tanken att kreditinstitut endast kan vara av två huvudslag — banker och kreditmarknadsbolag. Rätten att emottaga medel från allmänheten skiljer institutgrupperna.

Nu liggande förslag att värdepappersbolag skall definieras som kreditinstitut enligt EG-reglerna bryter mot denna tanke. I promemorian anförs

mycket kort att den ställning ett värdepappersbolag erhåller som kreditinstitut enligt EG's regler inte medför att värdepappersbolaget automatiskt blir att betrakta som kreditinstitut i alla sammanhang där detta begrepp förekommer i den svenska lagstiftningen (s. 101 f). Någon analys av den avsedda begränsningen presenteras inte. Av vad som anförs kan möjligen den slutsatsen dragas att bedömningarna endast gjorts med utgångspunkten att avgränsning skall göras mot institutgrupper som äger emottaga inlåning ("Bolag med tillstånd att ta emot medel på konto..." sid 101).

Gränsdragningen mot institutgrupper som ger krediter i form av investeringskrediter till industri och handel eller säljfinansiering berörs över huvud taget inte. Inte heller presenteras någon analys av vilka möjligheter ett svenskt värdepappersbolag, som med den föreslagna lagändringen blir att betrakta som kreditinstitut enligt EG-rätten, har att bedriva kreditgivning eller emottaga inlåning i andra EES-länder med stöd av den svenska lagstiftningen.

Avgränsningen bör enligt samfundet övervägas från dessa utgångspunkter. Därtill bör överväganden göras avseende inlåningsbegreppet mot bakgrund av vad som framförs i Betaltjänstutredningens delbetänkande "Finansiella tjänster i förändring" SOU 1994:66.

2.4 Hemlandsauktorisation

2.4.1 Finansinspektionen

Sammanfattning

Inspektionen tillstyrker i huvudsak förslagen. Vissa synpunkter bl.a. angående förslagets närmare utformning ges i det följande.

Särskild auktorisation av filial

Såsom sägs i ISD-direktivet, artikel 14, och kommenteras i motivtexten skall ett värdland inte längre få förbehålla sig att särskilt auktorisera filialer till värdepappersföretag som är auktoriserade och underkastade tillsyn av behöriga myndigheter i något annat medlemsland. Inspektionen vill emellertid uppmärksamma att det inte synes finnas något hinder mot att ett utländskt värdepappersföretag inom EES kan söka och få särskilt tillstånd att bedriva värdepappersrörelse i Sverige genom filial, trots att det skulle vara tillräckligt att det anmälningsförfarande som anges i förslagets 1 kap. 3 d § lagen om värdepappersrörelse iakttas. Om sådant tillstånd meddelas innebär det i så fall att filialen står under tillsyn av Finansinspektionen.

Vad gäller utformningen av förslaget i 3 kap. 6 a § lagen om värdepappersrörelse bör påpekas att direktivets artikel 17 p.3 anger att underrättelse med de aktuella uppgifterna skall vidarebefordras till behörig myndighet i värdlandet inom tre månader från det att samtliga uppgifter inkommit till hemlandsmyndigheten. Inspektionen anser att lagtexten bör förtydligas så att det framgår att beslut om tillstånd skall fattas och underrättelse vidarebefordras inom tre månader från det att samtliga uppgifter inkommit till hemlandsmyndigheten, vilket torde vara innebörden av direktivets artikel 17.

2.4.2 Riksskatteverket

I promemorian föreslås bl.a. att värdepappersföretag från andra EES-länder ges rätt att med stöd av auktorisation i hemlandet driva gränsöverskridande verksamhet i Sverige utan att ha filial här. Förslaget har tre nackdelar för skatteförvaltningen.

Den första är att sådana företag inte är skyldiga att lämna de kontrolluppgifter som krävs för den förenklade deklarationen. Detta medför försämrade kontrollmöjligheter och merarbete för skattemyndigheterna.

För att undvika denna nackdel skulle man behöva ålägga utländska företag samma kontrolluppgiftsskyldighet som svenska företag beträffande inkomsträntor, utgiftsräntor, utdelningar samt eventuellt för avyttringar av andelar i värdepappersfonder (enligt förslag i SOU 1994:50 skall en sådan skyldighet eventuellt införas för svenska fondbolag fr.o.m. den 1 januari 1995).

Den andra nackdelen är att kontrollen av avyttringar av finansiella instrument försvåras.

Den föreslagna ändringen av 3 kap 33 § lagen om självdeklaration och kontrolluppgifter medför i och för sig en möjlighet att förelägga utländska företag att inkomma med kontrolluppgifter avseende avyttringar av finansiella instrument. De praktiska svårigheterna är emellertid stora.

Under våren 1994 har RSV i en s.k. riktad kontroll samlat in uppgifter om främst aktieförsäljningar. Föreläggandet sändes ut till samtliga värdepappersinstitut i Sverige. Antalet utskickade förelägganden uppgick till 94. Möjligheten att göra motsvarande aktion även till utländska företag synes förknippade med mycket stora administrativa problem.

Vidare saknas, som skattemyndigheterna i Stockholms och Göteborgs och Bohus län anfört, effektiva sanktioner om ett föreläggande inte följs. Inte heller kan förelägganden avseende utländska företag följas upp med revisioner för kontroll av att fullständiga uppgifter lämnats på ett korrekt sätt.

RSV delar nämnda skattemyndigheters bedömning av kontrollsvårigheterna när det gäller företag som väljer att bedriva verksamhet i Sverige utan att ha filial här.

Informationsteknikutvecklingen gör det också efter hand allt enklare och billigare att bedriva en gränsöverskridande värdepappersrörelse på ett effektivt sätt. Många svenska placerare kan därför komma att välja att utnyttja utländska företags speciella kompetens på olika marknader direkt framför att utnyttja svenska företag. Skattemyndigheternas uppenbara kontrollsvårigheter blir då ytterligare ett incitament att välja att anlita ett utländskt företag framför ett inhemskt. För skattekontrollen blir det härigenom inte fråga om marginella problem utan om väsentliga svårigheter att upprätthålla en effektiv kapitalvinstbeskattning.

Uppgiftsskyldigheten i 3 kap. 33 § lagen om självdeklaration och kontrolluppgifter räcker alltså inte heller efter den i promemorian föreslagna ändringen för att ge skatteförvaltningen erforderlig information. Det kan därför finnas anledning att närmare pröva förslaget från skattemyndigheten i Stockholms län att ifrågavarande utländska värdepappersföretag skriftligen får förbinda sig att lämna kontrolluppgifter över de transaktioner som förmedlats för i Sverige bosatt uppdragsgivares räkning i samband med anmälan till Finansinspektionen. En sådan uppgiftsskyldighet skulle lämpligen tas in i 3 kap. 22 a § lagen om självdeklaration och kontrolluppgifter.

Erfarenheterna av den nuvarande uppgiftsskyldigheten i detta lagrum är emellertid inte allför uppmuntrande. Det är därför mycket angeläget för Sverige att verka för ett ökat uppgiftsutbyte mellan staterna som även omfattar kapitalvinster. Särskilt önskvärt är detta i förhållande till andra EES/EU-stater. Detta förutsätter emellertid omfattande regeländringar i ett flertal stater vad avser uppgiftsskyldighet och banksekretess, vilket gör att sådana förändringar, om de överhuvudtaget alls är möjliga, i vart fall tar mycket lång tid.

Den tredje nackdelen är att utländska företag inte är skyldiga att dra av och betala in preliminär skatt. Skatteinbetalningarna på räntor och utdelningar från utländska värdepappersföretag försenas på så sätt. Detta leder antagligen till att personer som inte vill erlägga preliminär skatt kommer att söka sig till utländska företag i större utsträckning än de annars hade gjort. Ytterligare skatteinbetalningar försenas i så fall.

RSV vill också peka på att de ovannämnda skillnaderna mellan svenska och utländska företag beträffande kontrollmöjligheter och skatteinbetalningar leder till att konkurrensen snedvrids till de utländska företagens fördel.

2.5 Tillståndskrav, startkapital m.m.

2.5.1 Finansinspektionen

Sammanfattning

Inspektionen har i huvudsak inte någon erinran mot förslagen. Inspektionen anser dock bl.a. att dispens bör kunna ges från kraven på

minsta tillåtna startkapital i visst avseende, att reglerna om förutsättningarna för återkallelse av tillstånd bör förtydligas och att vissa övergångsbestämmelser bör införas.

Tillståndskrav

Reglerna om att särskilt tillstånd från Finansinspektionen krävs för samtliga sidoverksamheter som ett värdepappersbolag skall ägna sig åt, träder ikraft den 1 januari 1996. Den övergångsbestämmelse (3 p.) som kommer att äga tillämpning, i fråga om värdepappersbolag som beviljats tillstånd före lagens ikraftträdande, innebär att ansökan om tillstånd kan inges och prövas före den 1 januari 1996, dock att beslutet gäller tidigast från ikraftträdandet. För att undvika att ett värdepappersbolag bedriver sidoverksamhet utan att ha tillstånd därtill bör det enligt inspektionens mening införas en övergångsbestämmelse av innebörd att i det fall ansökan om tillstånd att bedriva sidoverksamhet ingivits före den 1 januari 1996 så får sidoverksamheten alltjämt bedrivas till dess ansökan prövats slutligt av Finansinspektionen.

Startkapital

Förslaget innebär att reglerna om minsta startkapital skärps och preciseras i lag. Enligt CAD-direktivets artikel 3 ges det möjlighet för medlemsstaterna att nedsätta startkapitalet från 125 000 ecu till 50 000 ecu för värdepappersföretag som bedriver verksamhet enligt 1, 2, 4 p. och del av 5 p. i 1 kap. 3 § lagen om värdepappersrörelse. Vad gäller verksamhet enligt del av 5 p. avses i detta sammanhang annan medverkan än garantigivning vid emissioner. Lagförslaget i dess nuvarande lydelse innebär att värdepappersbolag som överhuvudtaget bedriver någon verksamhet enligt 5 p. i 1 kap. 3 § lagen om värdepappersrörelse skall ha ett startkapital på 730 000 ecu samt att det saknas möjlighet till dispensgivning. Enligt inspektionen bör det i lagtexten införas en möjlighet för Finansinspektionen att medge dispens till lägst 125 000 ecu i det fall ett värdepappersbolags verksamhet enligt 5 p. endast består i annan medverkan vid emissioner än garantigivning. Verksamheten enligt 5 p. kan t.ex. endast bestå i medverkan vid emissioner på det sättet att anmälningar till teckning mottages och vidarebefordras. Ett startkapital på 730 000 ecu endast av denna anledning framstår då som orimligt högt.

Förutsättningar för återkallelse av auktorisation

Förutsättningarna för återkallelse av en auktorisation återfinns i artikel 3 p. 7 i ISD-direktivet. Innebörden är bl.a. att återkallelse får ske, i fall då värdepappersföretaget inte startat sin verksamhet eller annars inte bedriver någon verksamhet, endast

- om värdepappersföretaget inte utnyttjat auktorisationen inom tolv månader eller uttryckligen avstått från auktorisationen, eller
- om värdepappersföretaget inte bedrivit någon verksamhet under minst sex månader.

Lagförslaget i denna del ger emellertid enligt sin ordalydelse möjlighet att återkalla tillståndet även om dessa tidsfrister inte har löpt ut. Inspektionens mening är att de nämnda återkallelsegrunderna formulerats i ISD-direktivet för att tillämpningen skall bli likformig inom EU. Tidsfristerna bör alltså framgå av själva lagtexten och det föreslås därför att lagtexten ändras i enlighet med direktivet i nu nämnt avseende så att dessa tidsfrister framgår av 6 kap. 9 § 2 p. lagen om värdepappersrörelse.

2.5.2 Svenska Fondhandlareföreningen

I anslutning till vad som uttalats om mottagande av medel på konto m.m. tillstyrks också vad som sägs i avsnitt 4.5 om startkapital för verksamhet, som innefattar mottagande av medel på konto.

2.6 Börs- och clearingmedlemskap

2.6.1 Riksgäldskontoret

Riksgäldskontoret har särskilt uppmärksammat förslaget till lag om ändring i lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet varigenom utländska företag med säte i land inom EES får bli medlem i clearingorganisation som anordnar clearing av optioner och terminer. Det är den enda clearingverksamhet som för närvarande är lagreglerad i Sverige. Frågan om utländska företags medlemskap i clearingsorganisation som clearar och/eller avvecklar avistahandel lämnas till vidare öppen. Denna fråga, liksom en i sammanhanget aktualiserad komplettering i aktiekontolagen, vilar i avvaktan på den vidare behandlingen av Clearingutredningens betänkande.

Som Riksgäldskontoret tidigare framhållit i remissvar på Clearingutredningens betänkande ser kontoret det som angeläget att såväl utländska clearingorganisationer som utländska banker och värdepappersbolag får möjlighet att bli kontoförande institut hos VPC. Denna fråga remissbehandlades med förtur men har därefter inte lett till någon proposition i ärendet. Riksgäldskontoret vill nu ånyo framhålla att det är synnerligen angeläget för att bidra till förbättringen av avvecklingen av gränsöverskridande handel att utländska parter snarast får möjlighet att som kontoförande institut verka i VPC.

2.6.2 OM Stockholm AB

OM önskar i detta sammanhang framhålla att det kan finnas skäl att införa en möjlighet att separera börs- och clearingmedlemskap från varandra. Det har framkommit önskemål hos vissa typer av medlemmar att endast vilja uppträda som clearingmedlemmar. Det är då fel att av den typen av medlemmar kräva börsmedlemskap.

I övrigt har OM inget att erinra mot de förslag som läggs fram i detta avsnitt.

2.6.3 Stockholms Fondbörs AB

Lagen om börs- och clearingverksamhet

Genom börslagens ikraftträdande den 1 januari 1993 kom ISD i väsentliga delar att överföras till svensk rätt. Således har redan nu utländska företag under vissa förutsättningar möjlighet att erhålla medlemskap i Stockholms Fondbörs och handla via SAX utan att vara närvarande i Sverige. Med stöd av dessa bestämmelser har två danska banker och ett norskt värdepappersinstitut antagits som medlemmar av börsen.

Enligt börslagens bestämmelser får endast den som har tillräckliga finansiella resurser antas som börsmedlem. Någon förändring av denna bestämmelse planeras inte. Som nämnts ovan ställer Fondbörsen krav på att medlemsföretagens aktiekapital skall vara av viss storlek.

Innebörden av uttrycket "tillräckliga finansiella resurser" kommer emellertid efter den 1 januari 1996 att styras av CAD:s krav beträffande startkapital. Som konstaterats tidigare kan Fondbörsen inte ställa upp ytterligare krav. För att tydliggöra detta och förenkla tillämpningen av denna bestämmelse bör enligt Fondbörsens mening uttrycket "tillräckliga finansiella resurser" i börslagen ersättas av en hänvisning till 2 kap. 5 § värdepappersrörelselagen.

1 kap. 7 a § värdepappersrörelselagen innehåller bestämmelser om rapporteringsplikt. Som nämnts ovan anser Fondbörsen att nuvarande möjligheter till undantag från rapporteringsplikten bör finnas kvar.

Även i börslagen finns regler om rapporteringsplikt för avslut som görs utanför börsen. Emellertid saknar börslagen bestämmelser som ger medlemsföretagen möjlighet att — på sätt som gäller enligt värdepapperslagen — avstå från att rapportera de avslut som anmäls till annan marknadsplats. Detta innebär att Fondbörsens medlemmar kan tvingas rapportera samma affär till flera olika börser. Särskilt komplicerat blir rapporteringsrutinerna för de utländska medlemmarna som kan ha rapporteringskrav även till börsen i hemlandet. Som exempel kan nämnas att ett danskt medlemsföretag som handlar Volvoaktier på Londonbörsen till kunder i England måste rapportera samma affär till börserna i London, Stockholm och Köpenhamn. Enligt Fondbörsen är detta inte rimligt och Fondbörsen föreslår därför att det i börslagen införs regler med möjlighet till undan-

tag från rapporteringsskyldigheten på samma sätt som föreslagits beträffande värdepappersrörelselagen.

Avslutningsvis kan Fondbörsen konstatera att ISD slår fast principen om hemlandstillsyn. Detta innebär att Fondbörsen — när det gäller medlemsföretagens interna ekonomiska förhållanden — inte kan ställa krav på rapportering härom till börsen. Denna tillsyn skall ske genom respektive hemlands inspektionsmyndigheter. Fondbörsens formella tillsyn över medlemmarna omfattar endast medlemmarnas deltagande i handeln samt kursbildningen vid börsen och att handeln sker i överensstämmelse med lag och annan författning samt god sed på värdepappersmarknaden (se 4 kap. 2 § börslagen).

2.6.4 Svenska Fondhandlareföreningen

Föreningen har inget att erinra mot de förslag som läggs fram i detta avsnitt. De synes vara en direkt följd av en anpassning till investeringstjänstedirektivet.

Direktivet säger bl a att värdepappersinstitut som är verksamt på en nationell marknad skall få tillträde till marknadens system för clearing och avveckling. Detta kan, såvitt föreningen uppfattat saken, tillgodoses på två sätt. Antingen kan institutet få direkt tillgång till ett clearingsystem genom att i teknisk bemärkelse "kopplas upp" mot detta, eller så kan tillträdet ske indirekt genom att institutet har en sådan uppkoppling till utländskt clearinginstitut, vilket i sin tur är uppkopplat till ett svenskt clearinginstitut. Den senare ordningen kan många gånger visa sig lämplig och kan vara att föredra från säkerhets- och tillsynssynpunkt. Förslagen i promemorian synes möjliggöra båda lösningarna. Enligt föreningens uppfattning är det viktigt att den slutliga lagstiftningen också får en utformning som gör detta möjligt.

2.6.5 Sveriges Försäkringsförbund

Med anledning av promemorians förslag vill förbundet framhålla att även försäkringsbolag bör ha möjlighet till medlemskap i börs- och clearingverksamhet i de fall de krav som ställs på medlemmar anses vara uppfyllda.

2.7 Rapporteringsskyldighet och information om handeln

2.7.1 Finansinspektionen

Rapporteringsskyldighet och information om handeln

Sammanfattning: Genom bestämmelser i 1 kap. 7 a § lagen om värdepappersrörelse andra stycket utvidgas värdepappersinstitutens rapporteringsskyldighet till transaktioner som sker via filial i annat EES-land. Enligt Finansinspektionens uppfattning bör lagtexten kompletteras så

att det framgår till vem rapporteringen skall ske

att Finansinspektionen ges rätt att meddela föreskrifter om undantag från rapporteringsskyldigheten, och

att inspektionen medges föreskriftsrätt vad gäller vilka finansiella instrument som rapporteringsskyldigheten skall omfatta.

Rapporteringsskyldighet

Av ISD-direktivet, artikel 22, framgår att medlemsstaterna skall utse de behöriga myndigheter som skall utföra de åligganden som bestämts i direktivet. Av den föreslagna lydelsen i 1 kap. 7 a § andra stycket lagen om värdepappersrörelse framgår inte till vilken instans som rapporteringsskyldigheten skall uppfyllas.

Av ISD-direktivet, artikel 20 p. 2, anges att hemlandet får efterge krav på rapportering i en viss situation. I promemorian anges (på s. 127) att en utgångspunkt vid utformning av föreskrifter bör vara att värdepappersinstituten inte i onödan belastas med rapporteringskrav. För att så skall kunna ske krävs att det i lagtexten anges att inspektionen genom föreskrifter kan medge undantag från rapporteringsskyldigheten.

Av ISD-direktivet, artikel 20 p. 1 b, framgår att rapporteringsskyldigheten är begränsad till vissa uppräknade instrument. I förslaget till lagtext finns ingen sådan begränsning. Inte heller framgår klart varken av lagtext eller av motiv att föreskriftsrätten skulle omfatta möjligheten att begränsa rapporteringsskyldigheten till vissa finansiella instrument. Enligt inspektionens uppfattning bör det införas en sådan möjlighet. Skälet härtill är att det finns transaktioner med vissa finansiella instrument för vilka det inte framstår som meningsfullt att införa en rapporteringsskyldighet på daglig basis.

Konsekvenser av förslaget

Av 4 kap. 3 och 4 §§ lagen om börs- och clearingverksamhet framgår att börsmedlemmar skall rapportera de avslut de gjort i inregistrerade eller noterade finansiella instrument vare sig avslutet skett på eller utanför börsen. Bestämmelsen i 1 kap. 7 a § lagen om värdepappersrörelse innebär att även värdepappersinstitut som inte är börsmedlemmar måste till börsen anmäla avslut i inregistrerade fondpapper. Innebörden av det föreslagna nya andra stycket i sistnämnda paragraf är att avslut i finansiella instrument som görs av ett värdepappersinstitut från filial i ett land inom EES skall rapporteras. Sistnämnda regel avser rapportering av avslut i finansiella instrument vare sig dessa är inregistrerade eller noterade på en börs.

Av de redovisade bestämmelserna följer t.ex. att ett värdepappersinstitut som inte är börsmedlem och som gör avslut i t.ex. ett O-listenoterat bolag inte behöver rapportera detta till börsen. Däremot om ett avslut i samma aktier görs från institutets filial i något EES-land så skall avslutet rapporteras.

Bestämmelsen anger endast att det finansiella instrument som avslutet avser skall vara föremål för handel vid t.ex. en börs. Avslutet behöver således inte ske vid börsen. Inte heller begränsas bestämmelsen till att avse den situationen att t.ex. den aktie som avslutet avser skall vara noterat vid en börs i det land där filialen är belägen. Detta innebär t.ex. att ett svenskt värdepappersinstituts filial i London måste rapportera avslut i aktier som är noterade på Parisbörsen. Om värdepappersinstitutet gör ett avslut i samma aktie i Sverige eller — utan att fråga är om gränsöverskridande verksamhet i den mening som avses i paragrafen — i ett annat land inom EES behöver avslutet inte rapporteras.

Syftet med artikel 20 i ISD-direktivet synes vara att skapa förutsättningar för att avslut i vissa finansiella instrument dokumenteras och förvaras antingen hos institutet självt eller hos en behörig myndighet. Därmed tillförsäkras den behöriga myndigheten möjligheter att göra undersökningar av gjorda affärer. Varför institutet självt skall ha en förvaringsplikt medan filialen dessutom skall ha en rapporteringsskyldighet framgår inte. Det synes ha varit enklare att föreskriva förvaringsplikt även för filialer och att den behöriga myndigheten gavs rätt att fordra in den förvarade dokumentationen när skäl därtill fanns. Oavsett detta framstår det som om den reglering som föreslås kan komma att tillgodose det ovan angivna syftet.

Från svensk synpunkt framstår det ändock som märkligt att ett svenskt värdepappersinstituts filial i annat EES-land kommer att vara skyldig att rapportera avslut i OTC- och O-liste-aktier medan institutet självt — som ej är börsmedlem — inte är det. Det rimliga vore att bestämmelsen i 1 kap. 7 a § lagen om värdepappersrörelse utvidgades till att även avse noterade finansiella instrument. Överhuvudtaget framstår det som omotiverat att filialer skall ha en strängare rapporteringsskyldighet än institutet självt.

2.7.2 OM Stockholm AB

OM har i princip inget att erinra mot de krav på rapportering och information som läggs fram. Den minimistandard som anges i direktivet avses närmare preciseras av Finansinspektionen. Till undvikande av rapportering som inte fyller någon funktion, exempelvis dubbelrapporteringar bör även i börs- och clearinglagen införas motsvarande undantagsbestämmelse som idag återfinns i 7 a § lagen om värdepappersrörelse.

Det är också viktigt att börser och värdepappersinstitut som berörs av rapporteringsskyldigheten ges tillfälle att till Finansinspektionen framföra sina synpunkter på rapporteringen så att den kan utformas på effektivast möjliga sätt och efter de krav som marknaden ställer. För OMs del är det

därvidlag angeläget att rapporteringen på OM endast omfattar sådana kontrakt som är börsnoterade på OM och således inte föremål för clearingnotering på OM samt att rapporteringsskyldighet inte omfattar s k underliggande instrument.

2.7.3 Penningmarknadsinformation PMI AB

Här kan vi notera att på PMX-börsen sker idag rapportering för gjorda avslut under affärsdagen efter det att marknaden stängt, dvs kl 1600. Enligt på PMX börsen uppgjorda handelsregler skall sådan avslutsrapportering vara färdig till kl 1900 samma dag.

Informationen i avslutsrapporteringen innehåller det vägda snittpriset, högsta och lägsta priserna, total volym samt skillnaden i snittpris och volym från föregående affärsdag. En sådan börslista presenteras i PMI-systemet kontinuerligt efter marknadens stängning och finns således tillgängligt för samtliga anslutna kunder.

Investeringstjänstedirektivets artikel 21 punkt 2a, kan således redan idag sägas vara uppfyllt.

2.7.4 Stockholms Fondbörs AB

När det gäller reglerna i 1 kap. 7 a § värdepappersrörelselagen om rapportering av gjorda affärer vill Fondbörsen framhålla följande. För närvarande gäller att ett värdepappersinstitut skall till börsen rapportera de avslut i inregistrerade fondpapper som institutet gör utanför börsen. Sådan anmälan behöver dock inte ske om avslutet gjorts vid annan svensk eller utländsk börs. Undantaget beträffande rapporteringsskyldigheten har tillkommit för att undvika dubbelrapportering och har kommit att få betydelse för framför allt de institut som är verksamma på utländska marknader.

Enligt de nu föreslagna bestämmelserna skall undantaget avseende rapporteringsskyldigheten endast gälla för avslut som görs vid annan svensk börs eller vid en utländsk börs i ett annat land utanför EES. För avslut vid en börs i ett annat land inom EES skall således möjligheten att avstå från rapportering upphöra. Detta innebär att ett svenskt värdepappersbolag måste rapportera all den handel som sker i svenska inregistrerade papper i t.ex. London till såväl börsen i Stockholm som till Londonbörsen. Denna handel kommer därmed att dubbelrapporteras.

Enligt direktivet 93/22/EEG (ISD) artikel 20, punkt 2, kan ett land efterge sina rapporteringskrav i de fall värdepappersföretaget rapporterar till en annan reglerad marknad. Såvitt Fondbörsen kan förstå ger således därmed ISD:s regler Sverige rätt att behålla det undantag som för närvarande gäller enligt värdepappersrörelselagen. Enligt Fondbörsens mening är det väsentligt att denna möjlighet utnyttjas. Fondbörsen föreslår därför att departementsförslaget ändras för att tillgodose detta behov.

Genom de nya reglerna utvidgas de svenska värdepappersinstitutens rapporteringsskyldighet väsentligt. Således skall rapporteringen framdeles omfatta avslut i samtliga finansiella instrument som institutet gör vid en börs inom EES, dvs. även i andra instrument än sådana fondpapper som är inregistrerade vid börsen. Det föreslås att Finansinspektionen genom föreskrifter skall ange rapporteringens omfattning och på vilket sätt den skall genomföras.

Som framhålls i departementspromemorian bör inte värdepappersinstituten i onödan belastas med rapporteringskrav. För Fondbörsens del är det uppenbart att börsen här kan underlätta för instituten genom att ställa tekniska system till förfogande för rapporteringen. Många av de värdepappersbolag som är verksamma på den svenska marknaden är medlemmar av Stockholms Fondbörs och har därigenom redan elektroniska uppkopplingar via SAX-systemet till börsen. Genom SAX-systemet sker en kontinuerlig rapportering av den handel som äger rum vid Fondbörsen. Systemet används även för rapportering av de affärer i noterade papper som görs vid sidan av SAX och således utanför börsen. Systemet kan utan större svårighet anpassas till att omhänderta även den nu tillkommande rapporteringsskyldigheten avseende handel utanför börsen.

2.7.5 Svenska Fondhandlareföreningen

Fondhandlareföreningen har i och för sig inget att erinra mot principerna bakom de rapporteringskrav som föreslås. Dessa synes också i hög grad bundna av investeringstjänstedirektivet. Det är emellertid viktigt att arbetet med rapporteringen såväl hos avlämnare som mottagare kan hållas på en nivå som motiveras av rapporteringsbehovet. Dubbelrapportering måste undvikas, när den inte tjänar något syfte. Det kan exempelvis vara möjligt att rapportering sker till en marknadsplats, vilket i sin tur för informationen vidare till andra marknadsplatser i stället för att rapportering sker till alla. Regeringen, eller efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen, bör kunna ta hänsyn till detta i de föreskrifter, vilka förutsätts i den föreslagna 1 kap 7 a § andra stycket. Föreskrifterna avser enligt förslaget omfattning av och sätt för anmälan av avslut. Det bör göras klart att i rätten att föreskriva om omfattningen också skall ligga en rätt att i föreskrifter medge undantag från rapporteringsskyldigheten. Korresponderande förutsättningar bör ges i lagen om börs- och clearingverksamhet.

2.8.1 Finansinspektionen

Sammanfattning

Inspektionen har i allt väsentligt inget att erinra mot förslagen. Vissa synpunkter främst angående erforderliga ändringar i sekretesslagen framförs dock i det följande.

Möjligheter till ingripanden

I promemorian sägs på s. 133 att i den mån ett utomlands stationerat företag erbjuder sina tjänster i Sverige genom t.ex. ovederhäftig reklam så måste Finansinspektionen kunna ingripa mot verksamheten med biträde av hemlandsmyndigheten. Inspektionen ställer sig frågande till om det verkligen är Finansinspektionen som skall ingripa i ett sådant fall. Det torde vara endast Konsumentombudsmannen som skall agera i en sådan situation.

Informationsutbyte och sekretess

Enligt artikel 25 i ISD-direktivet skall strikt sekretess gälla för förtrolig information som erhållits inom ramen för tillsynsmyndighetens verksamhet (jfr. s. 131). När det gäller information och handlingar som Finansinspektionen erhållit från en utländsk myndighet och som där är sekretessbelagda synes det erforderligt att ändringar görs i 8 kap. 5 § sekretesslagen i enlighet med innehållet i artikel 25 för att kunna bevara den sekretess som dessa handlingar är belagda med i det andra landet. Detta torde vara nödvändigt intill dess avtal med främmande stat ingåtts och godkänts av riksdagen enligt 8 kap. 5 § fjärde stycket sekretesslagen. I annat fall torde det strida mot ISD-direktivets artikel 25 i det fall som ovan beskrivits att Finansinspektionen gör den skadeprövning som stadgas i 8 kap. 5 § första stycket sekretesslagen.

2.8.2 Riksskatteverket

I promemorian diskuteras bl.a. reglerna för redovisningsskyldigheten för filialer i värdlandet.

RSV har i denna fråga samma inställning som framfördes beträffande redovisningskommitténs delbetänkande SOU 1994:17 del I om ny årsredovisningslag angående förslaget att slopa kravet på särskild årsredovisning för filialer till EES-företag vilka är att jämställa med svenska aktiebolag:

"De årsredovisningar som skall inges är de som upprättats för hela företagen, inklusive filialerna, i den mån de har offentliggjorts i företagens hemländer. För filialer till bolag hemmahörande i stat utanför EES-området gäller dock samma bestämmelser som tidigare. Den föreslagna lagändringen är mindre lyckad från kontrollsynpunkt. En svensk filial till ett utländskt bolag är skattskyldig i Sverige för den inkomst av näringsverksamhet som kan anses hänförlig till fast driftställe i Sverige. Svårigheterna att bedöma vilka inkomster som således är skattepliktiga i Sverige ökar om det inte längre kan krävas att årsredovisning upprättas för filialen som sådan. Endast hela företagets årsredovisning kommer då normalt att finnas tillgänglig och då dessutom på främmande språk."

RSV anser därför att nuvarande regler i lag (1992:160) om utländska filialer m.m. är bättre ur skattekontrollsynpunkt än de föreslagna.

Om nuvarande lagstiftning inte kan behållas anser RSV det angeläget att regeringen eller Finansinspektionen utnyttjar möjligheterna i 6 kap. 2 § lagen om värdepappersrörelse för att utfärda sådana föreskrifter för filialerna att insynen i och bedömningen av dessa ur beskattningssynpunkt inte försämras i förhållande till vad som gäller idag.

2.8.3 Konsumentverket

Konsumentverket har inga invändningar mot förslagen i promemorian. Vi vill dock beträffande gränsöverskridande handel med värdepapper påpeka att utöver ovederhäftig reklam Konsumentverket, och i sista hand KO, också kan ingripa mot marknadsföring som saknar för konsumenten viktig information. I de fall marknadsföringen av värdepapper är förenad med en kredit kan ett exempel vara avsaknad av i konsumentkreditlagen föreskriven information om effektiv ränta och kreditkostnad. I sådana fall måste också god kreditgivningssed i övrigt iakttas, bl.a. genom att en kreditprövning görs.

Ett internationellt nätverk bildades 1992 av myndigheter som övervakar marknadsföring. Konsumentverket/KO ingår i nätverket, som hittills omfattar ett tjugotal länder. Nätverket torde öka möjligheten att vidta effektiva åtgärder mot otillbörligheter i gränsöverskridande marknadsföring.

2.8.4 Svenska Fondhandlareföreningen

Förslaget i promemorian om hemlandstillsyn synes stå i överensstämmelse med investeringstjänstedirektivet. Det finns därför inte skäl att erinra mot detta. Föreningen vill emellertid betona den för värdepappersmarknaden mycket stora vikten av att motpartsriskerna kan begränsas. Den externa tillsynen har därvid en betydelsefull roll att spela. För att den skall göra det på ett fullgott sätt med tillämpning av principen om hemlandstillsyn, måste samarbetet och samordningen mellan tillsynsmyndigheterna i de olika berörda länderna fungera väl. Det är mycket viktigt

att så sker, vilket måste betonas starkt i det fortsatta arbetet på att lägga den legala grunden för hemlandstillsynen och att genomföra den i praktiken.

2.9 Prövning av större ägares lämplighet

2.9.1 Riksbanken

Fullmäktige stöder att anpassningen till direktiven innebär att det framöver kommer att framgå direkt av lagstiftningen att en prövning av ägarnas lämplighet skall ske inte bara vid förvärv av aktier i existerande banker utan även inför ett beslut att bevilja bankoktroj eller tillstånd att driva finansieringsverksamhet eller värdepappersrörelse. Det förefaller rationellt att såsom föreslås i promemorian som förebild ta den modell som nu är aktuell när det gäller att införa motsvarande regler i den svenska försäkringslagstiftningen. Den innebär att en tillståndssökande redan i ansökningen skall ange vilka tilltänkta aktieägare som kommer att ha ett kvalificerat innehav, samt storleken på innehavet. Vidare skall regeringen stadfästa bolagsordningen för det tilltänkta bolaget samt bevilja koncession för den planerade bankrörelsen om den kan antas komma att uppfylla kraven på en sund bankverksamhet och om de som kommer att äga ett kvalificerat innehav i bolaget inte kan antas komma att utöva sitt inflytande på ett sätt som motverkar en sund utveckling av verksamheten i bolaget.

Med tanke på den liberalisering som nu föreslås är det angeläget att denna ägarprövning ges ett tydligare innehåll. Enligt fullmäktiges uppfattning är det angeläget att söka utveckla och förtydliga de allmänna principer som är gängse i detta sammanhang.

2.9.2 Finansinspektionen

Sammanfattning

Reglerna om prövning av större ägares lämplighet bör göras tydligare. Detta gäller definitionen av kvalificerat innehav och vem som i olika situationer är skyldig att söka förvärvstillstånd respektive anmäla avyttring. Även hur sanktionerna avses att tillämpas bör tydliggöras för att skapa en bättre förståelse för sanktionsmedlen och hur dessa ska tillämpas. Inspektionen föreslår också att relevanta bestämmelser i sekretesslagen ses över eftersom uppgifter som inspektionen erhåller i här diskuterade ärenden är av känslig natur. Det bör observeras att det i förslaget till utformning av bestämmelsen i 1 kap. 2 § 6 p. lagen om värdepappersrörelse endast talas om del av röstetalet. Enligt ISD-direktivet och i motiven till förslaget skall dock också del av aktiekapitalet tas med i definitionen av kvalificerat innehav.

Kvalificerat innehav

I den föreslagna lydelsen av 1 kap. 2 § 6 p. lagen om värdepappersrörelse införs begreppet "kvalificerat innehav". Vad som avses med lokutionerna "indirekt innehav" eller med "annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget" definieras inte i förslaget. Begreppen kan komma att vålla tolknings- och tillämpningssvårigheter. Dessa svårigheter kan sammanfattas i tre frågeställningar nämligen, dels hur beräknas kapitalandelen eller röstetalet om någon äger ett värdepappersbolag via andra bolag, dels vad menas med "annars möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget", dels vem skall ansöka om tillstånd enligt 6 kap. 3 a § eller anmäla avyttring enligt samma kapitel 3 c § nämnda lag.

Enligt Finansinspektionens bedömning är det nödvändigt att i motivtext

- definiera vad som avses med ett indirekt innehav
- ange vilka förvärv — förutom när någon av i lag angivna procentgränser passeras — som utlöser tillståndsplikt, och
- ange vem som är skyldig att söka tillstånd om indirekt förvärv respektive anmäla försäljning

Sanktioner

I förslaget till 6 kap. 3 e § lagen om värdepappersrörelse finns vissa sanktioner angivna som riktar sig mot ägaren av ett kvalificerat innehav. Antag att i en familj mannen äger 5 procent, hustrun 6 procent och sonen 8 procent av ett värdepappersbolag. Var och en av dessa är ägare till ett kvalificerat innehav enligt vad som framgår av sid 361 i promemorian. På nämnda sida sägs att ett sådant ägande inom en familj är ett indirekt ägande. Det ifrågasätts om detta är ett riktigt synsätt. Det framstår inte som korrekt att säga att t.ex. mannen indirekt äger hustruns aktier. Om mannen agerar med sina fem procent på ett sätt som innebär att första stycket i nämnda paragraf är tillämpligt medan hustrun och sonen inte gör det uppkommer frågan om det är möjligt för inspektionen att besluta att enbart mannens aktier inte får företrädas vid bolagsstämman.

De sanktioner som finns i paragrafen är ingripande för de enskilda individer eller företag som drabbas och det bör därför i det fortsatta lagstiftningsarbetet föras en diskussion kring dessa frågeställningar för att skapa en bättre klarhet och förståelse för sanktionsmedlen och hur de skall tillämpas.

Lämplighetsprövning

I promemorian finns vissa omständigheter angivna som kan påverka bedömningen av ägares lämplighet. Sådana omständigheter är förutom tidigare konkurser, näringsförbud och brottslighet.

En fråga som kan uppkomma vid lämplighetsprövning är att inspektionen får kännedom om att den ägare som skall bedömas är misstänkt för brott eller att förundersökning inletts eller att åtal väckts och frågan är då om redan något av dessa förhållanden skall påverka bedömningen eller skall kravet vara att det föreligger en lagakraftvunnen dom eller beslut. Enligt inspektionens mening bör redan misstanke om brott vara en omständighet som skall kunna påverka lämplighetsbedömningen vid ansökan om tillstånd till förvärv. Därmed inte sagt att detta alltid skulle leda till avslag på en tillståndsansökan. Ett sådant beslut påverkas naturligtvis också av vad misstanken avser och hur stort innehav vederbörande har.

Enligt inspektionens bedömning bör dessa principer anges i motivtexten.

Sekretess

En ansökan om tillstånd att förvärva aktier i ett värdepappersbolag kommer att innehålla uppgifter av känslig natur. Det kan antas att förhandlingar om ett större förvärv skulle störas av att de blev offentliga. Den nuvarande bestämmelsen i 8 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100) torde omfatta förevarande situation.

Däremot är det tveksamt om en underrättelse enligt den föreslagna bestämmelsen i 6 kap. 3 c § lagen om värdepappersrörelse kan sekretessbeläggas. Innehållet i en sådan underrättelse kan vara känslig eftersom underrättelsen skall lämnas innan avyttringen skett.

Inspektionen föreslår att 8 kap. 5 § sekretesslagen ses över och — om det anses erforderligt — ändras i enlighet med vad som föreslagits ovan.

2.9.3 Svenska Fondhandlareföreningen

Fondhandlareföreningen har inget att erinra mot att ordningen för ägarprövning utformas efter mönster i banklagstiftningen. Med hänsyn till rättssäkerheten är det emellertid viktigt att så objektiva kriterier för prövningar som möjligt läggs fast. Ansträngningar bör göras i det fortsatta lagstiftningsarbetet för att åstadkomma förtydliganden i detta avseende.

2.10 Rätt till domstolsprövning av vissa förvaltningsbeslut

2.10.1 Kammarrätten i Jönköping

I promemorian föreslås att ett "uteblivet" beslut i vissa fall skall kunna föranleda domstolsprövning (7 kap. 2 §). Denna typ av domstolsprövning är en relativt ny företeelse i svensk förvaltningsrätt. Förslaget innebär att

domstolen har att bedöma myndighetens handläggning av enskilda ärenden. I Sverige har det sedan lång tid tillbaka ålegat riksdagens ombudsmän (JO) att göra sådana bedömningar. Det kan mot den angivna bakgrunden antas att förslaget medför att domstolens och JO:s mandat kommer att sammanfalla på aktuella områden, eventuellt med konflikter som följd. Frågan bör utredas närmare. Det bör vidare utredas om förslaget kräver ändringar eller förtydliganden i bl.a. förvaltningslagen (1986:223).

2.11 Förvärv av aktier i moderbolag

2.11.1 Sveriges Försäkringsförbund

I promemorian anges (s. 143 f) att stadgandet i 4 kap. 5 § värdepappersrörelselagen bör utvidgas till att omfatta även försäkringsbolag. Försäkringsförbundet tillstyrker förslaget i denna del.

Vidare anser förbundet att sakliga skäl talar för att en motsvarande ändring görs i 3 kap. 6 § andra stycket värdepappersrörelselagen enligt följande.

> "Lämnas aktier som säkerhet för kredit och ingår som en mindre del bland dessa även aktier i ett värdepappersbolag som lämnar krediten eller dess moderbolag, får värdepappersbolaget trots förbuden i 7 kap. 2 § aktiebolagslagen (1975:1385, och 6 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982:713) som pant ta emot även dessa aktier. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen får utfärda närmare förskrifter om vilka begränsningar som skall gälla i sådana fall."

3 Kapitalkrav m.m. för kreditinstitut och värdepappersbolag

3.1 Införlivandet av EES-reglerna om kapitaltäckningskrav för marknadsrisker

3.1.1 Riksbanken

Fullmäktige finner att de nu aktuella förbättringarna i kapitaltäckningsreglerna representerar ett viktigt steg för att reducera riskerna för instabilitet i det finansiella systemet.

Samtidigt betonas att kapitaltäckningsregler endast kan ses som en länk i en kedja som i övrigt består av en effektiv tillsyn, adekvata rapporteringsrutiner och framför allt en effektiv riskhantering i kreditinstitut och värdepappersbolag.

Fullmäktige konstaterar att promemorians förslag till övervägande del föranletts av den anpassning av det svenska regelsystemet till nya EG-direktiv som blivit nödvändig sedan dessa införlivats med EES-avtalet och

därmed binder Sverige. Även om anpassningen är obligatorisk har fullmäktige funnit det angeläget att inledningsvis framföra några mera allmänna synpunkter på ändringarna i bestämmelserna om kapitaltäckning och gruppbaserad tillsyn. I övrigt kommenteras inte sådana ofrånkomliga anpassningar. Yttrandet koncentreras till de förslag i promemorian som avser frågor som inte regleras av direktiven och till några av de punkter som visserligen berörs av direktiven men där dessa lämnar de enskilda länderna en viss handlingsfrihet. I fråga om denna handlingsfrihet har fullmäktige det intrycket att den inte utnyttjats extensivt, t.ex. för att den vägen söka skapa konkurrensfördelar för svenska institut framför utländska. Inte heller har något påtagligt bruk gjorts av de möjligheter som berörda direktiv eljest ger att i vissa fall tillämpa mindre stränga regler. Återhållsamheten härvidlag välkomnas.

Fullmäktige hälsar med tillfredsställelse att det långvariga arbetet med att åstadkomma bredare kapitaltäckningsregler nu nått dithän att det blivit aktuellt att införliva nya regler med ländernas nationella lagstiftning. Riksbanken har tagit aktiv del i den grundläggande del av detta arbete som bedrivits inom ramen för G-10-ländernas kommitté för banktillsyn. Särskilt mot bakgrund av den fleråriga uppmärksamhet som riktats på de faror bank- och annan finansieringsverksamhet möter vid sidan av de sedan tidigare omfattade kreditriskerna, och i synnerhet vid transaktioner i derivat och utanför balansräkningen, är de nu aktuella förbättringarna angelägna. Att kapitaltäckningsregler införs även för de skilda slagen av marknadsrisker representerar ett viktigt steg för strävandena att reducera riskerna för instabilitet i det finansiella systemet.

Fullmäktige vill understryka att kapitaltäckningsregler är nödvändiga men inte tillräckliga för att säkra stabiliteten. De bör ses som en länk i en kedja som i övrigt består av en effektiv tillsyn, i förekommande fall på koncernbasis, adekvata rapporteringsrutiner och väl utvecklade system för riskhantering i institutionerna själva. Fullmäktige önskar understryka betydelsen av vad som i promemorian sägs om behovet av en effektiv riskhantering i kreditinstitut och värdepappersbolag.

3.1.2 Konkurrensverket

Utredningens principiella utgångspunkter (s. 170) vid införlivandet av kapitalkravsdirektivet möter de krav från konkurrenssynpunkt som Konkurrensverket har att bevaka. Det totalt sett ökade kravet på kapitaltäckning för kreditinstitut och värdepappersbolag får emellertid inte leda till att svenska finansiella företag på grund av ökade kostnader missgynnas jämfört med motsvarande företag inom övriga EES-området. S.k. nettning (s. 182) och andra kostnadsreducerande möjligheter som de nya reglerna tillåter bör därför utnyttjas fullt ut för att inte svenska finansiella företag skall erhålla komparativa kostnadsnackdelar. Detta bör enligt Konkurrensverket även vara vägledande för detaljutformningen av kraven på nya rutiner för värdepappersbolagens informationsplikt (kap. 4),

rapportering av stora exponeringar (kap. 6) och gruppbaserad tillsyn (kap. 7).

3.1.3 Svenska Bankföreningen

Bankföreningen vill som allmän princip för implementeringen av EG-direktiven i svensk lagstiftning betona vikten av konkurrensneutralitet gentemot utlandet. I promemorian framhålls (sid 170) att en viktig princip vid införlivandet av kapitalkravsdirektivet i svensk lagstiftning är "att de svenska instituten inte skall missgynnas gentemot EU-ländernas institut". Bankföreningen vill starkt understryka vikten av ovannämnda konkurrensaspekt. Principen om konkurrensneutralitet i förhållande till utländska institut måste beaktas även vid utformningen av de detaljerade föreskrifterna. Bankföreningen anser att härvid följande uttalande i promemorian bör vara vägledande:

> "Normalt bör inte högre krav än EG:s minimikrav ställas på de svenska instituten, under förutsättning att riskerna på den svenska marknaden inte bedöms avvika alltför mycket från de risker som har förutsatts vid antagandet av direktivet." (sid 170)

Bankföreningen anser det viktigt att de ovannämnda principerna återfinns i den kommande propositionen och blir vägledande för lagförslagen däri och för utarbetandet av föreskrifterna.

I promemorian (sid 170-171) diskuteras om införandet av kapitalkrav för marknadsrisker bör medföra att man slopar den s k limitregeln i 4 kap 4 § lagen om värdepappersrörelse. Det kontateras dock att denna regel bör fortsättningsvis gälla vid sidan av de nya reglerna om kapitalkrav för marknadsrisker. Regeln kan dock komma att omprövas vid ett senare tillfälle.

Bankföreningen anser att limitregeln för handelslager bör slopas i samband med att man inför kapitalkrav för marknadsrisker i handelslagret.

3.2 Övergripande synpunkter på förslaget om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag

3.2.1 Riksbanken

Fullmäktige tillstyrker förslaget att bestämmelserna om kapitaltäckning för kredit- och marknadsrisker förs samman i en för kreditinstitut och värdepappersbolag gemensam ny lag till vilken även bestämmelserna om stora exponeringar och gruppbaserad tillsyn föreslås föras.

Fullmäktige finner denna lösning rationell och ägnad att underlätta en effektiv tillämpning av reglerna.

3.2.2 Hovrätten över Skåne och Blekinge

Hovrätten vill inledningsvis framhålla att lagtexten i förslaget till lag om kapitaltäckning för kreditinstitut och värdepappersbolag är synnerligen svårgenomträngbar för en icke fackman på området. Den har inte gjorts lättare genom att förekommande uttryck såsom position och exponering antingen saknar definition eller har en definition vars reella innebörd är svår att förstå.

3.2.3 Kammarrätten i Jönköping

Förslaget innebär att gemensamma regler för skilda företagsformer i stor utsträckning samlas i en och samma lag. Detta är ändamålsenligt. Det bör emellertid påpekas att definitioner och begrepp inte är enhetliga över hela lagstiftningsområdet. Som exempel kan nämnas begreppet "kreditinstitut", vilket definieras på ett annat sätt i förslaget än i lagen om kreditmarknadsbolag som trädde i kraft så sent som den 1 januari 1994. Det bör i allt lagstiftningsarbete strävas efter att finna enhetliga definitioner på samma begrepp.

3.2.4 Finansinspektionen

Baselkommitténs regler förutsätter att kapitaltäckning skall ske på konsoliderad basis. När kapitaltäckningsbestämmelserna infördes för svensk del kom de att gälla för såväl enskilda kreditinstitut i en bankkoncern som koncernen som helhet. Syftet med detta vara att kunna kontrollera att inte något eller några institut inom koncernen underkapitaliseras till men för konkurrensförutsättningarna och stabiliteten på finansmarknaden. Kapitaltäckningsbestämmelserna fick därmed en omfattande giltighet. De skall uppfyllas inte bara av en bankkoncern utan även av varje i sådan koncern ingående kreditinstitut eller värdepappersbolag. Detta har lett till att bestämmelserna internationellt sett visat sig inte vara konkurrensneutrala. Finansinspektionen anser därför att bestämmelserna bör ses över och anpassas till vad som gäller internationellt så att kapitalkravet kan beräknas enbart på koncern- eller gruppnivå när det är fråga om gruppbaserad tillsyn. Därmed uppnås också överensstämmelse med vad inspektionen föreslår i fråga om tillsynen på gruppnivå när det gäller stora exponeringar. Finansinspektionen anser att frågan bör lösas så skyndsamt som möjligt.

3.2.5 Fristående Sparbankers Riksförbund

FSR har inga principiella invändningar mot utformningen av den föreslagna implementeringen av EG-direktiven i den svenska lagstiftningen. Eftersom regelsystemet genom sin komplexitet får utformningen av en ramlag är det rimligt att Finansinspektionen ges bemyndigande att

utfärda föreskrifter i en rad detaljfrågor. FSR vill framhålla angelägenheten i att Finansinspektionen innan föreskrifter sätts i kraft inhämtar synpunkter från berörda institut. Här förutsätts att också FSR ges möjlighet att lämna synpunkter.

3.2.6 OM Stockholm AB

OM tillstyrker förslaget att införlivandet av de nya EG-direktiven inom värdepappersområdena m m med den svenska lagstiftningen vad avser kapitaltäckning och stora exponeringar m m sker genom införandet av ny gemensam lag. Härigenom skapas enhetlighet och överblickbarhet avseende de nu ifrågavarande reglerna.

En viktig princip vid implementeringen av EG-direktiven i svensk lagstiftning bör vara att svenska aktörer behandlas konkurrensneutralt i förhållande till utländska konkurrenter.

Detta utesluter emellertid inte att olikheter mellan exempelvis börser och clearinghus i vissa fall berättigar till olika behandling. Så är t ex OM som börs- och clearingorganisation organiserat på ett något annorlunda sätt än vissa andra börs- och clearinghus i övriga Europa genom att OM inträder som motpart i varje kontrakt. Det kan finnas anledning till att ta hänsyn till detta förhållande.

Central clearing behandlas överhuvudtaget inte i promemorian trots att det är en verksamhet som försiggår i hela Europa och som just är ägnad att minska risker i värdepappersmarknaden. I Finansinspektionens nuvarande föreskrifter om rapportering till inspektionen av uppgifter om beräkning av kapitalbas och kapitalkrav undantas instrument som clearas från kapitaltäckningskrav. En uttrycklig bestämmelse härom borde återfinnas i det av departementet presenterade lagförslaget. Motsvarande gäller reglerna om rapportering av stora exponeringar.

OM har i sitt remissyttrande 1994-04-27 på Clearingutredningens betänkande (SOU 1993:114) Konto, clearing och avveckling närmare utvecklat skillnaderna mellan bl a central och bilateral clearing, särskilt vad avser den s k systemrisken. Det torde i dagsläget inte råda några delade meningar om behovet av central clearing.

3.2.7 Svenska Bankföreningen

I promemorian föreslås införandet av en ny gemensam lag om kapitaltäckning, stora exponeringar och gruppbaserad tillsyn för kreditinstitut och värdepappersbolag i samband med införlivandet av de nya direktiven inom bank- och värdepappersmarknadsområdena med den svenska lagstiftningen. Lagen har till vissa delar karaktären av ramlagstiftning med rätt för regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen, att meddela föreskrifter.

Bankföreningen tillstyrker att de nya reglerna införs i en gemensam lag. Med hänsyn till komplexiteten i EG:s regelsystem och kravet på

flexibilitet synes det enligt föreningen föreligga skäl för att en sådan lag får karaktären av en ramlag. Huruvida dessa skäl får anses tillräckliga för att motivera valet av lagstiftningsmetod torde kunna diskuteras. Föreningen vill här särskilt peka på frågan om det i lagen föreslagna normgivningsbemyndigandet är acceptabelt från konstitutionell synpunkt. I promemorian behandlas denna fråga (avsnitt 9, sid 295-298). Den däri redovisade analysen känns enligt föreningen inte helt övertygande. Föreningen vill därför betona vikten av att lagrådet noggrant prövar frågan. Att lagen genom ett väl avpassat normgivningsbemyndigande ger utrymme för viss flexibilitet synes enligt Bankföreningen emellertid vara såväl lämpligt som praktiskt.

Bankföreningen förutsätter att Finansinspektionen före meddelandet av föreskrifter m m enligt bemyndigandet — liksom hittills i andra fall — inhämtar synpunkter från vederbörliga marknadsintressenter. Detta är givetvis särskilt angeläget när lagens bestämmelser är mycket generellt utformade och en stor mängd detaljbestämmelser skall lämnas i föreskrifter.

3.2.8 Sveriges Bankkunders Riksförbund

Vi är oroade av att bankernas positioner på derivatmarknaden verkar växa okontrollerat utan att ens aktörerna själva har den kunskap som behövs för att bedöma risknivån. Eftersom bankernas åtaganden utanför balansräkningen redan ligger i storleksordningen 3 till 5 gånger balansomslutningen, anser vi att kraftiga insatser (t.ex. införande av ett tak vid 2 gånger balansomslutningen) snarast borde göras för att få hejd på utvecklingen — innan nästa finanskris är ett faktum.

Förslaget — som innebär att kapitalbasen skall täcka även positionsrisker — är dock ett steg i rätt riktning. Däremot är vi tveksamma till att kunskaper finns för att (som sägs i sista stycket på sid. 154) kunna göra en relativt säker bedömning av riskerna i systemet.

3.3 Kapitalkrav och kapitalbas

3.3.1 Riksbanken

I promemorian konstateras att företagen till följd av de nya bestämmelserna kommer att ställas inför ökade kapitalkrav. Dessa kan, förutom genom tillförsel av externt kapital, mötas genom minskade placeringar och andra åtaganden, genom en breddning av kapitalbasen eller genom en kombination härav. I promemorian hänvisas till de möjligheter som det aktuella direktivet erbjuder att i kapitalbasen räkna in tillgångar som för närvarande inte medräknas enligt svenska regler. I kapitalbasen skulle således få inräknas bl.a. orealiserade vinster och förlagslån med en ursprunglig löptid på minst två år. De lagregler som föreslås i prome-

morian ger också utrymme för en sådan vidgning av kapitalbasen.

Fullmäktige har förståelse för att denna utväg att underlätta för företagen att nå upp till de hårdare kapitalkraven kan behöva övervägas. Det finns också konkurrensaspekter i detta, i den mån andra länders institut skulle arbeta under mera liberala regler än de svenska. Emellertid skulle en viktig del av syftet med de skärpta kapitalkraven gå förlorad om dessa skulle kunna mötas genom en omdefinition av kapitalbasen. Fullmäktige vill därför tillråda en restriktiv hållning härvidlag. Detta bör emellertid inte utesluta att institutkategorier som bedriver en finansiell verksamhet av sådan karaktär att tillgång till kortfristigt kapital är av väsentlig vikt ges möjlighet att utnyttja en bredare kapitalbas.

3.3.2 Finansinspektionen

Kapitalkrav, 2 kap. 1 §

Inspektionen anser att vad som anges i 2 och 3 §§ i detta kapitel om att ett institut *vid varje tidpunkt* skall uppfylla kapitalkravet i stället bör tas in i 1 § eftersom det i denna paragraf anges det övergripande och samlade kravet på kapitalbas för såväl kreditrisker som marknadsrisker. I specialmotiveringen (sid 309) görs också kommentarerna till 2 kap. 1 §. Där anges att ett institut skall *hela tiden* prestera en kapitalbas som uppgår till minst summan av de kapitaltäckningskrav som gäller för kreditrisker och marknadsrisker i institutets verksamhet, d.v.s. kapitalbasen skall *vid varje tidpunkt* motsvara det föreskrivna kapitalkravet. I konsekvens med att kommentarerna i specialmotiveringen görs till 2 kap. 1 § bör således nämnda lydelse tas in i denna del i lagförslaget.

Kapitalkrav, 2 kap. 3 §

Sammanfattning: Finansinspektionen anser att undantagsbestämmelserna i punkterna 1-3 bör ändras och ges följande lydelse.

1. *marknadsvärdet av positionerna i handelslagret* normalt inte överstiger 5 % av *summan av* institutets totala balansomslutning *och totala åtaganden utanför balansräkningen*,

2. *marknads*värdet av positionerna i handelslagret normalt inte överstiger *ett belopp motsvarande* 15 miljoner ecu, samt

3. *marknads*värdet av positionerna i handelslagret inte vid något tillfälle överstiger, antingen 6 % av *summan av* institutets totala balansomslutning *och totala åtaganden utanför balansräkningen, eller ett belopp motsvarande* 20 miljoner ecu.

De föreslagna ändringarna är motiverade av att i lagförslaget använda begrepp, *handelslagrets storlek* och *värdet av positionerna i handelslagret,* enligt inspektionens mening är synonyma. Vidare har begreppet *marknadsvärdet* använts i den föreslagna ändringen eftersom detta be-

grepp bättre anknyter till reglerna om att handelslagret skall marknadsvärderas.

I lagförslaget används benämningar som "handelslagrets storlek" (punkterna 1 och 3) och "värdet av positionerna i handelslagret" (punkterna 2 och 3) samt "totala balansomslutning" (punkterna 1 och 3). I den svenska översättningen av direktiv 93/6/EEG talas i artikel 4.6 punkt i) om att "Omsättningen av verksamhet som hänför sig till handelslagret" för sådana institut överstiger normalt inte 5 procent av "den sammanlagda omsättningen". I samma artikel punkt iii) talas också om att "Omsättningen av verksamhet som hänför sig till handelslagret" för sådana institut överstiger aldrig 6 procent av "den sammanlagda omsättningen" o.s.v.

Inspektionen ifrågasätter om det är riktigt att som i lagförslaget översätta direktivets begrepp "omsättningen" respektive "den sammanlagda omsättningen" med "handelslagrets storlek "och "värdet av positionerna i handelslagret" respektive "totala balansomslutning".
I och för sig kan det vara riktigt vad det gäller banker och värdepappersbolag - samt även försäkringsföretag - att tala om "balansomslutning". Inspektionen har också i annat sammanhang hävdat att begreppet "omsättning" inte är relevant när det gäller bank och försäkringsföretag. Detsamma kan också sägas när det gäller värdepappersbolag.

Den utformning som lagförslaget har fått i denna del i jämförelse med den svenska versionen av nämnda direktiv innebär enligt inspektionens uppfattning att begreppen "handelslagrets storlek" och "värdet av positionerna i handelslagret" blir synonyma. I direktivet, artikel 4.6 punkt i) talas som nämnts om "Omsättningen av verksamhet som hänför sig till handelslagret" o.s.v. vilket i lagförslaget översatts med "handelslagrets storlek". I punkt ii) i direktivet anges "Det sammanlagda innehav som förtecknats i handelslagret" o.s.v. vilket i lagförslaget översatts med "värdet av positionerna i handelslagret". I nämnda punkter i direktivet talas alltså om två olika saker, nämligen dels om omsättningen i handelslagret och dels om det sammanlagda innehav som förtecknats i handelslagret. Som lagförslaget har utformats kommer alltså begreppen "handelslagrets storlek "respektive "värdet av positionerna i handelslagret" enligt inspektionens mening att betyda samma sak.

Begreppet *marknadsvärdet av positionerna i handelslagret* är att föredra framför begreppet *handelslagrets storlek* därför att det förstnämnda bättre överensstämmer med reglerna om att handelslagret skall marknadsvärderas. *Totala åtaganden utanför balansräkningen* har tillagts eftersom den jämförelse som skall göras, inte bara bör ske mot den totala balansomslutningen utan även mot totala åtaganden utanför balansräkningen. Annars blir jämförelsen inte konsekvent.

Utöver vad som anförts om utformningen av lagförslaget i nämnda del får inspektionen anföra följande.

Inspektionen vill fästa uppmärksamheten på vad som anges i allmänmotiveringen (sid 174) och som har betydelse för Finansinspektionens tillämpning av undantagsreglerna i 2 kap. 3 § andra stycket lagförslaget.

I nämnda avsnitt anges nämligen att om ett kreditinstitut eller värdepappersföretag skulle överskrida någon av eller båda de gränser som anges i artikel 4.6 (i) och (ii) mer än under en kort period skall det åläggas att uppfylla kapitalkraven enligt kapitalkravsdirektivet i stället för de kapitaltäckningskrav för kreditrisker som följer av direktivet 89/647/EEG. Av artikel 4.8 i kapitalkravsdirektivet 93/6/EEG framgår emellertid att ett institut kan åläggas att uppfylla kapitalkravet enligt kapitalkravsdirektivet även i de fall då överskridande har skett av någon av eller båda de gränser som gäller enligt punkt 6 (iii). Detta bör också framgå av propositionstexten.

Beträffande den jämförelse som skall ske av marknadsvärdet av positionerna i handelslagret med summan av ett instituts totala balansomslutning och totala åtaganden utanför balansräkningen får inspektionen peka på den inkonsistens som uppstår vid en sådan jämförelse då positionerna i handelslagret skall tas upp till sina marknadsvärden medan posterna i övrigt i balansräkningen tas upp till sina bokförda värden. Det värde som i detta sammanhang kan vara lämpligt att använda för de totala åtagandena utanför balansräkningen är enligt inspektionens uppfattning, det omräknade beloppet av åtagandena. Finansinspektionen föreslår således att summan av ett instituts totala balansomslutning och totala åtaganden utanför balansräkningen skall korrigeras med den effekt som en marknadsvärdering av positionerna i handelslagret får när det gäller att avgöra huruvida undantagsreglerna skall få tillämpas eller inte.

Kapitalbas, 2 kap. 5 § andra stycket, A

Sammanfattning: I lagtexten bör klargöras hur uppskrivningsfonder skall behandlas.

I lagförslaget definieras primärt kapital. Bl.a. avses därmed, i bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag eget kapital med undantag för kumulativa preferensaktier. Beträffande föreningsbanker anges att primärt kapital utgörs av eget kapital med undantag för förlagsinsatser.

I 4 kap. 7 § fjärde stycket andra meningen bankrörelselagen (1987:617) anges — beträffande bankaktiebolag — att under bundet eget kapital skall tas upp aktiekapital, reservfond och uppskrivningsfond. I sjunde stycket andra meningen samma lagrum anges — beträffande föreningsbank — att under bundet eget kapital skall tas upp insatskapital, reservfond och uppskrivningsfond. I 11 kap. 7 § andra stycket andra meningen aktiebolagslagen (1975:1385), som är tillämplig på kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag vad gäller definitionen av *eget kapital*, anges att under bundet eget kapital skall upptagas aktiekapital, reservfond och uppskrivningsfond. Därmed har definierats begreppet *eget kapital*, som enligt lagförslaget får ingå i det primära kapitalet. I detta begrepp ingår alltså *uppskrivningsfond*.

I allmänmotiveringen (sid 209) och specialmotiveringen (sid 312) anges att uppskrivningsfond inte utan särskild prövning av Finansinspektionen

får räknas till det primära kapitalet. Eftersom uppskrivningsfonder således automatiskt ingår i begreppet eget kapital enligt den definition som detta har i de ovannämnda lagrummen, anser inspektionen att en ändring av lagförslaget i denna del bör komma till stånd för att bringa detta i överensstämmelse med vad som anförts i nämnda motiveringar om hur uppskrivningsfonder skall behandlas i kapitaltäckningssammanhang vid beräkning av det primära kapitalet. Denna ändring kan lämpligen ske genom att en mening av följande lydelse tillägges i denna punkt (A).

> "*Uppskrivningsfonder skall också undantas från eget kapital om inte Finansinspektionen efter särskild prövning godkänt att sådana fonder får räknas till det primära kapitalet.*"

Kapitalbas, 2 kap. 5 § andra stycket, B

I allmänmotiveringen (avsnitt 5.10.3, Skatteutjämningsreserv m.m.) behandlas bl.a. periodiseringsfond. Av förslaget framgår att däri angivna institut får som primärt kapital räkna in kapitalandelen av bl.a. avsättning till periodiseringsfond. Uttrycket "avsättning till" är närmast att hänföra till en transaktion i resultaträkningen i bokslutet för ett institut ett visst år. Därför bör även i allmänmotiveringen helt enkelt talas om att ett institut får som primärt kapital räkna in kapitalandelen av skatteutjämningsreserv och av periodiseringsfond.

Kapitalbas, 2 kap. 5 och 7 §§

Finansinspektionen vill i detta sammanhang ta upp en fråga som visserligen inte är aktuell för närvarande men som blir aktuell när bestämmelserna om kapitalkrav för marknadsrisker träder i kraft och när Redovisningskommitténs förslag till lag om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag införs. Enligt nämnda kommittés förslag kommer nämligen att under begreppet eget kapital i balansräkningen finnas en särskild fond för orealiserade vinster vilka är hänförliga till värdering över anskaffningsvärdet av överlåtbara värdepapper som är omsättningstillgångar. Eftersom större delen av sådana värdepapper torde komma att ingå i handelslagret uppstår alltså frågan om hur denna fond skall behandlas vid beräkning av kapitalbasen. Skall den uteslutande ingå i den utvidgade kapitalbasen för täckande av marknadsrisker enligt 2 kap. 7 § eller skall den tillåtas ingå i begreppet *eget kapital* även i kapitaltäckningssammanhang och därmed få inräknas i det primära kapitalet? Och skall en fond av denna art som redovisats i ett årsbokslut reduceras med de eventuella förluster i handelslagret som uppstår efterföljande år ? Finansinspektionen har med detta endast velat peka på några av de frågor som torde komma att aktualiseras när nämnda förslag till lag om årsredovisning antagits.

Sammanfattning: Finansinspektionen anser att det i paragrafen bör införas *dels*

- bestämmelser om att avräkning från det *primära kapitalet* skall ske av övervärde, s.k. inkråmsgoodwill, som redovisas i enskilt institut vid upprättandet av kapitaltäckningsrapporten för såväl det enskilda institutet som — i förekommande fall — den finansiella företagsgruppen, *dels*
- bestämmelser som klarare än nuvarande bestämmelser anger hur reglerna om avräkning skall tillämpas.

Avräkning av inkråmsgoodwill

Förslaget i denna del behandlar vad som vid beräkningen av kapitalbasen för ett enskilt institut skall avräknas från summan av det primära och det supplementära kapitalet. Förslaget motsvarar nuvarande bestämmelser i t.ex. 2 kap. 9 a § femte stycket bankrörelselagen. I Finansinspektionens föreskrifter om rapportering av uppgifter om beräkning av kapitalbas och kapitalkrav - nuvarande föreskrifter i författning FFFS 1992:32 - anges även att avräkning från det *primära kapitalet* skall ske av övervärde, s.k. inkråmsgoodwill, som redovisas i ett enskilt institut och som detta erlagt t.ex. i samband med övertagande av annat instituts rörelse. Inspektionen anser alltså att bestämmelser av denna innebörd bör tas in i denna del i lagförslaget. Avräkning skall även göras vid upprättandet av den konsoliderade kapitaltäckningsrapporten enligt 6 kap. 5 § i lagförslaget. Bestämmelser om avräkning av nämnda post bör därför tas in även i sistnämnda del i lagförslaget. Av de föreslagna tilläggsbestämmelserna i respektive lagrumsförslag skall framgå att avräkningen skall ske från det *primära kapitalet*.

Tillämpning av bestämmelser om avräkning av tillskott

Inspektionen konstaterar att gränserna för när avräkning av tillskott av aktiekapital eller av tillskott i annan form skall ske är desamma i lagförslaget som i nuvarande bestämmelser, nämligen 5 % av företagets egna kapital respektive 10 % av eget kapital eller egna fonder. Bibehållandet av nämnda gränser innebär en nationell skärpning i jämförelse med artikel 2.13 i direktiv 89/299/EEG. I denna anges att avdrag skall ske för ägarposter i andra kreditinstitut som tillsammans överstiger 10 % av det egna institutets kapitalbas beräknad före avdrag för posterna 12 och 13 i direktivet. Inspektionen har inget att erinra mot att denna skärpta bestämmelse bibehålls.

Inspektionen har tillämpat nuvarande bestämmelser om avräkning, som enligt lagförslaget inte kommer att förändras, så att avräkning av tillskott skall ske så snart någon av de angivna gränserna har uppnåtts. Detta innebär att tillskott till ett *enskilt* företag skall avräknas så snart sådant

tillskott överstiger 5 % av företagets egna kapital eller motsvarande. Inspektionen anser det motiverat att i lagrummet i fråga ta in en bestämmelse som tydligare än nuvarande bestämmelser anger hur reglerna om avräkning skall tillämpas. Detta kan åstadkommas genom att i andra meningen byta ut ordet "och" mot "eller".

En annan synpunkt som kan anföras på lagförslaget i denna del är att uttrycket "10 % av eget kapital eller egna fonder" bör ersättas med "10 % av *institutets* eget kapital eller egna fonder" för att bättre klargöra skillnaden mellan det egna kapitalet i det "företag" till vilket tillskottet lämnats och det egna kapitalet i det "institut" som lämnat tillskottet. Beaktas här anförda synpunkter bör ifrågavarande mening i lagförslaget kunna ges följande lydelse.

> "Någon avräkning skall dock inte göras om tillskottet *i varje enskilt fall* uppgår till högst 5 % av företagets egna kapital eller motsvarande *eller* det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott inte överstiger 10 % av *institutets egna* kapital eller egna fonder."

Kapitalbas, 2 kap. 7 §

Sammanfattning: Inspektionen anser att

- i lagförslaget använt begrepp *orealiserade vinster* bör ändras,
- eventuellt "överskott" av tidsbundna förlagslån som uppstår vid beräkning av det supplementära kapitalet kan få "överflyttas" och utnyttjas i Tier III,
- inspektionen bör få regeringens bemyndigande att avgöra vilken metod som skall användas vid beräkning av den gemensamma kapitaltäckningsgraden för kredit- och marknadsrisker,
- hänvisningen i lagförslaget i denna del bör ändras.

Begreppet orealiserade vinster

I lagförslaget anges att till kapitalbasen får räknas även andra poster än dem som anges i 5 §, såsom *orealiserade vinster* som ingår i institutets handelslager o.s.v. I allmänmotiveringen (sid 205) och i direktivet, bilaga 5 punkt 2 b) anges att behörig myndighet får tillåta att till den utvidgade kapitalbasen får räknas den *nettovinst som härrör från institutets handelslager sedan hänsyn tagits till varje förutsägbar avgift eller utdelning minskad med nettoförlusten på institutets övriga verksamhet under förutsättning att inte något av dessa belopp redan inräknats i kapitalbasen.* Enligt inspektionens uppfattning föreligger en skillnad i innebörden mellan begreppen *orealiserade vinster* och *den nettovinst som härrör från institutets handelslager* o.s.v.. För att det vid tillämpningen av denna bestämmelse inte skall råda någon tvekan om vilket av dessa begrepp som skall användas anser inspektionen att det i allmänmotiveringen och i direktivet använda begreppet *nettovinst* med efterföljande

lydelse bör användas även i lagtexten. Denna bör därför i det berörda avsnittet ges följande lydelse.

> "..... än dem som anges i 5 §, såsom *den nettovinst som härrör från institutets handelslager minskad med nettoförlusten på institutets övriga verksamhet under förutsättning att inte något av dessa belopp redan inräknats i kapitalbasen* och förlagslån o.s.v.."

Utvidgad kapitalbas för täckande av marknadsrisker

För att täcka kapitalkravet för marknadsrisker ges institut enligt lagförslaget en möjlighet att till kapitalbasen få räkna t.ex. förlagslån med en ursprunglig löptid på minst två år.

Nuvarande kapitaltäckningsbestämmelser innebär att tidsbundna förlagslån, som skall hänföras till supplementärt kapital, s.k. lower Tier II, får inräknas i kapitalbasen med högst ett belopp som motsvarar hälften av summa primärt kapital, netto. För en del institut innebär denna begränsningsregel att en viss del av de tidsbundna förlagslånen inte får inräknas till fullo i det supplementära kapitalet. En fråga som bör klargöras i det sammanhanget är huruvida tidsbundna förlagslån som inte kan utnyttjas vid beräkning av det supplementära kapitalet får överflyttas och räknas till den utvidgade kapitalbas som skall svara för kapitalkravet för marknadsrisker, alltså till s.k. Tier III-kapital. Om så skulle tillåtas inställer sig frågan huruvida de reduceringsregler som för närvarande gäller för tidsbundna förlagslån som får inräknas i det supplementära kapitalet också skall gälla för samma tidsbundna förlagslån när det "överflyttas" till Tier III-kapital. Av vad som framgår av lagförslaget i denna del, 2 kap. 7 §, och av vad som anförs i allmänmotiveringen (sid 205 ff) förstås att det inte är tänkt att någon reducering beroende på återstående löptid skall ske av de förlagslån som "direkt" får gå in som Tier III-kapital på det sätt som är fallet med de tidsbundna förlagslån som får inräknas i det supplementära kapitalet. Inspektionen har inget att erinra mot att i Tier III kapital får räknas in såväl den eventuella "överskjutande" del av tidsbundna förlagslån som inte får ingå i det supplementära kapitalet till följd av begränsningsregeln mellan Tier I och lower Tier II kapital som den eventuella del som till följd av reduceringsregeln beroende på återstående löptid ej får ingå i det supplementära kapitalet.

Metod för beräkning av den samlade kapitaltäckningsgraden

En fråga av central betydelse i detta sammanhang är hur den gemensamma och slutliga kapitaltäckningsgraden skall beräknas. Frågan är alltså om marknadsriskerna först skall kapitaltäckas och därefter kreditriskerna eller om ett riskvägt belopp först skall beräknas för marknadsriskerna respektive för kreditriskerna och dessa båda riskvägda belopp sedan sammanslås till ett gemensamt riskvägt belopp, varefter kapitaltäckningsgraden beräknas. Metoderna leder nämligen till olika kapitaltäcknings-

grader allt annat lika. Inom Bank for International Settlements (BIS) går de båda metoderna under benämningarna "deduction method" respektive "multiplication method". Upplysningsvis kan nämnas att i princip samtliga medlemmar inom BIS förordar "multiplication method". Denna metod innebär att ett riskvägt belopp först beräknas för marknadsriskerna respektive för kreditriskerna varefter de båda riskvägda beloppen sammanslås till ett totalt riskvägt belopp. Därefter beräknas kapitaltäckningsgraden. Finansinspektionen anser att inspektionen bör få möjlighet att avgöra vilken metod som får användas vid beräkning av kapitaltäckningsgraden. Därför bör i 2 kap. 1 § tilläggas ett stycke med följande lydelse.

> *"Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om hur den gemensamma och slutliga kapitaltäckningsgraden skall beräknas."*

Ändrad hänvisning

I lagförslaget i denna del hänvisas till 2 kap. 4 § vad gäller marknadsrisker. Denna hänvisning synes vara fel och paragrafen bör därför inledningsvis ha följande lydelse. "För att täcka marknadsrisker som avses i 2 kap. 3 § o.s.v."

3.3.3 Riksskatteverket

RSV utgår ifrån att förslaget vad gäller skatteutjämningsreserven m.m. kommer att anpassas till eventuella lagändringar på skatteområdet under hösten 1994.

I promemorian diskuteras den latenta skatteskuldens storlek beträffande Surv-avsättningar. Förutom 3 § i lagen (1993:1540) om återföring av skatteutjämningsreserv kan även 5 och 10 §§ i denna lag föranleda att den latenta skatteskulden blir något annat än 30 %, alternativt 28 %, av halva återstående avsättningen.

RSV vill också påminna om att de skattemässiga reserveringarna inte ändras successivt under året utan trappstegsvis vid bokslutstillfällena. Hur stora avsättningar som skall ske, alternativt vara kvar, bestäms dessutom inte på bokslutsdagen utan under bokslutsarbetet efter själva bokslutsdagen. Detta kan vålla tillfälliga problem under tiden närmast efter bokslutsdagen i sådana fall där den latenta skatteskulden inte motsvarar ett konkret skattebelopp, t.ex. vid förluster eller i ovannämnda fall då 5 § eller 10 § lagen (1993:1540) om återföring av skatteutjämningsreserv blir tillämpliga.

3.3.4 Svenska Bankföreningen

2 kap. 5 §

I promemorian föreslås i andra stycket att med primärt kapital avses eget kapital med undantag av kumulativa preferensaktier. Kumulativa preferensaktier skall fortsättningsvis och i överensstämmelse med EG:s direktiv räknas som supplementärt kapital; detta anges i allmänmotiveringen, sid 208 men inte i lagtexten.

Bankföreningen vill framhålla följande. Kännetecknande för s k kumulativa preferensaktier på den svenska aktiemarknaden är, såsom även sägs i promemorian (sid 207), att de medför företräde i förhållande till ägare av stamaktier vad gäller rätten till utdelning och normalt upp till en viss procentdel per år. Förutsättningen för utdelning vad gäller båda aktieslagen är att utdelningsbara vinstmedel föreligger. Företrädesrätten i förhållande till stamaktier innebär också att om utdelning inte har lämnats under ett eller flera år på de kumulativa preferensaktierna, skall — innan utdelning får ske på stamaktierna — så mycket utdelas på preferensaktierna som brustit under tidigare år.

En grundläggande förutsättning för såväl stamaktiers som preferensaktiers rätt till utdelning är att bolagsstämman, inom de beloppsmässiga ramar som anges i 9:2 bankaktiebolagslagen och med iakttagande av vederbörliga formella regler, beslutar om utdelning. Innehavare av preferensaktier har således inte något mot bankaktiebolaget riktat anspråk på att få utdelning. Företrädesrätten innebär inte annat än att preferensaktierna i förhållande till stamaktierna, dvs i det inbördes på bolagsordningen grundade förhållandet mellan aktier av olika slag, givits bättre rätt till utdelning. Det förhållandet att aktieägarna i bolagsordningen överenskommit att sinsemellan fördela de medel som enligt lag är tillgängliga för utdelning på visst sätt — dvs det fria egna kapital som enligt bankrörelselagen klart ingår i ett bankaktiebolags primära kapital — innebär inte att preferensaktier, med eller utan kumulativ rätt, utgör en större belastning på bankaktiebolagets tillgångar än stamaktier. Mot denna bakgrund framstår det från ändamålssynpunkt såsom felaktigt att inte inkludera preferensaktier med kumulativ rätt i primärkapitalbasen.

I promemorian saknas en ingående analys om vad som avses med kumulativa aktier i direktivet. Bankföreningen finner det anmärkningsvärt att en sådan analys inte redovisas som bakgrund till förslaget, då förändringen får anses ha en icke oväsentlig betydelse för bankerna.

I EG:s direktiv (89/299/EEC) om kapitalbasen synes inte vara angivet vad som avses med kumulativa preferensaktier. I Basel-reglerna kan dock viss ledning hämtas. Enligt dessa skall i det primära kapitalet inräknas "permanent shareholders equity (issued and fully paid ordinary shares/-common stock and perpetual noncumulative preference shares) and disclosed reserves". "Cumulative preference shares" utgör inte primärt kapital. Av definitionerna framgår att kännetecknande för kumulativa preferensaktier är att skyldigheten att betala "interest" inte kan "perma-

nently be reduced or waived (unlike dividends on ordinary shareholders' equity)".

Definitionerna av de olika kapitalelementen i den engelska lydelsen av reglerna synes inte vara så klara och detaljerade att det är möjligt att på grundval därav fastställa om, i strikt juridisk mening, begreppet "cumulativa preference shares" omfattar den typ av preferensaktier med kumulativ rätt som förekommer i Sverige. Om så är fallet torde inte med säkerhet kunna fastställas utan noggrann kontroll av syftet med bestämmelserna och deras motiv, bl a med beaktande av hur villkoren för preferensaktier i berörda utländska jurisdiktioner vanligen är beskaffade.

På grundval av de uppgifter Bankföreningen har tillgång till kan det dock finnas skäl att anta att villkoren för preferensaktier utgivna av svenska aktiebolag skiljer sig från villkoren för utländska preferensaktier i viktiga hänseenden. De senare kan t.ex. vara så utformade att beslut om utdelning fattas av styrelsen och inte av bolagsstämman. I vissa fall kan det eventuellt även vara så att utgivande bolag är förpliktat att verkställa utdelning till preferensaktieägarna så snart bolaget redovisar vinst eller eljest har medel tillgängliga för utdelning. En följd av att villkoren utformas på detta sätt är att aktieägarnas anspråk på vinstutdelning riktas direkt mot bolaget. I det senare fallet förhåller det sig även så att fordran på utdelning uppkommer utan föregående beslut av ett bolagsorgan. De förklarande noterna till Baselreglerna antyder att de "cumulativa preference shares" som avses däri innefattar en fordran på utgivande bolag, vilken fordran dock kan "be deferred ... where the profitability of the bank would not support payment". Skulle det vara preferensaktier av detta slag som avses med undantagen i Baselreglerna, så borde inte svenska preferensaktier med kumulativ rätt träffas därav.

Det bör i detta sammanhang påpekas att i motiven till 2:9a bankrörelselagen görs i anslutning till behandlingen av eget kapital i bankaktiebolag inget undantag för preferensaktier med kumulativ rätt under hänvisning till Baselreglerna. Tvärtemot anför departementschefen i proposition 1989/91:43 (sid 67), efter en genomgång av förutsättningarna för inkludering av uppskrivningsfonder i det primära kapitalet, att i övrigt "uppfyller allt som enligt bankrörelselagen inryms under begreppet eget kapital respektive egna fonder - med undantag för garantifonder enligt nu gällande regler - de av Baselkommittén uppställda kraven på eget kapital".

Sammanfattningsvis torde följande slutsatser kunna dras av det anförda.

Preferensaktier med kumulativ rätt utgivna av svenska bankaktiebolag utgör primärt kapital enligt bankrörelselselagens bestämmelser.

Baselreglernas diskvalifikation av "cumulative preference shares" som primärt kapital omfattar inte preferensaktier vilka, likt svenska preferensaktier med kumulativ rätt, endast ger viss företrädesrätt till vinstutdelning mot övriga aktieägare och inte grundar något anspråk direkt mot bolaget. Även vid tillämpning av Baselreglerna skall således preferensaktier med kumulativ rätt av svensk modell inräknas i det primära kapitalet.

Med beaktande av ändamålet bakom bestämmelserna rörande vilka kapitalelement som kan inräknas i det primära kapitalet i banker och andra

kreditinstitut synes det inte finnas skäl att utesluta preferensaktier med kumulativ rätt enligt svensk modell. Dessa aktier grundar inget anspråk på utdelning direkt mot utgivande bank, och de innebär därför inte en större belastning på bankens kapital än stamaktier. Förslaget till lagtext i 5 § måste därför modifieras. För det fall kumulativa preferensaktier inte skall ingå i primärt kapital, trots vad Bankföreningen ovan anfört, måste det klart framgå av lagtexten att de skall räknas som supplementärt kapital.

2 kap. 6 §

Bankföreningen vill påpeka att bestämmelsen att aktieinnehav m m i försäkringsföretag skall avräknas från kapitalbasen innebär 100 % kapitalkrav för dessa placeringar - liksom nuvarande, motsvarande bestämmelse i 2 kap 9a § BRL. Enligt direktivet (89/647/EEC) krävs endast 8 % kapitalkrav för sådana placeringar. Bankföreningen anser att, av konkurrensneutralitetsskäl, de svenska instituten inte bör drabbas av högre kapitalkrav än vad många andra länder tilllämpar, dvs direktivets krav på 8 %. Bestämmelsen bör därför ändras.

2 kap. 7 §

I promemorian anges i lagtexten att för att täcka marknadsrisker "får till kapitalbasen räknas även andra poster än dem som anges i 5 §, såsom orealiserade vinster som ingår i institutets handelslager och förlagslån med en ursprunglig löptid på minst två år". I allmänmotiveringen, sid 207, anges under "Skälen för förslaget" att "i kapitalbasen kan ... även inräknas bl a orealiserade vinster och förlagslån med en ursprunglig löptid på minst två år".

Bankföreningen vill framhålla att det är av synnerligen stor betydelse för instituten att de får reella möjligheter till en utvidgad kapitalbas för att möta de ökade kapitalkraven. För institutens långsiktiga planering av sin kapitaltäckningssituation är det viktigt att reglerna anges i lagtexten, så att de inte snabbt kan ändras. Mot bakgrund av de ovan citerade formuleringarna i promemorians lagtext och allmänmotivering utgår föreningen från att de däri uttryckligen angivna posterna "orealiserade vinster som ingår i institutets handelslager" respektive "förlagslån med en ursprunglig löptid på minst två år" kommer att ingå i den utvidgade kapitalbasen. Att så är fallet bör klart anges i propositionen.

Bankföreningen anser det även vara mycket angeläget att det i propositionen klart anges att de svenska instituten skall få använda sig av samma möjligheter till utökad kapitalbas — och till samma omfattning — som utländska institut får göra. Härvid bör den viktiga principen om konkurrensneutralitet vara vägledande.

I promemorian (punkt 1) föreslås att regeringen eller Finansinspektionen skall meddela närmare föreskrifter om "storleken av sådana kapitalandelar som avses i 2 kap 5 § andra stycket B och C". Härmed avses den kapitalandel av bl a surv och periodiseringsfond som skall inräknas i primärt kapital.

Bankföreningen anser att den ovan citerade formuleringen är vilseledande och onödig. I lagtexten i 2 kap 5 § andra stycket B och C anges klart att det är "kapitalandelen" av surv, periodiseringsfond m m som skall inräknas i primärt kapital - dvs hela kapitalandelen och inte endast en viss del därav. Med kapitalandel avses det kapitalbelopp som skulle återstå om surv etc upplöses och beskattas. Detta är en logisk tanke, eftersom det bör vara neutralt i kapitalbasavseende antingen institutet har kvar surven etc obeskattad eller den upplöses och beskattas.

Varje institut kan i samråd med sina revisorer beräkna hur stort kapitalbelopp som skulle kvarstå om surv etc upplöses. Det är hela detta kvarstående belopp som utgör den kapitalandel som anges i 2 kap 5 § andra stycket B och C.

Bestämmelsen i 7 kap 8 § att regeringen eller Finansinspektionen skall föreskriva "storleken av sådana kapitalandelar" är således vilseledande och onödig. En sådan föreskrift kan dessutom visa sig vara alltför inflexibel. Bestämmelsen bör därför utgå.

3.4 Kapitalkrav för kreditrisker

3.4.1 Finansinspektionen

Sammanfattning: Finansinspektionen anser att översyn bör ske i ett par avsnitt i de föreslagna bestämmelserna även om dessa i stort överensstämmer med nuvarande bestämmelser.

I 1 § första stycket A 5 anges att till denna punkt får föras placeringar, garantiförbindelser och andra åtaganden, för vilka säkerheten utgörs av sådana tillgångar som avses i 1 eller sådana placeringar för vilka "en stat" svarar enligt 2-4. Inspektionen ifrågasätter varför hänvisningen i punkt A 5 är begränsad till sådana placeringar för vilka "en stat" svarar enligt 2-4 när till dessa punkter får föras placeringar och fordringar för vilka en svensk kommun eller en därmed jämförlig samfällighet svarar (A 2) samt utländska centralbanker svarar (A 3 och A 4). I motsvarande punkt (A 5) i nuvarande bestämmelser anges att till denna punkt får föras fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden, för vilka säkerheten utgörs av "sådana statliga värdehandlingar" som avses i 2-4. Även denna lydelse väcker samma frågor. Borde inte i punkt A 5 även tas med åtminstone uttrycket "eller en centralbank"? I det nuvarande lagförslaget skulle slutet av denna punkt i så fall kunna lyda

".....eller sådana placeringar för vilka svarar en stat enligt 2-4 *eller en centralbank enligt 3-4*".

En fråga av samma slag som den som tagits upp i föregående stycke kan även ställas beträffande punkt B 6 i samma paragraf. I denna anges att till punkten får föras placeringar, garantiförbindelser och andra åtaganden, för vilka säkerheten utgörs av placeringar eller fordringar som anges i 5. I motsvarande punkt i nuvarande bestämmelser anges att till denna punkt får föras fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden, för vilka säkerheten utgörs av värdehandlingar eller fordringar som anges i 5. Borde inte i punkt B 6 hänvisning kunna göras till punkterna 1-5 ? Det nuvarande lagförslaget skulle därmed i denna del kunna ges följande avslutande lydelse "..... eller fordringar som anges i 1-5".

3.4.2 Svenska Bankföreningen

3 kap. 1 §

I promemorian anges i paragrafens tredje stycke följande:

> "Vid bestämmande av kapitalkravet enligt första stycket skall undantas sådana tillskott, placeringar och fordringar som regeringen föreskriver. Till grund för bestämmandet av kapitalkravet enligt andra stycket skall posterna värderas i enlighet med vad regeringen föreskriver."

Bankföreningen vill framhålla att förslaget är en väsentlig förändring jämfört med nuvarande, motsvarande bestämmelse i bl a 2 kap 10 § BRL. I denna paragrafs andra och fjärde stycke finns noga angivet dels vilka poster som skall undantas från kapitalkravet, dels hur posterna skall värderas. Bankföreningen anser det otillfredsställande att dessa bestämmelser inte medtas i den nya lagen utan överlämnas till regeringens eller Finansinspektionens föreskriftsrätt.

Bankföreningen anser det vidare viktigt att det i denna paragraf eller på annat lämpligt ställe i lagtexten — och/eller i specialmotiveringen - klart anges att kapitalkravet för kreditrisker kan reduceras genom olika former av nettingförfarande, efter medgivande av Finansinspektionen. Enligt vad föreningen kan finna, omnämns netting av kreditrisker endast i promemorians allmänmotivering — och då i avsnittet 5.4 som redogör för Baselkommitténs förslag 1993 men däremot inte i promemorians egna förslagsavsnitt.

I promemorian påpekas (sid 163): "Baselkommittén föreslår nu att bilateral netting i större utsträckning skall tillåtas i kapitaltäckningssammanhang och således att banker skall få ökade möjligheter till bilateral netting av kreditrisker."

Bankföreningen vill påpeka att, efter framläggandet av Finansdepartementets nu remitterade promemoria, Baselkommittén har fattat definitivt beslut om ändringar i de nettingregler som fanns med redan i Basel-

överenskommelsen 1988. De nya, utökade möjligheterna till netting anges i Baselkommitténs dokument "The capital adequacy treatment of the credit risk associated with certain off-balance-sheet items" (July 1994) samt dess Annex 1. Däri uttalas: "The amendment to the Capital Accord, attached as Annex 1, will be implemented by members of the Committee in accordance with their own rules and procedures".

Såvitt Bankföreningen förstår kommer implementeringen i Sverige av Baselkommitténs nya nettingregler att ske genom föreskrifter från Finansinspektionen. Det är därför viktigt att Finansinspektionens möjligheter att medge netting av kreditrisker klart anges i lagtexten och/eller specialmotiveringen.

Vidare vill Bankföreningen understryka vad som i promemorians ovannämnda avsnitt 5.4 ytterligare uttalas beträffande nettingmöjligheterna enligt Baselförslaget 1993: "För att ett nettingavtal skall godkännas ur kapitaltäckningssynpunkt krävs att avtalet är juridiskt hållbart" (sid 163-164). Det är således synnerligen viktigt att Sverige snarast genomför de lagändringar — bl a diskuterade i Clearingutredningens betänkande (SOU 1993:114) — som kan behövas för att nettingavtal skall anses vara juridiskt bindande på motsvarande sätt som i andra länder. Annars kommer svenska institut att, på grund av bristande nettingmöjligheter, utsättas för hårdare kapitalkrav än institut utomlands. Det är dessutom viktigt att Sverige arbetar för en internationell samordning av juridiskt hållbara nettingregler.

3.4.3 Svenska Kommunförbundet

Det är viktigt att kommuner och bolag med kommunal borgen även fortsättningsvis tillhör gruppen med 0 % i kapitaltäckningskrav. Det är därför tillfredsställande att kommuner enligt 3 kap. 1 § föreslås tillhöra grupp A2, som ej är vidhäftat något kapitaltäckningskrav.

3.5 Kapitalkrav för marknadsrisker

3.5.1 Riksbanken

När det gäller konkurrensaspekterna önskar fullmäktige visa på ett fält där den föreslagna nya lagen utformats på ett sätt som kan skapa nackdelar för svenska företag jämfört med utländska. EG-direktivet om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut anger lägre krav ifråga om sådana räntebärande instrument som definieras som kvalificerade än för övriga.

Utöver huvudkategorierna av kvalificerade instrument ges, såsom också redovisas i promemorian, möjlighet att på vissa villkor betrakta även andra typer av räntebärande finansiella instrument som kvalificerade instrument. Dessa villkor avser notering och likviditet för instrumentet

och solvens för utgivaren. Vidare skall det sätt på vilket ifrågavarande institut värderat instrumentet granskas av ansvarig myndighet, för svenskt vidkommande alltså Finansinspektionen. Innebörden är att det för svenska kreditinstituts och värdepappersföretags innehav av likvida instrument utgivna av välkonsoliderade svenska företag skulle kunna godkännas en riskvägning på 20 i stället för 100 procent. Om detta skulle medges skulle det innebära en mera balanserad konkurrenssituation för såväl instituten som emittenterna i Sverige i de fall där den lägre riskvägningen skulle tillämpas i andra EES-länder. För att ge möjlighet till detta rekommenderar därför fullmäktige att den föreslagna nya lagen kompletteras på denna punkt (3 kap 1§ B), eftersom det knappast låter sig göras att via en föreskrift gå utöver det utrymme lagen ger i förevarande hänseende.

Vägledande härvidlag är principen om lika konkurrensvillkor över nationsgränserna. Det är mot den bakgrunden viktigt att vid en tillämpning i praktiken tillse att ifrågavarande möjlighet inte tas i anspråk i Sverige i högre utsträckning än i utlandet och utifrån vad som är försvarbart med hänsyn till det grundläggande syftet med kapitaltäckningsreglerna. Finansinspektionens granskning blir mot den bakgrunden särskilt viktig.

3.5.2 Finansinspektionen

4 kap. Kapitalkrav för marknadsrisker

Handelslager, 4 kap. 1 §

Sammanfattning: Finansinspektionen anser att

- det bör framgå av lagtexten att det till handelslagret även skall räknas åtaganden utanför balansräkningen som har anknytning till handelslagret,
- klarläggande bör ske om hur kapitalkravet skall beräknas i de fall marginalsäkerhet ställts vid börsomsatta derivatinstrument för att undvika att dubbelräkning sker av detta, och
- begreppet *leasingnetto* bör utgå ur exemplifieringen av vilka resultatförda men inte reglerade fordringar som är hänförliga till poster i handelslagret.

Kapitalkrav vid marginalsäkerhet

I allmänmotiveringen (sid 179) och specialmotiveringen (sid 314) anges att i ett instituts handelslager även skall räknas in *marginalsäkerhet vid börsomsatta derivatinstrument*. Med marginalsäkerhet avses sådan säkerhet som parter i en värdepappersaffär kan vara skyldiga att ställa för sina åtaganden i handeln under tiden mellan avslut och avveckling och vars storlek kan bero på en marknadsvärdering av partens position eller åtagande. Vad inspektionen här vill peka på är de fall då marginal-

säkerhet kan ha ställts med andra tillgångar än de som enligt definitionen av handelslager skall räknas in i detta. För att undvika dubbelräkning av kapitalkravet bör alltså en tillgång, som eljest inte räknas in i handelslagret men genom att den ställts som marginalsäkerhet kommer att ingå i detta, undantas vid beräkning av kapitalkravet för kreditrisker. Även när det är fråga om en tillgång som normalt ingår i handelslagret och som av den anledningen kräver kapital beroende på det slag av marknadsrisk som tillgången representerar, bör det inte vara så att det skall beräknas ett ytterligare kapitalkrav på samma tillgång därför att den ställts som marginalsäkerhet. Detta bör klarläggas i regeringens proposition.

Resultatförda men ej reglerade fordringar hänförliga till handelslagret

I paragrafens andra stycket anges att handelslagret vidare utgörs av ett instituts resultatförda men inte reglerade fordringar som är hänförliga till poster i handelslagret såsom avgifter, provisioner, räntor och utdelningar. Samma definition av dessa fordringar ges i allmänmotiveringen (sid 179). I specialmotiveringen (sid 315) däremot anges att andra rörelseintäkter som är direkt relaterade till poster i handelslagret och som bör räknas in i begreppet handelslager är *leasingnetto*, courtage, avgifter, agio samt realiserade vinster på aktierelaterade och räntebärande finansiella instrument. Inspektionen anser att vad gäller leasingnettot är detta ett resultat av bedriven leasingverksamhet. Rörelseintäkten i fråga är således direkt hänförlig till posten "Leasingobjekt" i balansräkningen. Detta tillgångsslag utgör i sin tur inte en post i handelslagret. Följaktligen kan inte sägas att leasingnettot är en rörelseintäkt som är direkt relaterad till en post i handelslagret. Därför skall intäkten ifråga inte heller räknas in i handelslagret.

Positionsrisker, 4 kap. 2 §

Sammanfattning: En samordning bör eftersträvas mellan reglerna om nettning i ett civilrättsligt sammanhang och i kapitaltäckningssammanhang. Lagtexten bör ge större frihet åt Finansinspektionen att godkänna metoder för beräkning av kapitalkravet för positionsrisker.

Vad gäller beräkning av kapitalkravet för ränterisker har inspektionen ingenting att erinra mot de två modeller som anges i lagförslaget. Inspektionen anser dock, med hänsyn till det arbete som pågår i Baselkommittén i detta avseende, att lagtexten bör ge utrymme för användning även av andra modeller än de föreslagna och att Finansinspektionen kan få medge tillämpning av sådana modeller.

I allmänmotiveringen (sid 179) anges att kapitalkravsdirektivet tillåter s.k. nettning vid beräkning av positioner och att med nettning menas i direktivet nettouträkning av institutets egna positioner. Vidare anges att denna form av nettning skiljer sig från s.k. bilateral och multilateral nettning, där institutet utjämnar sina förpliktelser (positioner) mot en annan eller flera parters förpliktelser (positioner) och där ett sådant förfarande oftast är baserat på ett kontrakt eller avtal. På sid 182 i allmänmotiveringen anges vidare att genom införlivandet av bestämmelserna om kapitaltäckning för marknadsrisker kommer kapitalkravet att öka och att kapitalkravet för postionsrisker kommer att medföra ökade kostnader för de svenska företagen. Att tillåta att positionerna får tas upp till sitt nettobelopp kommer att ge möjligheter till sänkta kapitalkrav för företagen.

Finansinspektionen anser att nettning i kapitaltäckningssammanhang bör tillåtas i samma utsträckning som nettning godtas i en konkurssituation. I Clearingutredningens betänkande *Konto, clearing och avveckling*, SOU 1993:114 (sid 174) anförs att det för att förhindra osäkerhet om konsekvenserna av en konkurs, tillsynsmyndigheterna för godtagande av nettning i kapitaltäckningssammanhang ansett att avtalet om bilateral nettning skall vila på en välgrundad legal bas och att det inte skall råda osäkerhet om vilka transaktioner som kan genomföras. Finansinspektionen anser således att frågorna om nettning i det civilrättsliga sammanhanget och nettning i kapitaltäckningssammanhang måste samordnas. Inspektionen bör få föreskriftsrätt även i detta avseende för att, när rättsläget angående nettning civilrättsligt klarlagts, kunna bestämma i vilken form som nettning i kapitaltäckningssammanhang får ske. För erhållande av föreskriftsrätt i detta avseende bör 7 kap. 8 § 4 ges följande lydelse.

> "4. beräkning av kapitalkraven enligt 4 kap. 2-8 §§ *och i vilken form som nettning får ske,*"

Inspektionen anser att denna fråga bör lösas skyndsamt.

I konsekvens med vad inspektionen här anfört om den närmare utredning om nettningsförfarandet som bör ske anser inspektionen att bestämmelsen i 4 kap. 2 § första stycket tredje meningen bör modifieras.

Modeller för beräkning av kapitalkravet för ränterisker

Av lagförslaget i denna del framgår att kapitalkravet för den generella risken avseende ränterelaterade finansiella instrument skall beräknas enligt antingen en löptidsbaserad eller en durationsbaserad modell. I allmänmotiveringen (sid 187-188) lämnas en redogörelse för för- och nackdelar med respektive modell. Den löptidsbaserade modellen beskrivs som enklare och mindre kostsam att införa, medan den durationsbaserade metoden uppges vara mer exakt och ge ett mer rättvisande mått. Något alternativ till dessa två modeller medges inte i lagförslaget.

Inspektionen har inget att erinra mot de två modeller som anges i lagförslaget för beräkning av kapitalkravet i denna del. Inspektionen tror dock att det kan finnas andra modeller än de föreslagna som bättre avspeglar ifrågavarande risker. Eftersom direktivet inte synes medge att instituten utarbetar egna modeller för beräkning av kapitalkravet i denna del vill dock inspektionen inte nu föreslå någon ändring av lagtexten i denna del. Inspektionen ser dock fram emot resultatet av det arbete som pågår i Baselkommittén med utarbetandet av beräkningsmodeller för den generella risken avseende ränterelaterade finansiella instrument. Om detta arbete utmynnar i att även andra modeller än de som nu angivits i det remitterade lagförslaget kan användas och detta inte står i strid med de EG-regler Sverige måste följa, bör lagtexten ge utrymme för det. Samtidigt bör inspektionen ges möjlighet att godkänna vilken annan metod än de föreslagna som får användas för beräkning av kapitalkravet i denna del. Inspektionen föreslår därför att 4 kap. 2 § sista stycket får följande lydelse.

> "Kapitalkravet för den generella risken skall bestämmas enligt *den metod som godkänts av Finansinspektionen.*"

Inspektionen har noterat att det i den svenska versionen av direktiv 93/6/EEG saknas formel i bilaga 1 (sid 430) för den durationsbaserade metod som kan användas som alternativ till den löptidsbaserade metoden för bestämmandet av kapitalkravet för den generella risken.

Avvecklingsrisker, 4 kap. 5 §

Sammanfattning: Inspektionen föreslår antingen en avkortning av de tidsspann som angivits i allmänmotiveringen i promemorian (sid 194) eller en skärpning av de faktorer som föreslagits skall användas för beräkning av kapitalkravet för ifrågavarande risker.

I allmänmotiveringen (sid 193 ff) redovisas de villkor som skall gälla vid tillämpning av den ena av de två metoder som är tänkbara för beräkning av kapitalkravet för avvecklingsrisker. Enligt den ena metoden skall kapitalkravet beräknas med hjälp av en faktor som varierar i förhållande till den tid som förflutit efter bestämd avvecklingsdag för transaktionen ifråga. Det tidsspann som anges vid tillämpning av denna metod är 5-15, 16-30, 31-45 och 46 dagar eller fler. Enligt förslaget skall ett 100 %-igt kapitalkrav ställas först efter den 46:e dagen.

Finansinspektionen delar den i promemorian redovisade bedömningen av de risker, inte minst spridningsrisker som förekommer i avvecklingsverksamheten, samt vad som anförts i fråga om vikten av att värdepappersmarknadens clearing och avveckling fungerar väl. Inspektionen vill emellertid fästa uppmärksamheten på riskerna med att acceptera förhållandevis låga kapitalkrav vid stora förseningar i leveranser. I detta sammanhang kan det vara på sin plats att nämna något om skillnaden mellan det svenska clearing- och avvecklingssystemet i jämförelse med motsvarande system i flera länder inom EU. Det svenska clearing- och

avvecklingssystemet fungerar på så sätt att leverans av värdepapper görs brutto medan leverans av likvider görs netto genom clearing i Riksbanken. I flera länder inom EU sker ingen sådan nettning utan leverans av både värdepapper och likvider sker brutto och affär för affär. Denna skillnad är av avgörande betydelse och innebär att riskerna för en kedjeeffekt med störningar på hela systemet är betydligt större i Sverige eftersom hela likvidschemat måste läggas ned om en aktör fallerar. En aktör som inte kan prestera leverans på angiven dag kan alltså komma att orsaka störningar i likvidschemat. Detta skulle kunna få allvarliga konsekvenser för andra aktörer.

Mot bakgrund av vad här anförts anser inspektionen att de föreslagna kapitakraven för avvecklingsrisker enligt ifrågavarande metod inte är i nivå med vad ett svenskt värdepappersmarknadssystem kräver och att kapitalkraven därmed till viss del blir missvisande i förhållande till de krav som bör ställas på en aktör som överträder likvidtiden. När det gäller den aktuella metoden bör det alltså övervägas om inte de tidsspann som angivits i allmänmotiveringen i promemorian bör avkortas. Alternativt bör en skärpning ske av de faktorer som enligt metoden skall användas för beräkning av kapitalkravet för ifrågavarande risker.

Motpartsrisker, 4 kap. 6 §

I första meningen i denna paragraf anges att kapitalkravet skall motsvara 8 % av värdet av de finansiella instrumenten eller likviden multiplicerat med det riskvikttal som enligt 3 kap. 1 § första och *andra* styckena gäller för den ifrågavarande motparten. Styckeindelningen framgår inte tydligt i denna del av det remitterade lagförslaget varför vad som avses med *andra stycket* är oklart.

Valutakursrisker, 4 kap. 8 §

I tredje stycket i lagförslaget i denna del anges att Finansinspektionen skall medge att en simuleringsmetod får användas vid beräkning av kapitalkravet enligt denna paragraf. Inspektionen har föreslagit ändring i utformningen av 4 kap. 2 § sista stycket innebärande att inspektionen ges möjlighet att godkänna även andra metoder än de i lagförslaget angivna. En liknande ändring bör komma till stånd även i detta avseende. Andra metoder än den i lagförslaget i denna del angivna kan bli aktuella att tillämpa. Därför bör lagtexten också här ge utrymme för det. En sådan metod bör få användas med Finansinspektionens medgivande. Inspektionen föreslår därför att 4 kap. 8 § sista stycket formuleras på följande sätt.

> "Efter medgivande av Finansinspektionen får en simuleringsmetod *eller annan metod som inspektionen godkänt* användas vid beräkning av kapitalkravet enligt denna paragraf."

3.5.3 OM Stockholm AB

Bestämmelserna om handelslagret utgör exempel på regler som är generellt och vagt utformade. Det förutsätts härvid att det närmare innehållet preciseras i förordning eller föreskrifter.

En definition av begreppet "kort sikt" saknas. Skall det vara 14 dagar, 6 mån, 1 år eller 2 år. Det får stor betydelse eftersom kapitalkraven är annorlunda utformade för handelslagret jämfört med den s k investmentportföljen.

På sid 196 i promemorian anges att särskilda beräkningsmetoder skall gälla för OTC-derivat som ingår i handelslagret. OTC-derivat brukar vara en samlande beteckning på derivatkontrakt som inte är föremål för central clearing. (Se ovan ang OM:s remissvar avseende SOU 1993:114). Principen om att clearade contra icke-clearade instrument skall behandlas olika är viktig. Den bör därför lyftas fram i lagtexten så att det klart framgår att lagstiftaren står bakom central clearing och ger den sitt stöd.

3.5.4 Svenska Bankföreningen

1 §

I promemorian anges att ett instituts handelslager utgörs av sådana positioner i finansiella instrument som institutet tagit i avsikt att "... skydda egna positioner...".

Bankföreningen anser att lagtexten bör kompletteras enligt följande: "... skydda egna positioner i handelslagret...". Denna förtydligande formulering används dels i förslagsrutan på sid 176, dels i texten på sid 178, tredje stycket. Positioner som tagits i avsikt att skydda egna långsiktiga positioner skall givetvis inte inräknas i handelslagret.

2 §

I promemorian föreslås att kapitalkravet skall gälla för den specifika och generella risken. Vid beräkning av kapitalkravet får institutet räkna av långa och korta positioner i samma slag av finansiella instrument mot varandra.

Bankföreningen anser att de ovan markerade begreppen bör definieras i ett särskilt stycke i 2 §. Definitionerna bör vara så precisa som möjligt. Föreningen finner förklaringarna till begreppen långa och korta positioner i promemorian (sid 180) något svårförståeliga och de bör därför förtydligas. Även förklaringen i direktivet, Artikel 2 punkt 22 är svårförståelig.

I promemorian anges i paragrafens andra och tredje stycke hur den specifika risken skall bestämmas. I båda dessa stycken behandlas i punkten B de placeringar m m för vilka kapitalkravet för den specifika risken skall vara 0,25 %, 1,00 % eller 1,60 % beroende på den åter-

stående löptidens längd. Denna grupp omfattar s k kvalificerade instrument (sid 186).

Bankföreningen vill påpeka att förslaget till lagtext är formulerat på sådant sätt att till kvalificerade instrument endast får räknas de placeringar m m "som avses i 3 kap 1 § första stycket B", dvs placeringar hos eller fordringar på svenska kreditinstitut, utländska kommuner, internationella utvecklingsbanker, utländska banker i OECD-länder m m. I lagtexten 4 kap 2 § har inte medtagits den möjlighet att såsom "kvalificerade instrument" — med kapitalkrav lägre än 8 % för den specifika risken — betrakta även andra typer av räntebärande finansiella instrument vilken återfinns i allmänmotiveringen under "Skälen för förslaget", sid 186 sista stycket och sid 187 första stycket. Bankföreningen anser det synnerligen viktigt att även denna möjlighet medtas i lagtexten, så att svenska institut inte får högre kapitalkrav än institut i andra länder.

Klassificeringen av ett företags räntebärande värdepapper såsom "kvalificerade instrument" har även betydelse för kapitalkrav avseende innehav av detta företags aktier, eftersom ett av villkoren för att kapitalkrav för den specifika risken avseende aktier skall få reduceras från 4 % till 2 % (4 kap 3 § andra stycket) är att företaget "inte har emitterat räntebärande värdepapper för vilka gäller ett kapitalkrav på 8 % för ränterisker" (sid 190).

3 §

I promemorian anges — i paragrafens andra stycke - att "kapitalkravet för den specifika risken får sättas ned till 2 %, om positionerna i aktier och aktieanknutna finansiella instrument uppfyller särskilda krav i fråga om säkerhet, likviditet och riskspridning". I allmänmotiveringen, sid 190, påpekas att "vid bedömningen av frågan om ett lägre krav för den specifika risken skall få tillämpas" bör man beakta att effekten kan "medföra snedvridningar på aktiemarknaden" därför att "ett lägre kapitalkrav vid innehav av aktier med hög likviditet kan leda till koncentration av sådana aktier i företagets portfölj på bekostnad av andra typer av aktier".

Bankföreningen anser att promemorieförfattarens påpekande om "snedvridningar" till följd av lägre kapitalkrav är svårförståeligt. Hela systemet med kapitaltäckningskrav är ju uppbyggt på principen att placeringar med låga risker skall ha låga kapitalkrav - och tvärtom.

Bankföreningen anser vidare att i denna paragraf klart bör anges att aktieindexterminer inte skall vara föremål för kapitalkrav för den specifika risken om terminen omsätts på börs och bedöms representera ett brett diversifierat index. Att så är fallet framgår av allmänmotiveringen, sid 191 sista stycket.

Bankföreningen vill påpeka att i denna paragraf, som behandlar "motpartsrisker", används begreppet "finansiella instrument", dvs samma begrepp som i kapitlets övriga paragrafer. I direktivets motsvarande text om motpartsrisker (Bilaga 2, punkt 3.1-4.2) används dock begreppet "värdepapper" ("securities"), till skillnad från finansiella "instrument" på andra platser i direktivet. Bankföreningen anser därför att man i 6 § inte bör använda begreppet "finansiella instrument" utan i stället begreppet "fondpapper" (som, till skillnad från "värdepapper", är den lagreglerade definitionen).

Vidare anser Bankföreningen att paragrafens sista mening bör omformuleras för att bli tydligare - se direktivets Bilaga 2, punkt 3.1.

I promemorian framhålls (sid 175) att "Kapitaltäckningsregler för positioner på värdepappers- och valutamarknaderna medför ökade kostnader för företagen. För beräkning av positionerna kommer de att vara tvungna att installera nya system".

Bankföreningen vill starkt understryka ovannämnda kostnadsaspekter för de svenska instituten. Även när det gäller konkurrensen med utländska institut är kostnadsaspekterna av stor betydelse. Det är positivt att man även i promemorian betonar detta, vilket framgår av följande citat:

> "Det är viktigt att de svenska företagen inte blir föremål för hårdare krav än de som gäller för övriga EES-länders finansiella institut och att de därmed inte belastas med relativt sett högre kostnader. Detta är av väsentlig betydelse för att de svenska företagen skall kunna hävda sig på den internationella värdepappersmarknaden." (sid 175)

Bankföreningen anser det viktigt att dessa synpunkter återfinns i den kommande propositionen, inte minst såsom vägledning vid utformningen av de mer detaljerade föreskrifterna om kapitalkrav m m. Det bör av propositionen framgå att Finansinspektionen skall tillåta ett institut att använda redan existerande riskhanteringssystem om institutet kan visa att systemet uppfyller rimliga krav på riskhantering.

Netting

Bankföreningen vill understryka vikten av att de möjligheter till netting av marknadsrisker som anges i kapitalkravsdirektivet (93/6/EEC) blir tillgängliga även för svenska institut. Det är därför viktigt att legal grund finns för Finansinspektionen att medge alla de former av nettingmöjligheter som följer av detta direktiv - och även av överenskommelser i Basel. Föreningen utgår ifrån att promemorians förslag till lagtext (4 kap 2 § första stycket, 4 kap 3 § första stycket och 7 kap 8 § p. 4) samt förslaget till specialmotivering (beträffande 4 kap 2 §) utgör tillräcklig legal grund härför. Denna fråga bör ytterligare övervägas i den fortsatta bered-

ningen av ärendet. - Den viktiga frågan om juridiskt hållbara nettingregler har Bankföreningen behandlat i avsnitt 2.1 (3 kap 1 §) ovan.

Valutakursrisker

I promemorian (sid 203) föreslås beträffande kapitalkravet för valutakursrisker att efter medgivande av Finansinspektionen får en simuleringsmetod användas vid beräkningen av kravet.

Bankföreningen vill understryka uttalandet i promemorian att instituten bör "uppmuntras att använda simuleringsmodellen eftersom den är marknadsbaserad och därmed har större träffsäkerhet vad gäller riskbedömning". Det är viktigt att de institut, som har utarbetat — eller kommer att utarbeta — sofistikerade riskbedömningsmetoder, tillåts använda dessa.

I promemorian diskuteras på sid 203 lagförslaget i 4 kap 8 § andra stycket att för "balanserade positioner i nära korrelerade valutor får tillämpas ett kapitalkrav motsvarande 4 % av värdet av den balanserade positionen" - i stället för 8 % enligt huvudregeln. Där uttalas att för Sveriges del "kan alternativet inte tillämpas", eftersom ingen överenskommelse existerar mellan Sverige och andra länder om att begränsa växelkursförändringar mellan ländernas valutor.

Bankföreningen anser att även för svenska institut kan detta alternativ vara aktuellt, eftersom även ett svenskt institut kan ha balanserade positioner mellan valutor inom EMU, även om Sverige inte självt ingår i EMU. Vidare har svenska institut filialer i EMU-länder; för dessa filialers verksamhet är en EMU-valuta den normala transaktionsvalutan. Dessa omständigheter bör framhållas i propositionen.

3.5.5 Svenska Fondhandlareföreningen

Handelslagret

Avsnittet ingår i kapitlet om kapitalkrav, i fråga om vilket fondhandlareföreningen med instämmande i Svenska Bankföreningens yttrande hänvisar till detta. Här skall dock göras ett påpekande.

På den finansiella marknaden är ett viktigt led i begränsningen av risker att utnyttja olika clearingsfunktioner. Härigenom erbjuds bl.a. möjligheten att utnyttja netting. Vid netting kan en aktör nedbringa det marginalsäkerhetskrav, som ställs från clearinghusets sida på aktörens positioner. För ingångna kontrakt på derivatmarknaden skall enligt förslaget i promemorian marginalsäkerheten utgöra basen för kapitaltäckningskravet avseende marknadsrisken på derivatpositioner. Av hänsyn till detta är det viktigt att sådan clearing och netting stöds av lagstiftningen. Såväl i detta lagstiftningsärende rörande bestämmelserna om kapitaltäckning för marknadsrisker som i det, vilket avser clearingutredningens förslag, bör därför klart markeras att clearing och därmed sammanhängande netting har lagstiftningens stöd.

Förslaget om en kapitalbas motsvarande minst 25 % av föregående års fasta omkostnader är enligt fondhandlareföreningens uppfattning tveksamt med tanke på svårigheten att avgöra vad som är fasta kostnader. Förslaget bör därför — om anpassningen till direktivet medger detta omarbetas i förtydligande syfte.

3.6 Övervaknings- och tillsynssystem m.m.

3.6.1 Finansinspektionen

Övervakning- och kontrollsystem (2 §)

I första meningen i denna del av lagförslaget anges att ett institut skall ha betryggande system för övervakning och kontroll av marknadsrisker i verksamheten. Inspektionen anser att det är angeläget att ett institut har sådana system även för kreditrisker och stora exponeringar.

Bestämmelsen ålägger endast ett institut att ha system för övervakning och kontroll samt förvaltnings- och redovisningsrutiner, som möjliggör tillsyn på institutsnivå. För att bestämmelserna om gruppbaserad tillsyn skall uppfylla sitt syfte är det väsentligt att *alla företag i en finansiell företagsgrupp* har sådana system som möjliggör tillsyn på konsoliderad nivå.

Bestämmelsen bör kompletteras i dessa avseenden.

Ingripanden (3 §)

Enligt paragrafen får Finansinspektionen förelägga ett institut vars kapitalbas understiger det minsta belopp som krävs enligt 2 kap. 2-4 §§ att vidta lämpliga åtgärder för att rätta till förhållandet.

Finansinspektionen har ingen erinran i och för sig mot denna bestämmelse. Införandet av bestämmelsen medför dock att frågan väcks om inspektionens möjligheter att gå till rätta med ett institut som bryter mot någon annan regel i en författning eller bolagsordningen. Inspektionen menar att en generell möjlighet redan finns för inspektionen att förelägga ett institut att efterleva sådana bestämmelser. Bestämmelsen i 7 kap. 3 § i lagförslaget kan därför synas överflödig.

Avgifter m.m. (5 §)

Det är rimligt att moderföretaget i en finansiell företagsgrupp, oavsett om det är ett institut eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet, skall betala de kostnader som uppkommer för inspektionen i dess tillsyn av en

finansiell företagsgrupp. Bestämmelsen bör därför kompletteras så att även ett holdingföretag med finansiell verksamhet skall betala kostnader i nämnda avseende.

Överklagande (7 §)

Enligt paragrafen får Finansinspektionens beslut överklagas hos kammarrätten. Inspektionen har inget att anföra häremot. Överprövning till kammarrätten bör också gälla enligt bankrörelselagen i de avseenden så inte redan är fallet. (7 kap. 24 § andra stycket andra meningen.)

Övergångsbestämmelserna

I konsekvens med vad som föreslagits ovan under *Övervaknings- och kontrollsystem* att ett institut skall ha betryggande sådana system även för bl.a. kreditrisker, anser inspektionen att punkt 1 första meningen i övergångsbestämmelserna bör kompletteras. Mellan orden "samt 7 kap. 1 §, 2 § i den del paragrafen avser" och "stora exponeringar," bör inskjutas orden *kreditrisker och*.

3.6.2 Riksrevisionsverket

Förslagen innebär sammantaget ett utökat tillsynsansvar för Finansinspektionen. RRV har i revisionsrapporten Statens tillsyn av den finansiella sektorn (RRV 1994:15) föreslagit att inspektionens uppgifter renodlas mot tillsyn, som syftar till att upprätthålla säkerhet och stabilitet i den finansiella sektorn. De nya kraven på verksamheten torde därmed ligga i linje med den förändring av Finansinspektionens verksamhet som RRV skisserat i sin granskning.

4 Övervakning och kontroll av stora exponeringar

4.1 Begränsningar av stora exponeringar

4.1.1 Riksbanken

Det är väsentligt att förebygga att en bank exponerar sig mycket gentemot ett moderföretag som inte tillhör finanssektorn. Förslaget att sätta en gräns på 10 procent av kapitalbasen (mot normalt 20 procent inom en rent finansiell koncern) har fullmäktiges stöd.

4.1.2 Finansinspektionen

Finansinspektionen tillstyrker förslaget om övervakning och kontroll av stora exponeringar. Inspektionen anser dock att den svenska lagstiftningen bör anpassas till direktivet om övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar så att begränsningarna kommer att gälla på enskilt instituts nivå när institutet inte är vare sig moder- eller dotterföretag i en finansiell företagsgrupp som står under tillsyn av Finansinspektionen, och på gruppbaserad nivå i övriga fall.

4.1.3 OM Stockholm AB

Under denna punkt kommer frågan om central clearing upp. Värdepappersinstitut med specialinriktning på options- och terminshandel och som valt att centralt cleara dessa produkter hos en clearingorganisation kan komma att drabbas av regelsystemet om stora exponeringar och således begränsas i möjligheterna att välja en clearingorganisation som motpart för de affärer institutet specialiserat sig på att utföra. Av hänsyn till den riskminimering som central clearing innebär är det viktigt att hinder mot sådan clearing inte läggs. Med den föreslagna utformningen av lagen är så inte fallet. Av lagtexten bör därför exponeringar på en clearingorganisation undantas från bestämmelserna om stora exponeringar.

4.1.4 Svenska Bankföreningen

Bankföreningen kan inte finna att direktivet (92/121/EEC) har någon motsvarande bestämmelse om att gränsen 20 %, när institutet har ett annat institut som ägare, skall sänkas till 10 % när institutet har en icke-finansiell ägare. De skäl som på sid 289 i promemorian anförs för 10-procentgränsen är inte av större tyngd i Sverige än i andra länder. Föreningen anser att svenska institut inte bör belastas med hårdare regler än institut i utlandet.

I promemorian (sid 233-234) behandlas "Exponeringar i instituts handelslager" och de regler härför som återfinns i kapitalkravsdirektivet (93/6/EEC), Bilaga 6. I promemorian konstateras följande:

> "De exponeringar som kan uppkomma i handelslagret torde i svenska institut vara av relativt begränsad omfattning. Det har i nuläget inte framkommit tillräckligt starka skäl för att ge Finansinspektionen den rätt att bevilja undantag som direktivet öppnar och att införa de förhållandevis komplicerade kapitaltäckningsregler som undantagsmöjligheten förutsätter." (sid 234)

Bankföreningen anser att Finansinspektionen bör ha rätt att bevilja svenska institut de undantag och möjligheter som direktivet medger. I promemorian har inte visats att detta skulle vara oviktigt för de svenska instituten.

4.1.5 Svenska Fondhandlareföreningen

I fråga om förslagen rörande stora exponeringar har Fondhandlareföreningen samarbetat med Svenska Bankföreningen och får hänvisa till Bankföreningens yttrande, i vilket Fondhandlareföreningen instämmer, dock att följande tillägg görs till vad Bankföreningen yttrat.

I vissa former av clearing uppkommer exponeringar från en clearingmedlems sida gentemot ett clearinginstitut. Sådana exponeringar kan avse stora värden. Av hänsyn till riskerna i marknaden är det viktigt att det inte läggs hinder mot sådan clearing. Några sådana hinder torde i och för sig inte följa med det förslag som nu framläggs, förutsatt att Finansinspektionen genom föreskrifter eller på annat sätt inte föranleder det. Till ledning för tillämpningen av kommande bestämmelser om stora exponeringar bör i det fortsatta lagstiftningsarbetet därför tydligt göras klart att exponeringar mot clearinginstitut undantas från bestämmelserna om stora exponeringar. Eventuellt bör ett sådant klargörande ytterligare understrykas, när slutlig ställning tas till clearingutredningens förslag.

I förslaget diskuteras möjligheten att låta Finansinspektionen medge överskridande av de begränsningar som uppställs för stora exponeringar. Därvid sägs att, eftersom sådana exponeringar kan antas vara av relativt begränsad omfattning, inspektionen för närvarande inte bör ges den möjligheten. Föreningen kan emellertid förutse ett sådant behov i samband med garantigivning vid emissioner. Eftersom det är viktigt att några hinder för emissionsverksamheten inte onödigtvis skapas, bör således inspektionen redan nu ges rätt att medge överskridanden i fråga om position gentemot en och samma kund på det sätt direktivet förutsätter.

4.1.6 Svenska skeppshypotekskassan

Förslagen innebär bl.a. att summan av stora exponeringar (varje engagemang som uppgår till 10 % eller mer av institutets kapitalbas) inte får överstiga 800 % av kapitalbasen samt att exponeringen gentemot en enskild kund eller grupp av kunder inte får överstiga 25 % av kapitalbasen.

För att visa vilka konsekvenser sådana exponeringsregler skulle få för Kassan kan det vara lämpligt att pröva reglerna på Kassans låneportfölj per den 30 juni 1994. Kapitalbasen uppgick då till 569 milj kr. Antalet grupper av kunder uppgick till drygt ett tjugotal. Den övre gränsen för ett engagemang skulle alltså vara 142,25 milj kr. Denna gräns överskreds av Kassans elva största låntagargrupper.

Ett mycket stort antal av Kassans fordringar utgörs av stora exponeringar (56,9 milj. kr eller mer), sammanlagt 3.777.000.000 kr av en total utlåning på 3.845.000.000 kr. Uträknat enligt Finansinspektionens bestämmelser uppgår de stora exponeringarna till 767 % av kapitalbasen. Den 30 juni 1993 uppgick motsvarande procenttal till 980.

De fartyg som belånas i Kassan är i storlek från 3.500 dw till 285.000 dw. Det kan nämnas att priset på en nyproducerad kusttanker på 17 000

dw för närvarande är cirka 250 milj. kr. Kassan skulle alltså, med de föreslagna reglerna om begränsningar av enhandsengagemang, inte ens kunna ge lån till sådana enheter.

Dessa begränsningar av verksamheten skulle inträda trots att Kassan har en mycket hög kapitaltäckning, 16,27 % per den 30 juni 1994. Soliditeten utgör 11,9 %. Det kan också i detta sammanhang vara värt att notera att Kassan sedan 1929 endast haft en kreditförlust på 2,8 miljoner kr och aldrig någon rörelseförlust.

Särskilt mot bakgrund av händelserna på kreditmarknaderna under de senaste åren är det i och för sig lätt att instämma i de allmänna överväganden som ligger till grund för de nu presenterade förslagen. Samtidigt visar genomgången ovan att Kassan, med den struktur som den svenska rederinäringen idag har, inte har någon möjlighet att anpassa sin verksamhet till de föreslagna reglerna om enhandskrediter. Kassans verksamhet är och skall enligt gällande lagstiftning vara inriktad på enbart fartygsfinansiering. Kompetensen är också begränsad till detta område. Någon utvidgning av verksamhetsområdet är inte avsedd. Kassan är alltså hänvisad att verka under de förutsättningar som den svenska rederinäringens struktur ger. Utvecklingen inom näringen har de senaste åren inneburit att antalet aktörer blivit färre samt att tonnaget blivit större eller mer specialiserat, vilket lett till högre kostnader per enhet. För Kassan har detta inneburit färre låntagare och större lån till varje enskilt fartyg. Några mer genomgripande förändringar av strukturen kan inte skönjas nu.

Mot bakgrund av det anförda är det enligt Kassans styrelses mening nödvändigt att göra undantag från de föreslagna reglerna om stora exponeringar för Svenska skeppshypotekskassans del. I annat fall måste verksamheten avvecklas. Med de undantag som gjorts för Kassan i förhandlingarna med EU bör det finnas möjlighet för Sverige att inte tillämpa direktivet i den delen på Kassan.

Styrelsen hemställer därför att den allmänna lagstiftningen om kapitaltäckning och stora exponeringar inte görs tillämplig på Kassan.

4.1.7 Sveriges Bankkunders Riksförbund

Vi instämmer med det lagda förslaget, som innebär kontroll av exponeringar mot viss företagsgrupp. Mot bakgrund av erfarenheterna i senaste finanskrisen anser vi dock att förslaget bör kompletteras med en kontroll av kreditinstitutens exponering även mot viss bransch (t.ex. fastigheter).

4.2.1 Riksbanken

Art 4 i direktivet om stora exponeringar ger omfattande möjligheter till lägre viktning av vissa fordringskategorier med låg risk. Inget sägs om detta i lagtexten, men Regeringen/FI ges rätt att precisera tillämpningen. För tydlighetens skull bör lagtexten innehålla något generellt om att "möjligheter till lägre viktning av vissa slag av exponeringar kan komma att ges".

4.2.2 AB Svensk Exportkredit

De förslag i promemorian som rör stora exponeringar kan för SEKs vidkommande få dramatiska effekter — i realiteten innebärande att merparten av den av SEK traditionellt bedrivna, exportfrämjande verksamheten skulle fördyras till men för svensk exportnärings konkurrenskraft — om inte de tillämpningsföreskrifter som enligt förslagen skall utfärdas av tillsynsmyndigheten kommer att medge att de i det underliggande direktivet angivna undantagsbestämmelserna (Direktiv 92/121, artikel 4, punkterna 7-11) tillåts tillämpas fullt ut. De undantagsbestämmelser som vi främst åsyftar är (1) de som tillåter att exponeringar mot kreditinstitut, vi avser här i första hand svenska banker, får viktas på motsvarande sätt som medges vid beräkning av kapitalkravet för sådana fordringar enligt gällande kapitaltäckningsbestämmelser, och (2) de som tillåter att säkerheter/garantier får beaktas.

För det fall att tillämpningsföreskrifterna inte skulle medge fullt utnyttjande av nämnda undantagsbestämmelser, riskerar SEK att inte i samma utsträckning som hittills kunna göra nya affärer som risktäcks av de tre svenska storbankerna. Därigenom skulle kostnaderna för exportörerna öka.

En sådan konsekvens — som endast uppkommer om svenska myndigheter ej tillåter tillämpning fullt ut av de bestämmelser som underliggande EG-direktiv innehåller — vore säkerligen till skada för svensk exportnäring och således ej önskvärd. Den vore ej heller, enligt SEKs uppfattning, på något vis motiverad. SEKs höga kreditvärdighet styrker denna uppfattning. Kreditvärdigheten kommer till uttryck bland annat i Standard & Poor's och Moody's rating av SEK. Ratingen är densamma som för Konungariket Sverige. Ratinginstituten har full insyn i SEKs motpartsexponeringar.

Viktning av fordringar mot kreditinstitut, på samma sätt som medges i gällande kapitaltäckningsbestämmelser, är således en för SEK nödvändig förutsättning. Samma logik som motiverar viktning i kapitaltäckningsbestämmelserna är direkt överförbar för att motivera viktning av exponeringar.

4.2.3 Finansbolagens Förening

Lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar är av övergripande slag. Reglernas närmare innehåll skall enligt förslaget preciseras av Finansinspektionen.

Finansbolagens Förening anser att det är olämpligt att Finansinspektionen får en tydlig dubbelroll, både som normgivande och övervakande myndighet. Normgivningskompetensen bör i möjligaste mån ej delegeras till tillsynsmyndigheten.

Den föreslagna regleringen blir svåröverskådlig. De institut som har att följa bestämmelserna saknar i stora delar möjlighet att förutse hur reglerna kan komma att utformas. Ett exempel härpå är att i det aktuella EG-direktivet återfinns föreskrifter om undantag från reglerna i artikel 4 om begränsningar av exponeringar. I promemorian föreslås inte att undantagen skall införas i svensk lag, utan hänvisas endast till att Finansinspektionen genom föreskrifter kan reglera undantagen. Kreditinstituten saknar därigenom möjlighet att förutse ens om i EG gällande undantagsregler kommer att tillämpas i Sverige. Förhållandet är otillfredsställande.

4.2.4 Fristående Sparbankers Riksförbund

I direktiv 92/121/EEG artikel 4 anges begränsningar av stora exponeringar. I artikeln framgår att medlemsstat får helt eller delvis undanta vissa exponeringar från tillämpningen av punkterna 1-3. I punkt 8 berörs fordringar på regionala och lokala myndigheter. Här sägs att 20 procents vikt får tillämpas, men medlemsstat får dock reducera detta vikttal till 0 procent enligt de villkor som fastställs i artikel 7 i direktivet 89/647/EEG. Med hänvisning till att kapitalkravet för placeringar avseende fordringar på och garantier av svensk kommun är 0 procent, anser FSR att ett vikttal för stora exponeringar på kommuner i konsekvens härmed också bör sättas till 0 procent. En sådan regel bör sättas till 0 procent. En sådan regel bör införas i den svenska lagtexten. Om så inte anses möjligt bör det åtminstone framgå av propositionen att vikttalet bör vara 0 procent.

Enligt artikel 4 punkt 7 1) i direktivet får medlemsstat från stora exponeringar helt eller delvis undanta sådana räntebärande värdepapper som avses i artikel 22.4 i direktiv 85/611/EEG. Härmed avses obligationer utgivna av kreditinstitut som enligt lag är underkastat särskild offentlig tillsyn avsedd att skydda obligationsinnehavarna. Kapital som härrör från utgivningen av sådana obligationer måste enligt lag placeras i tillgångar, som under obligationernas giltighetstid täcker de med obligationerna förenade fordringarna och som i händelse av utgivarens oförmåga att fullgöra sina ekonomiska åtaganden, med prioritet skall användas för återbetalning av kapital och ränta. Obligationer utgivna av Spintab uppfyller inte *formellt* med väl *reellt* dessa kriterier. Spintab har i sin bolagsordning, vilken inte utan tillsynsmyndighetens tillstånd kan

ändras, mycket strikta regler för vilka placeringar som bolaget får göra. Några säkerheter ställs inte för någon. Med hänsyn till att bolagets förpliktelser vid sidan av den till obligationsinnehavarna är förhållandevis begränsad — i princip för förvaltningsåtaganden — får obligationsinnehavarna i en eventuell konkurs dela på bolagets hela tillgångsmassa. Motsvarande förutsätts gälla för övriga bostadsinstitut. Reellt är således de i det nämnda direktivet uppställa kriterierna uppfyllda.

Om bostadsobligationerna inte helt undantas från stora exponeringar utan ges vikttalet 20 procent enligt punkt 10 i direktivet kommer många sparbanker i utgångsläget att redovisa en exponering på Sparbanken Sverige Koncernen som kraftigt överstiger 25 procent på grund av innehavet av Spintabobligationer. Fortsättningsvis skulle många sparbanker inte kunna placera sin likviditet i Spintab — till och med en nettominskning krävs — utan måste välja andra institut, t.ex. i de med sparbankerna konkurrerande bostadsinsituten. FSR anser att detta vore orimligt från konkurrensneutral synpunkt. Detta skulle dessutom medföra uppenbara risker för störningar i bostadsfinansieringen liksom risk för förhöjda räntor.

Mot bakgrund av ovanstående vill FSR understryka vikten av att det i lagtext eller i propositionen på annat sätt klargörs att bostadsobligationer avses reellt uppfylla kraven för att helt undantas.

4.2.5 Svenska Bankföreningen

Bankföreningen konstaterar att i detta kapitel, som anger maximala gränsvärden för ett instituts stora exponeringar, saknas bestämmelse om att regeringen eller Finansinspektionen skall i föreskrifter meddela hur exponeringarna skall värderas och vilka exponeringar som får undantas vid beräkningen av gränsvärdena. Bestämmelse om dessa "normgivningsbemyndiganden" har endast intagits i 7 kap 8 §.

Bankföreningen vill påpeka att möjligheten att värdera vissa exponeringar till lägre vikt än 100 % och att helt undanta vissa exponeringar — i enlighet med direktivet (92/121/EEC) — är av synnerligen stor betydelse för instituten. Detta gäller inte minst konkurrensläget gentemot institut i andra länder. Bankföreningen anser därför att man i kapitel 5 om stora exponeringar bör återfinna en bestämmelse om möjlighet till dels undantag av vissa poster, dels viktning lägre än 100 %.

Bankföreningen anser vidare att man direkt i lagen bör ange de viktigaste viktnings- och undantagsreglerna. Exempelvis bör man i lagen ange viktnings- och undantagsregler för sådana poster för vilka det direkt i lagen — 3 kap 1 § — finns angivet reduceringsregler beträffande kapitalkravet för kreditrisker. Här kan nämnas bl.a. fordringar på svenska staten, svensk kommun och vissa utländska stater — kapitalkrav 0 % — samt fordringar med säkerhet i form av panträtt i bostadsfastighet - kapitalkravet reduceras med 50 %. Motsvarande undantag och reduceringar vid beräkning av stora exponeringar bör anges i lagen.

Om det i den fortsatta beredningen bedöms att det, trots Bankföreningens synpunkter, inte är lämpligt att direkt i lagen inta vissa undantags- och reduceringsregler, bör i propositionen åtminstone återfinnas vägledning för Finansinspektionens vidsträckta föreskriftsbemyndigande på detta område. Bl.a. bör i propositionen anges att Finansinspektionen skall tillse att det upprätthålls en parallellitet mellan reduceringsregler för kapitalkrav för kreditrisker respektive stora exponeringar, i enlighet med Bankföreningens ovan redovisade uppfattning.

Vidare bör i propositionen såsom ytterligare vägledning betonas att, vid utfärdande av föreskrifter om viktnings- och undantagsregler, principen om konkurrensneutralitet gentemot institut i andra länder bör gälla.

Bankföreningen vill här dessutom fästa uppmärksamheten på en fråga som rör beräkningen av en exponering. I direktivet (92/121/EEC) anges i preambeln — se promemorian sid 380, första stycket — att det är lämpligt "att vid beräkning av en exponering som en huvudregel utgå från det nominella beloppet utan hänsyn till vikttal eller risknivåer".

Bankföreningen vill påpeka att från ovannämnda huvudregel givetvis måste kunna göras vissa undantag. Ett nödvändigt sådant gäller ränte- och valutakursrelaterade kontrakt. För dessa har Finansinspektionen tidigare (FFFS 1992:20) angett att en omräkning skall ske enligt en marknadsvärderingsmetod. Enligt gällande regler från myndigheterna i andra länder — t ex Storbritannien och Luxemburg — skall "replacement cost" beräknas och användas för dessa poster. Detta är logiskt när det gäller att för dem beakta den maximala förlustrisken. Att i detta fall använda nominella belopp vore orimligt. Detta bör anges i propositionen. Vidare bör av propositionen framgå att vid marknadsvärderingsmetod, eller motsvarande, skall belopp räknas efter nettning i tillämpliga fall.

4.2.6 Svenska Kommunförbundet

Under *Normgivningsbemyndiganden*, 8 § punkt 5, finns dock bestämmelser att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen skall kunna meddela närmare föreskrifter om vilka poster som utgör exponeringar, hur exponeringar skall värderas och vilka exponeringar som får undantas vid beräkningen av de gränsvärden som anges i 5 kap. 3 och 4 §§. Detta är emellertid ej tillfyllest. I lagtexten bör därför tilläggas att de som tillhör grupp A2 skall undantas från regeln om stora exponeringar. Motsvarande undantag återfinns i Europeiska gemenskapernas Råds direktiv 92/121/EEG, Artikel 4, punkt nr 8.

4.2.7 Sveriges Advokatsamfund

Från allmänna utgångspunkter är det enligt samfundet olämpligt att Finansinspektionen får en utpräglad dubbelroll som såväl normgivande som övervakande myndighet. Det vore en fördel om tillsynsrollen kunde

behållas vid Finansinspektionen och att normgivningskompetensen kunde fullgöras genom lagstiftning.

Därtill leder den föreslagna lagstiftningstekniken till stora svårigheter att överblicka och förstå regelverket. De finansiella institut som har att följa regelverket saknar med den föreslagna utformningen möjlighet att förutse hur reglerna kan komma att utformas och tillämpas, vilket är otillfredsställande.

4.3 Rapportering av stora exponeringar

4.3.1 Finansinspektionen

Vad avser frågan om brutto- eller nettoredovisning vid rapportering av stora exponeringar skall ett institut enligt 5 kap. 6 § första stycket i lagförslaget fortlöpande rapportera sina stora exponeringar till Finansinspektionen. Enligt 7 kap. 8 § 6 lagförslaget skall regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen meddela föreskrifter om omfattningen och fullgörandet av rapporteringsskyldigheten enligt 5 kap. 6 §. I direktivet artikel 3.3 anges att vissa undantag från den i artikel 3.2 föreskrivna rapporteringsskyldigheten kan medges. Denna möjlighet till undantag från rapporteringsskyldigheten är välbetänkt och bör därför särskilt omnämnas i specialmotiveringen.

Finansinspektionen anser det lämpligt att samtliga bestämmelser om rapportering och tillsyn samlas i 7 kap. i den föreslagna lagen. Inspektionen föreslår därför att 5 kap. 6 § första stycket utgår. Rapporteringsskyldigheten skall i stället framgå av en gemensam bestämmelse om rapportering i 7 kap., se avsnittet om gruppbaserad tillsyn. Som en följd av detta bör 7 kap. 8 § anpassas till den nya föreslagna paragrafen om rapportering i 7 kap.

4.3.2 AB Svensk Exportkredit

SEK finner det angeläget att peka på betydelsen av den konsolideringsmetod som kommer att föreskrivas i de tillämpningsföreskrifter som enligt förslagen skall utfärdas av tillsynsmyndigheten. Konsolideringsmetoden måste väljas så att inte ett kreditinstitut som äger aktier i annat kreditinstitut — och som självt har 100 % kapitaltäckningskrav för aktieinnehavet, vilket leder till att gränsen för stora exponeringar blir lägre än vad den eljest skulle ha varit — missgynnas vad beträffar stora exponeringar. Enligt SEKs uppfattning är det vidare inte rimligt att en och samma exponering skall inräknas i upp till sex olika instituts rapportering.

4.3.3 OM Stockholm AB

Central clearing behandlas överhuvudtaget inte i promemorian trots att det är en verksamhet som försiggår i hela Europa och som just är ägnad att minska risker i värdepappersmarknaden. I Finansinspektionens nuvarande föreskrifter om rapportering till inspektionen av uppgifter om beräkning av kapitalbas och kapitalkrav undantas instrument som clearas från kapitaltäckningskrav. En uttrycklig bestämmelse härom borde återfinnas i det av departementet presenterade lagförslaget. Motsvarande gäller reglerna om rapportering av stora exponeringar.

4.3.4 Svenska Bankföreningen

Metoden att löpande rapportera alla ökningar som uppgår till minst 20 % i förhållande till den senaste rapporten skulle för många institut medföra en så gott som daglig rapportering, vilket vore orimligt betungande för både instituten och Finansinspektionen. Många företag gör ofta stora men täta förändringar i utnyttjandet av en kreditram. Denna metod bör därför inte vara obligatorisk.

I föreskrifterna bör helst lämnas frihet åt varje institut att välja en metod, som man därefter håller fast vid.

De svenska instituten bör få använda sig av direktivets övergångsbestämmelse i artikel 6.8, vari anges att till och med utgången av år 2001 kan rapporteringsfrekvensen begränsas till två gånger per år — i stället för fyra gånger per år enligt huvudregeln i artikel 3.2. Rapportering två gånger per år under denna övergångstid är tillräcklig, eftersom det är samma rapporteringsfrekvens som Finansinspektionen hittills har begärt.

4.4 Övergångsbestämmelser

4.4.1 Riksbanken

Direktivet om stora exponeringar gör det möjligt för kreditinstitut och värdepappersbolag att gradvis under perioden t.o.m. slutet av år 2001 dra ned de exponeringar som överstiger de fastlagda gränsvärdena. I promemorian anges att Finansinspektionen bör få möjlighet att bestämma hur nedtrappningen skall ske för berörda institut. Fullmäktige instämmer häri men menar att Finansinspektionen därvid bör ges en riktlinje att anpassningen hela tiden bör gå i nedåtgående riktning och således inte avbrytas av temporära ökningar av de för stora exponeringarna. Den möjlighet direktivet ger att temporärt höja gränsvärdena bör således inte utnyttjas, vilket även är promemorieförfattarens åsikt.

4.4.2 Finansinspektionen

Finansinspektionen instämmer i att det saknas skäl att under en övergångsperiod tillåta höjda gränsvärden (direktivet artikel 6.5). Den möjlighet som inspektionen enligt övergångsbestämmelserna får att för institut som överskridit de föreskrivna gränsvärdena bevilja anstånd att nedbringa exponeringarna till dessa gränsvärden senast till utgången av år 2001 synes vara tillräcklig.

Inspektionen instämmer även i att skäl saknas att införa den möjlighet till förlängning av tidsfristerna med ytterligare fem år som under artikel 6.6 medges för mindre instituts exponeringar. Även om de regler som nu genom lag kommer att gälla varit väl kända och en förlängd tidsfrist med fem år skulle medges kan det förutses att vissa institut drabbas av reglerna på ett sådant sätt att en nedtrappning inte är möjlig utan att verksamheten förändras på ett avgörande sätt.

4.4.3 Fristående Sparbankers Riksförbund

Enligt lagförslaget skall institut som har exponeringar överstigande stipulerade gränser nedbringa dessa till gränsvärdena senast till den 31 december 2001 i enlighet med direktivet. Detta direktiv medger även möjligheten att förordna om att räntesatsen 25 procent temporärt kan höjas till 40 procent till och med den 31 december 1998. Enligt föreliggande lagförslag utnyttjas inte denna möjlighet med motiveringen att den tidsfrist inom vilken nedtrappningen av för stora exponeringar skall ske synes vara tillräcklig. FSR anser att regler om förhöjda gränsvärden till och med utgången av 1998 enligt direktivet bör införas i syfte att undvika onödiga störningar och praktiska svårigheter under den inledande övergångsperioden. Skulle lagstiftaren, mot FSR:s uppfattning, inte helt undanta bostadsobligationer från stora exponeringar enligt ovan, anser FSR det än angelägnare att tillåta ett temporärt förhöjt gränsvärde.

4.4.4 Svenska Bankföreningen

I promemorian (sid 27-28) anges att Finansinspektionen "får ... bevilja institutet anstånd att nedbringa exponeringarna till dessa gränsvärden dock senast till den 31 december 2001". Man har dock inte ansett det motiverat att utnyttja direktivets möjligheter (artikel 6.5) till förhöjda gränsvärden t.o.m utgången av 1998. I promemorian uttalas (sid 242): "För närvarande saknas därför skäl att införa bestämmelser om förhöjda gränsvärden under en övergångsperiod".

Bankföreningen vill påpeka att denna snäva utformning kan leda till onödiga svårigheter under övergångsperioden. Genom kravet att en exponering, som i utgångsläget ligger över gränsvärdet, inte får öka, kan i realiteten ett omedelbart kreditstopp komma att framtvingas för vissa storkunder i svenska institut. Denna olägenhet är ett starkt skäl för att

svenska institut skall få möjlighet att utnyttja även denna övergångsbestämmelse i direktivet. Bankföreningen anser därför att det i lagtexten bör anges att instituten skall ha rätt att utnyttja den möjlighet till temporär höjning av gränsvärdet till 40 % (i stället för 25 %) respektive 30 % (i stället för 20 %) som föreligger enligt direktivet.

5 Gruppbaserad tillsyn

5.1 Definitioner

5.1.1 Hovrätten över Skåne och Blekinge

I 6 kap. 2 § ges Finansinspektionen möjlighet att besluta att reglerna för finansiella företagsgrupper skall gälla även i andra fall än dem som omfattas av lagens bestämmelser. Det måste här anses röra sig om ett normbeslut. Emellertid får delegation från riksdagen till förvaltningsmyndighet, med vissa här icke aktuella undantag, endast ske genom förmedling av regeringen enligt 8 kap. 11 § RF. Hovrätten förordar därför att den föreslagna paragrafen ändras. Följdändring får därmed göras i 6 kap. 8 §.

5.1.2 Finansinspektionen

1 kap. Definitioner

Sammanfattning: Inspektionen anser att begreppen *finansiellt institut* och *holdingföretag med finansiell verksamhet* bör klargöras. Enligt lagförslaget uppstår ett motsatsförhållande i det avseendet att ett finansiellt institut bl.a. definieras som ett företag som inte är ett värdepappersbolag men vars huvudsakliga verksamhet kan vara att driva värdepappersrörelse. Ett bolag som driver sådan rörelse blir emellertid värdepappersbolag enligt definitionen i punkt 3. Ett annat motsatsförhållande föreligger däri att ett finansiellt instituts huvudsakliga verksamhet kan vara att driva en eller flera av de verksamheter som anges i 3 kap. 1 § andra stycket 2-11 lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag. Ett bolag som utför någon av dessa verksamheter, t.ex. enligt punkterna 2 och 3 — lämnande av krediter och bedrivande av leasingverksamhet — bedriver finansieringsverksamhet såsom denna definieras i lagen om kreditmarknadsbolag. Sådan verksamhet kräver tillstånd av Finansinspektionen och bolag som fått sådant tillstånd blir kreditmarknadsbolag och därmed automatiskt också kreditinstitut. Enligt inspektionen kan motsatsförhållandet lösas genom att ändra begreppet *finansieringsverksamhet* i kreditmarknadsbolagslagen så att definitionen i denna lag överensstämmer med definitionen av den verksamhet som bedrivs av företag som enligt artikel 1, första strecksatsen i direktiv 77/780/EEG är att anse som kreditinstitut.

Ägarintresse är en opraktisk term eftersom den avser ett innehav och inte ett företag. Detta visar sig särskilt i inspektionens förslag till utformning av lagtext i 6 kap. 5 § (yttrandets avsnitt 4). Vidare anser Finansinspektionen att definitionen bör exkludera de företag som är dotterföretag enligt definitionen i 1 kap. 2 §. Ej heller bör definitionen begränsas till företag med en viss verksamhet utan på samma sätt som gjorts i fråga om dotterföretag enligt 1 kap. 2 §, endast behandla företagets relation till ägandebolaget.

Vad i övrigt gäller lagförslagets definitioner anser inspektionen att termerna *institut* och *finansiellt institut* är motsägande på så sätt att ett finansiellt institut inte är en viss typ av institut. Vidare är inte ett holdingföretag med blandad verksamhet alltid ett holdingföretag utan kan vara ett industriföretag.

I 1 § första stycket 6 definieras "finansiellt institut" som ett svenskt eller utländskt företag som inte är kreditinstitut eller värdepappersbolag eller motsvarande utländskt företag men vars huvudsakliga verksamhet består i att bl.a. driva värdepappersrörelse eller utföra en eller flera av de verksamheter som anges i 3 kap. 1 § andra stycket 2-11 lagen om kreditmarknadsbolag.

Enligt 1 kap. 2 § 1 lagen (1991:981) om värdepappersrörelse definieras värdepappersrörelse som "verksamhet som består i att yrkesmässigt tillhandahålla sådana tjänster som anges i 3 §". Enligt 1 kap. 2 § 2 i samma lag definieras värdepappersbolag som "svenskt aktiebolag som fått tillstånd att driva värdepappersrörelse". Det nämnda innebär att värdepappersrörelse endast kan bedrivas i ett av inspektionen auktoriserat värdepappersbolag. Inspektionen vill med vad här anförts peka på motsättningen i lagförslaget i den del där ett finansiellt institut bl.a. definieras som ett företag som inte är ett värdepappersbolag men vars huvudsakliga verksamhet kan vara att driva värdepappersrörelse.

Verksamhet som utförs enligt t.ex. punkterna 2 och 3 i 3 kap. 1 § lagen om kreditmarknadsbolag innebär att institutet i fråga lämnar och förmedlar krediter (punkt 2) samt bedriver leasingverksamhet (punkt 3). Sådana verksamheter ingår i definitionen av finansieringsverksamhet enligt 1 kap. 1 § punkt 1 sistnämnda lag. I begreppet *finansieringsverksamhet* enligt kreditmarknadsbolagslagen ingår däremot inte som i direktivet, upplåning från allmänheten som en förutsättning för tillståndsplikt. Inspektionens tillämpning av finansieringsverksamhetsdefinitionen i kreditmarknadsbolagslagen är att ett företag som utför bl.a. de verksamheter som anges i ovannämnda punkter bedriver tillståndspliktig finansieringsverksamhet även om ingen upplåning sker från allmänheten för finansiering av verksamheten ifråga utan detta görs — åtminstone i ett inledningsskede — enbart med eget kapital. Ett företag som med denna tillämpning klassas som kreditmarknadsbolag blir därmed också automatiskt kreditinstitut. De företag som skall vara kreditmarknadsbolag enligt lagen om kreditmarknadsbolag blir alltså fler än enligt direktivet 92/30/EEG artikel 1 i vilken hänvisning görs till bilagan till direktiv 89/646/EEG.

I 1 § lagen om kreditmarknadsbolag definieras "finansiellt institut" på samma sätt som i det nu aktuella lagförslaget. Inspektionen anser därför att det är angeläget att definitionen av begreppet finansiellt institut klargörs. Detta berör även definitionen i punkt 7 i lagförslaget vad gäller begreppet *holdingföretag med finansiell verksamhet*. En ändring i detta avseende måste i så fall ske även i den nu gällande lagen om kreditmarknadsbolag. Enligt inspektionen kan det motsatsförhållande som nu föreligger enligt lagförslaget vad gäller definitionerna av *finansiellt institut* respektive *finansieringsverksamhet* lösas genom att ändra definitionen av sistnämnda begrepp i kreditmarknadsbolagslagen så att definition av begreppet *finansieringsverksamhet* överensstämmer med definitionen av den verksamhet som bedrivs av ett företag som enligt artikel 1, första strecksatsen i direktiv 77/780/EEG är att anse som kreditinstitut.

6 kap. Gruppbaserad tillsyn

Definition av finansiell företagsgrupp (1 §)

Lagförslagets bestämning av vilka företag som ingår i en finansiell företagsgrupp synes inte helt lättförstådd. Förslaget synes inte fullt ut beakta direktivets bestämmelser. Inspektionen har noterat följande fall.

a. Instituts innehav av ägarintressen i utländska institut. Lagförslagets definition av ägarintressen omfattar även utländska institut (1 kap. 1 § 10). Begreppet institut omfattar endast svenska kreditinstitut och värdepappersbolag (1 kap. 1 § 2, 3 och 5). Av denna anledning kan bestämningen "ägarintressen i ett annat institut" (6 kap. 1 § första stycket 2) uppfattas som motsägelsefull, d.v.s. riskerar att inte komma att omfatta utländska institut. Direktivets artikel 3.1 anger att institut och dess ägarintressen i institut och i finansiella institut skall stå under gruppbaserad tillsyn. Något undantag görs inte för utländska ägarintressen.

b. Ett institut har endast utländska dotterföretag motsvarande institut. En finansiell företagsgrupp föreligger om något av villkoren i 6 kap. 1 § första stycket är uppfyllt. Ordet *även* i paragrafens sista stycke tillför ett villkor som innebär att ett utländskt dotterföretag motsvarande institut inte självständigt medför att en finansiell företagsgrupp uppstår.

c. Holdingföretag med finansiell verksamhet innehar ägarintresse i anknutna företag. Anknutna företag ingår enligt förslaget inte i en finansiell företagsgrupp om de utgör ägarintressen till holdingföretag med finansiell verksamhet. Enligt direktivets artikel 5.5 skall — när gruppbaserad tillsyn skall utövas enligt artikel 3.1 och 3.2 — även anknutna företag ingå.

d. Begränsningen av ägarintressen. Enligt förslaget ingår företag i vilka ägarintressen innehas i en finansiell företagsgrupp endast under vissa förutsättningar, nämligen om ledningen av företaget delas med andra delägare och delägarnas ansvar är begränsat. Denna situation torde vara mindre vanlig. Någon begränsning till detta slag av ägarintressen görs inte i direktivet. Enligt artikel 3.1 gäller bl. a. att ett kreditinstitut

som har ett ägarintresse i ett kreditinstitut eller ett finansiellt institut skall stå under tillsyn på grundval av sammanställning av institutens finansiella ställning. Lagförslaget bör ändras så att även övriga fall av ägarintressen omfattas. Se även kommentar till 6 kap. 6 §.

I övrigt noterar inspektionen att lagförslaget medför skillnader avseende den finansiella gruppens innehåll beroende på om ägaren är ett institut eller ett holdingföretag med finansiell verksamhet. Vissa företag som ingår i en finansiell företagsgrupp om de ägs av ett institut, ingår inte i en sådan grupp om de ägs av ett holdingföretag med finansiell verksamhet. Ägs ett institut av ett holdingföretag med finansiell verksamhet kan ägandet i t.ex. ett finansiellt institut, genom att läggas i ett holdingföretag, undgå den gruppbaserade tillsynen. Det är osäkert om lagförslaget i denna del uppfyller direktivets bestämmelser. Det kan nämligen hävdas att direktivet — genom sin hänvisning i artikel 3.2 till artikel 5 — jämställer holdingföretag med institut i nyssnämnda avseende. Skillnaderna bör noteras i beredningen av lagförslaget. En utökning av den föreslagna definitionen kan i den praktiska tillämpningen komma att visa sig påkallad. Denna fråga bör — om inte förr — närmare prövas när erfarenheter vunnits av lagförslagets definition av finansiell företagsgrupp och regelverket i övrigt.

Ytterligare ett fall som kan behöva uppmärksammas är att innehav av anknutna företag som ägarintresse eller som dotterföretag inte självständigt medför att en finansiell företagsgrupp föreligger. Anknutna företag omfattas av gruppbaserad tillsyn endast om moderföretaget ingår i en finansiell företagsgrupp. Lagförslaget synes dock förenligt med direktivet.

Från lagteknisk synpunkt bör noteras att definitionen av en finansiell företagsgrupp bör ange vad en sådan grupp är istället för att definiera när en finansiell företagsgrupp föreligger. Jämför med definitionen av koncern i 1 kap. 2 § tredje stycket.

Finansiell företagsgrupp i andra fall (2 §)

Direktivets definition av ägarintresse omfattar även dotterföretag. Lagförslagets definition av ägarintresse överensstämmer med direktivets i detta avseende. Eftersom Finansinspektionen föreslagit att dotterföretag skall exkluderas från definitionen, bör de i konsekvens härmed särskilt anges i 2 § p. 1. Även tydlighetsskäl talar för denna lösning.

Direktivets stadganden i artikel 5.4 om grupptillhörighet p g a "väsentligt inflytande" respektive "gemensam ledning" har intagits i lagförslagets 6 kap. 2 § 2. och 3. Av direktivets artikel 5.5 följer emellertid att dessa regler skall kunna tillämpas även på anknutna företag. Lagförslaget anger tillämpning endast på institut och finansiellt institut.

5.1.3 Svensk Exportkredit

Bestämmelserna om gruppbaserad tillsyn innebär krav på konsoliderad redovisning rörande bland annat kapitalbasen, kapitalkraven för kreditrisker och marknadsrisker samt stora exponeringar. Uttryckligen anges i förslaget att även den del som belöper på minoritetsintresse skall ingå.

SEK finner det angeläget att uttrycka sin uppfattning om att enbart det faktum att ett kreditinstitut äger aktier motsvarande minst 20 % av röstetalet eller antalet aktier i ett annat kreditinstitut inte automatiskt bör leda till att en finansiell företagsgrupp skall anses föreligga och att konsolidering skall ske. För att konsolidering skall vara motiverad erfordras, enligt SEKs uppfattning, att det ägande bolaget har ett dominerande inflytande över det ägda bolaget. Så kan vara fallet om t.ex. en tjugoprocentsägare finns och resterande aktier är utspridda bland många småägare. Om det däremot finns två tjugoprocentsägare saknas, definitionsmässigt, oavsett om resterande aktier är spridda bland låt säga en femtioprocentsägare och två femprocentsägare eller en mängd småägare, anledning att utgå från att var och en av dessa tjugoprocentsägare utövar dominerande inflytande över det ägda kreditinstitutet.

5.1.4 Finansbolagens förening

Finansiell företagsgrupp

Kapitel 6 i den föreslagna lagen om kapitaltäckning reglerar gruppbaserad tillsyn. Det nya begreppet finansiell företagsgrupp som föreslås infört är vidare än det koncernbegrepp som införs i lagen i övrigt. Finansinspektionen skall kunna besluta om tillsyn över finansiella företagsgrupper och över andra företagsgrupper även om inte kapitalbindningar föreligger.

Finansbolagens Förening konstaterar att det i promemorian uttalas tveksamhet avseende om det aktuella EG-direktivet verkligen tvingar Sverige att införa lagregler om konsolidering mm i företag som utövar ägarintresse över finansiella institut. En regel om konsolidering, vars närmare tillämpning överlåts till Finansinspektionen är enligt föreningen otillfredsställande. Konsolideringskrav och tillsynsregler avseende företag som inte har kapitalbindningar till det aktuella finansiella institutet, kan enligt föreningen lätt leda till reglering av företag i näringslivet som inte är nödvändig och som hämmar effektiviteten i näringslivet.

5.1.5 Fondbolagens Förening

Föreningen har utgått från att fondbolagsverksamhet inte inryms i den definition av "finansiellt institut", som upptas i 1 kap. 1 § förslaget till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag, bl.a. därför att de "förvärv av aktier" etc. som där anges inte sker för egen räkning.

5.1.6 Svenska Bankföreningen

I *promemorian* föreslås att lagen inleds med ett kapitel med definitioner.

Bankföreningen tillstyrker att i lagens 1 kap sammanförs definitioner. Föreningen noterar att definitionsmässigt är ett "finansiellt institut" i 1§ punkt 6 inte ett "institut" enligt punkt 5. Terminologin är här något ologisk och kan vara förvillande. Föreningen vill understryka betydelsen av att begreppsnomenklauturen i den finansiella lagstiftningen är tydlig och enhetlig. Det kan även finnas anledning att genomföra en översyn härav.

För övrigt anser Bankföreningen att, för läsbarhetens skull, de begrepp som definierats i 1 kap bör utskrivas med spärrad stil i den löpande lagtexten.

6 kap. Gruppbaserad tillsyn

1 §

I *promemorian* föreslås införande av begreppet "finansiell företagsgrupp" tillsammans med reglerna om gruppbaserad tillsyn. Av allmänmotiveringen framgår bl a följande:

- "Finansiell företagsgrupp blir ett vidare begrepp än koncern." (sid 245)
- "Finansinspektionen föreslås få besluta att bestämmelserna om finansiella företagsgrupper skall gälla i vissa fall trots att det inte finns några kapitalbindningar mellan företagen." (sid 245)
- "I direktivet om gruppbaserad tillsyn har ägarintresse definierats som ett innehav av andelar eller aktier i ett företag som representerar antingen 20 % av rösterna eller 20 % av kapitalet. Definitionen är alltså inte densamma som Redovisningskommittén föreslagit ... Det är olyckligt att definitionen inte är enhetlig i de angivna lagarna. Detta bör beaktas i det fortsatta beredningsarbetet av Redovisningskommitténs förslag" (sid 249)

Bankföreningen anser att de ovan refererade exemplen från promemorian tydligt visar att man inte har löst definitionsfrågorna på ett tillfredsställande sätt. Det är opraktiskt, arbetsbetungande och förvirrande om instituten skall redovisa och rapportera efter olika "koncernbegrepp" i olika sammanhang. En ökad samordning är nödvändig.

5.1.7 Sveriges Advokatsamfund

Begreppet finansiell företagsgrupp

För tillsynsändamål föreslås begreppet finansiell företagsgrupp införas i lag. För finansiella företagsgrupper skall, om Finansinspektionen så beslutar, tämligen långtgående regler om kapitalkrav och aktieinnehav gälla.

Uttalanden i promemorian (s 251) anger att det kan ifrågasättas om EG-direktivet tvingar Sverige att införa en regel som den föreslagna.

Samfundet, som inser att lagändringar utöver vad som förskrivs av åtaganden i EES-avtalet kan vara nödvändiga, ställer sig tveksamt till behovet av den föreslagna lagregeln. Lagregeln kan komma att leda till omfattande kontroll och reglering av svensk industri till men för effektiviteten i handelslivet. Enligt samfundet bör frågan lösas från en pragmatisk utgångspunkt, och således bör en regel införas först när det visats att behov av kapitaltäckningskrav m.m. för sådana företagsgrupper verkligen föreligger.

5.2 Området för gruppbaserad tillsyn

5.2.1 Riksbanken

En specifik tillsynsfråga som torde fordra uppmärksamhet är vilket samarbete som behöver komma till för att övervakningen av de i utlandet etablerade företag som marknadsför tjänster i Sverige på ett gränsöverskridande sätt skall bli tillfredsställande.

Det följer av direktivet om gruppbaserad tillsyn att en konsolidering bör ske i Sverige för sådana underkoncerner som har moderföretag hemmahörande här i landet. Direktivet ger dock Finansinspektionen möjlighet att träffa avtal med de behöriga myndigheter som auktoriserat huvudkoncernmodern om att huvudansvaret för tillsynen delegeras till dem. Enligt promemorian föreligger det inte skäl för att Finansinspektionen skall överlåta sitt tillsynsansvar för de i Sverige hemmahörande kreditinstituten eller värdepappersbolagen. Vikten framhålls av att detta tillsynsansvar utövas av hemlandsmyndigheten varför möjlighet att avtala om delegering till moderföretagets tillsynsmyndighet inte bör medges. Fullmäktige delar denna bedömning.

5.2.2 Finansinspektionen

Kapitalkrav m.m. för finansiell företagsgrupp (3 §)

Enligt förslaget skall bestämmelserna om kapitaltäckning och stora exponeringar m.m. "tillämpas även på den samlade ekonomiska ställningen för en finansiell företagsgrupp". Lagrummet får ett enklare och tydligare innehåll om det istället anges att de olika reglerna skall tillämpas även på en finansiell företagsgrupp. Genom ett särskilt angivande av sambandet mellan denna bestämmelse och den gruppbaserade redovisningen, se ändringsförslag avseende 6 kap. 5 §, säkerställs och förklaras sambandet.

Till följd av använda definitioner ingår normalt inte försäkringsföretag i en finansiell företagsgrupp. Anledning saknas därför att behålla regeln

i 3 § andra stycket att försäkringsföretag och vissa dotterföretag till försäkringsföretag inte omfattas av reglerna i 3 § första stycket.

Av ytterligare en anledning bör stycket utgå. Det har nämligen blivit vanligare att även banker etablerar s.k. captivebolag, dvs. försäkringsföretag vars huvudsakliga verksamhet är att försäkra den egna koncernen mot risker avseende exempelvis kreditförluster, förmögenhetsbrott och egendomsskador.

Riskerna ligger således kvar i den finansiella företagsgruppen i den mån ett captivebolag inte återförsäkrar sig. Dessutom kan captivebolagets placeringar och åtaganden vara av betydelse för gruppen. Syftet med gruppbaserad tillsyn kan alltså komma att urholkas om sådana bolag undantas från bestämmelserna. Enligt Finansinspektionens uppfattning bör ett captivebolag normalt anses vara ett anknutet företag och därmed ingå i den finansiella företagsgruppen. Även vid en bedömning enligt de särskilda utvidgningsmöjligheterna som ges i 2 § kan detta bli resultatet. Trots detta kommer regeln i 3 § andra stycket att undanta captivebolag från tillämpningen av reglerna. Även av denna anledning bör således 3 § andra stycket utgå.

6 kap. 3 § föreslås istället få följande lydelse

3 § Vad som föreskrivs i 2 kap. 2 § om kapitalkrav för kreditrisker, i 2 kap. 3 § om kapitalkrav för marknadsrisker och i 5 kap. 3 och 4 §§ om stora exponeringar skall tillämpas även på en finansiell företagsgrupp.

5.2.3 Svenska Bankföreningen

4 §

I *promemorian* anges i första och andra styckena "finansiell företagsgrupps samlade ...".

Bankföreningen anser att ordet "motsvarande" bör skjutas in före ordet "samlade" i båda styckena.

Området för gruppbaserad tillsyn

I *promemorian* (sid 255) behandlas nuvarande bestämmelse i 2 kap 15a § BRL avseende banks rätt att förvärva aktier och att bevilja vissa speciella krediter. Det påpekas att den svenska lagstiftningen föreskriver hårdare krav än enligt andra banksamordningsdirektivet men att "det finns för närvarande inte skäl att utvidga denna ram för placeringsaktier som i dag gäller för bankerna".

Bankföreningen anser att de nuvarande bestämmelserna i 2 kap 15a § beträffande en banks rätt att förvärva aktier etc är onödigt restriktiva jämfört med "andra banksamordningsdirektivet" (89/646/EEC) och andra länders implementering därav. För svensk bank har maximigränsen för aktieinnehav, krediter med efterställd betalningsrätt, krediter med rätt till andel i vinst m m satts till 30 % av kapitalbasen totalt och 1,5 % av

kapitalbasen för innehav i ett enskilt företag. Enligt direktivet, artikel 12, punkt 1 och 2 gäller gränserna 60 % av kapitalbasen för totalt innehav av *kvalificerade innehav* (dvs 10 % eller mer av aktiekapital eller rösträtt i ett visst företag) och 15 % av kapitalbasen för *kvalificerat* innehav i ett enskilt företag. För övriga aktieinnehav, dvs icke-kvalificerade, finns i direktivet *inga begränsningar alls*.

Uppenbarligen råder på detta område en mycket betydande diskrepans mellan Sveriges och EG's regler. I vissa speciella fall kan detta medföra konkurrensnackdelar för de svenska bankerna.

Även om de svenska bankerna, av försiktighetsskäl, i princip inte är intresserade av stora aktieinnehav i icke-finansiella företag, ter sig de svenska bestämmelserna onödigt begränsande i jämförelse med de som gäller för utländska konkurrenter. Bankföreningen anser därför, av främst principiella konkurrensskäl, att de svenska bestämmelserna bör göras mer EG-konforma. Vidare bör övervägas en bestämmelse som medger innehav över vissa angivna gränser efter tillstånd av Finansinspektionen.

5.3 Undantag från den gruppbaserade tillsynen

5.3.1 Riksbanken

I promemorian noteras vidare att om ett kreditinstitut eller värdepappersbolag är underkastat gruppbaserad tillsyn medger direktiven att Sverige inför bestämmelser som medför att tillsynen endast sker gruppbaserat och inte på individuell nivå. Bedömningen görs att även om dylika bestämmelser skulle innebära lättnader för företagen saknas för närvarande tillräckliga skäl för att införa dem i Sverige. Försiktighetsmotivet gör att fullmäktige även på denna punkt delar den bedömning som redovisas i promemorian.

5.3.2 Finansinspektionen

Baselkommitténs regler förutsätter att kapitaltäckning skall ske på konsoliderad basis. När kapitaltäckningsbestämmelserna infördes för svensk del kom de att gälla för såväl enskilda kreditinstitut i en bankkoncern som koncernen som helhet. Syftet med detta var att kunna kontrollera att inte något eller några institut inom koncernen underkapitaliseras till men för konkurrensförutsättningarna och stabiliteten på finansmarknaden. Kapitaltäckningsbestämmelserna fick därmed en omfattande giltighet. De skall uppfyllas inte bara av en bankkoncern utan även av varje i sådan koncern ingående kreditinstitut eller värdepappersbolag. Detta har lett till att bestämmelserna internationellt sett visat sig inte vara konkurrensneutrala. Finansinspektionen anser därför att bestämmelserna bör ses över och anpassas till vad som gäller internationellt så att kapitalkravet kan beräknas enbart på koncern- eller gruppnivå när det är fråga om gruppbaserad till-

syn. Därmed uppnås också överensstämmelse med vad inspektionen föreslår i fråga om tillsynen på gruppnivå när det gäller stora exponeringar. Finansinspektionen anser att frågan bör lösas så skyndsamt som möjligt.

5.4 Fördelningen av tillsynsansvaret

5.4.1 Riksbanken

Promemorian uppehåller sig en hel del vid den viktiga frågan om internationellt samarbete till främjande av effektivast möjliga tillsyn. Det är viktigt att det fastläggs en grundläggande arbetsfördelning mellan hemländernas och värdländernas tillsynsmyndigheter. Detta är nödvändigt för att förebygga risken att något företag som skulle ha omfattats i praktiken lämnas utan tillsyn. Fullmäktige önskar emellertid framför allt lägga vikt vid att samordningen mellan ländernas tillsynsmyndigheter verkligen förstärks och bedrivs effektivt.

5.4.2 Finansinspektionen

Tillsynsansvar (12 §)

I det fall en finansiell företagsgrupp är en svensk underkoncern till en utländsk finansiell företagsgrupp, som står under utländsk tillsyn, bör undantag i vissa fall kunna medges från bestämmelserna i 6 och 7 kap. såvitt avser underkoncernen. Bestämmelserna om tillsynsansvar bör i övrigt kunna förenklas utan att de kommer att stå i strid med bestämmelserna i direktivet. Vidare bör möjligheten att träffa överenskommelse med annan behörig tillsynsmyndighet kunna delegeras till Finansinspektionen. En bestämmelse härom bör tas in i 7 kap. 9 §.

Paragrafen bör tas in i 7 kap. och få följande lydelse.

(12) § En finansiell företagsgrupp står under tillsyn av Finansinspektionen.

Regeringen får träffa överenskommelse med behöriga myndigheter i annat land om vilken myndighet som skall utöva tillsyn av en finansiell företagsgrupp, om moderföretaget i gruppen är ett utländskt holdingföretag med finansiell verksamhet.

Om en finansiell företagsgrupp står under utländsk tillsyn eller andra särskilda skäl föreligger, får regeringen medge att bestämmelserna i 6 och 7 kap. ej skall tillämpas.

Möjligheterna i 7 kap. 9 § för regeringen att delegera vissa uppgifter till Finansinspektionen bör utsträckas till att även omfatta möjligheten att träffa överenskommelse med annan tillsynsmyndighet om vilken myndighet som skall utöva tillsynen över en finansiell företagsgrupp i ett konkret fall.

5.5.1 Riksbanken

Likaså delas uppfattningen att nettoinnehav i skilda bolag inom en koncern inte bör få avräknas mot varandra, trots att detta enligt direktivet skulle vara medgivet om man avstår från att enbart tillämpa gruppbaserad tillsyn.

5.5.2 Finansinspektionen

I direktivet om stora exponeringar 92/121/EEG anges att tillsyn över kreditinstitut som inte är vare sig moder- eller dotterföretag skall utövas på institutsnivå medan tillsynen över övriga institut skall ske på gruppnivå enligt direktivet om gruppbaserad tillsyn 92/30/EEG.

I Finansdepartementets förslag till ny lagstiftning om bl.a. stora exponeringar föreslås däremot en strängare tillämpning på de svenska instituten genom att reglerna om stora exponeringar skall gälla på såväl enskilt instituts nivå som på gruppnivå.

Finansinspektionen har i sitt tidigare allmänna råd om kreditinstitutens stora exponeringar tillämpat den princip som Finansdepartementet nu föreslår. Erfarenheterna av denna tillämpning är dock blandade.

Från tillsynssynpunkt har det under senare år blivit allt mer angeläget att övervaka tillsynsobjekten på koncernnivå. Skälet till detta är att en stor del av de finansiella instituten ingår i koncerner vars verksamheter dessutom ofta är blandade. Ett koncernförhållande kräver en annan styrning och tillsyn än vad som krävs för ett enskilt institut. Detta innebär att tillsynsmyndighetens uppgift alltmer inriktas på att tillse att instituten har goda kontroll- och styrsystem som förmår att skapa en överblick över en koncerns eller en finansiell företagsgrupps totala verksamhet. För att kunna bedöma en sådan grupps utveckling vad gäller risker och resultat är det därför av vikt att det inom gruppen finns limiter som begränsar gruppens stora exponeringar och en löpande uppföljning som säkerställer att föreskrivna kapitalkrav uppfylls. Det är därför viktigt att begränsningar avseende stora exponeringar gäller på gruppnivå när ett institut ingår i en finansiell företagsgrupp. Från tillsynssynpunkt är detta också tillfyllest. Inspektionen förutsätter att behoven av information från enskilda institut inom en finansiell företagsgrupp kommer att tillgodoses genom de krav på redovisningsrutiner som bl.a. tagits in i förslaget till den nya lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Med anledning av det som föreslagits ovan bör en ny 7 § införas i 5 kap. med följande lydelse.

Begränsningarna i 3 och 4 §§ skall gälla för ett institut som inte är vare sig moder- eller dotterföretag i en finansiell företagsgrupp som står

under tillsyn av Finansinspektionen. För en finansiell företagsgrupps stora exponeringar skall gälla vad som föreskrivs i 6 kap. 3 §.

Vidare bör specialmotiveringen till 5 kap. 5 § första stycket avseende undantag från exponeringar mellan koncernbolag ändras till den del krav ställs på individuell tillsyn av varje företag i en koncern. Lämpligen kan den näst sista meningen på sid 321 i promemorian utgå. I samma avsnitt i specialmotiveringen framgår att undantaget är tillämpligt endast när det är fråga om ett *moderföretag* hemmahörande i Sverige. Detta bör även framgå av paragrafen.

Kapitalkrav för marknadsrisker m.m. i finansiell företagsgrupp

I promemorians avsnitt 7.6 (s 262 och 267) anges att vid beräkningen av kapitalkrav för marknadsrisker m.m. skall ej nettning få göras mellan skilda bolag. Regeln har dock inte intagits i lagförslaget. Ståndpunkten motiveras med att det inte kan "anses vara acceptabelt att det bolag som gjort förluster skall vara beroende av att vinsten överförs från ett annat bolag i koncernen." Utgångspunkten i gruppbaserad tillsyn torde vara att gruppen skall bedömas som en ekonomisk enhet, men naturligtvis med nyanseringar i olika avseenden. Med hänsyn härtill förefaller ett strikt förbud mot nettning vid beräkning av marknadsrisker m.m. omotiverat strängt. Motivtexten bör anpassas i enlighet härmed. I så fall kan Finansinspektionen i föreskrifter ange under vilka förutsättningar avräkning skall få ske. Jämför 7 kap. 8 § 4 p.

5.5.3 Svenska Bankföreningen

I *promemorian* föreslås att, om moderföretag är ett institut, skall vid beräkningen av gränsvärdena för stora exponeringar inte medräknas exponeringar som koncernföretag, som är institut, har gentemot andra koncernföretag "om företagen står under tillsyn och omfattas av samma konsolidering som moderföretaget".

Bankföreningen anser att denna lagtext bör omformuleras i enlighet med motsvarande bestämmelse i direktivet (92/121/EEC), artikel 4.6. Där är formuleringen följande (i svensk översättning): " .... under förutsättning att dessa företag omfattas av sådan gruppbaserad tillsyn som kreditinstitutet självt är underkastat enligt direktiv 92/30/EEG ..." Promemorians formulering kan göra det tveksamt huruvida ett institut slipper medräkna kredit till ett inom koncernen befintligt fastighetsbolag. Om så inte blir fallet, skulle stora problem uppstå. För tydlighets skull bör i propositionens allmänmotivering klart anges att ett institut såsom stor exponering inte behöver räkna krediter till närstående företag vars verksamhet huvudsakligen består i att förvalta panter som övertagits för att skydda institutets fordringar.

5.5.4 Konkurrensverket

S.k. nettning och andra kostnadsreducerande möjligheter som de nya reglerna tillåter bör utnyttjas fullt ut för att inte svenska finansiella företag skall erhålla komparativa kostnadsnackdelar. Detta bör enligt konkurrensverket även vara vägledande för detaljutformningen av kraven på nya rutiner för värdepappersbolagens informationsplikt, rapportering av stora exponeringar och gruppbaserad tillsyn.

5.6 Sammanställningens form och omfattning

5.6.1 Finansinspektionen

Upprättande av gruppbaserad redovisning (5 §)

I paragrafen bör inledningsvis anges att den gruppbaserade redovisningen skall upprättas för tillämpning av bestämmelserna i 3 och 4 §§.

I lagförslaget används den relativt osvenska termen "konsolidering" dels som en kompletterande benämning på den gruppbaserade redovisningen, dels som samlingsterm på olika principer för själva upprättandet (fullständig konsolidering — konsolidering med klyvningsmetoden). Med hänsyn till att i Sverige termen "konsolidera" i allmänhet används för att på ett mer allmänt sätt ange att ett företag bygger upp reserver bör termen undvikas i detta sammanhang. Den bör i vart fall inte användas som en kompletterande eller alternativ benämning för gruppbaserad redovisning.

Lagförslaget anger att den gruppbaserade redovisningen skall upprättas enligt de regler som ges i aktiebolagslagen (ABL) och bankrörelselagen (BRL) om koncernbalansräkning. I vissa fall måste emellertid anpassning av reglerna göras när gruppbaserad redovisning skall upprättas. Främst gäller detta när klyvningsmetoden ("kvotkonsolidering") skall användas. Det bör därför i lagtexten anges att den gruppbaserade redovisningen skall upprättas med *motsvarande* tillämpning av bestämmelserna i ABL och BRL.

Genom den begränsning till balansräkning som görs i 5 § andra stycket exkluderas upprättande av resultaträkning för den finansiella företagsgruppen. Även en resultaträkning bör upprättas för att bestämma det egna kapitalet, möjliggöra avstämning och säkerställa eliminering av internvinster och den särbehandling av olika resultatkomponenter som kan erfordras.

Den bestämning av vad den gruppbaserade redovisningen skall omfatta som görs i 5 § tredje stycket första meningen ("konsolideringen skall omfatta kapitalbasen, kapitalkraven ....") harmonierar inte med hänvisningen till ABL:s och BRL:s koncernredovisningsregler, eftersom dessa innebär bl.a. att en komplett balansräkning skall upprättas. Att härutöver omfattande detaljspecifikationer erfordras följer av lagens bestämmelser

om kapitalkrav etc. men torde inte behöva anges i lag. Bestämningen bör därför utgå.

I lagförslaget finns reglerna om upprättandet av den gruppbaserade redovisningen såväl i 5 § som i 6 §. Inspektionen föreslår att de sammanförs i 5 §, men att reglerna om kapitalbas i 5 § överförs till en ny 6 §. I förslaget till ny lydelse av 5 § nedan har detta gjorts, medan kommentarerna lämnas enligt lagförslagets paragrafdisposition.

Beträffande regeln i 5 § tredje stycket andra meningen om behandlingen i kapitalbasen av minoritetsandelar bör uppmärksammas att även minoritetsintresse avseende ägarintressen i vissa fall kan medräknas, nämligen när ägarintressen ingår genom fullständig konsolidering. Regeln - liksom regeln om goodwill - bör föras samman med reglerna om kapitalbasen som ges i det följande fjärde stycket. De kan lämpligen föras in som en särskild 6 §.

Med beaktande av vad ovan anförts föreslås att 5 och 6 §§ i lagförslaget istället får följande lydelse. Beträffande termen ägarintresse, se kommentar om definitioner i avsnitt 2.

Gruppbaserad redovisning

5 § För tillämpningen av bestämmelserna i 3 och 4 §§ skall för finansiell företagsgrupp upprättas gruppbaserad redovisning.

Gruppbaserad redovisning skall upprättas med motsvarande tillämpning av de regler som enligt 11 kap. 11 § aktiebolagslagen (1975:1385) och 4 kap. 11 § bankrörelselagen (1987:617) gäller för upprättande av koncernbalansräkning och koncernresultaträkning, om inte annat följer av denna lag eller av föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag.

Vid upprättande av gruppbaserad redovisning skall i den finansiella företagsgruppen ingående dotterföretag och företag vari ägarintressen innehas intagas enligt vad som i fjärde - sjätte styckena sägs.

Dotterföretag skall intagas fullständigt. Även företag vari ägarintressen innehas skall intagas fullständigt, om inte annat följer av femte eller sjätte stycket.

Företag, vari ägarintressen innehas, vilket leds tillsammans med ett eller flera företag som inte ingår i den finansiella företagsgruppen, skall, när ägarnas ansvar är begränsat till den andel av kapitalet som de innehar, intagas med den andel som företaget ägs.

Regeringen får ange när, i andra fall än som sägs i femte stycket, företag vari ägarintresse innehas, får intagas med den andel till vilken företaget ägs, eller när sådant företag får redovisas enligt kapitalandelsmetoden eller till annat värde som är förenligt med bokföringslagen (1976:125).

Eftersom sammansättningen av en finansiell företagsgrupp kan avvika från en koncern, bör i 6 § termen koncern inte användas.

Lagförslaget anger att för ägarintressen av i 6 kap. 1 § första stycket 2. angivet slag skall klyvningsmetoden användas. Som framgått ovan anser Finansinspektionen att även övriga slag av ägarintressen i princip skall ingå i den finansiella företagsgruppen. Att därvid fullständigt intagande i den gruppbaserade redovisningen som huvudregel skall företas bör anges i lagen. Skälen är följande.

Med kapitalandelsmetoden kommer inte ägarintressets tillgångar etc. att intagas i gruppens balansräkning. Endast ett fullständigt intagande eller klyvningsmetoden möjliggör detta. Kapitalandelsmetoden innebär nämligen att endast gruppens bokförda värde av aktierna i ägarintresset påverkar gruppens kapitalkrav och begränsningen av dess stora exponeringar.

I Bank of Englands föreskrifter anges att fullständigt intagande skall göras för alla majoritetsinnehav och normalt för ägarintressen. Pro rata (klyvningsmetoden) medges för ägarintressen endast i exceptionella fall, där det är säkerställt att det finns andra betydande aktieägare som har förmåga och vilja att tillhandahålla lika stort ägarstöd (parental support) som aktieägaren som ingår i den gruppbaserade redovisningen.

I Danmark gäller att ägarintressen som inte är dotterföretag och som drivs gemensamt med andra verksamheter skall intagas pro rata. Är ägarföretagets ansvar inte begränsat till ägandet eller röstandelen skall bolaget intagas fullständigt. Av förarbetet framgår att om ägaren — trots att aktieinnehavet är begränsat — må anses för att vara ansvarig för hela företaget, i synnerhet för dess skulder — skall det göras ett fullständigt intagande.

Mot bakgrund av vad här anförts bör 6 § erhålla nedanstående lydelse, vilken motsvarar 6 kap. 5 § fjärde stycket i lagförslaget.

6 § Kapitalbasen för en finansiell företagsgrupp skall bestämmas i enlighet med vad som anges i 2 kap. 5-7 §§. Även del belöpande på minoritetsandelar skall ingå. Goodwill belöpande på företag som intagits fullständigt eller med klyvningsmetoden skall räknas av från primärt kapital. Vid beräkning av kapitalkrav för kreditrisker skall tillgångar och åtaganden tas upp till de värden som föreskrivs i 3 kap. 1 §. Vid beräkning av kapitalkrav för marknadsrisker skall reglerna i 4 kap. 2-8 §§ tillämpas. Exponeringar skall bestämmas på sätt som anges i 5 kap. 3-5 §§. Kontroll av att gränserna för åtaganden och innehav av aktier och andelar i företag inte överskrids skall göras enligt 2 kap. 15 a § bankrörelselagen (1987:617) eller 3 kap. 6 § lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag.

Vid beräkningar och bestämmande enligt första stycket skall även förordningar och föreskrifter som utfärdats med stöd av denna lag tillämpas.

I 7 kap. 8 § saknas bemyndigande avseende föreskrifter enligt 6 kap. 5 § andra stycket rörande upprättandet av den gruppbaserade redovis-

ningen. Ett sådant bör införas mellan nuvarande 6 och 7 punkten med följande lydelse.

7. upprättande av gruppbaserad redovisning enligt 6 kap 5 §.

5.6.2 Svenska Bankföreningen

I *promemorian* punkt 7 föreslås att regeringen eller Finansinspektionen skall meddela närmare föreskrifter om "hur konsolidering skall ske i andra fall än som anges i 6 kap 6 §". I specialmotiveringen härtill (sid 327) anges att i vissa fall "får inspektionen tillåta eller kräva att kapitalandelsmetoden används".

Bankföreningen anser att kapitalandelsmetoden bör användas i alla de fall då inte direktivet uttryckligen föreskriver någon annan metod. Skälet härtill är att kapitalandelsmetoden är den konsolideringsmetod som skall användas i redovisningssammanhang. Föreningen föreslår att ovannämnda uppfattning intas i propositionen.

5.6.3 Svensk Exportkredit

SEK finner det också angeläget att peka på betydelsen av den konsolideringsmetod som kommer att föreskrivas i de tillämpningsföreskrifter som enligt förslagen skall utfärdas av tillsynsmyndigheten. Konsolideringsmetoden måste väljas så att inte ett kreditinstitut som äger aktier i annat kreditinstitut — och som självt har 100 % kapitaltäckningskrav för aktieinnehavet, vilket leder till att gränsen för stora exponeringar blir lägre än vad den eljest skulle har varit — missgynnas vad beträffar stora exponeringar. Enligt SEKs uppfattning är det vidare inte rimligt att en och samma exponering skall inräknas i upp till sex olika instituts rapportering.

SEK har en ägarbild, som innebär att en fusion mellan två ägare eller smärre omfördelningar av innehaven mellan ägarna skulle kunna medföra att tjugoprocentsgränsen överskreds. En eller flera tjugoprocentsägare, tillika banker, skulle således för SEKs vidkommande kunna vara en realitet i framtiden. Det är oerhört väsentligt för SEK att de regler som fastställs om konsolidering tar de hänsyn som SEK argumenterat för ovan och inte i något avseende missgynnar vare sig det ägda eller ägande institutet.

Om reglerna inte är neutrala i dessa avseenden skulle intressekonflikter riskeras mellan SEK (SEKs suveräna styrelse) och ägarbanken/erna ifråga beträffande vilken av de två/tre parterna som skall få utnyttja ägarens/nas på konsoliderad basis beräknade utrymme för exponeringar m.m., allt till exportnäringens men.

5.7 Åtgärder för att underlätta tillämpningen av den gruppbaserade tillsynen

5.7.1 Finansinspektionen

Undersökning (10 §)

Finansinspektionen anser att ordet "inspektioner" i 10 § bör bytas ut mot "undersökningar", vilket är det uttryck som används i motsvarande syfte i både bankrörelselagen och kreditmarknadsbolagslagen och som också används i rubriken till paragrafen. Paragrafen bör flyttas till 7 kap.

13 och 14 §§

Paragraferna bör flyttas till 7 kap.

Bestämmelsen i 7 kap. 2 § ålägger endast ett institut att ha system för övervakning och kontroll samt förvaltnings- och redovisningsrutiner, som möjliggör tillsyn på institutsnivå. För att bestämmelserna om gruppbaserad tillsyn skall uppfylla sitt syfte är det väsentligt att *alla företag i en finansiell företagsgrupp* har sådana system som möjliggör tillsyn på konsoliderad nivå.

Bestämmelsen bör kompletteras i dessa avseenden.

5.8 Redovisningsregler vid gruppbaserad tillsyn

5.8.1 Finansinspektionen

Tillsynsredovisning (7-9 §§)

Inspektionen förordar att samtliga bestämmelser rörande rapporteringskrav av tydlighetsskäl sammanförs i en paragraf med rubriken *Rapporteringskrav.* En sådan paragraf bör tas in i ett utökat sjunde kapitel "Rapportering och tillsyn".

Rapporteringsskyldigheten måste läggas på såväl enskilda institut som, avseende finansiell företagsgrupp, moderföretag och institut som innehar ägarintresse.

Bestämmelsen i 6 kap. 7 § föreslås alltså överföras till 7 kap. som en tredje paragraf. I paragrafen bör endast anges att *i rapporter till Finansinspektionen skall uppgifter lämnas i den omfattning som följer av denna lag eller av föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag.*

Termen konsoliderad kapitalredovisning i 7 § bör undvikas av den anledningen att rapporteringen kommer att innehålla uppgifter i betydande omfattning avseende olika tillgångsposter.

Någon särskild term ("sammanställd information") avseende uppgiftslämnandet för holdingföretag med blandad verksamhet torde inte

erfordras. Termen "sammanställd" är vidare olämplig eftersom termen sammanställd redovisning i EG:s sjunde bolagsrättsliga direktiv används avseende koncernredovisning.

Innehållet i 8 § bör anpassas till följd av vad som ovan anförts under 7 § och överföras till den föreslagna paragrafen om rapportering.

9 § bör kompletteras med en skyldighet att lämna uppgifter även för företag som ingår i en utländsk finansiell företagsgrupp. Även denna paragraf bör flyttas till 7 kap.

6 Ägarprövning vid oktroj- och tillståndsprövning samt koncernbidrag i bankkoncerner

6.1 Riksbanken

Fullmäktige stöder att anpassningen till direktiven innebär att det framöver kommer att framgå direkt av lagstiftningen att en prövning av ägarnas lämplighet skall ske inte bara vid förvärv av aktier i existerande banker utan även inför ett beslut att bevilja bankoktroj eller tillstånd att driva finansieringsverksamhet eller värdepappersrörelse. Det förefaller rationellt att såsom föreslås i promemorian som förebild ta den modell som nu är aktuell när det gäller att införa motsvarande regler i den svenska försäkringslagstiftningen. Den innebär att en tillståndssökande redan i ansökningen skall ange vilka tilltänkta aktieägare som kommer att ha ett kvalificerat innehav, samt storleken på innehavet. Vidare skall regeringen stadfästa bolagsordningen för det tilltänkta bolaget samt bevilja koncession för den planerade bankrörelsen om den kan antas komma att uppfylla kraven på en sund bankverksamhet och om de som kommer att äga ett kvalificerat innehav i bolaget inte kan antas komma att utöva sitt inflytande på ett sätt som motverkar en sund utveckling av verksamheten i bolaget.

Med tanke på den liberalisering som nu föreslås är det angeläget att denna ägarprövning ges ett tydligare innehåll. Enligt fullmäktiges uppfattning är det angeläget att söka utveckla och förtydliga de allmänna principer som är gängse i detta sammanhang.

6.2 Konkurrensverket

Konkurrensverket har inget att erinra mot den del av förslaget som rör ägarprövning av större ägares lämplighet vid förvärv av viss andel av aktier i bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag eller värdepappersbolag. Till skillnad från utredningen förordar dock verket att i lag fastställda auktorisationskriterier ersätter det mer allmänt hållna kravet om sundhet i rörelsen vid prövningen av ansökan om oktroj för bankaktiebolag etc. Tillämpningen av sundhetskriteriet kan innebära att hänsyn tas till en rad olika aspekter, även sådana med onödigt konkurrenshämmande inslag.

Konkurrensverket upprepar därmed den kritik över det vaga sundhetskriteriet som verket tidigare framfört i yttrande (dnr 151/92) över Promemoria med utkast till lagrådsremiss om EES-anpassad lagstiftning om banker och kreditmarknadsbolag m.m.

Rättssäkerhetsskäl talar för i lagtext preciserade auktorisationskriterier. I förväg fastlagda kriterier torde även ha en vägledande funktion för marknadens aktörer, vilket kan bidra till att öka effektiviteten i tillståndsgivningen.

Enligt Konkurrensverket kan de regler som enligt utredningen framförts i prop. 1992/93 (s. 106 f) och som refereras på s. 291 i betänkandet vara en lämplig utgångspunkt som ett alternativ till det gällande sundhetskriteriet.

6.3 Svenska Bankföreningen

Bankföreningen har ingen erinran mot förslaget att i bankaktiebolagslagen m fl lagar införa uttryckliga bestämmelser om att lämplighetsprövning av större ägare skall utgöra en del av prövningen av en ansökan om oktroj för bankaktiebolag, om tillstånd att driva finansieringsverksamhet enligt lagen om kreditmarknadsbolag och om tillstånd att driva värdepappersrörelse.

Bankföreningen vill även beröra "banksmittoparagrafens" fjärde stycke, vari sägs att koncernbidrag får ges i koncern, i vilken bank ingår, endast efter medgivande av Finansinspektionen. Bestämmelsen gäller oavsett om bank är moderbolag i koncernen eller ej.

Begreppet koncernbidrag har egentligen ett skatterättsligt ursprung och omfattar ett antal olika former av överföringar av medel mellan företag i en koncern. Civilrättsligt saknar begreppet någon klar definition. Vad gäller betydelsen av begreppet i banksmittoparagrafen får man — med utgångspunkt från motiven för Lex Gota — utgå från att med koncernbidrag avses överföringar från dotterbolag till moderbolag.

Koncernbidrag i denna form är att jämställa med vinstutdelning, för vilken gäller att bidraget inte får ges större omfattning än att det bundna kapitalet alltjämt har full täckning. Härtill kommer att den allmänna försiktighetsregeln gäller.

Vad gäller formen för fattande av beslut om koncernbidrag i form av vinstutdelning godtas allmänt den praxis som innebär att bolagsstämman fastställer en balansräkning som redovisar bidraget såsom en bokslutsdisposition.

Det saknas enligt Bankföreningens uppfattning anledning att särbehandla koncernbidrag i förhållande till ordinär utdelning. Ett krav på medgivande från Finansinspektionen för sådan utdelning är otänkbart. Det förefaller också egendomligt att en form av vinstutdelning, som skatterättsligt kan vara förmånlig, erfordrar medgivande av Finansinspektionen medan en annan skatterättsligt mindre attraktiv form inte kräver sådant medgivande.

Mot denna bakgrund föreslår Bankföreningen att bestämmelsen om Finansinspektionens medgivande till koncernbidrag utmönstras ur lagstiftningen. Banklagstiftningen i sig uppställer tillräckliga skyddsregler för att tillgodose kraven på den sunda bankverksamhet som Finansinspektionen har att bevaka. Om en sådan förändring inte anses kunna genomföras, föreslår Bankföreningen att i varje fall koncernbidrag i koncern, i vilken bank är moderbolag, skall undantas från bestämmelsen.

7 Lagtekniska frågor

7.1 Hovrätten över Skåne och Blekinge

När det gäller de konstitutionella frågorna har denna hovrätt, den 25 maj 1994, i yttrande över betänkandet (SOU 1994:17) Års- och koncernredovisning enligt EG-direktiv angett sin uppfattning om bl.a. hur distinktionen mellan privaträttsliga och offentligrättsliga föreskrifter bör göras. Utifrån detta resonemang ansluter hovrätten sig till den i nu aktuell promemoria redovisade slutsatsen om möjligheten till delegation.

I hovrättens ovan nämnda yttrande har följande anförts.

Konstitutionella frågor

1 kap. 5 § lagen om årsredovisnng i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL) samt 1 kap. 5 § lagen om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL)

Kommittén har uppehållit sig vid frågan om redovisningsregler är att hänföra till privaträttsliga eller offentligrättsliga föreskrifter och om dessa därför faller inom det obligatoriska eller det fakultativa lagområdet. Det är hovrättens uppfattning att distinktionen däremellan inte kan — som antytts i betänkandet — byggas på rättsreglernas syften. Distinktionen torde i stället få göras efter i huvudsak formella grunder. En regel som kan åberopas av en enskild gentemot en annan enskild är då privaträttslig, medan en regel som kan åberopas endast av eller mot en representant för det allmänna är offentligrättslig.

Även med ett sådant betraktelsesätt kan det vara svårt att inordna redovisningsregler i den ena eller andra kategorin av rättsregler. Redovisningsregler kan förvisso åberopas av det allmänna gentemot en enskild. Det kan vara fråga om ådömande av straffansvar för exempelvis bokföringsbrott eller skattebrott. Underlåtenhet att till patent- och registreringsverket sända in redovisningshandlingar kan föranleda vitesföreläggande och ytterst försättande i likvidation. Underlåtenhet att iaktta i författning fastställda redovisningsregler kan emellertid också åberopas i tvist om skadestånd mellan enskilda (t.ex. enligt 15 kap. aktiebolagslagen). Det är således mycket som talar för att redovisningsreglerna — åtminstone i stora delar — även bör betraktas som privat-

rättsliga föreskrifter och därför hänföras till det obligatoriska lagområdet. Försiktigheten vid tillämpningen av regeringsformens regler om normgivning och respekten för riksdagen som det lagstiftande organet bjuder därför att lagformen i princip väljs för regler om redovisning. För detta talar även den omständigheten att redovisningsreglerna har stor betydelse för skatteuttaget.

Vad som nu sagts utesluter inte att regeringen eller förvaltningsmyndighet utfärdar verkställighetsföreskrifter. Även om utrymmet för sådana föreskrifter är mindre inom det obligatoriska lagområdet torde det ändå kunna godtas att lagreglerna i viss utsträckning fylls ut även i materiellt hänseende. Hovrätten har därför inget att invända mot avfattningen av första stycket i 1 kap. 5 § ÅRKL och första meningen i 1 kap. 5 § ÅRFL; någon egentlig delegering blir det med hovrättens synsätt här inte fråga om. Det bör däremot inte komma i fråga att regeringen eller förvaltningsmyndighet bemyndigas att meddela föreskrifter som avviker från vad som annars är stadgat i lag. Det är enligt hovrättens uppfattning inte ett godtagbart skäl att det sålunda föreslagna bemyndigandet endast innebär att redan existerande bemyndiganden i sak får kvarstå oförändrade. Hovrätten förordar därför att andra stycket i 1 kap. 5 § ÅRKL samt andra meningen i 1 kap. 5 § ÅRFL stryks.

1 kap. 4 § lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag samt 1 kap. 4 § lagen om årsredovisning i försäkringsföretag

Inom det obligatoriska lagområdet kan en *precisering* av en lags tillämpningsområde ibland tillåtas ske genom verkställighetsföreskrifter, förutsatt att lagen själv anger principen för avgränsningen och att det inte är fråga om en avgränsning i ett mera väsentligt avseende. Finansinspektionen kan med stöd av de föreslagna paragraferna tvinga företag att upprätta koncernredovisning, trots att någon sådan skyldighet inte föreligger enligt lagens bestämmelser. Vad det är fråga om är således att lagen ger Finansinspektionen möjlighet att *utvidga* lagens tillämpningsområde i det angivna, icke oväsentliga, hänseendet. Enligt hovrättens uppfattning kan sådana föreskrifter inte inordnas under begreppet verkställighetsföreskrifter. Hovrätten förordar därför att de rubricerade paragraferna utgår ur förslaget.

Till det nu sagda kan tilläggas att delegation från riksdagen till förvaltningsmyndighet, med vissa här icke aktuella undantag, endast får ske genom förmedling av regeringen.

7.2 Finansbolagens Förening

Lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar är av övergripande slag. *Reglernas närmare innehåll skall enligt förslaget preciseras av* Finansinspektionen.

Finansbolagens Förening anser att det är olämpligt att Finansinspektionen får en tydlig dubbelroll, både som normgivande och övervakande myndighet. Normgivningskompetensen bör i möjligaste mån ej delegeras till tillsynsmyndigheten.

Den föreslagna regleringen blir svåröverskådlig. De institut som har att följa bestämmelserna saknar i stora delar möjlighet att förutse hur reglerna kan komma att utformas. Ett exempel härpå är att i det aktuella EG-direktivet återfinns föreskrifter om undantag från reglerna i artikel 4 om begränsningar av exponeringar. I promemorian föreslås inte att undantagen skall införas i svensk lag, utan hänvisas endast till att Finansinspektionen genom föreskrifter kan reglera undantagen. Kreditinstituten saknar därigenom möjlighet att förutse ens om i EG gällande undantagsregler kommer att tillämpas i Sverige. Förhållandet är otillfredsställande.

Slutligen bör i sammanhanget uppmärksammas att den delegation av normgivningsmakt till Finansinspektionen som föreslås kan anses vila på svag konstitutionell grund. I promemorian åberopas en utredning i ärendet vilken utförts på begäran av Finansdepartementet. Slutsatserna i den åberopade utredningen ligger till grund för den föreslagna delegationen av normgivningsmakt. Den åberopade utredningen omnämns endast kort och det framgår inte om slutsatserna är allmänt omfattade av grundlagsexpertis, eller om slutsatserna ens diskuterats i en remissomgång. Finansbolagens Förening anser att frågan om normgivningsmakt bör övervägas ytterligare i det fortsatta beredningsarbetet.

7.3 OM Stockholm AB

Lagen är utformad som en ramlagstiftning med rätt för regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Finansinspektionen, att meddela föreskrifter. Detta innebär i sig dock ett problem eftersom bestämmelserna i direktiven och i än större omfattning i lagen är så generella och vaga att inspektionens föreskrifter kommer att bli helt avgörande för hur centrala avsnitt om exempelvis kapitaltäckning skall utformas. Ur ett rättssäkerhetsperspektiv är det tveksamt att lagstiftaren genom normgivningsbemyndigande avhänder sig "beslutanderätten" till en myndighet i så väsentliga frågor. I stället borde lagen utformas på ett mer precist sätt. Det går att göra trots att det i vissa fall rör sig om komplicerade tekniska bestämmelser.

OM finner det därför särskilt angeläget att Finansinspektionen före meddelandet av föreskrifter m m enligt bemyndigandet ger ifrågavarande marknadsaktörerna — inbegripet OM — tillfälle att anlägga synpunkter på föreskrifternas utformning. Så har varit praxis tidigare i andra fall och OM utgår från att en grundlig remissomgång föregår utgivandet av de nu aktuella föreskrifterna.

7.4 Redovisningskommittén (Ju 1991:07)

Redovisningskommittén ifrågasätter grundlagsenligheten beträffande bestämmelsen i 7 kap. 8 § förslaget till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. Enligt den

föreslagna bestämmelsen får regeringen eller, efter dess bemyndigande, Finansinspektionen utfärda närmare föreskrifter avseende kapitaltäckningskrav och därmed sammanhängande förhållanden (promemorian s. 295 ff).

Som påpekas i promemorian (s. 295 ff) är frågan huruvida en delegation av normgivningsmakt är förenlig med regeringsformen (RF) beroende av om ämnet, inom vilket delegation avses ske är att hänföra till det privaträttsliga, 8 kap. 2 § RF, eller offentligrättsliga området (näringsverksamhet), 8 kap. 3 och 7 §§ RF. I promemorian dras den slutsatsen att sådana föreskrifter om kapitaltäckning som regeringen och Finansinspektionen enligt nuvarande lagstiftning beslutar (t.ex. bankrörelselagen) är att hänföra till det offentligrättsliga området eftersom de är sanktionerade genom åtgärder som endast inspektionen och regeringen har rätt att initiera och besluta. Kommittén vill emellertid i detta hänseende hänvisa till de diskussioner som fördes i bl.a. Näringsutskottet och Lagrådet i samband med tillkomsten av lagen (1980:2) om finansbolag och fondkommissionslagen (1979:59), se prop. 1978/79:170 s. 118-127 samt 145 f och NU 1978/79:50 s. 4 samt 10-17. Med hänvisning till vad som anfördes i nämnda lagstiftningsärenden anser kommittén att det med fog kan sättas i fråga om en föreskrift vars åsidosättande kan leda till att den juridiska personen måste upplösas, vilket är fallet om en bank förlorar sin oktroj, är att hänföra till det offentligrättsliga området.

I promemorian dras vidare den slutsatsen att föreskrifter som Finansinspektionen utfärdar med stöd av t.ex. bankrörelselagen inte kan åberopas i en skadeståndsprocess mellan t.ex. en enskild aktieägare och ett bankaktiebolag eftersom skadeståndsbestämmelsen i 5 kap. 1 § andra meningen bankrörelselagen inte hänvisar till sådana föreskrifter. Enligt kommitténs mening måste även denna slutsats ifrågasättas eftersom en sådan ordning — innebärande att en viss rättsregels karaktär av privaträttslig respektive offentligrättslig görs beroende av om riksdagen faktiskt lagstiftat i ämnet eller delegerat normgivningsmakt — skulle medföra att riksdagen gavs möjlighet att förfoga över RF genom att delegera normgivningsmakt samtidigt som de föreskrifter som utfärdades med stöd av delegationen undantogs från det skadeståndssanktionerade området. En sådan ordning kan knappast ha varit avsedd vid tillkomsten av RF. Att lagstiftaren i en viss författning angett, eller underlåtit att ange, ett visst slag av sanktion för den som överträder en rättsregel är sålunda inte ensamt avgörande för om rättsregeln skall klassificeras som privaträttslig eller offentligrättslig. Även andra faktorer såsom syftet med en viss reglering måste vägas in i bedömningen (jfr Lagrådets yttrande över förslaget till lag om börs- och clearingverksamhet i prop. 1991/92:113 s. 469 f).

7.5 Sveriges Advokatsamfund

Den föreslagna lagstiftningen om kapitaltäckning och stora exponeringar för de finansiella instituten är av övergripande slag. Reglernas närmare

innehåll skall preciseras genom föreskrifter av Finansinspektionen. Samfundet anser att invändningar kan resas mot den föreslagna lagstiftningstekniken från flera utgångspunkter.

Från allmänna utgångspunkter är det enligt samfundet olämpligt att Finansinspektionen får en utpräglad dubbelroll som såväl normgivande som övervakande myndighet. Det vore en fördel om tillsynsrollen kunde behållas vid Finansinspektionen och att normgivningskompetensen kunde fullgöras genom lagstiftning.

Därtill leder den föreslagna lagstiftningstekniken till stora svårigheter att överblicka och förstå regelverket. De finansiella institut som har att följa regelverket saknar med den föreslagna utformningen möjlighet att förutse hur reglerna kan komma att utformas och tillämpas, vilket är otillfredsställande.

Med utgångspunkt i svensk grundlag förs för närvarande en diskussion om möjligheten att delegera normgivningsmakt till myndighet. Lagrådet har yttrat sig i frågan såvitt avser föreskrifter om redovisning. I nu föreliggande promemoria åberopas till stöd för delegation av riksdagens normgivningsmakt en promemoria vilken utarbetats på uppdrag av finansdepartementet. Samfundet, som inte sätter i fråga de slutsatser som drages i den åberopade promemorian, vill framhålla att det, med tanke på frågans konstitutionella vikt, och de i övrigt påvisade nackdelarna, med lagstiftningstekniken, förefaller lämpligt att ytterligare och mer noggrant analysera frågan innan lagförslaget antages. Det framgår t.ex. inte om de slutsatser som drages i den åberopade promemorian gällande grundlagstolkning har remissbehandlats och vad resultatet i så fall blivit.

8 Ekonomiska effekter

8.1 Svenska Bankföreningen

Ekonomiska effekter av förslagen

I promemorian (sid 300) framhålls att de nya kapitaltäckningsreglerna för marknadsrisker kommer att innebära betydande kostnader i instituten för anpassning av existerande riskhanteringssystem eller införskaffande av nya system för mätning, kontroll och rapportering av risker.

Bankföreningen har i avsnitt 5.7 ovan framhållit att det, av konkurrensskäl, är viktigt att de nya reglerna inte medför högre kostnader för svenska institut än för utländska institut.

8.2 Sveriges Aktiesparares Riksförbund

Förslaget baseras på att Finansinspektionen ger tillstånd, kontrollerar och övervakar samtliga kreditinstitut och värdepappersbolags löpande verksamhet. Finansinspektionen får genom förslaget utökad möjlighet att på

ett tidigt stadium ingripa. Detta medför att kraven på aktiv materiell kontroll ökar. Förbundet anser att det är av största vikt att Finansinspektionen ges tillräckliga resurser för att på ett tillfredsställande sätt kunna genomföra den enligt förslaget uppställda kontrollen.

9 Ikraftträdande

9.1 Svenska Fondhandlareföreningen

Övergångsfrågor

Övergångsbestämmelser måste utarbetas, som mer än enligt det framlagda förslaget medger en smidig infasning i den nya ordningen. Beträffande de nya tillstånd som kommer att krävas enligt förslaget till ändringar i lagen om värdepappersrörelse måste således anges att Finansinspektionen får pröva tillståndsansökningar innan lagen träder i kraft och att de institut, vilka redan tidigare driver rörelse och omfattas av de nya tillståndskraven, får forsätta rörelsen till dess inspektionen tagit slutlig ställning i tillståndsärendena. I fråga om ägare med större aktieinnehav i värdepappersbolag måste övergångsproblemet klaras ut. Enligt föreningens uppfattning är det därvid från rättssäkerhetssynpunkt rimligt att tidigare ägare får bibehållas vid sitt ägande.

Lagrådet

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1994-10-24

Närvarande: f.d. regeringsrådet Bengt Hamdahl, justitieråd Bo Svensson, regeringsrådet Arne Baekkevold.

Enligt en lagrådsremiss den 6 oktober 1994 (Finansdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag, m.m.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av finansrådet Claes Thimrén, departementsråden Göran Haag och Per Håkansson, kanslirådet Hans Nyman, hovrättsassessorn Charlotte Wedberg och kammarrättsassessorerna Christina Westerling och Anders Cedhagen.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Förslaget till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag

De remitterade lagförslagen föranleds av fyra EG-direktiv. Direktiven är skrivna på ett sätt som gör dem svårtillgängliga för alla som inte är specialister på värdepappers- och kapitalmarknadsfrågor. Den svenske lagstiftaren har ställts inför en svår uppgift när han nu skall fullgöra sin skyldighet att implementera direktiven till svensk rätt. Uppgiften har lösts på det sättet att de grundläggande principerna har angivits direkt i lagtexten medan frågor av mera underordnad betydelse överlämnats åt regeringen eller efter regeringens bemyndigande Finansinspektionen att besluta om. Lagrådet anser att denna ordning får godtas. Det är emellertid viktigt att i lagen i förekommande fall markeras när en angiven huvudregel har undantag vilkas innehåll skall bestämmas av regeringen eller Finansinspektionen. Det kan som Lagrådet föreslår beträffande bland annat 4 kap. 2 och 5 §§ ske genom genom en uppgift om att huvudregeln inte gäller över hela fältet; att regeringen eller Finansinspektionen kan meddela kompletterande bestämmelser får anses följa av 7 kap. 17 § samma lag.

Lagrådets granskning har givit anledning till synpunkter och omredigeringar framför allt i fråga om 2-6 kap. Lagtexten enligt Lagrådets förslag i dessa delar framgår av bilaga till detta protokoll.

De nu angivna förslagen och övriga av Lagrådet föreslagna justeringar kommenteras i den omfattning som framgår av det följande.

2 och 3 kap.

Enligt Lagrådets uppfattning skulle föreskrifterna om kapitalkrav för marknadsrisker bli mera överskådliga om huvudregeln i remissförslagets 3 § första stycke får bilda en egen paragraf, 3 §, och supplementärregeln för fall av låg omsättning i handelslagret i 3 § andra stycket får utgöra 4 §.

Lagrådets förslag föranleder omnumrering av remissförslagets 2 kap. 4-7 §§ och ett beaktande härav i paragraftexterna. I lagrådsförslagets 2 kap. 8 § torde de kapitalkrav som avses vara de som följer av 2 kap. 3 och 5 §§.

Rubriken till 3 kap. bör lyda "Kapitalkrav för kreditrisker och för marknadsrisker enligt 2 kap. 4 §" samt i 3 kap. införas en 2 § av innehåll att kapitalkravet för marknadsrisker enligt 2 kap. 4 § bestäms enligt 1 § med det tillägget att även tillgångar och åtaganden som ingår i handelslagret beaktas.

4 kap.

I konsekvens med vad som föreslagits i fråga om rubriken till 3 kap. bör rubriken till 4 kap. lyda "Kapitalkrav för marknadsrisker enligt 2 kap. 3 §."

2 §

I 2 § behandlas positionsrisker. I paragrafen föreslås att vid beräkning av kapitalkravet institutet får "räkna av långa och korta positioner i samma finansiella instrument mot varandra". Uttrycken långa och korta positioner är visserligen hämtade från direktivet och går tillbaka på en ordagrann översättning från engelska språket. Uttrycken är emellertid missvisande för en svensk läsare på så sätt att de inte har någonting att göra med om positionerna i de finansiella instrumenten innebär åtaganden för lång eller kort tid. Lagrådet föreslår därför att uttrycken definieras i lagtexten.

Godtas Lagrådets förslag beträffande 2 § bör en följdändring företas i 3 § första stycket andra meningen.

3 §

I andra stycket av paragrafen öppnas möjlighet till nedsättning av kapitalkravet för den specifika risken. Som framgår av författningskommentaren skall enligt punkten 38 i bilaga I till direktivet 93/6/ EEG en aktieindextermin under vissa angivna förutsättningar inte vara föremål för kapitalkrav för den specifika risken. Detta bör komma till uttryck i lagtexten.

4 §

I paragrafen behandlas garantigivning vid emissioner. Den ger möjlighet att beräkna kapitalkravet på grund av positionsrisker enligt en alternativ beräkningsmetod. Den alternativa metoden medger reduktion för sådana positioner som tecknats eller garanterats av tredje man genom uttryckligt avtal och tar hänsyn till den tid som förflutit från emissionen. Detta bör komma till tydligare uttryck i lagtexten.

5 §

Paragrafen behandlar kapitalkravet på grund av avvecklingsrisker. Som framgår av författningskommentaren görs i punkt 1 i bilaga II till direktivet undantag från kravet på kapitaltäckning för avvecklingsrisker beträffande transaktioner i repor och omvända repor samt utlåning och lån av värdepapper. Vid föredragningen har upplysts att avsikten är att Finansinspektionen skall meddela bestämmelser härom. Lagrådet menar att undantaget bör komma till uttryck i författningstexten. Samtidigt bör vissa redaktionella ändringar företas.

6 §

Paragrafen behandlar kapitalkravet på grund av motpartsrisker. Som framgår av författningskommentaren föreskrivs i punkten 4 i bilaga II till direktivet särskilda beräkningsmetoder för repor och omvända repor och utlåning och lån av värdepapper. I punkten 5 av samma bilaga föreskrivs dessutom särskilda beräkningsmetoder för OTC-derivat. Enligt författningskommentaren är avsikten att dessa beräkningsmetoder skall beskrivas i föreskrifter meddelade av regeringen eller Finansinspektionen och en hänvisning görs till 7 kap 17 § 5 i förslaget. Lagrådet menar att undantaget från huvudregeln om hur motpartsriskerna skall beräknas bör komma till uttryck i författningstexten. Dessutom bör vissa redaktionella ändringar företas.

7 §

Denna paragraf behandlar kapitalkravet på grund av andra risker än som avses i 2-6 §§. Enligt vad som upplysts vid föredragningen bör hänsyn dessutom tas till vad som har avräknats från kapitalbasen med stöd av 2 kap 8 §. Detta bör komma till uttryck i lagtexten.

5 kap.

Kapitlet innehåller regler som begränsar institutens möjligheter till "exponering" gentemot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning. Kundbegreppet används i detta sammanhang i vid bemärkelse och skall omfatta också t.ex. ett aktiebolag som institutet förvärvar aktier i. Begränsningarna skall alltså i princip gälla alla slags ekonomiska engagemang i förhållande till en och samma fysiska eller juridiska person. Denna vidsträckta betydelse av begreppet kund framgår emellertid inte av lagtexten. Enligt Lagrådet behövs en uttrycklig bestämmelse i ämnet. Det bör sålunda föreskrivas att med kund avses i fråga om placeringar i finansiella instrument emittenten eller om instrumenten har andra finansiella instrument som underliggande tillgång, emittenten av denna tillgång och fråga om andra fordringar eller åtaganden den som svarar för fordringen eller åtagandet.

Om begreppet kund klargörs på detta sätt finns det enligt Lagrådets mening inte något behov av att, som föreslagits i remissen, definiera begreppet exponering. 1 § första stycket kan därför utgå.

Däremot behövs det ett förtydligande av hur kapitalbasen skall beräknas med avseende på exponeringar enligt 5 kap. Enligt det direktiv som ligger till grund för kapitlet (92/121/EEG) är det meningen att kapitalbasen skall beräknas i enlighet med vad som anges i 2 kap. 6-8 §§. En föreskrift härom bör tas in i kapitlet.

Med hänsyn till bl.a. de ändringar som Lagrådet sålunda förordar bör kapitlet disponeras om. Den inledande paragrafen bör — med några redaktionella ändringar — innehålla de centrala bestämmelserna om begränsningar som i remissen bildar 3 §. Definitionen av "grupp av kunder med inbördes anknytning" bör i likhet med remissen tas in i 2 §. Därvid bör i punkt 2 orden "ekonomiska problem" bytas ut mot "finansiella problem" för att uppnå överensstämmelse med ordalagen i EG-direktivet. Paragrafen bör vidare utökas med ett andra stycke, där det av Lagrådet föreslagna förtydligandet av kundbegreppet tas in.

I 3 § bör reglerna i remissförslagets 4 § om s.k. stora exponeringar tas in som ett första stycke. Andra stycket bör innehålla den definition av stora exponeringar som återfinns i 1 § andra stycket i remissförslaget. 4 § i Lagrådets förslag motsvarar — med en redaktionell ändring — 6 § i remissförslaget och i 5 § har tagits in den tidigare berörda regeln om hur kapitalbasen skall bestämmas vid tillämpning av kapitlet. Slutligen har i 6 § angetts att kapitlet inte tillämpas på Svenska skeppshypotekskassan (jämför 5 § remissförslaget).

6 kap.

6 §

I denna paragraf föreskrivs fullständig konsolidering i fråga om företag som ingår i en finansiell företagsgrupp. För att i någon mån klargöra

innebörden av ordet konsolidering föreslår Lagrådet att i paragrafen upptas en hänvisning till den gruppbaserade redovisning som föreskrivs i 5 §.

8 §

I paragrafen behandlas konsolidering med utnyttjande av en kapitalandelsmetod. För att tydligare beskriva vad metoden innebär föreslår Lagrådet att paragrafen får den lydelse som upptagits i bilaga till detta protokoll.

7 kap.

12 §

I punkten 3 av denna paragraf behandlas underlåtenhet att nedbringa exponeringar till de nivåer som föreskrivs i bl a punkten 3 av övergångsbestämmelserna. Regleringen av en sådan underlåtenhet bör överföras från förevarande paragraf till övergångsbestämmelserna.

17 §

I punkten 6 av förevarande paragraf bemyndigas regeringen eller efter regeringens bemyndigande Finansinspektionen att meddela närmare föreskrifter om vilka poster som utgör exponeringar. Lagrådet föreslår att den bestämmelsen utgår med hänsyn till den föreslagna utformningen av 5 kap.

Förslaget till lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse

3 kap. 1 a §

Paragrafen föreskriver begränsningar för vissa värdepappersbolag att förvärva placeringsaktier. Största tillåtna innehav bestäms med hänsyn till innehavens marknadsvärde jämfört med bolagets kapitalbas. Det innebär att ett från början tillåtet kvalificerat innehav kan bli otillåtet, om nämligen värdet på aktierna eller andelarna ökar i förhållande till kapitalbasen. Mot denna bakgrund föreskrivs i tredje stycket att om gränserna efter ett förvärv överskrids, innehavet skall avvecklas i motsvarande mån så snart det är lämpligt.

Det föreslagna tredje stycket har en närmast identisk motsvarighet i bl a 2 kap 15 a § tredje stycket bankrörelselagen (1987:617). Bestämmelsen måste ändå anses svår att förstå. Ordalagen utesluter inte att bestämmelsen tillämpas också på den situationen att ett värdepappersbolag

efter ett första förvärv förvärvar placeringsaktier i strid med begränsningarna i första stycket.

För att undanröja missförstånd föreslår Lagrådet en uttrycklig bestämmelse om att aktier som förvärvas i strid med första stycket snarast skall avyttras.

Dessutom föreslår Lagrådet en särskild bestämmelse som behandlar den situationen att aktier eller andelar förvärvats inom ramen för de gränser som anges i första stycket men att gränserna därefter ändrats till följd av förändringar i innehavens marknadsvärde eller värdepappersbolagets kapitalbas vilket fått till följd att aktierna eller andelarna inte längre ryms inom de ifrågavarande gränserna. Lagrådet menar att i denna situation bolaget bör vara skyldigt, så snart det kan ske utan förlust och senast inom viss tid, förslagsvis två år, från den dag gränsen överskreds, att avyttra överskjutande aktier eller andelar. Avyttring behöver dock ej ske om förhållandet mellan det eller de kvalificerade innehaven och kapitalbasen vid utgången av tvåårsfristen åter är förenligt med första stycket. Det är således förhållandena vid utgången av tvåårsfristen som är avgörande för avyttringsplikten. Att bolaget under denna frist haft perioder då de kvalificerade innehaven hållit sig inom de föreskrivna gränserna befriar inte från skyldigheten att avyttra det överskott som finns på tvåårsdagen av det avyttringsgrundande överskottet.

Dessutom föreslår lagrådet att vissa redaktionella ändringar företas i paragrafen.

På grund av det anförda föreslår lagrådet att paragrafen får följande lydelse:

Ett värdepappersbolag, som har tillstånd att bedriva verksamhet som avses i 4 § 4 och 5, får ha kvalificerade innehav av aktier eller andelar i företag med annan verksamhet än finansiell verksamhet eller försäkringsverksamhet endast i den mån

1. summan av de kvalificerade innehaven motsvarar högst 60 % av bolagets kapitalbas och

2. det kvalificerade innehavet i varje enskilt företag motsvarar högst 15 % av bolagets kapitalbas.

Begränsningarna i första stycket gäller inte sådana innehav som avses i 1 § andra stycket.

Aktie eller andel som förvärvats i strid med första stycket skall snarast avyttras.

Har aktier eller andelar förvärvats inom ramen för de gränser som anges i första stycket och förändras därefter förhållandet mellan det eller de kvalificerade innehaven och kapitalbasen så att gränserna överskrids, skall bolaget så snart det kan ske utan förlust och senast två år från den dag gränsen överskreds avyttra överskjutande aktier eller andelar. Avyttring behöver dock ej ske om förhållandet mellan det eller de kvalificerade innehaven och kapitalbasen vid utgången av den angivna tvåårsfristen åter är förenligt med första stycket.

Förslagen lämnas utan erinran.

Förslag till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag

2 kap. Kapitalkrav och kapitalbas

Kapitalkrav

1 § Ett institut skall vid varje tidpunkt ha en kapitalbas som motsvarar summan av kapitalbaserna för kreditrisker enligt 2 § och för marknadsrisker enligt 3 och 4 §§.

En och samma mängd av kapitalbasen får inte användas för att samtidigt täcka både kreditrisker och marknadsrisker.

2 § För att uppfylla kapitalkravet för kreditrisker skall institutet ha en kapitalbas, beräknad enligt 6 och 7 §§, som motsvarar minst 8 % av värdet av institutets tillgångar och åtaganden beräknat enligt 3 kap.

3 § För att uppfylla kapitalkravet för marknadsrisker skall institutet ha en kapitalbas, beräknad enligt 6-8 §§, som täcker marknadsrisker beräknade enligt 4 kap. 2-8 §§.

4 § Ett institut får, efter medgivande av Finansinspektionen, för sådana marknadsrisker som avses i 4 kap. 2-7 §§ och för valutakursrisker enligt 4 kap. 8 § som hänför sig till det handelslager som avses i 4 kap. 1 § beräkna kapitalkravet enligt 2 §, om summan av marknadsvärdet av positionerna i handelslagret och oreglerade fordringar hänförliga till dessa

1. normalt inte överstiger 5 % av summan av institutets totala balansomslutning och totala åtaganden utanför balansräkningen,
2. normalt inte överstiger ett belopp som motsvarar 15 miljoner ecu, samt
3. inte vid något tillfälle överstiger 6 % av institutets totala balansomslutning och totala åtaganden utanför balansräkningen och inte heller överstiger ett belopp som motsvarar 20 miljoner ecu.

5 § Även om kraven enligt 2-4 §§ är uppfyllda får ett värdepappersbolags kapitalbas, beräknad enligt 6-8 §§, aldrig understiga ett belopp som motsvarar 25 % av bolagets fasta omkostnader för det föregående året eller, om bolagets verksamhet pågått i mindre än ett år, 25 % av de fasta omkostnader som angetts i bolagets verksamhetsplan.

Om omfattningen av bolagets verksamhet ändrats väsentligt sedan det föregående året eller om Finansinspektionen finner att verksamhetsplanen behöver korrigeras, får inspektionen besluta om ändring av kapitalkravet enligt första stycket.

Kapitalbas

6 § Kapitalbasen utgörs av summan av primärt och supplementärt kapital efter avräkning enligt 7 §. Det primära kapitalet skall utgöra minst hälften av kapitalbasen.

Med primärt kapital avses:

A. I bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag eget kapital med undantag för kumulativa preferensaktier, i sparbanker reservfonder, i föreningsbanker eget kapital med undantag för förlagsinsatser samt i Svenska skeppshypotekskassan kassans reservfond. Från eget kapital skall undantas uppskrivningsfonder, om inte Finansinspektionen efter särskild prövning godkänt att sådana fonder får räknas till det primära kapitalet.

B. I banker, kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag kapitalandelen av skatteutjämningsreserv och periodiseringsfond.

C. I banker och kreditmarknadsbolag kapitalandelen av det belopp som svarar mot bankens eller bolagets reserver till följd av avskrivning på egendom som upplåtits till nyttjande.

Med supplementärt kapital avses värdet av förlagsandelslån, förlagslån och andra skuldförbindelser med en ursprunglig löptid på minst fem år och med rätt till betalning först efter institutets övriga borgenärer, dock sammanlagt högst till ett belopp som motsvarar hälften av det primära kapitalet. Förlagsandelslån, förlagslån och andra skuldförbindelser vilkas återstående löptid understiger fem år får tas upp till ett belopp som motsvarar högst 20 % av det nominella värdet för varje helt år som återstår till förfallodagen.

Som primärt eller supplementärt kapital får dessutom, efter medgivande av Finansinspektionen, räknas andra kapitaltillskott och reserver än som sägs i andra och tredje styckena.

7 § Från det primära kapitalet skall institutet räkna av övervärden vid förvärv av rörelse (inkråmsgoodwill), som redovisas i institutet. Från summan av det primära och det supplementära kapitalet enligt 6 § andra-fjärde styckena skall institutet räkna av det bokförda värdet av vad som har skjutits till som aktiekapital eller i annan form i ett företag som driver försäkringsverksamhet eller något slag av finansiell verksamhet som kräver tillstånd. Någon avräkning skall dock inte göras om tillskottet uppgår till högst 5 % av företagets eget kapital eller motsvarande och det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott inte överstiger 10 % av institutets eget kapital eller egna fonder. Avräkning skall inte heller göras för tillskott som belöper på företag som omfattas av gruppbaserad redo-

visning enligt 6 kap. genom fullständig konsolidering eller genom en klyvningsmetod.

8 § För att uppfylla de kapitalkrav som avses i 3 och 5 §§ får institutet till kapitalbasen räkna även andra poster än dem som anges i 6 §, såsom nettovinster hänförliga till institutets handelslager och förlagslån med en ursprunglig löptid på minst två år. Från kapitalbasen skall institutet räkna av icke likvida tillgångar.

3 kap. Kapitalkrav för kreditrisker och för marknadsrisker enligt 2 kap. 4 §

1 § Kapitalkravet för kreditrisker enligt 2 kap. 2 § bestäms i förhållande till ett instituts tillgångar och åtaganden som inte ingår i handelslagret. Tillgångar och åtaganden delas in i följande grupper:

A 1. Inneliggande kassa, checkar och postremissväxlar.

2. Placeringar och fordringar för vilka svenska staten, en svensk kommun eller därmed jämförlig samfällighet svarar.

3. Placeringar och fordringar för vilka en utländsk stat eller centralbank eller Europeiska gemenskaperna svarar, om placeringen eller fordran gäller i den utländska statens eller gemenskapens valuta och är refinansierad i samma valuta.

4. Övriga placeringar och fordringar för vilka svarar någon av de utländska stater eller centralbanker som regeringen föreskriver.

5. Placeringar och fordringar för vilka svarar en sådan utländsk kommun eller därmed jämförlig samfällighet, med befogenhet att kräva in offentlig uppbörd, som regeringen föreskriver.

6. Placeringar, garantiförbindelser och andra åtaganden, för vilka säkerheten utgörs av sådana placeringar eller fordringar som anges i 1-5.

B 1. Placeringar och fordringar för vilka Allmänna pensionsfonden, ett kreditinstitut eller ett värdepappersbolag med tillstånd enligt 3 kap. 4 § första stycket 4 och 5 lagen (1991:981) om värdepappersrörelse svarar.

2. Placeringar och fordringar för vilka svarar en kommun eller därmed jämförlig samfällighet i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver.

3. Placeringar och fordringar med en återstående löptid av högst ett år för vilka ett utländskt kreditinstitut svarar.

4. Placeringar och fordringar för vilka svarar ett utländskt kreditinstitut i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver.

5. Placeringar och fordringar för vilka svarar någon av de internationella utvecklingsbanker som regeringen föreskriver.

6. Placeringar, garantiförbindelser och andra åtaganden, för vilka säkerheten utgörs av sådana placeringar eller fordringar som anges i 1-5.

C. Placeringar, garantiförbindelser och andra åtaganden, för vilka säkerheten utgörs av panträtt i bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet

inom det uppskattade värde som institutet bestämt efter särskild värdering.

D. Övriga placeringar, garantiförbindelser och andra åtaganden.

Vid bestämmandet av kapitalkravet undantas

- sådana tillskott som enligt 2 kap. 7 § första och andra meningarna skall räknas av från kapitalbasen,
- sådana tillskott som avses i 2 kap. 7 § sista meningen,
- sådana icke likvida tillgångar som räknats av från kapitalbasen enligt 2 kap. 8 §
- fordringar mot företag som ingår i samma finansiella företagsgrupp som institutet och om omfattas av bestämmelser om fullständig konsolidering,
- fordringar som har garanterats av ett företag som ingår i samma finansiella företagsgrupp som institutet och som omfattas av bestämmelser om fullständig konsolidering.

Vid bestämmandet av kapitalkravet skall tillgångarna och åtagandena tas upp till sammanlagt

- 0 % av summan av de poster som anges i första stycket A,
- 20 % av summan av de poster som anges i första stycket B,
- 50 % av summan av de poster som anges i första stycket C, samt
- 100 % av summan av de poster som anges i första stycket D.

2 § Kapitalkravet för marknadsrisker enligt 2 kap.4 § bestäms enligt 1 § med det tillägget att även tillgångar och åtaganden som ingår i handelslagret beaktas.

4 kap. Kapitalkrav för marknadsrisker enligt 2 kap. 3 §

Positionsrisker

2 § Kapitalkravet för ränteanknutna finansiella instrument som ingår i ett instituts handelslager bestäms på grundval av emittentens kreditvärdighet och instrumentens löptid. Kapitalkravet omfattar specifik och generell risk i positionerna. Vid beräkning av kapitalkravet får institutet mot varandra räkna av positioner vilkas värde ökar vid ökning av instrumentets eller underliggande instruments värde (långa positioner) och övriga positioner (korta positioner) i finansiella instrument, om instrumenten är av samma slag och utgivna av samma emittent eller, i fråga om finansiella instrument med andra finansiella instrument som underliggande tillgång, om den underliggande tillgången utgörs av instrument som uppfyller dessa villkor.

Vid bestämmandet av kapitalkravet avseende den specifika risken skall de ränteanknutna finansiella instrumenten delas in i följande grupper:

A. Placeringar och fordringar

1. där emittenten är svenska staten, en svensk kommun eller därmed jämförlig samfällighet,

2. där emittenten är någon utländsk stat eller centralbank som regeringen föreskriver,

3. där emittenten är en sådan utländsk kommun eller därmed jämförlig samfällighet, med befogenhet att kräva in offentlig uppbörd, som regeringen föreskriver,

4. för vilka säkerheten utgörs av placeringar eller fordringar som anges i 1-3.

B. Placeringar och fordringar

1. där emittenten är ett kreditinstitut eller värdepappersbolag,

2. där emittenten är en kommun eller därmed jämförlig samfällighet i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver,

3. där emittenten är ett utländskt kreditinstitut eller värdepappersföretag i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver,

4. där emittenten är någon av de internationella utvecklingsbanker som regeringen föreskriver,

5. för vilka säkerheten utgörs av sådana placeringar eller fordringar som avses i 1-4,

6. som uppfyller särskilda krav i fråga om marknadsnotering, likviditet och kreditvärdighet hos emittenten.

C. Övriga placeringar och åtaganden.

Kapitalkravet för den specifika risken skall i varje enskild valuta motsvara

- 0 % av summan av de poster som anges i andra stycket A,
- 0,25 %, 1,00 % och 1,60 % av summan av de poster som anges i andra stycket B, beroende på om den återstående löptiden är högst 6 månader, mellan 6 och 24 månader respektive över 24 månader, samt
- 8 % av summan av de poster som anges i andra stycket C.

Kapitalkravet för den generella risken skall i varje enskild valuta bestämmas enligt antingen en löptidsbaserad eller en durationsbaserad metod.

3 § Kapitalkravet för aktier och aktieanknutna finansiella instrument som ingår i ett instituts handelslager skall motsvara dels 4 % av institutets bruttoposition i sådana instrument (specifik risk), dels 8 % av institutets nettoposition i sådana instrument (generell risk). Vid beräkning av kapitalkravet får institutet räkna av långa och korta positioner i samma finansiella instrument mot varandra, om instrumenten är av samma slag och utgivna av samma emittent eller, i fråga om finansiella instrument med andra finansiella instrument som underliggande tillgång, om den underliggande tillgången utgörs av instrument som uppfyller dessa villkor.

Kapitalkravet för den specifika risken får sättas ned till 2 %, om positionerna i aktier och aktieanknutna finansiella instrument uppfyller särskilda krav i fråga om säkerhet, likviditet och riskspridning. Beträffande aktieindexterminer får kapitalkravet för den specifika risken efterges, om indexterminen omsätts på börs och uppfyller särskilda krav i fråga om riskspridning.

4 § Ett institut som garanterar en emission av fondpapper får, efter medgivande av Finansinspektionen, vid beräkning av kapitalkravet för risker som ett sådant åtagande innebär, i stället för vad som sägs i 2 och 3 §§, använda en särskild metod enligt vilken institutet vid beräkning av sina nettopositioner får göra avdrag med sådana delar av emission som tecknats eller genom avtal garanterats av tredje man. Vid beräkning enligt denna metod skall dessutom beaktas den tid som förflutit efter det att institutet blivit bundet av sitt åtagande.

Avvecklingsrisker

5 § Om ett institut har gjort en transaktion i finansiella instrument som ingår i handelslagret och transaktionen inte har fullföljts på avtalad avvecklingsdag, skall kapitalkravet för instrument som omfattas av transaktionen bestämmas med hänsyn till den risk för förlust som institutet utsätts för på grund härav.

Kapitalkravet enligt första stycket skall beräknas på grundval av dels skillnaden mellan avtalat pris för de finansiella instrumenten och deras gällande marknadsvärde, dels den tid som förflutit från avtalad avvecklingsdag. Efter medgivande av Finansinspektionen får kapitalkravet i stället beräknas med utgångspunkt i det avtalade priset och den tid som förflutit från avtalad avvecklingsdag.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte återköpsavtal (repor och omvända repor) eller värdepapperslån.

Motpartsrisker

6 § Om ett institut har betalat för finansiella instrument som ingår i handelslagret innan dessa har mottagits eller levererat instrumenten utan att likvid erhållits för dem skall kapitalkravet bestämmas till 8 % av värdet av de finansiella instrumenten eller likviden sedan värdet multiplicerats med det riskvikttal som enligt andra stycket gäller för motparten i transaktionen. Om transaktionen gjorts över en stats gräns gäller vad nu sagts endast om en eller flera dagar har förflutit efter det att betalningen eller leveransen ägt rum.

Det i första stycket avsedda riskvikttalet utgör

A. 0 % för

1. svenska staten, en svensk kommun eller därmed jämförlig samfällighet,

2. utländska stater eller centralbanker som regeringen föreskriver,

3. en sådan utländsk kommun eller därmed jämförlig samfällighet, med befogenhet att kräva in offentlig uppbörd, som regeringen föreskriver.

B. 20 % för

1. Allmänna pensionsfonden,

2. ett kreditinstitut eller värdepappersbolag,

3. en svensk börs eller clearingorganisation,

4. en kommun eller därmed jämförlig samfällighet i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver,

5. ett utländskt kreditinstitut eller värdepappersföretag i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver,

6. en börs eller clearingorganisation i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver,

7. någon av de internationella utvecklingsbanker som regeringen föreskriver.

C. 100 % för övriga motparter.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte återköpsavtal (repor och omvända repor), värdepapperslån och OTC-derivat.

Andra risker

7 § För resultatförda men oreglerade fordringar såsom avgifter, provisioner, räntor och utdelningar som är hänförliga till poster i handelslagret skall kapitalkravet bestämmas till 8 % av fordran sedan denna multiplicerats med det riskvikttal som enligt 6 § gäller för motparten.

Första stycket tillämpas inte om kapitalkrav enligt 2-6 §§ gäller för posterna eller dessa har räknats av från kapitalbasen enligt 2 kap. 8 §.

Valutakursrisker

8 § Om ett instituts totala nettoposition i utländsk valuta för hela verksamheten överstiger 2 % av kapitalbasen enligt 2 kap. 6-8 §§ skall kapitalkravet motsvara 8 % av det överskjutande beloppet.

Med ett instituts totala nettoposition i utländsk valuta avses den högsta summan av ett instituts korta nettopositioner eller långa nettopositioner i olika valutor.

För balanserade positioner i nära korrelerade valutor får tillämpas ett kapitalkrav motsvarande 4 % av värdet av den balanserade positionen. Vidare får ett lägre kapitalkrav tillämpas för valutor som omfattas av mellanstatliga bindande överenskommelser om valutakurssamarbete.

Efter medgivande av Finansinspektionen får en simuleringsmetod användas vid beräkning av kapitalkravet enligt denna paragraf.

5 kap. Stora exponeringar

1 § Värdet av ett instituts exponering gentemot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning får inte överstiga 25 % av institutets kapitalbas.

Om en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning är moderföretag eller dotterföretag till institutet eller dotterföretag till moderföretaget, får värdet av exponeringen inte överstiga 20 % av institutets kapitalbas.

Om institutet i ett fall som avses i andra stycket är en bank och moderföretaget inte är ett institut, ett försäkringsföretag eller motsvarande utländskt företag, får värdet av exponeringen inte överstiga 10 % av bankens kapitalbas.

2 § Med en grupp av kunder med inbördes anknytning avses två eller flera fysiska eller juridiska personer som, om inte annat visas, utgör en helhet från risksynpunkt därför att

1. någon av dem har, direkt eller indirekt, ägarinflytande över en eller flera av de övriga i gruppen, eller

2. de utan att stå i sådant förhållande som avses i 1 har sådan inbördes anknytning att någon eller samtliga av de övriga kan befaras råka i betalningssvårigheter om en av dem drabbas av finansiella problem.

Med kund avses i fråga om placeringar i finansiella instrument emittenten eller, om instrumentet har andra finansiella instrument som underliggande tillgång, emittenten av denna tillgång och i fråga om andra fordringar eller åtaganden den som svarar för fordringen eller åtagandet.

3 § Det sammanlagda värdet av ett instituts stora exponeringar får inte överstiga 800 % av institutets kapitalbas.

En stor exponering är en exponering som ett institut har gentemot en kund eller grupp av kunder med inbördes anknytning när värdet av exponeringen är 10 % eller mer av institutets kapitalbas.

4 § Vid bestämmandet av ett instituts exponering enligt 1 och 3 §§ skall inte räknas in de poster som avses i 3 kap. 1 § första stycket A 2-6.

Vid valutatransaktioner omfattas inte exponeringar som uppkommer i samband med normal avveckling av en transaktion under två dygn efter betalning. Vid köp eller försäljning av finansiella instrument omfattas inte exponeringar som uppkommer i samband med normal avveckling av en transaktion under fem vardagar efter den tidpunkt då antingen betalning har skett eller de finansiella instrumenten har levererats.

Regeringen får föreskriva att även andra poster än de som anges i första stycket inte skall räknas in vid bestämmandet av ett instituts exponeringar enligt detta kapitel, om kreditrisken är låg.

5 § Vid tillämpning av 1 och 3 §§ skall kapitalbasen bestämmas enligt 2 kap. 6-8 §§.

6 § Detta kapitel tillämpas inte på Svenska skeppshypotekskassan.

Gruppbaserad redovisning

5 § För tillämpningen av 3 och 4 §§ skall för en finansiell företagsgrupp upprättas gruppbaserad redovisning.

Gruppbaserad redovisning skall upprättas med tillämpning av de regler som gäller för upprättandet av koncernbalansräkning och koncernresultaträkning enligt 4 kap. 11 § bankrörelselagen (1987:617), om en bank ingår i företagsgruppen, och enligt 11 kap. 11 § aktiebolagslagen (1975:1385) i övriga fall. Vad nu sagts gäller inte om annat följer av denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag.

Konsolidering

6 § Vid upprättande av den redovisning som avses i 5 § skall de företag som ingår i den finansiella företagsgruppen konsolideras fullständigt om inte annat följer av 7 och 8 §§.

7 § Ett företag som det finns ägarintresse i enligt 1 § första stycket 2 skall konsolideras enligt en metod med utgångspunkt i den andel som institutet eller holdingföretaget med finansiell verksamhet äger i det företag i vilket ägarintresset finns (klyvningsmetod).

8 § I de fall som avses i 2 § får Finansinspektionen medge antingen att konsolideringen sker på det sätt som anges i 7 § eller att redovisningen sker till det bokförda värdet med hänsyn till innehavs- och resultatandelen i det företag som det finns ägarintresse i eller kapitalbindningar till (kapitalandelsmetod).

Beräkning av kapitalbas m.m.

9 § Kapitalbasen för den finansiella företagsgruppen skall bestämmas i enlighet med vad som anges i 2 kap. 6-8 §§. Även den del av kapitalbasen som belöper på minoritetsandelar skall ingå. Goodwill som belöper på företag som omfattas av gruppbaserad redovisning skall räknas av från primärt kapital.

Vid beräkning av kapitalkrav för kreditrisker skall tillgångar och åtaganden tas upp till de värden som föreskrivs i 3 kap. 1 §. Vid beräkning av kapitalkrav för marknadsrisker skall reglerna i 4 kap. 2-8 §§ tillämpas. Exponeringar skall bestämmas på sätt som anges i 5 kap.

10 § Om ett moderföretag är ett institut skall vid beräkningen av de i 5 kap. angivna gränsvärdena inte medräknas exponeringar som koncernföretag som är institut har gentemot andra koncernföretag som står under tillsyn av Finansinspektionen och omfattas av samma gruppbaserade redovisning som moderföretaget.

Finansinspektionen får medge att första stycket skall tillämpas även på en koncern i vilken moderföretaget är ett i Sverige etablerat holdingföretag med finansiell verksamhet.

RÅDETS DIREKTIV 92/121/EEG

av den 21 december 1992

om övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen, särskilt artikel 57.2 första och tredje meningarna i detta,

med beaktande av kommissionens förslag[1]

i samarbete med Europaparlamentet[2],

med beaktande av Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande[3] och

med beaktande av följande:

Detta direktiv ligger i linje med de mål som ställs upp i kommissionens vitbok om genomförandet av den inre marknaden.

De väsentliga reglerna för övervakning av kreditinstituts stora exponeringar bör harmoniseras. Medlemsstaterna bör ha möjlighet att införa strängare regler än dem som följer av detta direktiv.

Detta direktiv har varit föremål för samråd med Rådgivande bankrörelsekommittén som i enlighet med artikel 6.4 i rådets direktiv 77/780/EEG av den 12 december 1977 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut[4] har att lämna förslag till kommissionen i syfte att samordna de koefficienter som används i medlemsstaterna.

Övervakning och kontroll av ett kreditinstituts exponeringar ingår som en integrerad del av tillsynen över institutet. En alltför stor koncentration av exponeringar gentemot en enskild kund eller grupp av kunder med inbördes anknytning kan medföra oacceptabelt hög förlustrisk. Ett sådant förhållande kan äventyra ett kreditinstituts soliditet.

Gemensamma riktlinjer för övervakning och kontroll av kreditinstituts stora exponeringar infördes ursprungligen genom kommissionens rekommendation 87/62/EEG[5]. Detta instrument valdes eftersom det medgav en gradvis anpassning av gällande regler och införande av nya regler utan att gemenskapens banksystem stördes. När nu denna första fas är förbi bör ett bindande direktiv antas som är tillämpligt på alla kreditinstitut i gemenskapen.

På en integrerad bankmarknad konkurrerar kreditinstitut direkt med varandra, och kraven på övervakning bör därför vara likvärdiga i hela gemenskapen. För att detta skall uppnås kan det inte helt lämnas åt medlemsstaterna att självständigt fastställa kriterierna för att bestämma riskkoncentrationen, utan dessa måste underkastas juridiskt bindande regler på gemenskapsnivå. Gemenskapens intresse tjänas därför bäst genom att enhetliga regler antas, eftersom detta förebygger skillnader i konkurrensvillkoren samtidigt som gemenskapens banksystem stärks.

Vad gäller den särskilda redovisningsteknik som skall tillämpas vid beräkning av exponeringar hänvisas till rådets direktiv 86/635/EEG av den 8 december 1986 om årsbokslut och sammanställd redovisning för banker och andra finansiella institut[6].

[1] EGT nr C 123, 9.5.1991, s. 18 och EGT nr C 175, 11.7.1992, s. 4.
[2] EGT nr C 150, 15.6.1992, s. 74 och EGT nr C 337, 21.12.1992.
[3] EGT nr C 339, 31.12.1991, s. 35.
[4] EGT nr L 322, 17.12.1977, s. 30. Direktivet är senast ändrat genom direktiv 89/646/EEG (EGT nr L 386, 30.12.1989, s. 1).
[5] EGT nr L 33, 4.2.1987, s. 10.
[6] EGT nr L 372, 31.12.1986, s. 1.

Rådets direktiv 89/647/EEG av den 18 december 1989 om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut[1] innehåller en förteckning över kreditrisker som kreditinstitut kan ådra sig. Denna förteckning bör därför användas för att definiera exponering vid tillämpning av detta direktiv. Det är dock inte lämpligt att som princip hänvisa till de vikttal och risknivåer som fastställs i det direktivet. Syftet med dem var att skapa ett generellt kapitaltäckningskrav för att täcka kreditrisker i kreditinstitut. Syftet med regleringen av stora exponeringar är att begränsa den maximala förlust som ett kreditinstitut kan ådra sig genom en enskild kund eller grupp av kunder med inbördes anknytning. Det är därför lämpligt att inta en försiktig hållning vid tillämpningen och att vid beräkning av en exponering som en huvudregel utgå från det nominella beloppet utan hänsyn till vikttal eller risknivåer.

När ett kreditinstitut exponerar sig gentemot sitt moderföretag eller gentemot andra dotterföretag till moderföretaget, är särskild försiktighet påkallad. Kreditinstituts exponeringar måste handhas på ett helt självständigt sätt i enlighet med principerna om sund bankledning utan hänsyn till andra omständigheter än dessa principer. Rådets andra direktiv 89/646/EEG av den 15 december 1989 om samordning av lagar och andra författningar om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut[2] föreskriver för det fall att personer som har ett kvalificerat innehav i ett kreditinstitut utövar sitt inflytande direkt eller indirekt på ett sätt som är ägnat att vara till förfång för en sund och ansvarsfull ledning av institutet, att de behöriga myndigheterna skall vidta lämpliga åtgärder för att detta förhållande skall upphöra. När det gäller stora exponeringar bör särskilda normer fastställas för dem som ett kreditinstitut gör gentemot sin egen företagsgrupp, och i sådana fall är det motiverat med strängare regler än för andra exponeringar. Strängare regler bör dock inte tillämpas om moderföretaget är finansiellt holdingföretag eller kreditinstitut eller om övriga dotterföretag är antingen kreditinstitut eller finansinstitut eller företag som tillhandahåller bankanknutna tjänster under förutsättning att samtliga företag i gruppen omfattas av tillsynen över kreditinstitutet på grundval av sammanställning. I sådana fall möjliggör den gruppbaserade övervakningen av företagen i gruppen tillräckligt effektiv tillsyn utan att hårdare begränsningar av exponeringarna behöver införas. Med detta tillvägagångssätt uppmuntras också bankgrupper att organisera sig så att gruppbaserad övervakning blir möjlig, vilket är önskvärt eftersom det möjliggör en mer övergripande övervakning.

För att säkerställa harmoniserad tillämpning av detta direktiv skall medlemsstaterna ges möjlighet att införa de nya gränserna i två steg. För mindre kreditinstitut kan en längre övergångstid vara motiverad eftersom en alltför snabb tillämpning av 25-procentsregeln skulle kunna leda till att deras utlåningsverksamhet minskar alltför snabbt.

Genom direktiv 89/646/EEG tillerkändes kommissionen genomförandebefogenheter av samma slag som de rådet förbehöll sig i direktiv 89/299/EEG om kapitalbasen i kreditinstitut[3].

Med hänsyn till banksektorns speciella karaktär är det lämpligt att ge den kommitté som har inrättats genom artikel 22 i direktiv 89/646/EEG i uppdrag att biträda kommissionen vid utövandet av de befogenheter som tillerkänts den i enlighet med det förfarande som föreskrivs i artikel 2 (förfarande 3, variant b) i rådets beslut 87/373/EEG av den 13 juli 1987, genom vilket villkoren för kommissionens utövande av genomförandebefogenheterna fastställdes[4].

Vad gäller övervakning av stora exponeringar i verksamhet som huvudsakligen är utsatt för marknadsrisker kan nödvändig samordning av övervakningsmetoderna säkerställas genom en gemenskapsrättsakt om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut. Detta innebär till dess att gemenskapslagstiftning om ovan nämnda stora exponeringar antas att övervakningen av stora exponeringar som avser verksamhet som huvudsakligen är utsatt för marknadsrisker, såsom handelslager, garantiåtaganden vid emissioner av värdepapper och fordringar i samband med avveckling av värdepapperstransaktioner får överlämnas till de behöriga myndigheterna i varje medlemsstat.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Definitioner

I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

a) *kreditinstitut:* ett kreditinstitut enligt definitionen i artikel 1 första strecksatsen i direktiv 77/780/EEG, inklusive ett sådant kreditinstituts filialer i tredjeland, *samt alla privata eller offentliga företag, inklusive deras* filialer, som motsvarar definitionen i artikel 1 första strecksatsen i direktiv 77/780/EEG och som är auktoriserade i tredjeland.

[1] EGT nr L 386, 30.12.1989, s. 14.

[2] EGT nr L 386, 30.12.1989, s. 1. Direktivet är ändrat genom direktiv 92/30/EEG (EGT nr L 110, 28.4.1992, s. 52).

[3] EGT nr L 124, 5.5.1989, s. 16

[4] EGT nr L 197, 18.7.1987, s. 33

b) *behöriga myndigheter:* behöriga myndigheter enligt definitionen i artikel 1 nionde strecksatsen i rådets direktiv 92/30/EEG av den 6 april 1992 om gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut[1].

c) *moderföretag:* ett moderföretag enligt definitionen i artikel 1 sjunde strecksatsen i direktiv 92/30/EEG.

d) *dotterföretag:* ett dotterföretag enligt definitionen i artikel 1 åttonde strecksatsen i direktiv 92/30/EEG.

e) *finansiellt holdingföretag:* ett finansiellt holdingföretag enligt definitionen i artikel 1 tredje strecksatsen i direktiv 92/30/EEG.

f) *finansinstitut:* ett finansinstitut enligt definitionen i artikel 1 andra strecksatsen i direktiv 92/30/EEG.

g) *företag som tillhandahåller bankanknutna tjänster:* ett företag enligt definitionen i artikel 1 femte strecksatsen i direktiv 92/30/EEG.

h) *exponeringar:* de tillgångsposter och poster utanför balansräkningen som avses i artikel 6 i direktiv 89/647/EEG och i bilaga 1 och 3 till det direktivet utan tillämpning av de vikttal eller risknivåer som anges där. Sådana risker som avses i ovan nämnda bilaga 3 beräknas enligt en av de metoder som anges i bilaga 2 till direktivet utan tillämpning av viktning för motpartsrisk. Alla poster som i sin helhet täcks av eget kapital får med de behöriga myndigheternas medgivande undantas från definitionen av exponeringar under förutsättning att detta egna kapital inte ingår i beräkningen av kapitaltäckningsgraden eller andra beräkningskvoter för övervakning som fastställts i gemenskapslagstiftning. Exponeringar omfattar inte följande poster:

   — Vid valutatransaktioner: exponeringar som uppkommer i samband med normal avveckling av en transaktion under två dygn efter betalning,

   — Vid köp eller försäljning av värdepapper: exponeringar som uppkommer i samband med normal avveckling av en transaktion under fem vardagar efter den tidpunkt då antingen betalning har skett eller värdepapperen har levererats.

i) *zon A:* den zon som avses i artikel 2.1 andra strecksatsen i direktiv 89/647/EEG.

j) *zon B:* den zon som avses i artikel 2.1 tredje strecksatsen i direktiv 89/647/EEG.

k) *kapitalbas:* ett kreditinstituts kapitalbas enligt definitionen i direktiv 89/299/EEG.

l) *ägarinflytande:* förhållandet mellan ett moderföretag och ett dotterföretag enligt definitionen i artikel 1 i direktiv 83/349/EEG eller ett förhållande av samma slag mellan en fysisk eller juridisk person och ett företag,

m) *grupp av kunder med inbördes anknytning:* två eller flera fysiska eller juridiska personer som om inte annat visas utgör en helhet ur risksynpunkt därför att

   — någon av dem har direkt eller indirekt ägarinflytande över den eller de andra, eller

   — de utan att stå i sådant förhållande som avses i första strecksatsen har sådan inbördes anknytning att någon eller samtliga av de övriga kan befaras råka i betalningssvårigheter om en av dem drabbas av ekonomiska problem.

Artikel 2

Räckvidd

Detta direktiv gäller för kreditinstitut med sådan auktorisation som avses i artikel 3 i direktiv 77/780/EEG.

Medlemsstaterna behöver dock inte tillämpa detta direktiv på

a) de institut som anges i artikel 2.2 i direktiv 77/780/EEG, eller

b) de institut i samma medlemsstat som enligt definitionen i artikel 2.4 a i direktiv 77/780/EEG är underställda en i den medlemsstaten etablerad central företagsenhet under förutsättning att helheten, bestående av den centrala företagsenheten och underställda institut, är underkastad samlad övervakning. Vad som nu sagts påverkar inte tillämpningen av detta direktiv på den centrala företagsenheten.

Artikel 3

Rapportering av stora exponeringar

1. Ett kreditinstituts exponering gentemot en kund eller en grupp av kunder med inbördes anknytning skall anses som en större exponering när värdet uppgår till eller överstiger 10 procent av kreditinstitutets kapitalbas.

[1] EGT nr L 110, 28.4.1992, s. 52.

2. Ett kreditinstitut skall rapportera alla sådana stora exponeringar som avses i punkt 1 till de behöriga myndigheterna. Medlemsstaterna skall föreskriva att rapporteringen skall ske enligt en av följande metoder. De får bestämma vilken av metoderna som skall tillämpas.

— Rapportering av alla stora exponeringar minst en gång om året samt rapportering under året av alla nya stora exponeringar och alla ökningar av befintliga exponeringar som uppgår till minst 20 procent i förhållande till den senaste rapporten.

— Rapportering av alla stora exponeringar minst fyra gånger om året.

3. *Exponeringar som har undantagits enligt artikel 4.7 a–d* och f–h behöver dock inte rapporteras på det sätt som föreskrivs i punkt 2. För sådana exponeringar som avses i artikel 4.7 e och i–s samt i artikel 4.8–10 får rapporteringen inskränkas till två gånger om året.

4. De behöriga myndigheterna skall kräva att varje kreditinstitut har sunda förvaltnings- och redovisningsmetoder samt lämpliga interna kontrollrutiner för att kunna identifiera och registrera alla stora exponeringar och senare ändringar av dessa i enlighet med definitionerna och kraven i detta direktiv och för att kunna övervaka dessa exponeringar mot bakgrund av kreditinstitutets egen strategi vad gäller exponeringar.

När ett kreditinstitut åberopar punkt 3, skall institutet bevara uppgifter om de skäl som åberopats i minst ett år efter det att det förhållande som föranledde undantaget inträffade, så att de behöriga myndigheterna kan fastställa om undantaget alltjämt är motiverat.

Artikel 4

Begränsningar av stora exponeringar

1. Ett kreditinstitut får inte exponera sig gentemot en kund eller grupp av kunder med inbördes anknytning om värdet överstiger 25 procent av institutets kapitalbas.

2. När en kund eller grupp av kunder med inbördes anknytning är moderföretag eller dotterföretag till kreditinstitutet eller ett eller flera dotterföretag till moderföretaget, skall den procentsats som anges i punkt 1 minskas till 20 procent. Medlemsstaterna får dock undanta exponeringar gentemot sådana kunder från 20-procentsgränsen om de föreskriver särskild övervakning av sådana exponeringar genom andra åtgärder eller förfaranden. De skall i så fall underrätta kommissionen och Rådgivande bankrörelsekommittén om de åtgärderna eller förfarandena.

3. Ett kreditinstitut får inte göra stora exponeringar som sammanlagt överstiger 800 procent av institutets kapitalbas.

4. Medlemsstaterna får sätta lägre gränser än dem som anges i punkt 1–3.

5. Ett kreditinstitut skall vid varje tidpunkt iaktta de i punkt 1–3 föreskrivna gränserna för sina exponeringar. Om exponeringarna i undantagsfall överstiger dessa gränser skall detta förhållande utan dröjsmål anmälas till de behöriga myndigheterna som, när omständigheterna föranleder det, får medge kreditinstitutet en viss tidsfrist inom vilken det skall se till att gränsvärdena iakttas.

6. Medlemsstaterna får från tillämpningen av punkt 1–3 helt eller delvis undanta exponeringar gentemot kreditinstitutets moderföretag, gentemot andra dotterföretag till moderföretaget eller gentemot egna dotterföretag under förutsättning att dessa företag omfattas av sådan gruppbaserad tillsyn som kreditinstitutet självt är underkastat enligt direktiv 92/30/EEG eller av motsvarande regler i tredje land.

7. Medlemsstaterna får helt eller delvis undanta följande exponeringar från tillämpningen av punkt 1–3.

a) Tillgångsposter som utgörs av fordringar på centralregeringar och centralbanker i zon A.

b) Tillgångsposter som utgörs av fordringar på Europeiska gemenskaperna.

c) Tillgångsposter som utgörs av fordringar för vilka centralregeringar eller centralbanker i zon A eller Europeiska gemenskaperna har lämnat uttryckliga garantier.

d) Andra exponeringar gentemot centralregeringar eller centralbanker i zon A eller gentemot Europeiska gemenskaperna, eller exponeringar garanterade av dessa.

e) Tillgångsposter som utgörs av fordringar på och andra exponeringar gentemot centralregeringar eller centralbanker i zon B om de är angivna i, och i förekommande fall finansierade i, låntagarnas nationella valuta.

f) Tillgångsposter och andra exponeringar för vilka det enligt de behöriga myndigheternas bedömning finns betryggande säkerhet i form av värdepapper utgivna av centralregeringar eller centralbanker i zon A eller av Europeiska gemenskaperna eller av en medlemsstats regionala eller lokala myndigheter för vilka 0 procents vikt gäller beträffande soliditet enligt artikel 7 i direktiv 89/647/EEG

g) Tillgångsposter och andra exponeringar för vilka det enligt de behöriga myndigheternas bedömning finns betryggande säkerhet i form av kontanta medel insatta hos det långivande institutet eller hos ett kreditinstitut som är moderföretag eller dotterföretag till det långivande institutet.

h) Tillgångsposter och andra exponeringar för vilka det enligt de behöriga myndigheternas bedömning finns betryggande säkerhet i form av depositionsbevis, utgivna av det långivande institutet eller av ett kreditinstitut som är moderföretag eller dotterföretag till detta och förvarade hos något av dem.

i) Tillgångsposter som utgörs av fordringar på och andra exponeringar gentemot kreditinstitut med en löptid av högst ett år och som inte ingår i institutens kapitalbas enligt definitionen i direktiv 89/299/EEG.

j) Tillgångsposter som utgörs av fordringar på och andra exponeringar gentemot institut som inte är kreditinstitut men som uppfyller villkoren i artikel 8.2 i direktiv 89/647/EEG och som har en löptid av högst ett år och för vilka det finns säkerhet enligt samma punkt.

k) Växlar och andra liknande skuldebrev med en löptid av högst ett år och med underskrift av andra kreditinstitut.

l) Sådana räntebärande värdepapper som avses i artikel 22.4 i direktiv 85/611/EEG[1].

m) I avvaktan på en senare samordning, innehav i sådana försäkringsbolag som avses i artikel 12.3 i direktiv 89/646/EEG upp till 40 procent av kapitalbasen i det kreditinstitut som förvärvar innehavet.

n) Tillgångsposter som utgörs av fordringar på regionala eller centrala kreditinstitut till vilka det långivande institutet är knutet genom en sammanslutning enligt bestämmelser i lag, bolagsordning eller motsvarande och som enligt dessa bestämmelser är ansvariga för likviditetsutjämningar inom sammanslutningen.

o) Exponeringar för vilka det enligt de behöriga myndigheternas bedömning finns betryggande säkerhet i form av andra värdepapper än sådana som avses i f, under förutsättning att dessa värdepapper inte är utgivna av kreditinstitutet självt, dess moderföretag eller något av dessas dotterföretag eller av den kund eller grupp av kunder exponeringarna avser. De värdepapper som används som säkerhet skall värderas till marknadspris, ha ett värde som överstiger de exponeringar för vilka de utgör säkerhet och vara föremål för börshandel eller för omsättning och regelbunden notering på en marknad som upprätthålls genom erkänt yrkesmässiga aktörer. Vidare skall det enligt de behöriga myndigheternas bedömning, i den medlemsstat som utgör kreditinstitutets hemland vara möjligt att fastställa ett objektivt pris så att värdepapperens övervärde vid varje tidpunkt kan fastställas. Det övervärde som erfordras skall utgöra 100 procent. Det skall dock utgöra 150 procent i fråga om aktier och 50 procent i fråga om räntebärande värdepapper utgivna av kreditinstitut, av regionala eller lokala myndigheter hos medlemsstaterna med undantag för dem som avses i artikel 7 i direktiv 89/647/EEG, och i fråga om räntebärande värdepapper av Europeiska investeringsbanken och multilaterala utvecklingsbanker enligt definitionen i artikel 2 i direktiv 89/647/EEG. Värdepapper som används som säkerhet får inte ingå i kreditinstituts kapitalbas enligt definitionen i direktiv 89/299/EEG.

p) Lån som enligt de behöriga myndigheternas bedömning är betryggande säkrade genom panträtt i bostadsfastighet och leasingavtal där uthyraren behåller full äganderätt till den upplåtna bostadsfastigheten så länge hyresmannen inte har utnyttjat sin rätt att köpa egendomen, i båda fallen upp till 50 procent av värdet av bostadsfastigheten i fråga. Värdet av egendomen skall beräknas på ett sätt som kan godtas av de behöriga myndigheterna på grundval av stränga värderingsnormer som fastställts i lagar eller andra författningar. Värdering skall genomföras minst en gång om året. Vid tillämpningen av denna punkt skall med bostadsfastighet avses en fastighet som är eller kommer att bli bebodd eller uthyrd av låntagaren.

q) 50 procent av de medel- och lågriskposter utanför balansräkningen som avses i bilaga 1 till direktiv 89/647/EEG.

r) Efter godkännande av de behöriga myndigheterna, andra garantier än kreditgarantier som grundas på bestämmelser i lag eller föreskrifter och som av ömsesidiga garantifonder med ställning som kreditinstitut i enlighet med definitionen i artikel 1 a ställs ut till medlemmar, varvid 20 procents vikt skall tillämpas på beloppet.

Medlemsstaterna skall underrätta kommissionen om denna möjlighet tas i anspråk för att säkerställa att den inte leder till snedvridning av konkurrensen.

Inom fem år efter det att detta direktiv har antagits skall kommissionen till rådet framlägga en rapport åtföljd om så behövs av lämpliga förslag.

s) De lågriskposter utanför balansräkningen som avses i bilaga 1 till direktiv 89/647/EEG, om avtal har träffats

[1] EGT nr L 375, 31.12.1985, s. 3. Direktivet är ändrat genom direktiv 88/220/EEG (EGT nr L 100, 19.4.1988, s. 31).

med kunden eller kundgruppen i fråga om att exponeringar kan göras endast om det har konstaterats att det inte medför att de gränsvärden som är tillämpliga enligt punkt 1-3 överskrids.

8. Vid tillämpning av punkt 1-3 får medlemsstaterna tillämpa 20 procents vikt beträffande tillgångsposter som utgörs av fordringar på medlemsstats regionala och lokala myndigheter och beträffande andra exponeringar gentemot eller garanterade av sådana myndigheter. Medlemsstaterna får dock reducera detta vikttal till 0 procent enligt de villkor som fastställs i artikel 7 i direktiv 89/647/EEG.

9. Vid tillämpning av punkt 1-3 får medlemsstaterna tillämpa 20 procents vikt beträffande tillgångsposter som utgörs av fordringar på och andra exponeringar gentemot med kreditinstitut om de har en löptid av mer än ett men högst tre år och 50 procents vikt beträffande tillgångsposter som utgörs av fordringar på kreditinstitut om de har en löptid av mer än tre år, under förutsättning att obligationer har utgivits av ett kreditinstitut för de sist nämnda tillgångsposterna och att dessa obligationer enligt de behöriga myndigheternas bedömning är föremål för omsättning på en marknad bestående av yrkesmässiga aktörer och dagligen noteras på denna marknad eller att de behöriga myndigheterna i det kreditinstituts hemland som har utgivit obligationerna har lämnat tillstånd till utgivandet. Dessa poster får inte under några omständigheter utgöra kapitalbas i den mening som avses i direktiv 89/299/EEG.

10. Med avvikelse från punkt 7 i och 9 får medlemsstaterna tillämpa 20 procents vikt på tillgångsposter som utgörs av fordringar på och andra exponeringar gentemot kreditinstitut, oavsett löptid.

11. När en exponering gentemot en kund garanterats av en tredje part eller genom säkerhet i form av värdepapper utgivna av en tredje part på de villkor som har fastställts i punkt 7 o får medlemsstaterna behandla exponeringen som om den hade ingåtts med denna tredje part i stället för med kunden

— om denna tredje part enligt de behöriga myndigheternas bedömning lämnat betryggande direkta och ovillkorliga garantier,

— om det för exponeringar som definierats i punkt 7 o finns säkerhet på villkor som där anges.

12. Inom fem år från den dag som anges i artikel 8.1 skall rådet på grundval av en rapport från kommissionen ganska den behandling av interbankexponeringar som har föreskrivits i punkt 7 i och punkterna 9 och 10. Rådet skall på förslag från kommissionen besluta om eventuella ändringar.

Artikel 5

Tillsyn på gruppnivå eller företagsnivå

1. Om ett kreditinstitut varken är moder- eller dotterföretag skall övervakningen av att de förpliktelser som följer av artikel 3 och 4 eller av någon annan gemenskapsbestämmelse inom detta område efterlevs utövas på företagsnvå.

2. I övriga fall skall denna övervakning utövas på gruppnivå i enlighet med direktiv 92/30/EEG.

3. Medlemsstaterna får avstå från att övervaka, individuellt eller på grundval av delsammanställning, att de förpliktelser som följer av artikel 3 och 4 eller av någon annan gemenskapsbestämmelse som är tillämplig inom detta område efterlevs av ett kreditinstitut som i egenskap av moderföretag är underkastat övervakning på grundval av sammanställning och av varje dotterföretag till ett sådant kreditinstitut som är föremål för deras tillståndsgivning och tillsyn och ingår i övervakning på grundval av sammanställning.

Medlemsstaterna får även avstå från sådan övervakning om moderföretaget är ett finansiellt holdingföretag som är etablerat i samma medlemsstat som kreditinstitutet, under förutsättning att detta företag är underkastat samma övervakning som gäller för kreditinstitut.

I de fall som avses första och andra stycket skall åtgärder vidtas för att säkerställa en lämplig riskfördelning inom gruppen.

4. När ett kreditinstitut vars moderföretag är kreditinstitut har auktoriserats i och har sitt säte i en annan medlemsstat, skall de behöriga myndigheter som beviljade auktorisationen kräva att de förpliktelser som följer av artikel 3 och 4 eller av någon annan gemenskapsbestämmelse inom denna område efterlevs, individuellt eller när så är lämpligt på grundval av delsammanställning.

5. Trots vad som sägs i punkt 4 får de behöriga myndigheter som är ansvariga för auktorisering av ett dotterföretag till ett moderföretag som är kreditinstitut och som har auktoriserats i och har sitt säte i en annan medlemsstat genom bilaterala avtal till de behöriga

myndigheter som har auktoriserat och övervakar moderföretaget överföra ansvaret för övervakningen av att de förpliktelser som följer av artikel 3 och 4 eller av någon annan gemenskapsbestämmelse som är tillämplig inom detta område efterlevs. Kommissionen och Rådgivande bankrörelsekommittén skall hållas underrättade om förekomsten av sådana avtal och om deras innehåll.

Artikel 6

Övergångsbestämmelser för exponeringar över gränsvärdena

1. Har ett kreditinstitut när detta direktiv offentliggörs i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* redan gjort en eller flera exponeringar som antingen överstiger gränsvärdena för stora exponeringar eller för de sammanlagda stora exponeringar som fastställs i detta direktiv, skall de behöriga myndigheterna kräva att kreditinstitutet vidtar åtgärder för att nedbringa exponeringarna så att de ryms inom de gränser som fastställs i detta direktiv.

2. Det förfarande varigenom exponeringen eller exponeringarna på så sätt nedbringas skall utformas, antas, tillämpas och slutföras inom en tidsfrist som de behöriga myndigheterna finner vara förenlig med principen om sund förvaltning och rättvis konkurrens. De behöriga myndigheterna skall underrätta kommissionen och Rådgivande bankrörelsekommittén om den tidsplan som bestämts för det allmänna förfarandet.

3. Ett kreditinstitut får inte vidta några åtgärder som skulle medföra att de exponeringar som avses i punkt 1 överskrider den nivå de hade vid den tidpunkt då detta direktiv offentliggjordes i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*.

4. Den tidsfrist som är tillämplig enligt punkt 2 skall löpa ut senast den 31 december 2001. Exponeringar med längre löptid och för kreditinstitutet bindande avtalsvillkor får bibehållas till förfallodagen.

5. Till och med utgången av år 1998 får medlemsstaterna höja den gräns som fastställts i artikel 4.1 till 40 procent och den som fastställts i artikel 4.2 till 30 procent. I sådana skall med förbehåll för vad som föreskrivs i punkt 1–4 tidsfristen löpa ut den 31 december 2001.

6. I fråga om kreditinstitut vars kapitalbas enligt definitionen i artikel 2.1 i direktiv 89/299/EEG inte överstiger 7 miljoner ecu, och endast i fråga om dessa, får medlemsstaterna förlänga de tidsfrister som har fastställts i punkt 5 med fem år. Medlemsstater som utnyttjar denna möjlighet skall vidta åtgärder för att förhindra snedvridning av konkurrensen och underrätta kommissionen och Rådgivande bankrörelsekommittén om detta.

7. I de fall som avses i punkt 5 och 6 får ett engagemang anses som större exponering om dess värde uppgår till eller överstiger 15 procent av kapitalbasen.

8. Till och med utgången av år 2001 får medlemsstaterna i stället för den rapportering som föreskrivs i artikel 3.2 andra strecksatsen föreskriva rapportering minst två gånger om året.

9. Medlemsstaterna får helt eller delvis avstå från att tillämpa artikel 4.1, 4.2 och 4.3 på exponeringar som utgörs av sådana lån säkrade genom panträtt som avses i artikel 11.4 i direktiv 89/647/EEG och som har lämnats inom åtta år från den dag som anges i artikel 8.1 i detta direktiv samt på sådana avtal om leasing av fast egendom som avses i artikel 11.5 i direktiv 89/647/EEG och som har ingåtts inom åtta år från den dag som anges i artikel 8.1 i detta direktiv, i båda fallen upp till 50 procent av värdet av egendomen i fråga.

10. Utan att det påverkar vad som sägs i punkt 4 får Portugal till och med utgången av år 1998 helt eller delvis avstå från att tillämpa artikel 4.1 och 4.3 på ett kreditinstituts exponeringar gentemot Electricidade de Portugal (EDP) och Petrogal.

Artikel 7

Följdändringar

1. Tekniska ändringar i följande avseenden skall antas i den ordning som föreskrivs i punkt 2:

— Förtydligande av definitionerna i syfte att beakta utvecklingen på de finansiella marknaderna

— Förtydligande av definitionerna i syfte att åstadkomma enhetlig tillämpning av detta direktiv

— Anpassning av terminologin och definitionerna till senare rättsakter angående kreditinstitut och därmed sammanhängande frågor

— Förtydligande av de undantag som föreskrivs i artikel 4.5–10

2. Kommissionen skall biträdas av den kommitté som avses i artikel 22.2 första stycket i direktiv 89/646/EEG.

Kommissionens företrädare skall förelägga kommittén ett förslag till åtgärder. Kommittén skall yttra sig över förslaget inom den tid som ordföranden bestämmer med hänsyn till hur brådskande frågan är. Kommittén skall fatta sitt beslut med den majoritet som enligt artikel 148.2 i fördraget skall tillämpas vid beslut som rådet skall fatta på förslag av kommissionen, varvid medlemsstaternas röster skall vägas enligt fördragets artikel 148.2. Ordföranden får inte rösta.

Kommissionen skall själv anta förslaget om det är förenligt med kommitténs yttrande.

Om förslaget inte är förenligt med kommitténs yttrande eller om inget yttrande avges, skall kommissionen utan dröjsmål föreslå rådet vilka åtgärder som skall vidtas. Rådet skall fatta sitt beslut med kvalificerad majoritet.

Om rådet inte fattat något beslut inom tre månader från det att förslaget mottagits, skall kommissionen själv besluta att de föreslagna åtgärderna skall vidtas, såvida inte rådet genom enkel majoritet har avvisat förslaget.

Artikel 8

Slutbestämmelser

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 1 januari 1994. De skall genast underrätta kommissionen om detta.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser skall de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter för hur en sådan hänvisning skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna texterna till de centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

3. I avvaktan på gemenskapslagstiftning om övervakning på företags- eller gruppnivå av stora exponeringar som avser verksamhet som huvudsakligen är utsatt för marknadsrisker skall medlemsstaterna behandla sådana exponeringar i enlighet med de metoder de bestämmer med hänsyn till dessa riskers särskilda beskaffenhet.

Artikel 9

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 21 december 1992.

På rådets vägnar

D. HURD

Ordförande

RÅDETS DIREKTIV 92/30/EEG

av den 6 april 1992

om gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen, särskilt artikel 57.2 första och tredje meningarna i detta,

med beaktande av kommissionens förslag

i samarbete med Europaparlamentet[1],

med beaktande av Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande[2], och

med beaktande av följande:

Genom rådets direktiv 83/350/EEG av den 13 juni 1983 om gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut[3] inrättades det grundläggande regelsystemet för gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut. Genom att direktivet överförts till nationell lag i medlemsstaterna har nu principen om gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut genomförts i hela gemenskapen.

För att vara verksam måste tillsynen tillämpas på alla bankgrupper, även sådana där moderföretaget inte är ett kreditinstitut. De behöriga myndigheterna skall ges de befogenheter som är nödvändiga för att de skall kunna utöva tillsynen.

I företagsgrupper med blandad verksamhet där moderföretaget kontrollerar minst ett dotterkreditinstitut måste de behöriga myndigheterna ges möjlighet att bedöma den ekonomiska ställningen för kreditinstitutet. I avvaktan på en senare samordning får medlemsstaterna fastställa de metoder för sammanställd redovisning som är lämpliga för att syftet med detta direktiv skall uppnås. De behöriga myndigheterna måste åtminstone ha möjlighet att från alla företag inom en grupp inhämta den information som behövs för att tillsynen skall kunna utövas. Samarbete mellan myndigheter med ansvar för tillsyn över olika finansiella sektorer skall etableras för övervakning av företagsgrupper som utövar olika typer av finansiell verksamhet.

Det är särskilt viktigt med regler om begränsning av de engagemang ett kreditinstitut som ingår i en företagsgrupp med blandad verksamhet, har hos moderföretaget liksom hos andra dotterföretag i samma företagsgrupp. Denna fråga bör dock lösas på ett mer systematiskt sätt inom ramen för ett framtida direktiv om begränsning av stora exponeringar.

Medlemsstaterna kan vidare vägra att lämna tillstånd att driva bankrörelse eller återkalla ett tillstånd om strukturen i företagsgruppen kan anses olämplig för bedrivande av bankrörelse, särskilt om tillsynen av företagsgruppen inte kan utövas på ett effektivt sätt. För att säkra en sund ledning av kreditinstitut har de behöriga myndigheterna de befogenheter som anges i artikel 8.1 c i rådets första direktiv, 77/780/EEG, av den 12 december 1977 om samordning av lagar och andra författningar om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut[4] och i artikel 5 och 11 i rådets andra direktiv, 89/646/EEG, av den 15 december 1989 om samordning av lagar och andra författningar om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut[5].

[1] EGT nr C 326, 16.12.1991, s. 106 och EGT nr C 94, 13.4.1992.
[2] EGT nr C 102, 18.4.1992, s. 19.
[3] EGT nr 193, 18.7.1983, s.18.
[4] EGT nr L 322, 17.12.1977, s. 30. Direktivet är senast ändrat genom direktiv 89/646/EEG (EGT nr L 386, 30.12.1989, s. 1).
[5] EGT nr L 386, 30.12.1989, s. 1

Medlemsländerna kan även tillämpa lämpliga metoder för tillsyn över företagsgrupper som har en struktur som inte omfattas av detta direktiv. Om sådana företagsgrupper blir vanliga bör bestämmelserna i detta direktiv utvidgas till att omfatta även dessa företagsgrupper.

Gruppbaserad tillsyn skall omfatta all verksamhet som definieras i bilagan till direktiv 89/646/EEG. Alla företag som huvudsakligen ägnar sig åt sådan verksamhet skall därför omfattas av den gruppbaserade tillsynen. Definitionen av begreppet finansiellt institut i direktiv 83/350/EEG måste därför utvidgas till att omfatta sådan verksamhet.

Vad gäller finansiella institut vilkas verksamhet huvudsakligen är utsatt för marknadsrisker och för vilka särskilda tillsynsregler gäller, är en samordning av metoderna för gruppbaserad tillsyn av marknadsrisker möjlig inom ramen för gemenskapens harmonisering av kapitalkraven för investeringsföretag och kreditinstitut. Kommissionen har lagt fram förslag till ett sådant direktiv. En sådan harmonisering omfattar bl. a. de villkor som skall gälla vid kvittning av motpositioner inom gruppen och de fall där det finns särskilda tillsynsregler för övervakning av dessa finansiella instituts soliditet. Detta innebär att de behöriga myndigheterna, till dess att det kommande direktivet om kapitalkrav för att täcka marknadsrisker träder i kraft, skall låta den gruppbaserade tillsynen omfatta finansiella institut som huvudsakligen är utsatta för marknadsrisker, i enlighet med de metoder de med hänsyn till dessa riskers särskilda beskaffenhet bestämmer.

Genom rådets direktiv 86/635/EEG av den 8 december 1986 om årsbokslut och sammanställd redovisning för banker och andra finansiella institut[1] tillsammans med rådets sjunde direktiv 83/349/EEG av den 13 juni 1983 om sammanställd redovisning för banker och andra finansiella institut[2] infördes regler för den sammanställda redovisning som skall offentliggöras av kreditinstitut. Därför är det nu möjligt att noggrannare ange de metoder som skall användas i samband med gruppbaserad tillsyn.

Detta direktiv står helt i överensstämmelse med de mål som anges i enhetsakten. Det kommer särskilt att tillgodose kravet på enhetlig tillämpning i hela gemenskapen av de regler om säkerhet och sundhet som införts genom annan gemenskapslagstiftning och som måste beaktas vid gruppbaserad tillsyn. Detta direktiv är främst nödvändigt för att möjliggöra en riktig tillämpning av rådets direktiv 89/299/EEG av den 17 april 1989 om kapitalbasen i kreditinstitut[3].

[1] EGT nr L 372, 31.12.1986, s. 1.
[2] EGT nr L 193, 18.7.1983, s. 1. Direktivet är senast ändrat genom direktiv 90/605/EEG (EGT nr L 317, 16.11.1990, s 60).
[3] EGT nr L 124, 5.5.1989, s. 16.

Gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut skall särskilt inriktas på att skydda insättarnas intressen och att säkerställa stabilitet i det finansiella systemet.

Det är önskvärt att avtal på grundval av reciprocitet träffas mellan gemenskapen och tredje länder så att den gruppbaserade tillsynen kan utövas över ett så stort geografiskt område som möjligt.

Tilläggen till direktiv 83/350/EEG är så omfattande att direktivet i sin helhet bör ersättas av detta direktiv.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Definitioner

I detta direktiv avses med

— *kreditinstitut:* ett kreditinstitut enligt definitionen i artikel 1 första strecksatsen i direktiv 77/780/EEG samt privata eller offentliga företag som omfattas av definitionen i artikel 1 första strecksatsen i direktiv 77/780/EEG och är auktoriserade i ett tredje land,

— *finansiellt institut:* ett företag som inte är kreditinstitut men vars huvudsakliga verksamhet består i att förvärva aktier eller andelar eller att driva en eller flera av de verksamheter som är upptagna i punkterna 2-12 i listan i bilagan till direktiv 89/646/EEG,

— *finansiellt holdingföretag:* ett finansiellt institut vars dotterföretag uteslutande eller huvudsakligen är kreditinstitut eller finansiella institut; minst ett av dotterföretagen skall vara ett kreditinstitut,

— *holdingföretag med blandad verksamhet:* ett moderföretag som inte är ett finansiellt holdingföretag eller ett kreditinstitut, men som har minst ett kreditinstitut bland sina dotterföretag,

— *företag som tillhandahåller tjänster anknutna till bankverksamhet:* ett företag vars huvudsakliga verksamhet består i att äga eller förvalta fast egendom, tillhandahålla datatjänster eller bedriva annan liknande verksamhet som har samband med ett eller flera kreditinstituts huvudsakliga verksamhet,

— *ägarintresse:* direkt eller indirekt innehav av 20 % eller mer av rösterna eller kapitalet i ett företag,

— *moderföretag:* ett moderföretag enligt definitionen i artikel 1.1 i direktiv 83/349/EEG samt alla företag som enligt de behöriga myndigheternas bedömning utövar ett bestämmande inflytande över ett annat företag,

— *dotterföretag:* ett dotterföretag enligt definitionen i artikel 1.1 i direktiv 83/349/EEG samt alla företag över vilka enligt de behöriga myndigheternas bedömning ett moderföretag utövar ett bestämmande inflytande; ett dotterföretag till ett dotterföretag skall också anses som ett dotterföretag till moderföretag som är överordnat dessa företag,

— *behöriga myndigheter:* de nationella myndigheter som enligt lag eller annan författning har behörighet att utöva tillsyn över kreditinstitut.

Artikel 2

Räckvidd

Detta direktiv skall gälla för alla kreditinstitut som beviljat sådan auktorisation som avses i artikel 3 i direktiv 77/780/EEG samt för finansiella holdingföretag och holdingföretag med blandad verksamhet med huvudkontor i gemenskapen.

De institut som permanent undantagits genom artikel 2 i direktiv 77/780/EEG, dock inte medlemsstaternas centralbanker, skall behandlas som finansiella institut vid tillämpning av detta direktiv.

Artikel 3

Gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut

1. Ett kreditinstitut som är moderföretag till ett kreditinstitut eller ett finansiellt institut eller som har ett ägarintresse i ett sådant institut skall, i den omfattning och på det sätt som föreskrivs i artikel 5, stå under tillsyn utövad på grundval av sammanställning av institutens finansiella ställning. Tillsynen skall minst omfatta de områden som anges i punkt 5 och 6.

2. Ett kreditinstitut vars moderföretag är ett finansiellt holdingföretag skall, i den omfattning och på det sätt som föreskrivs i artikel 5, stå under tillsyn på grundval av sammanställning av institutets finansiella ställning med den som gäller för det finansiella holdingföretaget. Tillsynen skall minst omfatta de områden som anges i punkt 5 och 6. Sammanställningen skall inte på något sätt anses innebära att de behöriga myndigheterna utövar någon tillsynsfunktion i förhållande till det enskilda finansiella holdingföretaget.

3. Medlemsstaterna eller de behöriga myndigheter som enligt artikel 4 har till uppgift att utöva den gruppbaserade tillsynen får besluta att undanta ett kreditinstitut, ett finansiellt institut eller ett företag som tillhandahåller tjänster knutna till bankverksamhet från reglerna om gruppbaserad tillsyn när institutet eller företaget är ett dotterföretag eller ett företag i vilket ägarintresse innehas

— om företaget är beläget i ett tredje land där rättsliga hinder föreligger för överföring av nödvändig information,

— om företaget enligt de behöriga myndigheternas bedömning endast är av mindre betydelse med hänsyn till syftet med övervakningen av kreditinstitut och i samtliga fall om företagets totala balansomslutning uppgår till mindre än det lägsta av följande belopp: 10 miljoner ecu eller 1 % av den totala balansomslutningen i moderföretaget eller i det företag som innehar ägarintresse; även om flera företag var för sig uppfyller dessa kriterier skall de omfattas av bestämmelserna om sammanställd redovisning om de tillsammans är av icke oväsentlig betydelse med hänsyn till det ovan nämnda syftet,

— om de behöriga myndigheter som har ansvar för den gruppbaserade tillsynen bedömer att sammanställning av den finansiella ställningen i företaget skulle vara olämplig eller vilseledande med hänsyn till syftet med den gruppbaserade tillsynen.

4. När en medlemsstats behöriga myndigheter beslutat undanta ett dotterkreditinstitut från reglerna om gruppbaserad tillsyn i något av de fall som avses i punkt 3 andra och tredje strecksatsen, får de behöriga myndigheterna i det medlemsland där dotterkreditinstitutet är beläget begära information från moderföretaget som kan underlätta tillsynen över detta kreditinstitut.

5. Tillsyn vad gäller soliditet och uppfyllande av kapitaltäckningskrav för marknadsrisker samt kontroll av stora exponeringar som omfattas av gällande gemenskapsrättsakter skall utövas på grundval av sammanställning i enlighet med detta direktiv. Medlemsstaterna skall när det är lämpligt besluta om de åtgärder som behövs för att finansiella holdingföretag skall omfattas av bestämmelserna om gruppbaserad tillsyn i enlighet med punkt 2.

Kontrollen av att de gränser som anges i artikel 12.1 och 12.2 i direktiv 89/646/EEG inte överskrids skall utövas genom tillsyn och övervakning på grundval av sammanställning eller kvotsammanställning av kreditinstitutets finansiella ställning.

6. De behöriga myndigheterna skall se till att det i alla företag som omfattas av sådan gruppbaserad tillsyn som utövas över ett kreditinstitut med tillämpning av punkt 1 och 2 finns

tillfredsställande interna kontrollrutiner för att ta fram den information som kan vara av betydelse för att uppnå syftet med gruppbaserad tillsyn.

7. Utan att detta påverkar tillämpningen av speciella bestämmelser i andra direktiv får medlemsstaterna avstå från att tillämpa reglerna i punkt 5, genom kvotsammanställning eller individuellt, på ett kreditinstitut som i egenskap av moderföretag är underkastat gruppbaserad tillsyn och på varje dotterföretag till ett sådant kreditinstitut, under förutsättning att dotterföretaget är föremål för deras auktorisation och står under deras tillsyn samt ingår i den gruppbaserade tillsynen över moderföretaget. Samma möjlighet till undantag gäller när moderföretaget är ett finansiellt holdingföretag som har huvudkontor i samma medlemsstat som kreditinstitutet, under förutsättning att det är underkastat samma tillsyn som den som gäller för kreditinstitutet, i synnerhet såvitt avser reglerna i punkt 5.

I både de nämnda fallen måste åtgärder vidtas för att säkerställa en lämplig fördelning av kapitalet inom bankgruppen.

Om de behöriga myndigheterna tillämpar dessa regler individuellt på ett sådant kreditinstitut får de tillämpa bestämmelsen i artikel 2.1 sista stycket i direktiv 89/299/EEG vid beräkning av kapitalbasen.

8. Om ett kreditinstitut vars moderföretag är ett kreditinstitut är beläget i en annan medlemsstat och har beviljats auktorisation där skall de behöriga myndigheter som har beviljat auktorisationen tillämpa reigerna i punkt 5 individuellt på kreditinstitutet eller i förekommande fall på grundval av delsammanställning.

9. Trots vad som föreskrivs i punkt 8 får de behöriga myndigheter som auktoriserat ett dotterföretag vars moderföretag är ett kreditinstitut, genom bilaterala avtal delegera ansvaret för tillsynen till de behöriga myndigheter som beviljat moderföretaget auktorisation och utövar tillsyn över detta. Kommissionen skall hållas underrättad om förekomsten av sådana avtal och om deras innehåll. Den skall vidarebefordra sådan information till de behöriga myndigheterna i övriga medlemsstater och till Rådgivande bankrörelsekommittén.

10. Medlemsstaterna skall se till att de behöriga myndigheter som har ansvaret för den gruppbaserade tillsynen kan inhämta sådan information som avses i artikel 6 från *dotterföretag till ett kreditinstitut eller ett finansiellt* holdingföretag som inte omfattas av bestämmelserna om gruppbaserad tillsyn. I sådana fall skall reglerna i samma artikel om överföring och kontroll av information gälla.

Artikel 4

Behöriga myndigheter med ansvar för gruppbaserad tillsyn

1. Om moderföretaget är ett kreditinstitut skall den gruppbaserade tillsynen utövas av de behöriga myndigheter som beviljat moderföretaget auktorisation enligt artikel 3 i direktiv 77/780/EEG.

2. Om ett kreditinstituts moderföretag är ett finansiellt holdingföretag skall den gruppbaserade tillsynen utövas av de behöriga myndigheter som beviljat kreditinstitutet auktorisation enligt artikel 3 i direktiv 77/780/EEG.

När kreditinstitut som beviljats auktorisation i två eller flera medlemsstater har samma finansiella holdingföretag som moderföretag skall dock den gruppbaserade tillsynen utövas av de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där det finansiella holdingföretaget etablerades.

Om det finansiella holdingföretaget inte har något dotterkreditinstitut som beviljats auktorisation i den medlemsstat där holdingföretaget etablerades, skall de behöriga myndigheterna i berörda medlemsstater (inklusive de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där det finansiella holdingföretaget etablerades) söka träffa överenskommelse om vilken av dessa myndigheter som skall utöva den gruppbaserade tillsynen. I avsaknad av sådan överenskommelse skall den gruppbaserade tillsynen utövas av de behöriga myndigheter som beviljat det kreditinstitut som har den största balansomslutningen auktorisation. Om flera kreditinstitut har lika stor balansomslutning skall den gruppbaserade tillsynen utövas av de behöriga myndigheter som först beviljade sådan auktorisation som avses i artikel 3 i direktiv 77/780/EEG.

3. De behöriga myndigheter som berörs får efter gemensam överenskommelse avstå från att tillämpa reglerna i punkt 2 första och andra styckena.

4. De överenskommelser som avses i punkt 2 tredje stycket och punkt 3 skall innehålla bestämmelser om samarbete och överföring av sådan information som behövs för att syftet med detta direktiv skall kunna uppnås.

5. Om en medlemsstat har mer än en behörig myndighet som har befogenhet att utöva tillsyn över kreditinstitut och finansiella institut, skall medlemsstaten vidta nödvändiga åtgärder för att en samordning mellan dessa myndigheter skall etableras.

Artikel 5

Sammanställningens form och omfattning

1. De behöriga myndigheter som är ansvariga för den gruppbaserade tillsynen skall för att utöva tillsynen kräva fullständig sammanställning av alla kreditinstitut och finansiella institut som är dotterföretag.

Dock får sammanställning på proportionell grund föreskrivas i de fall där, enligt de behöriga myndigheternas bedömning, moderföretagets ansvar är begränsat till moderföretagets andel av kapitalet i dotterföretaget med hänsyn till det ansvar som åvilar andra aktieägare, andelsägare eller medlemmar med tillfredsställande soliditet. Övriga aktieägares, andelsägares och medlemmars ansvar skall klart fastställas, om så erfordras genom formella, undertecknade förbindelser.

2. De behöriga myndigheter som är ansvariga för utövandet av den gruppbaserade tillsynen skall för detta ändamål kräva sammanställning på proportionell grund av ägarintressen i kreditinstitut och finansiella institut, som leds av ett företag som omfattas av sammanställningen jämte ett eller flera företag som inte omfattas av sammanställningen när dessa företags ansvar är begränsat till den andel av kapitalet som de innehar.

3. Om det finns andra ägarintressen eller andra former av kapitalbindningar än dem som anges i punkt 1 och 2, skall de behöriga myndigheterna bestämma om och hur sammanställning skall ske. De får tillåta eller kräva att kapitalandelsmetoden används. Tillämpning av denna metod skall dock inte innebära att företagen i fråga omfattas av den gruppbaserade tillsynen.

4. Utan att detta påverkar tillämpningen av punkterna 1, 2 och 3, skall de behöriga myndigheterna bestämma om och hur sammanställning skall ske i följande fall:

— De behöriga myndigheterna bedömer att ett kreditinstitut, utan att institutet innehar ett ägarintresse eller andra kapitalbindningar, utövar ett väsentligt inflytande över ett eller flera kreditinstitut eller finansiella institut.

— Två eller flera kreditinstitut eller finansiella institut har samma ledning utan att detta följer av avtal eller bestämmelser i stiftelseurkund, bolagsordning eller motsvarande.

— Två eller flera kreditinstitut eller finansiella institut har en förvaltnings- lednings- eller tillsynsorganisation som till övervägande del består av samma personer.

De behöriga myndigheterna får tillåta eller kräva att den metod som föreskrivs i artikel 12 i direktiv 83/349/EEG skall användas. Tillämpning av denna metod skall dock inte innebära att företagen i fråga omfattas av gruppbaserad tillsyn.

5. När gruppbaserad tillsyn skall utövas enligt artikel 3.1 och 3.2 skall företag som tillhandahåller tjänster anknutna till bankverksamhet tas med i sammanställningen i de fall och i enlighet med de metoder som anges i punkt 1–4 i denna artikel.

Artikel 6

Information som skall tillhandahållas av holdingföretag med blandad verksamhet och deras dotterföretag

1. I avvaktan på vidare samordning av metoderna för sammanställd redovisning skall medlemsstaterna föreskriva att de behöriga myndigheter som har ansvar för auktorisation och tillsyn över ett eller flera kreditinstitut vars moderföretag är ett holdingföretag med blandad verksamhet skall kräva att moderföretaget och dotterföretagen lämnar sådan information som kan vara av betydelse för tillsynen över dotterkreditinstituten. De behöriga myndigheterna kan inhämta informationen antingen direkt från moderföretaget och dotterföretagen eller via dotterkreditinstituten.

2. Medlemsstaterna skall föreskriva att deras behöriga myndigheter antingen själva eller genom externa granskare kan företa inspektion på platsen för att kontrollera de uppgifter som lämnats av holdingföretag med blandad verksamhet och dessas dotterföretag. Om ett holdingföretag med blandad verksamhet eller ett av dess dotterföretag är ett försäkringsföretag får också det förfarande som avses i artikel 7.4 användas. Om ett holdingföretag med blandad verksamhet eller ett av dess dotterföretag är beläget i en annan medlemsstat än dotterkreditinstitutet, skall kontroll av uppgifter företas på platsen i enlighet med det förfarande som avses i artikel 7.7.

Artikel 7

Åtgärder för att underlätta tillämpningen av detta direktiv

1. Medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att det inte finns några rättsliga hinder för företag som omfattas av den gruppbaserade tillsynen, holdingsföretag med blandad verksamhet och deras dotterföretag samt dotterföretag som avses i artikel 3.10 att sinsemellan utbyta information som är av betydelse för tillsyn i enlighet med detta direktiv.

2. När ett moderföretag och något av dess dotterkreditinstitut är belägna i olika medlemsstater skall de behöriga myndigheterna i de olika medlemsstaterna utbyta information som är av betydelse för att möjliggöra eller underlätta gruppbaserad tillsyn.

Om de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där moderföretaget är beläget inte själva utövar gruppbaserad tillsyn enligt artikel 4, kan de anmodas av de behöriga myndigheter som har ansvar för sådan tillsyn att från moderföretaget begära information som är av betydelse för den gruppbaserade tillsynen och att överföra informationen till myndigheterna i fråga.

3. Medlemsstaterna skall tillåta sina behöriga myndigheter att utbyta sådan information som anges i punkt 2, varvid skall gälla att inhämtande av eller förfogande över information avseende finansiella holdingföretag, finansiella institut eller företag som tillhandahåller tjänster anknutna till bankverksamhet inte på något sätt skall anses innebära att de behöriga myndigheterna har någon skyldighet att ha en tillsynsfunktion i förhållande till dessa enskilda institut eller företag.

På liknande sätt skall medlemsstaterna tillåta sina behöriga myndigheter att utbyta sådan information som anges i artikel 6, varvid skall gälla att inhämtande av eller förfogande över information inte på något sätt skall anses innebära att de behöriga myndigheterna har någon tillsynsfunktion i förhållande till holdingsföretag med blandad verksamhet och deras dotterföretag som inte är kreditinstitut eller till sådana dotterföretag som avses i artikel 3.10.

4. Om ett kreditinstitut, ett finansiellt holdingföretag eller ett holdingföretag med blandad verksamhet kontrollerar ett eller flera dotterföretag som är försäkringsföretag eller andra företag som tillhandahåller investeringstjänster som fordrar auktorisation, skall de behöriga myndigheterna och de myndigheter som bemyndigats att utöva den offentliga tillsynen över försäkringsföretag eller över andra företag som tillhandahåller investeringstjänster ha ett nära samarbete. Utan att detta påverkar respektive myndighets ansvar skall dessa myndigheter förse varandra med all information som är ägnad att underlätta deras uppgift och tillåta tillsyn över verksamheten och den finansiella ställningen i de företag över vilka de utövar tillsyn.

5. Beträffande information som erhålls med stöd av detta direktiv och i synnerhet beträffande sådant utbyte av information mellan behöriga myndigheter som föreskrivs i detta direktiv skall tystnadsplikt gälla i enlighet med bestämmelserna i artikel 12 i direktiv 77/780/EEG.

6. De behöriga myndigheter som har ansvar för gruppbaserad tillsyn skall upprätta förteckningar över sådana finansiella holdingföretag som anges i artikel 3.2. Dessa förteckningar skall överlämnas till de behöriga myndigheterna i andra medlemsstater och till kommissionen.

7. Om de behöriga myndigheterna i en medlemsstat vid tillämpning av detta direktiv i ett särskilt fall önskar kontrollera uppgifter om ett kreditinstitut, ett finansiellt holdingföretag, ett finansiellt institut, ett företag som tillhandahåller tjänster anknutna till bankverksamhet, ett holdingföretag med blandad verksamhet, ett dotterföretag som avses i artikel 6 eller ett dotterföretag som avses i artikel 3.10 och institutet eller företaget är beläget i en annan medlemsstat skall de hos de behöriga myndigheterna i den andra medlemsstaten begära att sådan kontroll företas. De myndigheter som erhållit en sådan framställning skall inom ramen för sina befogenheter efterkomma denna, antingen genom att själva utföra kontrollen eller genom att tillåta att de myndigheter som begärt kontrollen utför den, eller genom att tillåta en revisor eller expert att utföra den.

8. Utan att detta påverkar tillämpningen av medlemsstaternas straffrättsliga bestämmelser skall medlemsstaterna se till att sanktioner eller andra åtgärder, som syftar till att stoppa konstaterade överträdelser eller avlägsna orsakerna till sådana överträdelser, kan vidtas mot finansiella holdingföretag och holdingföretag med blandad verksamhet eller mot deras ansvariga ledning för överträdelser av lagar eller andra författningar som antagits för genomförandet av detta direktiv. I vissa fall kan sådana åtgärder kräva domstolsprövning. De behöriga myndigheterna skall ha ett nära samarbete för att säkerställa att åtgärderna leder till önskat resultat, särskilt när den centrala förvaltningen eller den centrala ledningen i ett finansiellt holdingföretag eller ett holdingföretag med blandad verksamhet inte är placerad vid företagets huvudkontor.

Artikel 8

Tredje länder

1. Kommissionen kan på begäran av en medlemsstat eller på eget initiativ lägga fram förslag till rådet om att inleda förhandlingar med ett eller flera tredje länder om möjligheterna att utöva gruppbaserad tillsyn över

— kreditinstitut vars moderföretag har huvudkontor i ett tredje land och

— kreditinstitut som är belägna i tredje land och vars moderföretag, antingen detta är ett kreditinstitut eller ett finansiellt holdingföretag, har huvudkontor inom gemenskapen.

2. Överenskommelser som avses i punkt 1 skall särskilt säkerställa

— dels att medlemsstaternas behöriga myndigheter kan inhämta information som behövs för gruppbaserad tillsyn över kreditinstitut eller finansiella holdingföretag som är belägna inom gemenskapen och som har dotterföretag som är kreditinstitut eller finansiella institut utanför gemenskapen eller som innehar ägarintressen i sådana institut,

— dels att de behöriga myndigheterna i tredje land kan inhämta information som behövs för tillsyn över moderföretag med huvudkontor inom deras territorium och med dotterföretag som är kreditinstitut eller finansiella institut i ett eller flera medlemsländer eller med ägarintressen i sådana institut.

3. Kommissionen och den rådgivande kommitté som inrättats genom artikel 11 i direktiv 77/780/EEG skall granska resultatet av de i punkt 1 nämnda förhandlingarna och de

förhållanden som uppkommer till följd därav.

Artikel 9

Avslutande bestämmelser

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv före den 1 januari 1993. De skall genast underrätta kommissionen om detta.

När en medlemsstat antar ovannämnda bestämmelser skall dessa innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.

2. Utan hinder av bestämmelserna i artikel 3.5 och till dess att det kommande direktivet om kapitalkrav för att täcka marknadsrisker träder i kraft, skall de behöriga myndigheterna låta den gruppbaserade tillsynen omfatta finansiella institut som huvudsakligen är utsatta för marknadsrisker i enlighet med de metoder dessa myndigheter bestämmer med hänsyn till dessa riskers särskilda beskaffenhet.

3. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna texterna till de centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 10

1. Direktiv 83/350/EEG skall upphöra att gälla vid utgången av år 1992.

2. I följande bestämmelser skall orden "direktiv 83/350/EEG" ersättas av "direktiv 92/30/EEG":

— artikel 5 i direktiv 89/299/EEG,

— artikel 12.5, 13.3, 15.2 och artikel 18.2 första stycket femte strecksatsen i direktiv 89/646/EEG,

— artikel 3.3 i direktiv 89/647/EEG.

3. I artikel 1 punkt 5 i direktiv 89/646/EEG och artikel 2.1 första strecksatsen i direktiv 89/647/EEG skall definitionen av behöriga myndigheter ersättas av följande definition:

"de nationella myndigheter som enligt lag eller annan författning har behörighet att utöva tillsyn över kreditinstitut".

Artikel 11

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Luxemburg den 6 april 1992.

På rådets vägnar

Joâo PINHEIRO

Ordförande

RÅDETS DIREKTIV 93/22/EEG

av den 10 maj 1993

om investeringstjänster inom värdepappersområdet

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen, särskilt artikel 57.2 i detta,

med beaktande av förslaget från kommissionen[1],

i samarbete med Europaparlamentet[2],

med beaktande av Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande[3], och

med beaktande av följande:

Detta direktiv utgör ett väsentligt instrument för att förverkliga den inre marknaden, en riktning som bestämts av Europeiska enhetsakten och anges i tidtabellsform i kommissionens vitbok, i beaktande av både rätten till etablering och friheten att tillhandahålla finansiella tjänster inom området för värdepappersföretag.

Företag som tillhandahåller investeringstjänster som omfattas av detta direktiv måste ha auktorisation av de medlemsstater där företaget har sitt säte för att skydda investerarna och det ekonomiska systemets stabilitet.

Den ståndpunkt som har intagits är att man bör genomföra endast den väsentliga harmonisering som är nödvändig och tillräcklig för att säkerställa ett ömsesidigt erkännande av auktorisation och tillsynssystem som är baserade på försiktighetsprincipen och att därmed göra det möjligt att lämna ett enda, för hela gemenskapen gällande verksamhetstillstånd samt tillämpning av principen om hemlandstillsyn. Tack vare ett ömsesidigt erkännande får värdepappersföretag med auktorisation i hemlandet tillhandahålla i hela gemenskapen alla eller en del av de tjänster som omfattas av detta direktiv och för vilka företagen har erhållit auktorisation, genom att etablera filialer eller enligt friheten att tillhandahålla tjänster.

Principerna om ömsesidigt erkännande och om hemlandstillsyn kräver att medlemsstaternas behöriga myndigheter inte meddelar respektive återkallar auktorisation i sådana fall där verksamhetsplanen, den geografiska fördelningen eller faktisk bedriven verksamhet klart visar att ett värdepappersföretag har valt en viss medlemsstats jurisdiktion i syfte att undgå de strängare normer som gäller i en annan medlemsstat inom vars territorium det avser att bedriva eller redan bedriver sin huvudsakliga verksamhet. Vid tillämpning av detta direktiv skall ett värdepappersföretag som är juridisk person vara auktoriserat i den medlemsstat där det har sitt säte. Ett värdepappersföretag som inte är en juridisk person skall vara auktoriserat i den medlemsstat där den har sitt huvudkontor. Dessutom skall medlemsstaterna kräva att ett värdepappersföretags huvudkontor alltid skall vara beläget i hemlandet och att det verkligen driver verksamhet där.

För att skydda investerarna är det nödvändigt att garantera internkontroll i varje företag, antingen genom att det finns två personer i ledningen, eller där detta inte krävs enligt detta direktiv, genom andra anordningar som säkerställer ett likvärdigt resultat.

För att garantera sund konkurrens måste det tillses att värdepappersföretag som inte är kreditinstitut har samma frihet att öppna filialer och tillhandahålla tjänster över gränserna som den som bestämts i rådets andra direktiv 89/646/EEG den 15 december 1989 om samordning av lagar och andra författningar om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut[4].

Ett värdepappersföretag bör inte kunna åberopa detta direktiv för att bedriva avista-affärer eller terminsaffärer i valuta annat än som en tjänst i anslutning till tillhandahållandet av investeringstjänster. Användningen av en filial endast för sådana valutatransaktioner skulle därför utgöra ett missbruk av de mekanismer som anges i detta direktiv.

Ett värdepappersföretag med auktorisation i hemlandet får bedriva verksamhet i hela gemenskapen på det sätt företaget finner lämpligt. I detta syfte får företaget om det finner det nödvändigt ha fasta ombud för att ta emot och vidarebefordra uppdrag för dess räkning med fullt och ovillkorligt ansvar för företaget. I sådana fall skall den verksamhet sådana ombud bedriver anses vara företagets verksamhet. Dessutom hindrar inte detta direktiv att hemlandet gör sådana ombuds ställning

[1] EGT nr C 43, 22.2.1989, s. 7, och EGT nr C 42, 22.2.1990, s. 7.
[2] EGT nr C 304, 4.12.1989, s. 39, och EGT nr C 115, 26.4.1993.
[3] EGT nr C 298, 27.11.1989, s. 6.

[4] EGT nr L 386, 30.12.1989, s. 1. Direktivet senast ändrat genom direktiv 92/30/EEG (EGT nr L 110, 28.4.1992, s. 52).

till föremål för särskilda krav. Bedriver ett värdepappersföretag verksamhet över gränserna skall värdlandet behandla sådana ombud som om de vore själva företaget. Dessutom bör inte hemförsäljning av överlåtbara värdepapper omfattas av detta direktiv utan även i fortsättningen regleras genom nationella bestämmelser.

Med "överlåtbara värdepapper" förstås sådana värdepapper som normalt omsätts på kapitalmarknaden, såsom värdepapper utgivna av en stat, aktier, omsättningsbara värdepapper som ger rätt att förvärva aktier genom teckning eller utbyte, depåbevis, obligationer som ingår i en serie, indexoptioner och värdepapper som ger rätt att förvärva sådana obligationer genom nyteckning.

Med "penningmarknadsinstrument" förstås sådana instrument som normalt omsätts på penningmarknaden, såsom statsskuldväxlar, insättningsbevis och företagscertifikat.

Dessa definitioner som ger uttrycken överlåtbara värdepapper och penningmarknadsinstrument en mycket vidsträckt innebörd gäller endast för detta direktiv och påverkar följaktligen inte på något sätt de olika definitioner av finansiella instrument som används i nationell lagstiftning för andra ändamål såsom beskattning. Dessutom täcker definitionen av överlåtbara värdepapper endast sådana instrument som kan omsättas. Aktier och andra värdepapper som motsvarar aktier och som utgetts av sådana organ som hypoteksinstitut och industri- och utvecklingsfonder, där äganderätten i praktiken inte kan överföras utom genom att den utfärdande organisationen återköper den, omfattas följaktligen inte av denna definition.

Med "instrument som motsvarar ett terminskontrakt" avses ett kontrakt som fullgörs genom en kontantbetalning som beräknas med beaktande av variationer av räntesatser eller växelkurser, värdet av något av de instrument som förtecknats i avsnitt B i bilagan eller ett index över några sådana instrument.

Vid tillämpningen av detta direktiv skall verksamhet avseende mottagande och vidarebefordran av order även omfatta sammanförandet av två eller flera investerare så att en affär mellan dessa investerare åstadkoms.

Ingen bestämmelse i detta direktiv påverkar de gemenskapsbestämmelser eller, om sådana saknas, de nationella bestämmelser som reglerar offentliga erbjudanden av sådana instrument som omfattas av detta direktiv. Samma sak gäller för marknadsföring och spridning av sådana instrument.

Medlemsstaterna behåller det fulla ansvaret för att genomföra sina egna penningpolitiska åtgärder utan att därigenom de åtgärder påverkas som behövs för att stärka Europeiska monetära systemet.

Det är nödvändigt att göra undantag för försäkringsföretag, vilkas verksamhet redan är underkastad tillfredsställande tillsyn genom de behöriga myndigheterna för tillsyn av sundhet och som är samordnade på gemenskapsnivå, samt för företag som tar emot och avger återförsäkring.

Företag som inte tillhandahåller tjänster till tredje man utan vars verksamhet består av att tillhandahålla investeringstjänster endast till sina moderföretag, sina dotterföretag eller till andra dotterföretag till sina moderföretag bör inte omfattas av detta direktiv.

Syftet med detta direktiv är att omfatta företag till vilkas normala verksamhet hör att yrkesmässigt till tredje man tillhandahålla investeringstjänster. Direktivets räckvidd bör därför inte omfatta personer med annan yrkesverksamhet (t.ex. en advokat eller annat juridiskt ombud) som tillhandahåller investeringstjänster endast tillfälligt inom ramen för sin övriga yrkesverksamhet, under förutsättning att den verksamheten är reglerad och de berörda reglerna inte förbjuder att investeringstjänster tillfälligt tillhandahålls. Av samma skäl är det också nödvändigt att från detta direktivs räckvidd undanta personer som tillhandahåller investeringstjänster endast till tillverkare eller användare av råvaror i den utsträckning som behövs för att bedriva affärer med sådana varor när dessa affärer utgör huvudverksamheten.

Företag som tillhandahåller investeringstjänster som uteslutande består av förvaltning av personalstiftelser och som därför inte tillhandahåller investeringstjänster till tredje man bör inte omfattas av detta direktiv.

Det är nödvändigt att från detta direktivs räckvidd undanta centralbanker och andra organ som har likartade funktioner liksom offentliga organ som förvaltar eller medverkar i förvaltningen av statsskulden, vilket begrepp även omfattar investering av denna. Detta undantag omfattar inte organ som helt eller delvis är ägda av staten och vilkas roll är affärsdrivande eller kopplad till förvärv av delägarskap.

Det är nödvändigt att från detta direktivs räckvidd undanta sådana företag eller personer vilkas verksamhet endast består av att ta emot och vidarebefordra order till vissa motparter och som inte innehar penningmedel eller värdepapper som tillhör uppdragsgivarna. Av detta skäl har de inte rätt till etablering och frihet att tillhandahålla tjänster enligt de villkor som fastställts i detta direktiv, eftersom de om de önskar driva verksamhet i en annan medlemsstat är underkastade de tillämpliga bestämmelser som antagits av den staten.

Det är nödvändigt att från detta direktivs räckvidd undanta företag för kollektiva investeringar oavsett om de är sam-

ordnade på gemenskapsnivå eller inte samt de företag som är förvarings- eller förvaltningsinstitut för sådana företag eftersom de är underkastade särskilda regler som är direkt anpassade för den verksamheten.

Om sammanslutningar som har skapats av pensionsfonderna i en medlemsstat för förvaltningen av de gemensamma tillgångarna begränsar sig till sådan förvaltning och inte tillhandahåller investeringstjänster för tredje man och om pensionsfonderna själva är underkastade tillsyn av de myndigheter som har uppdraget att övervaka försäkringsföretag, förefaller det inte nödvändigt att underkasta sådana sammanslutningar de villkor för att bedriva verksamhet som uppställs i detta direktiv.

Detta direktiv bör inte gälla för "agenti di cambio", såsom dessa är definierade i italiensk lag, eftersom de tillhör en grupp vars auktorisationer inte kommer att förnyas, deras verksamheter är begränsade till nationellt territorium och de inte skapar någon risk för störningar av konkurrensen.

De rättigheter som ges till värdepappersföretag genom detta direktiv skall inte påverka den rätt som medlemsstaterna, centralbankerna och andra nationella organ med likartade uppgifter har att välja sina motparter på objektiva grunder utan särbehandling.

Ansvaret för övervakning av värdepappersföretags finansiella sundhet kommer till följd av rådets direktiv 93/6/EEG av den 15 mars 1993 om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut[1], som samordnar de regler som gäller för marknadsrisker, att ligga hos de behöriga myndigheterna i företagets hemland.

Ett hemland får som regel införa strängare regler än dem som har fastställts i detta direktiv, särskilt vad avser villkor för auktorisation, sundhetskrav och regler om rapportering och insyn.

Verksamheter som inte omfattas av detta direktiv regleras av fördragets allmänna bestämmelser om etableringsrätt och frihet att tillhandahålla tjänster.

För att skydda investerare bör en investerares äganderätt och liknande rättigheter i fråga om värdepapper och hans rättigheter i fråga om penningmedel som anförtrotts till ett företag hållas avskilda från företagets egna. Denna princip hindrar dock inte ett företag från att driva verksamhet i eget namn men för investerarens räkning där transaktionens beskaffenhet så kräver och investeraren samtycker, t.ex. vid aktielån.

[1] EGT nr L 141, 11.6.1993, s. 1.

Det förfarande som gäller för auktorisation av filialer till värdepappersföretag med auktorisation i tredje land kommer att fortsätta att gälla för sådana företag. Sådana filialer åtnjuter inte friheten att tillhandahålla tjänster enligt artikel 59 andra stycket i fördraget eller rätten till etablering i andra medlemsstater än de där de är etablerade. Ansökningar från företag som lyder under lagarna i tredje land om auktorisation av dotterföretag eller om förvärv av delägarskap, är underkastade ett förfarande som är avsett att tillse att gemenskapens värdepappersföretag får en ömsesidigt likartad behandling i dessa länder.

Den auktorisation värdepappersföretag får av de behöriga nationella myndigheterna enligt detta direktiv skall ha gemenskapstäckande och inte längre enbart nationell tillämpning, och gällande bestämmelser om ömsesidigt likartad behandling har hädanefter inte längre giltighet. Ett flexibelt förfarande är därför nödvändigt för att göra det möjligt att bedöma den ömsesidiga likformigheten på gemenskapsnivå. Målet med detta förfarande är inte att göra gemenskapens finansmarknader slutna utan i stället, eftersom gemenskapen avser att hålla sina finansmarknader öppna för resten av världen, att förstärka liberaliseringen av de världsomspännande finansmarknaderna utanför gemenskapen. För att nå detta mål innehåller detta direktiv bestämmelser om förfaranden för förhandling med tredje land och om möjlighet att som sista utväg vidta sådana åtgärder som att tillfälligt vilandeförklara nya ansökningar om auktorisation eller att begränsa utfärdandet av nya auktorisationer.

Ett av ändamålen med detta direktiv är att skydda investerare. Det är därför lämpligt att ta hänsyn till de olika skyddskrav som olika investerarkategorier har och deras olika nivåer av yrkeskunnande.

Medlemsstaterna måste se till att det inte finns några hinder för verksamhet som har ömsesidigt erkännande att bedrivas på samma sätt som i företagets hemland så länge verksamheten inte strider mot gällande lagar och andra författningar till skydd för det allmänna bästa i värdlandet.

En medlemsstat får inte begränsa rätten för investerare som vanligen bor eller är etablerade i ifrågavarande medlemsstat att utnyttja investeringstjänster som tillhandahålls av ett värdepappersföretag som omfattas av detta direktiv och som är beläget utanför ifrågavarande medlemsstat och som gör sina affärer utanför den medlemsstaten.

I vissa medlemsstater kan clearing- och avvecklingsfunktioner utföras av organ som är åtskilda från de marknadsplatser där affärerna genomförs. Följaktligen skall varje hänvisning i detta direktiv till tillträde och medlemsskap i reglerade marknader anses innebära hänvisning till tillträde och medlemsskap i organ som utför clearing- och avvecklingsfunktioner för reglerade marknader.

Varje medlemsstat måste se till att behandlingen inom dess territorium av alla värdepappersföretag som har auktorisation i någon medlemsstat och likaså alla värdepapper som är noterade på reglerade marknader i medlemsstaten är icke-diskriminerande. Alla värdepappersföretag måste ha samma möjligheter att ansluta sig till eller ha tillträde till reglerade marknader. Oavsett hur affärerna för närvarande bedrivs i medlemsstaterna är det viktigt att på de villkor som uppställs i detta direktiv avskaffa de tekniska och juridiska begränsningarna för tillgången till de reglerade marknaderna inom det område som omfattas av detta direktiv.

Några medlemsstater godkänner inte att kreditinstitut blir medlemmar av deras reglerade marknader annat än indirekt genom att inrätta särskilda dotterbolag. Den möjlighet detta direktiv ger kreditinstitut att bli medlemmar av reglerade marknader direkt utan att behöva grunda särskilda dotterbolag utgör en väsentlig reform i dessa medlemsstater och alla konsekvenser därav bör utvärderas mot bakgrund av utvecklingen på finansmarknaderna. Med hänsyn till dessa omständigheter måste den rapport som kommissionen skall framlägga till rådet i denna fråga senast den 31 december 1998 ta hänsyn till alla de förhållanden som rådet behöver ha kännedom om för att kunna bedöma konsekvenserna för dessa medlemsstater och särskilt faran för intressekonflikter och den skyddsnivå som erbjuds investerarna.

Det är av största vikt att harmoniseringen av ersättningssystemen sätts i kraft samma dag som detta direktiv. Dessutom kommer värdländerna fram till den dag då ett direktiv som harmoniserar ersättningssystemen sätts i kraft att kunna tillämpa sina egna ersättningssystem på värdepappersföretag inklusive kreditinstitut som är godkända av andra medlemsstater, om hemlandet inte har några ersättningssystem eller har ett system som inte ger likvärdig skyddsnivå.

De reglerade marknadernas struktur måste även i fortsättningen bestämmas av nationell lagstiftning, dock utan att denna får utgöra ett hinder för liberaliseringen av tillträde till reglerade marknader i värdländerna för värdepappersföretag med auktorisation att erbjuda berörda tjänster i hemlandet. Enligt denna princip reglerar lagarna i Tyskland och lagarna i Nederländerna verksamheten som *Kursmakler* respektive *hoekmannen* så att denna verksamhet inte utövas samtidigt med en annan verksamhet. Det bör observeras att en *Kursmakler* eller en *hoekmannen* inte får tillhandahålla tjänster i övriga medlemsstater. Ingen får, oavsett sitt hemland, begära att få verka som *Kursmakler* eller *hoekmannen* utan att vara underkastad de regler som följer av ställning som *Kursmakler* respektive *hoekmannen*.

Det bör observeras att detta direktiv inte kan påverka de åtgärder som vidtagits till följd av rådets direktiv 79/279/EEG av den 5 mars 1979 om samordning av villkoren för upptagande av värdepapper till officiell notering vid fondbörs[1].

Stabilitet och god funktion hos det finansiella systemet och skyddet för investerare förutsätter att ett värdland har rätt och ansvar att både hindra och bestraffa varje åtgärd inom dess territorium av värdepappersföretag i strid med uppförandereglerna och övriga bestämmelser i lag eller annan författning som den har infört för det allmänna bästa och att i nödfall vidta åtgärder. Dessutom måste de behöriga myndigheterna i värdlandet när de utför sina åligganden kunna räkna på ett mycket nära samarbete med de behöriga myndigheterna i hemlandet särskilt i fråga om verksamhet som bedrivs enligt friheten att tillhandahålla tjänster. De behöriga myndigheterna i hemlandet, har rätt att bli underrättade av de behöriga myndigheterna i värdlandet om alla åtgärder som innebär bestraffning av ett värdepappersföretag eller inskränkning av dess verksamhet som de senare myndigheterna har vidtagit gentemot de värdepappersföretag som de förstnämnda myndigheterna har auktoriserat, så att de effektivt kan utöva tillsyn av sundheten. För att uppnå detta måste samarbete mellan de behöriga myndigheterna i hemlandet och i värdlandet säkerställas.

I det dubbla syftet att skydda investerare och att säkerställa att marknaderna för överlåtbara värdepapper fungerar smidigt är det nödvändigt att se till att insyn i affärerna åstadkoms och att de regler som fastställs för det ändamålet i detta direktiv för reglerade marknader är tillämpliga både på värdepappersföretag och på kreditinstitut när de är verksamma på marknaden.

För att undersöka de problem som uppkommer på de områden som omfattas av rådets olika direktiv om investeringstjänster och värdepapper, med avseende både på tillämpningen av befintliga regler och på möjligheten av en samordning i framtiden, krävs samarbete mellan nationella myndigheter och kommissionen i en kommitté. Inrättandet av en sådan kommitté utesluter inte andra samarbetsformer mellan tillsynsmyndigheterna inom detta område.

Tekniska tillägg och förändringar av de närmare regler som fastställs i detta direktiv kan bli nödvändiga från tid till annan för att beakta nya tendenser inom investeringstjänsteområdet. Kommissionen kommer att göra de tillägg och förändringar som behövs efter det att frågan har underställts den kommitté som skall inrättas på värdepappersmarknadsområdet.

[1] EGT nr L 66, 16.3.1979, s. 21. Direktivet senast ändrat genom anslutningsakten för Spanien och Portugal.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

AVDELNING I

Definitioner och räckvidd

Artikel 1

I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

1. *investeringstjänst*: någon av de tjänster som anges i avsnitt A i bilagan i fråga om de instrument som anges i avsnitt B i bilagan och som tillhandahålls tredje man.

2. *värdepappersföretag*: juridisk person vars regelmässiga verksamhet eller rörelse består i att yrkesmässigt tillhandahålla investeringstjänster till tredje man.

   Vid tillämpningen av detta direktiv får medlemsstaterna som värdepappersföretag även avse företag som inte är juridiska personer om

   — deras rättsliga ställning säkerställer en skyddsnivå för tredjemansintresset som är likvärdig med den som juridiska personer ger, och

   — de är underkastade sådan tillsyn av sundheten som är lämplig med hänsyn till deras juridiska form.

   Om de fysiska personerna tillhandahåller tjänster som inbegriper innehav av penningmedel eller överlåtbara värdepapper för tredje mans räkning, får de dock vid tillämpning av detta direktiv inte betraktas som värdepappersföretag annat än om de utan inskränkningar av de övriga krav som har uppställts i detta direktiv och i direktiv 93/6/EEG uppfyller följande villkor:

   — Tredje mans äganderätt till instrument och penningmedel som tillhör honom måste skyddas, särskilt i fall av företagets eller dess ägares insolvens eller då utmätning, kvittning eller andra anspråk görs gällande av företagets eller dess ägares borgenärer.

   — Värdepappersföretaget måste vara underkastat regler som syftar att övervaka företagets och dess ägares solvens.

   — Värdepappersföretagets årsbokslut måste granskas av en eller flera personer som enligt nationell lagstiftning har behörighet att utföra revision av räkenskaper.

   — Om företaget har endast en ägare måste denne vidta åtgärder till investerarnas skydd för det fall att företagets verksamhet upphör till följd av hans död, arbetsoförmåga eller annan liknande omständighet.

   Senast den 31 december 1997 skall kommissionen lämna en rapport om tillämpningen av andra och tredje styckena i denna punkt och om så är lämpligt föreslå att de ändras eller utgår.

   Om en person tillhandahåller någon av de tjänster som avses i avsnitt A.1 a i bilagan och om denna verksamhet bedrivs endast för ett värdepappersföretags räkning och helt och ovillkorligen på företagets ansvar, skall verksamheten inte betraktas som den förstnämnda personens verksamhet utan som värdepappersföretagets egen.

3. *kreditinstitut:* ett kreditinstitut såsom detta definieras i artikel 1 första strecksatsen i direktiv 77/780/EEG[1] med undantag för de institut som avses i artikel 2.2 däri.

4. *överlåtbara värdepapper*:

   — aktier och andra värdepapper som motsvarar aktier,

   — obligationer eller andra skuldförbindelser

   som kan omsättas på kapitalmarknaden,

   — värdepapper av annat slag vilka normalt omsätts och som ger rätt att förvärva sådana överlåtbara värdepapper genom teckning eller utbyte eller som föranleder kontantutbetalning.

   Betalningsmedel skall dock inte räknas som överlåtbara värdepapper.

5. *penningmarknadsinstrument:* ett instrument av någon av de kategorier som normalt omsätts på penningmarknaden.

6. *hemland:*

   a) om värdepappersföretaget är fysisk person, den medlemsstat där denne har sitt huvudkontor,

   b) om värdepappersföretaget är juridisk person, den medlemsstat där företagets stadgeenliga säte är beläget eller, om det enligt nationell lagstiftning inte har något stadgeenligt säte, den medlemsstat där dess huvudkontor är beläget,

   c) i fråga om en marknad, den medlemsstat där det organ som tillhandahåller möjligheten till handel har sitt stadgeenliga säte eller, om det enligt nationell lagstiftning inte har något stadgeenligt säte, den medlemsstat där organets huvudkontor är beläget.

[1] EGT nr L 322, 17.12.1977, s. 30. Direktivet senast ändrat genom direktiv 89/646/EEG (EGT nr L 386, 30.12.1989, s. 1)

7. *värdland:* den medlemsstat där ett värdepappersföretag har en filial eller tillhandahåller tjänster.

8. *filial:* ett driftsställe som är en rättsligt osjälvständig del av ett värdepappersföretag och som tillhandahåller investeringstjänster som värdepappersföretaget har auktorisation att tillhandahålla. Alla driftsställen som har inrättats i samma medlemsstat av ett värdepappersföretag med huvudkontor i en annan medlemsstat skall betraktas som en enda filial.

9. *behöriga myndigheter*: de myndigheter som varje medlemsstat utser enligt artikel 22.

10. *kvalificerat innehav*: varje direkt eller indirekt ägarandel i ett värdepappersföretag som motsvarar 10 procent eller mer av kapitalet eller av rösträtten eller som eljest gör det möjligt att utöva ett väsentligt inflytande över ledningen i värdepappersföretaget.

Vid tillämpning av denna definition i samband med artiklarna 4 och 9 och vid bestämning av de andra innehavsnivåer som avses i artikel 9 skall sådana rösträtter som avses i direktiv 88/627/EEG[1] beaktas.

11. *moderföretag*: ett moderföretag såsom det definierats i artiklarna 1 och 2 i direktiv 83/349/EEG[2].

12. *dotterföretag*: ett dotterföretag såsom det definieras i artiklarna 1 och 2 i direktiv 83/349/EEG. Ett dotterföretag till ett dotterföretag skall också betraktas som ett dotterföretag till det moderföretag som är det yttersta moderföretaget till dessa företag.

13. *reglerad marknad*: en marknad för sådana instrument som anges i avsnitt B i bilagan och som

— förekommer i den förteckning som avses i artikel 16 och som har upprättats av den medlemsstat som är hemland enligt definitionen i artikel 1.6 c,

— verkar regelbundet,

— kännetecknas av att regler som har utfärdats av eller godkänts av de behöriga myndigheterna bestämmer marknadens arbetssätt, villkoren för tillträde till marknaden och, då direktiv 79/279/EEG är tillämpligt, villkoren för upptagande till notering såsom föreskrivs i det direktivet och, då det direktivet inte är tillämpligt, de villkor som ett finansiellt instrument måste uppfylla innan det i praktiken kan omsättas på marknaden,

— kräver efterlevnad av alla regler om rapporter och insyn som har fastställts till följd av artiklarna 20 och 21.

14. *ägarkontroll*: ägarkontroll såsom denna definieras i artikel 1 i direktiv 83/349/EEG.

Artikel 2

1. Detta direktiv är tillämpligt på alla värdepappersföretag. Dock skall endast punkt 4 i denna artikel och artiklarna 8.2, 10, 11, 12 första stycket, 14.3 och 14.4, 15, 19 och 20 tillämpas på kreditinstitut vilkas auktorisation enligt direktiv 77/780/EEG och 89/646/EEG omfattar en eller fler av de investeringstjänster som anges i avsnitt A i bilagan till detta direktiv.

2. Detta direktiv är inte tillämpligt på följande:

a) Försäkringsföretag som de definieras i artikel 1 i direktiv 73/239/EEG[3] eller artikel 1 i direktiv 79/267/EEG[4] eller företag som bedriver sådan verksamhet med avgivande och mottagande av återförsäkring som avses i direktiv 64/225/EEG[5].

b) Företag som tillhandahåller investeringstjänster uteslutande till sina moderföretag, sina dotterföretag eller till andra dotterföretag till samma moderföretag.

c) Personer som tillhandahåller investeringstjänster i de fall då tjänsten tillhandahålls tillfälligt i samband med annan yrkesmässig verksamhet som regleras av bestämmelser i lag eller annan författning eller av etiska regler som avser yrkesverksamheten i fråga och som inte utesluter att tjänsten tillhandahålls.

d) Företag som tillhandahåller investeringstjänster som uteslutande består av förvaltning av program som syftar till delägarskap i företaget för de anställda.

e) Företag som tillhandahåller investeringstjänster som består både av tjänster som avses i b och av tjänster som avses i d.

f) Medlemsstaternas centralbanker och andra nationella organ som fyller likartade funktioner och andra offentliga organ som har som uppdrag att hantera eller delta i hanteringen av statsskulden.

[1] EGT nr L 348, 17.12.1988, s. 62.
[2] EGT nr L 193, 18.7.1983, s. 1. Direktivet senast ändrat genom direktiv 90/605/EEG (EGT nr L 317, 16.11.1990, s. 60).
[3] EGT nr L 228, 16.8 1973, s. 3. Direktivet senast ändrat genom direktiv 90/619/EEG (EGT nr L 330, 29.11.1990, s. 50).
[4] EGT nr L 63, 13.3.1979, s. 1. Direktivet senast ändrat genom direktiv 90/618/EEG (EGT nr L 330, 29.11.1990, s. 44).
[5] EGT nr 56, 4.4.1964, s. 878/64.

g) Företag
- som inte får inneha penningmedel eller värdepapper för uppdragsgivares räkning och som därför inte vid något tillfälle får sätta sig i skuld till sina uppdragsgivare,
- som inte får tillhandahålla andra investeringstjänster än mottagande och vidarebefordran av order avseende överlåtbara värdepapper och andelar i företag för kollektiva investeringar,
- som vid tillhandahållandet av denna tjänst får vidarebefordra order endast till
  i) värdepappersföretag som har auktoriserats i enlighet med detta direktiv,
  ii) kreditinstitut som auktoriserats i enlighet med direktiv 77/780/EEG och 89/646/EEG,
  iii) filialer till värdepappersföretag eller till kreditinstitut som har auktorisation i ett tredje land och som är underkastade och uppfyller tillsynssregler som av de behöriga myndigheterna anses vara minst lika stränga som de som har fastställts i detta direktiv, i direktiv 89/646/EEG eller i direktiv 93/6/EEG,
  iv) företag för kollektiva investeringar med auktorisation enligt en medlemsstats lagstiftning för försäljning av andelar till allmänheten, samt till förvaltarna av sådana företag,
  v) investeringsbolag med fast kapital såsom definierade i artikel 15.4 i direktiv 77/91/EEG[1] vars värdepapper är noterade på eller omsätts på en reglerad marknad i en medlemsstat, och
- vars verksamhet på nationell nivå styrs av lagregler eller av etiska regler.

h) Företag för kollektiva investeringar oavsett om de är samordnade på gemenskapsnivå eller inte samt förvarings- eller förvaltningsinstitut för sådana företag.

i) Personer vilkas huvudsakliga verksamhet består av handel med råvaror med varandra eller med tillverkare eller yrkesmässiga brukare av sådana produkter och som tillhandahåller investeringstjänster endast för sådana tillverkare eller yrkesmässiga brukare i den utsträckning detta behövs för den huvudsakliga verksamheten.

j) Företag som tillhandahåller investeringstjänster som uteslutande består av handel för egen räkning på marknader för finansiella terminer eller optioner eller som handlar på uppdrag av andra medlemmar på dessa marknader och ställer priser för dem och dessa företag garanteras av clearingmedlemmar på dessa marknader. Ansvaret för verkställigheten av avtal som ingås av dessa företag måste tas av clearingmedlemmar på dessa marknader.

[1] EGT nr L 26, 30.1.1977, s. 1. Direktivet senast ändrat genom anslutningsakten för Spanien och Portugal.

k) Sammanslutningar som har inrättats av danska pensionsfonder med det enda syftet att förvalta tillgångarna i pensionsfonder som är medlemmar i samma sammanslutningar.

l) "Agenti di cambio" vars verksamhet och funktion styrs av det italienska kungliga dekretet nr 222 av den 7 mars 1925 och efterföljande ändringar därav och som är auktoriserade att bedriva sin verksamhet enligt artikel 19 i Italiens lag nr 1 av den 2 januari 1991.

3. Senast den 31 december 1998 och därefter regelbundet skall kommissionen avge en rapport om tillämpningen av punkt 2 i samband med avsnitt A i bilagan och mot bakgrund av hur detta direktiv fungerar, där så är lämpligt föreslå ändringar av definitionerna av undantag och de tjänster som omfattas.

4. De rättigheter som detta direktiv ger skall inte omfatta tillhandahållande av tjänster som motpart till staten, centralbanken eller andra nationella organ med liknande funktioner i en medlemsstat när de verkar för medlemsstatens penningpolitik, valutapolitik, finanspolitik eller valutareservsförvaltning.

AVDELNING II

Villkor för att starta verksamhet

Artikel 3

1. Varje medlemsstat skall som en förutsättning för bedrivande av värdepappersrörelse kräva auktorisation av de värdepappersföretag som det är hemland för. Auktorisation skall lämnas av de behöriga myndigheter som har utsetts i enlighet med artikel 22. Auktorisationen skall ange de investeringstjänster i avsnitt A i bilagan som företaget är auktoriserat att tillhandahålla. Auktorisationen får också omfatta en eller fler av de sidotjänster som avses i avsnitt C i bilagan. Auktorisation av det slag som avses i detta direktiv får aldrig ges enbart för tjänster som omfattas av avsnitt C i bilagan.

2. Varje medlemsstat skall kräva att

- varje värdepappersföretag som är en juridisk person och som enligt sin nationella lagstiftning har ett stadgeenligt säte skall ha sitt huvudkontor i samma medlemsstat som sitt stadgeenliga säte,

- varje annat värdepappersföretag skall ha sitt huvudkontor i den medlemsstat som har auktoriserat företaget och i vilken den faktiskt bedriver verksamhet.

3. Utan att det påverkar tillämpligheten av andra allmängiltiga villkor som har fastställts i nationell lagstiftning får de behöriga myndigheterna bevilja auktorisation endast om

— värdepappersföretagets startkapital i enlighet med de regler som fastställts i direktiv 93/6/EEG är tillräckligt med beaktande av arten av investeringstjänsten i fråga, och

— de personer som i praktiken leder verksamheten i värdepappersföretaget har gott anseende och tillräcklig erfarenhet.

Företagets verksamhetsinriktning måste avgöras av minst två personer som uppfyller ovanstående villkor. När lämpligt ordnade förhållanden säkerställer att samma resultat uppnås, särskilt i de fall som avses i artikel 1.2 tredje stycket sista strecksatsen, får de behöriga myndigheterna dock bevilja sådana värdepappersföretag auktorisation som är fysiska personer eller, med beaktande av arten och omfånget av verksamheten, sådana värdepappersföretag som är juridiska personer om de leds av en enda fysisk person i enlighet med företagens statuter och nationell lagstiftning.

4. Medlemsstaterna skall även kräva att varje ansökan om auktorisation åtföljs av en verksamhetsplan som bland annat anger vilka slags verksamheter som förutses och organisationsstrukturen för det berörda värdepappersföretaget.

5. En sökande skall inom sex månader efter det att en fullständig ansökan har inlämnats underrättas om auktorisation har beviljats eller inte. Om auktorisation vägras skall skälen härför anges.

6. Ett värdepappersföretag får inleda sin verksamhet så snart som auktorisation har beviljats.

7. De behöriga myndigheterna får återkalla auktorisation som har beviljats ett värdepappersföretag i enlighet med detta direktiv om värdepappersföretaget

a) inte utnyttjar auktorisationen inom tolv månader, uttryckligen avstår från auktorisationen eller sedan mer än sex månader har upphört att tillhandahålla investeringstjänster om inte den berörda medlemsstaten har bestämmelser om att auktorisationen förfaller i sådana fall,

b) har erhållit auktorisationen genom att lämna falska uppgifter eller på något annat otillbörligt sätt,

c) inte längre uppfyller de villkor på vilka auktorisationen har lämnats,

d) inte längre uppfyller kraven i direktiv 93/6/EEG,

e) allvarligt och systematiskt har brutit mot de bestämmelser som har införts i enlighet med artikel 10 eller 11, eller

f) omfattas av någon i nationell lagstiftning given föreskrift som möjliggör återkallelse.

Artikel 4

De behöriga myndigheterna får inte bevilja auktorisation att starta verksamhet som värdepappersföretag förrän de har fått upplysning om vilka aktieägare eller andra delägare, oavsett om de är fysiska eller juridiska personer, som direkt eller indirekt har kvalificerat innehav, och om storleken av sådana innehav.

De behöriga myndigheterna skall vägra auktorisation om de, med hänsyn till behovet av en sund och ansvarsfull ledning av ett värdepappersföretag, bedömer att lämpligheten hos aktieägare eller andra delägare som avses i första stycket inte är tillfredsställande.

Artikel 5

I fråga om filialer till värdepappersföretag som har stadgeenligt säte utanför gemenskapen och som påbörjar eller bedriver verksamhet får medlemsstaterna inte tillämpa bestämmelser som ger en mer förmånlig behandling än den som tillämpas för filialer till värdepappersföretag som har stadgeenligt säte i en medlemsstat.

Artikel 6

De behöriga myndigheterna i den andra berörda medlemsstaten skall i förväg tillfrågas om auktorisation av ett värdepappersföretag som

— är dotterföretag till ett värdepappersföretag eller kreditinstitut med auktorisation i en annan medlemsstat,

— är dotterföretag till ett moderföretag till ett värdepappersföretag eller ett kreditinstitut som är auktoriserat i en annan medlemsstat, eller

— står under ägarkontroll av samma fysiska eller juridiska personer som har ägarkontroll över ett värdepappersföretag eller ett kreditinstitut som är auktoriserat i en annan medlemsstat.

AVDELNING III

Förhållandet till tredje land

Artikel 7

1. De behöriga myndigheterna i medlemsstaterna skall underrätta kommissionen

a) om varje auktorisation av ett företag som direkt eller indirekt är dotterföretag till ett moderföretag som lyder under lagstiftning i tredje land, eller

b) när ett sådant moderföretag förvärvar sådan ägarandel i ett värdepappersföretag i gemenskapen att det senare blir dess dotterföretag.

I båda fallen skall kommissionen underrätta rådet till dess att en kommitté för överlåtbara värdepapper har inrättats av rådet på förslag från kommissionen.

Om auktorisation beviljas ett företag som direkt eller indirekt är dotterföretag till ett moderföretag som lyder under tredje lands lagstiftning, skall de behöriga myndigheterna i den underrättelse de tillställer kommissionen beskriva gruppens struktur.

2. Medlemsstaterna skall underrätta kommissionen om alla svårigheter av allmän natur som deras värdepappersföretag möter vid etablering eller tillhandahållande av tjänster i tredje land.

3. Kommissionen skall första gången senast sex månader efter det att detta direktiv har trätt i kraft och därefter regelbundet lägga fram en rapport som analyserar den behandling gemenskapens värdepappersföretag röner i tredje land i de avseenden som avses i punkt 4 och 5 i fråga om etablering, bedrivande av investeringstjänsteverksamhet och förvärv av ägarandel i värdepappersföretag i tredje land. Kommissionen skall tillställa rådet dessa rapporter tillsammans med lämpliga förslag.

4. Närhelst det kommer till kommissionens kännedom antingen genom de rapporter som avses i punkt 3 eller genom annan information, att ett tredje land inte erbjuder värdepappersföretag hemmahörande i gemenskapen effektivt marknadstillträde jämförbart med det som gemenskapen erbjuder värdepappersföretag från det landet, får kommissionen lämna förslag till rådet om lämpligt mandat för underhandlingar med ändamål att uppnå jämförbara konkurrensmöjligheterförvärdepappersföretaghemmahörande i gemenskapen. Rådet skall besluta med kvalificerad majoritet.

5. Närhelst det kommer till kommissionens kännedom, antingen genom de rapporter som avses i punkt 3 eller genom annan information, att värdepappersföretag hemmahörande i gemenskapen inte får nationell behandling i ett tredje land, innebärande samma konkurrensmöjligheter som erbjuds inhemska värdepappersföretag, och att kravet på effektivt marknadstillträde inte är uppfyllt, får kommissionen ta initiativ till underhandlingar med ändamål att åstadkomma rättelse.

I fall som avses i föregående stycke får, utöver initiativ till underhandlingar, när som helst beslutas i enlighet med det förfarande som fastställs i det direktiv genom vilket rådet kommer att tillsätta den kommitté som anges i punkt 1, att medlemsstaternas behöriga myndigheter skall begränsa eller uppskjuta prövningen av inneliggande eller framtida ansökningar om auktorisation och förvärv av ägarandelar, då ansökningar gjorts av direkta eller indirekta moderföretag underställda ett tredje lands lagar. Sådana åtgärder får inte gälla för längre tid än tre månader.

Före utgången av tremånadsperioden får rådet, med beaktande av resultaten av underhandlingarna, med kvalificerad majoritet besluta efter förslag av kommissionen huruvida åtgärderna skall bestå.

Sådana begränsningar eller uppskov får inte tillämpas då dotterföretag bildas av inom gemenskapen i behörig ordning auktoriserade värdepappersföretag eller av deras dotterföretag eller då sådana värdepappersföretag eller dotterföretag förvärvar ägarandelar i värdepappersföretag inom gemenskapen.

6. Närhelst det kommer till kommissionens kännedom att något av de fall som avses i punkterna 4 och 5 uppkommer, skall medlemsstaterna på kommissionens begäran underrätta denna

a) om varje ansökan om auktorisation av ett direkt eller indirekt ägt dotterföretag till ett eller flera moderföretag som är underkastade vederbörande tredje lands lagar,

b) närhelst de får underrättelse enligt artikel 9 om att ett sådant moderföretag avser att förvärva en ägarandel i ett värdepappersföretag hemmahörande i gemenskapen, så att det senare företaget blir det förras dotterföretag.

Denna skyldighet att lämna information skall upphöra så snart en överenskommelse har träffats med ett tredje land enligt punkt 4 eller 5, eller när de åtgärder som avses i punkt 5 andra och tredje styckena upphör att gälla.

7. Åtgärder som vidtas med stöd av denna artikel skall stå i överensstämmelse med gemenskapens förpliktelser enligt internationella överenskommelser, bilaterala eller multilaterala, om rätt för värdepappersföretag att starta och driva verksamhet.

AVDELNING IV

Villkor för verksamheten

Artikel 8

1. Hemlandets behöriga myndigheter skall kräva att ett värdepappersföretag som de har auktoriserat hela tiden uppfyller villkoren i artikel 3.3.

2. Hemlandets behöriga myndigheter skall kräva att ett värdepappersföretag som de har auktoriserat följer de regler som fastställs i direktiv 93/6/EEG.

3. Tillsynen av ett värdepappersföretag åligger de behöriga myndigheterna i hemlandet oavsett om värdepappersföretaget etablerar en filial eller tillhandahåller tjänster i en annan medlemsstat; denna regel skall inte påverka tillämpningen av de bestämmelser i detta direktiv som ålägger de behöriga myndigheterna i värdlandet ett ansvar.

Artikel 9

1. Medlemsstaterna skall kräva att var och en, som avser att förvärva, direkt eller indirekt, ett kvalificerat innehav i ett värdepappersföretag, underrättar behöriga myndigheter om storleken av det tilltänkta innehavet. Underrättelse skall lämnas även av den som avser att öka sitt kvalificerade innehav i sådan mån att hans andel av röstetalet eller kapitalet kommer att uppgå till eller överstiga 20, 33 eller 50 procent eller så att värdepappersföretaget kommer att bli hans dotterföretag.

Utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna i punkt 2 skall de behöriga myndigheterna ha rätt att, inom en tid av högst tre månader från det att underrättelse enligt föregående stycke gjorts, motsätta sig förvärvet, om de, med hänsyn till behovet av sund och ansvarsfull ledning av värdepappersföretag, bedömer att lämpligheten inte är tillfredsställande hos de personer som avses i föregående stycke. Om myndigheterna inte motsätter sig förvärvet, får de föreskriva en viss tid inom vilket förvärvet skall vara genomfört.

2. Om förvärvaren av innehav enligt punkt 1, är ett värdepappersföretag auktoriserat i en annan medlemsstat eller moderföretag till ett värdepappersföretag auktoriserat i en annan medlemsstat, eller person som har ägarkontroll över ett värdepappersföretag auktoriserat i en annan medlemsstat och om det företag i vilket förvärvet avses ske till följd därav skulle få ställning av dotterföretag eller komma under förvärvarens ägarkontroll, skall prövning av förvärvet föregås av samråd enligt artikel 6.

3. Medlemsstaterna skall kräva att var och en, som avser att avyttra, direkt eller indirekt, ett kvalificerat innehav i ett värdepappersföretag, underrättar behöriga myndigheter om storleken av innehavet. Underrättelse skall lämnas även av den som avser att minska sitt kvalificerade innehav i sådan mån att hans andel av röstetalet eller kapitalet skulle understiga 20, 33 eller 50 procent eller så att värdepappersföretagets ställning som hans dotterföretag skulle upphöra.

4. Ett värdepappersföretag skall, då det får kännedom därom, underrätta behöriga myndigheter om sådana förvärv eller avyttringar av kapitalinnehav i företaget som får till följd att innehaven överstiger eller understiger något av de gränstal som anges i punkterna 1 och 3.

Varje värdepappersföretag skall också, minst en gång om året, underrätta behöriga myndigheter om namnen på aktieägare och andra delägare med kvalificerade innehav samt om storleken på sådana innehav, såsom framgår t.ex. av uppgifter som lämnats vid bolagsstämma om aktieägare och andra delägare eller av uppgifter som redovisats i enlighet med föreskrifter som gäller för börsregistrerade bolag.

5. Medlemsstaterna skall, i fall då de personer som avses i punkt 1, utövar sitt inflytande på ett sätt som är ägnat att vara till skada för en sund och ansvarsfull ledning av ett värdepappersföretag, föreskriva skyldighet för behöriga myndigheter att vidta åtgärder. Sådana åtgärder får bl.a. bestå i förelägganden, sanktioner mot medlemmarna av företagsledningen samt i upphävande av rösträtt som är knuten till de ifrågavarande aktieägarnas eller delägarnas aktier eller andelar.

Motsvarande åtgärder skall vidtas i fråga om personer som underlåter att lämna sådana underrättelser som avses i punkt 1. Om ett innehav har förvärvats trots att behöriga myndigheter har motsatt sig förvärvet, skall medlemsstaterna, oavsett de åtgärder som i övrigt vidtas, föreskriva antingen att rösträtterna för sådana innehav inte får utövas eller att avgivna röster skall vara ogiltiga eller att de får förklaras ogiltiga.

Artikel 10

Varje hemland skall upprätta sundhetsregler vilka värdepappersföretagen vid varje tidpunkt har att följa. Sådana regler skall särskilt kräva att ett värdepappersföretag

— har sunda förvaltnings- och redovisningsförfaranden, kontroll- och säkerhetsarrangemang för elektronisk databehandling och lämpliga interna kontrollanordningar omfattande särskilt regler om anställdas egna affärer,

— vidtar lämpliga åtgärder i fråga om instrument som tillhör investerare för att skydda dessas äganderätt, särskilt i fall av företagets insolvens, och för att förebygga att värdepappersföretaget använder investerares medel för egen räkning utom med investerarnas uttryckliga samtycke,

— vidtar lämpliga åtgärder i fråga om penningmedel som tillhör investerare för att skydda dessas rättigheter, och för att, utom i fråga om värdepappersföretag, hindra att värdepappersföretaget använder investerares kontanta medel för egen räkning,

— ombesörjer att gjorda affärer registreras på ett sätt som är tillräckligt åtminstone för att myndigheterna i hemlandet skall kunna övervaka efterlevnaden av de sundhetsregler vilkas tillämpning de har ansvar för; sådana registreringar skall bevaras under så lång tid som de behöriga myndigheterna fastställer,

— har sådan uppbyggnad och organisation att risken minimeras för att kundens intresse åsidosätts på grund av intressekonflikter mellan företaget och dess kunder eller mellan olika kunder. Om en filial inrättas får dock inte dess organisation strida mot de uppföranderegler som värdlandet ställt upp i fråga om intressekonflikter.

Artikel 11

1. Medlemsstaterna skall uppställa uppföranderegler som värdepappersföretagen vid varje tidpunkt skall efterleva. Reglerna måste innebära att åtminstone de principer hävdas som anges i följande strecksatser och måste tillämpas på ett sådant sätt att de beaktar yrkesmässigheten hos den åt vilken tjänsten tillhandahålls. Medlemsstaterna skall också där så är lämpligt tillämpa dessa regler på de sidotjänster som anges i avsnitt C i bilagan. Principerna skall säkerställa att ett värdepappersföretag

— bedriver sin verksamhet på ett hederligt och rättvist sätt med beaktande av kundernas bästa och marknadens integritet,

— handlar med vederbörlig skicklighet, omsorg och skyndsamhet med beaktande av kundernas bästa och marknadens integritet,

— innehar och effektivt använder sådana resurser som behövs för att rörelsen skall kunna bedrivas på ett tillfredsställande sätt,

— från sina kunder inhämtar uppgifter om deras ekonomiska situation, erfarenhet av värdepappersmarknaden och målsättningen med de tjänster de efterfrågar,

— vid sina kontakter med kunder lämnar tillräcklig information om sådana omständigheter som är väsentliga i sammanhanget,

— försöker undvika intressekonflikter och när sådana inte kan undvikas ser till att kunderna behandlas rättvist, och

— uppfyller alla krav i tillämpliga bestämmelser i fråga om hur verksamheten skall bedrivas för att främja kundernas intresse och marknadens integritet.

2. Utan att beslut som kan komma att fattas i samband med harmoniseringen av uppföranderegelerna påverkas, skall ansvaret för införandet och tillsynen av efterlevnaden av dessa regler ligga kvar hos den medlemsstat där en tjänst tillhandahålls.

3. När ett värdepappersföretag verkställer en order skall vid tillämpning av de regler som avses i punkt 1 bedömningen av investerarens yrkesmässighet avse den investerare från vilken ordern härrör, oavsett om ordern har lämnats direkt av denne själv eller indirekt genom ett värdepappersföretag som tillhandahåller en sådan tjänst som avses i avsnitt A.1 a i bilagan.

Artikel 12

Innan ett företag gör affärer med investerare skall den underrätta dessa om vilken ersättningsfond eller motsvarande skydd som gäller i fråga om de avsedda affärerna, vilken ersättning det eller de tillämpliga systemen ger respektive informera om att det inte finns någon sådan fond eller ersättningsmöjlighet.

Rådet konstaterar att kommissionen har gjort ett uttalande med innebörden att den kommer att framställa förslag om harmonisering av ersättningssystem som täcker värdepappersföretags affärer senast den 31 juli 1993. Rådet kommer att fatta beslut på grundval av dessa förslag så snart som möjligt i syfte att sätta de föreslagna systemen i kraft vid samma tidpunkt som detta direktiv.

Artikel 13

Detta direktiv hindrar inte värdepappersföretag med auktorisation i någon annan medlemsstat från att med varje tillgängligt kommunikationsmedel marknadsföra sina tjänster i värdlandet, i enlighet med de regler rörande form och innehåll i sådan marknadsföring som kan ha antagits för det allmänna bästa.

AVDELNING V

Rätten till etablering och friheten att tillhandahålla tjänster

Artikel 14

1. Medlemsstaterna skall se till att investeringstjänster och övriga tjänster som anges i avsnitt C i bilagan får tillhandahållas inom deras territorier i enlighet med artiklarna 17, 18 och 19 av alla värdepappersföretag som auktoriserats och står under tillsyn av de behöriga myndigheterna i en annan medlemsstat i enlighet med detta direktiv, antingen genom etablering av en filial eller enligt friheten att tillhandahålla tjänster, under förutsättning att tjänsterna omfattas av auktorisationen.

Detta direktiv skall inte inverka på värdländernas befogenheter i fråga om andelar i företag för kollektiva investeringar på vilka direktiv 85/611/EEG[1] inte är tillämpligt.

[1] EGT nr L 375, 31.12.1985, s. 3. Direktivet senast ändrat genom direktiv 88/220/EEG (EGT nr L 100, 19.4.1988, s. 31).

2. Medlemsstaterna får inte som villkor för etablering av en filial eller tillhandahållandet av de tjänster som avses i punkt 1 kräva auktorisation, tillhandahållande av kapitaltillskott eller andra åtgärder med motsvarande verkan.

3. En medlemsstat får kräva att affärer som avser sådana tjänster som avses i punkt 1 skall utföras på en reglerad marknad om de uppfyller samtliga nedanstående villkor:

— Investeraren skall ha hemvist eller vara etablerad i medlemsstaten.

— Värdepappersföretaget skall utföra affärerna genom ett huvudkontor eller en filial belägen i medlemsstaten eller enligt friheten att tillhandahålla tjänster i medlemsstaten.

— Affären berör ett instrument som är föremål för handel på en reglerad marknad i medlemsstaten.

4. Om en medlemsstat tillämpar punkt 3 skall den ge investerare som har hemvist eller är etablerade i medlemsstaten rätt att inte följa den förpliktelse som uppställts i punkt 3 utan låta affärerna som avses i punkt 3 utföras utanför en reglerad marknad. Medlemsstaterna får göra utövandet av denna rätt beroende av ett uttryckligt godkännande, varvid hänsyn skall tas till olika investerares olika skyddsbehov och särskilt yrkesmässiga och institutionella investerares förmåga att tillvarata sina egna intressen. Sådant godkännande måste i samtliga fall kunna ges på ett sådant sätt att det inte äventyrar ett snabbt verkställande av investerarens order.

5. Kommissionen skall lämna en rapport om tillämpningen av punkterna 3 och 4 senast den 31 december 1998 och, om så är lämpligt, föreslå förändringar av dem.

Artikel 15

1. Utan att påverka utövningen av den rätt till etablering eller den frihet att tillhandahålla tjänster som avses i artikel 14 skall värdländerna se till att sådana värdepappersföretag som är auktoriserade av de behöriga myndigheterna i sina hemländer att tillhandahålla de tjänster som avses i avsnitt A.1 b och A.2 i bilagan, direkt eller indirekt kan bli medlemmar i eller få tillträde till de reglerade marknader i värdländerna där likartade tjänster tillhandahålls och att de även kan bli medlemmar i eller få tillträde till de system för clearing och avveckling som tillhandahålls medlemmarna på sådana reglerade marknader.

Medlemsstaterna skall avskaffa alla nationella rättsregler eller marknadsregler som begränsar antalet personer som får tillgång till reglerade marknader. Om tillträdet till en reglerad marknad är begränsad på grund av den juridiska strukturen eller den tekniska kapaciteten, skall den berörda medlemsstaten se till att den reglerade marknadens struktur och kapacitet regelbundet anpassas.

2. Medlemsskap i eller tillträde till en reglerad marknad skall vara villkorat av värdepappersföretagets efterlevnad av kapitalkraven och hemlandets tillsyn av denna efterlevnad i enlighet med direktiv 93/6/EEG.

Värdländerna får uppställa ytterligare kapitalkrav endast i sådana avseenden som inte omfattas av det direktivet.

Tillträde till en reglerad marknad, upptagande som medlem däri och fortsatt tillträde eller medlemsskap skall vara villkorat av efterlevnaden av den reglerade marknadens regler avseende marknadens uppbyggnad och förvaltning och reglerna för affärer på marknaden, av de yrkesmässiga krav som gäller för personal som verkar på eller i anslutning till marknaden, och av reglerna och förfarandena för clearing och avveckling. De närmare åtgärderna för genomförande av dessa regler och förfaranden får anpassas på lämpligt sätt, bl.a för att säkerställa fullgörande av åtföljande förpliktelser, dock under förutsättning att artikel 28 efterlevs.

3. För att uppfylla den förpliktelse som uppställs i punkt 1 skall värdländerna erbjuda de värdepappersföretag som avses i den punkten valet att bli medlemmar i eller att ha tillgång till medlemsstatens reglerade marknader antingen

— direkt, genom att etablera filialer i värdländerna, eller

— indirekt, genom att grunda dotterbolag i värdländerna eller genom att förvärva företag i värdländerna som redan är medlemmar i medlemsstatens reglerade marknader eller redan har tillträde till dem.

Dock får de medlemsstater som när detta direktiv antas tillämpar en lagstiftning som inte tillåter kreditinstitut att bli medlemmar i eller ha tillgång till reglerade marknader om de inte har särskilda dotterbolag, fortsätta fram till den 31 december 1996 att tillämpa denna regel på ett icke-diskriminerande sätt på kreditinstitut från övriga medlemsstater då det gäller tillträde till dessa reglerade marknader.

Spanien, Grekland och Portugal får utsträcka denna period fram till den 31 december 1999. Ett år dessförinnan skall kommissionen upprätta en rapport med beaktande av de erfarenheter som har gjorts vid tillämpningen av denna artikel och om så är lämpligt framlägga ett förslag. Rådet får på grundval av förslaget besluta med kvalificerad majoritet att se över denna ordning.

4. Om värdlandets reglerade marknad fungerar så, att det inte finns något krav på fysisk närvaro, får de värdepappersföretag som avses i punkt 1 på de villkor som anges i punkt 1-3 bli medlemmar i eller få tillträde till denna reglerade marknad på samma grunder utan att behöva vara etablerade i värdlandet. För att göra det möjligt för sina värdepappersföretag att bli medlemmar i eller få tillgång till värdländers reglerade marknader i enlighet med denna punkt, skall hemländerna tillåta dessa värdländers reglerade marknader att tillhandahålla lämpliga anordningar på hemländernas territorium.

5. Denna artikel påverkar inte medlemsstaternas rätt att godkänna eller förbjuda inrättandet av nya marknader inom sina territorier.

6. Denna artikel har ingen verkan

— i Tyskland i fråga om reglering av verksamhet som *Kursmakler*, eller

— i Nederländerna i fråga om reglering av verksamhet som *hoekmannen*.

Artikel 16

För ömsesidigt erkännande och tillämpning av detta direktiv åvilar det varje medlemsstat att upprätta en förteckning över de reglerade marknader för vilka det är hemland och vilka uppfyller medlemsstatens bestämmelser, och att översända denna förteckning tillsammans med reglerna för dessa reglerade marknaders organisation och verksamhet till övriga medlemsstater och till kommissionen. Motsvarande skall göras vid varje ändring av nämnda förteckning eller regler. Kommissionen skall offentliggöra förteckningarna över reglerade marknader och ändringar i dessa i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* åtminstone en gång om året.

Kommissionen skall senast den 31 december 1996 avge en rapport om den information som sålunda mottagits och i de fall det är lämpligt, föreslå ändringar av den definition av reglerade marknader som gäller vid tillämpning av detta direktiv.

Artikel 17

1. Utöver att uppfylla de villkor som uppställs i artikel 3 skall varje värdepappersföretag som önskar etablera en filial inom en annan medlemsstats territorium underrätta de behöriga myndigheterna i hemlandet.

2. Medlemsstaterna skall kräva att varje värdepappersföretag som önskar etablera en filial inom en annan medlemsstats territorium vid underrättelse enligt punkt 1 skall lämna uppgift om följande:

a) Den medlemsstat inom vars territorium företaget avser att etablera en filial.

b) En verksamhetsplan som anger bland annat de tilltänkta affärsverksamheterna och filialens organisationsstruktur.

c) Den adress i värdlandet där handlingar kan erhållas.

d) Namnen på dem som leder filialens verksamhet.

3. Om inte de behöriga myndigheterna i företagets hemland har anledning att ifrågasätta värdepappersföretagets administrativa struktur eller finansiella situation med beaktande av den avsedda verksamheten skall de inom tre månader efter att ha erhållit alla uppgifter som avses i punkt 2 vidarebefordra dessa till de behöriga myndigheterna i värdlandet och underrätta värdepappersföretaget härom.

De skall också översända upplysningar om alla ersättningssystem med syfte att skydda filialens investerare.

I fall då hemlandets behöriga myndigheter vägrar att översända de uppgifter som anges i punkt 2 till värdlandets behöriga myndigheter, skall skälen härför lämnas till det berörda värdepappersföretaget inom tre månader från det att alla uppgifter kommit in. En sådan vägran liksom underlåtenhet att lämna besked skall kunna prövas av domstol i hemlandet.

4. Innan en filial till ett värdepappersföretag inleder sin verksamhet skall värdlandets behöriga myndigheter inom två månader från det att de fått in de uppgifter som avses i punkt 3 förbereda tillsyn av värdepappersföretaget i enlighet med artikel 19 och, om så erfordras, ange under vilka villkor – inklusive uppföranderegler – motiverade av hänsyn till det allmännas bästa, verksamheterna får bedrivas i värdlandet.

5. Efter underrättelse från värdlandets behöriga myndigheter eller sedan den i punkt 4 angivna fristen löpt ut utan att någon underrättelse erhållits från myndigheterna, får filialen etableras och inleda sin verksamhet.

6. Om förändring sker i något avseende som uppgivits i en underrättelse enligt punkt 2 b, c eller d skall värdepappersföretaget skriftligen underrätta behöriga myndigheter i hemlandet och värdlandet om förändringen; underrättelse skall lämnas minst en månad innan förändringen genomförs, så att det blir möjligt för hemlandets behöriga myndigheter att fatta beslut enligt punkt 3 och för värdlandets behöriga myndigheter att i anledning av förändringen fatta beslut enligt punkt 4.

7. Vid förändring av de förhållanden varom upplysningar har lämnats i enlighet med punkt 3 andra stycket skall myndigheterna i företagets hemland underrätta myndigheterna i värdlandet om detta.

Artikel 18

1. Ett värdepappersföretag som för första gången önskar driva verksamhet inom en annan medlemsstats territorium enligt friheten att tillhandahålla tjänster skall lämna följande uppgifter till de behöriga myndigheterna i företagets hemland:

— Den medlemsstat där företaget avser att bedriva verksamhet.

— En verksamhetsplan med uppgift särskilt om vilken eller vilka investeringstjänster företaget avser att tillhandahålla.

2. De behöriga myndigheterna i företagets hemland skall inom en månad efter det att de har erhållit de upplysningar som avses i punkt 1 vidarebefordra upplysningarna till de behöriga myndigheterna i värdlandet. Värdepappersföretaget får därefter börja tillhandahålla investeringstjänsten eller investeringstjänsterna i fråga i värdlandet.

I de fall det behövs skall de behöriga myndigheterna i värdlandet, vid mottagande av upplysningar enligt punkt 1, för värdepappersföretaget ange de villkor, däribland uppförandereglerna, som de som tillhandahåller investeringstjänsterna för det allmännas bästa måste följa i värdlandet.

3. Vid ändringar av de förhållanden som meddelats enligt punkt 1 andra strecksatsen, skall värdepappersföretaget skriftligen underrätta de behöriga myndigheterna i hemlandet och värdlandet om ändringarna innan dessa genomförs, så att de behöriga myndigheterna i värdlandet om så är nödvändigt kan underrätta företaget om de förändringar eller tillägg som skall göras i de upplysningar som har lämnats enligt punkt 2.

Artikel 19

1. Värdländerna får för statistiska ändamål föreskriva skyldighet för alla värdepappersföretag som har filialer på deras territorium att till värdländernas behöriga myndigheter lämna periodiska rapporter om verksamheten i dessa länder.

Vid fullgörandet av sina penningpolitiska uppgifter får värdländerna, utan att det påverkar de åtgärder som krävs för genomförande av Europeiska monetära systemet, kräva att alla filialer till värdepappersföretag från andra medlemsstater skall lämna samma information som för detta ändamål krävs av inhemska värdepappersföretag.

2. Vid fullgörandet av sina uppgifter enligt detta direktiv får värdländerna kräva att filialer till värdepappersföretag skall lämna samma uppgifter som för detta ändamål krävs av inhemska företag.

Värdländerna får kräva att värdepappersföretag som bedriver verksamhet inom deras territorium enligt friheten att tillhandahålla tjänster skall tillhandahålla de upplysningar som behövs för att övervaka att de efterlever de för dem tillämpliga normer som ställts upp av värdlandet, dock att dessa krav inte får vara strängare än de som samma medlemsstat tillämpar på etablerade företag för övervakning av dessas efterlevnad av samma normer.

3. Om ett värdlands behöriga myndigheter finner att ett värdepappersföretag som har en filial eller som tillhandahåller tjänster inom värdlandets territorium inte efterlever de föreskrifter som utfärdats i anledning av bestämmelserna i detta direktiv om befogenheter för värdlandets behöriga myndigheter, skall dessa myndigheter förelägga värdepappersföretaget att vidta rättelse.

4. Om det berörda värdepappersföretaget underlåter att vidta erforderliga åtgärder för rättelse, skall värdlandets behöriga myndigheter underrätta hemlandets behöriga myndigheter. Hemlandets behöriga myndigheter skall snarast vidta alla erforderliga åtgärder för att värdepappersföretaget skall åstadkomma rättelse. De behöriga myndigheterna i värdlandet skall underrättas om vilka åtgärder som vidtas.

5. Om värdepappersföretaget, trots de åtgärder som vidtagits av hemlandet eller beroende på att sådana åtgärder visar sig otillräckliga eller inte kan genomföras i den ifrågavarande medlemsstaten, fortsätter att överträda de i värdlandet gällande föreskrifter som avses i punkt 3, får värdlandet, efter att ha underrättat hemlandets behöriga myndigheter, vidta erforderliga åtgärder för att hindra eller bestraffa vidare överträdelser och, i den mån det är nödvändigt, hindra värdepappersföretaget att göra nya transaktioner inom värdlandets territorium. Medlemsstaterna skall tillse att delgivning med värdepappersföretagen kan ske inom deras territorier av sådana handlingar som är nödvändiga för dessa åtgärder.

6. Ovanstående regler skall inte påverka möjligheterna för ett värdland att vidta erforderliga åtgärder för att hindra eller beivra överträdelser inom sitt territorium av uppföranderegler som införts enligt artikel 11 och av andra bestämmelser i lagar eller andra författningar som utfärdats i det allmännas intresse. Sådana åtgärder skall kunna innefatta hinder för värdepappersföretag som överträder reglerna att göra nya transaktioner inom värdlandets territorium.

7. Varje åtgärd enligt punkterna 4 – 6 som omfattar sanktioner mot ett värdepappersföretags verksamhet eller inskränkningar i denna verksamhet skall på vederbörligt sätt

motiveras och delges det berörda värdepappersföretaget. Varje sådan åtgärd skall kunna prövas av domstol i den medlemsstat vars myndigheter beslutat om åtgärden.

8. Innan åtgärder vidtas i den ordning som föreskrivs i punkterna 3-5, får värdlandets behöriga myndigheter i brådskande fall interimistiskt vidta de säkerhetsåtgärder som är nödvändiga för att skydda investerare och andra för vilka tjänster utförs. Kommissionen och de andra medlemsstaternas behöriga myndigheter skall underrättas om sådana åtgärder så snart det kan ske.

Kommissionen får, efter att ha hört de behöriga myndigheterna i berörda medlemsstater, besluta att värdlandet skall ändra eller återkalla åtgärderna.

9. Om en auktorisation återkallas skall värdlandet underrättas om detta och vidta erforderliga åtgärder för att hindra värdepappersföretaget att utföra nya transaktioner inom värdlandets territorium och för att skydda investerarnas intressen. Kommissionen skall vartannat år framlägga en rapport om sådana fall för den kommitté som senare skall inrättas på värdepappersområdet.

10. Medlemsstaterna skall underrätta kommissionen om antalet och arten av de fall där vägran har förekommit enligt artikel 17 eller där åtgärder har vidtagits med stöd av punkt 5 ovan. Kommissionen skall vartannat år framlägga en rapport om sådana fall för den kommitté som senare skall inrättas på värdepappersområdet.

Artikel 20

1. För att se till att de myndigheter som har ansvar för marknaderna och för tillsyn har tillgång till den information de behöver för att utföra sina uppgifter skall värdländerna ställa åtminstone följande krav:

a) Värdepappersföretag skall, utan att det påverkar åtgärder som vidtagits för genomförande av artikel 10, under minst fem år hålla tillgängliga för myndigheterna alla relevanta uppgifter om affärer som avser sådana tjänster som anges i artikel 14.1 som de har utfört beträffande instrument som är föremål för handel på en reglerad marknad, oavsett om affärerna har utförts på en sådan reglerad marknad eller inte.

b) Värdepappersföretagen skall till de behöriga myndigheterna i hemlandet rapportera alla affärer som avses i a om affärerna omfattar

— aktier eller andra instrument som ger tillgång till kapitalandelar,

— obligationer eller andra likvärdiga skuldförbindelser,

— standardiserade terminskontrakt avseende aktier, eller

— standariserade aktieoptioner.

Rapporterna skall göras tillgängliga för den berörda myndigheten så snart som möjligt. Den tid inom vilken rapportering skall ske skall fastställas av myndigheten. Tiden får utsträckas till slutet av den närmast följande arbetsdagen i de fall detta betingas av organisatoriska eller praktiska skäl men inte under några omständigheter längre.

Rapporterna skall särskilt innehålla beteckning och nummer på de instrument som köpts eller sålts, datum och tid för affären, priset samt de uppgifter som behövs för att identifiera de berörda värdepappersföretagen.

Hemlandet får föreskriva att den skyldighet som uppställts i b i fråga om obligationer och andra likvärdiga skuldförbindelser skall tillämpas endast på de samlade affärerna i samma instrument.

2. Om ett värdepappersföretag gör en affär på en reglerad marknad i värdlandet, får hemlandet efterge sina egna krav på rapportering i de fall då värdepappersföretaget är underkastat likvärdiga krav att rapportera affären till de myndigheter som svarar för den reglerade marknaden.

3. Medlemsstaterna skall bestämma att den rapport som avses i punkt 1 b skall göras antingen av värdepappersföretaget självt eller av ett handelssystem eller genom de myndigheter som är ansvariga för börser eller andra reglerade marknader.

4. Medlemsstaterna skall se till att den information som blir tillgänglig i enlighet med denna artikel också blir tillgänglig för en riktig tillämpning av artikel 23.

5. Varje medlemsstat får, på ett icke-diskriminerande sätt, införa eller bibehålla bestämmelser som är strängare inom det område som regleras av denna artikel i fråga om innehåll och form med avseende på bevarande och rapportering av uppgifter om affärer

— som genomförs på en reglerad marknad för vilken staten är hemland, eller

— som genomförs av värdepappersföretag för vilka staten är hemland.

Artikel 21

1. För att göra det möjligt för investerare att vid varje tidpunkt bedöma villkoren för en affär som de överväger och efteråt kontrollera under vilka omständigheter den har utförts skall varje behörig myndighet, för varje reglerad marknad som myndigheten har angett i den förteckning som avses i artikel 16, vidta åtgärder för att tillhandahålla investerarna de

upplysningar som avses i punkt 2. I enlighet med de krav som uppställs i punkt 2 skall de behöriga myndigheterna avgöra i vilken form och inom vilken bestämd tid dessa upplysningar skall tillhandahållas och på vilket sätt upplysningarna skall göras tillgängliga, med beaktande av den reglerade marknadens beskaffenhet, storlek och behov och av vilka investerare som verkar där.

2. De behöriga myndigheterna skall för varje instrument ställa åtminstone följande krav:

a) Offentliggörande vid början av varje handelsdag av det vägda genomsnittspriset, de högsta och lägsta priserna och omsättningen på den reglerade marknaden för hela föregående dags handel.

b) För kontinuerliga orderbaserade och prisbaserade marknader dessutom offentliggörande

— vid slutet av varje handelstimme av det vägda genomsnittspriset och omsättningen på den reglerade marknaden under den sextimmarsperiod som slutar så, att det återstår två timmars handel innan offentliggörandet sker, och

— var tjugonde minut av det vägda genomsnittspriset och det högsta och lägsta priset på den reglerade marknaden under en tvåtimmarsperiod som slutar så, att det återstår en timmes handel före offentliggörandet.

Om investerarna i förväg har tillgång till upplysningar om priser och volymer till vilka affärer kan göras

i) skall denna information ständigt vara tillgänglig under *den tid handeln på marknaden pågår*,

ii) skall de villkor som anges för ett visst pris och en viss volym vara villkor på vilka det är möjligt för en investerare att genomföra en sådan affär.

De behöriga myndigheterna får senarelägga eller tillfälligt uppskjuta offentliggörandet om det finns skäl till detta på grund av en särskild situation på marknaden eller i fråga om små marknader, för att skydda anonymiteten för företag och investerare. De behöriga myndigheterna får tillämpa särskilda bestämmelser i fråga om särskilda affärer som är mycket stora jämfört med genomsnittliga affärer i värdepapperet i fråga på den marknaden och i fråga om värdepapper med mycket låg likviditet bedömt på objektiva grunder och offentliggjort. De behöriga myndigheterna får även tillämpa mer flexibla bestämmelser, särskilt i fråga om tidsfrister för offentliggörande, för affärer avseende obligationer och andra likvärdiga skuldförbindelser.

3. Inom denna artikels tillämpningsområde får varje medlemsstat införa eller bibehålla strängare eller ytterligare bestämmelser i fråga om innehåll och form vad gäller den information som måste göras tillgänglig för investerarna om affärer som genomförs på reglerade marknader för vilka staten är hemland, under förutsättning att dessa bestämmelser är tillämpliga oavsett i vilken medlemsstat utfärdaren av värdepapperet hör hemma och i vilken medlemsstat instrumentet första gången noterades på den reglerade marknaden.

4. Kommissionen skall rapportera om tillämpningen av denna artikel senast den 31 december 1997. Rådet får, på förslag av kommissionen, med kvalificerad majoritet fatta beslut om ändring av denna artikel.

AVDELNING VI

Myndigheter med ansvar för auktorisation och tillsyn

Artikel 22

1. Medlemsstaterna skall utse de behöriga myndigheter som skall utföra de åligganden som bestämts i detta direktiv. De skall underrätta kommissionen om detta med uppgift om eventuell ansvarsuppdelning.

2. De myndigheter som avses i punkt 1 skall antingen vara offentliga myndigheter, organ som erkänts i nationell lagstiftning eller organ som är erkända av offentliga myndigheter som genom nationell lagstiftning har erhållit uttrycklig behörighet härtill.

3. Dessa myndigheter måste ha alla de befogenheter som behövs för att genomföra sina uppgifter.

Artikel 23

1. Om det finns två eller flera behöriga myndigheter i samma medlemsstat skall de samarbeta nära vid tillsynen av värdepappersföretag med verksamhet i medlemsstaten.

2. Medlemsstaterna skall se till att dessa behöriga myndigheter har ett nära samarbete med de myndigheter som har ansvar för övervakningen av finansmarknader, kredit- och andra finansinstitut och försäkringsföretag, såvitt gäller de företag som dessa myndigheter har tillsyn över.

3. Om ett värdepappersföretag genom att tillhandahålla tjänster eller genom att grunda en filial har verksamhet i en eller flera medlemsstater förutom hemlandet skall de behöriga myndigheterna i alla berörda medlemsstater nära samarbeta för att på ett mer effektivt sätt utföra sina olika åligganden inom detta direktivs tillämpningsområde.

De skall på begäran förse varandra med alla de upplysningar rörande ledning och ägande i sådana värdepappersföretag som kan förväntas underlätta tillsynen och alla upplysningar som kan förväntas underlätta övervakningen av sådana företag. I synnerhet skall myndigheterna i hemlandet samarbeta för att se till att myndigheterna i värdlandet inhämtar de uppgifter som avses i artikel 19.2.

I den utsträckning som det är nödvändigt för att utöva tillsynen skall de behöriga myndigheterna i hemlandet underrättas av de behöriga myndigheterna i värdlandet om alla åtgärder som värdlandet vidtar i enlighet med artikel 19.6 och som omfattar sanktioner gentemot ett värdepappersföretag eller inskränkningar i dess verksamhet.

Artikel 24

1. Varje värdland skall, om ett värdepappersföretag med auktorisation i en annan medlemsstat bedriver verksamhet inom dess territorium genom en filial, se till att de behöriga myndigheterna i hemlandet efter att ha underrättat de behöriga myndigheterna i värdlandet själva eller genom personer som de anlitat för detta ändamål får utföra kontroll på platsen av de upplysningar som avses i artikel 23.3.

2. De behöriga myndigheterna i hemlandet får också begära att de behöriga myndigheterna i värdlandet låter genomföra sådan kontroll. Myndigheter som tar emot en sådan begäran måste, inom ramen för sina befogenheter, tillmötesgå denna genom att själva genomföra kontrollen, genom att tillåta de myndigheter som begärt den att utföra den eller genom att låta revisorer eller experter göra detta.

3. Denna artikel påverkar inte den rätt de behöriga myndigheterna i värdlandet har att vid fullgörandet av sina åliggande enligt detta direktiv utföra kontroller på plats av filialer som är etablerade inom dess territorium.

Artikel 25

1. Medlemsstaterna skall föreskriva att alla personer som arbetar eller som har arbetat för behöriga myndigheter samt revisorer och experter som är verksamma för behöriga myndigheters räkning skall vara bundna av tystnadsplikt. Tystnadsplikten skall innebära att ingen konfidentiell information som erhålls i tjänsten får röjas till någon person eller myndighet utom i sammandrag eller i sammanställning som omöjliggör identifikation av enskilda värdepappersföretag, dock med förbehåll för fall som omfattas av straffrättslig lagstiftning.

Dock får, i fall då ett värdepappersföretag har försatts i konkurs eller underkastats tvångslikvidation, konfidentiell information som inte berör tredje part, engagerad i försök att rädda företaget, yppas vid tvistemålsförfaranden.

2. Vad som sägs i punkt 1 skall inte hindra medlemsstaternas behöriga myndigheter att utbyta information i enlighet med detta eller andra direktiv som gäller för värdepappersföretag. För sådan information skall tystnadsplikt gälla enligt punkt 1.

3. Medlemsstaterna får ingå samarbetsavtal för utbyte av information med behöriga myndigheter i tredje land, endast om den information som överlämnas är föremål för sekretess i mottagarlandet minst likvärdig den som föreskrivs i denna artikel.

4. Behöriga myndigheter, som erhåller konfidentiell information enligt punkterna 1 eller 2, får använda den endast i tjänsten och där endast

— för att kontrollera att villkoren för att värdepappersföretag skall få starta verksamhet är uppfyllda och för att underlätta gruppbaserad eller icke gruppbaserad tillsyn över sådan verksamhet, särskilt med avseende på de kapitalkrav som ställs i direktiv 93/6/EEG, rutiner för administration och redovisning samt intern kontroll,

— för att förelägga sanktioner,

— vid överklagande i administrativ ordning av beslut som fattats av den behöriga myndigheten,

— vid domstolsförfaranden som har inletts enligt artikel 26.

5. Vad som sägs i punkterna 1 och 4 skall inte utgöra hinder för utbyte av information

a) inom en medlemsstat, om det finns två eller flera behöriga myndigheter, eller

b) inom en medlemsstat eller mellan medlemsstater, mellan de behöriga myndigheterna och

— myndigheter med ansvar för tillsyn över kreditinstitut, andra finansinstitut och försäkringsföretag samt myndigheter med ansvar för tillsyn över finansiella marknader,

— organ som har ansvar för värdepappersföretags konkurs eller likvidation eller liknande förfaranden,

— personer ansvariga för obligatorisk revision av värdepappersföretags och andra finansiella instituts räkenskaper,

vid deras fullgörande av tillsynsuppgifter samt för utlämnande till organ som förvaltar ersättningssystem av sådan information som dessa organ behöver för sin verksamhet. Dessa upplysningar skall vara underkastade tystnadsplikt enligt punkt 1.

6. Inte heller skall bestämmelserna i denna artikel utgöra hinder för en behörig myndighet att till sådana centralbanker som inte utövar tillsyn över kreditinstitut eller värdepappersföretag individuellt lämna ut information som dessa centralbanker kan behöva i egenskap av monetära myndigheter. Den information som erhållits skall vara underkastad tystnadsplikt enligt punkt 1.

7. Denna artikel skall inte hindra de behöriga myndigheterna från att vidarebefordra de upplysningar som avses i punkt 1–4 till en clearingorganisation eller annat liknande organ som är erkänt i nationell lagstiftning för att tillhandahålla clearing- och avvecklingstjänster åt någon av marknaderna i medlemsstaten, om de anser att detta är nödvändigt för att säkerställa att dessa organ fungerar vid försummelser eller möjliga försummelser från en marknadsaktörs sida. De upplysningar som erhålls skall vara underkastade den tystnadsplikt som anges i punkt 1. Medlemsstaterna skall också se till att de upplysningar som erhålls enligt punkt 2 inte får yppas under de omständigheter som avses i den här punkten utan uttryckligt medgivande av de behöriga myndigheter som har överlämnat upplysningarna.

8. Oavsett sådana bestämmelser som avses i punkterna 1 och 4 får medlemsstaterna med stöd av bestämmelser i lag tillåta att viss information lämnas ut såväl till andra avdelningar inom deras centralförvaltningar med ansvar för lagstiftning om tillsyn över kreditinstitut, finansiella institut, värdepappersföretag och försäkringsföretag som till personer med uppdrag från sådana avdelningar.

Sådant utlämnande får dock ske endast då det är nödvändigt för utövande av tillsyn.

Vidare skall medlemsstaterna föreskriva att sådan information som erhållits med stöd av punkterna 2 och 5 och sådan som erhållits vid inspektion på platsen i enlighet med artikel 24 aldrig får röjas i de fall som avses i den här punkten utan uttryckligt samtycke av de behöriga myndigheter som lämnat ut informationen eller av behöriga myndigheter i den medlemsstat i vilken inspektionen verkställts.

9. Om en medlemsstat vid antagandet av detta direktiv har bestämmelser om informationsutbyte mellan myndigheter för att kontrollera efterlevnaden av lagar om tillsyn, organisation, drift och affärsbruk i näringsdrivande företag samt föreskrifter om finansmarknaderna, får medlemsstaten fortsätta att tillåta vidarebefordran av sådana upplysningar i avvaktan på samordning av alla bestämmelser som styr utbyte av information mellan myndigheter i hela finanssektorn, dock längst fram till den 1 juli 1996.

Medlemsstaterna skall dock se till att upplysningar som kommer från en annan medlemsstat inte får avslöjas i de fall som avses i första stycket utan uttryckligt medgivande från de behöriga myndigheter som har yppat den, och att de endast får användas i de syften för vilka dessa myndigheter lämnat sitt medgivande.

Rådet skall genomföra den samordning som avses i första stycket på grundval av ett förslag från kommissionen. Rådet konstaterar att kommissionen har gjort ett uttalande med innebörden att den kommer att framlägga förslag senast den 31 juli 1993. Rådet kommer att behandla dessa förslag så snart som möjligt i avsikt att sätta där föreslagna regler i kraft vid samma tidpunkt som detta direktiv.

Artikel 26

Medlemsstaterna skall se till, att beslut som fattas i fråga om ett värdepappersföretag enligt lagar och andra författningar som har införts i enlighet med detta direktiv kan prövas av domstol. Samma regel skall gälla om beslut om auktorisation inte har fattats inom sex månader efter det att en ansökan som innehåller alla de uppgifter som krävs enligt gällande bestämmelser har ingivits.

Artikel 27

Utan att det påverkar tillämpningen av förfaranden för återkallelse av auktorisation eller tillämpningen av straffrättsliga bestämmelser, skall medlemsstaterna föreskriva att deras behöriga myndigheter får – gentemot värdepappersföretag som bryter mot lagar eller andra författningar om deras tillsyn eller verksamhet respektive gentemot dem som har faktisk kontroll över verksamheten i dessa företag – vidta åtgärder eller förelägga sanktioner som uttryckligen syftar till att få överträdelserna eller dessas orsaker att upphöra.

Artikel 28

Medlemsstaterna skall säkerställa att tillämpningen av detta direktiv sker på ett icke-diskriminerande sätt.

AVDELNING VII

Slutbestämmelser

Artikel 29

I avvaktan på att ett ytterligare direktiv antas med bestämmelser om anpassningen av detta direktiv till den tekniska utvecklingen på nedan angivna områden skall rådet i enlighet med beslut 87/373/EEG[1] på förslag från kommissionen med kvalificerad majoritet fatta beslut om de anpassningar som kan behövas enligt följande:

— Utökning av förteckningen i avsnitt C i bilagan.

— Anpassning av terminologin i förteckningarna i bilagan för att ta hänsyn till utvecklingen på finansmarknaderna.

— De områden inom vilka de behöriga myndigheterna skall utbyta information enligt artikel 23.

— Förtydligande av definitionerna för att säkerställa en likformig tillämpning av detta direktiv inom gemenskapen.

— Förtydligande av definitionerna för att vid tillämpningen av detta direktiv kunna beakta utvecklingen på finansmarknaderna.

— Terminologisk och språklig anpassning av begreppsbestämningar till senare rättsregler om värdepappersföretag och därmed sammanhängande områden.

— Övriga uppgifter enligt artikel 7.5.

Artikel 30

1. Värdepappersföretag som redan före den 31 december 1995 har auktorisation att i hemlandet tillhandahålla investeringstjänster skall anses ha auktorisation enligt detta direktiv om lagstiftningen i hemlandet föreskriver att de för att inleda sådan verksamhet måste uppfylla villkor som motsvarar villkoren i artiklarna 3.3 och 4.

2. Värdepappersföretag som redan den 31 december 1995 bedriver verksamhet och som inte ingår bland dem som avses i punkt 1 får fortsätta sin verksamhet under förutsättning att de senast den 31 december 1996 och i enlighet med hemlandets bestämmelser erhåller auktorisation att fortsätta sin verksamhet i enlighet med bestämmelserna om genomförandet av detta direktiv.

Det är först när de beviljats sådan auktorisation som rätten till etablering och friheten att tillhandahålla tjänster enligt bestämmelserna i detta direktiv gäller för dessa företag.

3. Om värdepappersföretag före den dag då detta direktiv antas har påbörjat verksamhet i andra medlemsstater antingen genom filialer eller enligt friheten att tillhandahålla tjänster skall myndigheterna i varje hemland mellan den 1 juli och den 31 december 1995 för tillämpningen av artiklarna 17.1, 17.2 och 18 tillställa myndigheterna i var och en av de övriga berörda medlemsstaterna en förteckning över de företag som uppfyller kraven i detta direktiv och bedriver verksamhet i dessa stater tillsammans med uppgift om vilken verksamhet som bedrivs.

4. Fysiska personer som den dag då detta direktiv antas har auktorisation i en medlemsstat att erbjuda investeringstjänster skall anses ha auktorisation enligt detta direktiv under förutsättning att de uppfyller de krav som har uppställts i artikel 1.2 andra stycket andra strecksatsen och tredje stycket samtliga fyra strecksatser.

Artikel 31

Medlemsstaterna skall senast den 1 juli 1995 anta de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv.

Dessa bestämmelser skall träda i kraft senast den 31 december 1995. Medlemsstaterna skall genast underrätta kommissionen om detta.

När en medlemsstat antar de bestämmelser som avses i första stycket skall dessa innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.

Artikel 32

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 10 maj 1993.

På rådets vägnar

N. HELVEG PETERSEN

Ordförande

[1] EGT nr L 197, 18.7 1987, s. 33.

BILAGA

AVSNITT A

Tjänster

1. a) Mottagande och förmedling för investerares räkning av order avseende ett eller flera av de instrument som anges i avsnitt B.

   b) Verkställande av sådana order för annans räkning.

2. Handel för egen räkning med något av de instrument som anges i avsnitt B.

3. Portföljförvaltning av värdepapper på skönsmässig grund enligt särskilt uppdrag från enskilda investerare om bland värdepapperen ingår ett eller flera av de instrument som anges i avsnitt B.

4. Placeringsgaranti (underwriting) vid emission av ett eller flera av de instrument som har förtecknats i avsnitt B eller placering av sådana emissioner.

AVSNITT B

Instrument

1. a) Överlåtbara värdepapper.

   b) Andelar i företag för kollektiva investeringar.

2. Penningmarknadsinstrument.

3. Finansiella terminskontrakt (futures) och motsvarande instrument med kontantavräkning.

4. Ränteterminskontrakt (Forward interest-rate agreements, FRA).

5. Ränte- och valutaswaps samt swaps på aktier och aktieindex.

6. Köp- och säljoptioner avseende alla instrument som hör till detta avsnitt av bilagan, däri inbegripet motsvarande instrument med kontantavräkning. Denna grupp inbegriper särskilt valuta- och ränteoptioner.

AVSNITT C

Sidotjänster

1. Förvaring och förvaltning av ett eller flera av de instrument som anges i avsnitt B.

2. Kassavalvstjänster.

3. Lämnande av kredit eller lån till en investerare för att denne skall kunna genomföra en affär avseende ett eller fler av de instrument som förtecknats i avsnitt B om företaget som ger krediten eller lånet medverkar i affären.

4. Rådgivning till företag i fråga om kapitalstruktur, industriell strategi och närliggande frågor samt råd och tjänster avseende fusioner och företagsförvärv.

5. Tjänster i samband med placeringsgaranti (underwriting).

6. Investeringsrådgivning rörande ett eller flera av de instrument som anges i avsnitt B.

7. Valutatransaktioner om dessa har samband med investeringstjänster.

393L0006/S

11. 6. 93 Europeiska gemenskapernas officiella tidning Nr L 141/1

RÅDETS DIREKTIV

av den 15 mars 1993

om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut

(93/6 /EEG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen, särskilt artikel 57.2 första och tredje meningen i detta,

med beaktande av kommissionens förslag[1],

i samarbete med Europaparlamentet[2],

med beaktande av Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande[3], och

med beaktande av följande:

Huvudsyftet med direktiv 93/22/EEG den 10 maj 1993 om investeringstjänster på värdepappersområdet[4] är att göra det möjligt för värdepappersföretag som är auktoriserade av de behöriga myndigheterna i hemlandet och övervakade av dessa myndigheter, att grunda filialer och fritt tillhandahålla tjänster i andra medlemsstater. Det direktivet ger sålunda bestämmelser om samordning av de regler som styr auktorisation av och verksamhet i värdepappersföretag.

Det angivna direktivet sätter dock inga gemensamma normer för kapitalbasen i värdepappersföretag och fastställer inte heller storleken av startkapitalet i sådana företag. Det fastställer ingen gemensam ram för övervakning av de risker sådana företag utsätter sig för. Direktivet hänvisar i flera av bestämmelserna till andra gemenskapsinitiativ vilkas syfte skulle vara att vidta samordnade åtgärder inom dessa områden.

Den hållning som har intagits är att genomföra endast den harmonisering som är väsentlig, nödvändig och tillräcklig för att säkerställa ett ömsesidigt erkännande av auktorisationer och av systemen för övervakning av försiktigheten (prudential supervision systems). Antagandet av regler om samordning för att definiera kapitalbasen i värdepappersföretag, fastställande av dettas och startkapitalets belopp och fastställande av en gemensam ram för övervakning av de risker värdepappersföretag utsätter sig för är väsentliga drag i den harmonisering som är nödvändig för att uppnå ett ömsesidigt erkännande inom ramen för en inre finansmarknad.

Det är lämpligt att fastställa olika belopp för grundkapitalet beroende på omfattningen av den verksamhet ett värdepappersföretag har godkännande för.

De värdepappersföretag som redan finns bör på vissa villkor tillåtas att fortsätta sin verksamhet även om de inte uppfyller de minimikrav för startkapital som fastställts för nya företag.

Medlemsstaterna kan också fastställa strängare regler än vad detta direktiv anger.

Detta direktiv utgör en del av en större internationell ansträngning för att åstadkomma en tillnärmning av gällande regler avseende övervakning av värdepappersföretag och kreditinstitut (här nedan sammanfattande benämnda "institut".

De gemensamma grundnormerna för institutens kapitalbas är ett av huvuddragen i den inre marknaden i investeringstjanstesektorn eftersom kapitalbasen tjänar syftet

[1]EGT nr C 152, 21. 6. 1990, s. 6; och
EGT nr C 50, 25. 2. 1992, s. 5.
[2]EGT nr C 326, 16. 12. 1991, s 89; och
EGT nr C 337, 21. 12. 1992, s. 114
[3]EGT nr C 69, 18. 3. 1991, s. 1.
[4]EGT nr L 141, 11. 6. 93, s 27.

att säkerställa institutens fortlevnad och att skydda investerarna.

På en gemensam finansmarknad konkurrerar instituten, antingen de är värdepappersföretag eller kreditinstitut, direkt med varandra.

Det är därför önskvärt att göra behandlingen av kreditinstitut och värdepappersföretag likvärdig.

I fråga om kreditinstitut har redan gemensamma normer upprättats för övervakning och tillsyn av kreditrisker genom rådets direktiv 89/647/EEG den 18 december 1989 om kapitaltäckningsgrad för kreditinstitut[1].

Det är nödvändigt att utveckla gemensamma normer för de marknadsrisker som ett kreditinstitut utsätter sig för och att ge en kompletterande ram för övervakningen av dessa risker, särskilt marknadsrisker såsom positionsrisker, motparts/avvecklingsrisker och valutakursrisker.

Det är nödvändigt att införa en modell med "handelslager" som anger innehaven av värdepapper och andra finansiella instrument som innehas för omsättningsändamål och som är utsatta huvudsakligen för marknadsrisker och risker hänförliga till vissa finansiella tjänster som erbjuds kunderna.

Det är önskvärt att institut med en i såväl absoluta som relativa tal obetydlig egen handel skall kunna tillämpa direktiv 89/647/EEG snarare än de krav som uppställs i bilaga 1 och 2 till detta direktiv.

Det är viktigt att övervakning av avvecklings- och leveransrisker beaktar tillgängligheten av system som erbjuder lämpligt skydd för att minska dessa risker.

Under alla omständigheter måste instituten följa detta direktiv vad gäller täckning av valutakursrisker i sin samlade verksamhet. Lägre kapitalkrav bör uppställas för innehav av valutor med ett nära inbördes samband som antingen bekräftats statistiskt eller som härrör från överenskommelser mellan regeringar, med beaktande särskilt av tillskapandet av den europeiska valutaunionen.

Tillgängligheten i alla institut till system för intern övervakning och styrning av räntenivårisker avseende hela verksamheten är särskilt viktig för att minimera sådana risker. De behöriga myndigheterna bör följaktligen ha överblick över sådana system.

[1]EGT nr L 386, 30. 12. 1989, s. 14. Direktivet ändrat genom direktiv 92/30/EEG (EGT nr L 110, 28. 4. 1992, s. 52).

Rådets direktiv 92/121/EEG av den 21 december 1992 om övervakning och kontroll av kreditinstituts större engagemang[2] *syftar inte till att fastställa gemensamma regler* för övervakning av större engagemang för verksamhet som huvudsakligen är föremål för marknadsrisker. I det direktivet hänvisas till annat i gemenskapen pågående arbete där avsikten är att införa samordnade regler inom detta område.

Det är nödvändigt att anta gemensamma regler för övervakning och styrning av stora exponeringar som värdepappersföretag utsätter sig för.

Kreditinstitutens kapitalbas har redan definierats i rådets direktiv 89/299/EEG av den 17 april 1989 om kapitalbasen i *kreditinstitut*[3].

Nyss nämnda definition bör utgöra grunden för definitionen av institutens kapitalbas.

Det finns dock anledning att låta definitionen av institutens kapitalbas enligt detta direktiv skilja sig från definitionen i nyss nämnda direktiv så att särdragen i verksamheten beaktas hos de institut som huvudsakligen är utsatta för marknadsrisker.

Rådets direktiv 92/30/EEG av den 6 april om gruppbaserad tillsyn av kreditinstitut[4] uppställer konsolideringsprincipen. I direktivet fastställs inte några gemensamma regler för sammanställd redovisning i finansiella institut som huvudsakligen sysslar med verksamhet utsatt för marknadsrisker. I det direktivet hänvisas till annat i gemenskapen pågående arbete där avsikten är att införa samordnade regler inom detta område.

Direktiv 92/30/EEG är inte tillämpligt på koncerner som omfattar en eller flera värdepappersföretag men som inte omfattar några kreditinstitut. Det framstod dock som önskvärt att tillhandahålla en gemensam modell för hur gruppbaserad tillsyn av värdepappersföretag skall införas.

Tekniska anpassningar av de närmare regler som fastställs i detta direktiv kan från tid till annan behövas för att beakta ny utveckling inom området för investeringstjänster. Kommissionen kommer sålunda att föreslå de ändringar som är nödvändiga.

Rådet bör vid ett senare tillfälle besluta om anpassning av detta direktiv till den tekniska utvecklingen i enlighet med

[2]EGT nr L 29, 5. 2. 1993, s. 1.
[3]EGT nr L 124, 5. 5. 1989, s. 16. Direktivet senast ändrat genom direktiv 92/30//EEG (EGT nr L 110, 24. 9. 1992, s. 52).
[4]EGT nr L 110, 28. 4. 1992, s. 52.

rådets direktiv 87/373 av den 13 juli 1987 med fastställande av förfaranden för utövandet av de befogenheter det tillagt kommissionen[1]. Under mellantiden bör rådet på förslag från kommissionen själv genomföra sådan anpassning.

Det bör bestämmas att detta direktiv inom tre år från den dag då det börjar tillämpas skall ses över i belysning av erfarenheter, utvecklingen på finansmarknaden och arbetet i internationella fora för tillsynsmyndigheter. En sådan översyn bör också omfatta en eventuell översyn av den förteckning över områden som kan göras till föremål för teknisk anpassning.

Detta direktiv och direktiv 93/22/EEG om investeringstjänster på värdepappersområdet är så nära besläktade att det kunde leda till snedvridning av konkurrensen om de träder i kraft på olika dagar.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

1. Medlemsstaterna skall tillämpa kraven i detta direktiv på värdepappersföretag och kreditinstitut enligt definitionen i artikel 2.

2. En medlemsstat får ålägga värdepappersföretag och kreditinstitut som den har auktoriserat ytterligare eller strängare krav.

DEFINITIONER

Artikel 2

I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

1. *kreditinstitut*: institut som motsvarar definitionen i rådets första direktiv (77/780/EEG) av den 12 december 1977 om samordning av lagar och andra författningar om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut, artikel 1, första strecksatsen[2] och som är underkastat de krav som åläggs genom direktiv 89/647/EEG.

2. *värdepappersföretag*: institut som motsvarar definitionen i direktiv 93/22/EEG, artikel 1 punkt 2 och som är underkastade de krav som åläggs genom nyss nämnda direktiv, utom

   — kreditinstitut,

   — lokala företag såsom de definierats under punkt 20, och

   — företag som endast mottar och vidarebefordrar kundorder utan att inneha kontanter eller värdepapper som tillhör företagets klienter och som därför aldrig står i skuld gentemot sina klienter,

3. *institut*: kreditinstitut och värdepappersföretag,

4. *erkänt värdepappersföretag i tredje land*: företag som om det vore upprättat inom gemenskapen skulle omfattas av definitionen av värdepappersföretag i punkt 2 och som är auktoriserat i ett tredje land samt är underkastat och uppfyller försiktighetsregler som enligt de behöriga myndigheternas uppfattning är minst lika stränga som de som fastställts i detta direktiv,

5. *finansiella instrument*: instrument som förtecknats i avsnitt B i bilagan till direktiv 93/22/EEG.

6. *handelslagret* i ett kreditinstitut skall bestå av:

   a) Det egna innehavet av finansiella instrument som innehas för försäljning eller har anskaffats av institutet i avsikt att på kort sikt dra nytta av faktiska eller förväntade skillnader mellan inköps- och försäljningspriserna eller andra förändringar av priser eller räntesatser samt innehav av finansiella instrument som härrör från förmedling av avstämda huvudfordringar eller innehav som har anskaffats för att skydda andra delar av innehållet i handelslagret,

   b) Exponeringar till följd av ej avslutade affärer, ej fullgjorda leveranser och derivatinstrument som handlas på OTC-marknad som avses i punkt 1 – 3 och 5 i bilaga 2, exponeringar till följd av repor och andra värdepapperslån som baseras på värdepapper vilka ingår i handelslagret som definierats under a och som avses i bilaga 2, punkt 4, sådana exponeringar som avser omvända repor och värdepapperslån som beskrivs i samma punkt, under förutsättning att de behöriga myndigheterna godkänner detta, om exponeringarna svarar antingen mot villkoren i, ii, iii och v nedan eller mot villkoren iv och v nedan:

      i) Exponeringarna marknadsvärderas dagligen i enlighet med de förfaranden som fastställs i bilaga 2.

      ii) Lånesäkerheten justeras för att beakta väsentliga förändringar i värdet av berörda värdepapper som ingår i ifrågavarande avtal eller affär i enlighet med en regel som kan godtas av de behöriga myndigheterna.

[1]EGT nr L 197, 18. 7. 1987, s. 33.
[2]EGT nr L 322, 17. 12. 1977, s. 30. Direktivet ändrat genom direktiv 89/646/EEG (EGT nr L 386, 30. 12. 1989, s. 1).

iii) Avtalet eller affären omfattar att institutets anspråk automatiskt och omedelbart skall avräknas mot motpartens anspråk, om denne inte fullgör sina förpliktelser.

iv) Ifrågavarande avtal eller affär sker mellan personer som yrkesmässigt bedriver handel med värdepapper.

v) Avtalen och affärerna har endast sitt gängse och godtagbara innehåll och artificiella transaktioner, särskilt sådana som inte är av kortfristig beskaffenhet, utesluts.

c) Sådana åtaganden i form av avgifter, provisioner, räntor, utdelningar och marginalsäkerhet avseende i börshandel omsatta derivatinstrument som är direkt relaterade till de poster som ingår i handelslagret och som avses i bilaga 2 punkt 6,

Enskilda poster skall föras in i eller utgå ur handelslagret i enlighet med objektiva förfaranden som där så är lämpligt skall omfatta redovisningsnormerna i det berörda institutet. De behöriga myndigheterna skall ha överblick över sådana förfaranden och deras likformiga tillämpning.

7. *moderföretag*, *dotterföretag* och *finansiella institut* definieras i enlighet med direktiv 92/30/EEG artikel 1.

8. *finansiellt holdingbolag*: finansiella institut vars dotterföretag uteslutande eller huvudsakligen är kreditinstitut, värdepappersföretag eller andra finansiella institut av vilka minst ett är kreditinstitut eller värdepappersföretag.

9. *riskviktning*: storleken av den kreditrisk som gäller för berörda motparter enligt direktiv 89/647/EEG. Dock skall tillgångar som utgörs av fordringar mot och andra exponeringar i förhållande till värdepappersföretag eller erkända värdepappersföretag i tredje land och exponeringar gentemot erkända finansiella institut eller börser ges samma vikt som den som ges när berörd motpart är ett kreditinstitut.

10. *derivatinstrument som handlas på OTC-marknad*: sådana ränte- och valutakontrakt som avses i bilaga 2 till direktiv 89/647/EEG och kontrakt utanför balansräkningen grundade på aktier under förutsättning att inga sådana kontrakt omsätts på erkända reglerade marknader där de dagligen prövas mot marginalsäkerhetskrav och i fråga om valutakontrakt under förutsättning att varje sådant kontrakt har en ursprunglig löptid på mer än 14 kalenderdagar.

11. *reglerad marknad*: marknad som motsvarar den definition som givits i direktiv 93/22/EEG artikel 1.13,

12. *kvalificerade poster*: långa eller korta positioner i sådana tillgångar som avses i artikel 6.1 b i direktiv 89/647/EEG och av skuldinstrument som är utfärdade av värdepappersföretag eller av erkända värdepappersföretag i tredje land och dessutom långa eller korta innehav av andra räntebärande instrument under förutsättning för det första att sådana räntebärande instrument noterats på åtminstone en reglerad marknad i någon medlemsstat eller vid en börs i ett tredje land som är erkänd av de behöriga myndigheterna i den berörda medlemsstaten, och för det andra att instrumenten dels av det berörda institutet betraktas som tillräckligt likvida och som med hänsyn till utfärdarens solvens, är förknippade med en grad av risk för bristande fullgörelse som motsvarar eller understiger den som gäller för sådana tillgångar som avses i artikel 6.1 b i direktiv 89/647/EEG. Det sätt på vilket instrumenten värderas skall granskas av de behöriga myndigheterna vilka skall undanröja institutets bedömning om de anser att instrumenten har en alltför hög risk för bristande fullgörelse för att utgöra kvalificerade poster.

Utan hinder av vad som sägs i föregående stycke och i avvaktan på ytterligare samordning skall de behöriga myndigheterna enligt egen bedömning kunna som kvalificerade poster godkänna instrument som är tillräckligt likvida och som med hänsyn till utfärdarens solvens är förknippade med en grad av risk för bristande fullgörelse som motsvarar eller understiger den som gäller för sådana tillgångar som avses i artikel 6.1 b i direktiv 89/647/EEG. Den normalrisk som beräknas för sådana måste vara värderad till en sådan nivå av åtminstone två kreditbedömningsinstitut som är erkända av de behöriga myndigheterna eller av endast ett sådant kreditbedömningsinstitut om den inte värderas under denna nivå av något annat kreditbedömningsinstitut som är erkänt av de behöriga myndigheterna.

De behöriga myndigheterna får emellertid avstå från villkoret i föregående stycke om de bedömer det vara olämpligt i belysning av exempelvis marknadens särdrag, utfärdaren, det utställda beloppet eller någon kombination av dessa omständigheter.

Dessutom skall de behöriga myndigheterna kräva att instituten tillämpar den maximala viktning som framgår av tabell 1 i punkt 14 i bilaga 1 på sådana instrument som utgör en särskild risk på grund av utfärdarens otillräckliga solvens eller likviditet.

De behöriga myndigheterna i varje medlemsstat skall regelbundet tillställa rådet och kommissionen upplysningar om vilka metoder som används för att värdera

kvalificerade poster, särskilt de metoder som används för värdering av dokumentens likviditetsgrad och utfärdarens solvens.

13. *fordringar på centralregeringar*: långa eller korta innehav av sådana tillgångar som avses i artikel 6.1 a i direktiv 89/647/EEG och sådana som åsätts nollvikt i artikel 7 i det direktivet.

14. *konvertibel*: värdepapper som enligt innehavarens val kan utbytas mot ett annat värdepapper, vanligen en aktie i det bolag som har utfärdat det första värdepapperet.

15. *köpoption*: instrument som ger innehavaren rätt att intill en angiven tidpunkt köpa ett antal aktier eller obligationer till fastställt pris. Åtagandet kan infrias genom överlämnade av värdepapperen eller av motsvarande kontantbelopp.

16. *täckt köpoption*: instrument som är utfärdat av någon annan än den som utfärdat det bakomliggande instrumentet och som ger innehavaren rätt att köpa ett antal aktier eller obligationer till ett fastställt pris eller rätt att säkra en vinst eller undvika en förlust definierad genom hänvisning till variationer i ett index avseende några av de finansiella instrument som förtecknats i avdelning B i bilagan till direktiv 93/22/EEG, till dess att köpoptionen upphör att gälla.

17. *Repa och omvänd repa*: avtal enligt vilket ett institut eller dess motpart överför värdepapper eller garanterade rättigheter avseende äganderätt till värdepapper om garantin har utfärdats av en erkänd börs som innehar rätten till värdepapperen och avtalet inte ger institutet möjlighet att överföra eller pantsätta ett enskilt värdepapper till mer än en motpart vid varje tidpunkt, och som har förpliktat sig att återköpa dem (eller värdepapper av motsvarande slag) till ett fastställt pris och vid en tidpunkt i framtiden som är fastställd eller skall fastställas av den som överför instrumentet; avtalet är en repa för det institut som säljer värdepapperen och en omvänd repa för det institut som köper dem.

En omvänd repa skall anses vara en affär mellan personer som yrkesmässigt bedriver handel med värdepapper om motparten är föremål för samordnade sundhetsåtgärder på gemenskapsnivå eller är ett kreditinstitut i zon A sådant det definierats i direktiv 89/647/EEG eller är ett erkänt värdepappersföretag i tredje land eller om avtalet har slutits med en erkänd clearingorganisation eller en erkänd börs.

18. *värdepapperslån*: affär där ett institut eller dess motpart överför värdepapper mot lämplig säkerhet under förutsättning att låntagaren åtar sig att återlämna likvärdiga värdepapper vid någon framtida tidpunkt eller vid anfordran från den som gör överföringen. Affären är *utlåning av värdepapper* för det institut som överför värdepapperen och *inlåning av värdepapper* för det institut till vilka de överförs.

Inlåning av värdepapper skall anses vara en affär mellan personer som yrkesmässigt handlar med värdepapper om motparten är föremål för samordnad övervakning av sundheten på gemenskapsnivå eller är ett kreditinstitut i zon A såsom det definierats i direktiv 89/647/EEG eller är ett erkänt värdepappersföretag i tredje land eller om avtalet har slutits med en erkänd clearingorganisation eller en erkänd börs.

19. *clearingmedlem*: medlem vid den börs eller den clearingorganisation som står i direkt kontraktsförhållande med den centrala motparten (marknadsgaranten). Icke clearingmedlemmar måste avveckla sina affärer genom en clearingmedlem.

20. *lokalt företag*: företag som handlar endast för egen räkning på en börs för finansiella terminer eller optioner eller handlar för eller ställer priser för andra medlemmar på samma börs och garanterade av en clearingmedlem på samma börs. Ansvaret för att säkerställa efterlevnaden av avtal som ingås av ett sådant företag måste bäras av en clearingmedlem på samma börs, och sådana avtal måste beaktas vid beräkning av det totala kapitalkravet för clearingmedlemmen så länge det lokala företagets innehav hålls helt åtskilda från clearingmedlemmens.

21. *delta*: den väntade förändringen i priset för en option i förhållande till en liten förändring i priset för det underliggande instrumentet.

22. Vid tillämpning av punkt 4 i bilaga 1 *avser lång position* ett innehav för vilket ett institut har fastställt den räntesats det skall erhålla vid någon tidpunkt i framtiden och *kort position* ett innehav för vilket det har fastställt den räntesats det skall betala vid någon tidpunkt i framtiden.

23. *kapitalbas*: kapitalbas såsom denna har definierats i direktiv 89/299/EEG. Denna definition kan emellertid utvidgas under sådana förhållanden som beskrivs i bilaga 5.

24. *startkapital*: posterna 1 och 2 enligt artikel 2.1 i direktiv 89/299/EEG .

25. *ursprunglig kapitalbas*: summan av posterna 1, 2 och 4 minus summan av posterna 9, 10 och 11 i artikel 2.1 i direktiv 89/299/EEG .

26. *kapital*: kapitalbas.

27. *justerad löptid* beräknas med användande av den formel som anges i punkt 26 i bilaga 1.

STARTKAPITAL

Artikel 3

1. Värdepappersföretag som innehar kontanter eller värdepapper för kunders räkning och som tillhandahåller någon av följande tjänster skall ha ett startkapital på 125 000 ecu:

— Mottagande och vidarebefordran av kundorder som avser finansiella instrument.

— Fullgörande av kundorder som avser finansiella instrument.

— Individuell portföljförvaltning bestående av finansiella instrument.

Denna regel gäller under förutsättning att de inte handlar med finansiella instrument för egen räkning eller garanterar emissioner av finansiella instrument.

Innehav av poster av finansiella instrument utanför handelslagret i syfte att investera kapitalbasen betraktas inte som sådan handel som avses i första stycket eller i punkt 2.

De behöriga myndigheterna får emellertid tillåta att ett värdepappersföretag som utför investerarens order av finansiella instrument innehar sådana instrument för egen räkning om

— sådana innehav endast är en följd av att företaget inte lyckas anpassa sina inköp exakt till investerarens order,

— det samlade marknadsvärdet av alla sådana poster har ett tak på 15 procent av företagets startkapital,

— företaget motsvarar de krav som åläggs i artikel 4 och 5, och

— sådana innehav är av tillfällig och provisorisk beskaffenhet och begränsas till den tid som åtgår för att genomföra ifrågavarande affär.

2. Medlemsstaterna får nedsätta det belopp som avses i punkt 1 till 50 000 ecu om ett företag inte har godkännande för att inneha kontanter eller värdepapper för uppdragsgivarens räkning eller att handla för egen räkning eller att lämna emissionsgarantier.

3. Alla övriga värdepappersföretag skall ha ett startkapital på 730 000 ecu.

4. De företag som avses i artikel 2.2 andra och tredje strecksatserna skall ha ett startkapital på 50 000 ecu om de utnyttjar etableringsfriheten eller tillhandahåller tjänster enligt artikel 14 eller 15 i direktiv 92/93/22/EEG.

5. Utan hinder av innehållet i punkt 1 - 4 får medlemsstaterna förlänga auktorisationen för värdepappersföretag och företag som omfattas av punkt 4 och som har grundats innan detta direktiv börjar gälla och vilkas kapitalbas är mindre än det startkapital som anges för dem i punkt 1 - 4. Sådana företags kapitalbas får inte sjunka under den högsta referensnivå som beräknas efter dagen för anmälan av detta direktiv. Denna referensnivå utgörs av det dagliga genomsnittet av nivån på kapitalbasen beräknad under den sexmånadersperiod som föregår beräkningsdagen. Den skall beräknas var sjätte månad för närmast föregående period.

6. Om ägandet till ett företag som omfattas av punkt 5 övertas av annan fysisk eller juridisk person än den som tidigare kontrollerade företaget, skall kapitalbasen i företaget uppgå minst till den nivå som har fastställts för det i punkt 1 - 4 utom i följande fall:

i) Vid ett första övertagande genom arv efter det att detta direktiv börjat tillämpas under förutsättning av de behöriga myndigheternas godkännande. Den lägre gränsen för kapitalbasen får gälla under högst tio år efter detta övertagande.

ii) Vid förändring i sammansättningen av delägarkretsen så länge minst en av delägarna vid den tidpunkt detta direktiv börjar tillämpats finns kvar i kretsen under högst tio år efter det att detta direktiv har börjat tillämpas.

7. Under vissa särskilda omständigheter och med de behöriga myndigheternas samtycke behöver dock vid fusion mellan två eller flera värdepappersföretag eller sådana företag som omfattas av punkt 4 kapitalbasen för det företag som uppstår genom fusionen inte uppgå till den nivå som fastställts i punkt 1 - 4. Dock får vid sådan tidpunkt då de nivåer som där anges inte har uppnåtts kapitalbasen inte sjunka under de fusionerade företagens sammanlagda kapitalbas vid tidpunkten för fusionen.

8. Kapitalbasen i värdepappersföretag och företag som omfattas av punkt 4 får inte sjunka under den nivå som anges i punkt 1 - 5 och 7. Om kapitalet sjunker under dessa nivåer får de behöriga myndigheterna dock när omständigheterna ger anledning till det medge sådana företag en begränsad tid inom vilken kapitalet skall återställas eller verksamheten upphöra.

AVSÄTTNINGAR FÖR RISKER

Artikel 4

1. De behöriga myndigheterna skall kräva att institut har en kapitalbas som alltid uppgår till eller överstiger summan av följande poster:

i) För verksamhet som hänför sig till handelslagret, de kapitalkrav som beräknas i enlighet med bilaga 1, 2 och 6.

ii) För all övrig verksamhet, de kapitalkrav som beräknas i enlighet med bilaga 3.

iii) För all verksamhet utom verksamhet som hänför sig till handelslagret och utom icke-likvida tillgångar om de har dragits från kapitalbasen enligt punkt 2 d i bilaga 5, de kapitalkrav som uppställts i direktiv 89/647/EEG.

iv) De kapitalkrav som uppställts i punkt 2.

Oavsett storleken av de kapitalkrav som avses i 1 - 4 får kravet på kapitalbas för värdepappersföretag aldrig vara lägre än det belopp som föreskrivs i bilaga 4.

2. De behöriga myndigheterna skall kräva att instituten med tillräcklig kapitalbas täcker sådana risker som uppkommer i samband med verksamhet som ligger utanför räckvidden för detta direktiv och direktiv 89/647/EEG men som kan anses vara likartade med de risker som omfattas av dessa direktiv.

3. Om den kapitalbas som ett institut innehar sjunker under det belopp för kapitalbas som krävs i punkt 1 skall de behöriga myndigheterna se till att institutet vidtar lämpliga åtgärder för att rätta till förhållandena så snart som möjligt.

4. De behöriga myndigheterna skall kräva att instituten inrättar övervaknings- och tillsynssystem för ränterisken för hela sin verksamhet, och de behöriga myndigheterna skall ha överblick över sådana system.

5. Det skall krävas att instituten inför de behöriga myndigheterna visar att de använder system som vid varje tidpunkt kan beräkna de ekonomiska tillgångarna med rimlig noggrannhet.

6. Utan hinder av innehållet i punkt 1 får de behöriga myndigheterna medge att institut beräknar kapitalkraven för sådan verksamhet som hänför sig till handelslagret i enlighet med direktiv 89/647/EEG i stället för att göra det enligt bilaga 1 och 2 till det här direktivet under följande förutsättningar:

i) Omsättningen av verksamhet som hänför sig till handelslagret för sådana institut överstiger normalt inte 5 procent av den sammanlagda omsättningen.

ii) Det sammanlagda innehav som förtecknats i handelslagret överstiger normalt inte 15 miljoner ecu, och

iii) Omsättningen av verksamhet som hänför sig till handelslagret för sådana institut överstiger aldrig 6 procent av den sammanlagda omsättningen och det sammanlagda innehavet som förtecknats i handelslagret överstiger aldrig 20 miljoner ecu.

7. För att beräkna andelen av verksamhet som hänför sig till handelslagret i förhållande till hela verksamheten såsom angivits i punkt 6 i och iii får de behöriga myndigheterna beakta antingen verksamhetens sammanlagda omfattning inom och utanför balansräkningen, resultaträkningen eller kapitalbasen i berörda institut eller en kombination av dessa mått. När storleken av verksamheten inom och utom balansräkningen bedöms, värderas skuldinstrument till sitt marknadspris eller till värdet av huvudfordran, aktier till sitt marknadspris och derivatinstrument till nominella värdet eller marknadsvärdet för underliggande instrument. Långa positioner och korta positioner adderas oavsett om värdena är positiva eller negativa.

8. Om ett institut skulle överskrida någon eller båda av de gränser som gäller enligt punkt 6 i och ii mera än under en kort tid eller någon eller båda av de gränser som gäller enligt punkt 6.iii skall det krävas att det i fråga om verksamhet som hänför sig till handelslagret uppfyller de krav som åläggs det enligt artikel 4.1 i stället för dem som följer av direktiv 89/647/EEG och att institutet underrättar den behöriga myndigheten.

ÖVERVAKNING OCH KONTROLL AV STORA EXPONERINGAR

Artikel 5

1. Instituten skall övervaka och kontrollera sina stora exponeringar i enlighet med direktiv 92/121/EEG.

2. Utan hinder av innehållet i punkt 1 skall de institut som beräknar kapitalkraven för den verksamhet som hänför sig till handelslagret i enlighet med bilaga 1 och 2 övervaka och kontrollera sina stora exponeringar i enlighet med direktiv 92/121/EEG med de förändringar som har fastställts i bilaga 6 till det här direktivet.

VÄRDERING AV POSITIONER FÖR RAPPORTERING

Artikel 6

1. Instituten skall dagligen marknadsvärdera innehållet i handelslagret på marknaden om inte artikel 4.6 gäller för dem.

2. Om det inte finns omedelbar tillgång till marknadspriser, t.ex. vid handel med nyutgivna värdepapper på primärmarknaderna, får de behöriga myndigheterna efterge det krav som uppställts i punkt 1 och kräva att instituten använder alternativa värderingsmetoder under förutsättning att sådana metoder är tillräckligt försiktiga och har godkänts av de behöriga myndigheterna.

TILLSYN PÅ GRUPPNIVÅ

Artikel 7

Allmänna principer

1. De kapitalkrav som uppställs i artikel 4 och 5 för institut som varken är moderbolag eller dotterbolag till sådana bolag skall tillämpas på institutet ensamt.

2. De krav som i artiklarna 4 och 5 uppställs för

— ett institut som såsom dotterföretag har ett *kreditinstitut* i den mening som avses i direktiv 92/30/EEG, ett värdepappersföretag eller annat finansiellt institut eller som har en ägarandel i ett sådant institut, och

— ett institut vars moderföretag är ett finansiellt holdingbolag,

skall tillämpas på gruppnivå enligt de metoder som har fastställts i ovannämnda direktiv och i punkterna 7 - 14 i denna artikel.

3. Om en företagsgrupp som omfattas av punkt 2 inte innehåller något kreditinstitut, skall direktiv 92/30/EEG tillämpas med följande anpassningar:

— *finansiellt holdingbolag* avser ett finansiellt institut vars dotterföretag antingen uteslutande eller huvudsakligen är värdepappersföretag eller andra finansiella institut av vilka åtminstone ett är ett värdepappersföretag.

— *holdingbolag med blandad verksamhet* avser ett moderbolag, som inte är ett finansiellt holdingbolag eller ett värdepappersföretag, vars dotterbolag omfattar åtminstone ett värdepappersföretag.

— *de behöriga myndigheterna* avser de nationella myndigheter som enligt lag eller förordning erhållit befogenhet att övervaka värdepappersföretag.

— Alla hänvisningar till *kreditinstitut* ersätts med hänvisningar till *värdepappersföretag*.

— Artikel 3.5 andra stycket i direktiv 92/30/EEG skall inte gälla.

— I artikel 4.1, 4.2 och 7.5 i direktiv 92/30/EEG ersätts alla hänvisningar till direktiv 77/780/EEG med hänvisningar till direktiv 93/22/EEG.

— Vid tillämpning av artikel 3.9 och 8.3 i direktiv 92/30/EEG ersätts hänvisningar till *Rådgivande bankrörelsekommittén* med hänvisningar till rådet och kommissionen.

— Första meningen i artikel 7.4 i direktiv 92/30/EEG skall ersättas med följande:

"Om ett värdepappersföretag, ett finansiellt holdingbolag eller ett holdingbolag med blandad verksamhet äger ett eller flera dotterbolag som är försäkringsbolag, skall de behöriga myndigheterna och de myndigheter som har anförtrotts uppdraget att utöva den offentliga tillsynen av försäkringsföretag nära samarbeta".

4. De behöriga myndigheter som har ålagts eller fått befogenhet att utöva gruppbaserad tillsyn av sådana företagsgrupper som omfattas i punkt 3 får i avvaktan på närmare samordning av övervakningen av sådana företagsgrupper på gruppnivå och när omständigheterna ger anledning därtill efterge denna skyldighet under förutsättning att varje värdepappersföretag i företagsgruppen

i) använder den definition av kapitalbas som anges i punkt 9 i bilaga 5,

ii) individuellt motsvarar de krav som uppställs i artikel 4 och 5, och

iii) inrättar system för att övervaka och kontrollera kapitalkällorna för alla övriga finansiella institut inom gruppen.

5. De behöriga myndigheterna skall kräva att värdepappersföretag i en företagsgrupp som har beviljats ett sådant undantag som bestämts i punkt 4 skall underrätta dem om sådana risker som skulle kunna undergräva deras ekonomiska ställning, däribland sådana som sammanhänger med sammansättningen av och källorna till kapitalet. Om de behöriga myndigheterna då finner att tillgångarna inte är skyddade på lämpligt sätt, skall de kräva att värdepappersföretagen vidtar åtgärder inbegripande om så är nödvändigt begränsning av kapitalöverföringar till andra enheter inom gruppen.

6. Om de behöriga myndigheterna efterger den skyldighet att utöva gruppbaserad tillsyn som bestäms i punkt 4, skall de vidta andra lämpliga åtgärder för att övervaka riskerna, i synnerhet stora exponeringar för gruppen som helhet, inklusive företag som inte är belägna i en medlemsstat.

7. Medlemsstaterna får underlåta att tillämpa de krav som har uppställts i artikel 4 och 5 på individuell eller delgruppsnivå gentemot ett institut som såsom moderföretag är underkastat gruppbaserad tillsyn och gentemot dotterföretag till ett sådant institut som är underkastat myndigheternas skyldighet att utöva gruppbaserad tillsyn och som ingår i tillsynen på gruppnivå av moderföretaget.

Samma möjlighet till underlåtelse skall finnas när moderföretaget är ett finansiellt holdingbolag som har huvudkontor i samma medlemsstat som institutet under förutsättning att det är underkastat samma tillsyn som den som utövas över kreditinstitut eller värdepappersföretag och uppfyller de krav som har uppställts i artikel 4 och 5.

I båda fallen måste, om möjligheten till underlåtelse utnyttjas, en lämplig fördelning av kapitalbasen inom gruppen säkerställas.

8. Om ett institut har ett moderföretag som är auktoriserat och beläget i en annan medlemsstat skall de behöriga myndigheter

som har beviljat auktorisationen tillämpa de regler som har fastställts i artikel 4 och 5 på institutet på individuell nivå eller där så är lämpligt på delgruppsnivå.

9. Utan hinder av innehållet i punkt 8 får de behöriga myndigheter som har ansvar för auktorisation av dotterföretaget till ett moderföretag som är ett institut genom bilateral överenskommelse delegera sitt ansvar för tillsyn av dotterföretagets kapitaltäckning och stora exponeringar till de behöriga myndigheter som har auktoriserat och utövar tillsyn över moderföretaget. Kommissionen skall hållas underrättad om sådana överenskommelser och deras innehåll. Den skall vidarebefordra sådan information till de behöriga myndigheterna i övriga medlemsstater och till Rådgivande bankrörelsekommittén samt till rådet utom i fråga om företagsgrupper som omfattas av punkt 3.

Beräkning av sammanställd kapitalbas

10. Om de möjligheter till avstående som har angivits i punkt 7 och 9 inte tas i anspråk, får de behöriga myndigheterna vid beräkning av de kapitalkrav som anges i bilaga 1 och de risker gentemot kunder som anges i bilaga 6 på sammanställd nivå medge att nettoinnehav i handelslagret för ett institut avräknas mot innehav i handelslagret för ett annat institut i enlighet med de regler som anges i bilaga 1 respektive 4.

Dessutom får de medge att valutapositioner som faller under bilaga 3 i ett institut avräknas mot valutapositioner som faller under bilaga 3 i ett annat institut i enlighet med de regler som anges i bilaga 3.

11. De behöriga myndigheterna får också medge avräkning i handelslagret och valutapositionerna i företag belägna i tredje land under förutsättning att följande villkor samtidigt är uppfyllda:

i) Företagen har auktoriserats i ett tredje land och uppfyller antingen den definition av kreditinstitut som anges i artikel 1 första strecksatsen i direktiv 77/780/EEG, eller är erkända värdepappersföretag i tredje land.

ii) Företagen uppfyller var för sig kapitaltäckningskrav som motsvarar dem som har fastställts i detta direktiv.

iii) I de berörda länderna saknas lagregler som väsentligen påverkar kapitalöverföringen inom företagsgruppen.

12. De behöriga myndigheterna får också medge sådan avräkning som angivits i punkt 10 mellan institut inom en företagsgrupp som har auktorisation i ifrågavarande medlemsstat under förutsättning att

i) det finns en tillfredsställande kapitalfördelning inom företagsgruppen,

ii) de ramar för institutens verksamhet som bestäms av regleringar, lag eller avtal är sådana att ömsesidigt ekonomiskt stöd inom gruppen säkerställs.

13. Dessutom får de behöriga myndigheterna medge sådan avräkning som har angivits i punkt 10 mellan institut som uppfyller de villkor som har uppställts i punkt 12 och ett institut som ingår i samma företagsgrupp och har auktoriserats i en annan medlemsstat under förutsättning att institutet är skyldigt att individuellt uppfylla de kapitalkrav som har uppställts i artikel 4 och 5.

Definition av sammanställd kapitalbas

14. Vid beräkning av sammanställd kapitalbas är artikel 5 i direktiv 89/299/EEG tillämplig.

15. De behöriga myndigheter som har ansvar för att utöva gruppbaserad tillsyn får erkänna giltigheten av de särskilda definitioner av kapitalbas som vid beräkningen av institutens sammanställd kapitalbas kan vara tillämpliga enligt bilaga 5.

RAPPORTERINGSKRAV

Artikel 8

1. Medlemsstaterna skall kräva att värdepappersföretag och kreditinstitut till de behöriga myndigheterna i hemlandet tillhandahåller alla uppgifter som behövs för att bedöma hur de uppfyller de regler som har införts i enlighet med detta direktiv. Medlemsstaterna skall även se till att institutens interna styrmedel och förvaltnings- och redovisningsförfaranden möjliggör kontroll av att de vid varje tidpunkt uppfyller dessa regler.

2. Värdepappersföretag är skyldiga att rapportera till de behöriga myndigheterna på det sätt dessa myndigheter anger åtminstone månatligen i fråga om sådana företag som omfattas av artikel 3.3, åtminstone var tredje månad i fråga om företag som avses i artikel 3.1 och åtminstone var sjätte månad i fråga om företag som omfattas av artikel 3.2.

3. Utan hinder av innehållet i punkt 2 skall krävas att värdepappersföretag som omfattas av artikel 3.1 och 3.3 inte behöver lämna uppgifter på sammanställd eller delsammanställd nivå mer än var sjätte månad.

4. Kreditinstituten är skyldiga att lämna rapport på det sätt som anges av de behöriga myndigheterna så ofta som de är skyldiga att lämna rapport enligt direktiv 89/647/EEG.

5. De behöriga myndigheterna skall förplikta instituten att omedelbart rapportera varje gång en motpart vid repor och omvända repor eller affärer som rör lån av värdepapper inte

uppfyller sina förpliktelser. Kommissionen skall till rådet göra anmälan om sådana fall och deras inverkan på sådana avtal och transaktioner enligt detta direktiv inom tre år efter den dag som avses i artikel 12. Sådana anmälningar skall också beskriva på vilket sätt instituten uppfyller de av kraven i artikel 2.6 b i) - v) som är tillämpliga på dem, särskilt vad avser villkoret i v). Dessutom skall kommissionen lämna närmare upplysningar om förändringar i den relativa volymen av institutens traditionella utlåning och deras utlåning genom omvända repor och affärer med värdepapperslån. Om kommissionen på grundval av denna anmälan och övriga upplysningar finner att ytterligare säkerhetsåtgärder behövs för att förhindra missbruk så skall den lägga fram lämpliga förslag.

BEHÖRIGA MYNDIGHETER

Artikel 9

1. Medlemsstaterna skall utse de myndigheter som skall utföra de åligganden som har bestämts i detta direktiv. De skall underrätta kommissionen om detta och i förekommande fall om hur ansvaret fördelats.

2. De myndigheter som avses i punkt 1 skall vara offentliga myndigheter eller organ som offentligt har erkänts i nationell lagstiftning eller av offentliga myndigheter såsom en del av det fungerande tillsynssystemet i den berörda medlemsstaten.

3. De berörda myndigheterna skall erhålla alla befogenheter som behövs för att utföra sina uppgifter och särskilt för att ha överinseende över sammansättningen av handelslagret.

4. De behöriga myndigheterna i de olika medlemsstaterna skall nära samarbeta vid utförande av de åligganden som har angivits i detta direktiv, särskilt när investeringstjänster tillhandahålls genom fritt tillhandahållande av tjänster, eller genom etablering av filial i en eller flera medlemsstater. Myndigheterna skall på begäran förse varandra med alla upplysningar som kan underlätta tillsynen av kapitaltäckningen i värdepappersföretag och kreditinstitut och särskilt kontrollen av att de regler som fastställts i detta direktiv efterlevs. Alla upplysningar som utväxlas mellan behöriga myndigheter enligt detta direktiv är i fråga om värdepappersföretag underkastade den tystnadsplikt som åläggs i artikel 25 i direktiv 93/22/EEG och i fråga om kreditinstitut den förpliktelse som åläggs i direktiv 77/780/EEG med ändring i direktiv 89/646/EEG.

Artikel 10

I avvaktan på att ett ytterligare direktiv antas med bestämmelser som anpassar detta direktiv till den tekniska utvecklingen på nedan angivna områden skall rådet på förslag av kommissionen i enlighet med beslut 87/373/EEG med kvalificerad majoritet fatta beslut om de anpassningar som kan behövas enligt följande:

— Förtydligande av definitioner i artikel 2 för att säkerställa likformig tillämpning av detta direktiv inom hela gemenskapen.

— Förtydligande av definitionerna i artikel 2 för att ta hänsyn till utvecklingen på finansmarknaderna.

— Ändring av de belopp för startkapital som föreskrivs i artikel 3 och det belopp som avses i artikel 4.6 för att ta hänsyn till utvecklingen på det ekonomiska och monetära området.

— Sammanjämkning av terminologin och formuleringen av definitioner i enlighet med kommande rättsakter om institut och dithörande frågor.

ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER

Artikel 11

1. Medlemsstaterna får auktorisera värdepappersföretag för vilka artikel 30.1 i direktiv 93/22/EEG gäller även om deras kapitalbas den dag detta direktiv börjar tillämpas ligger under de nivåer som anges i artikel 3.1 - 3.3 i det här direktivet. Därefter skall dock kapitalbasen i sådana värdepappersföretag uppfylla de villkor som har fastställts i artikel 3.5 - 3.8 i detta direktiv.

2. Utan hinder av vad som sägs i punkt 14 i bilaga 1 får medlemsstaterna fastställa ett krav avseende specifik risk för sådana obligationer som åsatts en vikt om 10 % enligt artikel 11.2 i direktiv 89/647/EEG som motsvarar hälften av det krav avseende specifik risk för en kvalificerad post med samma återstående löptid som en sådan obligation.

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 12

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv inom den tid som fastställts i direktiv 93/22/EEG artikel 31 andra stycket. De skall genast underrätta kommissionen om detta.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser skall dessa innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur sådana hänvisningar skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna texterna till centrala bestämmelser i nationell lagstiftning som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 13

Kommissionen skall så snart som möjligt tillställa rådet förslag till kapitalkrav i fråga om handel med råvaror, råvaruderivat och andelar i företag för kollektiva investeringar.

Rådet skall fatta beslut på grundval av kommissionens förslag senast sex månader innan detta direktiv börjar tillämpas.

ÖVERSYNSREGEL

Artikel 14

Inom tre år från den dag som avses i artikel 12 skall rådet på förslag av kommissionen granska och om så behövs se över detta direktiv i ljuset av de erfarenheter som har vunnits vid dess tillämpning och med beaktande av nyheter på marknaden och särskilt utvecklingen på internationella fora för tillsynsmyndigheter.

Artikel 15

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 15 mars 1993.

På rådets vägnar

M JELVED

Ordförande

BILAGA I

POSITIONSRISK

INLEDNING

Nettning

1. Överskottet av ett instituts långa (korta) positioner i förhållande till dess korta (långa) positioner i samma aktie, skuldinstrument och konvertibla värdepapper och identiska finansiella terminer, optioner, köpoptioner och täckta köpoptioner skall utgöra dess nettopositioner i vart och ett av de olika instrumenten. Vid beräkning av nettopositionen skall de behöriga myndigheterna medge att positioner i derivatinstrument behandlas som positioner i det underliggande (eller uppgivna) värdepapperet eller värdepapperen i enlighet med vad som fastställts i punkt 4 och 7. Ett instituts innehav av egna skuldinstrument beaktas inte vid beräkning av den specifika risken i enlighet med punkt 14.

2. Nettning skall inte tillåtas mellan en konvertibel och en motstående position i det underliggande instrumentet om inte de behöriga myndigheterna använder en sådan metod att sannolikheten för att en viss konvertibel växlas in beaktas eller ställer kapitalkrav som motsvarar den förlust inväxlingen kan medföra.

3. Alla nettopositioner, oavsett om de är positiva eller negativa, måste dagligen räknas om till institutets rapportvaluta till rådande dagskurs innan de sammanräknas.

Särskilda instrument

4. Ränteterminer, FRAs och andra terminsåtaganden att köpa eller sälja räntebärande instrument skall behandlas som kombinerade långa och korta positioner. Positioner i långa ränteterminer behandlas sålunda som en kombination av ett lån med förfallodag den dag terminen skall fullgöras och ett innehav av en tillgång med en förfallodag som motsvarar den som gäller för det instrument eller det innehav som svarar mot ifrågavarande termin. På motsvarande sätt behandlas ett åtagande i fråga om framtida räntesatser (såld FRA) som en lång position med förfallodag som motsvarar avvecklingsdagen plus kontraktets löptid och en kort position med en förfallodag som motsvarar avvecklingsdagen. Både lånet och innehavet av tillgången skall tas upp i kolumnen för innehav av värdepapper utfärdade av centralregeringar i tabell 1 i punkt 14 för att kapitalkravet skall kunna beräknas mot bakgrund av den specifika risken för ränteterminer och FRAs. Ett terminsåtagande att köpa ett räntebärande instrument behandlas som en kombination av ett lån med förfallodag på fullgörandedagen och en lång (spot) position i det räntebärande instrumentet som sådant. Lånet förs i kolumnen för innehav av värdepapper utfärdade av centralregeringar i tabell 1 i fråga om specifika risker och det räntebärande instrumentet under den kolumn i tabellen som är tillämplig för det. De behöriga myndigheterna får medge att kapitalkravet för en termin som omsätts på börsen sätts lika med den marginalsäkerhet som börsen kräver om de är helt övertygade om att denna marginalsäkerhet ger ett riktigt mått på den risk som är förenad med terminen och att den metod som används för att beräkna marginalsäkerheten är likvärdig med den metod för beräkning som anges nedan i denna bilaga.

5. Optioner på räntesatser, räntebärande instrument, aktier, aktieindex, finansiella terminer, svappar och utländska valutor behandlas som om de vore positioner som till värdet motsvarade värdet av det underliggande instrument till vilken optionen hänvisar multiplicerat med optionens delta på det sätt som anges i denna bilaga. Nyssnämnda position får nettas mot motstående positioner i samma slag av underliggande värdepapper eller derivatinstrument. Det delta som används skall vara det som gäller för berörd börs, det som beräknats av de behöriga myndigheterna eller där sådant inte finns att tillgå eller vid optioner i OTC-handel det som beräknats av institutet självt under förutsättning att de behöriga myndigheterna är övertygade om att den beräkningsmetod institutet använder är rimlig.

   Emellertid får de behöriga myndigheterna även föreskriva att instituten beräknar sina delta med användande av metoder som anges av de behöriga myndigheterna.

   De behöriga myndigheterna skall kräva att skyddsåtgärder vidtas mot övriga risker, förutom de risker som ingår i handeln, som sammanhänger med optioner. De behöriga myndigheterna får medge att kravet på säkerhet för en tecknad, på börsen omsatt option sätts lika med den marginalsäkerhet som börsen kräver om de är helt övertygade att denna marginalsäkerhet ger ett riktigt mått på den risk som är förenad med optionen och att den metod som används för att beräkna marginalsäkerheten är likvärdig med den metod

för beräkning som anges nedan i denna bilaga för sådana optioner. Dessutom får de medge att kravet för en köpt option som handlas på en börs eller som omsätts på OTC-handel är detsamma som det som gäller för det underliggande instrumentet dock med den begränsningen att därav härrörande krav inte överstiger optionens marknadsvärde. Kravet avseende en utfärdad OTC-option skall bestämmas i förhållande till det underliggande instrumentet.

6. Köpoptioner och täckta köpoptioner skall behandlas på samma sätt som optioner enligt punkt 5. —

7. Svappar behandlas vid beaktande av ränterisken på samma sätt som instrument i balansräkningen. En räntesvapp enligt vilken ett institut erhåller en rörlig ränta och betalar en fast ränta behandlas som likvärdig med en lång position i ett instrument med rörlig ränta med en löptid som motsvarar tiden till nästa gång räntan fastställs och en kort position i ett instrument med fast räntesats med samma löptid som den som gäller för svappen.

8. Dock får institut som marknadsvärderar och beräknar ränterisken för sådana derivatinstrument som behandlas i punkterna 4 - 7 på grundval av nutidsvärdet på framtida betalningar använda känslighetsmodellen för att beräkna de positioner som avses här ovan och får använda dem för obligationer, som amorteras under den återstående löptiden och inte genom en slutlig återbetalning av huvudfordran. Både modellen och institutets användning av den måste godkännas av de behöriga myndigheterna. Dessa modeller bör leda till positioner som har samma känslighet mot förändringar i räntenivån som det underliggande kassaflödet. Denna känslighet måste bedömas med beaktande av oberoende rörelser i de utvalda räntorna utmed avkastningskurvan med åtminstone en känslighetspunkt för var och en av de löptidsband som anges i tabell 2 i punkt 18. Positionerna ingår vid beräkning av kapitalkraven i enlighet med de bestämmelser som fastställts i punkterna 15 - 30.

9. Institut som inte använder modeller enligt punkt 8 får i stället med de behöriga myndigheternas godkännande behandla såsom fullt avräkningsbara sådana positioner i derivatinstrument som omfattas av punkterna 4 - 7 och som åtminstone uppfyller följande villkor:

   (i) Positionerna har samma värde och är angivna i samma valuta.

   (ii) Referensräntan (för positioner med rörlig ränta) respektive kupongen (för positioner med fast ränta) svarar väl mot varandra.

   (iii) Nästa tidpunkt för fastställande av ränta eller - vid positioner med fast räntekupong - återstående löptid överensstämmer enligt följande:

      — mindre än en månad framåt: samma dag,

      — mellan en månad och ett år framåt: skillnaden är högst sju dagar,

      — mer än ett år framåt: skillnaden är högst 30 dagar.

10. Den som överför värdepapper eller garanterade rättigheter avseende äganderätt till värdepapper i en repa och den som lånar ut värdepapper i ett värdepapperslån skall ta med dessa värdepapper vid beräkningen av sitt kapitalkrav enligt denna bilaga under förutsättning att sådana värdepapper uppfyller de villkor som fastställts i artikel 2.6.a.

11. Positioner i andelar i företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper (fondföretag) är underkastade kapitalkraven i direktiv 89/647/EEG i stället för kraven för positionsrisker enligt denna bilaga.

Specifika och allmänna risker

12. Positionsrisken avseende ett omsatt räntebärande instrument eller aktie (eller ränte- eller aktiederivat) skall delas upp i två komponenter vid beräkningen av kapitalkravet. Den första komponenten är den specifika riskdelen, som utgörs av risken för en prisförändring för instrumentet som beror på omständigheter hänförliga till den som utfärdat instrumentet eller, i fråga om ett derivatinstrument, den som utfärdat det underliggande instrumentet. Den andra komponenten skall täcka den allmänna risken, som utgörs av risken för en prisförändring som när det gäller ett omsatt räntebärande instrument eller räntederivat, beror på ändrad räntenivå, eller när det gäller en aktie eller ett aktiederivat, beror på en allmän rörelse på aktiemarknaden som inte är kopplad till någon särskild egenskap hos ett enskilt värdepapper.

OMSATTA RÄNTEBÄRANDE INSTRUMENT

13. Institutet skall klassificera sina nettopositioner efter vilken valuta de är tecknade i och för varje valuta separat beräkna kapitalkravet mot allmänna och specifika risker.

Specifik risk

14. Institutet skall föra in sina nettopositioner beräknade i enlighet med punkt 1 i respektive kategori i tabell 1 på grundval av deras återstående löptid och därefter multiplicera beloppen med angivna vikttal. Det skall addera de vägda positionerna (oavsett om de är långa eller korta) för att beräkna kapitalkravet mot specifika risker.

Tabell 1

Värdepapper utfärdade av centralregeringar	Kvalificerade poster			Övriga poster
	Upp till 6 månader	Mer än 6 upp till 24 månader	Över 24 månader	
0,00 %	0,25 %	1,00 %	1,60 %	8,00 %

Allmän risk

a. *Löptidsgrundad*

15. Förfarandet vid beräkning av det kapital som krävs för att täcka allmänna risker omfattar två grundläggande steg. Först viktas alla positioner med hänsyn till deras löptid på det sätt som förklaras i punkt 16 för att beräkna det kapital som krävs för att täcka riskerna. Därefter får detta belopp minskas med viktade positionen i motstående position om en sådan finns jämsides inom samma löptidsband. En nedsättning av kapitalkravet är också tillåten om de motstående viktade positionerna faller inom olika löptidsband varvid nedsättningens storlek skall bero dels på om de två positionerna hör till samma zon eller inte och dels på vilka zoner de hör till. Det finns sammanlagt tre zoner (grupper av löptidsband).

16. Institutet skall hänföra sina nettopositioner till respektive löptidsband i kolumn två respektive tre i tabell 2, som anges i punkt 18. Det skall göra detta på grundval av återstående löptid i fråga om instrument med fast räntesats och på grundval av den tid som återstår till dess att räntesatsen nästa gång skall fastställas i fråga om de instrument för vilka räntesatsen kan ändras före den slutliga förfallodagen. Det skall även göra åtskillnad mellan skuldinstrument med en räntekupong på 3 procent eller mer och sådana med en räntekupong på mindre än 3 procent och hänföra dem till kolumn två respektive kolumn tre i tabell 2. Det skall därefter multiplicera var och en av dem med det vikttal som för löptidsbandet i fråga anges i kolumn fyra i tabell 2.

17. Institutet skall därefter beräkna summan av de viktade långa positionerna och summan av de viktade korta positionerna i varje löptidsgrupp. Summan av viktade långa positioner som motsvaras av viktade korta positioner i en viss löptidsgrupp utgör den avstämda viktade positionen i den gruppen medan återstående långa eller korta positioner utgör den icke avstämda viktade positionen i samma grupp. Summan av avstämda viktade positioner i alla grupper beräknas sedan.

18. Institutet skall beräkna summan av icke avstämda viktade långa positioner för de grupper som ingår i var och en av zonerna i tabell 2 för att erhålla den icke avstämda viktade långa positionen för varje zon. På motsvarande sätt beräknas den icke avstämda viktade korta positionen i den zonen som summan av de icke avstämda viktade korta positionerna för varje grupp i zonen . Den del av den icke avstämda viktade långa positionen för en viss zon som motsvaras av de icke avstämda viktade korta positionerna i samma zon utgör den avstämda viktade positionen i den zonen. Den del av den icke avstämda viktade långa eller icke avstämda viktade korta positionen för en zon som inte på angivet sätt kan avstämmas helt utgör den icke avstämda viktade positionen i den zonen.

Tabell 2

Zon	löptidsband		Viktal (i %)	Antagen räntefördändring (i %)
	kupong med 3 % eller mer ränta	kupong med mindre än 3 % ränta		
1	2	3	4	5
Ett	0 ≤ 1 månad	0 ≤ 1 månad	0,00	--
	>1 ≤ 3 månader	>1 ≤ 3 månader	0,20	1,00
	>3 ≤ 6 månader	>3 ≤ 6 månader	0,40	1,00
	>6 ≤ 12 månader	>6 ≤ 12 månader	0,70	1,00
Två	>1 ≤ 2 år	>1,0 ≤ 1,9 år	1,25	0,90
	>2 ≤ 3 år	>1,9 ≤ 2,8 år	1,75	0,80
	>3 ≤ 4 år	>2,8 ≤ 3,6 år	2,25	0,75
Tre	>4 ≤ 5 år	>3,6 ≤ 4,3 år	2,75	0,75
	>5 ≤ 7 år	>4,3 ≤ 5,7 år	3,25	0,70
	>7 ≤ 10 år	>5,7 ≤ 7,3 år	3,75	0,65
	>10 ≤ 15 år	>7,3 ≤ 9,3 år	4,50	0,60
	>15 ≤ 20 år	>9,3 ≤ 10,6 år	5,25	0,60
	>20 år	>10,6 ≤ 12,0 år	6,00	0,60
		>12,0 ≤ 20,0 år	8,00	0,60
		>20	12,50	0,60

19. Beloppet av den icke avstämda viktade långa respektive korta positionen i zon 1 som motsvaras av den icke avstämda viktade korta respektive långa positionen i zon 2 beräknas därefter. Detta belopp benämns i punkt 23 den avstämda viktade positionen mellan zon 1 och 2. Motsvarande beräkning görs därefter med avseende på den del av den icke avstämda viktade positionen i zon 2 som återstår och den icke avstämda viktade positionen i zon 3 för att beräkna den avstämda viktade positionen mellan zon 2 och 3.

20. Institutet får om det så önskar vända på beräkningsordningen i punkt 19 så att det beräknar den avstämda viktade positionen mellan zon 2 och zon 3 innan det beräknar motsvarande position mellan zon 1 och zon 2.

21. Återstoden av den icke avstämda viktade positionen i zon 1 avstäms därefter mot det som återstår av sådan i zon 3 sedan denna avstämts mot zon 2 för att erhålla den avstämda viktade positionen mellan zon 1 och 3.

22. Återstående positioner efter de tre avstämningsberäkningar som anges i punkt 19 – 21 läggs därefter samman.

23. Institutets kapitalkrav beräknas som summan av följande belopp:

a. 10 % av de avstämda viktade positionerna i alla löptidsgrupper

b. 40 % av den avstämda viktade positionen i zon 1.

c. 30 % av den avstämda viktade positionen i zon 2.

d. 30 % av den avstämda viktade positionen i zon 3.

e. 40 % av den avstämda viktade positionen mellan zon 1 och 2 och mellan zon 2 och 3 (se punkt 19).

f. 150 % av den avstämda viktade positionen mellan zon 1 och 3.

g. 100 % av återstående icke avstämda viktade positioner.

b. *Durationsgrundad*

24. De behöriga myndigheterna i en medlemsstat får medge att ett institut i allmänhet eller ett visst institut använder ett system för beräkning av kapitalkravet mot allmän risk avseende omsatta skuldinstrument som återspeglar instrumentets löptid i stället för det system som anges i punkt 15 – 23 under förutsättning att institutet gör detta konsekvent.

25. I ett sådant system skall institutet utgå från marknadsvärdet för varje instrument med fast räntesats och därefter beräkna dess avkastning fram till förfallodagen vilket ger den underförstådda diskonteringsräntan för instrumentet i fråga. I fråga om instrument med rörlig räntesats skall institutet utgå från marknadsvärdet för varje instrument och därefter beräkna dess avkastning under antagande att huvudfordran förfaller vid den tidpunkt då räntesatsen nästa gång kan ändras.

26. Institutet skall därefter beräkna den modifierade löptiden för varje skuldinstrument på grundval av följande formel

[formler]

{formeln skrivs vid slutlig formatering}

27. Institutet skall därefter föra varje skuldinstrument till respektive zon i tabell 3 med ledning av den modifierade löptiden för varje instrument.

Tabell 3

Zon	Modifierad löptid (år)	Antagen ränteförändring (%)
1	2	3
Ett	>0 ≤1,0	1,0
Två	>1,0 ≤3,6	0,85
Tre	>3,6	0,7

28. Institutet skall därefter beräkna den löptidsviktade positionen för varje instrument genom att multiplicera dess marknadspris med dess modifierade löptid och den antagna förändringen av räntesatsen för instrument med just den modifierade löptiden (se kolumn tre i tabell 3).

29. Institutet skall beräkna sina löptidsviktade långa och sina löptidsviktade korta positioner inom varje zon. Summan av de förra avstämda mot de senare inom varje zon utgör den avstämda löptidsviktade positionen i den zonen.

Institutet skall därefter beräkna den icke avstämda löptidsviktade positionen för varje zon. Det skall därefter tillämpa det förfarande som har fastställts för icke avstämd viktad position i punkt 19 – 22.

30. Institutets kapitalkrav beräknas därefter som summan av följande belopp:

a. 2 % av den avstamda löptidsviktade positionen i varje zon.

b. 40 % av den avstamda löptidsviktade positionen mellan zon 1 och zon 2 och mellan zon 2 och zon 3.

c. 150 % av den avstamda löptidsviktade positionen mellan zon 1 och 3.

d. 100 % av återstående icke avstämda löptidsviktade positioner.

AKTIER

31. Institutet skall beräkna summan av alla sina långa nettopositioner och av alla sina korta nettopositioner enligt punkt 1. Summan av dessa två belopp utgör institutets totala bruttoposition. Skillnaden mellan dem utgör dess totala nettoposition.

Specifik risk

32. Institutet skall multiplicera sin totala bruttoposition med 4 % för att beräkna sitt kapitalkrav till täckande av specifika risker.

33. Utan hinder av innehållet i punkt 32 får de behöriga myndigheterna medge att kapitalkravet till täckande av specifika risker är 2 % i stället för 4 % för aktieportföljer som uppfyller följande villkor:

i) Aktierna får inte ha utgivits av en emittent som utgivit omsatta skuldinstrument som för tillfället är föremål för 8-procentskravet i tabell 1 i punkt 14.

ii) Aktierna måste ha bedömts såsom mycket likvida av de behöriga myndigheterna enligt objektiva bedömningsgrunder.

iii) Ingen enskild position får utgöra mer än 5 % av värdet av institutets hela aktieportfölj. Dock får de behöriga myndigheterna godkänna enskilda positioner upp till 10 % under förutsättning att summan av sådana positioner inte överstiger 50 % av portföljen.

Allmän risk

34. Kapitalkravet för ett institut till täckande av allmän risk utgörs av dess totala nettoposition multiplicerat med 8 %.

Aktieindexterminer

35. Aktieindexterminer, deltaviktade motsvarigheter till optioner och aktieindex benämns här nedan sammanfattningsvis aktieindexterminer. Dessa kan fördelas på positioner i vart och ett av däri ingående aktier. Dessa positioner får behandlas som underliggande positioner av aktierna i fråga. De får sålunda under förutsättning av de behöriga myndigheternas godkännande nettas mot motstående positioner i de underliggande instrumenten som sådana.

36. De behöriga myndigheterna skall se till att alla institut som nettat sina positioner i ett eller flera av de aktieslag som utgör en aktieindextermin mot en eller flera positioner i aktieindexterminen som sådan har tillräckligt kapital för att täcka den förlustrisk som beror på att terminens värde inte varierar på precis samma sätt som värdena på däri ingående aktier. De skall göra detta även om ett institut har motstående positioner i aktieindexterminer som inte är identiska med avseende på förfallotidpunkt eller sammansättning eller båggedera.

37. Utan hinder av innehållet i punkterna 35 och 36 skall aktieindexterminer som omsätts på börsen och - enligt de behöriga myndigheternas uppfattning - utgör brett diversifierade index, åläggas ett kapitalkrav mot allmän risk på 8 % men inget kapitalkrav mot specifik risk. Sådana aktieindexterminer ingår i *beräkningen av den totala nettopositionen enligt punkt 31 men beaktas inte vid beräkningen av den totala* nettopositionen enligt samma punkt.

38. Om en aktieindextermin inte fördelas på underliggande positioner behandlas den som om den vore en enskild aktie. Dock kan den specifika risken för en sådan akties lämnas utan avseende om aktieterminen i fråga omsätts på en börs och enligt de behöriga myndigheternas uppfattning utgör ett brett diversifierat index.

GARANTIGIVNING VID EMISSIONER

39. I fall av garantigivning vid emissioner av aktier och räntebärande instrument får de behöriga myndigheterna medge ett institut rätt att använda följande förfarande vid beräkning av kapitalkravet. För det första skall det beräkna sina nettopositioner genom att göra avdrag med de positioner som tecknats

eller garanterats av tredje man på grund av uttryckligt avtal. För det andra skall det reducera sina nettopositioner med följande reduktionsfaktorer:

— arbetsdag 0: 100 %
— arbetsdag 1: 90 %
— arbetsdag 2 till 3: 75 %
— arbetsdag 4: 50 %
— arbetsdag 5: 25 %
— efter arbetsdag 5: 0 %

Arbetsdag 0 är den arbetsdag då institutet blir ovillkorligen bundet att motta en viss kvantitet av värdepapper till ett överenskommet pris.

För det tredje skall det beräkna sitt kapitalkrav med ledning av de sålunda reducerade, garanterade positionerna. De behöriga myndigheterna skall se till att institutet har tillräckligt kapital för täckande av den förlustrisk som föreligger mellan tidpunkten för ursprungligt åtagande och arbetsdag 1.

BILAGA 2

AVVECKLINGS- OCH MOTPARTSRISK

AVVECKLING/LEVERANSRISK

1. Vid transaktioner i vilka räntebärande instrument och aktier (utom repor och omvända repor och utlåning och lån av värdepapper) inte är avvecklade efter den överenskomna leveransdagen måste ett institut beräkna den prisskillnad det riskerar. Denna utgör skillnaden mellan överenskommet pris för det räntebärande instrumentet eller aktien i fråga och dess aktuella marknadsvärde om skillnaden skulle kunna medföra en förlust för institutet. Prisskillnaden skall multipliceras med tillämplig faktor i kolumn A i tabellen i punkt 2 för att beräkna kapitalkravet.

2. Utan hinder av innehållet i punkt 1 får ett institut efter de behöriga myndigheternas prövning beräkna sitt kapitalkrav genom att multiplicera det överenskomna priset för varje affär som inte är avvecklad mellan fem och fyrtiofem arbetsdagar efter förfallodagen med respektive faktor i kolumn B i tabellen nedan. Från och med 46:e arbetsdagen efter förfallodagen skall kapitalkravet sättas till 100 % av den prisskillnad institutet riskerar att drabbas av i enlighet med kolumn A.

Antal arbetsdagar efter avtalad avvecklingsdag	Kolumn A (%)	Kolumn B (%)
5 — 15	8	0,5
16 — 30	50	4,0
31 — 45	75	9,0
46 eller fler	100	se punkt 2

MOTPARTSRISK

Ofullständiga transaktioner (Free deliveries)

3.1 Ett institut skall vara skyldigt att reservera kapital för motpartsrisker

(i) om det har erlagt betalning för värdepapper innan det har erhållit dem eller det har levererat värdepapper innan det har erhållit betalning för dem, och

(ii) om vid gränsöverskridande handel en dag eller fler har förflutit efter det att betalningen eller leveransen ägde rum.

3.2 Kapitalkravet utgör 8 % av värdet av de värdepapper eller kontanta medel institutet har att fordra multiplicerat med det riskvikttal som är tillämpligt för ifrågavarande motpart.

Repor och omvända repor och utlåning och lån av värdepapper

4.1 Vad gäller repor och utlåning av värdepapper som grundas på sådana värdepapper som ingår i handelslagret skall institutet beräkna skillnaden mellan marknadsvärdet för värdepapperen och det belopp institutet har lånat respektive marknadsvärdet för den erhållna säkerheten om denna skillnad är positiv. Vad gäller omvända repor och lån av värdepapper skall institutet beräkna skillnaden mellan det belopp som institutet lånat ut eller säkerhetens marknadsvärde och marknadsvärdet av de värdepapper det har mottagit, om denna skillnad är positiv.

De behöriga myndigheterna skall vidta åtgärder för att se till att överskjutande säkerhet är godtagbar

Dessutom får de behöriga myndigheterna medge att institutet inte låter summan av överskjutande säkerhet ingå i de beräkningar som beskrivs i de första två meningarna i denna punkt om värdet av den överskjutande säkerheten garanteras på ett sådant sätt att den som gör överföringen alltid kan vara säker på att den överskjutande säkerheten kommer att återställas till denne om hans motpart inte kan fullgöra sina förpliktelser.

Upplupen ränta ingår i beräkningen av marknadsvärdet av belopp som har lånats ut eller lånats och av säkerheten.

4.2 Kapitalkravet är 8 % av det belopp som har framräknats i enlighet med punkt 4.1 multiplicerat med det *riskvikttal som är tillämpligt för ifrågavarande motpart.*

OTC-derivat —

5. För att beräkna kapitalkravet för sina OTC-derivat skall institutet tillämpa bilaga 2 i direktiv 89/647/EEG i fråga om ränte- och valutaderivat. Köpta OTC-aktieoptioner och täckta köpoptioner skall behandlas på samma sätt som valutaderivat enligt bilaga 2 i direktiv 89/647/EEG.

De riskvikttal som skall gälla för de berörda motparterna bestäms i enlighet med artikel 2.9 i det här direktivet.

ÖVRIGT

6. Kapitalkraven i direktiv 89/647/EEG skall gälla för sådana risker i form av avgifter, provision, ränta, utdelning och marginalsäkerhet på börsomsatta terminer eller optioner som varken omfattas i denna bilaga eller i bilaga 1 eller dras från kapitalbasen enligt punkt 2 d i bilaga 5 och som är direkt hänförliga till de poster som ingår i handelslagret.

De riskvikttal som skall tillämpas för de berörda motparterna bestäms i enlighet med artikel 2.9 i det här direktivet.

BILAGA 3

VALUTAKURSRISK

1. Om den totala nettopositionen i valuta hos ett institut beräknad i enlighet med det förfarande som anges här nedan överstiger 2 % av dess sammanlagda kapitalbas skall överskottet multipliceras med 8 % för att beräkna kapitalkravet mot valutakursrisk.

2. En tvåstegsmetod skall tillämpas.

3.1 För det första beräknas institutets öppna nettoposition i varje valutaslag (inklusive rapportvalutan). Denna position består av summan av följande (positiva eller negativa) poster:

— Nettopositionen avista (dvs. alla tillgångsposter minus alla skuldposter inklusive upplupen ränta i ifrågavarande valuta).

— Nettoterminspositionen (dvs. alla tillgodohavanden minus alla belopp som skall betalas på grundval av terminsaffärer med valuta inklusive valutaterminer och kapitalbeloppet i valutasvappar som inte inberäknas i avistapositionen,

— Oåterkalleliga garantier (och jämförbara instrument) som med visshet kommer att behova infrias.

— Framtida nettointäkter och nettoutgifter som ännu inte har uppstått men som är helt säkrade (enligt det rapporterande institutets bedömning och med förhandsgodkännande av de behöriga myndigheterna; nettointäkter och nettoutgifter som ännu inte bokförts men som redan är helt säkrade genom terminsaffärer i utländsk valuta får inräknas här). Bedömningen måste göras konsekvent.

— Motsvarigheten till nettodeltat (eller deltabaserat) för det samlade innehavet av optioner i utländsk valuta.

— Marknadsvärdet av övriga optioner (dvs. som inte avser utländsk valuta).

— Positioner som ett institut avsiktligt har skaffat för att säkra sig mot kursförändringars negativa påverkan på kapitalbasen får undantas från beräkningen av öppna nettopositioner i valuta. Sådana positioner bör vara av en art som inte är avsedd att omsättas eller av strukturell beskaffenhet och uteslutandet av dem och varje förändring av villkoren för att utesluta dem kräver de behöriga myndigheternas medgivande. Samma behandling får på samma villkor som ovan tillämpas på ett instituts positioner som är hänförliga till poster som redan har dragits av vid beräkningen av kapitalbasen.

3.2 De behöriga myndigheterna har frihet att medge ett institut rätt att använda nettodagsvärdet vid beräkning av den öppna nettopositionen i varje valuta.

4. För det andra omräknas korta och långa nettopositioner i varje valuta förutom rapportvalutan till rapportvalutan efter avistakursen. De adderas därefter var för sig för att ge summan av korta positioner respektive summan av långa nettopositioner. Den högre av dessa två belopp utgör institutets totala nettoposition i utländsk valuta.

5. Utan hinder av punkterna 1–4 och i avvaktan på ytterligare samordning får de behöriga myndigheterna föreskriva eller tillåta att instituten i stället använder andra förfaranden vid tillämpningen av denna bilaga.

6. För det första får de behöriga myndigheterna medge instituten lägre kapitalkrav till täckande av positioner i nära sammanhängande valutor än de krav som skulle bli följden av tillämpning av punkterna 1–4. De behöriga myndigheterna får därvid behandla två valutor som nära sammanhängande endast om sannolikheten för att en förlust – beräknad på basis av dagliga växelkursuppgifter för de föregående tre eller fem åren – kommer att uppstå på lika stora motstående positioner i de båda valutorna under de närmast följande tio arbetsdagarna och som är 4 % eller mindre av värdet av den avstämda positionen i fråga (värderad i rapportvalutan) är åtminstone 99 % om en observationsperiod på 3 år används eller 95 % om en observationsperiod på 5 år används. Kapitalbaskravet för den avstämda positionen i två nära sammanhangande valutor är 4 % multiplicerat med värdet av den avstämda positionen. Kapitalkravet för ej avstamda positioner i nära sammanhängande valutor och alla positioner i övriga valutor är 8 % multi-

plicerat med det högre beloppet av antingen nettosumman av korta eller nettosumman av långa positioner i dessa valutor efter det att den avstämda positionen i nära sammanhängande valutor undantagits.

7. För det andra får de behöriga myndigheterna medge att instituten tillämpar en annan metod i stället för den som beskrivits i punkterna 1 - 6 vid tillämpningen av denna bilaga. Det kapitalkrav som följer av den valda metoden måste vara tillräckligt för att

   (i) överstiga de eventuella förluster som skulle ha inträffat i åtminstone 95 % av de rullande perioder om tio arbetsdagar under de föregående fem åren eller alternativt i åtminstone 99 % av de rullande perioder om tio arbetsdagar under de föregående tre åren om institutet gått in i varje sådan period med sina nuvarande positioner,

   (ii) på grundval av en analys av växelkursförändringar under alla rullande perioder om tio arbetsdagar under de föregående fem åren, överstiga den sannolika förlusten under den följande innehavsperioden på tio arbetsdagar vid 95 % eller fler av perioderna eller alternativt överstiga den sannolika förlusten 99 % eller fler av perioderna om analysen av växelkursförändringarna täcker endast de föregående tre åren, eller

   (iii) oavsett storleken av i eller ii, överstiga 2 % av den oppna nettopositionen mätt på det sätt som framgår av punkt 4.

8. För det tredje får de behöriga myndigheterna medge att instituten undantar positioner i valutor som är föremål för juridiskt bindande överenskommelser mellan regeringar för begränsning av förändringar i förhållande till andra valutor som omfattas av samma överenskommelse från tillämpningen av de metoder som beskrivs i punkterna 1 - 7. Instituten skall beräkna sin avstämda position i sådana valutor och underkasta dem ett kapitalkrav som inte är lägre än hälften av den högsta tillåtna kursvariation som fastställts i ifrågavarande avtal mellan regeringar i fråga om de berörda valutorna. Icke avstämda positioner i sådana valutor behandlas på samma sätt som andra valutor.

   Utan hinder av innehållet i första stycket får de behöriga myndigheterna tillåta att kapitalkravet för avstamda positioner i sådana medlemsstaters valutor som deltar i andra etappen i den europeiska monetära unionen sätts till 1,6 % av värdet av sådana avstämda positioner.

9. De behöriga myndigheterna skall underrätta rådet och kommissionen om de metoder de eventuellt föreskriver eller tillåter i fråga om punkterna 6 - 8.

10. Kommissionen skall till rådet lämna en rapport om de metoder som avses i punkt 9 och där så behövs med beaktande av den internationella utvecklingen föreslå en mer harmoniserad behandling av valutakursrisken.

11. Nettopositioner för sammansatta valutor får fördelas på däri ingående valutor efter gällande kvoter.

BILAGA 4

ÖVRIGA RISKER

Det skall krävas att värdepappersföretag har en kapitalbas som motsvarar en fjärdedel av de fasta omkostnaderna under föregående år. De behöriga myndigheterna får justera detta krav för den händelse det har inträffat en väsentlig förändring i verksamheten hos ett företag sedan det föregående året. Om ett företag inte har avslutat ett års verksamhet, inräknat den dag då verksamheten inleddes, är kapitalkravet en fjärdedel av det belopp för fasta omkostnader som anges i verksamhetsplanen såvida inte myndigheterna kräver att planen justeras

---

BILAGA 5

KAPITALBAS

1. Värdepappersföretags och kreditinstituts kapitalbas skall definieras i enlighet med direktiv 89/299/EEG.

   Vid tillämpning av detta direktiv skall dock värdepappersföretag som inte har någon av de juridiska former som avses i artikel 1.1 i rådets fjärde direktiv 78/660/EEG av den 25 juli 1978 grundat på artikel 54.3 g i fördraget om årsbokslut i vissa typer av bolag[1] ändå anses falla inom räckvidden för rådets direktiv 86/635/EEG av den 8 december 1986 om årsbokslut och sammanställd redovisning för banker och andra finansiella institut[2].

2. Utan hinder av punkt 1 får de behöriga myndigheterna tillåta sådana institut som är skyldiga att uppfylla de krav på kapitalbas som uppställts i bilaga 1–4 och 6 att använda en annan definition när endast de kraven skall uppfyllas. Ingen del av den kapitalbas som sålunda bestäms får samtidigt användas för att svara mot andra krav på kapitalbas. Denna alternativa definition omfattar följande poster a, b och c minus post d, varvid det lämnas till de behöriga myndigheternas avgörande om posten skall avdragas:

   (a) Kapitalbas såsom denna definierats i direktiv 89/299/EEG med undantag för posterna 12 och 13 i artikel 2.1 i det direktivet för sådana värdepappersföretag som är skyldiga att dra av post d i denna punkt från summan av posterna a, b och c.

   (b) Nettovinsten i institutets handelslager efter varje förutsägbar avgift eller utdelning minskad med nettoförlusten på institutets övriga verksamhet under förutsättning att inget av dessa belopp redan har inkluderats i post a i denna punkt enligt post 2 eller 11 i artikel 2.1 i direktiv 89/299/EEG.

   (c) Förlagslån eller sådana poster som avses i punkt 5 under de förutsättningar som anges i punkterna 3–7.

   (d) Icke-likvida tillgångar enligt definitionen i punkt 8.

3. De förlagslån som avses i punkt 2 c skall ha en ursprunglig löptid på minst två år. De skall vara till fullo inbetalade och låneavtalet får inte innehålla någon bestämmelse om att lånet under några andra omständigheter an institutets upplösning kan återbetalas före den överenskomna återbetalningsdagen annat än om de behöriga myndigheterna godkänner återbetalningen. Varken huvudfordran eller räntan på sådana förlagslån får återbetalas om återbetalningen skulle medföra att ifrågavarande instituts kapitalbas därefter inte skulle uppgå till mindre än 100 % av institutets sammanlagda kapitalkrav.

   Dessutom skall institutet underrätta de behöriga myndigheterna om alla återbetalningar av sådana förlagslån så snart dess kapitalbas sjunker under 120 % av den ursprungliga kapitalbasen.

4. De förlagslån som avses i punkt 2 c får inte överstiga 150 % av den ursprungliga kapitalbas som återstår för att täcka de krav som fastställs i bilagorna 1 - 4 och 6 och får uppgå till detta högsta belopp endast under särskilda omständigheter som kan godtas av de behöriga myndigheterna.

5. De behöriga myndigheterna får medge att institut ersätter de förlagslån som avses i punkterna 3 och 4 med posterna 3 och 5-8 i artikel 2.1 i direktiv 89/299/EEG.

6. De behöriga myndigheterna får tillåta att värdepappersföretag överskrider det tak för förlagslån som föreskrivs i punkt 4 om de efter prövning finner detta lämpligt mot bakgrund av sundhetsprincipen och under förutsättning att summan av sådana förlagslån och de poster som avses i punkt 5 inte överstiger 200 % av den ursprungliga kapitalbas som återstår till täckande av de krav som åläggs i bilagorna 1–4 och 6 eller 250 % av det beloppet, om värdepappersföretagen vid beräkning av kapitalbasen drar av den post 2 d som avses i punkt 2.

---

[1] EGT nr L 222, 14. 8. 1978, s. 11. Direktivet senast ändrat genom direktiv 90/605/EEG (EGT nr L 317, 16. 11. 1990, s. 60).

[2] EGT nr L 372, 31. 12. 1986, s. 1.

7. De behöriga myndigheterna får tillåta att det tak för förlagslån som föreskrivs i punkt 4 överskrids av ett kreditinstitut om de efter prövning bedömer detta lämpligt mot bakgrund av sundhetsprincipen och under förutsättning att summan av sådana förlagslån och de poster som avses i punkt 5 inte överstiger 250 % av den ursprungliga kapitalbas som återstår till täckande av de krav som uppställs i bilagorna 1–4.

8. Icke-likvida tillgångar omfattar:

— Materiella anläggningstillgångar (utom i den utsträckning som mark och byggnader får användas vid avräkning mot de lån för vilka de är säkerhet).

— Innehav inklusive förlagslån i kredit- eller finansiella institut som får räknas av i dessas kapitalbas om de inte har dragits av under posterna 12 och 13 enligt artikel 2.1 i direktiv 89/299/EEG eller under punkt 9.4 i denna bilaga.

Om aktier i kredit- eller finansiella institut innehas tillfälligt i syfte att ge ekonomiskt stöd avsett för rekonstruktion och räddning av det institutet, får de behöriga myndigheterna efterge denna bestämmelse. De får också efterge den i fråga om sådana aktier som ingår i värdepappersföretagets handelslager.

— Innehav och andra investeringar, i andra företag än kreditinstitut och andra finansiella institut, som inte är lätta att avyttra.

— Underskott i dotterföretag.

— Insättningar, med undantag för sådana som är tillgängliga för återbetalning inom 90 dagar och för betalningar i samband med terminer och optioner för vilka krävs marginalsäkerhet.

— Lånefordringar och andra fordringar utom sådana som skall betalas inom 90 dagar.

— Varulager utom om de är underkastade de kapitalkrav som uppställs i artikel 4.2 och under förutsättning att dessa krav inte är mindre stränga än de som uppställts i artikel 4.1 iii.

9. Värdepappersföretag som ingår i en företagsgrupp skall om sådant avstående som anges i artikel 7.4 har gjorts beräkna sin kapitalbas i enlighet med punkterna 1-8 med följande ändringar:

i) De icke-likvida tillgångar som avses i punkt 2 d skall dras av.

ii) Det undantag som avses i punkt 2 a omfattar inte de beståndsdelar i posterna 12 och 13 i artikel 2.1 i direktiv 89/299/EEG som ett värdepappersföretag har gentemot de företag som omfattas av en sådan företagsgrupp som har definierats i artikel 7.2 i det här direktivet.

iii) De begränsningar som avses i artiklarna 6.1 a och 6.1 b i direktiv 89/299/EEG beräknas med avseende på den ursprungliga kapitalbasen med de i posterna 12 och 13 i artikel 2.1 i direktiv 89/299/EEG ingående innehav som anges under ii ovan och som ingår i de ifrågavarande företagens ursprungliga kapitalbas.

iv) De i posterna 12 och 13 i artikel 2.1 i direktiv 89/299/EEG ingående innehav som avses i iii ovan dras från den ursprungliga kapitalbasen i stället för från summan av alla poster som föreskrivs i artikel 6.1 c i det direktivet i synnerhet vid tillämpning av punkterna 4–7 i denna bilaga.

BILAGA 6

STÖRRE EXPONERINGAR

1. De institut som avses i artikel 5.2 skall övervaka och kontrollera sina exponeringar i förhållande till enskilda kunder och grupper av förbundna kunder såsom dessa definieras i direktiv 92/121/EEG med följande ändringar.

2. De exponeringar i förhållande till enskilda kunder som uppkommer i handelslagret skall beräknas genom sammanräkning av posterna i, ii och iii nedan:

   i) Överskottet – om det är positivt – av ett instituts långa positioner över dess korta positioner i alla de finansiella instrument som har utgivits av ifrågavarande kund (nettopositionen i varje instrument beräknas enligt de metoder som fastställts i bilaga 1).

   ii) I fall av garantigivning vid emissioner av ränte- eller aktieinstrument skall institutets exponering vara dess nettoexponering (som beräknas genom avdrag av sådana positioner på grund av emissionsgarantier som är tecknade eller garanterade av tredje man på grundval av ett uttryckligt avtal) minskat med de faktorer som anges i punkt 39 i bilaga 1.

   I avvaktan på närmare samordning skall de behöriga myndigheterna kräva att instituten inrättar system för övervakning och kontroll av sina exponeringar på grund av emissionsgarantier för tiden mellan tidpunkten för ursprungligt åtagande och arbetsdag 1 i ljuset av arten av de risker som uppstår på ifrågavarande marknader.

   iii) Exponeringar till följd av sådana transaktioner, överenskommelser och avtal som avses i bilaga 2 med ifrågavarande kund varvid exponeringarna beräknas på det sätt som har fastställts i den bilagan utan viktning för motpartsrisk.

3. Därefter beräknas exponeringarna som hänför sig till handelslagret med grupper av förbundna kunder genom sammanläggning av exponeringarna med enskilda kunder inom en grupp beräknat enligt punkt 2.

4. De sammanlagda exponeringarna gentemot enskilda kunder eller grupper av förbundna kunder skall beräknas genom sammanläggning av de exponeringar som uppkommer i handelslagret och de exponeringar som uppkommer utanför handelslagret med beaktande av artiklarna 4.6–4.12 i direktiv 92/121/EEG. För att beräkna exponeringar utanför handelslagret skall instituten sätta till 0 de exponeringar som härrör från tillgångar som har dragits från kapitalbasen till följd av punkt 2 d i bilaga 5.

5. Institutens sammanlagda exponeringar gentemot enskilda kunder och grupper av förbundna kunder beräknade enligt punkt 4 skall anmälas i enlighet med artikel 3 i direktiv 92/121/EEG.

6. Denna summa av sammanhängande exponeringar gentemot en enskild kund eller en grupp av förbundna kunder skall begränsas i enlighet med artikel 4 i direktiv 92/121/EEG med förbehåll för de övergångsbestämmelser som anges i artikel 6 i det direktivet.

7. Utan hinder av punkt 6 får de behöriga myndigheterna medge att tillgångar som utgörs av krav mot och andra exponeringar gentemot värdepappersföretag, mot erkända värdepappersföretag i tredje land och erkända clearingorganisationer och börser som handlar med finansiella instrument underkastas samma behandling som gäller för exponeringar mot kreditinstitut enligt artiklarna 4.7 i, 4.9 och 4.10 i direktiv 92/121/EEG.

8. De behöriga myndigheterna får godkänna att de gränser som har fastställts i artikel 4 i direktiv 92/121/EEG överskrids under förutsättning att följande villkor är uppfyllda samtidigt.

   1. Exponeringar utanför handelslagret gentemot kunden eller gruppen av kunder i fråga får inte överskrida de gränser som har fastställts i direktiv 92/121/EEG beräknade med avseende på kapitalbasen såsom denna har definierats i direktiv 89/299/EEG så att överskottet till sin helhet härrör från handelslagret.

   2. Företaget uppfyller ett ytterligare kapitalkrav för överskottet i förhållande till begränsningar som fastställts i artiklarna 4.1 och 4.2 i direktiv 92/121/EEG. Detta beräknas genom val av de beståndsdelar i den samlade exponeringen på grund av transaktioner med kunden eller gruppen av kunder i fråga som har det högsta kapitalkravet mot specifik risk enligt bilaga 1 och/eller krav enligt bilaga 2 varvid summan är lika med det överskjutande belopp som avses i 1. ovan. Om överskottet inte har funnits i mer än tio dagar skall det ytterligare kapitalkravet vara 200 % av de krav som avses i föregående mening för dan ingående beståndsdelar.

Från och med tionde dagen efter det att överskottet har uppkommit hänförs beståndsdelarna i överskottet utvalda i enlighet med ovanstående kriterier till respektive rad i kolumn 1 i tabellen nedan i den ordning kraven mot specifik risk enligt bilaga 1 och/eller kraven enligt bilaga 2 stiger. Institutet skall därefter uppfylla ett ytterligare kapitalkrav som motsvarar beloppet av kravet mot specifik risk i bilaga 1 och /eller kraven i bilaga 2 för dessa beståndsdelar multiplicerade med respektive faktor i kolumn 2.

Tabell

Överskott utöver gränsvärdena (grundat på procentandelen av kapitalbasen)	Faktor
1	2
upp till 40 %	200 %
från 40 % till 60 %	300 %
från 60 % till 80 %	400 %
från 80 % till 100 %	500 %
från 100 % till 250 %	600 %
över 250 %	900 %

3. Om tio eller färre dagar har förflutit efter det att överskottet uppkom, får inte de exponeringar som härrör från handelslagret för kunden eller gruppen av förbundna kunder i fråga överstiga 500 % av institutets kapitalbas.

4. Överskott som har förelegat i mer än tio dagar får inte sammanlagt överstiga 600 % av institutets kapitalbas.

5. Institutet måste till de behöriga myndigheterna var tredje månad anmäla alla fall där de gränser som fastställts i artiklarna 4.1 och 4.2 i direktiv 92/121/EEG har överskridits under de föregående tre månaderna. I varje fall där gränserna har överskridits skall storleken av överskridandet och namnet på berörd kund anmälas.

9. De behöriga myndigheterna skall upprätta rutiner och underrätta rådet och kommissionen därom för att förhindra att instituten avsiktligt undviker de ytterligare kapitalkrav de annars skulle ådra sig för sådana exponeringar som överskrider de gränser som har fastställts i artiklarna 4.1 och 4.2 i direktiv 92/121/EEG så snart sådana exponeringar har förelegat i mer än tio dagar genom att tillfälligt överföra exponeringarna i fråga till ett annat bolag inom eller utom samma företagsgrupp och /eller genom att företa skentransaktioner för att dölja exponeringen under tiodagarsperioden och skapa en ny exponering i stället. Instituten skall ha system som säkerställer att varje överföring som har denna verkan omedelbart anmäls till de behöriga myndigheterna.

10. De behöriga myndigheterna får medge sådana institut som har tillstånd att använda den alternativa definition av kapitalbas som anges i punkt 2 i bilaga 5 att använda den definitionen vid tillämpning av punkterna 5, 6 och 8 i den här bilagan under förutsättning att de berörda instituten samtidigt åläggs att uppfylla alla de förpliktelser som anges i artiklarna 3 och 4 i direktiv 92/121/EEG i fråga om de exponeringar som uppkommer utanför handelslagret genom att använda den definition av kapitalbas som anges i direktiv 89/299/EEG.

Normgivningsbemyndiganden på finansmarknadsområdet

1 Promemorians bakgrund och syfte

Lagarna på det finansiella tjänsteområdet innehåller åtskilliga normgivningsbemyndiganden enligt vilka regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter som kompletterar eller modifierar lagregleringen på området. En lista med exempel på sådana bemyndiganden finns i *bilaga 1*.

Frågan i vilken utsträckning regeringsformen (RF) medger att normgivning på detta sätt delegeras från riksdagen till regeringen och Finansinspektionen har på senare tid diskuterats i olika sammanhang, bl.a. i *Lagrådets* yttrande över regeringens förslag till ny börslagstiftning (prop. 1991/92:113 s. 466). Lagrådet uttalade sig då för att statsmakterna i ett senare sammanhang skulle göra en förutsättninglös prövning av utrymmet för och lämpligheten av att delegera normgivning på redovisningsområdet och närliggande områden.

Redovisningskommittén har i uppdrag att göra en allmän översyn av redovisningslagstiftningen och skall då givetvis uppmärksamma också konstitutionella aspekter på reglerna. Kommittén skall bl.a. överväga om det är motiverat att även i framtiden ha redovisningsregler för finansiella företag som avviker från vad som gäller för företag i allmänhet.

Inom ramen för en allmän översyn av aktiebolagslagen överväger *Aktiebolagskommittén* om aktiebolagslagens regler om prospekt kan tas bort och ersättas med de regler om prospekt som finns i börslagstiftningen och lagstiftningen om handel med finansiella instrument. I det sammanhanget diskuterar man inom kommittén i vilken utsträckning det är möjligt enligt RF att låta regeringen eller en myndighet under regeringen besluta föreskrifter i ämnet.

Inom Finansdepartementet och Redovisningskommittén övervägs frågan om hur man med svensk rätt skall införliva nya *EG-direktiv* om bl.a. kapitalkrav, placeringsregler och redovisningsregler för finansiella företag. Direktiven finns förtecknade i *bilaga 2*. Också i det sammanhanget behöver möjligheterna till delegation av normgivningsmakt klarläggas.

Denna promemoria tar sikte på att klarlägga hur man på det finansiella tjänsteområdet skall dra en gräns mellan sådana civilrättsliga föreskrifter som avses i RF 8:2 och s.k. betungande offentligrättsliga (näringsrättsliga) föreskrifter enligt RF 8:3. Gränsdragningen är avgörande för möjligheterna att delegera normgivningsmakt på området.

2 Regeringsformens regler om normgivningsmakten bygger på en distinktion mellan civilrätt och offentlig rätt

Föreskrifter om "enskildas personliga ställning samt om deras personliga

och ekonomiska förhållanden inbördes" kräver lagform (RF 8:2). Som exempel på sådana föreskrifter anger RF föreskrifter om rätt till fast och lös egendom, om avtal och om bolag, föreningar, samfälligheter och stiftelser. Riksdagen kan inte överlåta till regeringen eller någon annan att besluta föreskrifter av detta slag.

Också föreskrifter om "förhållandet mellan enskilda och det allmänna" skall meddelas genom lag, om föreskrifterna gäller åligganden för enskilda eller i övrigt avser ingrepp i enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden (RF 8:3). Men här har riksdagen möjlighet att delegera föreskriftsmakt inom vissa ämnesområden (RF 8:7). Ett vidsträckt sådant område är "näringsverksamhet".

Dessa grundlagsregler om normgivningsmakten bygger på en gränsdragning mellan civilrätt och offentlig rätt. Enligt förarbetena (prop. 1973:90 s. 207 och 311, SOU 1972:15 s. 161) är gränsdragningen åtminstone delvis konventionellt betingad. Samma politiska mål kan ofta uppnås såväl genom civilrättslig som offentligrättslig normgivning, heter det vidare. En ledande synpunkt vid tillkomsten av RF har varit att man velat göra delegation möjlig inom områden som tidigare ansågs höra till kungens ekonomiska lagstiftingsmakt eller som omfattades av tidigare bemyndiganden i lag (jfr Strömberg, Normgivningsmakten enligt 1974 års regeringsform, 1989, s. 103). Hur gränsen närmare bestämt skall dras mellan civirättslig och offentligrättsliga föreskrifter enligt RF 8:2 och 8:3 framgår inte av RF eller dess förarbeten.

3 Det har blivit allt svårare att hålla gränsen klar mellan civilrätt och offentlig rätt

I vårt land liksom i andra länder i vår kulturkrets har det länge pågått en utveckling mot att offentligrättsliga eller offentligrättsligt färgade regleringar blir vanligare och får ökad betydelse samtidigt som utrymmet för traditionell civilrätt i motsvarande mån reduceras.

Som framhållits av bl.a. Ragnemalm (Förvaltningsprocessrätten grunder, 1992, s. 11) är det emellertid inte alltid frågan om att ersätta civilrättsliga med offentligrättsliga föreskrifter. I betydande mån har utvecklingen i stället lett till en sammansmältning av de båda traditionella rättsområdena. Lagstiftningen inom den finansiella sektorn är ett exempel.

Mot denna bakgrund är det knappast förvånande att det har uppstått svårigheter att genom grundlagstolkning entydigt fastställa var gränsen går mellan privaträttsliga föreskrifter och betungande offentligrättsliga föreskrifter enligt RF 8:2 och 8:3. Svårigheterna har lett till tvekan om det är tillåtet att riksdagen delegerar lagstiftningsmakt i sådana frågor som krav på kapitaltäckning, aktiekapitalets storlek, bokföring och redovisning för finansiella företag.

4 Strömbergs metod: Gränsen dras med ledning av när reglerna kan åberopas

Enligt Strömberg (s. 183) har grundlagstiftaren valt ett formellt kriterium för gränsdragningen. Regler om enskildas förhållanden *inbördes* faller under 8:2, medan regler om förhållandet *mellan* enskilda och det allmänna faller under 8:3. Detta måste betyda, anser Strömberg, att en regel som kan åberopas av en enskild mot en annan enskild är civilrättslig, medan en regel som kan åberopas endast av eller mot en representant för det allmänna är offentligrättslig.

Vid gränsdragningen med denna metod, dvs. med ledning av när reglerna kan åberopas, kommer den rättsföljd eller sanktion som är knuten till en regel att ha betydelse (jfr Norberg, Reglering och beskattning av banker, 1991, s. 126). Om rättsföljden av en överträdelse är att ett avtal blir ogiltigt (t.ex. ett avtal om bolagsbildning), är det tydligt att regeln kan åberopas av en enskild mot en annan enskild. Regeln är då normerande för förhållandet mellan enskilda och kräver lagform enligt RF 8:2. Detsamma bör rimligen gälla, om en överträdelse är sanktionerad med skadeståndsskyldighet för en enskild gentemot en annan enskild.

Om sanktionen däremot endast utgörs av straff eller av att en tillsynsmyndighet kan ingripa med förbud, förelägganden, återkallelse av tillstånd eller liknande åtgärder, blir regeln, med den metod för gränsdragningen som Strömberg anvisar, att betrakta som offentligrättslig enligt RF 8:3 och delegation möjlig inom de ämnesområden (bl.a. näringsverksamhet) som anges i 8:7. Frågan är om det skall gälla oavsett vilka rättsliga eller faktiska verkningar som kan vara förenade med straffdomen eller tillsynsmyndighetens beslut. Att t.ex. ett företag som är juridisk person har en lagstadgad skyldighet att träda i likvidation sedan ett tillstånd återkallats eller att återkallelsen i praktiken ändå gör det så gott som omöjligt för företaget att fortsätta sin verksamhet hindrar i så fall inte att den regel som sanktioneras genom återkallelsen anses falla inom det delegeringsbara lagområdet.

En gränsdragning, som bygger på vem som kan åberopa reglerna och som bortser från sådana följdverkningar som har nämnts nu, leder till ett utrymme för delegation som ligger i linje med vad som förutsattes vid RF:s tillkomst, nämligen att delegation skulle vara möjlig inom områden som tidigare ansågs höra till kungens ekonomiska lagstiftningsmakt eller som omfattades av tidigare bemyndiganden i lag. Som exempel på ett sådant tidigare bemyndigande kan nämnas det som fanns i 151 § lagen (1955:183) om bankrörelse och som gav Bankinspektionen rätt att meddela föreskrifter om bokföring och redovisning för bankföretag.

En gränsdragning med ledning av när en rättsregel kan åberopas har använts vid tillämpningen av andra grundlagsbestämmelser som bygger på distinktionen mellan enskilt och allmänt. Det gäller bl.a. bestämmelsen om skydd för föreningsfriheten (RF 2:1 punkt 5). Eftersom skyddet för föreningsfriheten gäller endast "gentemot det allmänna" har grundlagen inte ansetts hindra att det kan införas en lagstiftning som förbjuder kollektivanslutning till politiskt parti genom att föreskriva att en

anslutning i den formen är ogiltig (se t.ex. Lagrådets uttalanden i KU 1984/85:30 s. 27).

Den angivna metoden är vidare förhållandevis lätt att använda och kontrollera. En viktig gräns för delegationen av riksdagens lagstiftningsmakt kan därmed hållas klar. Intresset av konsekvens, förutsebarhet och stabilitet i grundlagstillämpningen främjas. Metoden leder också till att sådana bemyndiganden som anges i bilaga 1 kan behållas och att nya, liknande bemyndiganden kan införas i fall då det behövs för att man på ett smidigt sätt skall kunna införliva nya EG-direktiv med svensk rätt.

Goda skäl talat alltså för att gränsen mellan civilrättsliga och offentligrättsliga föreskrifter enligt RF 8:2 och 8:3 skall dras på det sätt som här har angetts.

5 Finns det skäl att använda en annan metod?

Mot den angivna gränsdragningen kan knappast invändas att den framstår som alltför formell och ägnad att urholka RF:s lagkrav. Uttalandet i grundlagspropositionen, att samma politiska mål ofta kan nås såväl genom civilrättslig som offentligrättslig normgivning, leder närmast tanken till formella kriterier vid gränsdragningen och talar mot att gränsen i stället skall dras med ledning av de åsyftade verkningarna av reglerna eller med andra ord *reglernas ändamål*.

En gränsdragning med ledning av ändamålet är för övrigt svår eller omöjlig att göra när det privaträttsliga regelsystemet har genomsyrats av olika sociala hänsyn (Strömberg s. 183). Detta kan illustreras med de redovisningsregler som gäller för banker enligt bokföringslagen (1976:125), bankrörelselagen (1987:617) och Finansinspektionen föreskrifter i ämnet. Visssa av dessa regler tar närmast sikte på att skydda fordringsägare, medan andra i första hand synes ha tillkommit för att underlätta skattekontroll eller Finansinspektionens tillsyn. En stor del av reglerna torde ha blandade syften. Om något syfte har dominerat vid utformningen av dem är ovisst. Se vidare framställningen hos Norberg, Reglering och beskattning av banker, 1991, s. 135 ff med hänvisningar.

Om man försöker bygga gränsdragningen mellan RF 8:2 och 8:3 på reglernas ändamål riskerar man att mer eller mindre osäkra tolkningar av eller antaganden om bakomliggande motiv blir utslagsgivande vid normprövning enligt RF 11:14 och därmed avgörande för om reglerna får genomslag eller inte. Motivuttalanden skulle också sannolikt få ökad betydelse som rättskälla, något som skulle stå i viss konflikt med hur man inom Europeiska unionen ser på användningen av sådana uttalanden.

Flera skäl talar alltså mot att överväganden om rättsreglernas ändamål skall ligga till grund för gränsdragningen mellan civilrättsliga och offentligrättsliga föreskrifter enligt RF 8:2 och 8:3. Ett mer användbart sätt är att dra gränsen med ledning av när reglerna kan åberopas och att därvid fästa avgörande vikt vid hur reglerna är sanktionerade och vem som har rätt att initiera sanktionerna.

6 Närmare om hur Strömbergs metod kan användas

I det följande skall några av bemyndigandena i bilaga 1 kommenteras. Detta för att ytterligare belysa hur man med ledning av den metod som har skisserats i det föregående kan pröva om befintliga och föreslagna bemyndiganden bygger på en godtagbar gränsdragning mellan civilrättsliga och betungande offentligrättsliga föreskrifter enligt RF 8:2 och 8:3.

Föreskrifter om kapitaltäckningskrav

I 10 § bankrörelselagen (1987:617) bemyndigas regeringen eller, efter vidaredelegation, Finansinspektionen att meddela föreskrifter om kapitaltäckningskrav för banker.

Redan vid tillkomsten av lagen (1980:2) om finansbolag och fondkommissionslagen (1979:748) diskuterades möjligheten att införa ett sådant bemyndigande i lagstiftningen. Den dåvarande folkpartiregeringen hävdade att det var möjligt att enligt RF 8:3 och 8:7. Meningarna var delade inom Lagrådet och konstitutionsutskottet. Av andra skäl stannade man den gången för att inte införa ett bemyndigande av detta slag (se vidare prop. 1978/79:170 s. 118, 145, NU 1978/79:50 s 4, 10).

Ett nytt förslag av i princip samma slag lades fram av en socialdemokratisk regering i prop. 1987/88:45 om utvidgade kapitaltäckningskrav för banker, fondkommissionsbolag och finansbolag. Förslaget motiverades bl.a. med att de föreskrifter som kunde utfärdas med stöd av bemyndigandena inte var hänförliga till RF 8:2. De rörde i stället sådana förhållanden som avses i 8:3. Och eftersom det var frågan om näringsverksamhet var delegation möjlig enlgt 8:7, hävdade regeringen (s. 18). Förslaget godtogs av Lagrådet och av riksdagen.

Liknande bemyndigande togs senare in inte bara i bankrörelselagen utan också i lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag. Ytterligare bemyndiganden i ämnet är nu aktuella för att man på så sätt med svensk rätt skall införliva EG-direktiv om kapitalkrav och större engagemang för kreditinstitut och om placeringsregler för försäkringsföretag. Det finns då anledning att på nytt överväga hur gränserna skall dras mellan civilrättsliga coh offentligrättsliga föreskrifter.

De föreskrifter om kapitaltäckning som regeringen och Finansinspektionen beslutar med stöd av bemyndigandena i bankrörelselagen är sanktionerade genom att inspektionen kan ingripa med förelägganden m.m. för den som inte följer föreskrifterna. I sista hand kan regeringen efter anmälan av inspektionen dra in det tillstånd som krävs för bankverksamheten. Om tillståndet dras in skall tingsrätten enligt en bestämmelse i bankaktiebolagslagen (1987:618) på anmälan av inspektionen eller på ansökan styrelsen eller den som är styrelseledamot eller aktieägare i banken förordna att banken skall träda i likvidation, dvs. upplösas.

Regeringens eller Finansinspektionens föreskrifter är alltså sanktionerade genom åtgärder som endast inspektionen och regeringen har rätt att

initiera och besluta. Föreskrifterna kan med andra ord åberopas endast av dessa båda företrädare för det allmänna och inte av någon enskild mot en annan enskild. Att åtgärderna kan leda till att banken måste träda i likvidation och att enskilda intressenter på det stadiet har en viss initiativrätt är en annan sak.

Till bilden hör att den rätt till skadestånd som t.ex. aktieägare kan göra gällande mot styrelseledamöter enligt 5 kap. 1 § andra meningen bankrörelselagen förutsätter att skadan har vållats genom en överträdelse av den lagen, vissa andra lagar eller bankens stadgar. Denna skadeståndssanktion omfattar däremot inte överträdelser av regeringens eller Finansinspektionens föreskrifter och kan alltså inte tas till intäkt för att dessa föreskrifter skall anses vara civilrättsliga och därmed grundlagsstridiga.

Slutsatsen blir i stället att föreskrifterna är offentligrättsliga enligt RF 8:3. Eftersom de avser näringsverksamhet är delegation möjlig enligt 8:7 och bemyndigandena följaktligen godtagbara.

Föreskrifter om aktiekapitalets storlek

Enligt lagen (1992:543) om börs- och clearingsverksamhet får regeringen eller, efter vidaredelegation, Finansinspektionen meddela föreskrifter om storleken av aktiekapitalet för börser, auktoriserade marknadsplatser och clearingsorganisationer.

Vid lagens tillkomst ifrågasatte *Lagrådet* om dessa bemyndiganden var förenliga med kravet på lagform för civilrättsliga föreskrifter enligt RF 8:2. Lagrådet hänvisade till aktiekapitalets fundamentala betydelse för bolagets rättskapacitet och ansåg det inte uteslutet att domstolar och andra myndigheter vid normprövning enligt RF 11:14 skulle anse sig förhindrade att tillämpa de föreskrifter som beslutas med stöd av bemyndigandena. Bemyndiganden av samma slag hade emellertid tidigare godtagits av riksdagen och fanns i lagen (1990:1114) om värdepappersfonder och lagen (1991:981) om värdepappersrörelse. Man borde sträva efter enhetliga regler för delegation av normgivningsmakt på det finansiella området. Lagrådet utgick från att statsmakterna i ett senare sammanhang skulle göra en förutsättningslös prövning av utrymmet för och lämpligheten av sådan delegation. I väntan på detta ville Lagrådet inte motsätta sig att de föreslagna bemyndigandena togs in i lagen om börs- och clearingverksamhet.

Det är nu aktuellt med nya bemyndiganden i ämnet för att man på så sätt skall kunna införliva nya EG-direktiv med svensk rätt. Det gäller i första hand direktiv 93/6/EEG.

Föreskrifter om bolagsbildning och aktiekapital brukar traditionellt räknas till den centrala civilrätten. De föreskrifter som regeringen eller Finansinspektionen beslutar med stöd av bemyndiganden i lagen om börs- och clearingverksamhet är emellertid sanktionerade enbart genom åtgärder som inspektionen har ensamrätt att initiera och besluta enligt 11 kap. 6 och 7 §§ i lagen. Föreskrifterna kan med andra ord åberopas endast av en företrädare för det allmänna och inte av någon enskild mot

en annan enskild. Med det kriterium för gränsdragningen mellan civilrättsliga och offentligrättsliga föreskrifter som Strömberg anvisar, dvs. en gränsdragning med ledning av när reglerna kan åberopas, blir slutsatsen därför att regleringen är offentligrättslig, delegation möjlig och bemyndigandena alltså godtagbara.

Föreskrifter om redovisning

I 11 kap. 2 § lagen om börs- och clearingverksamhet finns vidare ett bemyndigande för regeringen eller, efter subdelegation, Finansinspektionen att meddela föreskrifter om företagens löpande bokföring, årsbokslut och årsredovisning samt förvaring och inventering av värdehandlingar.

Grundläggande regler om bokföringsskyldighet finns i bokföringslagen (1976:125). För aktiebolag finns kompletterande regler i 11 kap. aktiebolagslagen (1975:1385). Bemyndigandet i lagen om börs- och clearingverksamhet tar bl.a. sikte på att regeringen eller Finansinspektionen skall kunna föreskriva avvikelser från bokföringslagen och aktiebolagslagen för börser, auktoriserade marknadsplatser och clearingorganisationer.

Som framgått av det föregående har en ledande synpunkt vid tillkomsten av RF:s regler om normgivningsmakten varit att man velat göra delegation möjlig inom områden som omfattades av tidigare bemyndiganden i lag. Ett sådant bemyndigande fanns i 151 § lagen (1955:183) om bankrörelse och gav Bankinspektionen rätt att meddela föreskrifter om bokföring och redovisning för bankföretag. När bokföringslagen kom till förutsatte lagstiftaren att inspektionen också i fortsättningen skulle kunna meddela föreskrifter av detta slag och att dessa föreskrifter skulle kunna ta över bestämmelserna i bokföringslagen (prop. 1975:104 s. 154). I konsekvens med denna ståndpunkt gäller enligt 3 § bokföringslagen att bestämmelser som meddelas med stöd av någon annan lag och som avviker från bokföringslagen skall ha företräde.

I sitt yttrande över förslaget till lag om börs- och clearingverksamhet ifrågasatte emellertid *Lagrådet* om bemyndigandet där var förenligt med kravet på lagform enligt RF 8:2. Lagrådets synpunkter i denna del gick ut på följande. Åtminstone vissa föreskrifter på redovisningsområdet avser enskildas inbördes ekonomiska förhållanden. Vad som främst kommer i blickpunkten är bestämmelserna om årsbokslut i 11-12 §§ bokföringslagen och reglerna i aktiebolagslagen om årsredovisning och koncernredovisning. Det övergripande syftet med dessa bestämmelser är att förstärka borgenärernas ställning gentemot näringsidkaren. Underlåtenhet från exempelvis ett aktiebolags sida att följa bokföringslagens regler om värdering av tillgångar och skulder kan föranleda skadeståndsskyldighet för bl.a. bolagets styrelse och verkställande direktör.

Lagrådet tillade: Uttaget av inkomstskatt för ett aktiebolag är kopplat till bolagets offentliga redovisning. Som en allmän regel gäller nämligen enligt kommunalskattelagen att inkomsten beräknas på grundval av den skattskyldiges bokföring. Bokföringslagens värderings- och periodice-

ringsregler får av denna anledning omedelbar betydelse för skattebelastningen. Detsamma kommer att gälla - förutsatt att de befinns grundlagsenliga - de föreskrifter som utfärdas med stöd av det nya bemyndigandet i lagen om börs- och clearingverksamhet. Bindande regler av betydelse för skatteuttaget skulle på så sätt indirekt kunna utfärdas i form av föreskrifter med lägre konstitutionell status än lag. En sådan ordning måste betecknas som olämplig.

Vidare noterade Lagrådet att bemyndiganden av samma slag tidigare hade godtagits av riksdagen. Man borde sträva efter enhetliga regler för delegation av normgivningsmakt på det finansiella området. Lagrådet utgick från att statsmakterna i samband med Redovisningskommitténs arbete skulle göra en förutsättningslös prövning av utrymmet för och lämpligheten av att delegera normgivningsmakt på redovisningsområdet och också ta ställning till lagligheten av bemyndiganden på närliggande områden, exempelvis i fråga om aktiekapitalets storlek. I väntan på en sådan översyn ville Lagrådet inte motsätta sig att det föreslagna bemyndigandet togs in i lagen om börs- och clearingverksamhet.

Liknande bemyndiganden finns i bankrörelselagen (1987:617), lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag, försäkringsrörelselagen (1982:713) och lagen (1991:981) om värdepappersrörelse. Frågan om nya bemyndiganden av detta slag är nu aktuell i samband med att ett EG-direktiv om redovisningsregler för försäkringsföretag skall införlivas med svensk rätt (direktiv 91/674/EEG). Den frågan övervägs av Redovisningskommittén.

Som Lagrådet har varit inne på är de redovisningsregler som finns i bokföringslagen och aktiebolagslagen förenade med skadeståndssanktioner som kan göras gällande i förhållanden mellan enskilda (jfr 2 kap. 4 § skadeståndslagen om ren förmögenhetsskada genom brott, 11 kap. 5 § brottsbalken om bokföringsbrott och 15 kap. 1 § aktiebolagslagen om skadestånd vid överträdelser av den lagen).

Vid överträdelser av regeringens och Finansinspektionens föreskrifter i ämnet är situationen annorlunda. Dessa föreskrifter är inte sanktionerade med skadeståndsskyldighet och kan inte heller i något annat sammanhang åberopas av en enskild mot en annan enskild så att de kan anses vara normerande för enskildas förhållanden inbördes.

Bemyndigandet bygger alltså på en godtagbar gränsdragning mellan civilrättsliga och offentligrättsliga föreskrifter enligt den metod som rekommenderas i denna promemoria. Därmed är inte sagt att bemyndigandet också i övrigt är ändamålsenligt och lämpligt utformat. Lagrådets synpunkter på kopplingen till beskattningen kan motivera att man omprövar bemyndigandet eller de föreskrifter som detta har gett upphov till.

Föreskrifter om prospekt

I 5 kap. 5 § lagen om börs- och clearingverksamhet bemyndigas regeringen eller, efter vidaredelegation, Finansinspektionen att meddela

föreskrifter om undantag från skyldigheten enligt lagen att upprätta börsprospekt.

Lagrådet konstaterade vid sin granskning att detta bemyndigande föll inom det näringsrättsliga området (prop. 1991/92:113 s. 467).

Den slutsatsen står sig vid en prövning med hjälp av Strömbergs metod. De föreskrifter som bemyndigandet avser är inte sanktionerade med skadeståndsskyldighet och kan inte heller i något annat sammanhang åberopas av en enskild mot en annan enskild så att de kan anses vara normerade för enskildas förhållanden inbördes. (Detsamma gäller för övrigt de föreskrifter om innehållet i prospekt och om hur prospekt skall offentliggöras som Finansinspektionen beslutar med stöd av bemyndiganden från regeringen. Här saknar det emellertid praktisk betydelse om föreskrifterna betraktas som civilrättsliga eller offentligrättsliga eftersom det i vart fall står klart att de har karaktär av sådana verkställighetsföreskrifter som enligt RF 8:13 inte kräver något bemyndigande i lag.)

En annan sak är att en överträdelse av regeringens eller Finansinspektionens föreskrifter kan ha betydelse och åberopas som *bevis* i rättsförhållanden mellan enskilda, t.ex. för att i en tvistig aktieaffär styrka att sådana uppgifter i ett prospekt som är vilseledande och oförenliga med föreskrifterna har lämnats av oaktsamhet.

I denna bilaga lämnas förklaringar till vissa i propositionen förekommande ord och begrepp. Förklaringarna skall inte ses som exakta definitioner utan som ett hjälpmedel vid läsningen av propositionen.

Vad gäller begreppen bank, kreditmarknadsbolag, värdepappersbolag, kreditinstitut, institut, finansiellt institut, holdingföretag med finansiell verksamhet, holdingföretag med blandad verksamhet, anknutet företag och ägarintresse hänvisas till de definitioner som finns i 1 kap. 1 § i förslaget till lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Agio

Kursvinst på valutor eller på värdepapper.

Avistainstrument och avistamarknad

Instrument och marknader där avveckling sker i princip i direkt anslutning till avslutet i motsats till derivatmarknaderna. Även på avistamarknaderna sker dock avvecklingen i regel viss tid efter avslutsdagen (två-fem dagar).

Avslut

Beteckningen på att en överenskommelse om köp eller försäljning av finansiella instrument har kommit till stånd. Avsluten kan exempelvis ske på ett börsgolv, per telefon eller genom ett automatiskt handelssystem.

Avveckling

Fullgörande av parternas förpliktelser att betala eller att leverera finansiella instrument till varandra genom överförandet av likvider eller finansiella instrument. På avvecklingsdagen skall likviden överföras till säljaren och de finansiella instrumenten till köparen.

Delta

Förändringen i ett derivatinstruments pris i relation till förändring i priset på det underliggande instrumentet.

Derivatinstrument

Ett finansiellt avtal vars värde beror på en eller flera underliggande tillgångar eller index på sådana tillgångar. De i Sverige vanligaste instrumenten är terminer, optioner och svappar. Vanliga underliggande tillgångar är valuta, räntebärande papper, råvaror och aktier.

Derivatmarknad

Marknad för köp och försäljning av derivatinstrument.

Diversifiera

Risksprida genom att placera i olika kategorier av investeringar såsom aktier, obligationer eller värdepappersfonder eller att sprida placeringarna på flera utgivare av finansiella instrument.

Duration

Priskänsligheten hos ett finansiellt instrument för ränteförändringar över tiden. Ett mått på den vägda genomsnittliga återstående löptiden hos ett derivatinstrument.

Durationsbaserad metod

Metod för beräkning av den generella ränterisken (risken för ränteförändringar på marknaden) för ränteanknutna finansiella instrument.

Emittent

Utgivare av finansiella instrument (företrädesvis fondpapper). För aktier är emittenten det bolag i vilket aktierna utgör delägarrätter och för obligationer och andra skuldförbindelser är emittenten den som är låntagare.

Exponering

Ett instituts engagemang och placeringar samt åtaganden utanför balansräkningen.

Finansiellt instrument

Fondpapper och annan rättighet eller förpliktelse avsedd för handel på värdepappersmarknaden. Termen används som en samlingsbeteckning för alla instrument som förekommer på värdepappersmarknaden. Begreppet finansiella instrument omfattar även utländska finansiella instrument och fondpapper.

Fondpapper

Aktie och obligation samt sådana andra delägarrätter eller fordringsrätter som är utgivna för allmän omsättning.

Förlagslån

Skuldförbindelse med efterställd betalningsrätt. Lånen ges ofta ut med en bestämd löptid, exempelvis fem år, varefter de får återbetalas. Det lånade kapitalet får i händelse av kreditinstitutets konkurs eller likvidation återbetalas först efter det att övriga utestående skulder reglerats.

Indextermin

Ett finansiellt avtal om att betalning mellan parterna i framtiden skall ske på grundval av ändringar i ett kursindex eller liknande. Ett terminsavtal innebär i princip en skyldighet för både köpare och säljare att fullgöra sina åtaganden enligt avtalet vid en överenskommen framtida tidpunkt.

Inkråmsgoodwill

Övervärde som redovisas i ett institut i form av erlagda övervärden som t.ex. vid förvärv av kredit- och/eller leasingstockar eller banks förvärv av annan banks kontorsrörelse, hänför sig till vid förvärvet samtidigt övertagen personal, kundregister, varumärken o.d.

Investmentportfölj

Långsiktigt innehav av fondpapper och andra finansiella instrument.

Konsolidering

Olika metoder vid sammanställningen av den samlade ekonomiska ställningen för en finansiell företagsgrupp, t.ex. fullständig eller proportionell konsolidering.

Kreditvärdering

Bedömning av kreditvärdigheten hos en låntagare, dvs. förmåga att i tid möta aktuella betalningsförpliktelser (rating).

Kumulativa preferensaktier

Aktier som medför en företrädesrätt till utdelning av ett bolags utdelningsbara vinst. Om utdelning inte har kunnat lämnas under ett eller flera år delas av följande års utdelningsbara vinst ut så mycket på de kumulativa preferensaktierna som brustit under tidigare år, innan någon utdelning sker på bolagets övriga aktier.

Kvalificerat innehav (av aktier)

Ett direkt eller indirekt ägande i ett företag, om innehavet representerar tio procent eller mer av kapitalet eller av samtliga röster eller annars

möjliggör ett väsentligt inflytande över ledningen av företaget.

Limitsystem, limitregel

Risknivåer som begränsar ett instituts förvärv eller innehav av finansiella instrument.

Löptidsbaserad metod

Metod för beräkning av den generella ränterisken (risken för ränteförändringar på marknaden) för ränteanknutna finansiella instrument.

Matchade positioner

De positioner som blir resultatet av ett instituts nettningsförfarande.

Nettning

Nettouträkning av ett instituts egna positioner, som innebär att motstående positioner i samma finansiella instrument tar ut varandra — lång position mot kort position och tvärtom.

Option

En rätt för optionsinnehavaren att till ett bestämt pris i framtiden få köpa eller sälja tillgångar eller en rätt att vid en framtida tidpunkt få ett belopp som räknas ut på grundval av ändringar i en underliggande tillgång. Optionsinnehavaren har rätt men inte skyldighet att begära att avtalet fullföljs. För optionsutfärdaren innebär optionen en förpliktelse att på anfordran köpa eller sälja den tillgång optionen avser eller att erlägga betalning. Den underliggande tillgången kan utgöras av fondpapper eller andra finansiella instrument, valutor, råvaror och andra tillgångar eller olika typer av index.

OTC-derivat

Derivatinstrument som handlas på OTC-marknaden.

OTC-marknad

Sådana marknader som kännetecknas av att affärerna görs upp direkt mellan två aktörer, vanligen per telefon. De vanligaste instrumenten på OTC-marknaden är olika slag av derivatinstrument.

Position

Innehav, exponering. Med lång position avses vad gäller fondpapper ett innehav av tillgången i fråga. Vad gäller derivatinstrument avses med lång position en position sådan att värdet av positionen ökar då priset på den underliggande tillgången ökar. Det motsatta gäller för korta positioner.

Primärt kapital

Den del av ett företags kapitalbas som består av eget kapital, dvs. bolagets riskkapital, samt vissa reserver och kapitaltillskott.

Repa

Avtal om försäljning av ett värdepapper där säljaren samtidigt förbinder sig att återköpa papperet inom en viss tid till ett överenskommet pris (återköpsavtal). Det som är en repa för den ena parten är en omvänd repa för motparten, dvs. ett avtal om köp i kombination med framtida försäljning.

Retrocession

Återförsäkring av ett försäkringsbolags återförsäkring, dvs. ett sätt att sprida försäkringsrisken på ytterligare försäkringsbolag.

Riskvikttal

Gradering av tillgångsposter med utgångspunkt i storleken av den kreditrisk som gäller för motparten, exempelvis en låntagare. Placeringarna grupperas utifrån en stigande skala från ingen till hög kreditrisk.

Räntetermin

Terminsåtagande att köpa eller sälja räntebärande instrument.

Samriskföretag (joint venture)

En av flera intressenter gjord gemensam satsning i regel med avsikt att sprida riskerna (en verksamhet som drivs av flera ägare utan att någon av dem har ett ensamt bestämmande inflytande).

Standardiserade aktieterminer och aktieoptioner

En option eller termin, med aktie som underliggande tillgång, för vilken standardiserade villkor gäller för löptid, volym och villkor för clearing och avveckling.

Supplementärt kapital

Den del av ett företags kapitalbas som består av förlagslån och andra skuldförbindelser med efterställd betalningsrätt och med en ursprunglig löptid på minst fem år samt vissa kapitaltillskott och reserver.

Svapp

Ett finansiellt avtal mellan parter om att byta betalningsflöden med varandra under viss tid, exempelvis ett byte av rörlig ränta mot fast ränta eller ränta i viss valuta mot ränta i en annan valuta. En svapp kan också innebära ett köp av valuta avista med samtidig försäljning av samma valuta på termin eller omvänt.

Teckningsoption

Optioner som ges ut i samband med optionslån och som innebär rätt att delta i en framtida nyemission av aktier i det låntagande bolaget.

Termin

Ett avtal om skyldighet att köpa eller sälja tillgångar som mot ett i avtalet bestämt pris skall levereras vid en framtida tidpunkt eller ett avtal om att betalning mellan parterna i framtiden skall ske på grundval av ändringar i en underliggande tillgång. Ett terminsavtal innehåller i princip en skyldighet för både köpare och säljare att fullgöra sina åtaganden enligt avtalet vid en överenskommen framtida tidpunkt. Den underliggande tillgången för en termin kan utgöras av fondpapper eller andra finansiella instrument, valutor, råvaror och andra tillgångar eller av olika typer av index.

Tradingportfölj

Kortfristiga innehav i räntebärande värdepapper och andra finansiella instrument.

Täckt teckningsoption

Instrument som är utfärdat av någon annan än den som utfärdat det underliggande intrumentet och som ger innehavaren rätt att köpa ett antal aktier eller obligationer till ett fastställt pris eller rätt att säkra en vinst eller undvika en förlust.

Volatilitet

Ett mått på hur priset på en tillgång varierar, dvs. benägenhet till förändring av kursen eller priset på ett finansiellt instrument vid olika händelser. Ett instrument som visar stor benägenhet till kurs- eller pris-

förändringar har en hög volatilitet. Volatiliteten kan också mätas på en hel marknad. Det är vanligt att referera till prisförändringarnas standardavvikelse som tillgångens prisvolatilitet.

Värdepapperslån

Ett avtal där ett institut eller dess motpart överför värdepapper mot lämplig säkerhet under förutsättning att låntagaren åtar sig att återlämna likvärdiga värdepapper vid någon framtida tidpunkt eller vid anfordran från den som gör överföringen. Affären är utlåning av värdepapper för det institut som överför värdepapperen och inlåning av värdepapper för det institut till vilka de överförs.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 1 november 1994

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Sahlin, Hjelm-Wallén, Peterson, Hellström, Thalén, Freivalds, Wallström, Persson, Tham, Schori, Blomberg, Heckscher, Hedborg, Andersson, Winberg, Uusmann, Nygren, Ulvskog, Sundström, Johansson

Föredragande: statsrådet Persson

Regeringen beslutar proposition 1994/95:50 Nya kapitaltäckningsregler m.m.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
Lag om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag	7 kap. 17 och 18 §§	392L0030, 392L0121 393L0006
Lag om ändring i lagen (1991:981) om värdepappersrörelse	1 kap. 7 och 7 a §§, 2 kap. 8 §, 3 kap. 5 och 6 §§, 5 kap. 2 §	393L0022
Lag om ändring i lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet	4 kap. 3 §, 7 kap. 4 §	393L0022

gotab 47079, Stockholm 1994